

Ctus 950.3

Bound

OCT 2 1900

Harvard College Library

GIFT OF

Archibald Cary Coolidge, Ph.D.

(Class of 1887)

ASST. PROFESSOR OF HISTORY

Received

1 July, 1895.

Με 148.5 2267

ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ

ΕΝ ΤΗ

ΑΝΑΤΟΛΗ

ΣΙΣ ΠΡΟΣΕΤΕΘΗ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΤΙΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ

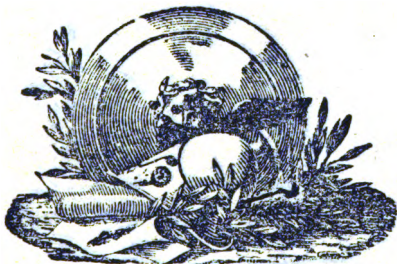
ΥΠΟ

ΕΠΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ,

Ἰκτότου τοῦ Β. Τάγματος, τοῦ Σωτήρος, Ἐταίρου διαφόρων
Σοφῶν Ἐταιριῶν.

Δ α π ἄ ρ η

ΚΩΝΣΤ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

(Ὅδὸς Περικλέους, ἀριθ. 23).

1869.

ΙΩΝΑΤΑΧ ΙΟ

ΗΤ ΤΕ

Η ΔΟΥΛΙΑ

ΤΟΥ ΑΓΑΠΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΔΕΛΤΙΟΥΝΤΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ

ΛΟΓΩΝ

ΗΜΕ

ΕΠΙΜΕΤΑΜΑΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΜΕΤΑΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ
ΛΟΓΩΝ ΗΜΕ

ΕΠΙΜΕΤΑΜΑΤΟΣ

ΕΠΙΜΕΤΑΜΑΤΟΣ

ΕΠΙΜΕΤΑΜΑΤΟΣ

ΕΠΙΜΕΤΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ

ΛΟΓΩΝ ΗΜΕ

1883

ΟΙ ΚΑΤΑΛΛΑΝΟΙ

ΕΝ ΤΗ

ΑΝΑΤΟΛΗ

Οἷς προστέθη καὶ ἀνέκδοτος τῆς χρονολογίαι
τῶν Ἀθηνῶν

Ἐπιμελητὴς Ἰ. Σταματιάδου
ΕΠΑΜ. Ι. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ,

Ἰππότης τοῦ Β. Τάγματος τοῦ Σωτήρος, Ἐταίρου διαφόρων
Σοφῶν Ἐταιριῶν.

Δαπάνη

ΚΩΝΣΤ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.

(Ὀδὸς Περικλέους, ἀριθ. 23):

1869.

MG. 148.5

CTUC 750.3

Harvard Law Library

Gift of

Archibald Cary Cochrane, Ph. D.

July 1, 1898.

927
34

ΟΙ ΚΑΤΑΛΛΑΝΟΙ

EN TH

ΑΝΑΤΟΛΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ρογήρος ὁ Ἀνθηρός.

Η ΚΑΤΑ τὸν μεσαίωνα ἱστορία πάντων ἐν γένει τῶν λαῶν εἶναι σειρά ἀδιάκοπος πολέμων καὶ αἱματηρῶν ἀγώνων. Τὸ κατακτητικὸν πνεῦμα καὶ ἡ φιλοδοξία ἡ ἐμφροῦσα τοὺς τε μεγάλους βασιλεῖς καὶ τοὺς ἡγεμονίσκους τῶν πολυαρίθμων μικρῶν ἐπικρατειῶν, εἰς τὰς ὁποίας διήρτητο τότε ἡ Εὐρώπη, συνετέλουν ὅπως κράτως εἰς διηνεκὴν σάλον τοὺς λαοὺς, δίκην κτηνῶν ἐφεπομένους εἰς τὰ κελεύσματα τῶν ἀμειλίκτων δεσποτῶν αὐτῶν, καὶ διὰ κρουῶν αἵματος ἐκπληροῦντας τὰς διαθέσεις, ἔστιν δ' ὅτε καὶ τὰς φαντασιοπληξίας ἐκείνων. Πᾶς ἡγεμῶν ἐλογίζετο κύριος ἀπόλυτος τῆς τε ζωῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν ὑπηκόων του, οὐδ' ἐνδιεφέρετο ἂν, ὅπως κορέσῃ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὰ πάθη του, ἐμελλον νὰ πέσῃσι χιλιάδες θυμάτων.

Εἰς τὰς τολμηρὰς ἀποπειρὰς πολλῶν τυραννίσκων, ἐν μόνον μέλημα ἐχόντων πῶς νὰ παγιώσωσι καὶ ἐπεκτείνωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, διετέλει ἰδίως ἡ Ἰταλία ἐκτεθειμένη περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος. Ἡ μεταξὺ Γουέλφων καὶ Γιβελίνων σὺν ἅμα ἐχθρότης, τὴν ὁποίαν παρήγαγεν ὁ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας πρὸς τὴν παπικὴν πλεονεξίαν καὶ ἀκολασίαν

ἀγών, ὑπῆρχε κεκορυφωμένη· Γουέλφοι δὲ καὶ Γιβελίνοι δὲν ὠνομάζοντο πλέον, ὡς κατὰ προγενεστέρας ἐποχάς, δύο μερίδες ἴδια ἔχουσαι αἰσθήματα, ἴδιας ἰδέας καὶ ροπάς, καὶ ὧν ἡ μὲν ἐμάχετο ὑπὲρ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ, ἡ δὲ ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας καὶ πρὸς ταπεινώσιν τῆς παπικῆς ὀφρύος, ἀλλ' ἦσαν δύο στρατόπεδα ἐχθρῶν ἀμειλίκτων, ἐμμενόντων εἰς πάθη καὶ μίση ἀρχαῖα, τῶν ὁποίων τὰ αἷτια πρὸ πολλοῦ εἶχον ἐκλίπει. Ἄφ' ἐτέρου οἱ πάπαι, παρορῶντες τὸν προορισμὸν αὐτῶν καὶ ἐπιλανθανόμενοι ὅτι ὄφελον νὰ ὦσι κοινοὶ πατέρες τῶν ἐν τῇ Ἑσπερία Χριστιανῶν, συνετάσσοντο σκανδαλωδῶς τοῖς Γιβελίνοις, καθ' ὧν ἀσπόνδως ἀντεγρᾶτεύοντο οἱ αὐτοκράτορες· τῶν τοιούτων δὲ ὀλεθρίων διαιρέσεων, τοῦ φιλοδόξου δῆλον ὅτι τῆς ἐποχῆς πνεύματος καθ' τῶν τοῦ πάπα Βονιφατίου Η'. ραδιουργιῶν, ἀποτέλεσμα ἐγένετο πρὸ πολλοῖς ἄλλοις καὶ ὁ μεταξὺ Καρόλου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ Φριδερίκου τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας πόλεμος, ὁ τοσαύτας καταστροφὰς καὶ τοσαύτας αἱματοχυσίας τῇ ἀνθρωπότητι ἐπενεγκῶν.

Τὰ κατὰ τὸν πολυχρόνιον καὶ αἱματηρὸν ἐκεῖνον πόλεμον εἶναι ὁμολογουμένως ἀλλότρια τοῦ ἡμετέρου θέματος· ἠναγκάσθημεν δ' ἀπλῶς νὰ ποιήσωμεν μνησίαν αὐτοῦ, διότι ἔκτοτε ἰδίως ἤρξατο τοῦ πολεμικοῦ αὐτοῦ σταδίου ὁ μετὰ ταῦτα περιδύτης γενόμενος ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐλθόντων Καταλάνων Ρογήρος ὁ Ἀθηρός. Ὅθεν, παρατρέχοντες καὶ μάχας φονικὰς καὶ πολιορκίας πόλεων καὶ καταστροφὰς στόλων, θέλομεν ἀρκεσθῆ εἰς μόνα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον.

Ἐπὶ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φριδερίκου τοῦ Β'. ἐζῆ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ, τῷ ἀξιώματι ἀρχιερακοτρόφου τετιμημένος—ἦτο δὲ τὸ ἀξίωμα τοῦτο μέγα καὶ περιζήτητον τῷ καιρῷ ἐκείνῳ—καὶ ἐπὶ καλλονῇ σώματος φημιζόμενος ἀνὴρ τις, Ριχάρδος τοῦνομα,

Blum δὲ τοῦπίκλην. **Blume** Γερμαντικῆ σημαίνει *ἄνθος*· ὁ δὲ **Ριχάρδος**, εἴτε ὡς ἐκ τοῦ ἀνθηροῦ κάλλους αὐτοῦ, εἴτε ἐπόμενος τῇ συνθηαίᾳ τῶν τότε χρόνων, καθ' ἣν οἱ πολλοὶ ἐξελατίνιζον ἢ ἐξιτάλιζον ἢ καὶ ἐξελλήνιζον τὸ ὄνομα αὐτῶν, μετέφρασε τοῦ **Blum** εἰς **Flor**, καὶ ἐπεκλήθη τοιοῦτος· ὁπῶς ἐπὶ τὸ ἐκφραστικώτερον **Ριχάρδος** ὁ Ἀθηρὸς (**Richard de Flor**) εὐνοούμενος λίαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, συνεζεύχθη παρ' αὐτοῦ γυναικὶ ἐξ οἴκου ἐπιφανοῦς τοῦ Βρενδισίου, παρ' ἧς μεγίστην λαβὴν προίκα, ἐγένετο, καὶ ἐκ τῶν πλουσιῶν δώρων, αὐτὸς αὐτοκράτωρ τῶ ἐδωρήσατο, εἰς τῶν μᾶλλον πολυταλάντων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἐκ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης δύο ἐκτίσασατο υἱοὺς Ἰάκωβον τὸν Ἀθηρὸν καὶ Ρογήρον τὸν Ἀθηρὸν.

Καθ' ἃν χρόνον, τῷ 1267, ἤρξατο ὁ τοῦ Κοιραδίνου, υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Κοιραδίου Δ'. καὶ ἐγγονοῦ Φριδερίκου τοῦ Β'. πόλεμος πρὸς Κάρολον τὸν Ἀνδεγαυινὸν περὶ τοῦ στέμματος τῆς Νεαπόλεως, ὁ μὲν πρωτότοκος τῶν υἱῶν τοῦ Ριχάρδου ἦτο μόλις τετραέτης, ὁ δὲ δευτερότοκος ἦγε τὸ πρῶτον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος. Ὁ δὲ Ριχάρδος, καίτοι ἔχων ἀδύνατον οἰκογένειαν, ἀνὴρ ὅμως τολμηρὸς καὶ ἐπιχειρηματίας ὢν, σὺν ἅμα δὲ ἀποτίων φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Φριδερίκον, ἠθέλησε νὰ συνδράμῃ τῶ ἐγγονῶ τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἀντιζήλου του Καρόλου· ὅθεν ταχθεὶς ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Κοιραδίνου, παρευρέθη εἰς πάσας τὰς μεταξὺ τῶν δύο μνηστηρῶν τοῦ τῆς Νεαπόλεως στέμματος μάχας, μέχρις οὗ ἐπεσε γενναίως πολεμῶν κατὰ τὴν αἰματηρὰν μάχην τοῦ Ταλιακόζου, τῷ 1268, καθ' ἣν ὁ Κοιραδίνος ἠττήθη κατὰ κράτος, καὶ συλληφθεὶς ἐκατατομήθη, τὸ ἐκκαίδέκατον μόλις τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος ἄγων.

Τοῦ βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ὁ Κάρολος κύριος ἀπολειφθεὶς καὶ ὑπὸ πνεύματος ἀγενοῦς ἐκδικήσεως ἐμφορούμενος, ἀπεφά-

σισεν οὐχὶ μόνον τοὺς πιστοτέρους ὑπηρέτας τοῦ ἀποκεφαλίσθεντος Κοραδίνου, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς οἰκογενεῖας τῶν ποικιλοτρόπως νὰ καταδιώξῃ· ἐπειδὴ δὲ εἰς τῶν ἐνθερμοτέρων θιασωτῶν τοῦ Κοραδίνου ἐγένετο καὶ ὁ Ριχάρδος, ἐδήμυσεν πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καταλιπὼν τὴν χήραν καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Ἰακώβου καὶ Ρογῆρον εἰς τὴν μεγαλειτέραν ἔνδειαν. Ἀποβιώσαντος δὲ μετ' οὐ πολὺ τοῦ Ἰακώβου, ἔμειναν ὁ Ρογῆρος μετὰ τῆς μητρὸς του ἐν Βρενδισίῳ, στερούμενοι καὶ αὐτῶν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ Βρενδίσιον ἦτο λιμὴν κεντρικὸς, ἐν αὐτῷ δὲ διεχειμάζον τὰ πλοῖα διαφόρων μερῶν τῆς Ἰταλίας ἵνα τὰ ἔαρ, παραλαβόντα ἐμπορεύματα καὶ προσκυνητὰς ἐκ Ρώμης καὶ ἐτέρων μερῶν, τοὺς μεταφέρωσιν εἰς Πτολεμαῖδα. Μεταξὺ δ' ἄλλων πλοίων εἶχε προσορμισθῆ αὐτόσε ἐν ἔτει 1275 καὶ τις ναῦς τοῦ τάγματος τῶν *Ναϊτῶν* (1), κυβερνωμένη ὑπ' ἀνδρὸς γενναιόρρονος ἐκ Μασσαλίας, καλουμένου Βασάλ· ἐπειδὴ δὲ ἡ ναῦς εἶχεν ἀνάγκην ἐπισκευῆς ὁ Βασάλ ἐνεώλησεν αὐτὴν εἰς τὴν ξηρὰν ἵνα τὴν ἐπισκευάσῃ. Ὁ Ρογῆρος, ὀκταέτης τότε τὴν ἡλικίαν, κατοικῶν πλησίον τοῦ μέρους ἔνθα ἡ ναῦς ἐπεσκευάζετο, ἀνεμίγνυτο, καθ' ἐκάστην μετὰ τῶν ἐργατῶν τρέχων ἐνθεν κἀκειθεν· τοσαύτην δὲ δραστηριότητα καὶ νοημοσύνην ἐδείκνυεν, ὥστε ὁ Βασάλ, προβλέπων ὅτι ὁ παῖς ἐκεῖνος

(1) *Frères Templiers*, τάγμα στρατιωτικὸν καὶ θρησκευτικὸν, προσλαβὼν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος· κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Βερνάρδου συνταχθέντα κανονισμόν, οἱ Ναῖται ὑπεχρεοῦντο νὰ μὴ ἀποφεύγωσι τὴν μάχην καὶ κατὰ τριπλασίον ἔτι ἔχθρῶν, νὰ μὴ ἔχωσι ποτὲ διαρκῆ τόπον διαμονῆς, καὶ νὰ μὴ δίδωσι ποτὲ λύτρα. Τὸ τάγμα τοῦτο βαθμῶν κατέστη πλουσιώτατον καὶ ἰσχυρότατον, διότι ἠρίθμει ἐννεασιαστικῆς οἰκοδομᾶς ἃς ἐκέκτητο εἰς διάφορα μέρη, πρὸς δὲ κατέχευε τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου καὶ μέγα μέρος τῆς Συρίας. Ὁ τῆς Ἀραγωνῶν βασιλεὺς Ἀλφόνσος θανὼν τῷ ἐκληροδότῃσε τὸ βασίλειόν του ἐλόκληρον ἄλλ' ἢ λαὸς ἐπαγαστατήσας ἠκύρωσε τὴν διαθήκην του.

εἶχε μίαν ἡμέραν προορισμὸν μέγαν, τὸν ἠγάπησε σφόδρα καὶ τῷ προέτεινε νὰ τὸν συμπεριλάβῃ εἰς τὸ πλοῖόν του. Ἐπινοήσασθαι δὲ εἰς τοῦτο καὶ τῆς μητρός του, ὁ Ρογῆρος, ἀποχαιρετήσας μετ' οὐ πολὺ αὐτήν, ἀπῆλθε τοῦ Βρενδισίου ἐπὶ τῆς νῆος τοῦ Βασάλ πρὸς εὐρεσιν τύχης.

« Ὁ παῖς Ρογῆρος, λέγει ὁ ἐκ Καταλωνίας χρονογράφος Ραῦμόνδος Μουντάνερ, φίλος ἰδιαιτέρος καὶ συστρατιωτῆς ἐκείνου, κατέστη ναυτίλος ἐμπειρότατος. Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἐπιτηδειότης μεθ' ἧς ἀνέβαιεν εἰς τοὺς ἰστούς, καὶ μεθ' ἧς ἐξετέλει τοὺς διαφόρους χειρισμούς. Τοσοῦτῳ δὲ ἐπέδωκεν εἰς τὴν ναυτικὴν, ὥστε, δεκαπενταέτης τὴν ἡλικίαν ὄν, ἐθεωρεῖτο, καθ' ὅσα ἀφώρα τὸ πρακτικὸν μέρος, εἰς τῶν ἀρίστων ναυτῶν τοῦ κόσμου, εἰκοσαέτης δὲ γενόμενος, κατέστη περίφημος ναυτικὸς κατὰ τὴν θεωρίαν καὶ κατὰ τὴν πράξιν. Τούτου ἕνεκα ὁ ἀδελφὸς Βασάλ τῷ ἐνεπιστεύθη καθ' ὀλοκληρίαν τὴν κυβέρνησιν τῆς νῆος, ὁ δὲ μέγας μαγίστωρ τῶν Ναϊτῶν, ἰδὼν αὐτὸν τοσοῦτῳ ζωηρὸν καὶ γενναῖον, τὸν περιέβαλε μὲ τὸν μανδύαν τοῦ τάγματος καὶ τὸν ὠνόμασεν ἀδελφὸν ὑπηρέτην. »

Ὀλίγον χρόνον μετέπειτα τὸ τάγμα τῶν Ναϊτῶν ἀγοράσαν παρὰ τῶν Γεουνησιῶν μεγίστην ναῦν, ἣ ὁμοία δὲν εἶχεν ἔτι ναυπηγηθῆ, ἀνέθηκε τὴν κυβέρνησιν αὐτῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν Ρογῆρον, ὅστις ἐδικαίωσε πληρέστατα τὰς προσδοκίας τοῦ τάγματος, διότι οὐδεὶς ποτε, κατὰ τὸν αὐτὸν χρονογράφον, ἐγένετο ἐκείνου γενναϊότερος. Πᾶν ὅ,τι ἐκέρδιζεν, ἐδωρεῖτο μετὰ προθυμίας εἰς τοὺς ἐπισήμους τῶν Ναϊτῶν καὶ εἰς τοὺς πολυαρίθμους φίλους, τοὺς ὁποίους ἐκέκτητο· ἕνεκα δὲ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς καὶ τῆς ἀνδρίας του τοσοῦτον ἐφείλκυσε τὴν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην τοῦ τάγματος, ὥστε μετ' ἰδιαζούσης προθυμίας ἐπεζήτουν ὅλοι τὴν φιλίαν του, καὶ ἐκ πασῶν τῶν νηῶν ἐξετιμᾶτο περισσότερον ἢ τοῦ Ρογῆρου.

Ἡ τῶν Ναϊτῶν δύναμις ἐξετείνετο εἰς πολλὰ τῆς Ἀνατολῆς μέρη καὶ ἰδίως εἰς Συρίαν, ἔνθα μὴ ἀνεχόμενος τὸ κράτος αὐτῶν ὁ τῆς Αἰγύπτου Σουλτάνος Μελέκ Ἀαχράφ ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ. Ὅθεν ἐλθὼν μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ ἐπολιόρησε στενῶς τὴν Πτολεμαΐδα, σπεύρων εἰς τὰ περὶχωρα αὐτῆς τὸν τρόπον καὶ τὴν φρίκην. Οἱ Ναῖται, πέμψαντες ἄσας ἐδυνήθησαν περισσοτέρας πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως δυνάμεις, ἀντέστησαν γενναίως· πλὴν ἀλλ' ἀνίσχυροι ὄντες ν' ἀντεπεξέλθωσιν ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ἀπειροπληθῶν ὀρδῶν τῶν Αἰγυπτίων, ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλους νὰ παραιτήσωσι τὴν πόλιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς. Κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐκείνην τῆς Πτολεμαΐδος παρέστη μετὰ τῆς νῆος αὐτοῦ καὶ ὁ Ρογῆρος, εἰς πάντα κίνδυνον ἐκτιθέμενος καὶ ἀνδρείως ἀγωνιζόμενος· ἰδὼν ὅμως ὅτι ὁ ἀγὼν ἦτο ἄνισος, καὶ ὅτι οἱ ὀλίγοι Ναῖται ὄφελον νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πολεμίων, παρέλαβεν ἐπὶ τοῦ πλοίου αὐτοῦ πολυπληθεῖς Χριστιανούς φεύγοντας τὸν Αἰγυπτιακὸν σίδηρον καὶ τοὺς διεπεραίωσεν εἰς τὸ Πελερίνιον ὄρος· ἐκ δὲ τοῦ πλοῦς τούτου ἐκέρδισεν ἀναρίθμητα πλοῦτη.

Ἡ ἀνδρία ἦν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Πτολεμαΐδος ἐδειξεν ὁ Ρογῆρος καὶ οἱ θησαυροὶ ἰδίως, οὗς ἐκτήσατο, τῷ ἐγέννησαν πλείστους ἐχθροὺς μετὰξὺ αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἱπποτῶν, οἵτινες ὠρκίσθησαν νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα πρὸς ἀλλήλους· ἀπνέστερος δὲ τῶν ἐχθρῶν του ὑπῆρξεν ὁ τοῦ τάγματος μέγας μαγίστωρ, ὅστις, ἐγκαλέσας τὸν Ρογῆρον ἐπὶ νοσησμοῦ χρημάτων ἀνηκόντων εἰς τὸ τάγμα, ἐδήμειυσεν ἅπασαν τὴν περιουσίαν του, ἤθελε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον συλλάβει, εἰ μὴ καταλιμπάνων ἐν τῷ λιμένι τῆς Μασσαλίας τὴν νῆα του, προὐλάμβανεν ἐκεῖνος νὰ σωθῇ εἰς Γένουαν παρὰ τινι τῶν φίλων του, Τικίνῳ Δόρια καλουμένῳ. Δανεισθεὶς δὲ παρ' αὐτοῦ ἰκανὰ χρήματα, ἠγόρασε μεγάλην γαλέραν, τὴν ὁποίαν ὀνομάσας Ὁ-

Λιβέτταν, ἐξώπλισε καλῶς καὶ προσεφέρθη εἴτα νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς μισθοφόρος τῷ Ροβέρτῳ, δουκὶ Καλαυρίας, ἐτοιμαζομένῳ εἰς πῆλκμον πρὸς Φριδερίκον, βασιλέα τῆς Σικελίας· μὴ εὐρῶν ὁμῶς παρ' αὐτῷ καλὴν ὑποδοχὴν, μετέβη εἰς Μισσάγην καὶ προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς αὐτὸν τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας, καθ' οὗ προὔτιθετο κατὰ πρῶτον ἂν ἀγωνισθῆ. Ὁ Φριδερίκος, κάλλιον τοῦ Ροβέρτου ἐκτιμῶν τὰς πολεμικὰς ἀρετὰς τοῦ Ρογήρου, ἐνεκωλώθη αὐτὸν, τῷ ἀπένευμε πλείστα τιμὰς καὶ δῶρα καὶ τὸν διώρισε διευθυντὴν ἐνὸς μεγάλου πλοίου.

Σφόδρα ἐκ τῆς ὑποδοχῆς ταύτης κρλακευθεὶς ὁ Ρογήρος καὶ μένεα πνέων κατὰ τοῦ Ροβέρτου, ὅστις μετὰ τοσαύτης ἰταμότητος τὸν ἀπέπεμψεν, ἀπέπλευσε μετὰ μικρὸν εἰς Πουίλλην· συναντήσας δὲ κατὰ τὸν πλοῦν ναῦν πλήρη ζωοτροφῶν, ἃς ὁ Κάρολος Β' ἐπεμπεν εἰς Κατάνην πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ροβέρτον, δούκα Καλαβρίας, ἐκυρίευσε καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν εἰς Συρακούσας. Ἐξακολουθῶν τὸ καταδρομικὸν αὐτοῦ στάδιον ἐκυρίευσε πολλὰ ἄλλα ἐχθρικὰ πλοῖα· λείαν δ' ἐν τούτοις ἄφθονον εὐρῶν, ἐξώπλισε ἱκανοὺς ἄνδρας καὶ ἀξιόμαχον στολίσκον, δι' οὗ ὁ βασιλεὺς Φριδερίκος ἐδύνατό πως νὰ ἀνταγωνισθῆ πρὸς τὸν ἰσχυρὸν αὐτοῦ ἀντίπαλον. Τὰς ὑπηρεσίας δὲ τοῦ Ρογήρου ἐκτιμῶν ὁ Φριδερίκος, τὸν διώρισε ἀντιναύαρχον τοῦ στόλου του καὶ μέλος τοῦ ἰδιαίτερου αὐτοῦ συμβουλίου, τῷ ἐδώρησατο τὸν Πύργον τοῦ Τρίπ καὶ τῆς Ἀλικάτας μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῶν, πρὸς δὲ τῷ παρεχώρησε τὰς προσόδους τῆς Μελίττης.

Τότε ὁ Ρογήρος ἐξοπλίσας πέντε γαλέρας καὶ τινα μικροπερα πλοῖα, ἐπέδραμε καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν τῆς Ἰταλίας καὶ μέχρις Ἰσπανίας καὶ Βαρβαρίας, λαφυραγωγῶν ἀδιακρίτως φίλους καὶ ἐχθροὺς καὶ μάλιστα τῶν ποντοπορούντων γενόμενος. Συνέπεσε δὲ, λέγει ὁ Γρηγοράς, τηνικαῦτα Λα-

πῖνόν τινα, Ροντζέριον ὄνομα, στρατόπεδον ἀθροίσαντα ἔκ τε Ἰβηρίας τῆς κάτω καὶ Γαλατίας τῆς ἐπέκεινα καὶ δυτικωτέρας τῶν Ἄλπεων, βάναυσόν τε καὶ μάχαις αἰεὶ διαποντίοις καὶ ἠπειρωτικαῖς χαῖρον, τριήρεις οὐ μείους τεττάρων ἀπὸ τούτων πληρῶσαι, δι' ὧν δὴ καὶ τὸν πειρατικὸν ἀδεῶς μετῆε βίον, δεινότατος ἐν τούτῳ τῶν πώποτε γενόμενος· οὐ μόνον γὰρ ταῖς ἀπ' ἄρκτου καὶ νότου κατιούσαις φορτίσιν ναυσὶν ἐπετίθετο, ἀλλὰ παραπλέων καὶ περιπλέων κακῶς, καὶ αὐτὰς ἤδη μεγάλας τῶν νήσων ἐτίθει καὶ φοβερὸς ἐδόκει τῇ κάτω θαλάσσει. Ἐπεὶ τοίνυν ἀπεκέκλειστο πανταχόθεν ἡ Σικελία τῷ τε ναυτικῷ καὶ τῷ πεζῷ τοῦ Καρούλου στρατῷ, καὶ εἰς τοῦτ' ἦκεν ἀνάγκης Θευδέριχος, ὡς ὑπερορίων δεῖσθαι συμμαχιῶν, μετακαλεῖσθαι τὸν εἰρημένον Ροντζέριον, παραγγείλας αὐτῷ καὶ ἑτέροισι ὅθενδήποτε μεταχομιζέσθαι κρατίστους ὡς εἰς χιλίους ἰππέας ἴν' ἐξ ἀντιπάλου γενναίως τε καὶ εὐρόστως διαμάχοντο πρὸς τὸν ἀντικαθήμενον τοῦ Καρούλου στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἦκεν ἐκεῖνος, ἄγων χιλίους μὲν ὅσον τὸ ἀπὸ τοῦ ναυτικοῦ, πεζοὺς χιλίους δ' ὅσους ἐς ἰππέας κατέταξεν, εὐθύς ὀπίστας Σικελικὰς πόλεις ὁ Κάρολος εἰλέ τε καὶ δεδούλωτο, πᾶσαι, καθάπερ ὀστράκου μεταπεσόντος, ἐς Θευδέριχον ἐπανῆκον».

Δυσχεραίνων ὁ δούξ Ροβέρτος διὰ τὴν τροπὴν τὴν ἔλαβον τὰ πράγματα ἕνεκα τῆς τόλμης ἐνὸς μόνου ἀνδρός, συνέλεξεν ὅσας ἐδυνήθη πλειοτέρας δυνάμεις, καὶ ἐλθὼν ἐπολιόρκησε τὴν Μεσσήνην· ἀλλ' ὁ Ρογῆρος, πανταχοῦ πασῶν, ἔσπευσε μετὰ δέκα πλοίων πρὸς βοήθειαν τῆς πόλεως, ἣτις πάσχουσα ἐκ πείνης ἠτοιμάζετο νὰ παραδοθῆ. Λύσας δὲ τὴν πολιορκίαν, ἠνάγκασε τὸν Ροβέρτον νὰ ἐπανεῖλθῃ κατησχυμένος εἰς Κατάνην.

Ὁ πάπας Βονιφάτιος Η΄ ἐχθρὸς τοῦ Φριδερίκου ἀμείλικτος, πληροφορηθεὶς τὰς ἀποτυχίας τοῦ Ροβέρτου, ἔγραψε πρὸς Κά-

ραλον τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας νὰ σπείσῃ εἰς βοήθειαν τοῦ ἀπειλουμένου δουκὸς τῆς Καλαβρίας, καὶ, ἵνα μᾶλλον πείσῃ αὐτὸν, τὸν ὠνόμασε βασιλέα τῆς Ἰταλίας. Ὁ Κάρολος, ὑπέικων εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ρωμαίου πρωθυεράρχου, συνήγαγε τετρακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔλθων πολιορκῆσε τὴν Σικελίαν· ἀλλ' ἀποτυχὼν νὰ τὴν ἐκπορθήσῃ, ἠναγκάσθη νὰ προτείνῃ εἰρήνην, ἣτις ὑπεγράφη ἐν Καταβελότη τῷ 1303. Τοιοῦτοτρόπως ἐπαυσεν ὁ αἱματηρὸς ἐκεῖνος πόλεμος, ὅστις ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐμάστιζε τὴν Σικελίαν.

Ὁ Ρογήρος διαρκοῦντος τοῦ πολέμου ἐκείνου, προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας πρὸς τὸν Φριδερίκον μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Καταλάνων· ἡ δὲ Καταλωνία εἶναι ἐπαρχία μεγάλη τῆς Ἰσπανίας, ἧς πρῶτοι κάτοικοι ἐγένοντο οἱ Κερετανοὶ, Ἰνδιγέται, Αὐσετανοὶ κτλ. Τὸν πέμπτον μ. Χ. αἰῶνα ἡ τῆς Καταλωνίας πρωτεύουσα Βαρκελώνη ὑπῆρξε καδέθρα τῶν Βισιγόθων· κατακτηθεῖσα δ' ὀψιμαίτερον ὑπὸ τῶν Μαύρων, ἀνεκτήθη εἶτα καὶ συμπεριελήφθη εἰς τὸ εὐρὺ κράτος τοῦ Καρόλου Μάγνου. Οἱ Καταλάνοι, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνευ οἰκιῶν καὶ κτήσεων ὄντες, ἄσκειοι καὶ γυμνήτες, προσεφέροντο μισθοφόροι ἕνεκα κέρδους ληστρικοῦ, πλανῆτα καὶ διαπόντιον διάγοντες βίον. Εἰς διηνεκῆ δὲ πόλεμον πρὸς τοὺς Μαύρους ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν διατελοῦντες, εἶχον συνειθίσει εἰς τὸ αἶμα καὶ τὴν διαρπαγὴν· μὴ εὐρίσκοντες δὲ παρ' αὐτοῖς λείαν πλέον, ἐζήτουν τύχην ἀλλαχόσε, μισθωτοὶ γενόμενοι εἰς ξένους. Δὲν ἐγνώριζον ἄλλην πατρίδα εἰμὴ τὸ στρατόπεδον, ἄλλην περιουσίαν εἰμὴ τὰ ὄπλα των, ἄλλην ἀρετὴν εἰμὴ τὴν ἀνδρίαν των. Ἰψηλὰ χαλκόφρακτα ὑποδήματα, σιδηροῦς δικτυωτὸς κεκρύφαλος (resille) ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, μικρὰ ἀσπίς καὶ τινα βέλη μεθ' ἐνὸς σάκκου, ὅπως ἐν αὐτῷ θέτωσιν ἄρτον, ἀπῆρτιζον ἅπασαν αὐτῶν τὴν συσκευὴν· ἀλλὰ δι' ἐνὸς κτυπήματος εἰς Καταλάνος ἠδύνατα

χαμαί νά ρίψῃ ἵππον τε καὶ ἀναβάτην. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες διητῶντο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἶχον δὲ ἴδια ἔθιμα καὶ θεσμούς (fueros) καθ' οὓς διαικοῦντο, ἡ δὲ γλῶσσά των ὁμοίαζε πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐπικρυσθῆν τῶν Γάλλων, νόθος θυγάτηρ τῆς Λατινικῆς οὖσα.

Τοῖς Καταλάνοις ὅμοιοι ἦσαν καὶ οἱ Ἄλμογάβαροι ἢ Ἄμογάβαροι, Ἰσπανοὶ μισθοφόροι, διάσπμοι διὰ τὴν ἀγριότητα καὶ θηριωδίαν αὐτῶν. Τὸ ὄνομα Ἄλμογάβαρος εἶναι σύνθετον ἐκ τῶν δύο ἀραβικῶν λέξεων αλ—μαγρέπ, ὅπερ σημαίνει τὸν ἐξ ἐσπερίας, ἢ, κατ' ἄλλους, ἐκ τῆς λέξεως ἀλμιγαβάρ, δι' ἧς οἱ ἀραβες ὠνόμαζον τοὺς ἐν ταῖς μάχαις καὶ τοῖς κινδύνοις ἀκατασχέτους. Ὁ Γρηγορᾶς λέγει ὅτι Ἄμογαβάρους ἢ Λατίνων φωνῇ τοὺς ἐν πολέμῳ πεζοὺς καλεῖ, ἀρχαῖον δὲ τι χρονικὸν περὶ αὐτῶν λέγει ὅτι « *Almagavarum professio est semper in armis vivere, extra habitationem communem, in montibus et silvis, continue pugnando cum Mauris.* Οἱ Ἄλμογάβαροι ἦσαν λείψανα τῶν βερβαρικῶν ἐθνῶν, ἅτινα κατέστρεψαν ἐν Ἰσπανίᾳ τὴν δύναμιν τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐγκατέμειναν ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Σαρακηνῶν. Ἐκδιωχθέντες δὲ ὑπὸ τῶν νέων αὐτῶν κατακτητῶν, κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ δάση, ἐνθα ἔζων βίον ἀγριῶν καὶ πλάνητα, δορὰς ζῶων ἐνδυόμενοι καὶ μὲ τὰ κρέα αὐτῶν τρεφόμενοι· βαθμηδὸν δὲ πληθυνθέντες, ἐτόλμησαν νὰ ἐξέλθωσι τῶν κευθμῶνων αὐτῶν καὶ νὰ προσβάλωσι τοὺς Μχύρους, ὧν ἐντὸς ὀλίγου ἐγένοντο οἱ θανασιμώτεροι ἐχθροί. Σιδηροῦν, ὡς καὶ τῶν Καταλάνων, δικτυωτὸν, δι' οὗ ἐκάλυπτον τὴν κεφαλὴν των, μικρὰ ἀσπίς, ἐν ξίφος, καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἀκόντια, ἦσαν ὁ μόνος ὀπλισμὸς των, ὡς καὶ ὁ τῶν Καταλάνων· τοσοῦτοι δὲ ἐξήσκημένοι ἦσαν περὶ τὸ ρίμμα τῶν ἀκοντίων καὶ τῶν τόξων, ὥστε, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, δι' ἐνὸς βέλους ἠδύναντο διαμπαῆξ νὰ τρυ-

πήσωσιν ἔππον τε καὶ ἀνάβήτην συγχρόνως. Οἱ βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας πολλάκις καὶ ἐπωφελῶς μετεχειρίζοντο τοὺς Ἄλμο-
γαβάρους, αἵτινες ἐπετίθεντο ὀρμητικώτατα κατὰ τῶν πολε-
μίων. ἢ τὴν νίκην ἢ τὸν θάνατον ποθοῦντες.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ μεταξὺ Φριδερίκου καὶ Καρόλου ἀγώνος, ὁ Ρογῆρος περιῆλθεν εἰς δεινὴν θέσιν. «Ὁ δὲ Ροντζέριος, λέγει ὁ ἰδὼν αὐτὸν Παχυμέρης, ἀνὴρ νέος τὴν ἡλικίαν, γοργωπός, ταχύς, εἰς ὃ ρέψοι, καὶ τὰς πράξεις θερμός, περὶ οὗ βραχέα βούλομαι προειπεῖν, ὡς πέψυσμαι· εἰ δέ γε τῆς ἀληθείας λό-
γος ἐκκλίνειν, οὐχ ὁ γράφων, ἀλλ' ἡ φήμη τὴν μέμψιν φερέ-
τω. Οὗτος τῇ κατὰ Συρίαν Πτολεμαίδι, ὅτ' ἐν τοῖς οὖσιν ἦν καὶ τὸ περίπυστον ἐν πόλεσιν εἶχε τῷ Τέμπλα κατὰ φρερίους ἐνή-
σκητο· ὡς δ' ἐκείνη παρ' Αἰθίοπων ἤλισσεται καὶ τάκει κατέ-
στρεπτο, χρήματα νοσοφισάμενος τῆς μονῆς καὶ μακρὰς συσκευα-
σάμενος νῆας ἐπέειχεν Ἀγαρνοῶς, καὶ πειρατῆς βιαύτατος πολλοὺς τ' ἔχων αἰρετιστάς νεωτέρων πραγμάτων ἀντείχετο·
πλοῦτῳ δὲ καὶ τρυφῇ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὑπερηφανῶν ἐκ τῶν
συσκευμάτων τῶν κατὰ θάλασσαν τάξιν ἐκείνην τῶν φρερίων
καὶ σχῆμα χαιρὶν εἶα, καὶ ἐπὶ ναυσὶ κραταυθαίς πλείοσι ταῦ
ἐκ ταῦ Μαφρέ ἀνάκαθεν Θευδέρῳ Σεκελίῳ κατέχοντι, κατὰ
τινα γονικὴν ἀποστασίαν τῆς ἐκκλησίας ἀποστατοῦντι καὶ
διὰ τοῦτο εἰς πολέμους καὶ μάχας πρὸς τὸν Κάρολον κατα-
σπέντι, πρόσεισι βόγκαις τακταῖς βοηθήσιω σὺν οἰκείῳ λαῷ· καὶ
ἐπὶ χρόνῳ κατὰ γε συμμαχίαν συνίαν Θευδέρῳ μετὰ τῶν οἰ-
κείων προσδοῦναι. Ἐπεὶ δ' ὁ πόλεμος καύλιαν ἔσχε καὶ σπον-
δαῖς ἐπιγαμίαις οἱ τέως πολεμοῦντες εἰρήνευσαν, ἐπὶ ταῦτοις καὶ
τῆς ἐκκλησίας ἰλεωμένης πέμψας ὁ πάππας ζητεῖ τὸν Ροντζέρ-
ριον· ὁ μὲν τοι Θευδέρῳ οὐ πρόπαν γνοὺς οὐδ' ἄλλως δέ-
καιον προδιδόναι τὸν ἐπὶ καιροῖς ἀναγκαίους φανέντα χρῆσι-
μον (ἐφῆπται γὰρ αὐτόθεν· οἱ καὶ τὰ δεινὰ ὡς τὸ σχῆμα κα-

τάπατήσαντι) ἰκανὴν μὲν αὐτῷ φιλοφρόσυνην, τῷ πάπα δὲ πρὸς τὰ ζητούμενα ὑπειξιν ἠγησάμενος, ἀπολύειν καὶ μὴ κατέχειν, μῆτε μὴν περιέπειν τὸν ἄνθρωπον, ἐκποδῶν ἐπήγγελε γίνεσθαι καὶ ζητεῖν ὅπου σωθήσεται.»

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Βυζαντινὸς ἱστοριογράφος περὶ τοῦ Ρογῆρου ἐκτίθησιν· ὁ δὲ Καταλάνος χρονογράφος Μουντάνερ οὕτως τὰ περὶ αὐτοῦ ἀφηγεῖται. «Μετὰ τὴν εἰρήνην, ἐν ᾧ ὅλος ὁ κόσμος διεσκέδαζεν εὐθυμῶν, ὁ Ρογῆρος διετέλει εἰς μεγίστην ἀπορίαν περὶ τοῦ τί ἔμελλε νὰ γείνη ἀργότερον, διότι, ἄνθρωπος πολύμητις ὢν, ἔβλεπεν ἐκ τοῦ μακρόθεν τὰ πράγματα· ἔλεγε λοιπὸν καθ' ἑαυτόν:» Τί νὰ πράξω μὲ τὸν βασιλέα καὶ μὲ τοὺς Καταλάνους καὶ Ἀραγωνίους; διότι γνωρίζω καλῶς ὅτι ἐκεῖνος μὲν δὲν θὰ τοῖς δώσῃ τί, αὐτοὶ δὲ θὰ τῷ γεννήσωσι μεγάλας περιπλοκάς. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ τί ἄνθρωποι εἶναι αὐτοί· ἄλλως τε καὶ πᾶς ἄνθρωπος διὰ νὰ ζήσῃ ἔχει ἀνάγκην νὰ φάγῃ καὶ νὰ πῖν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ κύριος βασιλεὺς δὲν θὰ τοῖς δώσῃ τί, αὐτοὶ θὰ ἀναγκασθῶσι νὰ ἀρπάσωσιν, ὥστε θὰ λεηλατήσωσι τὸν τόπον, καὶ αὐτοὶ δὲ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον θὰ καταστραφῶσιν. Ὅθεν πρέπει ἐπειδὴ μέχρι τοῦδε τοσοῦτον καλῶς ὑπηρέτησα τὸν κύριον βασιλέα, καὶ ἐκεῖνος πάλιν μοὶ ἀπένευμε τσοαύτας τιμὰς, νὰ προσπαθῶσω νὰ τὸν ἀπαλλάξω τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν πρὸς τιμὴν του.» Ταῦτα ἀναλογισθεὶς, εἶπε προσέτι: «Δὲν εἶναι καλὸν δι' αὐτὸν νὰ μείνω ἐν Σικελίᾳ, διότι, τοῦ βασιλέως συνομολογήσαντος εἰρήνην μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ μέγας μαγίστωρ τοῦ τάγματος, ἐνόμων πρὸς τῇ κακῇ του διαθέσει τὴν μνησικακίαν, ἣν ὁ τε βασιλεὺς Κάρολος καὶ ὁ δούξ τηροῦσι κατ' ἐμοῦ, δύναται νὰ μὲ ζητήσῃ διὰ τοῦ πάπα, καὶ τότε ὁ κύριος βασιλεὺς δύο τινα ἔχει νὰ πράξῃ· ἢ νὰ μὲ παραδώσῃ, ὑπείκων εἰς τὸν πάπαν, ἢ νὰ ἐκτεθῇ εἰς νέον πόλεμον, καὶ δὲν ἐπι-

Θυμῷ ὁ βασιλεὺς ἔνεκεν ἐμοῦ νὰ εὐρεθῆ περιπεπλεγμένος. »

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, εἶτε ἐζητήθη ὁ Ρογήρος, ὅπως ὁ Παχυ-
 μένος ἱστορεῖ, παρὰ τοῦ Φριδερίκου, εἶτε ἐφοβεῖτο μὴ ζητηθῆ,
 ὡς ὁ Μουντάνερ λέγει, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπεφάσις νὰ ἀ-
 πέλθῃ ἐκ Σικελίας. « Μετὰ τὰς εὐλόγους ταύτας σκέψεις, ἐξ-
 ακολουθεῖ ὁ Καταλάνος χρονογράφος, μεταβάς παρὰ τῷ βα-
 σιλεῖ, ἔλαβεν αὐτὸν κατ' ἰδίαν, καὶ τῷ ἀνεκοίνωσε τοὺς στο-
 χασμοὺς αὐτοῦ· ὅτε δὲ τῷ τοὺς ἐξέθηκεν ὅλους, προσέθηκε·
 « Κύριε, ἂν μὲ συνδράμῃς καὶ σὺ, δύναμαι εὐκολώτερον νὰ ἐξ-
 ἀγάγω τῶν δυσχερειῶν καὶ σὲ, καὶ τοὺς ὑπηρετήσαντάς σοι
 καὶ ἐμέ. » Πρὸς ταῦτα δ' ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίθη ὅτι εὕρισκε τὰ
 σχέδια τοῦ Ρογήρου φρόνιμα, καὶ τῷ ἀνέθετε νὰ πράξῃ πᾶν
 τὸ καλλίτερον δι' ἐσυτὸν καὶ διὰ τοὺς στρατιώτας του, ὑπέ-
 σχετο δὲ νὰ τῷ παράσχῃ πᾶσαν συνδρομὴν.—« Λοιπὸν, κύριε,
 εἶπεν ὁ ἀδελφὸς Ρογήρος, ἐὰν εὐαρεστῆσαι, θὰ στεῖλω δύο
 ἱππότητας ἐπὶ μιᾶς ἐξωπλισμένης γαλέρας πρὸς τὸν αὐτοκράτο-
 ρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ θὰ τῷ ἐξαγγείλω ὅτι εἶμαι
 πρόθυμος νὰ μεταβῶ εἰς ὑπηρεσίαν του μεθ' ὅσωνδήποτε πε-
 ζῶν ἢ ἐπίππων θέλῃ εἶτε Καταλάνων εἶτε Ἀραγωνίων, ἀρκεῖ
 νὰ συντηρῇ καὶ μισθοδοτῇ αὐτούς. Γινώσκω ὅτι ἔχει μεγίστην
 ἀνάγκην ἐπικουρίας, διότι οἱ Τοῦρκοι τοῦ ἐκυρίευσαν πλέον
 τριακονθημέρου ἐκτάσεως χώραν, οὐδεὶς δὲ ἄλλος στρατὸς δύ-
 ναται νὰ τὸν ὠφελήσῃ καλλίτερον τῶν Καταλάνων καὶ Ἀρα-
 γωνίων, ἰδίως δ' ἐκείνων οἵτινες ἐπολέμησαν κατὰ τοῦ βασι-
 λέως Καρόλου. » Πρὸς ταῦτα ὁ βασιλεὺς τῷ ἀπεκρίθη. « Ἀ-
 δελφε Ρογήρε, σὺ γνωρίζεις καλλίτερον ἐμοῦ ἐπὶ τῶν τοιούτων
 πραγμάτων. Ἡ ἰδέα σου μοὶ φαίνεται ὀρθή· διάταξον λοιπὸν,
 καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι διατάξῃς θέλεις μὲ εὖρει σύμφωνον. »

Τοιοιουτρόπως τοῦ Φριδερίκου ἐγκρίναντος τὴν ἰδέαν τοῦ
 Ρογήρου, προσκαλεσάμενος αὐτός δύο ἱππότητας, πρὸς οὓς εἶχε

πλείω πεποιθήσιν, τοῖς ἀνέθηκε νὰ μεταβῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως διαπραγματευθῶσι μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β'. περὶ τῆς εἰς Βυζάντιον μεταβάσεως Καταλάνων μισθοφόρων· ὡς ὅρους δὲ μεταβάσεως προέτεινε τοὺς ἑξῆς. Πρῶτον, νὰ τῷ δώσῃ ὁ αὐτοκράτωρ εἰς γάμον τὴν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Εἰρήνης καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Ἀσάν ἀνεψιάν του, Μαρῖαν· δεύτερον, νὰ τῷ ἀπονείμῃ τὸ ἀξίωμα μεγάλου δουκὸς (τὸ δὲ ἀξίωμα τοῦτο μετὰ τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος, τὸ τοῦ Καίσαρος καὶ τὸ τοῦ πρωτοβεστιάριου ἦτο τὸ ἐπισημότατον τῶν Βυζαντινῶν ἀξιωμάτων)· τρίτον, νὰ πληρῶνῃ ὁ αὐτοκράτωρ κατὰ μῆνα ἀνὰ μίαν οὐγγίαν εἰς πάντα πεζὸν καὶ ἀνὰ τέσσαρας εἰς πάντα ἔφιππον· τέταρτον, νὰ πληρῶσῃ τεσσάρων μηνῶν μισθοὺς εἰς πάντα μισθοφόρον· πέμπτον, ἢ μισθοδοσίᾳ αὐτῶν νὰ διαρκέσῃ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ αὐτοκράτωρ ἤθελε κρατήσῃ τοὺς μισθοφόρους παρ' ἑαυτῷ· καὶ ἕκτον, τὴν τετράμηνον προπληρωμὴν νὰ λάβωσιν οἱ μισθοφόροι ἅμα διαπεραιωθῶσιν εἰς Μονεμβασίαν.

Ταῦτα πάντα οἱ ἀποστελλόμενοι ἐγγράφως λαβόντες καὶ μετὰ τῆς ἀναγκαίας πληρεξουσιότητος ἐφοδιασθέντες, ἀνεχώρησαν ἐκ Μεσσήνης καὶ μετὰ ὀλιγοήμερον πλοῦν διεπεραιώθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ αὐτοκράτωρ, δεινῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐνοχλούμενος, ὡς ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ θέλομεν ἐκθέσει, ἐδέξατο μετὰ μεγίστης τιμῆς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Ρογήρου καὶ προθύμως συνήνεσεν εἰς τοὺς προτεινομένους αὐτῷ ὅρους, ὡς ἔρμαιον, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Παχυμέρους, ἀρπάσας τὸ σύμβημα. «Ἦν γάρ (ὁ Ρογήρος) ταῖς ἀληθείαις, ὡς ἔδοξε καὶ λῆμα ἔχων γενναῖον καὶ πλέως ἀρεϊκοῦ φρονήματος, πολλῶ δὲ μᾶλλον καὶ τῷ τῆς γνώμης σπουδαίῳ καὶ βαθυσκότῳ λαὸν δουλαγωγῶν ἀτάσθαλον καὶ τούτῳ κατορθοῦν τὰ μέγιστα φημιζόμενον.» Καὶ λοιπὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὀνομά-

τας διὰ χρυσοβούλου τὸν Ρογήρον μέγαν δοῦκα, τῷ ἀπέστειλε
 τὴν ράβδον, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐμβλήματα. Ἡ
 δὲ τοῦ μεγάλου δουκὸς στολὴ καὶ δικαιοδοσία ἦτο ταιαύτη,
 κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Κωδινου. Σκιαδίων χρυσοκόκκινον
 κλαπωτόν· σκαράκκον χρυσοκόκκινον, συρματέϊνον, ἔχον ἔμ-
 προσθεν μὲν τὸν βασιλέα εἰκονικῶς ἰστάμενον ἰνοκοπητόν, ὀ-
 πισθεν δὲ καθήμενον ἐπὶ θρόνου· καθβάδιον βλάτινον· δικανί-
 κιον μὲ κόμπους χρυσοῦς ἐγκοπτούς, καὶ κονδύλους ὡσαύτως
 χρυσοῦς, κεκλωσμένους δὲ διὰ σχοινοπλοκίου ἀργυροῦ. Ὁ μέγας
 δοῦξ ἦτο κεφαλὴ τοῦ φωσσάτου κατὰ θάλασσαν· ὡς φλάμου-
 λον δὲ ἡ σημαίαν εἶχε στήλην ἔφιππον τοῦ βασιλέως· ὑπέρ-
 τουν δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὀ μέγας δρουγγάριος τοῦ στό-
 λου, ὁ ἀμπράλιος, ὁ πρωτοκόμης, οἱ δρουγγάριοι καὶ οἱ κόμη-
 τες. Ἐπομένως δ' ὠρίσθη ὁ μισθὸς τῶν μισθοφόρων ὡς ἐξῆς.
 Ἐκαστος ἰππεὺς ἔμελλε νὰ λαμβάνῃ ἀνὰ τέσσαρας οὐγγίας
 κατὰ μῆνα, ἕκαστος ἀνὴρ τοῦ ἐλαφροῦ ἰππικοῦ ἀνὰ δύο, καὶ
 ἕκαστος πεζὸς ἀνὰ μίαν· πρὸς τούτοις, ἕκαστος ναύκληρος τοῦ
 στόλου ἀνὰ τέσσαρας οὐγγίας, ἕκαστος ναύτης ἀνὰ μίαν, ἕ-
 καστος πωράτης ἀνὰ εἰκοσιπέντε ταρίνια καὶ ἕκαστος τοξό-
 τῆς ἀνὰ εἴκοσιν. Ὁ μισθὸς οὗτος ἔπρεπε τακτικῶς νὰ πληρώ-
 νηται κατὰ πᾶν τετράμηνον· εἰ δὲ τις τῶν μισθοφόρων ἐπε-
 θύμει ν' ἀναχωρήσῃ, ὁ αὐτοκράτωρ ὑπεχρεοῦτο νὰ τῷ πληρώ-
 νη τοὺς καθυστεροῦντας μισθοὺς του, πρὸς δὲ καὶ δύο μηνῶν
 μισθοὺς περιπλέον ὡς ἐξοδα ἐπιστροφῆς. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλ-
 λων ὄρων Ἴσπανοὶ τινες ἱστορικοὶ ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος
 συνεφώνησε μετὰ τοῦ Ρογήρου ὅπως οἱ Καταλάνοι λάβωσι κα-
 τοχὴν ἐν ὀνόματι τῶν ἰδίων αὐτῶν κυριαρχῶν, τοῦ βασιλέως
 δῆλον ὅτι τῆς Ἀραγῶνος ἢ τοῦ τῆς Σικελίας, πασῶν τῶν χω-
 ρῶν, ἐνθα ἤθελον φέροι τὰ τροπαιοῦχα ὄπλα των· τὸ ἐφ' ἡμῖν
 ὁμως ἀμφιβάλλομεν, ἂν ἦτο δυνατόν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ παρα-

δεχθῆ ὄρον τοιοῦτον, ἐπάγοντα τὸν διαμελισμὸν τοῦ κράτους του, ἐν ᾧ ὅπως διατηρήσῃ τὴν ἀκεραιότητα αὐτοῦ ἠναγκάζετο νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν συνδρομὴν τῶν Καταλάνων. Μὴ γὰρ εἶχε παρῆλθει πολὺς χρόνος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων ἵνα λησμονήσῃ τὰ ὅσα δυστυχήματα ὁ διαμελισμὸς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐπήνεγκε καὶ στέρεξῃ εἰς νέον τοιοῦτον ;

Ἐπανελθόντες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀνεκοίνωσαν πρὸς τὸν ἐν Ἀλικάτῃ εὐρισκόμενον τότε Ρογῆρον τὴν αἰσίαν ἐκβασιν τῆς ἀποστολῆς των· ὁ δὲ, μεταβάς εἰς Πάλερμον, ἐξήγγειλε πρὸς τὸν ἐκεῖσε δικτατρίβοντα βασιλέα τὰ συμφωνηθέντα. Ὁ Φριδερίκος, χαίρων διότι ἐμελλε νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς παρουσίας τῶν Καταλανικῶν ὀρδῶν, προσέφερε πᾶσαν πρὸς ἀναχώρησιν των εὐκολίαν· ὅθεν τῷ παρεχώρησεν ἐκ τοῦ ναυστάθμου του δέκα γαλέρας καὶ δύο μικρότερα πλοῖα, ὥστε, πρὸς ταῖς ὀκτῶ ἐτέραις γαλέραις, ἃς ὁ Ρογῆρος ἐέκτητο, οὗτος ἐξήρτιζε στολίσκον ἀξιόλογον. « Ἀζῶν δὲ τὰ γράμματα (τοῦ Ἀνδρονίκου), λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ Παχυμέρης, ὡς ἂν καὶ μέγας τις δόξοι οὐχ ὄσους καὶ μόνους ἀνὰ χεῖρας εἶχε, τοσοῦτους καὶ ἄγειν ἠδούλετο, ἀλλὰ προσφιλοτιμούμενος καὶ ἄλλους συνῆγε ταῖς ἀπὸ βασιλέως ἐλπίσιν ἀναπτέρων, ὥστε μὴδ' ἔχειν αὐτάρκεις ναῦς κυνεφέρειν τὸ στρατολόγημα, μὴδὲ γε χρήματα τόσα ὥστε καὶ προκαταρκτικὰ διδόναι ἐπὶ βασιλεῖ ἐχεγγύω τὰ πλεῖστα παρέξοντι. Διὰ τοι ταῦτα καὶ Γενοῦίταις προσχῶν, ἐπὶ πίστει ἐκίχρατο τοῖς βασιλέως, ὡσεὶ χιλιάδας εἰκοσι νομισμάτων, τὰ μὲν καὶ λαμβάνων, τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν νηῶν χρεῖαν ἐκείνων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διάπλωσιν προσθεχόμενος. » Καὶ ὅντως ὁ Ρογῆρος ναυλώσας, ἐκτὸς τῶν πλοίων ἃ εἶχε, τρεῖς μεγάλας νῆας καὶ πολυάριθμα μικρότερα πλοῖα, προὐκήρυξεν ὅτι πᾶς ὁ βουλόμενος ἠδύνατο νὰ μετᾶσχη τῆς ἐκστρατείας ἐπὶ

τοῖς συμπεφωνημένοις ὄροις· ὅπως δὲ ὁ βασιλεὺς Φριδερίκος διευκολύνη τὴν ἀναχώρησιν, προσέφερον ἱκανὰ χρήματα, ἀνά ἓνα στατήρα διπυρίτου ἄρτου καὶ ἀνά δέκα λίτρας τυροῦ εἰς ἕκαστον ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὅστις ἤθελε παρακολουθήσει τῷ Ρογήρῳ.

Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ρογήρου καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι πλουσιῶν λαφύρων, πολυαριθμοὶ τυχοδιώκται τῆς Δύσεως ἔσπευσαν πρὸς ἐπικουρίαν δῆθεν τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων μαστιζομένης Ἀνατολῆς· ὁ δὲ ἐπικουρικός συρφετός οὗτος συνέκειτο ἐκ χιλίων πεντακοσίων ὡς ἱππέων ἐγγεγραμμένων, στερουμένων ὅμως τῶν ἱππων αὐτῶν, ἐκ τετρακισχιλίων Ἀλμογαθάρων, ἐκ χιλίων πεζῶν καὶ ἐκ πολυαριθμῶν κωπηλατῶν καὶ ναυτῶν, ἐπιβαινόντων τοῦ ἐκ τρικονταεξῆ παντοδαπῶν πλοίων συγκειμένου στόλου τοῦ Ρογήρου. Ἦσαν δὲ ὅλοι οὗτοι Καταλάνοι ἢ Ἀραγωνιοὶ καὶ ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὰς γυναῖκας, τὰς ἐρωμένες καὶ τὰ τέκνα των· ἀργηχοὶ δὲ τῆς ἐκστρατείας ἦσαν ἐκτὸς τοῦ Ρογήρου οἱ ἱππῶται Φεράνδος Ἰνῆς, Κορβερὰν δ' Ἀλῆ, Μαρτίνος δὲ Λογρὰν, Πέτρος δ' Ἀρός, Σάγγης δ' Ἀρός, Φεράνδος Ξιμενὲς δ' Ἀρένος (1) καὶ τινες ἄλλοι. Ὁ Γρηγοῶς ἐλαττόνει κατὰ τὸ ἥμισυ τοὺς ξένους τούτους μισθοφόρους λέγων·: «Ἄρας ὁ Ρογήρος ἐκ Σικελίας ἐς δισχιλίους ἐπήγετο ἄνδρας, ὧν τοὺς μὲν χιλίους ὠνόμαζε Καταλάνους, ὡς ἐκ τοιούτων τὸ γένος τὰ πλεῖστα καταγόνας, τοὺς δὲ ἑτέρους χιλίους Ἀμογαθάρους»· πλὴν ἄλλ' ἢ τοῦ Μουντάνερ καταριθμησις, ἣ ἐχρησάμεθα, φαίνεται ἡμῖν πιστοτέρα. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡ δύναμις αὕτη ἦτο ἀνίσχυρος μὲν ὅπως προστατεύη τὸ Βυζαντινὸν κράτος κατὰ τῶν πολεμούντων αὐτὸ Τούρκων, ἐπαρκὴς δὲ ὅπως, πρὸς ταῖς πολλαῖς, γεννήσῃ καὶ ἑτέρας εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως δυσχερείας.

(1) Τὸν Feran Ximenes d' Aragon ὁ Παχυμέρης μεταμορφώνει εἰς Φαρίνα Γξιμῆν!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Βυζαντινοὶ καὶ Τοῦρκοι.

ΤΟ Βυζαντινὸν κράτος, ἀποβαλὸν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα, εἶχε περιέλθει εἰς εἶδος μαρασμοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀδύνατον ἦτο καὶ αὐτὰ τὰ δραστικώτερα τῶν φαρμάκων νὰ τὸ θεραπεύσωσι· μάτην δὲ ἄνδρες διάσημοι ἐπὶ μεγαλοφυΐα καὶ ἀνδρεία ἐκ διλημμάτων, δίκην ἀστέρων διατόντων, ἀναφαινόμενοι, προσεπάθουν νὰ τῷ δώσωσι ρώμην καὶ ζωὴν. Ἡ μικρὸν πρὸ τοῦ χρόνου τῆς μεταβάσεως τῶν Καταλάνων ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπισυμβάσα ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων, περὶ ἧς ἐν ἰδιαιτέρῳ συγγράμματι ἡμῶν ἐπραγματεύθημεν, (1) συνετέλεσεν ὅπως τὸν μαρασμὸν διαδεχθῆ παντελῆς παραλυσία· διότι πεντήκοντα ἑπτὰ μόνον ἔτη, τρεῖς μῆνας καὶ δεκατρεῖς ἡμέρας διήρκεσεν ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ γελοιώδης Φραγκικὴ αὐτοκρατορία, ὑπόσων ὅμως δυστυχημάτων παραίτιος; ἐγένετο εἰς τοὺς ἐκείνη ὑποκύψαντας λαοὺς; Ὅποσον αἶμα ἔρρευσε κατὰ τὴν μεταξὺ κατακτητῶν καὶ κατακτηθέντων ἀδιάκοπον ἐκείνην πάλην; Ὅποσας συμφορὰς ἐγέννησεν ἡ φιλοδοξία τῶν διαφόρων ἡγεμονίσκων, οἵτινες ἐπὶ τῶν πτωμάτων ἠθέλησαν νὰ κτίσωσι θρόνον δυνάμεως φαντασιώδους; Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ὁμοιάζε τότε πρὸς ὀλλάδα μεγάλην, ἀνέμοις ἀγρίοις καὶ κύμασι θαλαττίοις συνειλημμένην, ἧς, κατὰ τεμάχια καὶ μέρη διαιρεθείσης, ὁ τυχὼν προσεπάθει νὰ ἀφαιρῆσθαι τι. Καὶ ὄντως· τὴν μίαν μόνην καὶ ἀδιαίρετον τέως αὐτοκρατορίαν τοῦ Βυζαντίου, εἶχον ἀντικαταστήσει τέσσαρες διάφοροι· δῆλον ὅτι ἡ τῶν Φράγκων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ ὑπὸ τὸν Βατάτζην ἐν Νικαίᾳ, ἡ ὑπὸ τὸν Θεόδωρον ἐν Θεσσα-

(1) Ἱστορία τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Φράγκων καὶ τῆς αὐτῆς ἰερωσίας αὐτῶν.

λονίκη καὶ ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξιον Κομνηνὸν ἐν Τραπεζοῦντι. Πληθὺς δ' ἐτέρων ἡγεμονίσκων διημιφισθήτει τὰς διαφόρους πόλεις αὐτῆς.

Ἄλλ' ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φραγκικὴ ἐξουσία ἔπεσε, τῆς 25 Ἰουλίου 1261, ὅπως καταπίπτει πᾶν οἰκοδόμημα μὴ ἔχον θεμέλια· ἡ λαμπηδὼν αὐτῆς ἐσβέσθη, ὅπως σβέννυται πᾶς λύχνος στερούμενος ἐλαίου. Ὁ τελευταῖος Φράγκος αὐτοκράτωρ Βαλδουῖνος ἐξεδιώχθη καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐκάθησεν ὁ νόμιμος τοῦ στέμματος διάδοχος, Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος· ἀλλ' εἰς τίνα θέσιν εὔρεν οὗτος οὐχὶ πλέον τὸ κράτος, ἀλλ' αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν; Ἐρεῖς λαοὶ ἀντιθέτων καὶ αἰσθημάτων καὶ συμφερόντων εἶχον ἀποκατασταθῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ Γενουήνσιοι, οἱ Ἐνετοὶ καὶ οἱ Πισσαῖοι· ἀπετέλουν δὲ οὗτοι τρεῖς ἴδια κράτη, ἰδίους ἔχοντες ἄρχοντας, ἰδίους δικαστὰς, ἰδίους στρατιώτας· Αἱ μεταξύ δ' αὐτῶν ἐξ ἀντιζηλιῶν προσερχόμεναι ἐριδες ἦσαν ἀδιάκοποι καὶ ταύταις ἐπηκολούθουν συνεχεῖς μάχαι καὶ διαρπαγαί.

Ἄς προδῶμεν περαιτέρω. Ἄς ἀνασύρωμεν τὸ καταπέτασμα τῆς αὐλῆς, καὶ ἃς ἴδωμεν ὅποια τὰ ὀπισθεν αὐτοῦ διαπρασσόμενα. Ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ, ὑπονοῶν τὸν τοῦ ἀποθιώσαντος αὐτοκράτορος Θεοδώρου Λασκάρως υἱὸν Ἰωάννην, καίτοι τὸ ἔννατον μὲν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος ἄγαντα, ὅτι ἐμελλε νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ, ἐξώρυξεν ἀπανθρώπως τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· ἀπεχθαινόμενος δὲ καὶ τοὺς αἰσθανομένους πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν, οὓς μὲν καθείρξεν, οὓς δ' ἐξώρισε. Πράξεις τοιαῦται ἐμελλον βεβαίως νὰ παραγάγῃσι διαίρεσεις καὶ σκάνδαλα εἰς κράτος τὸ ὅποιον, πρὸ μικροῦ ἀπαλλαγὸν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ, εἶδετο πάσης δυνατῆς ἐνόττητος ὅπως ἀνακτῆσθαι μέρος τῆς προτέρας αὐτοῦ ἰσχύος. Καὶ ὄντως, ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος, ἐξοργισθεὶς κατὰ τῶν τοιούτων πράξεων, ἀφώρισε τὸν Μιχαὴλ, ὅστις ἤναγ-

κάσθη νὰ ὑπομείνῃ τὸν ἔλεγχον τοῦ πατριάρχου, διότι, τοῦ Βαλδουίνου φυγόντος εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐπικλυμένου τὴν συνδρομὴν τοῦ πάπα καὶ τῶν λοιπῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀνάγκησιν τοῦ θρόνου του, ὁ αὐτοκράτωρ ἐφοβεῖτο σαυροφορίαν τῶν Φράγκων κατ' αὐτοῦ.

Ὁ φόβος οὗτος ἠνάγκασε τὸν Μιχαὴλ νὰ πέμψῃ πρέσβεις πρὸς τὸν πάπαν ὅπως, διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, διασκεδάσῃ δὴθεν τὴν καταιγίδα ἣτις προεμνηύετο· ὁ δὲ πάπας, ἐν μόνον μέλημα ἔχων, πῶς νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, προθύμως ἐδέξατο τὴν προτεινομένην αὐτῷ ὑποταγὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀνέστειλε τὴν ἐτοιμαζομένην ἐν τῇ Δύσει σταυροφορίαν. Ἀλλὰ τί ἐκ τούτου ὠφελήθη ὁ Μιχαὴλ; Θέλων νὰ στήσῃ μεσότοιχον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Φράγκων τὸν πάπαν, ὑπέσκαπτε περισσότερον τὰ θεμέλια τοῦ θρόνου του. Πλεῖστοι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κληρικῶν καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀντέστησαν μετὰ θάρρους κατὰ τῶν καινοτομιῶν; ἃς ἤθελε νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ αὐτοκράτωρ· ὅθεν οὗτος διὰ τοῦ τρόμου προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ ὅ,τι διὰ τῆς πειθοῦς δὲν ἠδύνατο. Ἐξώρυξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Μανουὴλ καὶ Ἰσαὰκ Καντακουζηνῶν, τολμησάντων δημοσίᾳ νὰ τὸν ἐπιτιμήσωσι διὰ τὴν ἀλλαξιθρησκείαν του· ἐρρινοκόπησεν ἢ ἐγλωσσοκόπησεν ἄλλους, ἐφυλάκισεν ἢ ἐβασάνισεν οὐκ ὀλίγους, τοιοῦτοτρόπως δὲ προὔκαλεσε κατ' αὐτοῦ τὴν γενικὴν ἀποστροφήν καὶ τὸ μῖσος.

Ἐκ τοῦ αἰσθήματος τούτου τῆς ἀπεχθείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὠφελούμενος ὁ τῆς Θεσσαλίας ἡγεμὼν Ἰωάννης Ἄγγελος Δοῦκας Κομνηνὸς ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ προὔκλήρυξεν ἑαυτὸν ἀνεξάρτητον· ὁ δὲ Μιχαὴλ τότε, μὴ εἰς τὰς ἰδίας μόνον δυνάμεις ἐμπιστευόμενος, ἐξέδωκε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γάμον πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Τατάρων, οἵτινες κατώκουν ἐκείθεν τοῦ Ἰστρου, καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν

·ευνδρομήν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐπαναστάντος Κομνηνοῦ. Ὁ δὲ ἄρ-
·χων λαοῦ λυστρικοῦ καὶ πρὸς τὰς διαρπαγὰς ἐπιρροποῦς, τῷ
·ἐξαπέστειλεν ἱκανὰς ὀρδὰς Τατάρων, τῶν ὁποίων τὴν ἀρχηγίαν
·ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ αὐτοκράτωρ ὅπως ἀνα-
·λάβῃ· ἀλλ' ἀσθενήσας καθ' ὁδὸν ἀπεβίωσε, καὶ ταουτοτρόπως
·δὲν ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τοὺς κακεντρεχεῖς αὐτοῦ
·σκοπούς.

Τὸν Μιχαὴλ διεδέξατο ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀν-
·δρόνικος Β'. ὁ Παλαιολόγος, ὅστις πρὸς τρία τινὰ εἶχε νὰ πα-
·λαίσῃ· πρῶτον, πρὸς τὴν κακὴν τοῦ πατρὸς του μνήμην, ἥτις
·μετέδιδε καὶ αὐτῷ μέρος τῆς κατ' ἐκείνου ἀπεχθείας· δεῦτε-
·ρον, πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς τοῦ κράτους ἀνωμολίας, καὶ τρίτον
·πρὸς τοὺς Τατάρους, οἵτινες, ἀποθανόντος τοῦ Μιχαὴλ καὶ βλέ-
·ποντες τὰς περὶ λειῶν ἐλπίδας τῶν ματαιουμένας, ἠτοιμάζον-
·το νὰ τραπῶσιν εἰς λαφυραγωγίαν τῶν πόλεων. « Τοῦ βασι-
·λέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος, λέγει ὁ Παχυμέρης, ὁ ἐξ ἐκεί-
·νου Ἀνδρόνικος αὐτόθεν τὸ κράτος ἔχων, τετανωμένος εἰς
·βασιλέα, ἐπιληθῆναι καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηναγκά-
·ζετο, καὶ μᾶλλον ὅτι τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστάν, ἑτόσιμον ἦν, κατὰ
·τὰς προφθάσας ὁμολογίας, ὁρμᾶν ὅπως ἄρα καὶ κελευσθεῖη πρὸς
·βασιλέως· μὴδὲ γὰρ εἶναι κενοὺς ὑποτρέφειν, αἰμοχαρεῖς γε
·ὄντας καὶ μόνον ὀρῶντας πρὸς τὸ κερδαίνειν, ὀπόθεν δὲ καὶ τίσι,
·μὴδ' ἐπαίειν ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν, εἰ μή γε σκύλων ἐξ ἀλ-
·λοδαπῆς ἐπιβάλλοιτο ἐπὶ Ρωμαίοις ὁρμᾶν καὶ γ' ἑτοίμοις
·κειμένους εἰς προνομίην ἀπάγειν τε καὶ σκυλεύειν τὸν σοφῶν
·τρόπον καὶ νόμον, μὴδὲν μὴδενὸς φροντίζοντας. Τῷ τοι καὶ
·νέος ὢν ὁ ὑπολειφθεὶς, ἔτη γεγονῶς τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι
·τηνικάδε, πρὸς τοιοῦτον ὄγκον ἀρχῆς καταρρώδει· τῷ δὲ τὴν
·ὀρρωδίαν καὶ ἢ τῶν πραγμάτων σύγχυσις, καὶ ὅτι πολλοῖς ἐ-
·πεισφράσαν τὸ τῆς ἐκκλησίας σκάνδαλον ἀποστατεῖν ἐποίη

·τὰς γνώμας τοῦ βασιλεύοντος, εἰ καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑπατε-
·τάχατο.» Ἴδωμεν δὲ νῦν πῶς ὁ Ἀνδρόνικος ἀπηλλάγη τῶν
·τοιούτων δυσχεριῶν.

Πρὶν ἢ λάβῃ ἕτερόν τι μέτρον πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς
·κειμένων, διενόηθη πῶς νὰ μακρύνῃ τοῦ κράτους τοὺς Τατά-
·ρους· πρὸς τοῦτο δ' ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐκπέμψῃ εἰς πόλεμον
·κατὰ τῶν Σέρβων, καίτοι μηδεμίαν εὐλογορατῆ ἀφορμὴν πο-
·λέμου παρὰ τοῦ ἔθνους ἐκείνου λαβῶν. Οἱ Τάταροι κατ' ἀρχὰς
·ἠρήσαντο νὰ διεκπεραιωθῶσιν ἐκεῖθεν τοῦ Ἰστρου· ἀλλ' ὁ Ἀν-
·δρόνικος διὰ κολακειῶν καὶ δώρων πολλῶν ἐπέτυχε νὰ νικήσῃ
·τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην των. Καὶ οὕτως ἵνα ἀπαλλάξῃ τὸ κράτος
·του τῆς ληλασίας, ἀνέλαβεν ἀδίκως πόλεμον κατὰ τῶν Σέρβων·
·καίτοι δὲ ἡ ἱστορία οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ ἀποτελέσματος
·τῆς ἐπὶ Σερβίαν ἐκστρατείας τῶν Τατάρων, ἐνισχυομένων ὑπὸ
·σώματος Βυζαντινῶν στρατιωτῶν, βέβαιον ὁμῶς φαίνεται ὅτι
·αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἐπήνεγκε εἰμὴ τὴν λαφυραγωγίαν τῆς Σερ-
·βίας ἐξ ἑνός, καὶ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ Βυζαντινοῦ ταμεῖου ἐξ
·ἑτέρου.

Ἄλλὰ τὴν μεγαλειτέραν δυσχερίαν ἐγέννα ἡ διαίρεσις, ἥτις
·ἐπεκράτει ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕνεκα ἐκκλησιαστικῶν ζητη-
·μάτων. Ἡ ἐπὶ τοῦ προαποβιώσαντος αὐτοκράτορος Μιχαὴλ
·γενομένη φαντασιώδης ἔνσις τῶν δύο ἐκκλησιῶν, προκάλεσεν
·ἰσχυρὰν ἀντίστασιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ μέρους τοῦ κλή-
·ρου καὶ τῶν ἀκραδάντως ἐμμενόντων εἰς τὰ πάτρια· πάντες δὲ
·ὅσοι κατεξενάστησαν κατὰ τῶν καινοτομιῶν, ἃς ἐπεχείρησε νὰ
·εἰσαγάγῃ ἐκείνος εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ποικιλοτρόπως κα-
·τεδιώχθησαν καὶ ἔπαθον. Ὅθεν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιχαὴλ
·οἱ παθόντες ἐξέφερον φρικαλέας κραυγὰς κατὰ τῶν πρότερον
·καταδιωξάντων αὐτοὺς καὶ προέβησαν εἰς ἀντεκδικήσεις παρα-
·λυούσας τὴν παγίωσιν τῆς ἡσυχίας ἐν τῷ κράτει. Οἱ κληρικοὶ

ἐκ τοῦ ἑτέρου εἰς δύο διαιρεθέντες στρατόπεδα, ὑπερμάχουσι οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ συνφθὰ τῷ Μιχαὴλ πρὸς τὴν ἔνωσιν ἐργαζομένου πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Βέκου, οἱ δὲ κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ πρόφην διατελέσαντος πατριάρχου Ἰωσήφ· ὥστε κυκεῶν καὶ σύγχισις ἐπεκράτει ἐν Κωνσταντινουπόλει, μάτην δ' ὁ Ἀνδρόνικος, ἀκυρώσας τὴν γενομένην ἔνωσιν, προσεπάθει νὰ συνδιαλλάξῃ τοὺς ἀντιφερομένους καὶ διὰ συνόδου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Βλαχερνῶν συγκροτηθείσης νὰ κατασιγάσῃ τὰ σκάνδολα καὶ φέρῃ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ παῦσις τοῦ πατριάρχου Βέκου καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτοῦ διὰ τοῦ Ἰωσήφ ἀνεπαίσθητον ἀνάπαυλαν ἔφερεν εἰς τὸ κατέχον τὰς δύο φάτριάς μῖσος.

Ὁ μετὰ μικρὸν ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ Ἰωσήφ ἠνέωξε τὰ στάδιον εἰς νέας περιπλοκάς καὶ ραδιουργίας. Ἡ ἐκλογή τοῦ διαδόχου του προὔκάλεσε τὰς ἐνεργείας πλείστων ὄσων ἀντιποιοιμένων τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, πρὸς δὲ τούτοις καὶ πάντων ἐκείνων, οἵτινες ἐκ τῆς ἀναβάσεως τοῦ δεῖνος ἢ δεῖνος προσώπου ἐπερίμενον τὴν ἐπικράτησιν ἢ τὴν καταδίχην αὐτῶν. Ὁθεν ὁ αὐτοκράτωρ, μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμονος διατελῶν καὶ ἀγνοῶν ὅποιαν τῶν φατριῶν νὰ ἐξιλεώσῃ, ἐξελέξατο ὡς πατριάρχην τὸν ἐκ Κύπρου Γεώργιον, ἄνδρα λόγιον καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ πρωταποστολάριον διορισθέντα· ἡ δ' ἐκλογή αὕτη εὐηρέστησε μὲν τοῖς Ἰωσηφίταις, ἀλλ' ἐφάνη λίαν μεροληπτικὴ τοῖς ἐναντίοις, οἵτινες ἔκυψαν μὲν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ καὶ ὑποκόφως ἐδείκνυον τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῶν. Συνέβη δὲ τότε καὶ φυσικὸν τι φαινόμενον, δῆλον ὅτι, μεσοῦσης ἡμέρας καὶ τοῦ ἡλίου λάμποντος, εἰς τὸ φερέωμα ἐφάνη ὁ ἀστὴρ Κρόνος ἐπιφώσκων σιλπινότατος· τοῦ τοιοῦτου δὲ φαινομένου προθύμως ἐδράξαντο οἱ κατὰ τοῦ νέου πατριάρχου διακείμενοι, ὅπως προεἰπωσιν ὅτι ὡς ἡ ἀπατηλὴ τοῦ Κρόνου λάμψις πρὸς στιγμὴν

δισεκέδασε τὴν ἀληθῆ λάμπιν τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμαίων, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ νέος πατριάρχης διὰ προσκίρου ἐπιπλάστου λαμπρότητος ἔμελλε νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν δόξαν τῶν ἄστρον τῆς ἐκκλησίας, ἐκθαμβῶν ἐπὶ βραχὺ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ λαοῦ.

Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν Κωνσταντινουπόλει, δεκακισχίλιοι περίπου Τάταροι, διαπεραιωθέντες τὸν Ἴστρον, ἠτοιμάζοντο νὰ εἰσελάσσωσιν εἰς Θράκην καὶ Μακεδονίαν. Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος, ἀνίσχυρος ὡν ὅπως ἀντιστῆ κατὰ τῶν βραβαρικῶν ἐκείνων ὀρδῶν, διέταξεν ὅλους τοὺς ὑπηκόους του ὅσοι ἦσαν μᾶλλον ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς προσβολὰς τῶν νέων αὐτῶν ἐχθρῶν, νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ φρούρια καὶ τὰς ὀχυρὰς θέσεις, καίτοι τῶν φρουρίων τὰ πλεῖστα ἦσαν ἠρειπωμένα καὶ ἐστεροῦντο φυλάκων· ταυτοχρόνως δὲ διέταξε τὸν περὶ τὴν Μεσέμβροσιαν στρατηγοῦντα κουροπαλάτην Οὐμπερτόπουλον νὰ προσπαθήσῃ ὅπως ἀντικρούσῃ τοὺς βραβάρους. Καὶ ὄντως, ὁ κουροπαλάτης ἐπέτυχεν νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ ἐκεῖθεν τῶν ὀρίων μετὰ φονικὸν ἀγῶνα.

Ὡς νὰ μὴ ἐξήρχουν οἱ τοιοῦτοι περισπασμοὶ εἰς οὐδὲν διετέλει τὸ κράτος, ἐπέπρωτο νὰ προστίθενται καὶ ἕτεροι, εἰς τοὺς ὁποίους οὐδόλως ὁ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ ὑπῆκοοι αὐτοῦ ἐνείχοντο. Ἀπὸ πολλοῦ χρόνου οἱ Ἐνετοὶ διημφισβήτησαν πρὸς τοὺς Γενουηνοὺς τὸ κράτος τῆς θαλάσσης, ὥστε ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισαν καὶ διὰ τῶν ὀπλων νὰ ὑποστηρίξωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν. Ἡ δὲ Ἐνετικὴ Γερουσία, θέλουσα πανταχοῦ νὰ προσβάλλῃ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς, ἐξοπλίσασα ἐβδομήκοντα πέντε πλοῖα, ἐπέμφεν αὐτὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως καταστρέψωσι τὰ ἐκεῖσε ἐμπορικὰ τῶν Γενουησιῶν καταστήματα. Ἐκπληκτος δὲ ὁ Ἀνδρόνικος εἶδεν ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ, τῇ 22 Ἰουλίῳ 1296, τὸν κατάπλον τοῦ Ἐνετικοῦ στόλου, καὶ ἐπειδὴ ἡ-

γνώει ποῖος ἦτο ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, διέταξε νὰ κλείσῃ τὰς πύ-
 λας τῆς πόλεως καὶ νὰ ἐτοιμασθῶσιν οἱ στρατιῶταί του ὡς ἐπὶ
 μάχην. Ἐν τούτοις οἱ Ἐνετοὶ ἀποβάντες εἰς τὴν ξηρὰν, προσέ-
 βαλον τὰ εἰς Πέραν ἐμπορικὰ καταστήματα τῶν Γενουησίων
 καὶ παρέδωκαν αὐτὰ εἰς τὸ πῦρ, ὅσοι δὲ τῶν δυστυχῶν ἐκεί-
 νων δὲν ἐπρόφθασαν νὰ καταφύγῃσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν,
 ἔπεσαν θύματα τοῦ μίσους τῶν Ἐνετῶν· σὺν ἅμα δ' οὗτοι, πα-
 ραβιάζοντες πᾶσαν συνθήκην, ἐκურέυσαν μίαν γαλέραν αὐτο-
 κρατορικὴν, ἐν τῷ λιμένι ἀνυπόπτως ἀγκυροβολοῦσαν. Τότε ὁ
 Ἄνδρόνικος, μὴ ἀνεχόμενος πλέον τὴν ὕβριν, διέταξε τοὺς
 στρατιώτας του νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν Γενουησίων καὶ προσ-
 βάλῃ τοὺς ἀδίκων χειρῶν ἀρξαμένους Ἐνετούς· οὗτοι δ' ἐκ-
 δικούμενοι ἔθηκαν πῦρ εἰς τὰς ἐν Γαλατᾶ οἰκίας τῶν Βυζαν-
 τινῶν καὶ ἐπυρπόλησαν αὐτάς. Ἦναγκάσθησαν ὁμῶς, ὑπὸ πο-
 λυαρίθμων δυνάμεων προσβληθέντες, νὰ ζητήσῃ τὴν παῦσιν
 τοῦ πολέμου καὶ νὰ προτείνωσιν ὅρους εἰρήνης.

Καὶ τότε μὲν ἔπαυσεν ἡ μάχη· ὀλίγας ὁμῶς ἡμέρας ὕστε-
 ρον οἱ Γενουησιοὶ, ἀναμνησκόμενοι τῆς πυρπολήσεως καὶ
 διαρπαγῆς τῶν οἰκῶν καὶ καταστημάτων αὐτῶν, ἠβέλησαν νὰ
 λάθῃσιν φοβερὰν ἐκδίκησιν. Ὅθεν, ἐπιπεσόντες, κατὰ τῶν ἐν
 Κωνσταντινουπόλει διεσπαρμένων Ἐνετῶν, ἐφόνευσαν πάντας,
 πλὴν ὀλιγίστων, οἵτινες ἐδυνήθησαν νὰ κρυφθῶσι· τοσοῦτοι δὲ
 ἦσαν οἱ φονευθέντες, ὥστε ἐδέησε μετέπειτα νὰ ἀνοίξωσιν οἱ
 Βυζαντινοὶ εὐρείας τάφρους διὰ νὰ θάψωσι τὰ πτώματα. Ὁ
 αὐτοκράτωρ, φοβούμενος μὴ ἀποδοθῇ αὐτῷ ἐνοχὴ εἰς τὴν φρι-
 χαλέαν ἐκείνην σφαγὴν, ἔσπευσε νὰ πέμψῃ πρέσβεις εἰς Ἐνετίαν,
 ὅπως δεῖξῃ τὸ ἀμερόληπτον αὐτοῦ· οἱ δὲ πρέσβεις μικροῦ ἐ-
 δέησε νὰ πέσωσι θύματα τῆς λύσεως τῶν ἐν Ἐνετίᾳ συγγενῶν
 τῶν φονευθέντων.

Ἐν τῷ μεταξὺ δ' ἐπῆλθε γεγονός τι ἔκτακτον, κκαταδεικνύον

τὴν ἀθλιότητα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Παῖδες τινες ζητοῦντες ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας φωλεὰς περιστερῶν, εὔρον ἐν τῷ κιονοκράνῳ στίλης τινος ἔγγραφον ἐσφραγισμένον διὰ τῆς πατριαρχικῆς σφραγίδος καὶ, ὡς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐδείκνυτο, ἀνῆκον εἰς τινα ἀρχιερέα· ὅθεν, λαβόντες αὐτὸ, τὸ ἔφερον πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰωάννην, ὅστις, ἀνοίξας, εὔρεν ὅτι ἦτο ἀφορισμὸς τοῦ ἐν ἐξορίᾳ διατελοῦντος προκατόχου τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου, ὑποβάλλοντος εἰς ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον καὶ ἐτέρους τινάς, οὓς ἐθεώρει ἐκείνος ὡς παραιτίους τῆς κακῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως. Ὁ Ἰωάννης, νοσῶν τότε, ἔπεμψε προσκαλούμενος παρ' αὐτῶ τὸν αὐτοκράτορα, διότι ἐπρόκειτο περὶ σοβαρᾶς ὑποθέσεως· ἐλθόντι δὲ αὐτῶ, ἐξήγγειλε τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ ὑπὸ τοῦς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας εὔρεσιν. Πλήρης θάμβους ὁ αὐτοκράτωρ γενόμενος καὶ φύσει δεισιδαίμων ὢν, συνεκάλεσε σύνοδον ἐξ ἀρχιερέων, εἰς τὴν γνωμοδότησιν τῶν ὁποίων ὑπέββαλεν εἰ ὁ εὐρεθείς ἀφορισμὸς ἠδύνατο νὰ ἔχῃ κῦρος· ἐδέησε δὲ νὰ προσκληθῆ ἐκ τῆς ἐξορίας αὐτοῦ ὁ Ἀθανάσιος ὅπως λύσῃ τοῦ ἀφορισμοῦ τὸν αὐτοκράτορα καὶ συγχωρήσῃ αὐτῶ

Μόλις τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχον ἡσυχάσει ἐκ τοῦ συμβεβηκότος ἐκείνου, ὅπερ ὁμολογουμένως ἠδύνατο νὰ δυσχεράνη τὴν θέσιν τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ γεννήσῃ νέας περιπλοκάς, διότι εἶχεν ὁ Ἀθανάσιος πολλοὺς τοὺς ὁπαδοὺς, νέον γεγονὸς ἐπισυμβάν κατέπληξεν αὐτούς. Τῇ 29 Αὐγούστου 1297, ἐν ᾧ ὁ ὀρίζων ἦτο εὐδριος, αἴφνης ἐνέσκηψε τρομερὰ καταιγίς, ἣτις μετέββαλε τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς ἀληθῆ θάλασσαν. Οἰκίαι, δένδρα, κτήνη, ἄνθρωποι φύρδην μίγδην παρεσύρθησαν ἀπὸ τὴν ὄρμην τῶν ὑδάτων, οἱ δὲ τότε ἄνθρωποι ἐξέλαβον ὅτι δεύτερος κατακλυσμὸς ἐμελλε νὰ καταστρέψῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς τὸ ἀνθρώπινον γένος· τῇ

δὲ θυέλλη ἐκεῖνη ἐπικολούθησε σιτοδεία μεγίστη, διότι τῷ ὕδωρ συμπαρασύρον τὰς ἀποθήκας, κατέλιπεν ἄνευ ζωοτροφικῶν τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ τῆς Σερβίας ἡγεμῶν Βρόσκης, ὑπὸ τῆς ἐλπίδος λείας ἐλαυνόμενος, ἤρξατο ταῦτοχρόνως συνεχεῖς ποιούμενος τὰς ἐπιδρομὰς εἰς τὰς Βυζαντινὰς χώρας, λαφυραγωγῶν καὶ ἐξάνδραποδιζῶν τοὺς κατοίκους. Ὁ δὲ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα στρατηγῶν τῶν Βυζαντινῶν κωνοσταύλος Γαβλάς ἦτο ἀνίσχυρος ὅπως καταπολεμήσῃ τοὺς Σέρβους, διότι ἐκεῖνοι, ἐξαπίνης ἐφορμῶντες κατὰ τῶν στρατιωτῶν του, μετὰ θηριώδους ἀγριότητος παρέβλαπτον αὐτοὺς, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπεχώρουν εἰς τὰ δάση με ταχύτητα δορκάδος. Εἰς τοιαύτην λοιπὸν θέσιν τῶν πραγμάτων διατελούντων, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ προσελκύσῃ τὸν ἡγεμόνα τῶν Σέρβων διὰ συγγενείας· ὅθεν πέμψας ἐπρότεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα Εὐδοκίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ χήρας Ἰωάννου Κομνηνοῦ, ἡγεμόνος τῶν Λαζῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ Εὐδοκία κατ' οὐδένα τρόπον ἔστεργεν εἰς τὸν γάμον ἐκεῖνον, ὁ Ἀνδρόνικος τῷ ἐπρότεινε τὴν χεῖρα τῆς ἑπταετοῦς θυγατρὸς αὐτοῦ Σιμωνίδας, καίτοι ἐκεῖνω τὸ τεσσαρακοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος ἄγοντι. Ὁ δὲ γελοιώδης οὗτος γάμος ἀπῆντησε μεγάλην ἀντίστασιν ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου· οἱ πολιτικοὶ ὅμως λόγοι ὑπερίσχυσαν, καὶ ὁ Ἀνδρόνικος περιήλθεν εἰς τὴν ἀθλιότητα νὰ μεταβῇ ἑἰς ἴδιος εἰς Θεσσαλονίκην ὅπως παραδώσῃ τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν σύζυγόν της.

Ὁργισθεὶς ἀφόδρα ὁ πατριάρχης ἐπὶ τῇ ἐναντίῳ τοῦ ἁρθεῶς λόγου καὶ τῶν συμβουλῶν του γενομένῳ γάμῳ ἐκεῖνω, ἀπεσύρθη ἐν τῇ Μονῇ τῆς Παμμακαριστοῦ καὶ ἠρνήσατο εἰς οὐδεμίαν νὰ ἔλθῃ σχέσιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἐκ Θεσσαλονίκης ἐπανελθόντα· ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ πολὺ ὁ Ἀνδρόνικος προσεπάθησε

νά τὸν ἐξευμενίσῃ, ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ μεταβῆ καὶ ὁ ἴδιος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ὅπως συνδιαλλαγῇ μετ' αὐτοῦ, ἐν τῇ Μονῇ τῆς Παμμακαρίστου, συνοδευόμενος ὑπὸ τινων ἀρχιερέων. Ὁ πατριάρχης, δραξάμενος τότε τῆς περιστάσεως, ἐπέπληξεν αὐστηρότατα τὸν αὐτοκράτορα διὰ τὸν γάμον ἐκείνον, ὅστις ἠτιμάζε καὶ τὸ ἱερὸν μυστήριον καὶ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀξίαν· προβαίνων δ' ἔτι μᾶλλον, ἐπετίμησε τὸν Ἀνδρόνικον διὰ τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ διὰ τὴν κακὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. Ὁ Ἀνδρόνικος προσεπάθησεν ὅσον ἡδύναντο καλλίτερον νὰ δικαιολογηθῇ, παριστῶν ὅτι ὁ γάμος ἐκείνος, τὸν ὁποῖον ἠναγκάσθη πρὸς μεγίστην θλίψιν τῆς πατρικῆς του καρδίας νὰ συνάψῃ, σκοπὸν εἶχε τὴν εὐημερίαν πολυαρίθμων ὑπηκόων του, πασχόντων ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σέρβων· ἐπομένως ἀξιεπίαινος ἐθεωρεῖτο, διότι ὑπὲρ τοῦ κράτους ἐθυσίαζε τὴν εὐδαιμονίαν τῆς οἰκογενείας του· καθ' ὅσον δ' ἀφώρα τοὺς φόρους διὰ τοὺς ὁποίους τὸν κατηγορεῖ ὁ πατριάρχης, ἐξέθηκε τὰς συνεχεῖς ἀποστασίας, τὰς βαρβαρικὰς ἐπιδρομὰς καὶ τοὺς πολέμους, τοὺς ὁποίους ἦτο ἠναγκασμένος ἀδιακόπως νὰ ἔχῃ, ὅπως διαφυλάττῃ τοὺς ὑπηκόους του καὶ σώζῃ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ κράτους.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἐν συνόψει ἐκτεθέντων, καταφαίνεται ἀρῆστα ὅποια ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἀρχομένου τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος· σπαρταγμοὶ ἐμφύλιοι, περσπασμοὶ ἐξωτερικοί. Ἴδωμεν δὲ νῦν τίνες ἦσαν οἱ μᾶλλον παντὸς ἄλλου ἐχθροῦ ἀπειλοῦντες τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Τοῦρκοι, καὶ τί οὗτοι ἐπραττον, ἐν ᾧ οἱ ἐν Βυζαντίῳ ἐσχιαμάχουν.

Ἐργογροῦλ ὁ πατὴρ τοῦ Ὄσμάν καὶ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους πρῶτος τὰ θεμέλια θέμενος, πορευόμενός ποτε ἀπὸ μιᾶς πόλεως εἰς ἄλλην, κύσωνος ὄντος πολλοῦ, καὶ κεκμηκῶς ἐκ

τῆς ὀδοιπορίας, ἔπεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν πικυκόρμου δένδρου ὅπως ἀναπαυθῆ· ὑπὸ τοῦ ὕπνου δὲ καταληφθεὶς, ἀπεκοιμήθη. Τότε ἐνυπνιάσθη ὅτι οὐρεὶ μετὰ πόνου μεγάλου αἷμα ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ, ὅπου δὲ τὸ οὖρος ἔρρευεν, ἐβλάστησε μικρὸν ὠραϊότατον δένδρον, ἔχον τοὺς τρυφεροὺς κλάδους τοῦ χρυσοῦς καὶ τὴν ρίζαν στερεωτάτην· ἐντὸς δὲ ὀλίγου χρόνου τοσοῦτον οἱ κλάδοι αὐτοῦ ἠϋξήθησαν, ὥστε ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῶν ἐφαίνετο σκεπόμενος σύμπας ὁ κόσμος. Ἰπὸ τὸ δένδρον ἐκάθητο πᾶν πετεινόν, καὶ μέσον τῶν πτηνῶν ἐκείνων τῶν πολλῶν καὶ ἀναριθμῆτων ὑπῆρχον καὶ τινες μικροὶ καὶ μεγάλοι ἀετοὶ, ἐκ μακρόθεν δὲ, ἀπέναντι τοῦ δένδρου, ἐκάθητο ἕτεροὶ τινες ἀετοὶ παρατηροῦντες τὴν τοῦ δένδρου καλλονὴν, καὶ μεμφόμενοι καὶ καταγελῶντες τοὺς ἀετοὺς καὶ τὰ πτηνὰ τὰ ὑποκάτω τοῦ δένδρου. Ἐν τῷ μεταξύ ἔπνευσεν ἀὴρ σφοδρὸς ἐκ τῆς τοῦ δένδρου ρίζης, καὶ ἀστραπαὶ ἐπέπληθον καὶ βρονταὶ καὶ χειμῶν πολλὸς, ὥστε οἱ μακρὰν ἰστάμενοι ἀετοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν τοῦ ἀέρος ὀρμὴν καὶ τὸ τοῦ χειμῶνος βρῦν, προσῆλθον, θέλοντες καὶ μὴ, καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου τοῦ θαυμαστοῦ καὶ εὐσκιοφύλλου, ἀπ' οὗ ἔπαθον μεγάλην ἐκ τοῦ χειμῶνος φθοράν, διότι ἄλλων μὲν οἱ ὀνυχες συνεθραύσθησαν, ἄλλων δὲ αἱ πτέρυγες, ὥστε κατήνησαν ἄχρηστοὶ πρὸς πτήτην, ἄλλοι δ' ἐν τέλει καὶ ὀλοσχερῶς ἐνεκρώθησαν. Ἄφυπνος ὁ Ἐρτογροῦλ γενόμενος, ἀπιυθύνθη πρὸς τινὰ ὄνειροκρίτην ζητῶν τὴν λύσιν τοῦ ὄνειρου· αὐτὸς δὲ, συμβουλευθεὶς τὴν τῶν πλανητῶν, ζωδίων καὶ ἀστέρων κίνησιν, τῷ εἶπε ταῦτα. « Οἱ ἀπὸ σοῦ καταγόμενοι βασιλεῖς μεγάλοι ἐντὸς ὀλίγου γενήσονται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτῶν αὐξήθησεται ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἑτέρους δουλώσουσι καὶ ἐξώσουσι τῆς ἀρχῆς καὶ ἀποκτενοῦσι, καὶ πολλὰ ἔθνη ὑποτελεῖ ποιήσουσι καὶ δουλεύουσιν αὐτοῖς, καὶ ἔσονται εὐλαβούμενοι καὶ φοβεροὶ εἰς πᾶν

ἔθνος καὶ γένος καὶ γλώσσαν καὶ φυλὴν. » Τούτων ὁ Ἐρτογορούλ ἀκούσας, ἐγένετο περιχαρὴς καὶ ἐνεθαρρύνθη ὅπως ἐπιχειρήσῃ ἔργα μεγάλα καὶ τολμηρά· ὅθεν ἐξοπλίσας μετὰ μικρὸν χρόνον νῆας ληστρικὰς διήρεις καὶ μονήρεις καὶ μετὰ ἀνδρῶν μαχιμῶν καλῶς παρασκευάσας, προσέβαλε καὶ ἐξηνδραπόδισε πολλοὺς τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει νήσων, διαπεραιωθείς δὲ καὶ εἰς Θράκην ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἴνου καὶ Περιθεωρίου, πολλοὺς τῶν χριστιανῶν ἠχμαλώτισε καὶ, μέχρις Εὐβοίας προβάς, τὴν Ἑλλάδα μεγάλως ἐζημίωσε. Πλεύσας δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ πολλὰ σκῦλα ποιησάμενος, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ πλούτου καὶ λαφύρων πολλῶν.

Τὸν Ἐρτογορούλ διεδέξατο εἰς τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, τῷ 1281, ὁ τούτου υἱὸς καὶ ἰδρυτὴς τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, Ὀσμὰν ὁ Α΄. ἕτερον δέ τι ὄνειρον προσήμανε καὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου τὴν μέλλουσαν ἰσχύν καὶ δόξαν. Νύκτα τινα, διηγοῦνται οἱ Ὀθωμανοὶ ἱστοριογράφοι, ξενιζόμενος ὁ Ὀσμὰν παρά τινι Σέχῃ Ἐδεβαλῆ τοῦνομα, οὗ τῆς θυγατρὸς Μαλ-Κατοὺν ἤρατο, εἶδε κατ' ὄναρ ὅτι ἀνεπαύετο πλησίον τοῦ Ἐδεβαλῆ αἴφνης δ' ἀνατείλασα ἀπὸ τὸ στῆθος ἐκείνου ἡ σελήνη καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν πλησιφαγῆς γενομένη, ἦλθε καὶ ἔδυσε εἰς τὸ ἰδικόν του στῆθος. Τότε ἐκ τῶν νεφρῶν του ἀνεβλάστησε δένδρον, ὅπερ βαθμηδὸν ἐξαπλωθὲν καὶ λαμπρῶς ἀνθῆσαν, ἐκάλυψε διὰ τῶν κλάδων καὶ τοῦ φυλλώματος αὐτοῦ τὰς γαίας καὶ τὰς θαλάσσας ἀπὸ περάτων μέχρι περάτων. Ὑπὸ τὸ δένδρον ὑψώθησαν, ὡς ἂν ἦσαν στῦλοι τοῦ ἀχανοῦς αὐτοῦ φυλλώματος, ὁ Καύκασος, ὁ Ἄτλας, ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Αἴμος, ἐκ δὲ τῶν ριζῶν του ἀνέβλυσαν ὁ Τίγρις, ὁ Εὐφράτης, ὁ Νείλος καὶ ὁ Ἴστρος κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀπείρων πλοίων. Οἱ ἀγροὶ ἦσαν πλήρεις θερισμοῦ καὶ τὰ ἄρη καταστάλιστα ἀπὸ δάση, ἐν οἷς ἔρρεον πηγαὶ ἀφθονοὶ, ἀρδεύουσαι μι-

ριάδας ροδῶν καὶ κυπαρίσσω. Εἰς τὰς πεδιάδας ἐξετείνοντο μακρόθεν πόλεις πλούσιαι καὶ μεγάλαι, κεκοσμημέναι διὰ πυραμίδων, ὀβελίσκων, κίωνων καὶ πύργων μεγαλοπρεπῶν, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ἠκτινοβόλει ἡ ἡμισέληνος· σὺν ἅμα δὲ διεκρίνετο πλῆθος ναῶν, ἐξ ἧν ἀνεπέμποντο ἰλαστήρια δεήσεις, μιγνύμεναι μὲ τὰ ἄσματα ἀπειροπληθῶν ἀηδόνων καὶ μὲ τὰς φωνὰς ποικιλοχρῶν ψιττάκων. Πτηνὰ ἀμέτρητα ἐκελλάθου ἐν τοῖς φυλλώμασι τῶν παχυκόρμων δένδρων, ὧν τὰ φύλλα ἔληγον εἰς σχῆμα ξίφους. Αἴφνης πνεύσας ἀπὸ σφοδρῶς, ἔστρεψεν ὅλα ταῦτα τὰ φύλλα πρὸς τὰς διαφόρους τοῦ κόσμου πόλεις καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἧτις, κειμένη ἐνθα ἐνοῦνται δύο θάλασσαι καὶ δύο ἡπείροι, ὠμοίαζε πρὸς ἀδάμαντα τεθειμένον μέσῳ δύο σαφείρων καὶ δύο σμαράγδων, καὶ ἐσχημάτιζεν οὕτω τὴν πολύτιμον λίθον δακτυλίου περιλαμβάνοντος τὸν κόσμον ἅπαντα. Τὸν δακτύλιον δ' αὐτὸν ἔθηκεν ὁ Ὄσμάν εἰς τὴν χεῖρά του.

Ἐξυπνήσας ὁ Ὄσμάν διηγήσατο τὸ ὄνειρόν αὐτοῦ εἰς τὸν σοφὸν Ἐδεβαλῆ καὶ ἐζήτησε τὴν λύσιν· ὁ δὲ, ἐξηγῶν αὐτὸ, εἶπεν ὅτι ἡ μὲν πλησιφαῆς σελήνη ὑπενέφανε τὴν Μαλ-Κατοῦν· τὸ δὲ μέγα δένδρον ἦν ἀναμφιλέκτως τὸ μυστηριώδες δένδρον *Τομβα*, ἐν τῶν θαυμασίων τοῦ Μωάμεθανικοῦ παραδείσου. Ἡ σκιά αὐτοῦ ἐδείκνυε τὴν ἑκτασιν, ἣν ἤθελε λάβει τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος; τὰ πτηνὰ ἦσαν οἱ λαοὶ οἵτινες ἐμελλον νὰ κῦψωσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ; καὶ ἐν λόγῳ ἐκ τοῦ ὄνειρου ἐκείνου προοιωνίζετο ἡ μέλλουσα ἰσχὺς καὶ εὐημερία τοῦ Ὄσμάν καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.

Ἄς ἀφήσωμεν νῦν τὰ μυθεύματα, ἅτινα παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς, πολλῶ δὲ μᾶλλον παρὰ τοῖς Ἀνατολικοῖς, συνοδεύουσι τὴν γέννησιν καὶ τὸν βίον τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, καὶ ἄς τραπῶμεν ἐπὶ τὰ ἱστορικά.

Ὁ ἡγεμὼν τῶν Ἀγγελοκώμων, φρουρίου κειμένου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκ Προύσσης εἰς τὴν Κοτιάειον, παρηνώχλει συνεχῶς τοὺς δούλους καὶ τὰ ποίμνια τοῦ Ὀσμάν, ὅτε, χειμῶνος ἐπερχομένου, ἠναγκάζοντο ἀπὸ τῶν ὀρέων νὰ κατέλθωσιν εἰς τὰς πεδιάδας ἢ, τούναντίον, ἕαρος ἐπιλάμποντος, ἀπὸ τῶν πεδιάδων νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὰ ὄρη. Τὰς παρενοχλήσεις ταύτας θέλων νὰ καταπαύσῃ ὁ Ὀσμάν, παρέλαβεν ὀπλίτας τινὰς καὶ ἐπορεύθη ὅπως, ἀπροόπτως προσβαλὼν, κυριεύσῃ τὰ Ἀγγελοκώμα· πλὴν ἀλλ' ὁ φρούραρχος αὐτῶν, πληροφορηθεὶς τὴν τοῦ Ὀσμάν ἐλευσιν, κατέλαβε στενωπούς τινὰς, δι' ὧν ἐμελλεν αὐτὸς νὰ διέλθῃ, καὶ ἤθελε βεβαίως τὸν καταστρέφει, εἰ μὴ Χριστιανός τις, ὃν οἱ Τούρκοι ἱστορικοὶ ὀνομάζουσιν Ἄρατον, ἔσπευδε νὰ τῷ ἐξαγγείλῃ τὴν ἐνεδρᾶν. Ἐπωφελούμενος τότε τῆς περιστάσεως ὁ Ὀσμάν, ἐπέμφε δι' ἄλλης ὁδοῦ τριακοσίους στρατιώτας, οἵτινες προσβαλόντες τὸ φρούριον τῶν Ἀγγελοκώμων, οὗ οἱ φρουροὶ ἔλειπον ἐνεδρεύοντες τὸν Ὀσμάν, τὸ ἐκυρίευσαν καὶ τοὺς κατοίκους πάντας ἐξηνδραπόδισαν. Ὁ δὲ κύριος τῶν Ἀγγελοκώμων μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς μικρᾶς ἡγεμονίης του, καταφυγὼν παρὰ τῷ ἄρχοντι τῶν Μελαγγείων καὶ σύμμαχον αὐτὸν προσλαβόμενος, συνέλεξε στρατὸν καὶ ἐπέστρεψεν ὅπως ἀνακτήσῃ αὐτὴν συμπλοκῆς δὲ γενομένης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ὀσμάν εἰς Ἀγριλλον, ὁ Ὀσμάν ἀνεδείχθη νικητὴς, ὥστε πρὸς ταῖς λοιπαῖς κτήσεις αὐτοῦ, προσέθετο καὶ τὰ Μελάγγεια, ὧν τὸν ναὸν παραχοῖμα εἰς ἰσλαμικὸν τέμενος μετέτρεψε.

Ἐν ἔτει 1299 ὁ κύριος τοῦ Γιαρῆ Χισάρ ἐμελλε νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἄρχοντος τῶν Βηλοκώμων· κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν δὲ τότε ἔθος, πάντες οἱ γειτνιαζόντες ἡγεμονίσκοι καὶ τιμαριῶται προσεκλήθησαν εἰς τὴν γαμήλιον τελετὴν. Οἱ δὲ τοῦ Ὀσμάν ἐχθροὶ θέλοντες νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς

περιστάσεως, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν φονεύσωσι κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, εἰς ἣν ἦτο ἐπίσης προσκεκλημένος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο νὰ ἐπιχειρήσωσι πράξιν τοιαύτην ἄνευ τῆς συνδρομῆς τοῦ Μιχαὴλ Κιοσέ, ἄρχοντος τῆς Κιρμεναίας, φρουρίου κειμένου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου, ἀνεκοίνωσαν εἰς αὐτὸν τὴν πρόθεσιν των καὶ προσεπάθησαν διὰ παντὸς μέσου νὰ τὸν πείσωσιν ὅπως τοῖς συνδράμη. Ὁ Μιχαὴλ Κιοσές, προσποιούμενος ὅτι συγκατατίθεται εἰς τὰς προτάσεις των, ἀνήγγειλε παραχρῆμα εἰς τὸν Ὀσμάν τὴν παγίδα, ἣτις τῷ ἐστήνετο, καὶ ἐπέστησε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ· ὁ δὲ Ὀσμάν, θέλων νὰ ἀνταποδώσῃ τὴν δόλον διὰ τοῦ δόλου καὶ ἄγνοιαν τῶν κατ' αὐτοῦ τεκταινομένων προσποιούμενος, παρεκάλεσε, πρὶν ἢ μεταβῆ εἰς Βηλκώμα, τὸν κύριον αὐτῶν νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ ὅπως διὰ γυναικῶν μεταφέρῃ εἰς τὸ φρούριον ἐκείνου πάντας τοὺς θησαυροὺς του, διότι, προτιθέμενος, καθ' ἃ ἐλεγεν, ἅμα τῇ τελείσει τῶν γάμων, νὰ ἀνέλθῃ μετὰ τῶν ὀπλιτῶν του εἰς τὰ ὀρεινότερα μέρη, ἐφοβεῖτο νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰ πλοῦτή του εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ δὲ κύριος τῶν Βηλοκώμων, συνωμότης ὢν καὶ σκεπτόμενος ὅτι, τοῦ Ὀσμάν, θανατουμένου πάντες ἐκεῖνοι οἱ θησαυροὶ ἤθελον περιέλθει εἰς αὐτὸν, ἀσμένως παρεδέξατο τὴν αἴτησίν του· ὅθεν τούτου γενομένου, τριάκοντα ἑννέα ἀνδρεῖοι μαχηταί, κεκαλυμμένοι ὡς γυναῖκες διὰ μακροῦ πέπλου, ἔφερον τοὺς ἵππους των, ὅπλων πεφορτωμένους ἀντὶ θησαυρῶν ἐπιπεσόντες δ' αἴφνης κατὰ τῶν ἀνυπόπτων φρουρῶν τῶν Βηλοκώμων, τοῦ κυρίου αὐτῶν ἀναχωρήσαντος ἤδη ὅπως τέλεσῃ τοὺς γάμους του, κατέλαβον τὸ φρούριον. Ἀφ' ἑτέρου δ' ὁ Ὀσμάν, παραλαβὼν ἐνόπλους τινάς, ἐκρύβῃ εἰς τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἐμελλε νὰ διέλθῃ ὁ τῶν Βηλοκώμων κύριος ἐπιστρέφων μετὰ τῆς νύμφης καὶ τῆς συνοδείας των· ὅτε λοιπὸν οὗτοι διήρχοντο, ὀρμήσας ὁ Ὀσμάν μετὰ τῶν στρατιω-

τῶν του, τὸν μὲν νικητὴν καὶ τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ ἐφόνευσε, τοὺς δὲ λοιποὺς προσκεκλημένους ἤχμαλώτισε καὶ τὴν ὠραίαν νύμφην ζωγράφας, προώρισε διὰ τὸν δωδεκαετῆ αὐτοῦ υἱὸν Ὀρχάν. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν ταύτην ὁ Ὀσμάν ἐκυρίευσε τὸ Γιαρῆ-Χισάρ, τὸ Ἄινεγέλ καὶ ἕτερα φρούρια κείμενα μεταξὺ Κοττακίου καὶ Προύσσης.

Ἡ ἀνδρία, τὰ ἔργα, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις τοῦ Ὀσμάν ἐπενήργησαν μεγάλως ἐπὶ πάντων τῶν ἡγεμονίσκων τῶν παρακειμένων χωρῶν, οἵτινες, δι' ὑποσχέσεων καὶ δωρεῶν ἢ δι' ἐκφοβισμοῦ καὶ ἀπειλῶν ἀναγκασθέντες, ἀνεγνώρισαν αὐτόν, τῇ 11 Φεβρουαρίου 1300, ἐν Ἀπαμεία, ὑπέρτατον ἡγεμόνα καὶ τῷ ἀπέδωκαν τὸν τίτλον σουλτάνου ἀπ' αὐτοῦ δ' ἤρξατο ἡ σειρά τῶν Ὀθωμανῶν μοναρχῶν τῶν μέχρι τοῦ νῦν δεσπυζόντων τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας.

Ὅτε μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνέστη ἰδιαιτέρα ἐν Νικαίᾳ αὐτοκρατορία, αἱ αὐτοκράτορες αὐτῆς ἐπειγόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης καὶ ὑπὸ τοῦ φόβου ἐπιδρομῆς ληστροικῶν ἐθνῶν, εἶχον ἐγείρει φρούρια εἰς διάφορα τῆς Ἀσίας μέρη, ὧν τὴν ὑπεράσπισιν ἐνεπιστεύοντο εἰς μισθωτοὺς, πλεῖστα ὠφελήματα καρπουμένους καὶ τούτου ἕνεκα μετὰ ζήλου ἀμυνομένους κατὰ παντὸς ἐχθροῦ. Ὅτε ὁμως, ἐκδιωχθέντων τῶν Φράγκων, ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ἀνεκτήσατο τὴν Κωνσταντινούπολιν, οὐ μόνον περιώρισε τὰς προνομίας, ἀς οἱ ὑπερασπισταὶ τῶν φρουρίων ἐκεῖνων ἐκέκτηντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς μισθοὺς αὐτῶν ἠλάττωσεν, ὥστε τοὺς ἠνάγκασε νὰ παύσωσι πλέον τοῦ νὰ ὄντι ἀγρυπνοὶ φύλακες τῶν ὀρίων τοῦ κράτους. Ταῦτα ὁ Ὀσμάν βλέπων, ἀπεφάσισε νὰ κυριεύσῃ χώρας τινὰς ἀνηκούσας εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου ὅθεν εἰσελάσας κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1301 εἰς Βιθυνίαν, προσέδωκεν ἐγγὺς τοῦ Βαφαίου καὶ ἐνίκησε τὸν ἐταιρίαρχον Μουζάλω-

να, ἐξέτινε δ' ὕστερον τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ μέχρι Νικαίας, πρὸ τῶν ὑψηλῶν τευχῶν τῆς ὁποίας οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ. Θέλων ὅμως νὰ ἀπασχολῇ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ ἐπιφυλασσόμενος ὅπως ἐν ἀρμοδιωτέρᾳ περιστάσει προσβάλλῃ τὴν πόλιν ταύτην, ἔκτισεν οὐ μακρὰν τῆς Νικαίας ἐπὶ ὄρου ὑψηλοῦ ἄχυρὸν φρούριον, οὗ τὴν διοίκειν ἐνεπιστεύθη εἰς ἓνα τῶν ἐπιτηδειοτέρων στρατηγῶν του.

Καίτοι κύριος ἦν ὁ Ὀσμὰν ἀπάσης σχεδὸν τῆς Βιθυνίας, κατόπιν τῶν προηγουμένων αὐτοῦ κατακτήσεων καὶ τῆς οἰκτρᾶς ἐκπτώσεως εἰς ἣν εἶχε περιέλθει ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, ἐν τούτοις ἐθεώρει τὴν κυριότητα ταύτην ἀτελεῖ, ἐφ' ὅσον ἡ Προῦσσα δὲν ἀνήκεν αὐτῷ. Ὁ τῆς Προῦσσης φρούραρχος ἀφ' ἑτέρου ἐπικειμένην βλέπων προσβολὴν ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, προσεκαλέσατο τοὺς διοικητὰς διαφόρων φρουρίων ὑπαγομένων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ἀποκρούσῃσι πᾶσαν ἐπίθεσιν τοῦ Ὀσμὰν. Ὅθεν ρήξως ἐπεληύσεως οὐ πολλῶ ὕστερον μεταξὺ τοῦ Ὀσμὰν καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν διοικητῶν, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἠττήθησαν, καὶ μόλις ὁ τοῦ Κιετὲ φρούραρχος ἠδυνήθη νὰ παθῇ διὰ τῆς φυγῆς εἰς Λοπαδίον. Νικητῆς δὲ ὁ Ὀσμὰν μείνας προσεκάλεσε τὸν διοικητὴν τοῦ Λοπαδίου νὰ τῷ παραδώσῃ τὸν πρόσφυγα· ὁ δὲ μὴ τολμῶν νὰ παρακούσῃ, συγκατένευσεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Ὀσμὰν ἐπὶ τῷ ὄρω ὅμως τοῦ νὰ μὴ διαβῇ οὐδέποτε αὐτὸς τὸν Ρύνδακον ποταμὸν. Πράγμα δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι καὶ ὁ Ὀσμὰν καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ πιστῶς ἐτήρησαν τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, οὐδέποτε μὲν διαβάντες τὸν ποταμὸν, ἀλλὰ διερχόμενοι αὐτὸν διὰ θαλάσσης παρὰ τὰς ἐκβολὰς του, ὡσάκις ἤθελον νὰ τὸν διέλθωσιν, ὅπως ἐκπληρώσῃσι κατὰ γράμμα τὴν σύμβασιν τοῦ Ὀσμὰν.

Μέχρι τοῦδε οἱ Τούρκοι διὰ ξηρᾶς μόνον παρῆλθον τοὺς

Βυζαντινούς· ἤδη ὁμως ἤρξαντο καὶ διὰ θαλάσσης παρενοχλοῦν-
τες αὐτούς. Κατασκευάσαντες πλοῖα πολυάριθμα ἐκ τῶν δα-
σῶν, ἅτινα ἔχει ἡ Ἀσία, ἀφ' οὗ διὰ πυρὸς καὶ διὰ σιδήρου
κατέστρεψαν τὴν Χίον, περιπλέοντες τὰς διαφόρους νήσους τοῦ
ἀρχιπελάγους ἐλυμαίνοντο αὐτάς· προσβάλλοντες δὲ ὅτε μὲν
τὴν Λέσβον καὶ τὴν Κάρπαθον, ὅτε δὲ τὴν Ρόδον καὶ τὴν Σά-
μον, τὰς τέως πολυοικίτους ἀκατοικίτους σχεδὸν καθίστων.
Ἐν ᾧ δὲ διὰ θαλάσσης ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ὑπέμενε
τὰς πειρατικὰς τῶν Τούρκων ἐπιδρομὰς, οἱ στρατοὶ αὐτῶν διὰ
ξηρᾶς τῆς ἀφήρουν τὴν Γάγγραν, τὴν ἐπὶ Μαιάνδρῳ Τρίπολιν,
τὴν Φιλαδέλφειαν, τὰ Θυάτειρα, καὶ τὴν Ἐβρεσον, ἧς τοὺς κα-
τοίκους ὁ στρατηγὸς Σαῖσάν κατέσφαξε καὶ ἐξηνδραπόδισε καὶ
τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἡγχαπημένου μαθητοῦ Ἰωάννου ναὸν κα-
τὰ μέγα μέρος κατέστρεψεν.

Ἐντρομος ἐπὶ ταῖς τοσαύταις δυσπραγίαις ὁ αὐτοκράτωρ
Ἀνδρόνικος γενόμενος, ἐπεκαλέσατο τὴν συνδρομὴν Σαζάν τοῦ
ἰσχυροῦ χάνου τῶν Μογγόλων, ὑπισχνόμενος αὐτῷ εἰς ἀντάλ-
λαγμα τῆς ἐπικουρίας τὴν χεῖρα Μαρίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ,
πλὴν ἄλλ' ἀποβιώσαντος ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Σαζάν, ὁ αὐτο-
κράτωρ ἀπηύθυνε τὴν αὐτὴν πρότασιν πρὸς τὸν διάδοχον αὐτοῦ
Κοδαβενδῆ, ὅστις κολακευθεὶς ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ὅτι ἐμελλε
νὰ νυμφεῖθ' ἀδελφὴν αὐτοκράτορος, διέταξε τεσσαράκοντα χι-
λιάδας Μογγόλων νὰ πορευθῶσιν πρὸς τὴν Νίκαιαν. Ὁ Ὄσμάν,
εἰς οὐδὲν λογισάμενος τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς ἐπιδείξεις ταύτας
οὐχὶ μόνον ἐκυρίευσεν τὸν Ἀστραβήτην, τὸ Ἱερὸν καὶ τὴν Κηλὴν,
ἀλλ' ἀπεφάσισε σὺν ἅμα νὰ προσβάλῃ τὸ τῆς Τρικοκίας
φρούριον, ὅπερ ἦτο σχεδὸν τὸ προπύργιον τῆς Νικαίας. Οἱ ἐν
αὐτῷ στρατιῶται ἀντέταξαν ἀπηλπισμένην ἀνδρίαν, ἀλλὰ μὴ
δυναμένοι νὰ τὸ ὑπερασπίσωσιν ἐπὶ πολὺ κατὰ τῶν μαχητῶν
τοῦ Ὄσμάν, ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσιν· ἡ δὲ πτώσις τοῦ

φρουρίου τούτου συνεπήγαγε τὴν τοῦ Κουβουκλείου, κειμένου εἰς τὸ κάταντες τοῦ Ὀλύμπου. Περιελθόντων δὲ τῶν δύο τούτων εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ὀσμάν, πᾶς ἐξ ἐπιδρομῆς τῶν Μογγόλων κίνδυνος διεσκεδάσθη· ἀλληλοδιαδόχως δ' ἐκυρίευσεν αὐτὸς τὰ διάφορα ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ κείμενα φρούρια.

Κύριον μέλημα τοῦ Ὀσμάν μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας κατακτήσεις ἐγένετο ἡ ἄλωσις τῆς Προύσσης, διότι ἡ Νίκαια περιζωσθεῖσα ὑπὸ φρουρίων καὶ στρατιωτῶν αὐτοῦ, ὀλιγοχρόνιον ἀντίστασιν ἐδύνατο ν' ἀντιτάξῃ εἰσέτι· ὅπως δὲ καταντήσῃ καὶ τὴν Προύσσαν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ περιζώσῃ αὐτὴν πανταχόθεν, διέταξε τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἀκτιναμοῦρ καὶ τὸν στρατηγὸν Βαλαβάν νὰ κτήσωσι δύο φρούρια πρὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, τὸ μὲν πρὸς δυσμᾶς, τὸ δὲ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Λωτοῦ· μὴ δυνάμενος δ' αὐτὸς, ἄτε πάσῃ ἐξ ἀρθρίτιδος, νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀνωτάτην τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ διοίκησιν, τὴν ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ὀρχάν, ὅστις πρὶν ἢ προσβάλλῃ τὴν πόλιν ἐκυρίευσεν πάσας τὰς πρὸ αὐτῆς θέσεις. Ὁ τῆς Προύσσης φρούραρχος, Ὀρνος τῦνομα, ἦτο ἀνὴρ ἀνδρείος καὶ στρατηγηματικός, ὅθεν παρεσκευάζετο εἰς πεισματῶδη ἄμυναν· καὶ τινὰς δ' ἐξ ὁδοῦ ποιησάμενος, οὐ σμικρὰν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ἐπήνεγκε ζημίαν. Ἄλλ' ἐν ᾧ αὐτὸς ἐνεπνέετο ὑπὸ αἰσθημάτων τοσοῦτω γενναίων, ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος τῷ ἐπεμψε διαταγὴν νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τοῦ Ὀσμάν· συνεπιὰ δὲ τῆς διαταγῆς ταύτης ὁ Ὀρνος παρέδωκεν αὐτῷ τὴν πόλιν, ἐπιτυχὼν, τῇ προσφορᾷ τριακοντακισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων, νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξ αὐτῆς ἐξοδος εἰς πάντας τοὺς κατοίκους μετὰ τῶν θησαυρῶν αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἔπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων ἡ περικαλλὴς καὶ πλουσιωτάτη μητρόπολις τῆς Βιθυνίας ἀνευ χύσεως αἵματος, ἀνευ χρο-

κίου καλοορκίας, ἀλλὰ μόνον ἕνεκα τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως εἰς ἣν εἶχε περιέλθει ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία.

Ὁ ἱστορικὸς Παχυμέρης, μάρτυς γενόμενος τῶν δεινῶν ἃ προὔξενον οἱ Τούρκοι τοῖς Βυζαντινοῖς κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διὰ τῶν ζοφερωτέρων χρωμάτων εἰκονίζει τὴν ἀπελπιαίαν τῶν τότε χριστιανῶν ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων. Ἐκθέσαντες δὲ καὶ ἡμεῖς ὅσον ἦτο δυνατόν συνοπτικώτερον τὴν μεταξὺ Βυζαντινῶν καὶ Τούρκων περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ὑπάρχουσαν διαφορὰν, κλείομεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο παρατιθέμενοι αὐτολεξεί ἐκ τοῦ Παχυμέρους τὰ περὶ τῆς θέσεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

« Ἡύξανε δ' ἡσπέραι, λέγει, καὶ αὔθις τὸ ἀπὸ τῶν Περσῶν δεινόν, ὥστ' ἀποκεκλειῖσθαι πανταχοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. Τί γὰρ τῶν δυσχεριῶν ἀπῆν; καὶ ἐῷ τὰ μακράν' ἀλλὰ τὰ κατὰ θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαύλια. Τὰ δ' ἦν εὐθύς νηὲς ἀποβαίνοντι τῷ τὰ στενὰ τοῦ Βοσπόρου περαιομένῳ, ὥστ' ἀφεμένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον ἀνέδην γὰρ διέτρεχον πανταχοῦ τῆς περαιᾶς καὶ κατεσκήνου ὅπου ἦν βουλομένοις αὐτοῖς, καὶ ταῦτ' οὐκ' ἰλαδὸν στρατεύουσιν, ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ κατ' ὀλίγους, ὥστε κεῖσθαι τὴν περαιάν τῆς Βυζαντίδος Σκυθῶν, ἃ δὴ λέγεται, ἐρημίαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, ὅτε συνέβαινε καὶ παραβολώτερόν τινες διαπράττεσθαι καὶ ἐκθέειν τολμῶντας, ζήλου τινὸς πείθοντος ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδείας πιεζούσης, τριβομένου τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐροδιῶν σφίσι καταναλωμένων, ἅπερ οἰκοθεν ἀπεφέροντο. Τὰ δ' ἦσαν μᾶλλον εἰς κίνδυνον· ὅθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντα ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ φόβῳ σωφρονιζόμενοι, οἱ δὲ τολμῶντες, ἦν πού τις προεξέδραμεν ἰκανὸς δοκῶν ἄγειν σύντομον (λοχαγὸν τὸν τοιοῦτον εἴποι τις ἂν) καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πᾶσι

αἰσθῆσιν ἐξήρχοντο, ὥστε καὶ συνέβαινε ποτὲ μὲν εὐστοχίᾳ ὀλίγοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς, καὶ ἀνόπλοις, πολλὰκις δὲ καὶ σφάλλῃσθαι. Καὶ οὐκ ἦν ἡμέρα σχεδὸν καθ' ἣν ἢ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουρίοις προσβάλλοντες ἠκούοντο ἢ μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους ἢ μὴ φονεύοντες, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ ἰκεσίαις ἐχρῶμεθα πρὸς Θεόν, τὸ οἰκτιστον. Διεῖχε δὲ μόνος ὁ πορθμὸς οὗτος· καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοῖς ἐντεῦθεν ἀφορώσι καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεις· κᾶν που δέ τις ἢ ἐνδεία ἐξαπορούμενος ἀντεῦθεν ἐλπίζων κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑπολελειμμένων ἄλλοις, ἢ μὴν καὶ κατὰ χρεῖαν ἐτέραν ἢ τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμέλειαν ἐξορμᾶν ἐτόλμα, αὐτίκα ἢ ἠλίσκετο ἢ ἐκτείνετο. Καὶ πολλοὺς ἂν εἶδες ἐσφαγμένους ἢ τετρωμένους εἰς θάνατον, ἔστι δ' οὐ καὶ κεφαλῆς ἄνευ καὶ κόρσας ἀνάχενας. Πεπλήθει δὲ τῶν ἀγρομένων ἢ πόλις, καὶ ἐστενοχωρεῖτο τοῖς πανταχοῦ κειμένοις εἰκῆ τε καὶ ὑπαιθρίοις πνοῇ ζῆν καὶ μόνῃ πιστευομένοις· λιμὸς γὰρ ἐντεῦθεν καί γε λοιμὸς τοὺς ἀθλίους διμεριζέτην· καὶ οἱ ἀστικοὶ τοῦ κακοῦ παραπλήουσιν, καὶ οἱ μὲν αὐτίκα τοῖς δεινοῖς συνείχοντο καὶ ἀποροὶ διήσαν καὶ ἀμήχανοι, οἱ δὲ ὅσον οὐπω τὰ τοῖς πλησίοις συμβάντα καὶ ἑαυτοῖς ἐπ' ἴσης ἠλπίζον.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Οἱ Καταλάνοι ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΤΡΟΙΑΥΤΗ ἦτο ἡ θέσις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε ὁ Ρογῆρος προσεφέρθη σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὅπως μεταβῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ προσφέρωσι τὴν ἐπικουρίαν των εἰς τὸν καταρρέοντα θρόνον τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου· εἶδομεν δὲ

ἔτι ἡ πρότασις ἐγένετο ὡς θεῖον δῶρημα δεκτὴ, καὶ ὅτι στόλος Καταλανικὸς παρεσκευάζετο ἐν Σικελίᾳ ἵνα παραλάβῃ τοὺς μαχητὰς, οἵτινες ἐμελλον νὰ διαπορβμευθῶσιν εἰς Ἀνατολήν.

Πάσης λοιπὸν παρασκευῆς περαιωθείσης, οἱ Καταλάνοι ἀποπλεύσαντες ἐκ Μεσσήνης, προσωρμίσθησαν μετὰ ὀλιγοήμερον εὐδίων πλοῦν εἰς Μονεμβασίαν, ἐνθα, κατὰ τὰς προαποσταλείσας διαταγὰς τοῦ αὐτοκράτορος, ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ πολλῶν τιμῶν λαβόντες δ' ἐκεῖ, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα, τετράμηνον προκαταβολὴν τοῦ μισθοῦ των, ἀνεχώρησαν διὰ Κωνσταντινούπολιν, ὅπου προσωρμίσθησαν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ τριακοσιοστοῦ τρίτου.

Ἡ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἄφιξις τῶν Καταλανικῶν ὀρδῶν ἐπανηγυρίσθη μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ καὶ οἱ μεγιστάνες ὅλοι ἐξῆλθον εἰς προαπάντησίν των, καὶ τοῖς προσέφερον πλείστας φιλοφρονήσεις· ἰδίᾳ δ' ὁ Ρογῆρος ἐγένετο ἀντικείμενον κολακευτικῶν περιποιήσεων. Ὁ Ἀνδρόνικος ὑποδεδξιωσάμενος αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐμπλήσας δώρων, τῷ προσδιώρισε λαμπρόν τι οἶκημα ἐν τῇ συνοικίᾳ τῶν Βλαχερνῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ οἱ λοιποὶ Καταλάνοι πάντες ἐστρατωνίσθησαν· μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἐτέλεσε τὸν γάμον αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐκκαίδεκαετοῦς ἀνεψιᾶς του Μαρίας, θυγατρὸς Βιρήνης τῆς ἀδελφῆς του καὶ Ἀσάν τοῦ ἐκθρονισθέντος βασιλέως τῶν Βουλγάρων· κατὰ δὲ τὴν περίστασιν ταύτην ὁ Ἀνδρόνικος, μεγαλοπρεπείαν ἐπίδεικνύμενος ἀτύφορον πάντη πρὸς τὰς περιστάσεις, ἐξήντησε τὸ δημόσιον ταμεῖον, ὅπερ ἄλλῳ ἦτο ἀρκούντως λεγόν.

Ἐν ᾧ ἐξηκολούθουν τῶν γάμων αἱ ἐορταὶ καὶ οἱ φιλεύθυμοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως κάτοικοι ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ θεάματα καὶ τὰς διασκεδάσεις, ἐπῆλθε σοβαρὰ μεταξὺ Γε-

νουησιῶν καὶ Ἀλμογαθάρων ἔρις, ἥτις ἐγένετο παραίτιος ἰανθῆς αἱματοχυσίας. Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς ἱστορικοὺς, προτιθεμένων τῶν Καταλάνων νὰ μεταβῶσιν εἰς Κύζικον, οἱ Γενοὺήνσιοι δανεισταὶ αὐτῶν ἐζήτησαν τὰ ὅσα τοῖς ὠφείλοντο· ἐκεῖνοι δὲ ἤρουντο ν' ἀποτίσωσι τὸ χρέος των, λέγοντες πρὸς τοὺς Γενοουησιῶν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰ χρέη των καὶ παρ' ἐκείνου ἠδύναντο νὰ ἀπαιτήσωσιν αὐτά. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Γενοὺήνσιοι ἀντέλεγον ὅτι εἰς τοὺς Καταλάνους δανείσαντες παρ' αὐτῶν καὶ μόνων δικαιῶνται νὰ ἀπαιτῶσι τὰ χρήματά των, καὶ ὅτι πρὸς τὸν βασιλέα μηδεμίαν συναλλαγὴν ποιησάμενοι, μηδὲ ὅπως δικαιῶνται νὰ ἀπευθυνθῶσιν πρὸς αὐτόν, ἐπῆλθεν ἡ ἔρις. Κατὰ τὸν Καταλάνον χρονολόγον Μουντάνερ ὁμοίως, ἕτερα ἐγένετο ἡ ἀφορμὴ ταύτης. Φαίνεται τῷ ὄντι ὅτι οἱ Γενοὺήνσιοι, καταστήματα ἐμπορικὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει κεκτημένοι καὶ μεγάλα αὐτότε συμφέροντα ἔχοντες, μετὰ ζηλοτυπίας εἶδον τὴν ἔλευσιν τῶν Καταλάνων καὶ ἐφοβήθησαν, μὴ, ἐὰν ἐνεκαθίσταντο ἐκεῖνοι ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἤθελον πάθει τὰ ἴδια των συμφέροντα· ἐντεῦθεν δὲν ἔπαυον καταδηλοῦντες τὰ ἐχθρικά αὐτῶν κατὰ τῶν Καταλάνων αἰσθήματα, ἐκ τούτου δὲ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ ἡ ρῆξις.

Δύο τῶν Γενοουησιῶν περιφερόμενοι μιᾷ τῶν ἡμερῶν εἰς τὰς ἄδους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συνήντησαν Ἀλμογαθάρων τινα, οὗ ὁ ἱματισμὸς, ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἡ φυσιογνωμία τοῖς ἐφάνησαν λίαν γελοιώδη, ὥστε ἤρξαντο ἀναφανδὸν σαρκάζοντες καὶ προπηλακίζοντες αὐτόν. Ὁ Ἀλμογαθάρων, ὅστις ἐγκώριζεν τὴν χρῆσιν τῶν ὄπλων μᾶλλον ἢ τὴν χρῆσιν τῶν λόγων, σπασάμενος τότε τὸ ξίφος ἐφώρμησε κατὰ τῶν Γενοουησιῶν, οἵτινες ἐτράπησαν φωνάζοντες καὶ ὑβρίζοντες εἰς φυγὴν. Γενοὺήνσιοι ἕτεροι παρατυχόντες καὶ ἀκούσαντες τῶν κραυγῶν, ἐδραμον εἰς βοήθειαν τῶν πατριωτῶν αὐ-

τῶν Ἀλμογάβαροι δὲ ἐκ τοῦ ἐτέρου ἔσπευσαν ὅπως συνδράμωσι τὸν συστρατιώτην των, τοιοιτοτρόπως δ' ἡ ἔρις ἐγενικεύθη, καὶ φόβος πανικός κατέλαβεν ἀπάσας τὰς συνοικίας τῆς πρωτευούσης. Εἰς δὲ τὸ ἄκουσμα τῆς ρήξεως οἱ ἐν Πέρην καὶ Γαλατῶ Γενομήσιοι ἔτρεξαν ἵνα προσβάλωσι τοὺς Ἀλμογαβάρους, καὶ τις αὐτῶν, Ρόζος Φινάλης τοῦνομα, ἀναπετάσας τὴν σιμλίαν τῆς Γενοῦης, ἔλθων ἔστησεν αὐτὴν πρὸ τῶν ἀνακτόρων τῶν Βλαχερινῶν. Οἱ Ἀλμογάβαροι τότε, δραξάμενοι ἀπαξάπαντες τῶν ὀπλων καὶ ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῶν Καταλάνων ἱππέων, ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Γενομησίων καὶ συνεπλάκησαν πρὸς αὐτούς.

Τοῦ αἵματος ἀφθόνως ρέοντος καὶ τῶν πάντων ἀναστάτων γενομένων, ὁ αὐτοκράτωρ πληροφορηθεὶς τὰ συμβαίνοντα, ἐπεμψε πρὸς τοὺς διαμαχομένους τὸν δρουγγάριον τοῦ πλωτμου Στέφανον τὸν Μουζάλωνα ὅπως καταπαύσῃ τὴν μάχην· πλὴν ἀλλ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη ἦσαν τοσοῦτοι ἐξηρηθιαμένονα κατ' ἀλλήλων, ὥστε ἔλθοντα τὸν δρουγγάριον, κατέκοψαν μετὰ τοῦ ἵππου του, μηδὲν ἄναλογιζόμενα ὅτι ἐκεῖνος ἤρχετο ὡς φίλος ἵνα τοὺς συμβιβάσῃ. Οἱ δὲ Καταλάνοι ὄχυνθόντες εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Κοσμιδίου, ἔστησαν αὐτοῖς τὸ στρατοπεδαρχεῖον αὐτῶν, ἐν ᾧ οἱ Γενομήσιοι ἀσφαλισθέντες κατὰ τοὺς αἰγιαλοὺς, κατεσκευάσαν ἐκ τοῦ προχείρου ὀχυρώματα ἐκ σανίδων, βαρελίων καὶ τραπεζῶν, καὶ ὀρηπητρίους αὐτοῖς χρώμενοι ἐφόρων κατὰ τῶν ἐναντίων. Ἡ μάχη τοιοιτοτρόπως ἐξήκολούθησε μετὰ μεγίστης ἐκατέρωθεν λύσσης· μόλις δὲ μετὰ πολλὰς ὥρας ἐπέτυχεν ὁ Ρογῆρος, παρεμβάντος καὶ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος, νὰ δώσῃ πέρας εἰς τὴν φοινικὴν σκιανὴν ἐκείνην, τῶν Γενομησίων μεγίστην φθορὰν ὑποστάντων.

Μετὰ τὴν σφηνὴν πολλῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οἱ Ἀλμογάβαροι ἀπεφάσισαν νὰ λαφυραγωγήσωσι τὸ Πέρην, ἐνθα οἱ Γενομήσιοι εἶχον τὰ καταστήματα καὶ τοὺς θησαυροὺς των τοῦτο δὲ μα-

θῶν ὁ αὐτοκράτωρ ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ρογήρον νὰ τοὺς πείσῃ παντοιοτρόπως ὅπως παραιτηθῶσι τοῦ ἐξολοθρευτικοῦ ἐκείνου σχεδίου, οὐ ἐκπληρουμένου, ἤθελον βεβαίως πάθει καὶ οἱ μὴ Γενουήνσιοι, οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ἡ λαφυραγωγία τοιουτοτρόπως ἐκωλύθη ἢ ἕρις ὅμως αὕτη ἔσχεν ἐπιζημίους διὰ τοὺς Καταλάνους συνεπειάς, διότι οἱ Γενουήνσιοι, ἀναμεινισκόμενοι διαρκῶς τῆς καταστροφῆς αὐτῶν, δὲν ἔπαυσον παρεμβάλλοντες προσκόμματα εἰς ὅλας ἐκείνων τὰς ἐπιχειρήσεις. Ὁμολογούμενον δὲ εἶναι ὅτι ἂν οἱ Καταλάνοι εἶχον ὁμοφροσύνην πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς, ἠδύναντο οὐχὶ μόνον τοῖς Τούρκους ἀποτελεσματικώτερον νὰ πολεμήσωσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν θρόνον νὰ ἀνατρέψωσιν. Οἱ Γενουήνσιοι μὴ λαβόντες, ὡς οἱ Ἕνετοί, μέρος εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Φράγκων, ἔλαβον, ὁπότε ὁ Μιχαὴλ ἀνεκτίσαστο τὸ κράτος, τὰ προνόμια, ἅτινα τέως ἐξήσκουν οἱ Ἕνετοί, ὥστε μόνον σχεδὸν ἐμπροσθεύμενοι ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἄπειρα πλούτη καρπούμενοι, ἠδύναντο νὰ ἐξοπλίζωσι στόλους πολυαριθμούς, νὰ διατηρῶσι στρατοὺς καὶ νὰ βαρύνωσιν εἰς τὴν πλάσιγγα τῆς Εὐρώπης. Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος, μετὰ τὰ γενόμενα, ἐνόησεν ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμον νὰ ἀφήσῃ εἰς τὴν πόλιν συνδαιτώμενα δύο ἔθνη ἐν ὅπλοις καὶ τοσοῦτω κατ' ἀλλήλων ἠρεθισμένα, διότι ἐφοβεῖτο μὴ ἐν πρώτῃ περιστάσει καὶ δι' ἐλαχίστην ἀφορμὴν, ἔλθωσιν ἐκ νέου εἰς χεῖρας, ὥστε ἔσπευσε νὰ τὰ ἀποχωρίσῃ, διατάξας τοὺς Καταλάνους νὰ διαπεραιωθῶσιν εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ἥτις ἐδεῖτο τῆς συνδρομῆς αὐτῶν.

Καὶ ὄντως, οἱ Τούρκοι ἠπέλουν τὴν Κιλικίαν, ἥτις, οὐσα ἐν τῶν πρὸς τὴν Ἀσίαν προπυργίων τῆς Ἀσίας, τῷ ἀπέδαινε ἀναγκαῖα. Ὁ Ρογήρος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐράνησαν λίαν εὐ διαθέτοι ὅπως μεταβῶσιν εἰς Ἀσίαν, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀναχωρήσωσι (παρεκώλεσα) τὸν αὐτοκράτορα νὰ διορίσῃ ἐξ αὐτῶν ἕνα ἀξιω-

ματικόν, ὅστις νὰ διοικῆ τὸν στόλον, τὸν μέλλοντα νὰ τοὺς διαπεραιώσῃ εἰς Ἀσίαν καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἐπιχειρήσεις των, διότι ἐφοβοῦντο μὴ Βυζαντινὸς τις διοριζόμενος ἤθελεν ἐκ ζηλοτυπίας ἀντιπράττει εἰς τὰ σχέδιά των. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, εὐχαρίστως ἀποδεχόμενος τὸ αἴτημά των διώρισε ναύαρχον τὸν Φεράνδον Ἰνῆς, ἱππότην Ἰσπανόν, ἐξ ἐπισήμου οἰκογενείας τὸ γένος ἔλκοντα καὶ ἀποδεδειγμένης ἀνδρίας καὶ ἰκανότητος ὄντα· ὅπως δ' ἐπὶ μᾶλλον τιμῆσῃ αὐτόν, τῷ ἐξέδωκεν εἰς γάμον μίαν τῶν συγγενῶν του· λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ Φεράνδος ἠσπᾶσθη καὶ τὸ ὀρθόδοξον θρήσκευμα ἵνα φανῆ μᾶλλον ἀρεστός πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον. Ταυτοχρόνως οὗτος διέταξε σῶμα Ἀλανῶν, μισθοφόρων δῆλον ὅτι ἐκ Γερμανίας, ὑπὸ τὸν Γρηγόριον, καὶ ἀπόσπασμα αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Μαρούλην νὰ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Ρογήρου.

Ἐταρῶς τοῦ 1304 ἐπισταμένου, ὁ Καταλανικὸς στόλος διαπλεύσας τὴν Προποντιδα, προσωρμίσθη εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Ἀρτάκης, πλησίον τῆς Κυζίκου. Τὸ μέρος τοῦτο ἦτο θελκτικόν, ἡ δὲ γῆ του γόνιμος καὶ καλῶς καλλιεργουμένη, παρήγε πλούσιον θερισμὸν καὶ καρποὺς γλυκυτάτους· τούτων δ' ἕνεκα ἐφείλκυσε τὴν πλεονεξίαν τῶν Τούρκων, οἵτινες τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον οἱ Καταλάνοι ν' ἀποδιβασθῶσιν, ἐπέδραμον ἐπ' αὐτὸ καὶ προσεπάθησαν νὰ καταστρέψωσιν ἐν τείχους, τὸ ὁποῖον προϋστάτευε τὴν χώραν ἐκείνην· ἀλλ' οἱ ὀπισθεν αὐτοῦ κρυπτόμενοι στρατιῶται, ἀνδρείως μαχόμενοι, ἐματαίωσαν τὰς προσπαθείας αὐτῶν. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Ρογήρος, ἐσκέφθη ὅτι οἱ ἐχθροὶ δὲν θὰ ἀπέιχον πολὺ, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ὠφελθῆ τῆς περιστάσεως καὶ τοὺς προσβάλλῃ· ὅθεν πέμψας προσκόπους ἔμαθεν ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἀπέιχον ἐξ ἰσχυροῦ μίλια μακρὰν αὐτοῦ.

Συνκλιθεὶς ἐν σπουδῇ τὸν στρατὸν αὐτοῦ ὁ Ρογήρος, τῷ

εξήγγειλε τὸν σκοπὸν τοῦ. Παρέστητεν εἰς τοὺς στρατιώτας τὴν δόξαν, ἣτις τοὺς περιέμενε καὶ τὴν ἀρίστην ἰδέαν, ἣν ἠθελον ἐμποιήσει περὶ τῆς ἀνδρίας των εἰς τε τοὺς ἐχθροὺς καὶ εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς συμμάχους των ἂν τὰ πρῶτα βήματα, ἅτινα ἔμελλον νὰ κάμωσι πρὸς τὸ λαμπρὸν στάδιον ὅπερ ἠνοίγετο πρὸ αὐτῶν, ἐσημειοῦντο διὰ νίκης. Ἐκθέσας δ' αὐτοῖς ὅτι ἡ αἰσία ἐκβασίς τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως ἦν ἀνέλθων ἐξήρτητο ἐκ τῆς ἐν ἀρχῇ ἐπιτυχίας, τοῖς διέγραψεν ἐπομένως τὴν τάξιν, ἣν ὄφειλον νὰ τηρήσωσι κατὰ τὴν μάχην, καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὄφειλον νὰ δεχθῶσι τὴν προσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὸν ἀντικρούσωσι. Πρόθεσις δ' αὐτοῦ ἦτο νὰ ἐμπνεύσῃ τρόμον τοῖς Τούρκοις, καὶ ἐν ταύτῳ νὰ φέρῃ τοὺς στρατιώτας τοῦ εἰς θέσιν νὰ νικήσωσιν ἢ νὰ ἀποθάνωσιν, ἀφαιρῶν ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν των ἐὰν ἠττῶντο. Ὁ Καταλανικὸς στρατὸς ἤκουσε μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀπλέτου τῶν λόγων τοῦ Ρογήρου, καὶ ἐξέπεμψε κραυγὰς ὑπισχυόμενος, ὅτι θέλει εἶσθαι πιστὸς εἰς τὰς ὁδηγίας του· ἐκεῖνος δὲ ὠφελοῦμενος ἐκ τῆς καλῆς διαθέσεως τῶν στρατιωτῶν του, ἤρξατο ἀμέσως τῆς πορείας κατὰ τὴν ἐπομένην τάξιν· ἦγειτο αὐτὸς μετὰ τοῦ Μαρούλη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἰππικοῦ, ὅπερ ἐσχημάτιζε τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν, καὶ ὅπερ ἐπορεύετο ὑπὸ δύο σημαίας, τὴν τοῦ Ἀνδρονίκου καὶ τὴν τοῦ Ρογήρου· εἶπετο δὲ τὸ πεζικόν, διοικούμενον ὑπὸ τοῦ Κορβεράνδ' Ἀλὲ καὶ ὑπὸ δύο ἐπ' ἴσης σημαίας τεταγμένον, τὴν τοῦ Ἰακώβου βασιλέως τῆς Ἀραγῶνος, καὶ τὴν τοῦ Φριδερίκου βασιλέως τῆς Σικελίας.

Πρωίας ἄρτι διαγελώσης, οἱ Καταλάνοι, ἄφαντες, κατηθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος ἐνθα οἱ Τούρκοι ἔμενον μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν αὐτῶν ἐσκηνωμένοι· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν τοιαύτην προσβολὴν ἐπερίμενον, ἀμέριμνοι ἔτι ἐκοιμῶντο ἐν τῷ μέσῳ πλουσιωτάτης λείας ἣν ἔσυρον ὀπισθεὺς αὐτῶν. Ἐν

ἄκαρσὶ δὲ ὁ Ρογήρος καὶ ὁ Μαρούλης ἐπιπεσόντες μετὰ τοῦ ἵππικου των εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἐχθροῦ, κατέστρεψαν καὶ ἠφάνισαν πολυαριθμούς Τούρκους· ὅσοι δ' αὐτῶν δὲν μετέστησαν ἀπὸ τοῦ ὕπνου εἰς τὸν θάνατον, ἐξεγερθέντες περίτρομοι ἐδράξαντο τῶν ὄπλων, καὶ, μὴ δυνάμενοι νὰ συγκεντρωθῶσιν, ἐμάχοντο ἕκαστος κατ' ἰδίαν· ἀνέπτυξαν ἐν τούτοις τῶσάυτην ἀνδρείαν, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ Καταλάνοι ἔμειναν ἔκθαμβοι «Οἱ Τούρκοι, λέγει ὁ κατὰ τὴν μάχην παραστάς Μουντάνερ, ἐπολέμησαν μετὰ μεγάλης γενναιότητος· ἀλλὰ τί τοῖς ὠφέλησεν αὕτη; Μὴ θέλοντες νὰ φύγωσιν ἕνεκα τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδιῶν τὰ ὅποια εἶχον μεθ' ἑαυτῶν, προὔτιμων νὰ ἀποθάνωσιν· ἐμάχοντο δὲ οὕτως, ὥστε οὐδέποτε τις εἶδεν ἀνθρώπους τῶσαύτας ἀνδραγαθίας διαπρασσομένους.» Ἐν τούτοις ὀλίγω μετέπειτα, προσελθόντων καὶ τῶν Ἀλμογαθάρων ἡ μάχη μετετρέπη εἰς σφαγὴν, τρισχίλιοι δὲ ἵππεῖς Τούρκοι καὶ δεκακισχίλιοι πεζοὶ ἔμεινον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὀλιγιστοὶ δὲ μόνοι διὰ τῆς φυγῆς ἠδυνήθησαν νὰ σωθῶσιν. Οἱ νικηταὶ τότε ἠχμαλώτισαν πολυαριθμούς γυναῖκας καὶ παιδιά, καὶ ἐκυρίευσαν ὄλα ὄσα εὔρον ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Τούρκων.

Τῆς πρώτης ταύτης τῶν Καταλάνων μάχης οὐδαμῶς οἱ Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ μνησθῆναι ποιοῦνται, ὥστε, τῶν εἰδήσεων αἱ περὶ αὐτῆς ἔχομεν προερχομένων ἐκ Καταλανικῶν πηγῶν, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡμεῖς ἐπόμεθα ταύταις. Ὅτε λοιπὸν ἡ ἀγγελία τῆς νίκης ἐκείνης περιήλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, οἱ κάτοικοι παρεδόθησαν εἰς μεγίστην χαρὰν καὶ θυμηδίαν· ὁ δὲ ἐνθουσιασμὸς αὐτῶν ἤρξθησεν ὅτε εἶδον εἰσερχομένας εἰς τὸν λιμένα τέσσαρας γαλέρας πεφωρωμένας λαφύρων, ἅτινα ὁ Ρογήρος ἔστειλεν ὡς δῶρα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον καὶ τὸν τούτου υἱὸν Μιχαήλ. Σὺν ἅμα οἱ στρατιῶται, θέλοντες νὰ παράσχωσι τεκμήρια σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς Μαροίαν

τὴν σύζυγον τοῦ Ρογήρου, ἔπεμψαν αὐτῇ ἐπ' ὀνόματι παντὸς τοῦ στρατοῦ ὅ,τι εὐρέθη σπανιώτερον ἐν τοῖς λαφύροις, τοῖς περιελοῦσιν εἰς τὴν κατοχὴν των. Ἴσως ἐν μέσῳ τῆς κοιτῆς τῶν Βυζαντινῶν ἀγαλλιᾶσεως ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τῶν τρομερῶν αὐτῶν ἐχθρῶν Τούρκων, ὑπῆρχον καὶ τινες ζηλοτυποῦντες διὰ τὴν μεγάλην ταύτην τῶν Καταλάνων ἐπιτυχίαν· ἂν δὲ δώσωμεν πίστιν εἰς τοὺς Ἑσπερίους συγγραφεῖς, πρῶτος τῶν ζηλοτυποῦντων ἦτο ὁ τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸς Μιχαὴλ, ὅστις, φυγῶν ἄλλοτε χαύνως πρὸ τῶν Τούρκων, καίτοι ἄγων ἰσχυρὸν στρατὸν, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ συγχωρήσῃ εἰς τοὺς ὀλιγαριθμούς Καταλάνους ὅτι κατετρόπωσαν τοσοῦτῳ λαμπρῶς τοὺς νικητάς του. Ἴδωμεν δὲ τί ὁ Μουντάνερ λέγει περὶ Μιχαὴλ καὶ τῶν Βυζαντινῶν τῶν χρόνων ἐκείνων. «Ὁ δὲ πρωτότοκος τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸς, κύρ Μιχαὴλ, λέγει, συνέλαβε τοσαύτην δυσἀρέσκειαν καὶ φθόνον, ὥστε δὲν ἀπέκρυπτεν ἔκτοτε τὴν κατὰ τοῦ μεγάλου δουκὸς καὶ τῶν στρατιωτῶν του ἀπέχθειαν, προτιμῶν νὰ ἴδῃ τὸ κράτος καταστρεφόμενον μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς τοιαύτην κερδαίνοντας νίκην. Δις ἄλλοτε βαδίσας αὐτὸς κατὰ τῶν Τούρκων μετὰ πολυαριθμῶν στρατιωτῶν, ἀπεκρούσθη· τοῦτο δὲ προήλθεν ὄχι διότι αὐτὸς δὲν ἦτο εἰς τῶν ἀρίστων ἰπποτῶν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διότι ὁ Θεὸς κατηράσθη τοὺς Γραικοὺς οὕτως, ὥστε πᾶς ἄνθρωπος δύναται νὰ τοὺς ἐκφοβίσῃ. Αὐτὸ δὲ προέρχεται ἐκ δύο μεγάλων ἀμαρτημάτων τὰ ὁποῖα πράττουσι· πρῶτον, εἶναι οἱ πλέον ἐπληρμένοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου καὶ ἐκτὸς ἑαυτῶν οὐδένα ἄλλον γνωρίζουσι καλλίτερόν των, καὶ τοι μηδεμίαν ἀπολύτως ἔχοντες ἀξίαν· δευτέρον, διότι οὐδεμίαν τρέφουσι πρὸς τὸν πλησίον αὐτῶν, οἷοςδὴποτε καὶ ἂν ᾖ οὗτος, ἀγάπην. Ὅτε εἴμεθα ἐν Κωνσταντινουπόλει, οἱ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς διὰ τοὺς Τούρκους εἰς τὴν πρωτεύουσαν καταφεύγοντες, ἔκειντο ἐπὶ κοπριῶν καὶ λιμώττοντες ἐζήτουν ἄρτον·

οὐδεις δὲ τῶν Γραικῶν ὑπῆρχεν ὅστις δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ
 νὰ τοῖς δώσῃ τι, καίτοι ἐκείνοι εἶχον ἀφθονίαν τροφῶν. Οἱ
 Ἀλμογάβαροι μόνοι, οἶκτον πρὸς αὐτοὺς αἰσθανόμενοι, διενέ-
 μοντο μετ' αὐτῶν ὅτι εἶχον νὰ φάγωσιν· ἔνεκα δὲ τῆς ἀγα-
 θότητός των ταύτης πλέον ἢ δισχίλιοι πτωχοὶ καὶ γυμνητεύ-
 οντες Γραικοὶ παρηκολούθουν αὐτοῖς ὅπου ἂν ὑπήγαινον καὶ
 δὲν ἐμακρύνοντο ἀφ' ἡμῶν. * Καὶ τοιαῦτα μὲν περὶ τῆς οἰ-
 κτιρμοнос διαθέσεως τῶν Καταλάνων ὁ συνεγχώριος αὐτῶν λέ-
 γει· παρακατιὸν δὲ θέλομεν ἶδει καὶ τί περὶ τῆς μοχθηρίας
 αὐτῶν οἱ Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ ἀφηγοῦνται.

Μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐπιτυχίαν, οἱ Καταλάνοι, πλή-
 ρεις θάρρους γενόμενοι, ἀπεφάσισαν νὰ προβῶσιν εἰς τὰ πρόσω
 διὰ νὰ προσβάλωσιν ἐκ νέου τοὺς Τούρκους καὶ ἀνακτήσωσι
 τὰς διαφόρους πόλεις καὶ τὰ φρούρια, ἅτινα ἐκείνοι εἶχον κυ-
 ριεύσει· ἐν ᾧ δὲ ἠτοιμάζοντο νὰ ἐκστρατεύσωσι, τῇ 1 Νοεμ-
 βρίου 1304, αἴφνης ἡ τέως ἐπικρατοῦσα εὐδία ἤλλαξεν, ἀνεμοὶ
 δὲ σφοδροὶ ἐπῆλθον καὶ βροχαὶ ραγδαῖαι καὶ ψῦχος ριγηλόν.
 Τῶν ποταμῶν δὲ καὶ ρυάκων πλημμυρησάντων καὶ τῶν ὁδῶν
 ἀδιαβάτων καταστασῶν, ὁ Ρογῆρος συμβούλιον μετὰ τῶν ἀ-
 ξιωματικῶν του ποιήσας, ἀπεφάσισε νὰ διαχειμάσῃ εἰς Κύ-
 ζικον, ἥτις καὶ ὄχυρά ἦτο καὶ πάντων τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπι-
 τηδεῖων πύπρει.

* Ὅπως ἀποφυγῇ ὁμως πᾶσαν ἀφορμὴν ρήξεως μεταξὺ τῶν στρα-
 τιωτῶν καὶ τῶν ἐγχωρίων, ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα, ἀποφα-
 σίσας νὰ διαμοιράσῃ τοὺς στρατιώτας του ὡς ἐξῆς. Ἐκλεξάμενος
 ἐξ προκρίτους ἐγχωρίους, δύο ἱππότας Καταλάνους, δύο Ἀλμο-
 γαβάρους καὶ δύο Ἀδαλίλας (ὀδηγούς), συνεστήσατο δωδεκα-
 μελῆ ἐπιτροπὴν, ἥτις καθῆκον εἶχε νὰ προσδιορίσῃ εἰς πάντα
 ἱππότην ἢ στρατιώτην ἀνὰ μίαν οἰκίαν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ
 καὶ τῆς ἀξίας του· δῆλον ὅτι ἕκαστος τῶν ἐγχωρίων ὑπε-

χρεώθη νὰ δεχθῆ εἰς τὸν οἶκον του ἀνὰ ἓνα ἢ δύο Καταλά-
 νους, τοὺς ὁποίους νὰ θεωρῆ ὡς μέλη τῆς ἰδίας οἰκογενείας του·
 ἐπομένως ἀνεδέχετο νὰ τοῖς παράσχη ἄρτον, οἶνον, σίκακαλιν,
 κρέα ἀλατισμένα, τυρὸν, λάχανα, κλίνην, καὶ πᾶν ἄλλο πλὴν
 κρεῶν νωπῶν καὶ καρυκευμάτων. Εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ Μαρ-
 τίου ἕκαστος ἐγχώριος ὤφειλε νὰ δώσῃ λογαριασμὸν εἰς τὴν
 δωδεκαμελῆ ἐπιτροπὴν τῶν δαπανῶν, ἃς ἐποίησε διὰ τὸν ξέ-
 νον του, ἐν ἀποζημιωθῆ ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ ταμείου.

Μετὰ τὴν πράξιν ταύτην ὁ Ρογῆρος διέταξε τὸν ναύαρχον
 Φεράνδον δ' Ὠνὲς νὰ πλεύσῃ μετὰ τοῦ στόλου του καὶ δια-
 χειμάσῃ εἰς Χίον, ὅπως σὺν ἅμα καταδιώκῃ ἐκεῖθεν τοὺς Τούρ-
 κους, οἵτινες μὲ τὰ πλοιαρία τῶν προσέβαλλον καὶ ἐλυμαίνον-
 το τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους. Λαβὼν δὲ τὰ προφυλακτικὰ
 ταῦτα μέτρα, προσεκαλέσατο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὴν
 ἐκεῖ ἕως τότε διαμένουσαν μεγάλην δούκισσαν, σύζυγον αὐ-
 τοῦ, ὅπως διέλθῃ μετ' αὐτῆς τὸν χειμῶνα ἐν Κυζίκῳ. «Τοιου-
 τοτρόπως, λέγει ὁ Μουντάνερ, διήλθον τὸν χειμῶνα ἐν χαρᾷ,
 διασκεδάσει καὶ εὐθυμία ἐκάτεροι, ξενίζομενοι δὴλον ὅτι καὶ
 ξενίζοντες.» Καὶ ἡμεῖς μὲν οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι αἰσθη-
 ματα χαρᾶς καὶ εὐθυμίας κατεπλημμύρουν ἐν ταῖς καρδίαις
 τῶν Καταλάνων· πολὺ ὁμως ἀμφιβάλλομεν ἂν καὶ οἱ ἐγχώριοι
 πύχαριστοῦντο ἐκ τῆς παρ' αὐτοῖς διαμονῆς τῶν Καταλάνων.
 Ἀκούσωμεν τί περὶ τούτου βεβαιούσιν οἱ Βυζαντινοὶ ἱστορικοί.

«Ἐν Κυζίκῳ δὲ οἱ Καταλάνοι ἐπιστάντες, λέγει ὁ Παχυ-
 μέρης, πολλ' ἄττα τῶν χαλεπῶν κατεπράττοντο; ἐντὸς τοῦ
 τείχους καθήμενοι, χρήματα ἐκλέγοντες; βίους ἀρπάζοντες,
 γυναίξιν ἀνθρώπων ἐπιχειροῦντες, καὶ τῶν ἐποίκων ὅσα καὶ ὠ-
 νητῶν κατακυριεύοντες δούλων. Τέως ὁ μὲν Φαρέντζος Τζιμῆς;
 αἰσχυνθεὶς οἷον τὰ δρώμενα καὶ πολλὰκις ἐλέγξας οἷων μὲν
 ἀπῆλαυσαν βασιλέως, οἷα δὲ πράττουσι, καὶ μὴ πείσας, βαρ-

εάρους ὄντας, καὶ αὐτοῦ καταξανισταμένου τοῦ ἄγοντος, ἀπαί-
ρειν ἔγνω· ὅθεν καὶ συνεσκευασάμενος ἅμα ναυσὶν ἰδίαις καὶ
οἰκίῳ λαῶ ἔπ' οἴκου πορεύεται. Ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔτι τῷ κατὰ
Κυζίκον προσκαθήμενοι τείχει, καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐντρο-
φῶντες ἀτασθαλίαις, ὅπη καὶ λήξιαν τοιαῦτα πράττοντες, ἦν
οὐδεὶς ἀγνοῶν· Ῥωμαῖους γὰρ πανταχόθεν τὰ δεινὰ περιέστη
καὶ διεφώνουν πάσχοντες.» Καὶ ὄντως ὁ Φεράνδος Ξιμενῆς, εἴτε
ἀποδιοπομπούμενος τὰς ληστρικὰς τῶν Καταλάνων πράξεις,
εἴτε μὴ ἀπολαύων ἐν τῷ στρατῷ ὧν ἤξιον τιμῶν, παραλαβὼν
τοὺς στρατιώτας του ἐπέστρεψεν εἰς Σικελίαν διερχόμενος δὲ
διὰ τῶν Ἀθηνῶν, προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ δουκὸς τῆς πόλεως
ταύτης Γωτιέρου Ε'. νὰ εἰσέλθῃ εἰς ὑπηρεσίαν του, καὶ διε-
κρίθη πάντοτε ἐπὶ ἀνδρία, μέχρις οὗ, περιστάσεις ἕκτακτοι,
περὶ ὧν ἐν τοῖς ἐπομένοις θέλομεν διαλάβει, τὸν ἠνάγκασαν νὰ
ἐνωθῆ ἐκ νέου μετὰ τῶν Καταλάνων.

«Οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὰ, προσίθησιν ὁ Γρηγορᾶς, οὐδ' ὅσον καὶ ὑπο-
σχεῖν δυνατὰ τὰ ἐν Κυζίκῳ τολμηθέντα· βίοι γὰρ ἠρπάζοντο καὶ
γυναῖκες ὑβρίζοντο καὶ κόρια διεφθείροντο, καὶ ὁ μὲν ἔχων εὐθύς
ἐσκυλεύετο, ἀγαπητὸν ἔχων εἰ διδούς σώζοιτο, ὁ δὲ μὴ ἔχων τῇ
τοῦ ἔχειν ὑποψία κατεδικάζετο, καὶ αἰώραις δειναῖς καὶ βασάνοις
ἠτάζετο, ἔγκλημα φέρων τὸ μὴ χρημάτων θέλειν τὴν σωτηρίαν
ποριζέσθαι, πᾶσα δ' ἐκείνων περιουσία οὐ μᾶλλον τοῦ κεκτη-
μένου ἢ τοῦ καταλαβόντος τῶν Ἀμογαθάρων ἐφαίνετο. Οὐ
μόνον δ' αὐτόχθονες ταῦτ' ἔπασχον, ἀλλ', ὡς εἰπεῖν, Ἀνατολὴ
πᾶσα Ῥωμαίων, ὅτι καὶ ὡς προσφυγίῳ χρῆσόμενοι τῷ ἐπιτει-
χίσματι πάντες, ἐκεῖ κατέδραμον, καὶ καινὴ τις ἄλωσις ἦν
παρὰ τῶν οἰκείων τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν φεύγουσιν. Εἰς σωματῶν ἀ-
κρωτηριασμοὺς καὶ φόνους καὶ μiasμάτων φορυτὸν ἄλλως, οἷς
οἱ ἀμύνειν ἐπιστάντες τοὺς ἀθλίους πυργηρουμένους ἐκ πάσης
περιέβαλον ἀπηνείας· ὁ γὰρ σφᾶς ἄγων, τὸ μὲν προσθεραπεύειν

θέλων ἐκείνους ὡς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ πεπιστευκότας, τὸ δὲ δεδιώς τὸν παρ' αὐτῶν κίνδυνον, εἰ αὐτοῦ ἰκανῶς τὰ κατὰ χρεῖαν εὐρόντος ὑστέρησαν ἐκείνοι τῶν ἠλπισμένων, οὐδ' ὅπως οὐκ ἀναστέλλειν εἶχεν, ἀλλ' ἐνεδίδου σφίσι τὰ κατὰ νοῦν πράττειν, καὶ ταυθ' ἰκανοῦμένοις καὶ τοῖς ἐκ βασιλεύς σιτηρησίαις, καὶ οὐδὲν ἔτι κατώρθουν, οὐδ' ὄλως ἔπραττον.»

Ἐαρος ἐν τούτοις ἐπιστάντος, ὁ Ρογήρος προσεκάλεσε τοὺς ἐγγχωρίους νὰ συντάξωσι τοὺς καταλόγους τῶν δαπανῶν, ἃς ὑπέστησαν πρὸς διατήρησιν τῶν στρατιωτῶν του· μέχρις οὗ δ' οἱ κατάλογοι αὐτοὶ συνταχθῶσιν, ἐπιβὰς ἐπὶ γαλερῶν μετὰ τῆς συζύγου, τῆς πενθερᾶς του καὶ δύο γυναικιδέλφων του, οἷτινες ἐλθόντες διεχείμασαν μετ' αὐτοῦ ἐν Κυζίκῳ, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸ μὲν ὅπως παραιτήσῃ τὴν σύζυγόν του ἐκεῖ, τὸ δὲ ὅπως συννενοηθῇ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος περὶ τῶν προσεχῶν ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ· παραγενόμενος δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔλσβεν ἀφορμὴν νὰ γνωρίσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν δυσχερέσειαν τοῦ δεσπότη Μιχαήλ· διότι, τοῦ Ρογήρου μεταβάντος παρ' αὐτῷ πρὸς ἐπίσκεψίν του, ὁ Μιχαήλ ἠρήθησθε νὰ τὸν δεχθῇ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Κυζίκου εἶχον πικρὰ κατὰ τῶν στρατιωτῶν του παράπονα. Ὁ αὐτοκράτωρ ὁμοῦς ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ μεγάλων τιμῶν καὶ τῷ ἔδωκεν ἰκανὰ χρήματα ὅπως πληρώσῃ τοῦ Κυζικηνοῦ δι' ἃς δαπάνας ὑπέστησαν πρὸς συντήρησιν τῶν Καταλάνων.

Ἐπανελθὼν, τοῦ Μαρτίου μεσοῦντος, εἰς Κύζικον ὁ Ρογήρος, καὶ ἐξοφλήσας, κατὰ τὴν διαβεβηχίωσιν τοῦ Μουντάνερ, τοὺς πρὸς τοὺς ξενίσαντας τοὺς στρατιώτας του λογαριασμοὺς του, ἠτοιμάσθη εἰς νέαν ἐκστρατείαν, κατὰ τῶν Τούρκων, οἷτινες, ἀποβιώσαντος τότε τοῦ θανασίμου αὐτῶν ἔχθρου Καζάν, ἡγεμόνος τῶν Μογγόλων, καὶ ἀπαλλαγέντες τοιοῦτοτρόπως παντὸς ἄλλου ἀντιπερισπασμοῦ, ἤρξαντο τῶν εἰς τὸ Βυζαντι-

νὸν κράτος ἐπιδρομῶν αὐτῶν, τὴν φρίκην καὶ τὸν τρόμον πανταχοῦ διασπείροντες. Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς ἱστορικοὺς ὁμοῦς, ἀλλὰ τινα διεπράσσαντο οἱ Καταλάνοι, ραθυμοῦντες διὰ τὴν ἐκστρατείαν. « Οὐκ ἔχοντες, λέγει ὁ Παχυμέρης, πλέον ἐκεῖ ποιεῖν ὧν πρὶν ἔπραξαν, τῶν αὐτοχθόνων φυγῇ χρησαμένων διὰ τὴν ἐξ ἐκείνων καιρικὴν ἀδεια, ἱκανὸν ναυαὶ φόρτον νικήσαντες, καὶ μᾶλλον ἐκ σίτου καὶ τῶν ἐς τροφήν ἀναγκαίων, κατὰ πόδας τῶν περὶ Τζιμῆν καὶ οὗτοι ἐξώρων, ὀλίγα τῶν πρὸς τὸν μέγαν δούκα συνθεσιῶν φροντίσαντες· τῶν δ' ἄλλων ἀργούντων διὰ παντὸς χειμῶνος περὶ τὴν Κυζίκον, πρόφασις ἦν αὐτοῖς τῆς ἀργίας τὸ τοῦ τριμήνου πληρωθέντος ἐφ' ὧπερ ἔλαβον τοὺς μισθοὺς, μὴ καὶ αὖθις ἐξ ἐτοίμου πέμπεσθαι ρόγας τῆς ἐς νέωτα ξυμμαχίας κατὰ τὰ σφᾶς συμφωνηθέντα πρὸς βασιλέως. » Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, διαταχθέντες ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ προσβάλωσι τοὺς Τούρκους, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπακούσωσι, καίτοι εὕρισκον τὴν ἐν Κυζίκῳ διατριβὴν προτιμωτέραν τῶν περιπετειῶν τῶν μαχῶν καὶ τῶν κινδύνων· παρεσκευάζοντο δὲ νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ὅτε ἀπροσδόκητόν τι γεγονός ἐπελθὸν ἀνέβαλε τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι μετὰ τῶν στρατιωτῶν οὗς ὁ Ἀνδρόνικος διέταξεν ἵνα ὑπὸ τὸν Ρογῆρον συνεκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Τούρκων ἦσαν καὶ οἱ Ἄλανοί· μεταξὺ δὲ τούτων καὶ τῶν Καταλάνων ἐπεκράτει σφοδρὰ ἀντιπάθεια, διότι ὁ Ρογῆρος περιποιούμενος τοὺς ἰδίους στρατιώτας καὶ χρήματα ἀφθονα αὐτοῖς δίδων, ἐφαίνετο λίαν πρὸς τοὺς Ἄλανοὺς φειδωλός, μεταχειριζόμενος αὐτοὺς ὑβριστικῶς καὶ ὡς δούλους μᾶλλον ἢ ὡς συστρατιώτας. Τούτου ἔνεκα οἱ Ἄλανοὶ ἐζήτουν ἀφορμὴν ὅπως δείξωσι τὸ κατὰ τῶν Καταλάνων μῖσος αὐτῶν, ἢ δὲ ἀφορμὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ δοθῇ. Δύο Ἄλανοὶ ἀλήθοντες τὸν σῆτον αὐτῶν εἰς τινα μύλωνα, ἴσταντο περιμένοντες νὰ λάβωσι τὰ

ἄλευρά των, ὅτε εἰσῆλθον καὶ τινες Ἀλμογάβαροι, οἵτινες ἤρξαντο ἐρίζοντες πρὸς τὴν μυλωθρόν. Οἱ Ἄλανοὶ ἀνέλαβον τότε τὴν ὑπεράσπισιν τῆς γυναικός, καὶ ἐν τῇ ὀργῇ των ἐλάλησαν ἀπρεπῶς κατὰ τοῦ Ρογήρου, ἀπειλήσαντες αὐτόν. Λόγοι τοιοῦτοι περιελθόντες εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν Ἀλμογαβάρων ἐξώργισαν αὐτοὺς σφόδρα, δι' ὅπερ συγκεντρωθέντες ἐπέπεσαν ἐν σώματι κατὰ τῶν ὀλίγων καὶ ἀνετοιίμων Ἀλανῶν, ὧν ἐφόνευσαν πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ στρατηγοῦ των Γεωργίου παῖδα, ἄνδρα μεγιστᾶνα καὶ τὰς μάχας ἀρεϊκόν. Καὶ τότε μὲν πολλοὶ τῶν Ἀλανῶν ἐφρονεύθησαν, πολὺ δὲ πλείους ἐτραυματίσθησαν, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι· τῇ δὲ ἐπιούσῃ αὐθις, μένεα πνέοντες, ἐφώρμησαν πανστρατιά κατὰ τῶν ἐχθρῶν των ἵνα ἐκδικηθῶσι διὰ τὸ πάθημα τῆς προτεραίας· ὑπεχρεώθησαν ὅμως καὶ πάλιν νὰ ὑποχωρήσωσιν, ἀποβαλόντες τριακοσίους ἄνδρας. Ἡ νέα αὕτη καταστροφή κατέστησε τοὺς Ἀλανοὺς μανιώδεις, ὥστε ἠθέλησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς σημαίας τοῦ αὐτοκράτορος, πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ πράγματι ἐλειποτάκτησαν· ἐδέησε δὲ πλείστας νὰ καταλάβῃ ὁ Ρογήρος προσπαθείας ὅπως, εἰ δυνατὸν, συνδιαλλάξῃ τὸς δύο λαοὺς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προσέφερε καὶ εἰς τὸν Γεώργιον ἱκανὰ χρήματα ἵνα τὸν ἱκανοποιήσῃ διὰ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ὁ Γεώργιος ἐθεώρησε τὴν προσφορὰν ταύτην ὡς νέαν ὕβριν καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐξώργισθη κατὰ τῶν Καταλάνων. Ὑπέκρυψεν ὅμως τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καρδοκῶν εὐκαιρίαν πρόσφορον ὅπως λάβῃ τρομερὰν ἐκδίκησιν ὑπὸ τοιούτους δὲ οἰωνοὺς ἤρξατο ἢ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐκστρατεῖαν τῶν Καταλάνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἐκστρατεία ἐν Ἀσίᾳ.

ΚΑΤΕΥΝΑΣΑΣ, ὅπως ἰδύνατο, τὴν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἐχθροπάθειαν ὁ Ρογῆρος, ἔδωκεν, ἀρχομένου Μαΐου, τὸ πρόσταγμα τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ, ἀναπετασθεῖσιν τῶν σημαϊῶν, ὁ στρατὸς ἐτάχθη ὑπ' αὐτάς· συνέκειτο δὲ οὗτος τότε ἐξ ἑξακισχιλίων Καταλάνων, χιλίων Ἀλανῶν καὶ τινων Βυζαντινῶν, ὧν ἄρχεν ὁ Μαρούλης, ὑπὸ τὰς διαταγὰς καὶ αὐτὸς τοῦ Ρογήρου διατελῶν. Ὁ μέγας δούξ ἐπιθεωρήσας τὸν στρατὸν του, ἀνεχώρησεν ἐκ Κυζίκου, καὶ πρῶτον μὲν μετέβη εἰς Ἀγκυραν, ἐνθα παρέμεινεν ἐπὶ μικρὸν, εἶτα δὲ κατπυθύθη πρὸς τὴν Γέρμην, θέσιν ὀχυρὰν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεχομένην, ἵνα προσβάλῃ αὐτούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐκ μόνης τῆς φήμης τῶν Καταλάνων κατασεισθέντες, ἄφησαν τὸ φρούριον, καὶ προτροπάδην ἐφυγον, ὡς εἰ καταδιώκοντο ἐξόπισθεν.

Ἀναχωρήσας καὶ ἐκ Γέρμης ὁ Ρογῆρος μετέβη εἰς πόλιν τινα, ἣν οἱ ἱστορικοὶ δὲν ὀνομάζουσι, καὶ ἐνθα ἔδωκε παράδειγμα ἐκτάκτου αὐστηρότητος. Τῆς πόλεως ταύτης ἦρχε Βούλγαρός τις, Χρανίσθλαβος τοῦνομα καὶ τζαούσιος τὸ ἀξίωμα, τὸν ὁποῖον συλλαβῶν ἄλλοτε ὁ αὐτοκράτωρ ὡς συνωμοτοῦντα πρὸς ἐκρηξίν ἐπαναστάσεως ἐν Βουλγαρίᾳ, καθείρξε, καὶ ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἐξαγαγὼν ὀψιαιτέρον, διώρισεν ἄρχοντα τῆς πόλεως ἐκείνης. Τοῦτον λοιπὸν τὸν Χρανίσθλαβον μετὰ δώδεκα ἐτέρων ὁ Ρογῆρος, καίτοι τῆς εὐνοίας τοῦ αὐτοκράτορος ἀπολαύοντα, κατεδίκασεν εἰς ἀγχόνην, ἄγνωστον μὲν ἀκριβῶς διὰ τίνα λόγον, πιθανὸν ὅμως διότι ἐγκατέλιπε θέσιν τινα εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἢ διότι δὲν ἐξετέλεσε διαταγὴν τινα τοῦ Ρογήρου. Οἱ Γραικοὶ, συμπαθοῦντες πρὸς τὸν δυστυχῆ

ἐκείνον, ἐζήτησαν. παρὰ τοῦ Ρογήρου χάριν ὑπὲρ τοῦ Χρανισθλάβου, ὑπομιμνήσκοντες αὐτῷ τὰς ὑπηρεσίας, ἃς προσέφερεν ἐκεῖνος εἰς τὸ κράτος, καὶ τὴν θλίψιν, ἣν ἤθελεν αἰσθανθῆ ὁ αὐτοκράτωρ, πληροφορούμενος ὅτι εἰς τῶν ὑπ' αὐτοῦ τετιμημένων, ἔσχε τοσοῦτω οἰκτρὸν τέλος. Ὁ Ρογήρος εἰσήκουσε τῆς αἰτήσεώς των καὶ ἀπένευμε χάριν εἰς τὸν καταδικασθέντα.

Ἐν τούτοις διελθὼν τὰ Χλιαρὰ ὁ Καταλανικὸς στρατὸς κατηπυθύνθη πρὸς τὴν Φιλαδέλφειαν, πόλιν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀκμαζουσῶν τότε τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἣν ἐπολιόρκει ὁ Ἄλισόρας, ἐπίσημος ἐκ Καραμανίας στρατηγὸς τῶν Τούρκων. Οἱ τῆς πόλεως ταύτης κάτοικοι, πολεμούμενοι ἐξωθεν μὲν ὑπὸ τῶν χρονίως παρακαθημένων ἐχθρῶν, ἔσωθεν δὲ, πολλῶ χεῖρον πολεμῶ, ὑπὸ τῆς τῶν χρειωδῶν ἐνδείας, διετέλουν εἰς δεινοτάτην κατάστασιν· τοσοῦτω δὲ κατεμάστιζεν αὐτοὺς ἡ πείνα, ὥστε μία μὲν ὄνου κεφαλὴ ἐτιμᾶτο ἀντὶ πολλῶν σίκλων, ὀλίγον δ' αἶμα χοίρου οὐχὶ ἔλαττον τοῦ σκούδου. Ἄμα ὁ τῶν Τούρκων στρατηγὸς ἐπληροφορήθη τὴν ἔλευσιν τῶν Καταλάνων, ἀντὶ νὰ τοὺς περιμεῖνῃ ἐξωθεν τῆς Φιλαδέλφειας, ἔκρινεν εὐλογον, καταλιπὼν στρατιωτικὸν τι ἀπόσπασμα διὰ τὴν πολιορκίαν, νὰ μεταβῆ μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ πρὸς συνάντησιν αὐτῶν· ἀλλὰ μόλις, ταῦτα ἀποφασίσας, ἐβάδισε δὴ μίλλια, καὶ εὗρέθη ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς συνέκειτο ἐξ ὀκτακισχιλίων ἰππέων καὶ δωδεκασχιλίων πεζῶν, ἐν Καραμανία στρατολογηθέντων, ὥστε ἀριθμητικῶς ὑπερεῖχε κατὰ πολὺ τοὺς Καταλάνους· ἀλλὰ οἱ τελευταῖοι οὔτοι ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι τῶν Τούρκων κατὰ τὴν πειθαρχίαν, τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου καὶ τὸ ποιὸν τῶν ὄπλων. Οἱ δύο στρατηγοὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ συμπλακῶσι περὶ τὸν Αὔλακα· ἡ δὲ τύχη πύνησε τοὺς Καταλάνους, καὶ οἱ Τούρκοι, καίτοι ἀνδρείως ἀγωνισαμένοι, ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπισθα-

χωρήσωσι πρὸς τὴν Φιλαδέλφειαν· Ἀφικόμενοι δὲ ὑπὸ τὰ τείχη αὐτῆς, ἀπεφάσισαν νὰ ἀντικρούσωσι τοὺς ἐχθροὺς ὅθεν παρασκευασθέντες συνεπλάκησαν ἐκ νέου πρὸς τοὺς Καταλάνους. Μεγίστη δὲ λύσσα κατεῖχεν ἀμφοτέρους, καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἡ μάχη ἐξηκολούθει πεισματωδῶς ἀνευ ὀριστικοῦ ἀποτελέσματος· ἐπὶ τέλους ὁμως, τρωθέντος τοῦ Ἀλυσύρα, οἱ Τούρκοι ἐφυγον προτροπάδην, διωκόμενοι ἐξόπισθεν ὑπὸ τῶν Καταλάνων, οἵτινες τριχῆ διαιρεθέντες, τοσαύτην ἐπήνεγκον εἰς τοὺς ἐναντίους φθοράν, ὥστε ἐκ τῶν δισμυρίων αὐτῶν μόλις χίλιοι πεντακόσιοι διέφυγον τὸν φόνον· ἐκ δὲ τῶν Χριστιανῶν ὀδοήκοντα μόνον πεζοὶ καὶ ἑκατὸν ἵππεις ἀπώλοντο.

Καὶ τοιαύτην μὲν οἱ ἐξ Ἑσπερίας συγγραφεῖς ἀφηγοῦνται μάχην πρὸ τῆς Φιλαδελφείας γενομένην· κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς ὁμως οὐδαμῶς τοιαύτη ἐγένετο, διότι, κατ' αὐτοὺς, οἱ Τούρκοι ἰδόντες τὴν τῶν Φράγκων εὐτακτον κίνησιν καὶ τὴν τῶν ὄπλων λαμπρότητα καὶ τὸ ἄσχετον τῆς ὁρμῆς, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, συσθεθέντες ὑπὸ τοσοῦτου φόβου, ὥστε ἂν οἱ Καταλάνοι προῦχώρουν, ἠδύναντο εὐχερῶς νὰ ἀνακτήσωσιν ἀπάσας τὰς πόλεις καὶ χώρας, ὅσαι τέως εἶχον κυριευθῆ ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Οἱ τῆς αἰχμαλωσίας οὕτως ἀπροσδοκῆτως ἀπαλλαγέντες κάτοικοι τῆς Φιλαδελφείας, ἐξῆλθον τῆς πόλεώς των, ἡγουμένου τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν Θεολήπτου, πρὸς συνάντησιν τῶν σωτήρων αὐτῶν· εἰσῆλθον δὲ τότε οἱ Καταλάνοι εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν ἐν θριάμβῳ, ἡγουμένου μὲν τοῦ ἱππικοῦ μὲ τὰς κυριευθείσας Τουρκικὰς σημαίας, ἐπομένης δὲ μακρᾶς σειρᾶς ἀμαξῶν φερουσῶν πολυπληθῆ λάφυρα καὶ οὐκ ὀλίγους αἰχμαλώτους παντὸς φύλου, καὶ ἐφεπομένου τοῦ πεζικοῦ. Οὐδεὶς στρατιώτης ὑπῆρχεν ὃ μὴ κεκαλυμμένος ἀπὸ μέταξαν καὶ ἀπὸ ὄπλα ἀργιστότευκα, ἅτινα τέως ἀνήκον εἰς τοὺς ἠττηθέντας,

ὁ δὲ μέγας δούξ ἔστιλβεν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

Πεντεκαίδεκα ἡμέρας ἐν Φιλαδέλφεια ὁ Ρογήρος ἐνδιατρίψας καὶ ἱκανὰ συλλεξάμενος χρήματα, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ὄπως ἀπαλλάξῃ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων (διὰ τὴν ὑποβάλη ὅμως εἰς μεγαλειτέραν τυραννίαν) ἄλλας χώρας, ὧν οἱ κάτοικοι ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειάν του. Καὶ πρῶτον μὲν κατηυθύνθη πρὸς τὸ φρούριον τοῦ Κουλαῖ, μικρὸν τῆς Φιλαδελφείας ἀπέχον καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεχόμενον· οὗτοι δὲ μὴ τολμήσαντες τὴν ἐπιβίβασιν, κατέλιπον τὸ φρούριον καὶ ἀπῆλθον. Τότε δὲ οἱ κάτοικοι, ἀνοιζάντες προθύμως τὰς πύλας εἰς τοὺς Καταλάνους, ὑπέδεξαντο μετὰ τιμῆς αὐτούς· ἀλλ' ὁ Ρογήρος, ἵνα δῆθεν τοὺς τιμωρήσῃ διότι ἄνευ ἀντιστάσεως εἶχον παραδοθῆ εἰς τοὺς Τούρκους, συλλαβὼν τὸν φρούραρχον καὶ τὸν πρεσβύτερον τῶν ἀρχηγῶν, διέταξε τὸν μὲν πρῶτον νὰ ἀποκεφαλίσωσι, τὸν δὲ δεύτερον νὰ ἀπαγχονίσωσι. Καὶ ὁ μὲν δυστυχὴς φρούραρχος ὑπέστη τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποινήν· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπειδὴ ἀπαγχονισθέντι δὲν τῷ ἐπήρχετο ὁ θάνατος, ἐσώθη παραδόξως, διότι, ἐκλαβὼν ὁ δῆμιος τὸ τοιοῦτο ὡς ἐνδειξιν θεῖαν τῆς ἀθωότητος τοῦ ἀνδρός, ἐκοψε τὸν βράχον καὶ οὕτω τὸν ἀπήλλαξε τοῦ θανάτου.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Κουλαῖ ὁ Ρογήρος ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Φιλαδέλφειαν, ἐνθα οἱ Καταλάνοι παρεδόθησαν εἰς πᾶσαν διαρπαγὴν καὶ ἀκολασίαν, οἱ δὲ ταλαίπωροι Φιλαδελφεῖς ἐπέισθησαν τότε ὅτι οἱ σωτῆρες των Χριστιανοὶ ἦσαν κατὰ πολὺ κακεντρεχέστεροι τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Μουσουλμάνων. Ἐν τούτοις οἱ ἀρχηγαὶ τοῦ Καταλανικοῦ στρατοῦ ἔκριναν ἀπαραίτητον πρὶν ἢ ἐπιχειρήσωσι νῆαν τινὰ ἐκστρατεῖαν, νὰ φυγαδεύσωσιν ἀπὸ τῶν παραλίων χωρῶν τοὺς Τούρκους, οἵτινες, ὅπισθὲν των μένοντες, ἠδύναντο ἐν οἰαδῆποτε περιστά-

σει νὰ διακόψωσι πᾶσαν μεταξύ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου τῶν Καταλάνων συγκοινωνίαν. Πρὸς τοῦτο ἄραντες ἐκ Φιλαδελφείας, κατφυθύνθησαν εἰς Νύμφαιον, κάκειθεν, ἀκολουθοῦντες τὸν ροῦν τοῦ Μαιάνδρου, ἔφθασαν εἰς Μαγνησίαν.

Τῆς Μαγνησίας ἤρχε τότε εἰς τῶν βασιλικῶν ἱπποκόμων, Ἄτταλειώτης τοῦνομα, ὅστις, παρὰ τὴν εἶδησιν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ παρὰ τὴν προσταγὴν, κατασχὼν τὴν πόλιν ταύτην, διψῶκει ὡς ἴδιον κτήμα· προσελκύσας δὲ τὴν εὐνοίαν τῶν κατοίκων, ἠρνεῖτο νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πριμικηρίου τῆς αὐλῆς καὶ ἄρχοντος τοῦ θέματος Νοστόγγου Δούκα, εἰς τὸν ὁποῖον οὐδὲ τὴν ἐν Μαγνησίᾳ εἰσοδὸν κἄν ἐπέτρεπεν. Ἄλλ' ἅμα ὁ Ρογήρος ἀφίκετο πρὸ τῆς πόλεως, ὁ Ἄτταλειώτης ἐξῆλθε πρὸς συνάντησίν του καὶ τσαύτας τῷ ἀπένειμε τιμὰς, ὥστε ὁ μέγας δούξ, κολακευθεὶς, οὐ μόνον τὸν ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του, ἀλλὰ καὶ γράψας τὸν ἐσύστησεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὡς ἓνα τῶν πιστοτέρων αὐτοῦ ὑπηκόων· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ὅστις τέως τὸν ἐθεώρει ὡς ἀνάρτην, πιστεύσας, τῷ ἀπένειμε πολλὰ εὐνοίας τεκμήρια. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Νοστόγγος κατελήρθη ὑπὸ σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ Ρογήρου, ὅστις, ἐν ᾧ ἀφ' ἐνὸς ἡξίου νὰ δίδῃ διαταγὰς πρὸς αὐτὸν, ἀφ' ἑτέρου ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ τὸν ἄσπονδον ἐχθρόν του Ἄτταλειώτην. Ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως παραπονεθῇ κατὰ τοῦ Ρογήρου καὶ σὺν ἅμα προσπαθῆσῃ νὰ ὑποσκελίσῃ αὐτὸν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι.

Ὁ Ρογήρος ἐπεθύμει τότε νὰ φέρῃ παρ' ἑαυτῷ τὴν σύζυγόν του· ἐπειδὴ δ' αἱ ὁδοί, δι' ὧν ἔμελλεν αὕτη νὰ διέλθῃ, δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς, προσεκάλεσε τὸν Νοστόγγον νὰ συνοδεύσῃ μεθ' ἱκανῆς φρουρᾶς τοὺς ἀνθρώπους, οὓς ἔστειλεν ὅπως τὴν παραλάβωσιν· ὁ δὲ Νοστόγγος, προθυμίαν μεγίστην ἐπιδεικνύ-

μενος ἵνα ἐκπληρώσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Ρογήρου, οὐ μόνον παρεχώρησε τοὺς αἰτουμένους φρουροὺς, ἀλλ' ἠθέλησε καὶ νὰ συνοδεύσῃ ὁ ἴδιος τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ μεγάλου δουκός. Παραλαβὼν λοιπὸν τὸν γραμματέα αὐτοῦ μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐκεῖ ἀμφότεροι ἐξύφαναν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα πικρὰν κατὰ τοῦ Ρογήρου κατηγορίαν· ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ παραπειθόμενος ὑπὸ Εἰρήνης τῆς ἀδελφῆς του καὶ πενθερᾶς τοῦ Ρογήρου, οὐ μόνον οὐδεμίαν ἀκρόασιν παρέσχεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Νοστόγγου καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ, ἀλλὰ θεωρήσας αὐτοὺς ὡς ἐκ φθόνου συκοφαντοῦντας τὸν Ρογήρον, ἀφ' οὗ πικρῶς τοὺς ἐπέπληξε διὰ τὴν διαγωγὴν των ταύτην, τὸν μὲν Νοστόγγον, ἀπολύσας πάντων αὐτοῦ τῶν ἀξιομάτων, κατέκλεισεν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, τὸν δὲ γραμματέα ἐτιμώρησε, διατάξας πρὸς ἀτιμίαν νὰ τοῦ κείρωσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ γένειον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη περιέστειλε πάντας τοὺς ἀπεχθαινομένους τὸν μέγαν δούκα, ἀλλὰ σὺν ἅμα ἔφερε καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ὄλεθρον, διότι τῷ ἐνέπνευσε πλείονα τοῦ δέοντος ἐμπιστοσύνην, καὶ τὸν κατέστησεν ἀπροφύλακτον εἰς τε τὸν βίον καὶ εἰς τὰς πράξεις του.

Ἐν ᾧ ὁ Ρογήρος διέτριβεν ἐν Μαγνησίᾳ, προσῆλθον αὐτῷ δύο ἀπεσταλμένοι ἐκ Θυατείρων, ἐκτιθέμενοι αὐτῷ ὅτι ἡ πόλις των δὲν ἦτο ἀρκούντως ὄχυρά ὅπως ἀνθέξῃ εἰς τὰς ἐφόδους τῶν Τούρκων, καὶ ὅτι ἤθελε πέσει ἀμέσως εἰς τὴν ἐξουσίαν των, εἰ μὴ ἔσπευδον οἱ Καταλάνοι πρὸς βοήθειάν της· προσέθετον δὲ ὅτι ἦτο κατάλληλος εὐκαιρία νὰ προσβάλλωσι τοὺς ἐχθροὺς, οἵτινες, μὴδὲν τοιοῦτο περιμένοντες, διστέλουν ἀπροφύλακτοι. Εἰς τὰς παρακελεύσεις αὐτῶν πειθόμενος ὁ Ρογήρος, καὶ καλὸν νομίζων νὰ ἐκδιώξῃ ἀκείθην τοὺς Τούρκους, ἔλαβεν ἰσχυρὸν τοῦ στρατοῦ του ἀπόσπασμα καὶ διὰ συντόνου πορείας ἀφίκετο, μῆπω τῆς ἡμέρας ὑποφωσκούσης, εἰς τὰ Θυάτεια. Περὶ

δὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ Τούρκοι ἐξῆλθον τῶν προμαχώ-
νων αὐτῶν, καὶ ἤρξαντο, κατὰ τὸ σύνθηες, περιτρέχοντες τὴν
πεδιάδα καὶ ὑβριστικῶς προκαλοῦντες τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἣ δὲν
ἐγνώριζον ὅτι εἶχεν ἔλθει ἐπικουρία. Τότε ὁ Ρογῆρος ἐξελθὼν
τοῦ κρύπτου αὐτοῦ διέταξε, τὸν δικασικὸν ἀρχοντα τοῦ στρατοῦ
(senechal) Κορβεράν μετὰ διακοσίων ἰππέων καὶ χιλίων πεζῶν
νὰ καταδιώξῃ τοὺς Τούρκους. Οὗτοι δὲ ἰδόντες παρ' ἐλπίδα
ἐπερχομένους νέους ἐχθροὺς κατ' αὐτῶν, ὑπὸ τσοσαύτης δειλίας
κατελήφθησαν, ὥστε ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ ἀνῆλ-
θον εἰς τὰ παρακειμένα ὄρη, ἀποβαλόντες κατὰ τὴν φυγὴν των
ὡσεὶ ἐπτακοσίους ἀνδρας. Ὁ Κορβεράν μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τὴν
τροπὴν των, ἀλλ' ὑπὸ ἀκατασχέτου γενναϊότητος ἐλαυνόμενος,
ἀφίππευσε μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἤρξατο νὰ καταδιώκῃ
τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰ ὄρη· οἱ δὲ, ἰδόντες αὐτὸν ἀναβαίοντα,
καταλαβόντες ἐπικαίρους θέσεις, ἐξεσφενδόνιζον κατὰ τῶν Κα-
ταλάνων σωρὸν πετρῶν καὶ βελῶν. Ὁ Κορβεράν, διὰ νὰ ᾔται
ἐλαφρότερος καὶ ἕνεκα τῆς ὑπερμέτρου θερμότητος εἶχεν ἐκβά-
λει τὴν περικεφαλαίαν του, ἐν δὲ βέλος ἐχθρικὸν ριφθὲν τὸν
ἐτραυμάτισε κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἔρριψε χαμαὶ ἄπνουν·
ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ, ἀποθαρρύνας τοὺς στρατιώτας του, τοὺς
ἠνάγκασε νὰ ὑποχωρήσωσιν ἐν σπουδῇ.

Ἡ ἀπώλεια τοῦ Κορβεράν, ἀνδρὸς ἀνδρείου καὶ ἐπιφανοῦς,
κατέθλιψεν ἅπαντας τοὺς Καταλάνους, ἰδίᾳ δὲ τὸν ἀρχηγὸν
αὐτῶν Ρογῆρον, ὅστις, μεγίστην ἀγάπην πρὸς τὸν φονευθέντα
τρέφων, σκοπὸν εἶχε νὰ τὸν νυμφεύσῃ πρὸς θυγατέρα του, ἣν
εἶχεν ἐκ τινος γυναικὸς Κυπρίας, ἣ ἄγνωστον διατελεῖ ἂν συν-
εξεύχθη νομίμως ἢ ἂν ἄλλοτε ὡς παλλακῆ συνεβίου. Τούτου
ἕνεκα διέταξε νὰ ταφῆ μετὰ πάσης ἐπισημότητος ὁ τε Κορ-
βεράν καὶ δέκα ἕτεροι Καταλάνοι κατὰ τὴν μάχην πεσόντες
ἐν τῷ ἐγγύς τῶν Θουατείρων περικαλλεῖ ναῶ τοῦ ἀγίου Γεωρ·

γίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδείκνυτο τότε καὶ ὁ τάφος τοῦ μεγαλομάρτυρος αὐτοῦ, ἐντὸς μεγαλοπρεπῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα κατεσκευάσθησαν, ἐπιτηροῦντος αὐτοῦ τοῦ Ρογήρου.

Ὅκτὼ ἡμέρας αὐτόσε ὁ Ρογήρος διατρίψας ὅπως τιμήσῃ τὸν μνήμην τοῦ Κορβεράν, κατηυθύνθη εἶτα πρὸς τὴν Ἐφεσον, τὴν καὶ ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν ἐπισημοτάτην τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων. Ἡ Ἐφεσος ἦτο κτίσμα τῶν Ἀμαζόνων, Δέλεγες δὲ καὶ Κᾶρες ὑπῆρξαν πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς· ἐθαυμάζετο δὲ ἰδίως ἐν αὐτῇ ὁ περίφημος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ὃν ἐξ ἐλεεινῆς κενοδοξίας ὁ Ἡρόστρατος κατέστρεψεν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς Χριστιανικοὺς χρόνους ἡ Ἐφεσος διετέλεσε λαμπρὰ καὶ ἑνδοξος. Αὐτόσε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἐπὶ πολὺν χρόνον διέτριψεν· αὐτόσε ἐτάφη ὁ ἀπόστολος Τιμόθεος· αὐτόσε ἡ Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ αὐτόσε οἱ μάρτυρες Ἀνδρακτος, Καλλισθένης, Ἀρίστων, Τύραννος, Ἀριστόβουλος καὶ Παῦλος· αὐτόσε ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β' ἐκοιμήθησαν τὸν μακροχρόνιον αὐτῶν ὕπνον οἱ ἅγιοι ἑπτὰ παῖδες· αὐτόσε συνεκροτήθη τῷ 431 ἡ τρίτη Οἰκουμενικὴ σύνοδος· αὐτόσε τέλος ἐπὶ τοῦ Ἡλιθάτου ἠκοδόμητο ὁ περίφημος ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, οὗ σήμερον φεῦ! οὐδ' ἴχνος κἀν ὑπάρχει. Ἀλλὰ τότε ὁ ναὸς ὀλόκληρος ἐσώζετο, καὶ ὁ τάφος τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελιστοῦ ἐδείκνυτο, θαῦμα δὲ τι ἐτῆσιως ἐγίνετο, ὅπερ ἐκ τοῦ Καταλάνου χρονογράφου μεταφέρομεν. «Ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, λέγει ὁ Μουντάνερ, εἶναι τετράγωνος τὸ σχῆμα, καὶ κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ θυσιαστηρίου, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ὑπάρχει ὠραία μαρμαρίνη πλάξ δώδεκα παλαμῶν μήκους καὶ πέντε πλάτους, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς πλακὸς εἶναι ἐννέα μικρόταται ὀπαί. Κατὰ πᾶν δ' ἔτος, τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ, καὶ καθ' ἣν ἔτι στιγμὴν ἀρχίζουσι νὰ λέγωσι τὸν ἑσπερινὸν τοῦ

ἁγίου Ἰωάννου, ἐξέρχεται ἐκ τῶν ἐννέα ὀπῶν εἰδός τι μάννα ψαμμώδους, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται ἕνα σχεδὸν πῶδα ὑπὲρ τὴν πλάκα καὶ ἐκρέει ὡς νῆμα ὑδάτιον. Τὸ μάννα αὐτὸ ἐξακολουθεῖ ἐκρέειν ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐπομένως ὅλην τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου· εἶναι δὲ αὐτὸ θαυμασίως ὠφέλιμον εἰς πολλὰ καλὰ πράγματα· τοῦτέστιν, ἂν τις πάσχων ἐκ πυρετοῦ, πῆρ ἐξ αὐτοῦ, θεραπεύεται διὰ παντός· προσέτι ἂν τις γυνὴ ἐγκυμονοῦσα ᾖ δύστοκος, μόλις πίνει ἐξ αὐτοῦ ἀναμειγμένον μὲ ὕδωρ ἢ οἶνον, γενᾷ ἀμέσως. Ὁμοίως ἂν τις ποντοπορῶν καταληφθῆ ὑπὸ τρικυμίας, ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ τρίς ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος, τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, διὰ νὰ κοπάσῃ ἡ τρικυμία. Ἄν τις ὁμοίως πάσχη εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν, δὲν ἔχει εἰμὴ νὰ πῆρ τὸ ρηθὲν μάννα ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος, τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, καὶ θεραπεύεται ἐν ἀκαρεῖ. Ἐκ τοῦ μάννα δ' αὐτοῦ δίδουσιν εἰς τοὺς ἐξωθεν ἐρχομένους προσκυνητάς, αὐτὸ δὲ δὲν ἐκρέει εἰμὴ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος.»

Ἐν ᾧ ὁ Ρογῆρος ἔμενεν εἰς Ἐφεσον, προσῆλθεν αὐτῷ μετὰ διακοσιῶν ἰππέων καὶ χιλίων Ἀλμογαθάρων ἐπίκουρος ἕτερος ἀρχηγὸς Καταλάνος ὁ Βερανζέρος δὲ Ροκεφόρ, ὅστις συμφωνήσας μετὰ τοῦ Ρογῆρου ἐν Σικελίᾳ νὰ μεταβῶσιν ὁμοῦ εἰς τὴν Ἀνατολήν, εἶχεν ἀναγκασθῆ νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀναχώρησίν του, διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως δὲν ἐξεπλήρου τὰς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεώσεις του· τούτου δ' ἕνεκα εἶχε καταλάβει διαφοροὺς ὀχυράς θέσεις ἐν Καλαβρία, καὶ, ὀρμηκτηρίαις αὐτοῖς χρωμένος, ἐπέδραμεν εἰς τὰς παρακειμένας πόλεις, ὅπερ ἠνάγκασεν τὸν ρηθέντα βασιλέα νὰ ἀποτίσῃ μεγάλα πρὸς τὸν Βερανζέρον ποσά. Ἀπελθὼν δὲ τότε ἐκ Σικελίας οὗτος, διεπεραιώθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Ρογῆρος εὗρισκε-

το εἰς Μικράν Ἀσίαν, μετέβη ὅπως συνενωθῆ μετ' αὐτοῦ. Ὁ μέγας δούξ ἐδέξατο μετὰ μεγάλων τιμῶν τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας συμπατριώτας του, καὶ, ὅπως προσελκύσῃ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Ροκεφόρ, τὸν διώρεσε δικαστικὸν ἄρχοντα τοῦ στρατοῦ καὶ τῷ ἐξέδωκεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του, ἣν προὔτιθετο νὰ νυμφεύσῃ μὲ τὸν φονευθέντα Κορβεράν.

Ἡ Ἔφεσος, καίτοι ὑφισταμένη τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Τούρκων, διετῆρει ὅμως εἰσέτι λείψανα τοῦ ἀρχαίου πλούτου καὶ τῆς εὐημερίας αὐτῆς· ἐννοεῖται ἄρα ὅτι οἱ Ἐφέσιοι πολλὰ ὑπέστησαν ἐκ τῆς φαυλότητος τῶν Φράγκων, ἀντὶ πιποῦς, κατὰ τὴν παροιμίαν, σκορπίους ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν διεξαμένοι. « Ὅπου ροῖζος χρυσοῦ, λέγει ὁ Παχυμέρης, κὰν μοναχὸς ἦν, κὰν τάξεως ἰσράς, κὰν τῶν ἐπιτηδείων καὶ γνωστῶν βασιλεῖ, δειναῖς αἰώραις ἠτάζετο, καὶ ὁ μακελλικῷ φίλτρῳ καὶ κοπίδι πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπειλούμενος θάνατος, καὶ τὰ ἐν μυχοῖς γῆς κρυπτόμενα ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἀνώρυττε καὶ ἐδείκνυ· ὁ μὲν οὖν διδοὺς ἐντεῦθεν ἠλευθεροῦτο τῇ τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀληθῶς ἐτυμότητι, ὁ δὲ μὴ ἔχων πρόστιμον εἶχε τὸν θάνατον. » Ὁ ἱστορικὸς οὗτος κατ' ὄνομα μάλιστα ἀναφέρει ἄνδρα τινὰ ἐκ Μιτυλήνης, Μαχράμην τὴν κλῆσιν, ὅστις, διότι δὲν εἶχε νὰ δώσῃ πεντακισχίλια χρυσᾶ νομίσματα, κατεδικάσθη εἰς φρικώλη θάνατον· δεθεῖς δ᾿ ἄλλον ὅτι τὰς τῆς κεφαλῆς τρίχας ἰμάσι, εἶτα δὲ ἐκταθεῖς ἐπὶ φιτροῦ καὶ τοσοῦτω κρατερῶς πισθεῖς, ὥστε οἱ σπονδυλικοὶ τράχηλοι ἀπελύθησαν ἐκ τῆς φυσικῆς ἀρμογῆς των, ἐπὶ τέλους ἐκατατομήθη. Τὴν αὐτὴν τύχην ἤθελεν ὑποστῆ καὶ ἕτερός τις, δημόσιος εἰσπράκτωρ, εἰ μὴ προλαμβάνουσα γυνή τις, Γοργῶ τοῦνομα, ἔσωζεν αὐτὸν ἀντὶ χιλίων χρυσῶν νομισμάτων.

Πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἐφεσίας ὁ Ρογῆρος, ἔπεμψεν ὑπὸ καλὴν συνοδείαν εἰς Μαγνησίαν τὰ χρήματα, τοὺς ἵππους, τὰ

ὄπλα καὶ τὰ λάφυρα, ἅτινα εἶχον τῶ περιέλθει ἐκ τῶν Τούρκων, διότι ἡ Μαγνησία ἦτο ἡ ἀσφαλεστέρα τῶν πόλεων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῆς Ἀτταλειώτην ἐθεώρει πιστότατον καὶ ἄδολον φίλον. Ὅκτῶ δ' ὄλας ἡμέρας ἐν Ἐφέσῳ διατρίψας, ἦρεν ἐκεῖθεν καὶ κατηυθύνθη εἰς Ἄναϊα, ἐνθα συνεκρότησε συμβούλιον μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν του ὅπως διασκεφθῶσι περὶ τῶν μελλουσῶν των ἐπιχειρήσεων· μετὰ πολὺν δὲ γνωμοδοτήσας, συνεφώνησαν νὰ τραπῶσι πρὸς τὴν Παμφυλίαν, ἐνθα κατεσκήνουν πολυάριθμοι Τούρκοι, πρὸς οὓς ἐπεθύμουν νὰ δώσωσιν ἀποφασιστικὴν μάχην. Ὁ τῶν παρακειμένων τοῖς Ἄναϊοῖς μερῶν ἄρχων ἐμίρης Σαρχάν, πληροφορηθεὶς τὸν σκοπὸν των, ἀντὶ νὰ τοῦς περιμένῃ ὅπως ἔλθωσι καὶ τὸν προσβάλωσι, προὐχώρησεν αὐτὸς ἐξ ἐναντίας μέχρι τῶν πυλῶν τῶν Ἄναϊων, τὰ πάντα διὰ σιδήρου καὶ πυρὸς καταστρέφων. Ὅθεν οἱ Καταλάνοι στρατιῶται ἐξοργισθέντες διὰ τὴν αὐθάδειαν ταύτην τῶν ἐχθρῶν. ὤρμησαν, χωρὶς νὰ λάβωσι διαταγὴν τῶν ἀνωτέρων των, κατὰ τῶν Τούρκων, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν καὶ ἐφόνευσαν ὡσεὶ τριτχιλίους αὐτῶν· ὁ δὲ Ρογῆρος, καίτοι, κατὰ τὸ φαινόμενον, δυσηρεστήθη διότι ἄνευ διαταγῆς οἱ στρατιῶται του συνεπλάκησαν πρὸς τοὺς ἐχθρούς, κατὰ βᾶθος ὅμως ὑπερφυχαριστήθη διὰ τὸν ζῆλον αὐτῶν, καὶ ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἐκμεταλλευθῇ αὐτὸν ὅπως πράξῃ μεγάλα ἔργα. Ὅθεν καταλιπὼν ἐν Ἄναϊοῖς φρούραρχον τὸν Πέτρον δ' Ἄρῶς μετὰ τριάκοντα ἰππέων καὶ ἑκατὸν πεζῶν Καταλάνων, ἀνεχώρησε μετὰ δεκαπενθήμερον αὐτόσε διαμονῆν.

Ἀπελθόντες ἐξ Ἄναϊων οἱ Καταλάνοι, διήλθον τὴν Καρίαν καὶ ἄπασαν τὴν ἀπὸ τῶν παραλίων τοῦ Αἰγαίου μέχρι τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας χώραν, χωρὶς νὰ εὕρωσιν ἐχθρούς, οἵτινες νὰ κωλύσωσι τὴν πορείαν των. Ἀφικόμενοι δὲ πρὸ τοῦ ὄρους Ταύρου, τοῦ χωρίζοντος τὴν Κιλικίαν ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας, ἐστρα-

τοπέδευσαν εἰς ὄχυράν τινα θέσιν, καὶ, συμβούλιον συγκροτήσαντες, ἀπεφάσισαν νὰ πέμψωσι προσκόπους ἵνα κατασκοπεύσωσι τὰς διαφόρους ὁδοὺς καὶ βεβαιωθῶσιν οὕτως ἂν ὑπῆρχον ἐχθραὶ κεκρυμμένοι. Καὶ ὄντως, πρόσκοποι ἀποσταλέντες ἀνεκάλυψαν ὅτι πολυάριθμοι Τούρκοι ἐκρύπτοντο εἰς τὰ στενώματα τοῦ ὄρους, ἐπὶ τῷ σκοπῷ βεβαίως νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν Καταλάνων καθ' ὃν χρόνον ἐπεχείρουν οὗτοι νὰ ἀνέλθωσι τὸν Ταῦρον. Τότε οἱ Τούρκοι ἰδόντες ὅτι ἡ παρουσία αὐτῶν ἐγνώσθη, ἐξήλθον παρὰ χρῆμα ἐκ τῶν στενωμάτων εἰς τὴν πεδιάδα ἵνα ἐφορμήσωσι κατὰ τῶν Καταλάνων, πρὶν ἢ οὗτοι ἀναπαυθῶσιν ἐκ τῶν κόπων τῆς μακρᾶς πορείας των. Ὁ στρατὸς τῶν Ἀσιανῶν, συνέκειτο ἐκ τριακοντακισχιλίων ἀνδρῶν, ὧν εἰκοσακισχίλιοι μὲν ἦσαν πεζοί, δεκακισχίλιοι δὲ ἵππεις, ὥστε ἦτο ἀσυγκρίτως πολυαριθμότερος τοῦ τῶν Καταλάνων· ἀλλ' οὗτοι θορροῦντες εἰς τὸν χάλκινον αὐτῶν ἱματισμὸν καὶ εἰς τὴν ἀνδρίαν των δὲν ἐδίστασαν νὰ δεχθῶσι τὴν πρόκλησιν. Πρῶτοι οἱ Ἀλμογάδαροι, κτυπήσαντες, κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, τὴν γῆν διὰ τοῦ ξίφους των καὶ φωνήσαντες, «Μάχαιρα, ὀξύνθητι!» ὤρμησαν κατὰ τῶν Τούρκων, ἐμμήθησαν δὲ αὐτοῦς καὶ οἱ λοιποὶ Καταλάνοι. Χριστιανοὶ τε καὶ Μωαμεθανοὶ κατεῖχοντο ὑπὸ λύσσης θυμοδόρου, καὶ ἐκατέρωθεν διαπράξαντο τεράστια ἀνδρίας καὶ τόλμης. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Καταλάνοι, κεκοπιακότες ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, μικροῦ ἐδέησε νὰ κύψωσιν ὑπὸ τὸν μείζονα ἀριθμὸν τῶν ἀντιπάλων των, ἐπὶ τινὰς στιγμὰς δὲ ἡ νίκη ἐφάνη ρέπουσα πρὸς τοὺς Τούρκους· ἀλλ' οἱ Καταλάνοι ἀξιωματικοὶ θέλοντες νὰ ἀναζωπυρήσωσι τὸν σβεννύμενον ἐνθουσιασμὸν τῶν στρατιωτῶν των, ὑπέμνησαν αὐτοῖς τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, Ἀραγῶν! Ἀραγῶν! φωνήσαντες. Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τούτου, οἱ στρατιῶται κατελήθησαν ὑπὸ ἀκατασχέτου ἐνθουσιασμοῦ, ἐδιπλασίασαν τὰς προσπα-

θείας αὐτῶν καὶ ἀνέλαβον τὴν ὑπεροχὴν των ἐπὶ τῶν Τούρκων, οἷτινες τότε ἤρξαντο νὰ χάνωσι τὸ θάρρος αὐτῶν· ἐπὶ τέλους δὲ βλέποντες ὅτι τὰ βέλη των ἦσαν ἀνίσχυρα ἀπέναντι τῶν χαλκοφράκτων ἐχθρῶν των, ἔστρεψαν τὰ νῶτα καὶ ὑπεχώρησαν ἐν σπουδῇ, καταλείποντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὰ πτώματα ἑξακισχιλίων ἰππέων καὶ δωδεκασχιλίων πεζῶν, μέγα μέρος τῆς ἀποσκευῆς των καὶ πλούσια λάφυρα. Τοσαύτη δ' ἦτο ἡ λεία τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν νίκην αὐτῶν οἱ Καταλάνοι εὔρον, ὥστε ἐδέχθησαν ὀκτῶ ἡμέρας νὰ μένωσιν αὐτόθι ὅπως συνάξωσι καὶ διανείμωσιν αὐτὴν πρὸς ἀλλήλους.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Καταλάνοι προὔχωρησαν μέχρι τῆς λεγομένης Σιδηρᾶς Πύλης, ἐνθα λήγουσι τὰ ὄρια τῆς Ἀσίας καὶ ἀρχεται ἡ Ἀρμενία· αὐτοὶ δὲ διέτριψαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Αἱ ἀλλεπάλληλοι εὐτυχίαι, αἷτινες ἕως τότε ἔστρεψαν τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Καταλάνων, τοσοῦτον ἐνέπνευσαν εἰς αὐτοὺς θάρρος, ὥστε ἦσαν πρόθυμοι νὰ προβῶσι μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ ἀρχαίου Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἵνα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀνακτήσωσιν, ὡς καυχώμενοι ἔλεγον, ὅ,τι ἐν μακροῦ περιόδῳ οἱ αὐτοκράτορες ἀλληλοδιαδόχως ἀπώλεσαν τὸν ἄκρατον ὅμως ἐνθουσιασμόν αὐτῶν περιέστελλον ἕτεροι σκέψεις. Ἐπλησίαζεν ὁ χειμῶν, αὐτοὶ δ' εὕρισκοντο εἰς χώραν ἀγνωστον, περικυκλωμένοι ἀπὸ ἐχθροῦ καὶ ἐνέδρας, ἀνευ τροφῶν, καὶ μὴ ἔχοντες ἄλλο μέσον νὰ προμηθευθῶσι τοιαύτας, εἰμὴ μόνον τὸ ξίφος των, ἀπροσδόκητον δέ τι γεγονός ἠδύνετο νὰ ἐπιπέρῃ τὴν καταστροφὴν ὀλοκλήρου τοῦ στρατοῦ των. Τοῦτων ἕνεκα ὁ Ρογῆρος, συνδιασκεψάμενος μετὰ τοῦ Μαρούλη καὶ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν, εὔρε φρόνιμον νὰ διατάξῃ τὴν ὑποχώρησιν εἰς τὰ Ἄναια, ὅπως διαχειμάσωσιν ἐκεῖ, καὶ περιμείνωσι. τὸ ἔαρ, τότε δὲ ἀρχίσωσιν ἐκ νέου τὴν ἐκστρατείαν αὐτῶν· ὅθεν τὸ πρόσταγμα τῆς ἐπιστροφῆς ἐδόθη.

Ἐν τούτοις ὁ τῆς Μαγνησίας ἀρχὼν Ἀτταλειώτης Θέλων νὰ

οικειοποιηθῆ, τοὺς θησαυροὺς, οὓς ὁ Ρογῆρος τῷ ἐνέπιστεύσατο, σκεπτόμενος δ' ἐκ τοῦ ἐτέρου ὅτι οἱ μετ' ἐκείνου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας εἰσδύσαντες, ἤθελον πάντως καταστραφῆ, συλλαβῶν τοὺς Καταλάνους, οὓς ὁ Ρογῆρος κατέλιπε πρὸς φύλαξιν τῶν θησαυρῶν καὶ ἀποθηκῶν του, οὓς μὲν κατέσφαξεν, οὓς δὲ καθεῖρξε, καί, τοὺς θησαυροὺς νοσοφισθεῖς, ἐδείχθη φίλος ἀπιστος καὶ προδοτικός. Μεγίστη ἄρα ἀπέβη ἡ τοῦ Ρογῆρου ἐκπληξίς ὅτε, ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς ἐκστρατείας, εὔρε τὰς μὲν πύλας τῆς Μαγνησίας κεκλεισμένας, τοὺς δὲ φρουροὺς αὐτῆς ἐχθρικῶς ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τεταγμένους. Πλήρης ὀργῆς διὰ τὴν προδοσίαν ταύτην, ὁ Ρογῆρος ἐπολιόρκησε τὴν Μαγνησίαν καὶ ἐκήρυξε πρὸς ἐκπόρθειν αὐτῆς πάντας τὰς γνωστὰς τότε πολεμικὰς μηχανάς, ἐπὶ τέλους δὲ διέταξε καὶ γενικὴν ἐφοδὸν ἄλλ' ὑπὸ τῶν Γραικῶν μεθ' ὀρμῆς ἀποκρουσθεῖς, ἀπεσύρθη μετὰ μεγάλης ζημίας. Οἱ δὲ πολιορκούμενοι τοσαύτην εἶχον εἰς τὴν στερεότητα τῶν τειχῶν αὐτῶν πεποιθήσειν, ὥστε ἐσάρκαζον ἐκ τῶν ἐπάλλξεων αὐτῶν τοὺς Καταλάνους καὶ διὰ μυρίων ὕβρεων ἐξῦβρίζον τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν· ὁ δὲ Ρογῆρος, ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς ἐκδικήσεως ἐλαυνόμενος καὶ μὴ ἔχων τί ἄλλο νὰ πράξῃ, ἐπεχείρησε νὰ μετατρέψῃ τὸν ροῦν τοῦ Μαιάνδρου, ὅπως ἐλλείψει ὕδατος ἀναγκάσῃ τοὺς ἐν τῇ πόλει νὰ παραδοθῶσιν· αἱ προσπάθειαι ὅμως αὐτοῦ καὶ πάλιν ἐναύαγθισαν ἀπέναντι τοῦ θάρρους τῶν πολιορκουμένων, οἵτινες, ἐξοδὸν ὀρμητικὴν ποιησάμενοι, ἀπεμάκρυναν τοὺς Καταλάνους, πλείστην φθορὰν ὑποστάντας. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ πολιορκία πάρετεινετο πολὺ καὶ οὐδὲν ἐπῆρχετο ἀποτέλεσμα, ὁ Ρογῆρος ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῆ ταύτης, πρόσχημα εὐτύπωτον λαβῶν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως τὴν πρόσκλησιν, ἣν τῷ ἀπηθύβουν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος τοῦ νὰ μεταβῆ εἰς Εὐρώπην, ἐνῆλ ἡ παρουσία αὐτοῦ ἦτο ἀναγκασία.

Εἶχεν ἤδη ἀποδιώσει ὁ πενθερός τοῦ Ρογήρου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος γαμβρός Ἀσάν, καταλιπὼν τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας εἰς τοὺς δύο αὐτοῦ υἱούς, τοὺς ἀδελφούς δὴλον ὅτι Μαρίας τῆς συζύγου τοῦ Ρογήρου, καὶ ἀνεψιούς τοῦ αὐτοκράτορος· ἀλλ' ὁ πρὸς πατρός θεῖος αὐτῶν, Ὁσφεντίσθλαβος, καταπατῶν τὰ δικαιώματα τῶν νομίμων διαδόχων τοῦ Βουλγαρικοῦ θρόνου, κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀνηγορεύθη αὐτὸς βασιλεὺς. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πέμψας, προσεκάλεσε τὸν Ὁσφεντίσθλαβον νὰ παραχωρήσῃ τὸν θρόνον εἰς τοὺς δικαιομένους αὐτοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνος, ὑβριστικὴν τὴν πρόσκλησιν ἐκλαδῶν, καὶ διότι ἔτρεφεν, ἕνεκα ἰδίων λόγων, μῖσος κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐτοιμάσας ἰσχυρὸν στρατόν, κατέλαβε τὰς τῷ αὐτοκράτορι ἀνηκούσας πόλεις, τὴν τε τὴν Μεσημβρίαν καὶ τὴν Σαζούπολιν, τὴν Ἀγαθούπολιν τε καὶ τὴν Ἀρχιάλιον καὶ ἄλλας. Ὁ αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη τότε νὰ προσατεύσῃ τὰς κτήσεις του, πέμπων κατὰ τοῦ ἄρπαγος ἱκανὰς δυνάμεις· ἀλλὰ τὸ δημόσιον ταμεῖον ἦτο τοσοῦτω ἐξητλημένον, ὥστε ἐδέησεν ὁ αὐτοκράτωρ νὰ προσφέρῃ καὶ αὐτὰ τῆς συζύγου του τὰ κασμήματα ἵνα ἐν τῷ χωνευτηρίῳ κοπῶσιν εἰς νομίσματα. Ἐν τούτοις ὁ ὑπὸ τὸν υἱὸν τοῦ Μιχαὴλ ἀποσταλεῖς εἰς Βουλγαρίαν στρατός, ἐντυχῶν Ἐλιτιμηρῆν, τὸν θεῖον τοῦ Ὁσφεντίσθλαβου, ἄγοντα πολυαριθμούς Βουλγάρους, προσέβαλε καὶ κατέτρόπωσεν αὐτούς· ἀλλ' ἡ νίκη τοῦ Μιχαὴλ δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα, διότι ἐπόμενον ἦτο ὅτι οἱ Βούλγαροι ἤθελον προσπαθῆσαι νὰ λάβωσιν ἐκδίκησιν δι' ἣν ὑπέστησαν ζημίαν. Τούτου ἕνεκα ὁ αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη νὰ ἀνακαλέσῃ τοὺς Καταλάνους ἐξ Ἀσίας καὶ τοὺς ἀντιτάξῃ πρὸς τοὺς νέους αὐτοῦ ἐχθρούς, τοὺς Βουλγάρους.

Ἡ πρόσκλησις, ἣν ὁ Ἀνδρόνικος ἀπέκλυθε πρὸς τὸν Ρογήρον, ἔτυχε καὶ διὰ τὴν πρὸ τῆς Μαγνησίας, ὡς προείπομεν, ἀποτυ-

χίαν, τῆς συγκαταθέσεως αὐτοῦ, ὅθεν ὁ Καταλανικὸς στρατὸς ἄρας ἐξ Ἀναίων, κατηθύθη πρὸς τὴν Λάμφακον, ὅπως ἐκεῖθεν διαπεραιωθῆ εἰς Καλλιούπολιν. Ὅποσα δὲ κατὰ τὴν πορείαν των ταύτην διεπράξαντο οἱ Καταλάνοι κατὰ τῶν δυστυχῶν ἐγχωρίων, εἶναι ὄντως ἀμύθητα, διότι ὄχι μόνον σῖτον καὶ κριθὴν ἐξεφόρουσαν καὶ ζῶα κατέσφαττον, καὶ χρήματα καὶ ἵππους τῶν τύγχανόν των ἐζήραζον, ἀλλὰ καὶ ἐφόνευσον ἀσπλάγχχνως πάντας ὅσοι δὲν ἠδύναντο νὰ κορέσωσι τὸ φιλοχρήματον ἢ δὲν ἠέχοντο τὸν μολυσμὸν τῶν θυγατέρων καὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν. Ἦν οὖν, λέγει ὁ Γρηγοράς, ἰδεῖν οὐ μόνον τὰς οὐσίας ἄρδην τῶν τάλαιπῶρων ἀρπαζομένης Ῥωμαίων, κόρας τε καὶ γυναῖκας ὑβρίζομένας, πρεσβύτας τε καὶ ἱερέας ἀγομένους δεσμίους καὶ τὰς τε ἄλλας ὑπομένοντας τιμωρίας, ὅποσας ἢ τῶν Λατίνων δυσμενεστάτη χεὶρ αἰεὶ καινοτέρως ἐφεύρισκε κατὰ τῶν ἀθλίων, ἀλλὰ καὶ συχνὰ γυμνὸν ὄρωντας τὸν πέλεκυν κατὰ τοῦ τραχήλου, ὡς αὐτίκα τεθνηξομένους, εἰ μὴ θησαυροὺς ὁμολογοῖεν χρημάτων. Καὶ οἱ μὲν ἐκτιθέμενοι πάντα, ὑπέρου γυμνότεροι ἀπηλλάττοντο, οἱ δὲ μὴ ἔχοντες ὄτου ἐξωνήσονται ἑαυτοὺς, τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος ἄλλοι ἄλλα ἀφαιρούμενοι, θέαμα ἐλεεινὸν πρὸς τὰς ὁδοὺς ἐξετίθεντο, εἴ τις ἄρτου τεμάχιον ἢ ὄβολόν παράσχοι ζητοῦντες· ὡς ἐπ' οὐδενί τινι τῶν πάντων ἐτέρῳ τῶν ἀφορμῶν τοῦ ζῆν καταλειπομένων, ἢ ἐπὶ τῇ γλώττῃ καὶ ταῖς τῶν δακτύλων πηγαῖς.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Οἱ Καταλάνοι ἐν Καλλιούπολει.

ΔΙΑΠΕΡΑΙΩΘΕΝΤΕΣ λοιπὸν τὸν Ἑλλάσποντον οἱ Καταλάνοι, ἐγκατέστησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθα ἐπροομίχσαν τὴν ἄ-

φιζίν αὐτῶν διὰ φρικαλέων ἀρπαγῶν καὶ ὀμότητων. Ἐν τούτοις ὁ Ρογῆρος, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Καλλιουπόλει ἀφίξίν του, παραλαβὼν τινὰς τῶν στρατιωτῶν του μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸ μὲν, ὅπως δώσῃ λόγον τῆς ἐν Ἀσία ἐκστρατείας του, τὸ δὲ, ὅπως ζητήσῃ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος χρήματα, ἅτινα δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον τῶν τριακοντακισμυρίων νομισμάτων, καὶ ἐπὶ τέλους, ὅπως τῷ ὑποβάλλῃ σχέδιόν τι, καθ' ὃ τὸ μὲν πλείστον τοῦ στρατοῦ του ἐστέλλετο εἰς Ἀσίαν, αὐτὸς δὲ χιλίους μόνον κρυτῶν ἀνδρᾶς ὤφειλε νὰ μεταβῇ εἰς Βουλγαρίαν ἵνα συνδράμῃ τῷ Μιχαήλ. Ὁ Ἀνδρόνικος, πλείστας τῶν Ρογῆρῳ ἐπιδαφιλεύσας τιμᾶς, τῷ ὠμολόγησε μεγάλας χάριτας διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, τῷ ἔδωκε πολλὰς ὑποσχέσεις, οὐδ' ὀλως ὁμῶς καὶ χρήματα, εἰπὼν ὅτι ἤθελε σκεφθῆ περὶ τῆς ἐν Ἀσίᾳ ἐκ νέου μεταβάσεως τῶν Καταλάνων, καὶ τῷ διαβύβασαι ἐγκαιρῶς τὰς δεούσας διαταγὰς. Ὅθεν ὁ Ρογῆρος μικρὸν εὐχαριστήθη ἐκ τῆς μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος συνεντεύξεώς του. Ἐν τούτοις ὁ Ἀνδρόνικος ὅπως, κατὰ τὸν ἐνόν, οἰκονομήσῃ τὸ πρᾶγμα, διέταξε νὰ κοπῆ νέον νόμισμα νενοθευμένον, τὸ ὁποῖον ἡξίου νὰ ἔχῃ τὸν αὐτὴν μὲ τὰ πρῶην κεκομμένα τιμῆν, καὶ δι' αὐτοῦ νὰ πληρώνωνται οἷτε Καταλάνοι καὶ πάντες οἱ αὐτοῖς παρέχοντες τροφὰς ἢ ζῶα Γραικοί.

Ἀπελθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ρογῆρος ἐπέστρεψεν εἰς Καλλιούπολιν, ἐνθα οἱ στρατιῶται του, πληροφορηθέντες τὰς ἀποκρίσεις τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἰδίως βλέποντες ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐπανεκαμπτε κεναῖς ταῖς χερσί, ἠρεθίσθησαν σφόδρα· ἐν δὲ τῇ ὀργῇ τῶν δὲν ἔλειψαν νὰ κατηγορήσωσι καὶ αὐτὸν τὸν Ρογῆραν ὡς σύμφωνον δῆθεν ὄντα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ χαρισθέντα αὐτῷ. Ἀπὸ δὲ τῶν λόγων εἰς τὰς ἀπειλὰς προσθίντες, τῷ ἔδειξαν ὅτι δὲν ἔπραπε νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν λίαν ἐξητταλισμένον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν.

Ἡ θέσις λοιπὸν τοῦ Ρογήρου ἦτο ὁμολογουμένως δυσχερής· τούτου δ' ἕνεκα, θέλων νὰ δικαιολογηθῆ καὶ νὰ ἀποτρέψῃ ἀπ' αὐτοῦ τὰς ὑπονοίας, ἃς οἱ στρατιῶται εἶχον ἐναντίον του συλλάβει, ἀπεράσισε νὰ συγκαλέσῃ ὀλόκληρον τὸν στρατὸν του καὶ παρουσία ὄλων νὰ ἀποδείξῃ μὲν ἑαυτὸν ἀνεύθυνον, νὰ ἐπιρίψῃ δὲ πᾶσαν τὴν εὐθύνην ἐπὶ τοὺς Γραικοὺς. Συνελθόντων λοιπὸν τῶν στρατιωτῶν του, ἔλαβε τὸν λόγον, καὶ διὰ τῶν πομπωδεστέρων φράσεων ἐπλεξε τὸν ἴδιον πανηγυρικόν. Ὑπέμνησε τὰς πολυποικίλους ὑπηρεσίας, ἃς προσήνεγκεν εἰς τὸ κράτος, καὶ παρεπονέθη πικρῶς κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμελλον οἱ Καταλάνοι νὰ τροπώσωσι τὸν ἄπιστον Ἀτταλειώτην, τὸν διέταξε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως, τοιοῦτοτρόπως δὲ τὸν ἐστέρησε τοῦ καρποῦ τῆς κινδυνώδους ταύτης ἐπιχειρήσεως, καὶ τῆς δόξης, ἣν ἐμελλε νὰ δρέψῃ μετὰ τῶν συστρατιωτῶν του, τρέχων πρὸς ἐπικουρίαν τοῦ Μιχαήλ. Ἐμέμφθη τὸν αὐτοκράτορα συγχρόνως, διότι, ἐν ᾧ τῷ ὑποσχέθη ὅτι ἅμα τῷ διελθεῖν τὸν Ἑλλήσποντον, ἤθελεν εὐρεῖ ἐν ἀφθονίᾳ πᾶν εἶδος τροφῶν διὰ τοὺς στρατιώτας του, δὲν ἐτήρησε τὸν λόγον του, καὶ ἄρῃσεν αὐτὸν ἄνευ τροφῶν καὶ ἄνευ χρημάτων. Δικαιολογῶν εἶτα τοὺς στρατιώτας του, εἶπεν ὅτι ἂν διέπραξαν ἀταξίας, ἠναγκάσθησαν εἰς τοῦτο ἐκ τῆς πείνης, ἣτις δὲν γνωρίζει νόμον, καὶ ὅτι ὁ Ἀνδρόνικος ἐγένετο παραίτιος τῶν ἀταξιῶν ἐκείνων, δυστροπῶν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποσχέσεών του. «Μανθάνω, εἶπεν ἐπὶ τέλος, ὅτι ὁ τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸς Μιχαήλ ἀπειλεῖ νὰ προσβάλῃ ἡμᾶς μετ' ἰσχυροῦ στρατοῦ. Ἐλθέτω! Βεβαίως ἐγὼ δὲν θὰ λησμονήσω τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον ἔδωσα νὰ ἦμαι πιστὸς εἰς τὸ κράτος· θὰ ὑπάγω λοιπὸν εἰς προαπάντησίν του, θὰ παρουσιασθῶ ἐνώπιόν του μετὰ σεβασμοῦ, θὰ τῷ ἀπονείμω πάσας τὰς ὀφειλομένας αὐτῷ τιμὰς, θὰ κάμψω ἀκόμη γόνυ ἐνώπιον αὐτοῦ τεσσαρά-

κοντα βήματα μακράν του, κατά τὴν ἐθιμοταξίαν· συγχρόνως ὁμως θὰ λάβω πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα ὅπως καὶ ἐγὼ καὶ οἱ στρατιῶται μου ὦμεν ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἄν δέ τις τολμήσῃ νὰ ἐπιβουλεύσῃ εἴτε τὴν τιμὴν, εἴτε τὴν ἐλευθερίαν μου, θὰ μάθῃ μετὰ ζημίας του ὅτι γνωρίζω νὰ νικῶ ἢ νὰ ἀποθνήσκω. Ἴδου αἱ προσθέσεις μου, καὶ νομίζω εἶναι τοιαῦται ὥστε οἱ ἀνδρεῖοι στρατιῶται οἱ ὑπὸ τὰς σημαίας μου ταχθέντες δὲν θὰ λάβωσι τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσωσι νέον ἀρχηγόν. Ἐγὼ ὁ ἴδιος θέλω τοῖς δώσει τὸ παράδειγμα νὰ ἀποκρούσωσι τὴν βίαν διὰ τῆς βίας, ἵνα μὴ πάθωσι ναυάγιον ἐν τῷ λιμένι.»

Ἡ γλῶσσα αὕτη ἦτο τόσῳ ἐκφραστικῆ, ὅσω καὶ ἄτοπος· τούτου ἕνεκα ὁ Ρογήρος, μόλις παρῆλθον ὀλίγαι ἡμέραι, ἀφ' ὅτου ἐξεφώνησε τοὺς τολμηροὺς ἐκείνους λόγους, συνησθάνθη τὸ ἀπρεπὲς αὐτῶν καὶ ἤρξατο μεταμελούμενος. Εἴτε δὲ διότι δὲν ἤθελε νὰ ἀποβάλῃ τὰς ὤρελείας, ἃς ἐκ τῆς τοῦ αὐτοκράτορος εὐνοίας ἐνέμετο, εἴτε διότι ἐφοβεῖτο τὴν ὀργὴν καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ Μιχαήλ, ὅστις διετίθετο νὰ βαδίσῃ κατ' αὐτοῦ, ἔσπευσε νὰ γράψῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, διατρανῶν αὐτῷ τὰ αἰσθητά του βαθέος σεβασμοῦ καὶ τῆς ὑποταγῆς του· μνεῖαν δὲ ποιούμενος τοῦ ἐκφωνηθέντος λόγου, τὸν παρεκάλει νὰ μὴ δυσαρεστηθῇ ἀν' ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰπραύνη τὸν ἐρεθισμόν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν στρατιωτῶν του, ἐχρήσατο φράσεις ἀπρεπέσιν. Σὺν ἅμα ὅπως τὸν ἐξευμενίσῃ διὰ τὰ ὑπὸ τῶν Καταλάνων διαπραχθέντα, τὸν παρεκάλει νὰ ἐκτιμῆσῃ ὅσας τυχὸν ζημίας οὗτοι κατειργάσαντο, καὶ συμπῆψιση αὐτὰς εἰς τὰ ποσά, ἅτινα τοῖς ὠρείλοντο. Ἐνὶ λόγῳ διεμαρτύρητο ὅτι ἤθελε μέχρι κεραίας τηρῆσαι τὰς μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος συνομολογηθείσας συμφωνίας, καὶ ὅτι οὐδέποτε ἤθελεν ἀποστῆ τῆς πίστεως, ἣν τῷ ὠρκίσθη· ἐπεράτιωνε δὲ τὴν ἐπιστολὴν τῶν λέγων ὅτι μετὰ τῶν στρατιωτῶν του ἦσαν πολλοὶ ἀφωσι-

μέναι αὐτῷ καὶ ἔτοιμοι ἐν ἀνάγκῃ νὰ τὸν ὑποστηρίξωσι κατὰ τῶν συναδέλφων των.

Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἔπεμψαν καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ αὐτοῦ αὐτοπροαιρέτως πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, προσφέροντες αὐτῷ τὸ σέβας των καὶ δικμαρτυρόμενοι περὶ τῆς πίστεως, καὶ ἀροσιώσεώς των. Πράξις τοιαύτη, ἦν βεβαίως ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἐπερίμενε, τῷ ἐνέπνευσεν εἰδός τι ἐπάρσεως, ὥστε ἀπεφάσισε νὰ ταπεινώσῃ τοὺς Καταλάνους· προσκαλεσάμενος λοιπὸν μὲ τῶν ἡμερῶν τοὺς πρέσβεις εἰς τὰ ἀνάκτορα, τοῖς ἀπήθυνε, παρουσία πάντων τῶν αὐλικῶν, λόγον πλήρη μεγαλαυχίσεως, καὶ γελοιώδους κόμπου. Ἐν πρώτοις τοῖς ὑπέμνησεν ὅτι οἱ Καταλάνοι γράψαντες ἐκ Σικελίας τῷ προσέφερον τὰς ὑπηρεσίας των, καὶ ἐπὶ τισιν ὄροις ἐδέξατο τὴν πρότασίν των· ὅτι ἐν ᾧ ὁ Ρογῆρος ὑπεσχέθη νὰ τῷ φέρῃ μικρὸν ἀριθμὸν ἐπικούρων, ἐκεῖνος, ἐναντίον τῆς διαθέσεως τοῦ βασιλέως, ἐκόμισε πολὺ περισσότερους τῶν συμφωνηθέντων· ὅτι, καίτοι δικαιοῦμενος νὰ ἀποπέμψῃ τοὺς πλεονάζοντας, ἐκ συμπαθείας ὁμοῦ τοὺς ἐδέχθη νὰ μένωσιν εἰς τὰ κράτη τοῦ ἐφ' ὠρισμένον χρόνον· ὅτι ἐκεῖνοι σταλέντες ἵνα διαχειμάσωσιν εἰς Κύζικον, πλεῖστα κακὰ εἰς τοὺς ἐγχωρίους διεπράξαντο καὶ τὴν χώραν ἅπασαν δυστυχῆ κατέστησαν. Προβαίνων ἀκολούθως εἰς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πράξεων τῶν Καταλάνων, ἐξεκόντισε διὰ τῶν μελανωτέρων χρωμάτων τὰς διαρπαγὰς, τὰς λεηλασίας καὶ τὴν λοιπὴν ἀκολασίαν αὐτῶν ἐν Ἀσίᾳ τε καὶ ἐν Εὐρώπῃ, καὶ πικρῶς τοὺς ἐπέπληξεν ἐπὶ ἀχαριστίᾳ, διότι ἐν ᾧ ὁ αὐτοκράτωρ ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ τῆς χώρας του, ἦν κατέστρεφον, ἐξ ἐπιεικείας δὲ δὲν ἔπραξε τοῦτο, οἱ Καταλάνοι οὐ μόνον παρεγνώρισαν τὴν μακροθυμίαν του, ἀλλὰ καὶ ἀπειλητικώτεροι ἐγένοντο. Κατέληξε δὲ τὸν λόγον αὐτοῦ διὰ τῶν ἐξῆς. «Ἀπέναντι τῶν χαρίτων τούτων καὶ τῶν δωρεῶν, ἃς παρ' ἡμῶν

ἔλαβον οἱ ὑμέτεροι συμπατριῶται, ἔχουσι καὶ αὐτὴν τὴν θρασύτητα νὰ μᾶς ἀπειλῶσιν, ἀγνοοῦντες, φαίνεται, ὅποια τις εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, καὶ ὅποιοι οἱ πόροι του, δι' ὧν εὐκόλως καὶ στρατὸν ἰσχυρὸν καὶ στόλον πολυαριθμὸν δυνάμεθα νὰ ἐξοπλισώμεν. Ἄς μάθωσιν ὅτι δὲν ἔχομεν ἀνάγκη τῆς ἐπικουρίας των διὰ νὰ σπεύρωμεν τὸν τρόπον τῶν ὀπλων ἡμῶν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἀπωτέρων χωρῶν Ἄν κατὰ δικαίαν τοῦ Θεοῦ παραχῶσιν, ἢ λαμπριδῶν τοῦ κράτους πρὸς στιγμὴν φαίνεται πως συσκιασθεῖσα, ἐλπίζομεν πάλιν νὰ ἴδωμεν ταύτην ὑπὲρ ποτε καὶ διὰ παντός λαμπροτέραν. Ἄς συνέλθωσιν ἄρα οἱ ξένοι αὐτοί, καὶ ἄς ἀρκεσθῶσιν εἰς ὅ,τι ἐξ ὑπερέτρου ἐλευθεριότητος ἠυδοκήσαμεν νὰ τοῖς δώσωμεν ἂν ὅμως ἐξακολουθῶσι λυμαινόμενοι τὴν ἡμετέραν χώραν καὶ διαρπαζόντες τοὺς ὑπηκόους ἡμῶν, ἄς ὡς βέβαιοι ὅτι δυνάμεθα εὐκόλως νὰ περιστείλωμεν τὴν αὐθιχειάν των. Ἄς ἐνθυμηθῶσι τί εἶναι, τί δύνανται καὶ ὅποιους ἔχουσι πόρους. Ἄν ζῶσιν, ἂν ἀναπνέωσιν εἰς ἐμὲ ὀφείλουσι τοῦτο. Πρὸ πολλοῦ ἤθελον ἀποθάνει τῆς πείνης, ἐξ οὗ χρόνου κατέλιπον τοῦ Φριδερίκου τὸ στρατόπεδον, ἐὰν μὴ εὔρισκον ἄσυλον ἐνταῦθα, ἐὰν μὴ συνδράμον ἐγὼ αὐτοῖς. Καὶ ὄντως, ἄς ἐνθυμηθῶσιν εἰς τίνα κατάστασιν ἦσαν ὅτε ἦλθον παρ' ἡμῖν. Οἱ νῦν ἀτίθασσοι, οἱ πολεμισταί, οἱ νῦν μεγάλοι ἥρωες, τότε ἦσαν γυμνοί, ρακενδύται, ὠχροί, ἐλεεινοί, στερούμενοι ὀπλων, πᾶν ἐνὶ λόγῳ μαρτύριον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ αὐτῷ τῆς μεγαλειτέρας ἀθλιότητος φέροντες. Ζητοῦσι παρ' ἡμῶν ἀμοιβάς· ἀλλὰ τί ἄρα ἐπραξάν ὅπως δικαιοῦνται τοιούτων; Οὐδέποτε τοῖς ἐλειψαν εὐκαιρία ὅπως ὑπηρετήσωσι τὸ κράτος, πολλάκις δὲ ἐγένοντο μάρτυρες τῶν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων· καὶ ὅμως, ἐν ᾧ καυχῶνται ὅτι εἶναι οἱ πολεμικώτεροι τοῦ κόσμου ἄνθρωποι, ἀντὶ νὰ τραπῶσι πρὸς καταδίωξιν τῶν Τούρκων, ἠρκέσθησαν νὰ λα-

φωραγωγίῳσι τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους. Ἀπελθόντες εἶπατέ τοις λοιπὸν ὅτι ὁ υἱὸς μου Μιχαὴλ προχωρεῖ ἐπ' αὐτοὺς μετὰ ἰσχυροῦ στρατοῦ, τοῦ ὁποίου οὐδὲ τὴν παρουσίαν μόνην θέλουσι δυνηθῆναι νὰ βσταάσωσι.» Ταῦτα καὶ ἄλλα παραπλήσια εἰπὼν ὁ αὐτοκράτωρ πρὸς τοὺς πρέσβεις, τοὺς ἀπέπεμψεν ἵνα διασκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἡ φήμη τῆς λείας ἦν οἱ ὑπὸ τὸν Ρογῆρον ἐν Ἀνατολῇ ἐποιήσαντο, ἔπεισαν ἕτερον ἀρχηγὸν Καταλάνων νὰ μεταβῆ ἐν αὐτῇ, ὅπως οὕτως συμπληρωθῆ τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς, ὅπερ εἶχον ἡμιτελεῖς οἱ πρῶτοι ἀφήσει. Ἐν τῷ μετξῦ λοιπὸν ἀρίτετο ὁ ἱππότης Βερανζέρος Δ' Ἐντένσα, ὃν οἱ Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ Μπυριγγέριον Ἰέντζαν ὀνομάζουσιν, ἄγων τριακοσίους ἱππεῖς καὶ χιλίους Ἀλμογαβάρους, ἐπὶ ἑννέα νηῶν. Εἰς τὸν λιμένα τῆς Μαδύτου προσορμισθεὶς οὗτος καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Ρογῆρος ἔλειπε τότε εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπέμψεν δύο ἱππῶτας νὰ τὸν ἐρωτήσωσι τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ· ἐκείνος δὲ προσεκαλέσθη τὸν Ρογῆρον νὰ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως τὸν συστήσῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀπ' αὐτοῦ συνεννοηθῆ μετ' αὐτοῦ. Ὁ Ἀνδρόνικος, καίτοι μηδ' ὅλως νῆχαρμιτημένος ἐκ τῶν πράξεων τῶν Καταλάνων, ἕνεκα τῆς δυσχεροῦς ὁμως θέσεως εἰς ἣν διατέλει, ἠναγκάσθη νὰ δεῖξῃ μεγάλην εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῇ ἀρίξει τοῦ Βερανζέρου· ὅθεν ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἐκείνος μετὰ δύο νηῶν κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπέμψεν ὀχήματα λαμπρὰ ἵνα ἐν τιμῇ τὸν ὑποδεχθῆ. Ὅποια ὁμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του ὅτε ὁ Βερανζέρος ἐκήρυσεν ὅτι δὲν ἀποβάνει τῶν νηῶν, ἐὰν μὴ πρότερον ὁ αὐτοκράτωρ τῷ παρῆγε τὰ πιστά, πέμπων πρὸς αὐτὸν ὡς ὄμηρον τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν του, τὸν δεσπόστη Ἰωάννην! Ἡ πρότασις αὕτη ἐφάνη τοσοῦτω ὑβριστικὴ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὥστε πολλὰς ἡμέρας παρήλθον χωρὶς νὰ δώσῃ ἀ-

πάντησιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ, δι' ὃν ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν λόγον, ὤφειλε τὰ πάντα νὰ ὑπομένῃ, ἐπεμψεν ἐπὶ τέλους ἀξιωματικούς τινας ἵνα τὸν πείσωσιν ὅπως παραιτηθῆ τοιαύτης ἐξουτελιστικῆς διὰ τὸν αὐτοκράτορα προτάσεως· ὁ δὲ Βερανζέρος, γνωσιμαχήσας τότε, ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν καὶ μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔνθα ἐγένετο μετὰ πλείστης τιμῆς δεκτός. Καὶ τοιαύτην ὅμως ὑποδοχὴν παρὰ τοῦ Ἀδρόνικου λαβὼν, ἐξηκολούθει μεγίστην πρὸς αὐτὸν τρέφων δυσπιστίαν, διότι, οἴονει φοβούμενος νὰ μένῃ τὴν νύκτα ἐν τῇ πόλει, ἐπανήρχετο εἰς τὰ πλοῖα τοῦ καὶ ἐκοιμᾶτο ἐν αὐτοῖς· συναισθανθεὶς δ' ἐπὶ τέλους τὸ ἄτοπον τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, καὶ ἐπανειλημμένα παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος λαβὼν δείγματα ἀγάπης καὶ εὐκρινείας, ἀπέβαλε πάντα φόβον καὶ πᾶσαν δυσπιστίαν.

Ἡ ὑπόληψις ἦν ὅ Ἀδρόνικος ἐδείκνυε πρὸς τὸν Βερανζέρον ἐπόμενον ἦτο νὰ κινήσῃ τὴν ζυλοτυπίαν τοῦ Ρογήρου· καὶ ὅμως οὗτος κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐδείξεν ἀξιολίμητον εὐγένειαν ψυχῆς, διότι οὐ μόνον οὐδεμίαν ἐδείξε δυσἀρέσκειαν διὰ τὴν εἰς τὸν Βερανζέρον δεικνυομένην τρόπον τινὰ προτίμησιν, ἀλλὰ τὸναντίον ἀπεφάσισε καὶ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ νὰ παραιτηθῆ ὑπὲρ ἐκείνου. Ἴσως ἐν τῇ πράξει τοῦ ταύτη ἐνεκρύπτετο καὶ τις πανουργία, διότι παραιτούμενος ἐνὸς ἀξιώματος, ἔφερε τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὸν προβιδάσῃ εἰς ἄλλο ἀνώτερον· ὅπως ὅμως ποτ' ἂν ἦ, παραλαβὼν τὸν Βερανζέρον ἐπαρουσιάσθη πρὸς τὸν αὐτοκράτορα μετ' ἐκείνου· προσκυνήσας δὲ εἶπε. « Βασιλεῦ, ὁ ἔκλαμπρος οὗτος ἀνὴρ εἶναι εἰς τῶν εὐγενεστέρων γόνων τῆς Ἰσπανίας, ἐκ τῶν μὴ ἐχόντων πατέρας βασιλεῖς· σὺν ἅμα δὲ εἶναι καὶ εἰς τῶν ἀρίστων ἱπποτῶν τοῦ κόσμου. Ἐγὼ τὸν θεωρῶ ὡς ἀδελφόν, αὐτὸς δὲ ἤλθε νὰ σὲ ὑπηρετήσῃ πρὸς τιμὴν σου καὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς με· ὀφείλοντι λοιπὸν καὶ ἐμοὶ νὰ τῷ ἀποδείξω τὴν

εὐγνωμοσύνην μου, ἐπίτρεψον νὰ τῷ παραχωρήσω τὴν ράβδον καὶ τὸ σκαραμάγγιον (πῖλον) τοῦ μεγάλου δουκός, ἅτινα εἰς αὐτὸν μᾶλλον παντὸς ἄλλου ἀρμόζουσιν.» Ὁ Ἀνδρόνικος συνεινέσας προθύμως εἰς τὴν πρότασιν τοῦ Ρογῆρου, διώρισε τὸν Βερανζέρον μέγαν δούκα· ὅτε δὲ οὗτος ἐπρόκειτο νὰ ὀρκισθῆ, κατὰ τὰ νεομισμένα, πίστιν εἰς τὸν βασιλέα, καὶ νὰ ὑποσχεθῆ ὅτι θέλει ἀναγνωρίσῃ ὡς ἰδίους φίλους τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐκείνου, ὁ Βερανζέρος ἀπήτησε νὰ γείνη μία ἐξίρισις ὑπὲρ τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ Φριδερίκου, βασιλέως τῆς Σικελίας. Ἡ ἀπαίτησις αὕτη τοῦ Βερανζέρου, καίτοι εἰς τινὰς τῶν αὐλικῶν γεννήσασα τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ὑπέκρυπτε κινδυνωδὲς τι σχέδιον, ἐθεωρήθη ὁμως παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὡς ἀπόδειξις τῆς εὐλικρινείας καὶ τῆς εὐθύτητος τοῦ ἀνδρός, ἐπομένως συνέλαβεν οὗτος μεγαλειτέραν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν πρὸς αὐτόν.

Περικοσμηθεὶς διὰ τοῦ ἀξιώματος ἐκείνου ὁ Βερανζέρος, ἐλθὼν κατώκησεν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Κοσμιδίου μετὰ τινων ἀξιωματοεικῶν του, ὧν οἱ μὲν ἀνηγορεύθησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἱππῶται, οἱ δὲ ἔλαβον δῶρα πολλὰ· ἔζη δ' ἐν μεγίστῃ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα οἰκειότητι, ἐνίοτε δὲ καὶ συμβουλάς τῷ ἔδιδεν ἐπὶ τῶν τοῦ κράτους πραγμάτων· ἡ ὁμόνοια ὁμως αὐτῶν μικρὰν διάρκειαν ἔσχεν. Ὁ Ρογῆρος συνεχῶς παρηνώχλει τὸν αὐτοκράτορα ἀπαιτῶν χρήματα πολλὰ ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν του· ὁ δὲ, ὅπως ἀπαλλαγῆ τῶν παρενοχλήσεων τούτων, συνέταξε κατάλογον τῶν ποσῶν ἅτινα προσέφερε τοῖς Καταλάνοις καὶ ἐπιδώσας αὐτὴν εἰς τὸν Βερανζέρον, τὸν κατέστησε κριτὴν νὰ ἀποφασίσῃ ἂν ὁ Ρογῆρος ἐδικαιούτο νὰ ἔχη πλέον ἀπαιτήσεις. Ἡ πράξις αὕτη τοῦ αὐτοκράτορος ἐπήνεγκεν ἀποτέλεσμα πάντῃ διάφορον ἐκείνου ὅπερ προσέδοκα, διότι ὁ μέγας δούξ, ἰδὼν τὰς ὠφελείας ἃς τῶς οἱ Καταλάνοι ἐκαρ-

πώσαντο, πρότεινεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀξιώσεις πολλῶ τῶν τοῦ Ρογήρου μεγαλειτέρας. Ἐκπληκτος ὁ Ἀνδρόνικος ἐπὶ τῇ πλεονεξίᾳ τοῦ μεγάλου δουκὸς γενόμενος, τῷ ἀπηύθυνε παρατηρήσεις τινάς, αἵτινες, φαίνεται, τῷ δυσπρόσβητον τούτου δὲ ἕνεκα, καὶ διότι ἐγνώριζε τὴν κακὴν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος διάθεσιν τῶν ἐν Καλλιουπόλει Καταλάνων, δὲν ἐδίστασε νὰ ἔλθῃ καὶ εἰς προφανῆ ρῆξιν πρὸς αὐτόν.

Καὶ κατὰ πρῶτον λοιπὸν ἤρξατο σπανίως νὰ ἐπισκέπτηται τὸν αὐτοκράτορα, ἐπὶ τέλους δ' ἔπαυσεν ὀλοσχερῶς εἰς τὰ ἀνάκτορα φοιτῶν· μὴ ἀρκεσθεὶς δὲ εἰς τοῦτο ἐπιβὰς ἐπὶ τῶν πλοίων του καὶ ἀναπετάσας τὰ ἱστία παρέπλεεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὴν παραλίαν, μὴ ἔχων σταθερὰν ἀπόφασιν οὐδὲ τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ, οὐδὲ ποῦ ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ· διερχόμενος δὲ τῶν ἀνακτόρων τῶν Βλαχερνῶν οὐδὲ τὸν νενομισμένον χαιρετισμὸν ἐποίησατο. Ἐπαπορῶν διὰ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ διαγωγὴν ὁ Ἀνδρόνικος, ἔπεμψέ τινας τῶν ἀξιωματικῶν του νὰ τὸν ἐρωτήσωσι ὁποῖον ἦτο τὸ αἴτιον τῆς δυσαρκεσίας του, καὶ σὺν ἅμα νὰ τὸν προσκαλέσωσι ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων, ἧτις ἐπανηγυρίζετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος· ἀλλ' ὁ μέγας δούξ ἵνα δείξῃ περιφρόνησιν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, θείσ ἐντὸς κάδδου τὸ σκαραμάγγιον αὐτοῦ, τὸ ἔροιψεν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετὰ δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, ἀπέλυσε τοὺς ἀξιωματικούς του αὐτοκράτορος χωρὶς οὐδεμίαν νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, δι' αὐτῶν δ' ἐπέστρεψε καὶ τριάκοντα περίπου χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τρυβλία, ἅτινα ἐκεῖνος τῷ εἶχε πέμψει μετ' ἐδεσμάτων. Τότε τινὲς τῶν κατὰ θάλασσαν βασιλικῶν δουλευτῶν ἐκ Μεσημβρίας, τῶν ὁποίων τὴν ναῦν βιαίως ὁ μέγας δούξ κατεκράτει, τὸ μὲν ὅπως διασώσωσι τὴν ναῦν, τὸ δὲ ὅπως τιμωρήσωσι τὴν ἀλαζονίαν αὐτοῦ, παρεκάλεσαν τὸν αὐτοκράτορα νὰ τοῖς ἐπιτρέψῃ ἵνα ἐπι-

πίσωσι κατ' ἐκείνου καὶ τὸν φονεύσασιν' ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ, εἴτε ἐλπίζων τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς μεταβολήν, εἴτε καὶ κατ' ἐπιείκειαν ἠρήσατο νὰ δώσῃ τὴν ἀδειαν, ὥστε ὁ Βερανζέρος, τυχὼν ἀνέμου οὐρίου, ἔπλευσε πρὸς τὴν Καλλιούπολιν.

Τότε ὁ Ἀνδρόνικος ἐνόησε προφανῶς ὅτι ἐρενακίσθη, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἐπὶ τὸν Ρογῆρον πεποιθήσιν, καθ' ὅσον καὶ οὗτος μὴ ἤρεμῶν, ὅτε μὲν ἔσκαπτε τάφρους περὶ τὴν Καλλιούπολιν, ὅτε δὲ ἔκοπτε σιδηρὰ δεσμὰ, ἄλλοτε ἐταρίχευε διὰ τὰ πλοῖά του ἄρθρα κρέα, καὶ ἄλλοτε συνέλεγε σίτους καὶ ἐνεσκευάζετο μάζας. Τούτων ἕνεκα ἔπεμψε τὸν Μαρούλην πρὸς αὐτὸν ἵνα τὸν προσκαλέσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως συμπανηγυρίσῃ μετ' αὐτοῦ τὴν ἐορτὴν τῶν Ἐπιφανείων καὶ συμφωνήσῃ ἐν ταύτῳ περὶ τῶν προσεχῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Καταλάνων· ἐκεῖνος ὁμως ἠρνεῖτο νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ αὐτοκράτορος, μυρία καὶ ἀδέσποτα προφασιζόμενος καὶ ἀπαιτῶν τὰς μισθοφορίας. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ, ἐν ἀμηχανίᾳ διατελῶν, καὶ φοβούμενος μὴ ὁ Ρογῆρος ἐνούμενος μετὰ τοῦ Βερανζέρου τῷ γεννήσῃ κινδυνώδεις ἀντιπερισπασμούς, προέβη εἰς νέας διαπραγματεύσεις ἔνθεν μὲν καταδεικνύσας τὴν ἐκπτώσιν τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζανταίου, ἔνθεν δὲ ἐπιτείνουσας τὴν ἔπαρσιν τοῦ Ρογῆρου.

Ἰπῆρχε δὲ καὶ ἕτερός τις λόγος δι' ὃν ὁ Ἀνδρόνικος ἀντὶ πάσης θυσίας ἐπεθύμει νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τοὺς Καταλάνους. Μετὰ τὴν ἐξ Ἀσίας ὑποχώρησιν αὐτῶν, οἱ Τοῦρκοι ἐπελθόντες ἐπολιόρησαν τοσοῦτῳ στενῶς τὴν Φιλαδέλφειαν, ὥστε οἱ κάτοικοί της περιήλθον εἰς τὴν φορικῶδη ἀνάγκην νὰ τρώγῃσι τὰς σάρκας καὶ αὐτῶν τῶν νεκρῶν ἢ πτώσις ἄρα τῆς πόλεως ἐπέκειτο, οὐδ' ὑπῆρχεν ἐλπίς σωτηρίας ἄνευ τῆς ἐκεῖσε μεταβάσεως τῶν Καταλάνων. Ἀφ' ἑτέρου οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐγκατεστημένοι Γενουήσιοι, ζήλοτυπίαν πρὸς

τοὺς Καταλάνους τρέφοντες καὶ θέλοντες νὰ κορυφώσωσι τὴν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἤδη ἐπελοῦσαν ρῆξιν, διέδωσαν ἐκ προθέσεως ὅτι οἱ Καταλάνοι διετήρουν μυστικὴν πρὸς τοὺς Σικελοὺς ἀνταπόκρισιν, συνεπεία τῆς ὁποίας ὁ τοῦ βασιλέως Φριδερίκου νόθος υἱὸς ἀφικνεῖτο μετὰ στολίσκου ἐκ δεκατριῶν πλοίων ὅπως ἐνωθῆ μετ' αὐτῶν καὶ καταλάβῃ, ὡς κυρίαρχος, μέγα μέρος χώρας τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἰνα δὲ δώσωσι περισσοτέραν ὑπόστασιν εἰς τὴν ψευδῆ ταύτην φήμην, ἤρξαντο, ἐκ φόβου δῆθεν προσβολῆς τινος τῶν Σικελῶν, νὰ λαμβάνωσιν ἀσφαλιστικὰ μέτρα ὡχύρωσαν δῆλον ὅτι τὸ πρόσκειον, ἐν ᾧ κατόκουν, ἐπλάτυναν τὰς τάφρους αὐτοῦ, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ τὰς πληρώσωσι διὰ θαλασσοῦ ὕδατος, κατεσκεύασαν μέγαν ἀριθμὸν καταπελτῶν καὶ ἄλλων πολεμικῶν μηχανῶν, ἐστένευσαν τὰς θυρίδας τῶν οἰκῶν των ὅπως τὰς μεταβάλωσιν εἰς πολεμίστρας, συνήγαγαν πολλὰ χρήματα διὰ γενικοῦ ἐράνου τῶν ὁμοειθῶν των, ἠύξησαν τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων των καὶ ἐστρατολόγησαν ναύτας καὶ στρατιώτας. Καὶ ὅμως πᾶσαι αὗται αἱ μηχανουργίαι ἀπέληξαν εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ παρὰ τῶν Γενουησίων προσδοκωμένου ἀποτελέσματος· διότι ὁ αὐτοκράτωρ συνοιδῶς ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ συνδιαλλαγῆ μετὰ τῶν Καταλάνων, πέμψας ἐπρότεινε πρὸς τὸν Ρουγῆρον τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν μετάβασίν του ἀντὶ τῶν ἐπομένων ὠφελιμάτων· νὰ ἀπονεύμῃ αὐτῷ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα τοῦ Καίσαρος, ὅπερ ἀπὸ τετρακοσίων ἤδη, ἐτῶν εἶχε περιέλθει εἰς ἀχρησίαν, νὰ τὸν καταστήσῃ αὐτοκράτορα στρατηγόν, νὰ τῷ παραχωρήσῃ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς Ἀνατολῆς, πλὴν τῶν ἐπιφανῶν πολισμάτων, καὶ νὰ τῷ δώσῃ εἰκοσακισχίλια χρυσᾶ νομίσματα καὶ τριακοσίας χιλιάδας τοπικῶν μοδίων.

Προτάσεις τοιαύται ὤφειλον βεβαίως νὰ κολακεύωσι τὴν φιλυδοξίαν τοῦ Ρουγῆρου· ὅθεν δὲν ἐδίστασεν οὗτος νὰ συνδιαλ-

λαγή μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος, διότι τὸ ἀξίωμα τοῦ Καίσαρος τῷ παρεῖχεν ἐξουσίαν ὄντως βασιλικὴν καὶ προνόμια ἀξιοζήλευτα. Ὁ δὲ ἱματισμὸς τοῦ κατέχοντος τὴν ἀξίαν ἐκείνην ἦτο, κατὰ τὴν τοῦ Κωδινού περιγραφὴν, τοιοῦτος. Σκιᾶδιον συρματέϊνον χρυσοκόκκινον, ἔχον ἐπὶ τοῦ ἀέρος αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ φοροῦντος, χρυσοκλαβαρικόν, συρματέϊνον· τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ κόκκινον, αἱ κάλτζαι καὶ τὰ ὑποδήματα ἠεράνεα· ὁμοίως καὶ ἡ σέλλα τὰ τε τοῦ κοπιτορίου καὶ τοῦ ἐπανωσκεπίου ἠεράνεα, μετὰ ἀετῶν κοκκίνων τεσσάρων· ἡ δὲ τέντα αὐτοῦ λευκὴ μετὰ χαρτίων ἠεράνων. Οἱ ὁμιλοῦντες δὲ πρὸς αὐτόν, τὸν προσηγόρευον, «Δέσποτά μου Καίσαρ καὶ ἡ βασιλεία σου.» Ὁ τοιοῦτω ἀξιώματα τετιμημένος ἐκάθητο πλησίον τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ θρόνου μικρὸν χαμηλοτέρου ἐκείνου, εἶχεν ἐξουσίαν ζωῆς καὶ θανάτου, ἠδύνατο νὰ ἐπιβάλλῃ φόρους, νὰ εἰσπράξῃ χρήματα, νὰ διατάξῃ κατασχέσεις, νὰ παραχωρήσῃ δωρεάς, νὰ τιμᾶται ὡς αὐτοκράτωρ· μόνον δὲ διέφερεν ἐκείνου ὅτι ἀντὶ πορφυροχρῶν ἱματίων, αὐτὸς περιεβάλλετο κυανόχροα μετὰ χρυσῶν παρυφασμάτων, καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδιου καὶ τῶν βλαυτίων (σανδαλίων) αὐτοῦ δὲν ἔφερε τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ἀετούς. Ὅθεν ὁ Ρογήρος προθύμως ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἀπήτησε παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ ὀρκισθῇ ἐπὶ εἰκόνας τῆς Θεομήτορος ὅτι πιστῶς ἤθελεν ἐκτελέσει τὴν ὑπόσχεσίν του, ὅπως περιβλήθῃ μὲ τὰ σύμβολα τῆς νέας ἀξίας του.

Ἡ δὲ τελετὴ τῆς προβλήσεως τοῦ Καίσαρος ἐγένετο, κατὰ Κωδινόν, οὕτως. Ἐν τῷ τρικλίνω, ἐνθα ὁ βασιλικὸς ἴστατο θρόνος, ἐποίουν διάφραγμα διὰ βλαυτίων χρυσῶν, τὸν τε θρόνον διαχωρίζον καὶ τὴν παράστασιν ἄρχοντες δὲ τὰ οἰκεῖα φοροῦντες παράσημα, οὗς ὁ βασιλεὺς διώριζεν, ὑπέδουν τὸν Καίσαρα τὰ τε διβολέα πέδιλα, καὶ ὄξυ ἢ κόκκινον μπργαριταρεῖνον

ααββαδίον. Ἀκολούθως ὁ βασιλεὺς φορῶν τὸ στέμμα καὶ τῶν λοιπῶν τῆς βασιλικῆς ἀξίως ἐμβλήματα, ἤρχετο ὅπου ἦτο ὁ θρόνος· ἀνοιγομένου δὲ τότε τοῦ διαφράγματος, ἐπολυχρόνιζον πάντες. Εἶτα δύο ἄρχοντες ἐκ τῶν ἐντιμωτέρων προσῆγον τὸν ὑποψήφιον Καίσαρα ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἔλεγε πρὸς αὐτόν. « Ἡ βασιλεία μου προβάλλεται σε Καίσαρα », μεθ' ἧς ἐπολυχρόνιζον ἐκ νέου πάντες. Ὁ Καίσαρ, κύπτων, ἠσπάζετο τὸν πύδα τοῦ βασιλέως· ἀνισταμένου δὲ αὐτοῦ, ἐκλείετο τὸ διάφραγμα, καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἀπῆρχετο εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὁ δὲ Καίσαρ εἰς τὸν οἶκόν του, πάντων τῶν ἀρχόντων παρακολουθούντων αὐτῶν.

Ἐλίγας ἡμέρας ἐν τῇ πρωτευούσῃ ὁ Ρογήρος διατρίψας, ἐπανῆλθεν ἀκολούθως εἰς Καλλιούπολιν· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὑπέστη συμφορὰν τινα, ἣτις καιρίως ἐλύπησεν αὐτόν. Οἱ Τοῦρκοι, ἐξοπλίσαντες πολυάριθμα πλοῖα, προσέβαλον τὴν Χίον, καὶ κυριεύσαντες αὐτήν, ἐπέρασαν ἐν στόματι μαχαίρας πολλοὺς τῶν ἐγγχωρίων καὶ τινὰς τῶν αὐτόσε πρὸς φρουρὰν τῆς εὐρισκομένων Καταλάνων· οἱ δὲ περισωθέντες τούτων καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν Χίων, ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ τεσσαράκοντα φορτηγῶν νηῶν ὅπως διαπεραιωθῶσιν ἀλλαχοῦ, καταληφθέντες κατὰ τὸν πλοῦν ὑπὸ σφοδρᾶς τρικυμίας, ἐνανάγησαν περὶ τὴν Σκύρον καὶ ἀπώλοντο μέχρις ἐνός. Ἡ ἄλωσις τῆς Χίου, νήσου περικαλλοῦς καὶ εὐδαίμονος, προὔξηνσε δεινὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐντύπωσιν, οἱ δὲ δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Ρογήρου ἕνεκα τοῦ ἀπονεμηθέντος αὐτῷ ἀξιώματος, ἐξέπεμψαν κραυγὰς ἀγρίας κατὰ τῆς ἀνικανότητος· δῆθεν καὶ ἀνανδρίας τῶν Καταλάνων· ἡ δὲ ἀδικος αὕτη ὁμολογουμένως κατακραυγὴ καὶ αὐτὸν τὸν Ρογήρον κατέπληξε, διότι ἔβλεπεν ὅτι εἶχε πολλοὺς τοὺς ἐχθρούς. Ἄλλως τε καὶ ἡ πτώσις τῆς Χίου ἠδύνατο νὰ φέρῃ ὀλεθρίου συνέπειας, διότι τοῖς κατέχουσι τὴν νῆσον ταύτην εὐκολον

ἦτο νὰ ἀποκόψωσι πᾶσαν μετὰ τὸ πρωτεύουσας καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἴτε τῆς ἡπείρου συγχοινωνίαν.

Ἐκπληρώσας ὁ Ἀνδρόνικος ἃς ἀνέλαθεν ἀπέναντι τοῦ Ρογήρου ὑποχρεώσεις, ἐδικαιοῦτο νὰ περιμένῃ ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἤθελε προθυμοποιηθῆ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἰδικὰς του, μεταθεσίμων μετὰ τῶν Καταλάνων εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπως διώξῃ ἐκ τῆς Φιλαδελφείας τοὺς Τούρκους· ἀλλ' ὁ Ρογήρος οὐδὲν εἶχε διάθεσιν νὰ πράξῃ τοῦτο. Προφασιζόμενος δὲ ὅτε μὲν τὴν ἐγκυμοσύνην τῆς σύζυγος του, ὅτε δὲ τὴν μὴ πληρωμὴν τῆς μισθοφορίας, οὗ ἕνεκα οἱ στρατιῶται του δὲν τῶν ὑπῆκουον, αὐτὸς μὲν ἔμενεν ἡσυχάζων ἐν Καλλιουπόλει, τοὺς δὲ στρατιώτας του διένειμεν εἰς τὴν Κύζικον, εἰς τὰς Πηγὰς καὶ εἰς τὸ Λοπάδιον. Ἐκβιζόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ θέλων νὰ κερδίσῃ ἐκ νέου καιρὸν, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ πρὸς τὸν ἐν Ἀδριανουπόλει τότε διχτρύδοντα υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν Μιχαήλ, καίτοι παντοιοτρόπως ἡ σύζυγος καὶ ἡ πενθερά του προσεπάθησαν νὰ τὸν ἀποτρέψωσι τῆς μεταθέσεως ταύτης, λόγῳ μὲν ὅπως προσφέρῃ τῶν Μιχαήλ τὴν δέουσαν προσκύνησιν καὶ συμφωνήσῃ μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ ἐνεργήτῃ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἔργῳ δὲ ὅπως κατασκοπεύσῃ τὸ περὶ τὸν Μιχαήλ στράτευμα. Ὅθεν παραλαβὼν τριακοσίους ἰππεῖς καὶ χιλίους πεζοὺς, ἧ, κατὰ τὸν Πηχυμέρη, ἑκατὸν πεντήκοντα μόνον ἄνδρας, μετέβη, τῇ 23 Μαρτίου 1305, εἰς Ἀδριανουπόλιν, ἧτις ὅμως ἐγένετο ὁ τόπος αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ρογήρου διαφόρως οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς τῶν ἐξ Ἑσπερίας χρονολογῶν ἀρρογοῦνται, ἡμεῖς θέλομεν παραθέσει ἑκατέρων τὰς ἐξιστορήσεις, διότι ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ἀρρογήσεων, ἀγνοοῦμεν εἰς τίνα πρέπει νὰ δώσωμεν πίστιν.

Ἰδοῦ ἐν πρώτοις τί ὁ Παχυμέρης λέγει. « Ἐκλεξάμενος ὁ Ρογήρος ἑκατὸν πεντήκοντα ἄνδρας, οἷς ἐνεπιστεύετο μᾶλλον, κατηθύνη εἰς Ἀδριανούπολιν ἵνα κατασκοπεύσῃ τὸν στρατόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐγίνωσκεν ὅτι εἶχε καταστῆ ὑποπτος καὶ μισητός διὰ τῆς ἀτασθαλίας αὐτοῦ. Τῇ δὲ 28 Μαρτίου ὁ τοῦ Καίσαρος γυναικάδελφος Ἄσαν ἐξήγγειλε πρὸς τὸν Μιχαήλ, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεθεώρει τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ὅτι ὁ Ρογήρος ἤρχετο πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ, ἐπαπορῶν διὰ τοῦτο, πέμψας ἠρώτησε τὸν Ρογήρον πρὸς τίνα σκοπὸν ἤρχετο καὶ ἂν ἐπραττε τοῦτο διατεταγμένος παρὰ τοῦ Ἀνδρονίκου ἢ ἐκ γνώμης αὐτοθελοῦς. Ἀποκριθέντος δ' ἐκείνου ὅτι ἤρχετο νὰ τὸν προσκυνήσῃ, ἅτε προτιθέμενος νὰ διαπεραιωθῇ εἰς Ἀνατολήν, καὶ νὰ τῷ προσφέρῃ τὸ σέβας του, ὁ Μιχαήλ, τούτων ἀκούσας, τὸν ἐδεξιώσατο φιλοφρόνως, τὸν προσεκάλεσεν εἰς τὴν τράπεζάν του καὶ εἰσήλθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν· ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιούσαν τῷ ἐπεδαψίλευσε πολλὰς περιποιήσεις καὶ τὸν παρήγεσε νὰ παύσῃ τυραννικῶς μεταχειριζόμενος τοὺς Ρωμαίους, ὅπερ ἐκείνος ἀσμένως ὑπεσχέθη, μεθ' ἧ ἀπῆλθε τῶν ἀνακτόρων. Ἐν τούτοις οἱ ὑπὸ τὸν Γεώργιον Ἀλανοί, οἵτινες ἦσαν λίαν ἠρεθισμένοι κατὰ τοῦ Ρογήρου, ἕνεκα τοῦ ὑπὸ τῶν Καταλάνων ἐν Κυζίκῳ διαπραχθέντος φόνου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ των, καὶ ἐζήτουν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδικηθῶσιν, εὔρον τὴν περίστασιν ἵνα πράξωσι τοῦτο· ὅθεν καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ρογήρος, καταλιπὼν τοὺς σωματοφύλακας, εἰσήρχετο μόνος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς αὐγούστης συζύγου τοῦ Μιχαήλ ἵνα τὴν ἐπισκεφθῇ, ὁ Γεώργιος τῷ ἐνέπηξεν, ἐπὶ τῆς φλοιᾶς τῆς θύρας ἵσταμένα, τὴν μάχαιράν του εἰς τοὺς νεφρούς, οἰοεὶ ἐκζητῶν τὸ αἷμα τοῦ ἰδίου υἱοῦ, καὶ τοιουτρόπως ἐπέσε παραχρῆμα ὁ βάρβαρος καὶ ἄδικος καὶ ἐπληρμένος ἐκείνος, ἀλλ' ὄξυς εἰς πολέμους καὶ διεγχευμένος ἀνήρ. Θόρυβος μέγας ἐγένετο τότε, οἱ δὲ

ἀπ' Ἀνατολῆς, μεμνημένοι τῶν ὄσων ἔπαθον ὑπὸ τῶν Καταλάνων, ὤρμησαν ἐπὶ τὸ σῶμά του, τὸ διεσπάραζαν καὶ ἤθελον καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα του νὰ ροφήσωσι· τοσοῦτο μῖσος ἠσθάνοντο κατ' αὐτοῦ. Ταῦτα μαθὼν ὁ Μιχαήλ καὶ ἐκτός ἑαυτοῦ γεγυγώς, ἠρώτα πρὸ πάντων περὶ τῆς αὐγούστης εἰ ἐσώθη, διότι ἀκούσας ὅτι ὁ φόνος ἐγένετο ἐν τοῖς δωματίοις ἐκείνης ἐφορέθη μὴ καὶ αὕτη ἔπαθῃ τι ἀνήκεστον· ὅτε δὲ ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ σύζυγός του ὑγείαιεν, ἐλυπήθη σφόδρα διὰ τοῦ Ρογήρου τὸ πάθημα, καὶ ὡς φρόνιμος ἀνὴρ ἀπηγόρευσε νὰ εἴπωσιν εἰς τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα Καταλάνους τί συνέῃ, ἀλλὰ διέταξε νὰ τοὺς περικυκλώσωσι, νὰ τοὺς ἀφοπλίσωσι καὶ ἀκολούθως νὰ τοὺς ἐγκλείσωσιν εἰς εἰρκτάς. Τότε οἱ Ἄλανοι καὶ οἱ ἀπ' Ἀνατολῆς φονεῖς τοῦ Καίσαρος, προσελθόντες πρὸς τὸν Μιχαήλ, ἐδικαιολόγησαν τὴν πρᾶξιν αὐτῶν, λέγοντες ὅτι κατέσφαζαν ἕνα ἀλάστορα τῶν πολλῶν καὶ ἀποστάτην κατὰ τοῦ βσιλέως, ἕτεροι δέ, ὧν οἱ πλείοις ἦσαν Ἄλανοί, ἐπιβάντες τῶν ἵππων, ἔτρεχον πανταχοῦ ζητοῦντες νὰ εὔρωσι Καταλάνους. Ὁ Μιχαήλ, μαθὼν τὴν ἐκδρομὴν αὐτῶν καὶ φοβούμενος μὴ οὕτως ἀσυντάκτως τρέχοντας, οἱ ἐναντίοι ἐπιπέσωσιν ἐπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς κατατροπώσωσιν, ἔστειλε τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον ἵνα τοὺς συναγάγῃ· καίτοι δ' ἐκεῖνος προσεπάθησε παντοιοτρόπως, δὲν ἐπέτυχεν ὁμως νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν τοῦ ἀνεψιοῦ του ἐπιθυμίαν, μῆτε νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ φονεύσωσιν ὄσους Καταλάνους ἔπεσαν εἰς χεῖρας αὐτῶν.»

Κατὰ δὲ Νικηφόρον τὸν Γρηγοράν, ὁ τοῦ Ρογήρου φόμος συνέβη ὡς ἐξῆς. « Καταλιπὼν ὁ Καῖσαρ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ πρὸς φρούρησιν τῆς Καλλιουπόλεως, ἀπελέξατο διακοσίους ἀνδρας καὶ μετέβη πρὸς τὸν ἐν Ὀρεστιάδι τῇ Θρακικῇ διατρίβοντα τότε μετὰ τῷ στρατοῦ αὐτοῦ Μιχαήλ, ὅπως ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν τεταγμένην μισθοφορίαν, καὶ ἀνάγ-

κη τὸν ἐκδίασθαι πρὸς τοῦτο. Τοῦτου γενομένου, καὶ τοῦ μί-
σους ὕπερ πρότερον ὁ Μιχαήλ κατ' αὐτοῦ ἔτρεφε κορυφωθέν-
τος, πολλοὶ στρατιῶται τὸν περιεκύκλωσαν καὶ τὸν ἐρόνευσαν
πρὸ τῶν ἀνακτόρων μετὰ πολλῶν ἐκ τῶν συνοδευόντων αὐτῷ,
διότι οἱ πλείους ἐπέτυχον διὰ τῆς φυγῆς νὰ σωθῶσιν ἐν Καλ-
λιουπόλει, ἐνθα ἐξήγγειλον τὰ γενόμενα. *

Ἴδωμεν νῦν πῶς ὁ Καταλάνος Μουντάνερ ἀφηγεῖται τὰ
κατὰ τὸν φόνον ἐκεῖνον.

α' Ὁ Καῖσαρ, λέγει, μετέβη μετὰ τριάκοντα ἀνδρῶν εἰς Ἀ-
δριανούπολιν ἵνα ἴδῃ τὸν κύρ Μιχαήλ, υἱὸν πρωτότοκον τοῦ
αὐτοκράτορος, ἀγόμενος εἰς τοῦτο ἐκ τῆς μεγάλης εὐθύτητος
τῆς καρδίας του, καὶ ἐκ τῆς ἰδιαζούσης ἀγάπης ἣν ἔτρεφε πρὸς
τε τὸν αὐτοκράτορα καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του. Ἐνόμιζε δὲ ὅτι
καθὼς αὐτὸς ἦτο εἰλικρινής, ὁμοίως ἤθελον εἶσθαι τοιοῦτοι ὅτε
αὐτοκράτωρ καὶ ὁ υἱὸς του· συνέβαιναν ὁμῶς ὅλως τὸ ἐναντίον,
ὡς ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας θέλει τὸ ἀποδείξει. Ἀναχωρήσας
λοιπὸν ὁ Καῖσαρ ἐκ τοῦ στρατοπέδου, κατέλιπε τὸν μὲν μέ-
γαν δούκα Βερανζέρον δ' Ἐντένια ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ, τὸν
δὲ Βερανζέρον Ροκαφόρ στρατιωτικὸν δικαστήν· τοιουτοτρόπως
δὲ ἀΐκιστο εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐνθα ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος
κύρ Μιχαήλ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησίν του καὶ τὸν ὑπεδέξατο μετὰ
μεγίστης τιμῆς. Τοῦτο δ' ἐπραξεν ἐκ καθαρᾶς κακεντρεχείας καὶ
διὰ νὰ ἴδῃ ἐκ πόσων ἀτόμων συνέκειτο ἡ συνοδεία του. Ὅτε
δὲ εἰσῆλθον εἰς Ἀδριανούπολιν, εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐχαρί-
στησιν τὴν ὁποίαν ὁ Καῖσαρ ἐμαρτύρει βλέπων τὸν κύρ Μιχαήλ,
οὗτος ἀπεκρίνετο διὰ προσπεποιημένης καὶ πλαστῆς χαρᾶς καὶ
εὐχαριστήσεως. Μετὰ δὲ ἑξ ἡμερῶν διαμονὴν τοῦ Καίσαρος ἐν Ἀ-
δριανουπόλει, ὁ κύρ Μιχαήλ προσεκαλέσατο τὸν ἀρχηγὸν τῶν
Ἀλανῶν Κίρκωνα, καὶ Μελίχ τὸν ἀρχηγὸν τῶν Τουρκοπούλων,
δηλαδὴ ἀπὸ Τούρκων Χριστιανῶν, ὥστε εὕρισκοντο τότε

εις Ἀδριανούπολιν ὡσεὶ ἑννεακισχίλιοι Ἄλανοι καὶ Τουρκόπουλοι. Τούτων οὕτω γενομένων, ὁ κύρ Μιχαήλ ἐκάλεσεν εἰς γεῦμα τὸν Καίσαρα· μετὰ δὲ τὸ γεῦμα εἰσελθὼν ὁ Κίρκων εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔβη ἦτο ὁ κύρ Μιχαήλ, ἡ σύζυγός του καὶ ὁ Καίσαρ, καὶ σπασάμενος τὸ ξίφος ἔκοψε μεληδὼν τὸν τε Καίσαρα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· εἶτα δὲ ἐξελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἐφόνευσαν ὄσους εὖρον ἐκ τῶν ἐλθόντων μετὰ τοῦ Καίσαρος Καταλάνων, ἐκτὸς τριῶν, οἵτινες ἐσώθησαν ἀναβάντες εἰς ἓν κωδωνοστάσιον, δῆλα δὴ τοῦ Ραμόνδου Ἀχιεῖ ἐκ Καστελώνης τῆς Ἀμπουριακῆς, ἱππότου δὲ τῆς Καταλωνίας, τοῦ Γεωργίου Τούς, υἱοῦ ἑνὸς ἱππότου τῆς Καταλωνίας καὶ τοῦ Βερανζέρου δὲ Ρουδῶρ ἐκ Λοβεργάτου. Οἱ τρεῖς οὗτοι προσβληθέντες εἰς τὸ κωδωνοστάσιον, ἐπολέμησαν μετὰ τῆς ἀνδρίας, ὥστε ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος θαυμάσας εἶπεν ὅτι ἄδικον εἶναι νὰ φονεύσωσι τοιοῦτους ἄνδρας. Ὅθεν τοὺς ἀπέπεμψε μετὰ φρουρᾶς, καὶ αὐτοὶ μόνοι ἐξ ὧν ἐσώθησαν.»

Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν Ἀδριανουπόλει, ἄλλαι σκηναί, ἐπίσης αἱματηραί, διεδραματίζοντο ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ αὐτοκράτωρ, εὐνοῶν τὸν ναύαρχον Φεράνδον δ' Ἀόνε, τὸν ὁποῖον εἶχε νυμφεύσει μετὰ τῆς θυγατρὸς Ραούλ τοῦ Παχέος, ἀνδρὸς ἐκ τῶν ἐπιφανῶν τῆς πρωτευούσης, τῷ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν διοίκησιν ἑνὸς πλοίου, προωρισμένου μετ' ἄλλων ὅπως προσβάλλῃ τοὺς Τούρκους. Ἐν ᾧ δὲ ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ, ἀνεκαλύθη ὅτι εἶχε κεκρυμμένους ὑπὸ τὸ κατάστρωμα ὡσεὶ πεντήκοντα Ἀλμογαβάρους διὰ σκοπὸν προδοτικόν. Τούτου δὲ διαδοθέντος εἰς τὴν πόλιν, ἅπας ὁ λαὸς ἐξηγέρθη κατὰ τῶν παρεπιδημούντων Καταλάνων, οἵτινες διὰ τὰς κακουργίας αὐτῶν εἶχον καταστῆ μισητοὶ τοῖς πᾶσι, καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς αὐτῶν ἑτέρων δὲ καταφυγόντων ὡς εἰς ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ραούλ, ἐν οἷς ἦν καὶ αὐτὸς ὁ ναύαρχος, ὁ λαὸς συνήλθεν

ὑπὸ τὸν οἶκον καὶ ἀπήτησε παρὰ τοῦ Ραοῦλ νὰ τῷ παραδώσῃ τοὺς Καταλάνους. Ἀρνηθέντος δ' ἐκείνου νὰ πράξῃ τούτο, ἔθισαν πῦρ εἰς τὸν οἶκον, μάτην τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς προσπαθήσαντος νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ὀρμὴν τοῦ πλῆθους, καὶ κατέκαυσαν ὅλους τοὺς ἐκεῖ καταφυγόντας, ἐν οἷς, ἐκτὸς τοῦ ναυάρχου, ἦσαν καὶ τρεῖς πρεσβευταί, οὓς ὁ δ' Ἐντένκας εἶχε στείλει πρὸς τὸν αὐτοκράτορα μετ' ἰδιαιτέρας ἀποστολῆς.

Μετὰ δὲ τὰ ἐν Ἀδριανουπόλει γινόμενα, ὁ Μιχαήλ, συναγαγὼν πολυάριθμον ἰππικόν, ἀπέστειλεν αὐτὸ ἵνα προσβάλλῃ τοὺς Καταλάνους· καθ' ἣν δὲ ἡμέραν οἱ ἀποσταλέντες μετέβαινον εἰς Καλλιούπολιν, οἱ Καταλάνοι τοὺς ἵππους των πρὸς νομὴν πέμψαντες, ἦσαν τῆδε κάκειθεν δισπαρμένοι· ὅθεν, ἀπροπαρσκειῶν ὄντων, οἱ τοῦ Μιχαήλ στρατιῶται ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν, ἐκυρίευσαν ὅλους τοὺς ἵππους των καὶ ἐφόνευσαν ὡσεὶ χιλίους· ὥστε μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας τῶν Καταλάνων καταστροφᾶς ἀπελείποντο μόνον διακόσιοι ἑξ ἵπποι καὶ τρισχίλιοι καὶ τριακόσιοι ἑπτὰ πεζοὶ καὶ ἑφιπποὶ. Δὲν ἔμειναν ὁμῶς καὶ οὗτοι ἤρεμοι, ἀλλ', οἷονεὶ ἀντεκδικούμενοι, φρικωδῶς ἐχρήσαντο τοῖς δυστυχέσι κατοικοῖς τῆς Καλλιουπόλεως, τοὺς μὲν ἄνδρας ἠσπιδὸν κατασφάζαντες, τὰς δὲ γυναῖκας ἐκβιάσαντες καὶ οἰκτρῶς θανατώσαντες, τὰ δὲ παιδία ἀσπλάγχχνως ἀνασκολοπίσαντες.

Ἐν τούτοις τῶν Καταλάνων οἱ ἀρχηγοί, καίτοι ὀλιγάριθμον ἄγοντες στρατιάν καὶ περικυκλούμενοι ἀπὸ ἐχθρῶν, δὲν ἀπέβαλλον τὴν ἀλαζονίαν αὐτῶν, ἀλλ' ἐσκέπτοντο τίνι τρόπῳ ἠδύναντο νὰ καταστρέψωσι τοὺς Βυζαντινοὺς στρατοὺς· πρὸ παντός δ' ἤρξαντο νὰ ὀχυρώνωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ σκάπτωσι τάφρους, ὅπως ἐκτοτε ὀρμητήριον τὴν ἔχωσι τῶν ἐπιδρομῶν αὐτῶν. Ἐν ᾧ δὲ εἰργάζοντο εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῆς πόλεως, ἐ-

φάνη πολυάριθμος στρατός Ἀλανῶν καὶ Τουρκοπούλων, ὅστις, εἰάν πιστεῦσωμεν εἰς τοὺς ἐξ Ἐσπερίας συγγραφεῖς, συνέκειτό ἐκ τριακοντακισχιλίων πεζῶν καὶ δεκατετρακισχιλίων ἱππέων, καὶ περιεκύκλωσε τὴν πόλιν. Ὁ Βερανζέρος δ' Ἐντέγκα, εἴτε θέλων νὰ ἐξευμενίσῃ τοὺς ἐχθροὺς, εἴτε διὰ νὰ τηρήσῃ τοὺς ἐν χρήσει τότε παρὰ τῷ ἔθνει του πολεμικοὺς τύπους, ἀπέστειλεν ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἐκ τοῦ ἱππότου Σιχάρ, ἐκ τοῦ ἀδαλίλου Πέτρου Δοπέζ, ἐκ δύο ἀρχηγῶν Ἀλμογαβάρων καὶ ἐκ δύο κομήτων, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἵνα τῷ διακηρύξωσιν ἐν ὀνόματι ὄλου τοῦ ἔθνους των ὅτι διὰ τὰς ἐπιβουλάς αὐτοῦ, παραιτοῦνται τῆς ὑπηρεσίας του οἱ μισθοφόροι Καταλάνοι, καὶ, εἰάν μὴ τοῖς δώσῃ ἱκανοποίησιν, τοῦ κηρύττουσι τὸν πόλεμον. Ἐν ᾧ δ' ἐπερίμενον ἀπάντησιν, ὁ στρατός τοῦ Μιχαὴλ ἐστενοχώρει ἔξωθεν τὴν Καλλιούπολιν, καὶ ἔφερε τοὺς Καταλάνους, καίτοι γενναίως ἀμυνομένους, εἰς δυσχερῆ θέσιν.

Μεγίστη δὲ διαίρεσις ἐπεκράτει παρὰ τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν Καταλάνων καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃσι τὸν πόλεμον, ἕκαστος δὲ αὐτῶν ἰδίαν ἐξέφερε γνώμην, κατὰ πολὺ τῆς τοῦ ἄλλου διαφέρουσαν. Ἴνα δὲ μὴ ἐπέλθῃ καὶ ἐχθρότης μεταξὺ αὐτῶν, ἐν ἐποχῇ μάλιστα καθ' ἣν ἀπῆρτεῖτο μεγίστη σύμπνοια, ἀπεφάσισαν νὰ συγκροτήσωσι γενικὸν συμβούλιον εἰς ὃ νὰ ὑποβάλλῃ ἕκαστος τὴν γνώμην των, ἣ δὲ κατὰ πλειοψηφίαν παραδεχομένη ἐμελλε νὰ ἐφαρμοσθῇ. Συνελθόντων λοιπὸν πάντων τῶν ἀρχηγῶν ἐπὶ τὸ αὐτό, λαβὼν πρῶτος τὸν λόγον ὁ Βερανζέρος δ' Ἐντέγκα, ἔλεξε τάδε.

«Φίλοι καὶ συστρατιῶται. Ἄν ἄνθρωποι, οἳοι ἡμεῖς, ἦτο δυνατόν νὰ καταβάλωνται εὐκόλως, βεβαίως ἐν ἡ περιστάσει »σήμερον διατελοῦμεν, ἠθέλομεν καθ' ὀλοκλήριαν εἶσθαι καταβεβλημένοι· διότι τί ὑπάρχει ἀποτροπαιότερον παρὰ νὰ

»πολεμώμεθα ὑφ' ἐκείνων, οἵτινες χρέος εἶχον νὰ ἦναι ὑπέρμαχοι
 »ἡμῶν ; Τίς ἡ ὠρέλεια ὅτι ἐνίκησαμεν τοσαύτας νίκας, ὅτι
 »κατεκτήσαμεν τοσαύτας ἐπαρχίας, ὅτι ἐχύσαμεν τοσοῦτον
 »παῖμα, ἀφ' οὗ, ἀντὶ νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς ὀφειλομένης εἰς τὰς
 »τοιαύτας ἡμῶν ἀνδραγαθίας εὐγνωμοσύνης, παραδιδόμεθα σή-
 »μερον εἰς τὸν θάνατον ; Εὐτυχεῖς, εὐτυχέστατοι εἶναι ἐκεῖ-
 »νοι τῶν συστρατιωτῶν ἡμῶν, ὅσοι προηγήθησαν ἡμῶν εἰς τὸν
 »τάφον, διότι δὲν ὑρίστανται πλέον τὴν δυστυχίαν, ἣτις βα-
 »ρύνει σήμερον ἡμᾶς. Δικαιούμεθα ἄρα νὰ λάβωμεν φρικτὴν
 »ἐκδίκησιν διὰ τοσοῦτον ἀποτρόπαιον πρὸς ἡμᾶς συμπεριφορᾶν
 »διότι, ἂν ἐπανηρχώμεθα εἰς τὰ ἴδια, χωρὶς νὰ ἐκδικηθῶμεν,
 »οἱ γονεῖς καὶ οἱ φίλοι ἡμῶν ἤθελον ἀρνηθῆ νὰ μᾶς δεχθῶσιν,
 »ἢ δὲ πατρὶς ἡμῶν ἤθελε μᾶς ἀποδιώξει τῶν κόλπων τῆς καὶ
 »μᾶς ἀποκηρύξει. Μηδένα πτοήσῃ ὁ μικρὸς ἀριθμὸς ἡμῶν.
 »τὸ μῖσος θέλει πολλαπλασιάσει τὰς δυνάμεις ἡμῶν καὶ ἡ
 »δικαιοσύνη θέλει μεθ' ἡμῶν συμπολεμήσει. Ψυχαί, οἶαι αἱ ἡ-
 »μέραι, δὲν γνωρίζουσιν ἐμπόδια ἢ κινδύνους· οὐδὲν δύναται νὰ
 »τὰς ἀναχαιτίσῃ, εἶναι ἀνίκητοι. Ἡ ἐλευθέρωσις τῆς Ἀσίας
 »ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ καὶ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων διὰ τῆς δυ-
 »νάμεως τῶν ὄπλων ἡμῶν, εἶναι γεγονὸς καλύπτρον ἡμᾶς δό-
 »ξης ἀθανάτου, ἣτις θέλει φέρεи τὸ ὄνομα ἡμῶν μέχρι τῶν ἀπω-
 »στάτων γενεῶν, καὶ τὴν ὁποίαν, καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνάδρωις πρὸς
 »ἡμᾶς φερόμενοι Γραικοί, δὲν δύνανται νὰ ἀτενίσωσιν ἄνευ
 »θαυμασμοῦ. Ἄς δοκιμάσωσι λοιπὸν οἱ ἄπιστοι αὐτοὶ τὴν δύ-
 »ναμιν τῶν νικηφόρων ἡμῶν βραχιόνων, ἀφ' οὗ δὲν ἠθέλησαν
 »νὰ τοὺς κρατήσωσιν εἰς συνδρομὴν των. Νομίζουσιν ἀναμφι-
 »βόλως ὅτι δὲν ἔχομεν νὰ πράξωμεν ἄλλο εἰ μὴ νὰ ἐπιβῶμεν
 »τῶν πλοίων μας καὶ ἐπιστρέψωμεν εἰς Σικελίαν· ἀλλ' εἶναι
 »ἠπατημένοι. Πρέπει νὰ διατηρήσωμεν ἐφ' οἰαδήποτε τιμῇ
 »τὴν Καλλιόπολιν· ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις αὕτη κεῖται εἰς τὴν

πείσοδον τοῦ στενοῦ, εὐκόλως θὰ δυνάμεθα νὰ διακόπτωμεν
 πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τὴν συγκαινωνίαν τῶν θαλασσῶν, καὶ ἐμπο-
 » δίζωμεν τοὺς στόλους αὐτῶν νὰ ποντοπορῶσιν. Ὅπως ὅμως
 » ὤμεν καλῶς παρεσκευασμένοι εἰς ἄμυναν, ἔχομεν ἀνάγκην
 » χρημάτων καὶ τροφῶν, τῆς δὲ πατρίδος ἡμῶν μακρὰν ἀπ-
 » ρχούσης, δὲν δυνάμεθα νὰ περιμένωμεν παρ' ἐκείνης συνδρομὴν
 » ἄλλως τε καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν εἰσὶν ἠσυχλημένοι περὶ τὰ
 » ἴδια, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν τι παρ' αὐτῶν, ὥστε
 » πρέπει ἐκ τοῦ ἐχθροῦ νὰ πορίζωμεθα ὅ,τι ἀναγκαῖοι ἡμῖν.
 » Οἱ τοὺς νήσους καὶ τὰς παραλίας τῶν παρακειμένων χωρῶν
 » κατοικοῦντες Γραικοὶ ζῶσιν ἐν μεγίστῃ ἀσφαλείᾳ, πεπεισμέ-
 » νοι ὅτι ἡμεῖς, ἀνίσχυροι ὄντες νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν Καλ-
 » λιούπολιν, οὐδέποτε θέλομεν ἀποφασίσει νὰ μακρυνθῶμεν
 » τῶν τειχῶν αὐτῆς. Ἄς ὠφεληθῶμεν λοιπὸν ἐκ τῆς πεποιθή-
 » θεώς των ταύτης, καὶ ἐπιβαίνοντες τῶν ἐναπολειπομένων
 » ἡμῖν πλοίων καὶ γαλερῶν, ἃς προσβάλωμεν αὐτοὺς καὶ ἃς
 » λάβωμεν πλουσίαν λείαν ὅπως δι' αὐτῆς ἐπαρκέσωμεν εἰς
 » τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη μου, καὶ
 » ἀναδέχομαι νὰ ἐφαρμόσω αὐτήν. »

Τοὺς τελευταίους τούτους λόγους ἀκούσας ὁ Ροκαφόρ, ἠγέρ-
 » θη πελιδνὸν ἔχων ἐκ τῆς ὀργῆς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν φωνὴν
 » τραχείαν, καὶ ἔλεξε ταῦτα.

« Ἡ λύπη, ἦν αισθανόμεθα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ρογήρου, καὶ
 » τῶν λοιπῶν ἀνδρείων, οἵτινες μετέσχον τῆς τύχης ἐκείνου, ἐκ-
 » δηλοῦται ἀρχούντως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μου· οὐδεὶς ἄρα πλέον
 » ἐμοῦ ποθεῖ τὴν ἐκδίκησιν. Συμφωνῶ ὅτι σήμερον πρέπει νὰ
 » διαβουλευθῶμεν μετ' ἀγανακτήσεως μᾶλλον ἢ μετὰ ψυχρᾶς
 » ἀπαθείας. Ἡ ταχύτης καὶ ἡ ἀκάθεκτος ὁρμὴ εἰς περιστάσεις
 » ἐξαιρετικὰς εἶναι προτιμητέα τῶν μέτρων, ἅτινα ὄρμος σπῆ-
 » ψις καὶ βραδεία συζήτησις δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ· ὥστε

συμφωνῶ κατὰ πάντα πρὸς τὸν Βερανζέρον δ' Ἐντέγκα εἶτι
 » ἂν ἐπανεκάμπτωμεν εἰς τὰ ἴδια, χωρὶς νὰ τιμωρήσωμεν τοὺς
 » Γραικοὺς διὰ τὴν ἀπιστίαν των, καὶ χωρὶς δι' αἵματος νὰ
 » ἀποπλύνωμεν τὴν προσγενομένην ἡμῖν ὕβριν, ἠθέλομεν αἰω-
 » νίως κατασχυνθῆ' δὲν συμφωνῶ ὁμῶς πρὸς αὐτὸν καθ' ὅσον
 » ἀφορᾷ τὸν πόλεμον. Ἦθελεν εἶσθαι θανάσιμον ἀμάρτημα εἰ διε-
 » μερίζομεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν διότι, ἀφ' οὗ πολὺ ὀλίγοι εἶναι
 » αὐτὰ ὅπως ἀντιστῶσιν εἰς μίαν πολιορκίαν, τί ἤθελε γίνεαι
 » ἂν ἀκόμη διμερίζοντο; Πιστεύω ὅτι ἡ ἐκστρατεία ἦν προ-
 » ρεῖνει ὁ ἀνδρείος οὗτος μαχητὴς θέλει στεφθῆ δι' ἐπιτυχίας.
 » πιστεύω ὅτι θὰ λήσῃ, ὅτι θὰ δηώσῃ τὰς παρακειμένας χῶ-
 » νρας, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ ὑποστῆ ζημίαν· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ
 » ἐγγυηθῆ ἡμῖν, ὅτι καθ' ἣν ὥραν ἐκεῖνος διατρέχει τὰς θαλάσ-
 » σσας, οἱ Γραικοὶ δὲν ἤθελον, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του, προσβάλλει τὴν
 » ἀπολειπομένην ἐν Καλλιουπόλει ὀλιγάριθμον φρουράν, ἐξον-
 » τῶσει αὐτὴν καὶ κυριεύσει τὴν πόλιν; Τότε ποῦ ὁ Βεραν-
 » ζέρος μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του θέλει εὔρει ἄσυλον; ποῦ θέλει
 » προσορμίσει ἐν ἀσφαλείᾳ τὸν στόλον του; ποῦ θέλει ἀπο-
 » θέσει τοὺς καρπούς τῶν νικῶν του; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει
 » δὲν θέλει ἀπομείνει εἰς ἡμᾶς ἄλλο ἢ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς
 » Σικελίαν· ἀλλὰ δύναται νὰ μᾶς ὑποσχεθῆ ὅτι οἱ ἐχθροὶ δὲν
 » θέλουσι μᾶς κλείσει τὴν διάβασιν; Ἄν ἐξαγάγῃ στρατιώτας
 » ἐκ Καλλιουπόλεως, πολλῶ ἐυλογώτερον πρέπει νὰ φοβῆται
 » ὅτι θέλομεν ἀποβάλλει τὴν Καλλιούπολιν, παρὰ νὰ ἐλπίζῃ ὅτι
 » θέλει ἐπανελθεῖ νικητὴς. Διὰ τί ὁ Βερανζέρος νὰ μὴ μιμῆται
 » τὴν φρόνιμον διαγωγὴν τῶν ἐπισημοτέρων ὀπλαρχηγῶν; Αἱ
 » στρατιωτικαὶ ἱστορίαι διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι κατὰ περιστάσεις
 » παραπλησίας σχεδὸν πρὸς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡμεῖς σήμερον δια-
 » τελοῦμεν, προσεπάθησαν πάντοτε νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἕνα τό-
 » πον ὀχυρὸν, καὶ νὰ τὸν διατηρήσωσι με' θυσίαν, ἐν ἀνάγκῃ

καὶ αὐτῶν τῶν ἀρίστων αὐτῶν στρατιωτῶν. Ἔχομεν δλοὶ
 ἔτα αὐτὰ συμφέροντα, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλίπωμεν τὸν
 κοινὸν ἀγῶνα. Ἄς παραδοθῶμεν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς μα-
 νίας ἡμῶν, ἄς καταφρονήσωμεν τοῦ θανάτου, ἄς ἐξέλθωμεν
 τῆς πόλεως, ἄς προσβάλωμεν τοὺς ἐχθροὺς, ἄς τοὺς μακρύνω-
 μεν τῆς Καλλιουπόλεως, μηδὲως ἀναλογιζόμενοι τὸ πλῆθος
 τῶν φαλάγγων αὐτῶν. Πλήρεις πεπειθήσεως ἐπὶ τοῦ δικαίου
 τοῦ ἀγῶνος ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδαμάστου ἐκείνου θάρρους,
 μεθ' οὗ ἐθριαμβεύσαμεν κατὰ τῶν Τούρκων, τῶν κατακτησάν-
 των τὴν Ἑλλάδα, μὴ ἀμφιβάλωμεν περὶ τῆς νίκης, ἀλλ' ἐλ-
 πίσωμεν ὅτι θέλομεν καταστρέψει τὰς πολυαριθμοὺς τῶν
 Γραικῶν τάξεις, καὶ καταισχύσει τοὺς ὑπερηφάνους ἀετοὺς των
 μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας, μεθ' ἧς κατησχύναμεν τὴν ἡμι-
 σέληνον. Ἄν δὲ πέπρωται νὰ εὕρωμεν τὸν θάνατον ἐν τῷ
 μέσῳ τῆς μάχης, παρήγορον τοῦλάχιστον καὶ ἐνδοξον εἶναι
 ὅτι ἀπεθάνομεν μετὰ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας ἐκδίκησιν λαμ-
 βάνοντες ἀπὸ τὸ ἀπιστότερον τῶν ἐθνῶν.»

Ἡ τοῦ Ροκαφόρ γνώμη ἐφάνη τοῖς πολλοῖς προτιμητέα τῆς
 τοῦ Βερανζέρου, διότι ἅπαντες συνηθάνοντο ὅτι τὸ μόνον ὅπερ
 ἠδύνατο νὰ τοὺς σώσῃ ἦτο ἡ συγκέντρωσις· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τε-
 λευταῖος οὗτος ἐπέμενεν εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκφρασθεῖσαν ἰδέαν,
 καὶ τρόπον τινα ὠνειδίξε τοὺς ἄλλους ὡς δειλοὺς, ἐδέησεν,
 ἵνα ἀποφύγῳσιν ἐκεῖνοι τοιαύτην μομφήν, νὰ ὑποβληθῶσιν ἐπὶ
 τέλους εἰς αὐτήν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα συνεζητοῦντο, ἐπῆλθεν ἀπροσ-
 δόκητόν τι εὐτύχημα εἰς τοὺς Καταλάνους, ὅπερ ἐνέπλησεν αὐ-
 τοὺς χαρᾶς· ἐπληροφόρησαν ὅτι ὁ ἰνφάντης Δὸν Σάγγης δῆλα δὴ
 τῆς Ἀραγῶνος εἶχε καταπλεύσει μετὰ δέκα γαλερῶν εἰς Μιτυ-
 λήνην, ὅθεν ἐπεμψαν δύο ἀρχηγοὺς πρὸς αὐτόν, ἐπιτιθέμενοι τὴν
 σικτρὰν των κατάστασιν καὶ παρακαλοῦντές τον νὰ σπεύσῃ
 πρὸς βοήθειάν των. Ὁ Δὸν Σάγγης ἐπλευσεν ἀμέσως εἰς Καλ-

λιούπολιν, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς μετ' ἀρρήτου ἐνθουσιασμοῦ.
 Ἐν τούτοις οἱ πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον σταλέντες πρέσβεις τῶν
 Καταλάνων, ἀφικόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐπαρουσιάσθη-
 σαν πρὸς τὸν βᾶῦλον τῶν Ἐνετῶν, καὶ τοὺς προξένους τῶν Γε-
 ρουησιῶν, τῶν Πισσαίων καὶ τῶν Ἀγκωνιτῶν καὶ ἐπέδωκαν
 ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν διακοίνωσιν τοιαῦτά τινα ἐν συνόψει ἐκθέ-
 τουσαν. Ὅτι οἱ ἐν Καλλιουπόλει Καταλάνοι καὶ Ἀραγῶνοι
 ἀπόφασιν εἶχον νὰ ἀπεθάνωσιν ὅπως ἐκδικήσωσι τὸν φόνον
 τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ κράτους ἐνταλῆ τοῦ
 Ἀνδρόνικου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ σφαγιασθέντων ὁμοεθνῶν των
 ὅτι ἀκριβῶς τηροῦντες τὸν λόγον των δὲν ἠθέλησαν νὰ προ-
 βῶσιν εἰς ἐχθροπραξίας κατὰ τῶν βασιλέων ἐκείνων πρὶν ἢ νο-
 μίμως ἀκυρώσωσι τὰς πρὸς αὐτοὺς συνομολογηθείσας συμβά-
 σεις· ὅτι τοὺς ἐθεώρουν ὡς ἀπίστους καὶ προδότας, καὶ ὅτι
 προσεφέροντο νὰ λύσωσι τὰς διαφοράς των εἰς μάχην ἐντὸς κε-
 κλεισμένου χώρου ἑκατὸν πρὸς ἑκατὸν ἢ δέκα πρὸς δέκα, ἐλ-
 πίζοντες ὅτι ἡ μάχαιρά των ἤθελεν εἶσθαι τὸ ὄργανον, ὅπερ
 ὁ Θεὸς ἐξελέξατο διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν δόλον. Ὁ τῆς Ἐνε-
 τίης βᾶῦλος ἀνεδέξατο νὰ διαβιβάσῃ τὴν διακοίνωσιν ταύτην
 πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὅπερ καὶ ἔπραξεν· ἀπαντήσαντος δὲ
 τοῦ Ἀνδρόνικου εἰς τὴν διακοίνωσιν ὅτι οὐδόλως ἐνεχόμενος
 ἢ εὐθυνόμενος εἰς τὰ παθήματα τῶν Καταλάνων, οὐδόλως ὑπο-
 χρεοῦται καὶ νὰ δώσῃ ἱκανοποίησιν δι' αὐτά, οἱ πρέσβεις ἀπε-
 φάσισαν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Καλλιούπολιν· πρὶν ὅμως τούτου,
 ἠθέλησαν νὰ ἀφήτωσι μαρτύριον διαρκές τοῦ ὅτι πιστῶς ἐξε-
 κλήρωσαν τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν διὰ τρόπου ἀρκούντως περιέρ-
 γου. Γράψαντες δὴλον ὅτι ἐπὶ ἐνὸς καὶ μόνου φύλλου μεμβράνης
 δύο ἀντίγραφα τῆς διακοινώσεως, ἦν ἐπεμψαν πρὸς τὸν αὐτο-
 κράτορα, ἔγραψαν σὺν ἅμα ἐν τῷ μέσῳ, εἰς μέρος ἐνθα ἡ μεμ-
 βράνη ἐδιπλοῦτο καὶ ἤθελε κοπῆ, τὰ στοιχεῖα Α Β Γ, εἰς τρό-

πον ὥστε τὰ ἡμίση τῶν τριῶν ἐκείνων στοιχείων ἔμμενον εἰς ἓν μέρος τῆς μεμβράνης καὶ τὰ ἕτερα ἡμίση εἰς τὸ ἄλλο. Εἶτα κόψαντες εἰς δύο τὴν μεμβράνην, τὸ μὲν ἓν μέρος, καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ἓν ἀντίγραφον τῆς διακοινώσεως μετὰ τῶν τριῶν ἡμίσεων στοιχείων, ἔδωσαν εἰς τὸν βᾶῦλον τῶν Ἐννετῶν, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ ἐκράτησαν αὐτοί. Διὰ τοιούτου περιέργου τρόπου ἠθέλησαν νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν αὐθεντικότητα τῆς πράξεώς των, διότι, προσαρμολογμένων τῶν δύο μερῶν τῆς μεμβράνης, προσηρμύζοντο καὶ τὰ τρία ἀλφαριθμητικὰ στοιχεῖα, καὶ οὕτως καταδείκνυτο ἡ τοῦ ἐγγράφου γνησιότης.

Ἀναχωροῦντες ἐκ Κωνσταντινουπόλεως οἱ πρέσβεις ἠτήσαντο παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὅπως τοῖς ἐξασφαλίσῃ τὴν εἰς Καλλιούπολιν ἐπάνοδον· ὁ δέ, τοῖς ἔδωκεν ἓνα τῶν ἀξιωματικῶν του μετὰ τινων στρατιωτῶν ἵνα τοὺς συνοδεύσῃ. Ἀλλὰ μόλις οὗτοι ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν, τὴν τὰ νῦν Παιδεστὸν καλουμένην, ὁ ἀξιωματικὸς ἐκεῖνος συνέλαβε τοὺς πρέσβεις μετὰ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν, εἴκοσι ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν ὅλους ὄντας, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς καθείρξεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, εἶτα τοὺς διεμέλισε καὶ τὰ τεμάχια αὐτῶν ἐκρέμασεν εἰς τὰς διαφόρους συνοικίας. Ἡ πράξις αὕτη ὁμολογουμένως ἦτο ἀξίας μομφῆς, οἱ δὲ Καταλάνοι ἱστορικοὶ δὲν ἔλειψαν καὶ τὴν θαυματουργικὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ νὰ ὑποκλέψωσι κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. «Διὰ τοιαύτης σκληρότητος, λέγει ὁ Μουντάνερ, ἐμίανθη ὁ αὐτοκράτωρ, δολοφονήσας ἀνθρώπους φέροντας χαρακτῆρα πρέσβεως· ἀλλ' ἐκτοτε εἰς τὸν τῆς θαλάσσης κόλπον ἐκεῖνον γίνεσθαι τοιοῦτό τι θαῦμα. Ἐν παντὶ καιρῷ εἴρηται κηλίδες αἵματος, δίκην ἐφαπλωμάτων, ὅτε μεγαλύτεραι καὶ ὅτε μικρότεραι· ἐκ τοιούτων δὲ κηλίδων αἵματος ζῶντος εἶναι πλήρης πάντοτε ὁ κόλπος ἐκεῖνος, ἐκτὸς δὲ τοῦ κόλπου δὲν ὑπάρχουσιν. Οἱ ναυτιλόμενοι συνάζουσι τὸ αἷμα αὐτὸ καὶ τὸ φέρουσιν ἀπὸ τοῦ ἓν ἄκρον τοῦ κό-

σμου εἰς τὸ ἄλλο· εἶναι δὲ τὸ αἷμα ἐκεῖνο τὸ χυθὲν ἀπὸ τοὺς σφραγισθέντας ἀθώους. Αἱ δὲ κηλίδες αὗται ἐσχηματίσθησαν, ἀφ' ὅτου ἐκεῖνοι ἐφρονεύθησαν καὶ θὰ μένωσι διὰ παντός. Ταῦτα δὲ πάντα εἶναι ἀληθέστατα, διότι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐσύναξα ἰδίαις χερσίν ἐκ τοῦ αἵματος ἐκεῖνου.»

Τὸ νέον αὐτὸ δυστύχημα κατέστησε τοὺς Καταλάνους ἐμμανεῖς· ὅθεν ὠρκίσθησαν τρομερῶς νὰ τιμωρήσωσι τοὺς Γραικοὺς, καί, εἰ δυνατόν, καταστρέψωσιν ἕν ἔθνος τὸ ὁποῖον τοσοῦτω ἀσυστόλως παρεβίαζε δῆθεν τοὺς ὄρκους του. Τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως τὴν ἐφαρμογὴν ἀνεδέχθη ὁ Βερανζέρος δ' Ἐντέγκα, ὅστις παραλαβὼν δεκατρία πλοῖα, ἐφ' ὧν, πλὴν τῶν ναυτῶν, ἐπέβαινον ὀκτακόσιοι πεζοὶ καὶ πεντήκοντα ἵππεις, εἰσῆλθεν εἰς Προποντιδα, καὶ λαφυραγωγῆσας ὅλην τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν, ἐπέδραμεν εἶτα εἰς τὰς παρακειμένας νήσους, φέρων πανταχοῦ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν καταστροφὴν. Διευθυνθεὶς ἀκολούθως πρὸς τὴν Θράκην, τοσαῦτα διεπράξατο κατὰ τῶν δυστυχῶν Γραικῶν, ὥστε ἀδύνατον εἶναι καὶ νὰ τὰ φαντασθῆ τις. Τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδὸν πανταχοῦ ἔνθεν οἱ Καταλάνοι διήρχοντο, αἱ πόλεις ἠρημοῦντο, οἱ ἀγροὶ κατεστρέφοντο· ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἐν εἰκόνι νὰ κατοπτρευθῆ τὸν χαρακτῆρα τῶν Καταλάνων, ἀναγνώτω τὴν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀνεκδότοις τοῦ Βοασσονὰδ εὑρημένην ἐπιστολὴν Θεοδούλου τοῦ Μαγίστρου, συγχρόνου τῆς ἐπιδρομῆς γενομένου, πρὸς τινὰ Ἰωσήφ, ἐν ἧ οὕτως ἐκεῖνος ἐκφράζεται περὶ τῶν Καταλάνων.

« Οἱ γὰρ ἐπὶ κακῇ μοίρᾳ Ρωμαίων, ὡς ἅπαντες ἴσασιν, ἐκ » Σικελίας ἐπὶ συμμαχίαν ἰόντες, Ἰταλικὴ δύναμις, ἠλικώς μὲν » ἐχρήσαντο Θράκην καὶ τοῖς ἐκεῖ πράγμασι, καὶ ὡς τὴν Σκυ- » λητῶν ἐρημίαν τρυτὶ πεποιήνται, τί τις ἂν τοὺς εἰδότας ἀνα- » μνησῆσκων αὐθις ταραττοί; ἅ γὰρ οὐκ ἂν τὴν ἀρχὴν ἔδει » συστῆναι (μηδ' ὡς παράδειγμά ποτε πέσοι, μή, ὡ σῶτερ, μή,

ἢ ὡς ἐλευθερίῃ! ἀλλ' ὥσπερ ἐστὶ πρῶτα, καὶ μόνῃ λέγοντο)
 ταῦτα κέρδους γίγνεται τὸ σιγᾶν.

« Ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνων καταγόντες καὶ ἀληθῶς καταγόν-
 »τες, ὡς οὐχ ἰκανῶν ἔτ' ὄντων ἀντέχειν (μᾶλλον δὲ οὐδὲν εἶσθ'
 »δ δέξαιτ' ἂν φθορὰν τοῦ λοιποῦ ἀπάντων ἄρδην ἀπολωλότων)
 »λαβόντες Ἀχαιμενίδας τοὺς ἐξ ἀρχῆς πολεμίους καὶ τὴν
 »ἐκείνων ὕβριν τῷ παρά σφῶν θράσει πολὺ μᾶλλον ἐπηυξη-
 »κότες, πρηστῆρος δίκην καὶ καθ' ἡμῶν ἦκον, τί μὲν οὐ πράτ-
 »τοντες, τί δὲ οὐ βουλόμενοι; Οὐδὲν γὰρ ἐώσιν ἀπείρατον
 »τῆς ἐπιδρομῆς, ἐλαύνοντες πάντα κατάκρας τὸν τῆδε χῶ-
 »ρον, οὐκ ὄρος, οὐ πεδίον, οὐ φάραγγας, οὐ κρημνοὺς, οὐ ρα-
 »χίαν, οὐ λεωφόρους, οὐχ ὑπερείας, οὐ νάπας, οὐ λόφους, οὐ
 »χαράδρας, οὐκ ἄντρα, οὐ λειμῶνας, οὐκ ἀρούρας, οὐκ ἄλση;
 »Πάντα οἴχεται, πάντα ἐλήλαται, πάντα μεστὰ νεκρῶν καὶ
 »πτωμάτων καὶ φόνου μυρῆου καὶ θαυμαστῆς τινος καὶ φρικώ-
 »δους διὰ πάντων σφαγῆς. Οἱ δὲ τῶν αἰμάτων ρύακες, ἀντ'
 »ἄλλου τινος ροθίου φερόμενοι πανταχόσε, λιμνάζουσι μὲν ἐν
 »τοῖς κόλλοις, ἐστὶ δ' ὅτε καὶ ποταμοῖς συνιόντες, καὶ βάπτον-
 »τες αὐτῶν κατάκρας τὸ ρεῖθρον, συνεκβάλλουσιν οἴμοι! πρὸς
 »θάλατταν, ἀνθρώπους ἄγοντες ἰχθυοῖσι βορὰν, τοὺς μὲν ἡμιθνή-
 »πτας, τοὺς δ' ἐκ πολλοῦ τεθνεῶτας, τοὺς μὲν διαπεπραγμέ-
 »νους καθάπαζ, τοὺς δὲ μόγις αἰσθανομένους ἃ πάσχουσιν,
 »νοῦτω δεινὸν θέαμα τοῖς ὁρῶσι καὶ ἀηδίαν κελῶν, ὥστ'

οὐδαὶς ἂν ὄσσι καὶ φίλος τλαίη βλέπειν

»κατὰ τὴν τραγωδίαν· τῷ μὲν, ἐγκάτων ἀπόντων, τῷ δὲ, κε-
 »φαλῆς, ἐτέρῳ, χειρῶν, ἄλλῳ, ποδῶν, ἐστὶ δ' οἷς καὶ τούτων
 »ἀπάντων, οἴμαι. Ὅσπερ γὰρ ἀθλων, οἴμαι, μεγάλων παρά
 »τοῦ σφῶν ἄρχοντος προκειμένων, εἴτε καὶ συνομοιοκότας ἀλλή-
 »λοις χρῆ λέγειν μηδ' ὅτου ἂν ἔχειν ρεῖθῶ, φιλονεικοῦσιν ἀπάν-
 »τες, ὡς εἰπεῖν, ὅστις ἂν πλείους ἀνέλοι καὶ βᾶφοι τὸ ζῆφος

ἐκ περιττοῦ, δεινὸν ἕκαστος εἶναι νομίζων ἑτέρου τὰ τοιαῦτα
 »λελειφθαι· ἐπεὶ καὶ τῶν εὐαριθμητῶν αὐτόχειρα ἢ καὶ τὴν
 »χεῖρα καθαρὸν ὄλως, ταῖς τῶν προδοτῶν ὑπάγουσι ψήφοις,
 »ὡς προδιδόντα τὸ πᾶν ἔθνος, τῷ μὴ τὰ τοιαῦτα ζυμβαίνειν·
 »εἰκότως. Οὐτε γὰρ οἷόν τε τοὺς ἐπ' ἄλλοδαπὴν τιν' ὥσπερ
 »τούτους ἐστρατοπεδευκώτας μὴ πάντα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν
 »σφίσι μὲν αὐτοῖς φοβερωτάτους εἶναι διαφέροντες μάλα δοκεῖν,
 »ἐκπληξίς δὲ καὶ ἀπορία τοῖς πάσχοισι καὶ δὴ περιέσθαι.

«Καὶ μάλισθ' ἀπάντων οὗτοι περὺκασιν αἵμασι μὲν καὶ
 »σφαγαῖς ἕκαστοτε χαίρειν καὶ πέρας ἄγειν εὐδαιμονίας τὰς
 »εἰτέρων φθοράς, τὸ δὲ μὴδὲν πράττειν εἰς συμφορὰν τίθεσθαι
 »καὶ τὴν μὲν ἐπιείκειαν οὐδὲν ἄλλο ἢ μαλακίαν ἀντικρυς κρί-
 »νειν, τῆς δὲ ὠμότητος οὕτως ἔχουσιν, ὥσπερ ἐπιεικείας ἑ-
 »τεροὶ, καὶ τῆς μὲν οἰκειάς ὡς ἀλλοτρίας ὑπερορᾶν, ἐπιθυμία
 »τῆς ἀλλοτρίας, τῆς δ' αὖ ἀλλοτρίας ὡς οἰκειάς ἀντιποιεῖσθαι,
 »μᾶλλον δὲ ὑπὲρ μὲν τῶν τοῖς ἄλλοις προσόντων οὕτω προ-
 »θύμως ἔχειν ἀποθανεῖν, ὡς οὐκ' οἶδ' εἴ τις ὑπὲρ οἰκείων, τῶν
 »δὲ σφετέρων μὴδενὶ τὸ παράπαν ἀφίστασθαι, ἀλλὰ πρότερον
 »ἂν τεθνάναι ἢ τούτων στερηθῆναι. Ἀκαταγώνιστοι μὲν ἐκ μό-
 »νης ὄντες τῆς θέας, τὰς δὲ τῆς ὕδρας ἐκτομὰς τοῖς σφῶν σώ-
 »μασι βεβαιοῦντες. Οὐ γὰρ ἀκρωτηριασμός ἴσθησι τῆς ὀρμῆς,
 »οὐδὲ μέλους στέρησις· ἀλλὰ κἂν τέμῃς τὴν χεῖρα, τῇ λειπο-
 »μένη μάχονται, κἂν ἄμφω ταύτας, βακχεύουσι τοῖς πασίν
 »ἐνυάλιον, οὐκ οἷς ἀφῆρηται δεσχεραίνοντες, ἀλλ' ὅτι μὴ οἰοί-
 »τε εἰσι χρῆσθαι τῇ γνώμῃ δεινὸν ἠγούμενοι, ἴσως Κυναίγει-
 »ρου μεμνημένοι τοῦ πρόσθεν καὶ Καλλιμάχου, ὧν ὑπὸ Μή-
 »δων ὁ μὲν περιτοξευθεὶς ὥσπερ ἀθάνατος, ἴστατο τετελευτή-
 »κώς, ὁ Καλλιμάχος, ὁ δ' ἅμα χερσὶν ἀφηρέθη τὴν κεφαλὴν
 »τρίτην τινα βουλόμενος κατασχεῖν Περσικὴν, ὁ Κυναίγειρος.
 »Καὶ τούτοις ὡς ἀληθῶς εἰς αἰσχιστον πίπτει τὸ μὴ πολεῖν.»

»τεθάναι, μηδὲ τᾶρκείνων βακχεία τοῖς σώμασι τελσθῆναι·
 »καὶ τις ἤδη τοῦτο πολλακίς ἐτέρω εἰς ὄνειδος προὔτεινεν.
 »Ὅθεν ὄρμη μαινομένη χωροῦσιν ἕκασταχόσε, μηδενὸς ἀνταί-
 »ροντος, ἀλλ' ὡσπερ ὑπ' ἐκπλήξεως πάντων πρὸς μόνην ἐξι-
 »σταμένων τὴν ἀκοήν, δηοῦντες, πορθοῦντες, τέμνοντες, καί-
 »οντες, ληζόμενοι, ἀνθρώπους τοὺς μὲν δουλαγωγοῦντες, τοὺς
 »δὲ σφάττοντες, νεκρῶν κολωνοῦς ἰστάντες τοσοῦτους τὸ πλη-
 »θος, ὡς μηδὲν εἶναι πρὸς τούτους μηδὲ τοὺς Κερκυραίων νεκρούς,
 »οὓς ἐφ' ἀμαξῶν, ὡς Θουκυδίδης φησίν, ἔφερον· ἀλλ' ἀποχρῆν
 »μὲν ἂν ἐντεύθεν καὶ ποταμοὺς γεφυροῦν, εἴ τις ἐθέλει, ἀποχρῆν
 »δ' ἂν ἀντὶ φραγμῶν γίνεσθαι τοῖς ἀγροῖς. Μᾶλλον δὲ καὶ
 »τούτοις ἐπὶ τοσοῦτον στενοχωροῦσιν, ὡς μηδὲ ράδιον εἶναι
 »διεξελεθεῖν διὰ τοῦτο βαδίζοντα· ἀλλ' ἀνάγκη πολλοῖς, εἰ
 »ποῖόν τ' εἰπεῖν, ἐποχοῦμενον φέρεσθαι. Οὕτω πυκνοὶ πίπτου-
 »σιν, ἐστιῶντες μὲν οἰωνοῦς, ἐστιῶντες δὲ θῆρας καὶ τὸ κυνῶν
 »ἔθνος. Ἡ γὰρ τῶν ἐχόντων σπάνις ἀντὶ χειροῖθων εἰς ἀνη-
 »μέρους καὶ τούτους ἤγαγεν, ἀποναινομένους, εἴ τινές που τού-
 »των φανείεν, φυγόντες μὲν τὸ ζῆφος, βουλόμενοι δὲ τι νύκτωρ
 »τῶν σφετέρων ἀρπάσαι, ἐφ' ᾧ μὴ λιμῶ τεθνήζονται, ἀβίωτον
 »βιοῦντες τὸν βίον, καὶ τῶν ἀπολωλότων τοσοῦτον διαφέρον-
 »τες, ὅσω μετὰ πολλάς τινας ἀφορήτους ἀνάγκας αὐτὸ
 »τοῦτο πείσονται.»

Ὁ Ἀνδρόνικος ἐνόμιζεν ὅτι οἱ Καταλάνοι ἦσαν ἤδη καθ'
 ὁδὸν ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ὅτε ἔμαθε μετὰ
 θλίψεως τὰς ἐν Θράκῃ πράξεις αὐτῶν· διέταξε λοιπὸν πάραυ-
 τα τὸν υἱὸν αὐτοῦ δεσπότην Ἰωάννην νὰ παραλάβῃ σῶμα
 πεζικοῦ ἐνισχυόμενον καὶ ὑπὸ τετρακοσίων ἰππέων καὶ δι' αὐ-
 τοῦ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Καταλάνων. Τὴν δ' ἔλευ-
 σιν τοῦ δεσπότητος πληροφορηθεὶς ὁ ἐν τῷ Βασιλείῳ λιμένι προ-
 σορμισμένος μετὰ τῶν πλοίων του Βερανζέρος, ἀπέβη εἰς τὴν

Ξηράν, και, μὴ διττάζων νὰ δεχθῆ τὴν μάχην, καίτοι ὀλιγάριθμον ἄγων στρατιάν, ἔλαβε πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα ὅπως ἀντικρούσῃ τοὺς πολεμίους. Καὶ ὄντως, τοῦ δεσπότη τοῦ Ἰωάννου μετ' οὐ πολὺ ἐπελθόντος καὶ συμπλοκῆς κρατερᾶς γενομένης, οἱ Γραικοὶ ὑπέστησαν δεινὴν ἤτταν, καθ' ἣν πλεῖστοι αὐτῶν ἐφονεύθησαν, ὁ δὲ Ἰωάννης, μόλις διαφυγὼν τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπέστρεψε κατῆχυμένος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα οἱ πάντες κατελήφθησαν ὑπὸ πανικοῦ φόβου. Ὁ Ἀνδρόνικος αὐτός, πλήρης τρόμου, ἐνόμιζεν ὅτι βλέπει τοὺς ἐχθροὺς κρούοντας τὰς πύλας τῆς πρωτευούσης· ὅθεν διέταξε πάντας τοὺς κατοίκους νὰ ἐξοπλισθῶσι καὶ ἐν ἀνάγκῃ δράμωσι πρὸς ἄμυναν τῆς πόλεως, ὑπὸ τῶν Καταλάνων ἀπειλουμένης. Καὶ ἴσως μὲν ὁ φόβος οὗτος τοῦ Ἀνδρονίκου ἦτο ὑπέρμετρος· βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἂν ὁ Βερνζέξος, τροπώσας τὸν Ἰωάννην, ἐβάδιζεν ἀμέσως ἐπὶ τὴν Κωνσταντίου, ἤθελε σπουδαίως ἀπειλήσει αὐτήν. Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνος ἤρκεσθη νὰ καύσῃ τινὰ πλοῖα τοῦ αὐτοκράτορος, νὰ δηώσῃ τὴν παρακειμένην χώραν, καὶ ἐπὶ τέλος νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς Καλλιόπολιν.

Ἐπιστρέφοντες οἱ Καταλάνοι εἶχον προσορμισθῆ εἰς τὸ Ρήγιον, ὅπερ παρέδωσαν εἰς τὸ πῦρ, τῶν δὲ κατοίκων αὐτοῦ ἄλλους μὲν ἀνεσκολόπισαν, ἄλλους δὲ ζῶντας ἔκαυσαν καὶ ἄλλους οἰκτρῶς κατεκρμάτισαν. Ἀπελάμβανον δὲ οὕτω τοὺς καρπούς τῆς μοχθηρίας αὐτῶν, ὅτε δίσκρινον μεταξὺ Πλανίδου καὶ Γάνου πλεούσας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἑκατάδεκα μακρὰς νῆας· νομίσαντες δ' ὅτι αὗται ἦσαν Σικελικαὶ καὶ ἔρχοντο πρὸς ἐπικουρίαν του, κατελήφθησαν ὑπὸ χαρᾶς ἀπάτου, διότι μετὰ τῆς νέας ἐκείνης δυνάμεως ἠλπίζον, προσβάλλοντες, νὰ κυριεύσωσι καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἢ χαρὰ ὅμως αὐτῶν μετῃβλήθη εἰς Θλίψιν, ὅτε μετ' οὐ πολὺ ἐνόησαν ὅτι αἱ νῆες ἐκεῖναι ἦσαν ἐκ Γενοῦς, πλεύσαι ὑπὸ τὸν μαί-

ραρχον Ἐδουάρδον Δόριαν πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐπὶ σκοπῶ ἐμπορίας. Ὁ δὲ Δόριος πλησιάζας καὶ ἰδὼν τὴν καταστροφὴν τοῦ Ρηγίου ἔπεμψεν ἓνα τῶν ἀξιωματικῶν του πρὸς τὸν Βερανζέρον ὅπως μάθῃ τὸ αἴτιον τῆς καταστροφῆς ἐκείνης, καὶ σὺν ἄμα λάβῃ εἰδήσεις περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τότε ὁ Βερανζέρος συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τοὺς Γενουησίους ὅπως προσλάβῃ αὐτοὺς συμμάχους καὶ ἀπὸ κοινοῦ πολεμήσωσι τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου· ἀλλὰ καὶ οἱ Γενουήσιοι ἰδόντες τὴν πλουσίαν λαίαν, ἣν ὁ Βερανζέρος ἐκ τῆς ἐκστρατείας του ἀπέφερεν, ἤσθάνθησαν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γείνωσι κύριοι αὐτῆς· πρὸς τοῦτο δὲ κατέφυγον εἰς ἐπιβουλήν αἰσχρὰν, τῆς ὁποίας θῦμα ἐγένετο ὁ τε Βερανζέρος καὶ οἱ πλείστοι τῶν σὺν αὐτῷ Καταλάνων. Πέμψας δὴλον ὅτι ὁ μοίραρχος Δόριος προσεκάλεσε τὸν Βερανζέρον νὰ ἔλθῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου του ὅπως συνδιαλεχθῶσι μετ' αὐτοῦ περὶ σοβαρῶν ἀντικειμένων· ὁ δὲ, ἀνύποπτος ὢν καὶ ὑπὸ τοῦ σκοποῦ ἐλαυνόμενος τοῦ νὰ προσκτῆσῃ συμμάχους τοῖς Γενουησίοις, μετέβη προθύμως παρὰ τῷ Δόριᾳ, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς πλείστους τῶν ἀξιωματικῶν του. Ὁ Δόριος ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ πλείστης τιμῆς, τῷ ἐπεδαψίλευσε πολλὰς φιλοφρονήσεις καὶ ἐπὶ τέλους τῷ παρέθεσε πολυτελὲς γεῦμα· ἐν ᾧ δὲ ἔτρωγον, οἱ Γενουήσιοι ἐπέπεσαν αἰφνης κατὰ τῶν ἐστιαζομένων Καταλάνων καὶ ἐδέσμευσαν αὐτούς. Ταυτοχρόνως αἱ ἑκκαίδεκα νῆες τοῦ Δόρια, σημείου δοθέντος, προσέβαλον τὰς πέντε τῶν Καταλάνων, οὔτινες, μηδὲν τοιοῦτο προσδοκῶντες, μικρὰν ἀντίστασιν ἀντέταξαν, ὥστε, φονευθέντων ὡσεὶ διακοσίων ναυτῶν, αἱ τέσσαρες νῆες των περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Γενουησίων· μία μόνη γαλέρα, ἡ τοῦ Βερανζέρου Βιλλαμάρη, ἐπολέμησε μετ' ἀξιοθαυμάστου ἀνδρείας, καὶ τότε μόνον κατελήθη ὑπὸ τῶν Γενουησίων, ὅτε τρικλῆσοι μὲν αὐτῶν ἐρο-

νέβησαν, τοῦ δὲ πληρώματός της οὐδὲ εἰς ἀνὴρ ἔμεινε ζῶν!

Τοιαύτην ἔκβασιν ἔσχεν ἡ τολμηρὰ τοῦ Βερανζέρου ἐκστρατεία, καὶ τοιοῦτο τὸ συμπόσιον, ὑπερ οἱ Γενοὺήνσιοι προσέφερον αὐτῷ. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ Παχυμέρης διαφορῶς τὰ κατὰ τὴν καταστροφὴν ἐκείνην διηγεῖται. Ὁ Βερανζέρος, λέγει, προσπαθῶν νὰ ἐξοργίσῃ τοὺς Γενοουηνοὺς κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, Ἀνδρόνικου, μυρία ὄσα κατ' αὐτοῦ εἶπεν, ἐκείνοι ὁμῶς ἀντὶ νὰ πιστεύσωσιν εἰς τοὺς λόγους του, ἔλαβον τὸ φρόνιμον μέτρον νὰ πέμψωσι διὰ νυκτὸς μίαν γαλέραν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα μάθῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ πληροφορηθῇ τὰ αἰσθήματα τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ γαλέρα ἐπιστρέψασα ἀνήγγειλε τὴν ἀληθῆ ἑσιν τῶν πραγμάτων, τότε δὲ οἱ Γενοὺήνσιοι ἀπεφάσισαν νὰ κηρυχθῶσι κατὰ τῶν ξένων. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ οἱ δύο στόλοι συνεπλάκησαν, καὶ ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ ἐπληρώθησαν καὶ ἐρονεύθησαν, ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἡ νίκη ἔμεινεν εἰς τοὺς Γενοουηνοὺς, οἵτινες ἐκυρίευσαν ὅλα τὰ πλοῖα τῶν Καταλάνων, ἐκτὸς ἑνός. Ὁ Βερανζέρος, βλέπων τότε ματαιουμένους τοὺς σκοπούς του, παρεδόθη εἰς τὸν ναύαρχον τῶν ἐχθρῶν, ὅστις τὸν ἐκρυψεν, εἰς τὸ βῆθος ἑνός πλοίου, ἔνθα ἔμεινε μόνος καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἐκινδύνευσον μαχόμενοι.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾔ, μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐκείνην οἱ Γενοὺήνσιοι ἔπλευσαν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα εἰσῆλθον ἐν θριάμβῳ, φθίνοντας Μαΐου τοῦ ἔτους 1307, ἔχοντες τὰς μὲν ἰδίας νῆας σημαιοστολιστοὺς, τὰς δὲ κυριευθείσας τῶν Καταλάνων ἀκόσμους καὶ ἀσυμβόλους. Τὸν δὲ Βερανζέρον, τότε μὲν οἱ Γενοὺήνσιοι ἔφερον εἰς Πέραν, ἔνθα τὸν ἐκράτουν ὑπὸ αὐστηρὰν φυλακὴν· ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ Ἀνδρόνικος, θέλων νὰ τὸν λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν του, ἐγκόσθη δωροδοκῶν τοὺς φρουροῦντας αὐτὸν διὰ νὰ τῷ τὸν παραδώσωσι, τούτου ἕνεκα μετὰ τινα χρόνον οἱ Γενοὺήνσιοι τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἔνθα

ἀσφαλέστερον ἠδύνατο νὰ φρουρηται. Ἐν ᾧ δὲ διήρχετο ἐκ Καλλιουπόλεως τὸ κομίζον αὐτὸ πλοῖον, ὁ χρονογράφος Μουντάνερ, ἐπισκεψάμενος τὸν Βερανζέρον εἰς τὸ πλοῖόν του, προσέφε-
 ρεν ὑπὲρ αὐτοῦ λύτρα δεκακισχίλια χρυσᾶ ὑπέρπυρα· τῶν Γε-
 νουησιῶν ὅμως ἀρνησαμένων νὰ τὸν ἐλευθερώσωσι, τῷ ἔδωσε
 δι' ἰδίας του ἀνάγκας χίλια ὑπέρπυρα, καὶ σὺν ἅμα ὑπεσχέ-
 θη νὰ πέμψῃ ἐν ὀνόματι τοῦ στρατοῦ ὀλοκλήρου πρέσβεις πρὸς
 τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀραγῶνος καὶ τῆς Σικελίας, ὅπως ἀπαιτή-
 σωσι παρὰ τῆς Γενούης τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ καὶ ἱκανο-
 ποιήσιν διὰ τὴν προσγενομένην τοῖς Καταλάνοις ὕβριν.

Μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Βερανζέρου ὁ Ἐντέγκα, καὶ τὸν
 φόνον τῶν ὑπ' αὐτῷ στρατιωτῶν, δὲν ἀπελείποντο πλέον ἐν
 Καλλιουπόλει εἰμὴ χίλιοι διακόσιοι πεντήκοντα ἕξ πεζοὶ καὶ
 διακόσιοι ἕξ ἰππεῖς ὑπὸ τὸν Ροκαφόρ, τὸν Γουλιέλμον Σικάρ,
 τὸν Ἰωάννην Πέτρον Καλδές, τὸν Φερδινάνδον Κόρτ, τὸν Σιμε-
 νῆς δ' Ἀλβάρο καὶ τὸν τῆς πόλεως φρούραρχον Ραϋμόνδον
 Μουντάνερ· ἡ ἐπαισθητὴ δ' αὕτη ἐλάττωσις τῶν δυνάμεων τῶν
 παρεῖχε πολλὴν τὴν ἀνησυχίαν εἰς τοὺς Καταλάνους, οἵτινες
 ὅμως, μὴ ἀπελπισθέντες, ἀπεράσισαν νὰ συνδιασκεφθῶσι περὶ
 τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Συμβουλίου λοιπὸν συγκροτηθέντος,
 δύο γινῶμαι πολὺ ἀλλήλων διαφέρουσαι, προετάθησαν· οἱ μὲν
 ἔλεγον ὅτι, μὴ ἔχοντες πλέον μεγάλας δυνάμεις, ἔπρεπε νὰ
 ἐγκαταλίπωσι τὴν Καλλιούπολιν, καὶ καταλάβωσι τὴν Μιτυ-
 λήνην, νῆσον πλουσίαν καὶ εὐδαίμονα, ἣν εὐκολώτερον ἠδύ-
 ναντο νὰ ὑπερασπίσωσι, καὶ ἐκεῖθεν νὰ πολεμῶσι τὸν αὐτο-
 κράτορα διὰ τῶν περιωζομένων αὐτοῖς πλοίων· οἱ δὲ ἰσχυρί-
 ζοντο ὅτι οἱ Καταλάνοι ἤθελον ἀνεξιτήλως ἀτιμασθῆ, ἀν γαύ-
 νως ἐγκατελίμπανον τὴν Καλλιούπολιν, καὶ δὲν προσεπάθουν
 διὰ παντὸς τρήπου νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατον τῶν τοσοῦτων
 συστρατιωτῶν τῶν ἐπομένως ἔλεγον ὅτι ἦτο προτιμώτερον νὰ

ταφῶσιν ὅλοι ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς Καλλιουπόλεως ἢ νὰ παραι-
τήσωσιν αὐτήν. Ἡ γνώμη τῶν τελευταίων τούτων ὑπερίσχυσε,
καὶ ἀπεφασίσθη νὰ διατηρηθῶσιν ἐν Καλλιουπόλει· ἵνα δὲ μὴ
ὀφθαίτερον, μεταμεληθέντες, ζητήσωσιν ἐπὶ τῶν πλοίων τὴν σω-
τηρίαν των, συναπεφάσισαν νὰ βυθίσωσιν αὐτά.

Μετὰ τὰ οὕτως ἀποφασισθέντα ἐδέησε νὰ συντάξωσιν εἰδός·
τι πολιτεύματος, ὅπερ νὰ διέπη αὐτούς· πρὸς τοῦτο δ' ἀν-
γνώρισαν τὸν Ροκαφόρ ὑπέρτατον στρατιωτικὸν ἀρχηγόν, πρὸ
αὐτῷ δὲ διώρισαν δώδεκα συμβούλους, ὑφ' ὅλου τοῦ στρατοῦ
ἐκλεγθέντας, ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τῶν ὁποίων οὐδὲν ἐκεῖνος
ἐδίκαιούτο νὰ πράξῃ· οἱ δὲ ἀποφάσει, ὅλων αὐτῶν ἐπέειχον
τόπον νόμων, καὶ ἕκαστος ὥφειλε νὰ ὑποβάληται εἰς αὐτάς.
Ταῦτοχρόνως κατεσκευάσαν ἰδιαιτέραν σφραγίδα, ἵνα δι' αὐτῆς
σφραγίζωσι τὰ διπλώματα καὶ τὰ ἐγγράφα, ἅτινα ἤθελον
ἐκδώσει τὸ δωδεκαμελὲς συμβούλιον· ἔφερε δὲ ἡ σφραγὶς αὕτη
τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ κύκλω τὰς λέξεις « Σφραγὶς
τοῦ ἐν Θράκη καὶ Μικεδονίᾳ φραγκικοῦ στρατοῦ. » Οἱ Κατα-
λάνοι, τὸ γενικὸν ὄνομα τῶν Φράγκων οἰκειοποιούμενοι, ὑπὸ τὸ
ὁποῖον ὧς νῦν, οὕτω καὶ τότε παρὰ τοῖς κατοίκους τῆς Ἀνατο-
λῆς, περιλαμβάνον ὅλοι γενικῶς οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἤ-
θελον νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ στρατὸς αὐτῶν ἐνείχεν ὅλα σχε-
δὸν τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης, καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου κατήρ-
τιζον εἰδός τι σταυροφορίας κατὰ τῶν ἀπεσπασμένων τῆς Ρω-
μαϊκῆς Ἐκκλησίας Γραικῶν. Ἐνεκα δὲ τούτου ἴσως ἀπεφάσισαν,
ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτῶν σημαίων, νὰ ἀναπετάσωσιν ἐπὶ τῶν
ἐπάλξεων τῆς Καλλιουπόλεως καὶ τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου
Πέτρου τῆς Ρώμης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ:

Ὁ Ἀνδρόνικος καὶ οἱ Καταλάνοι.

ΜΗ εὐρίσκων ἀνάπαυσιν ὁ Ἀνδρόνικος, ἐφ' ὅσον οἱ Καταλάνοι, κρατοῦντες τὴν Καλλιούπολιν, ἔδθουν τὰς παρακειμένας χώρας καὶ ἐκώλυον τὴν διὰ τῆς Προποντίδος ναυτιλίαν, ἐστράφη πρὸς τοὺς Γενουησίους, προτείνων αὐτοῖς νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἐκδίωξιν τῶν Καταλάνων ἀντὶ χρηματικῆς ἀμοιβῆς ἑξακισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων. Οἱ δὲ Γενουήνσιοι, τὸ μὲν, ἔνεκα τοῦ μίσους ὅπερ ἔκπαλαι ἔτρεφον πρὸς τοὺς Καταλάνους, τὸ δέ, διότι, ἐκτὸς τῆς ὠρισμένης χρηματικῆς ἀμοιβῆς, ἤλπίζον νὰ καρπωθῶσι καὶ ἐτέρας ὠφελείας, παρεδέχθησαν τὴν πρότασιν, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ χαίρων τοῖς ἐπεμψε τὰ ἑξακισχίλια φλωρία. Ὅτε ὅμως, μέλλοντες νὰ ἐκτελέσωσι τὴν συμφωνίαν, κατεμέτρησαν τὸ δυσχερὲς ἀγῶνος καὶ τὸν κίνδυνον εἰς ὃν ἐξετίθεντο, τότε ἠρνήσαντο νὰ ἐκστρατεύωσι, προφασίζόμενοι ὅτι τὰ σταλέντα φλωρία ἦσαν ἑλλειπῆ τὸ βάρους. Μάτην ὁ αὐτοκράτωρ, ἵνα τοὺς πείσῃ, τοῖς ὑπέσχετο νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ κατ' αὐτοὺς ἑλλεῖπον, μάτην τοῖς ἐπρόστιναι καὶ ἄλλας ὠφελείας· ἐκεῖνοι ἔμειναν ἀμετάπειστοι εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν, ὥστε ἐδέησε μόνος ὁ αὐτοκράτωρ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Καταλάνων.

Ἡ Καλλιούπολις ἄρα κατέστη τὸ κέντρον, περὶ ὃ συνεσωρεύοντο ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν οἱ αὐτοκρατορικὲ στρατοὶ· οἱ δὲ Καταλάνοι, ὁσημέραι στενοχωρούμενοι ἐπὶ μᾶλλον, ἐποιούντο συνεχεῖς ἐξόδους ὅπως ἀπομακρύνωσι τοὺς πολιορκούοντας. Καὶ ἐπετύγχανον μὲν νὰ ἐνοχλῶσι τοὺς ἐκτὸς καὶ νὰ τοῖς φέρωσιν ἱκανὰς ζημίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς ἤλαττοῦτο, ὅπερ καθίστα κρισιμωτέραν τὴν θέσιν των, καθόσον οἱ μὲν ἐξώθεν ἀνεπλήρουν καθ' ἡμέραν τὰς τάξεις των, τῶν δὲ

Καταλάνων αὐτὰς ἀδιακόπως ἠραιοῦντο. Τοῦτου ἕνεκα ἀπερ-
 σισαν νὰ ἐπιτεθῶσι πανστρατιᾷ κατὰ τῶν πολιορκούντων καὶ νὰ
 ἀφελθῶσιν εἰς τὸ ἀδελφον μέλλον γενικῆς τινος μάχης ἢ εἰς τὴν
 βεβαίαν καταστροφήν, ἣν ἤθελον πάθει ἐκ τῶν μερικῶν ἐξόδων.

Τὴν δὲ προτεραίαν τῆς ἡμέρας, ἣτις ἐμελλε νὰ ἀποφασίσῃ
 τὴν τύχην των, οἱ Καταλάνοι ἀνεπέτασαν μετὰ μεγάλων ἐνδεί-
 ξων εὐσεβείας ἐπὶ τοῦ πρωτίστου πύργου τῆς πόλεως τὴν
 σημαίαν τοῦ ἁγίου Πέτρου· γονυπετησάντων δ' εἶτα πάντων,
 ναύτης τις, Βερανζέρος Βενταγιόλας τοῦνομα, ἔψαλεν ὕμνον
 παρακλητικὸν πρὸς τὸν κορυφαῖον τῶν Ἀποστόλων, μεθ' ὃν
 ἤρξαντο ἀπαξάπαντες νὰ ψάλλωσι πρὸς τιμὴν τῆς Θεομήτορος
 τὸν τοῦ ἀγγέλου χαιρετισμὸν *Θεοτόκε Παρθένε*. Κατὰ σύμ-
 πτωσιν περὶ τὸν ὄντα, ἐν ᾧ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἦτο εὐδία,
 ἤρξατο βροχή, ἣτις διήρκεσε μέχρις ὅτου ἐτελείωσαν τὴν προ-
 σευχὴν αὐτῶν· τὸ τοιοῦτο δὲ προξένησεν εἰς τοὺς Καταλάνους
 μεγίστην χαράν, διότι ἡ ζωηρὰ φαντασία των ἐν τῇ βροχῇ
 ἐκείνῃ διέκρινε τὴν θεῖαν προστασίαν ὑπὲρ αὐτῶν. Θέλοντες
 δ' ἐπὶ μᾶλλον νὰ καταστῶσιν ἄξιοι τῆς ἀνωθεν ἀρωγῆς, ἣτις
 ἐπίστευον ὅτι τοῖς παρείχετο, ἐξωμολογήθησαν τὴν νύκτα,
 τὴν δὲ πρωΐαν μετέλαβον τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ἄλλ'
 ἐν τίνι ἄρα συνειδήσει ἔτρωγον τὸ θεῖον σῶμα οἱ αἱματοβρέ-
 κτους ἔτι τὰς χεῖρας ἔχοντες, οἱ χιλιάδας Γραικῶν καταστρέ-
 ψαντες, οἱ πλείστας πόλεις ἐρημώσαντες, οἱ τοσαύτας καταστρο-
 φὰς εἰς τοὺς δυστυχεῖς τῆς Ἀνατολῆς κατοίκους ἐπενεγκόντες; Ἐν
 τίνι δικαίωματι ἠλείδοντο ἐπὶ τῆς θείας προστασίας, αὐτοὶ οἱ
 μηδὲν ἰερὸν, οἱ μηδὲν ὄσιον σεβασθέντες; Καὶ ὅμως ἐν τῇ
 πορώσει τῶν καρδιῶν αὐτῶν, ἑαυτοὺς μὲν ἐνόμιζον ὡς ἀμνοὺς
 ἀκάκους, τῶν ὁποίων τὸ χυνόμενον αἷμα ἐθαυματουργεῖ, τοὺς
 δὲ Γραικοὺς ἐθεώρουν ὡς ὄντα ἐπαχθῆ, τὰ ὁποῖα ἐδικαιοῦντο
 νὰ καταστρέψωσι καὶ ἐξοντώσωσιν.

Ἐν τούτοις οἱ Καταλάνοι ἐξῆλθον τῆς Καλλιουπόλεως ἔπει-
 δὴ δὲ ἦσαν μάλισ χίλιοι πεντακόσιοι τὸν ἀριθμόν, δὲν ἐσχη-
 μάτισαν κέντρον καὶ πτέρυγας, ἀλλ' ἐξῆλθον εἰς μίαν γραμ-
 μὴν τεταγμένοι, τοῦ μὲν πεζικοῦ κατέχοντος τὴν δεξιὰν πτε-
 ρυγα, τοῦ δὲ ἰππικοῦ τὴν ἀριστεράν. Τούτους ἰδόντες ἐξερχο-
 μένους οἱ Γραικοί, συμποσοῦμενοι εἰς ὀκτακισχιλίους ἐφίππους
 καὶ εἰς πολυαριθμούς πεζοὺς ὑπὸ τὸν μέγαν Ἐταιριάρχην Δού-
 καν, τὸν μέγαν τζαούσιον Οὐμπερτόπουλον καὶ τὸν στρατηγὸν
 Βοσσίλαν, κατέλιπον δισχιλίους ἄνδρας πρὸς φρούρησιν τῶν
 σκηνῶν αὐτῶν, καὶ κατηθύνθησαν εἰς μάχην παρατεταγμένοι
 ἐπὶ τοὺς Καταλάνους. Οὗτοι δέ, ἀφίσαντες αὐτοὺς νὰ πλη-
 σιάσωσιν εἰς ἐλαχίστην ἀπόστασιν, ἐπετέθησαν εἶτα, δοθέν-
 τος δι' ἤχου σάλπιγγος τοῦ προστάγματος, μετὰ τοσαύτης
 μανίας κατὰ τῶν Γραικῶν, ὥστε ἐκείνοι ἐπὶ στιγμὴν ἠσθάνθη-
 σαν κλονιζόμενον τὸ θάρρος αὐτῶν. Ὑπέμειναν ὁμῶς ἀνδρείως
 τὴν προσβολὴν καὶ ἀντέκρουσαν τοὺς Καταλάνους, ἀπόφασιν
 ἔχοντες νὰ ἀποθάνωσι μᾶλλον ἢ νὰ στρέψωσι τὰ νῶτα. Ἡ
 μάχη ἐν τούτοις ἐξηκολούθει πεισματώδης, διότι ἔνθεν μὲν
 ἠγωνίζετο ὁ ἀριθμὸς, ἔνθεν δὲ ἡ πολεμικὴ τέχνη καὶ ἡ ἀπό-
 γνωσις. Οἱ Καταλάνοι, ὀπλισμένοι ὄντες διὰ πελτῶν καὶ παλ-
 τῶν, ἐπιχωρίων δοράτων, ἅτινα το πάλαι ἀγγῶνες ἐκαλοῦντο,
 προὔξενον δεινὴν καταστροφὴν εἰς τοὺς Γραικοὺς, οἵτινες μι-
 κρὸν κατὰ μικρὸν ἤρξαντο νὰ ὑποχωρῶσι. Τοῦτο ἰδόντες οἱ
 πρὸς φρούρησιν τῶν σκηνῶν ἀπολειφθέντες δισχιλίοι, ἔσπευσαν
 πρὸς συνδρομὴν των, ἡ δὲ νέα αὕτη δύναμις τοὺς ἐνεθάρρυνε
 μεγάλως, καὶ οἱ Καταλάνοι περιῆλθον εἰς δυσχερῆ θέσιν.
 Μία φωνὴ ἠκούσθη τότε ἐξ ὅλων τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ
 αὐτῶν. Ἐμπρός! ἔμπρός! Ἀραγῶν! Ἀραγῶν! Ἅγιος Γεώργιος!
 Ἅγιος Γεώργιος! ἡ δὲ φωνὴ αὕτη τοὺς ἐνεθάρρυνε σφοδρᾶ.
 Ὅθεν διπλασιάσαντες τὰς δυνάμεις των, ἀντέκρουσαν μετὰ

τοσαύτης λύσεως καὶ τοὺς νεωστὶ ἔλθόντας, ὥστε οἱ Γραικοί, ἀποβαλόντες πᾶσαν ἐλπίδα νὰ νικήσωσι τοὺς σιδηροφράκτους ἐκείνους ἐχθρούς, ἔστρεψαν τὰ νῶτα καὶ ἔφυγον προτροπάδην, καταδιωχθέντες ἐξόπισθεν μέχρι τοῦ λεγομένου Μονοκαστάνου, θέσεως κειμένης εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι τεσσάρων μιλίων ἀπὸ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Τὴν δ' ἐπιούσαν οἱ Καταλάνοι ἐμέτρησαν τὸν στρατὸν αὐτῶν καὶ εὔρον ὅτι ἀπέβαλον ἓνα μόνον ἰππέα καὶ δύο πεζούς! τῶν δὲ Γραικῶν πόσοι ἄρα ἀπώλοντο; Οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς τὴν ἥτιαν ἐκείνην βεβαιοῦντες, οὐδένα λόγον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φονευθέντων ποιοῦνται· ὅθεν ἂς ἀφήσωμεν τὸν Μουντάντζο νὰ διηγηθῇ τοῦτο. «Τὴν ἐπαύριον, λέγει, κατελάβομεν τὸ πεδῖον τῆς μάχης, ἐνθα εὔρομεν κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα ἐξακισχιλίους ἰππεῖς καὶ πλεόν τῶν εἰκοσακισχιλίων πεζῶν, πεφονευμένους ἐχθρούς. Βεβαίως ἡ ὕργη τοῦ Θεοῦ ἔπεσεν ἐπ' αὐτούς, διότι οὐδέποτε ἠδυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐφονεύσαμεν τοσοῦτους, τοὺς ὁποίους βλέπων τις ἐνόμιζεν ὅτι ἦσαν ἐστρασιασμένοι ἐπ' ἀλλήλους. Πολλοὶ αὐτῶν ἀπώλοντο ἐπ' ἴσης εἰς τὰς λέμβους, ὧν οὐκ ὀλίγαι κῦρίσκοντο εἰς τὴν παραλίαν· ἐπειδὴ δὲ ἐπέβησαν αὐτῶν περισσότεροι τοῦ δέοντος, μόλις ἀναχθέντες εἰς τὸ πέλαγος ἐβυθίσθησαν, καὶ οὕτως ἀπώλοντο πολλοὶ ἄνθρωποι. Ἐν τούτοις τὰ λάφυρα, τὰ ὅποια ἐκ τῆς μάχης ταύτης ἐδρέψαμεν ἦσαν τοσαῦτα, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετρηθῶσιν. Ὀκτὼ ὀλοκλήρους ἡμέρας ἐμείναμεν εἰς τὸ πεδῖον συναζόντες ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀπὸ τοὺς νεκρούς· διότι αἱ συσκευαὶ τῶν ἵππων των, αἱ σπάθαι, τὰ ἐρίππια, οἱ χαλῖνοι καὶ ὅλα τὰ ὄπλα των ἦσαν μὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον κεκοσμημένα· πρὸς δὲ τούτοις ἕκαστος ἐκείνων ἔφερεν ἐφ' ἑαυτοῦ ἰκανὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα· ἐνὶ λόγῳ εὔρωμεν πράγματα ἄνευ τέλους καὶ ἄνευ ἀριθμοῦ. Σὺν ἅμα εὔρομεν

τριπχιλίους περίπου ἵππους ζῶντας καὶ πολλοὺς ἄλλους νεκροὺς ἢ τετραυματισμένους, ὥστε ἀνελόγησαν τρεῖς ἵπποι πρὸς ἕναστον ἡμῶν. »

Ὁ δὲ μέγας Ἐταιμάρχης σωθεὶς, ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐκείνης, ἔσπευσεν εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἐξήγγειλε τὴν οἰκτροὰν ἐκβα-
 ρασιν τῆς μάχης· ὁ δὲ Μιχαήλ, ταῦτα πληροφορηθεὶς, ἤλγησε
 σφόδρα καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι ἡ ἀπώλεια
 μιᾶς μάχης δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀπελπίσῃ, ἀλλ' ὅτι ὤφειλε
 νὰ ἐτοιμάσῃ νέον στρατὸν καὶ προσβάλλῃ ἔμπαλιν τοὺς Κα-
 ταλάνους, πρὶν ἢ λάθωσιν ἐκ Σικελίας ἢ Ἰσπανίας ἐπικου-
 ρίας. Βεβαίως ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καί
 τοι μὴ ἔχων τὴν τῶν προκατόχων αὐτοῦ λαμπρότητα, διε-
 τήρει ὅμως εἰσέτι ἀρκούσας δυνάμεις· διότι, κατὰ τὴν παροι-
 μίαν, καὶ ψωριῶσα ἢ κίμηλος πολὺν φέρει φόρτον. Εἰς τοὺς
 λόγους δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πειθόμενος συνήγαγεν ὄσους ἡδυνήθη
 περισσοτέρους στρατιώτας, καὶ ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ ἐκ νέου
 τὴν τύχην μιᾶς μάχης.

Οἱ δὲ Καταλάνοι, μετὰ τὴν λαφυραγώγησιν τοῦ πεδίου τῆς
 μάχης, εἰσελθόντες εἰς Καλλιούπολιν, ἐπεμψαν τέσσαρας Γραι-
 κὰς κατασκοποῦς εἰς Ἀδριανούπολιν, ἵνα κατασκοπεύσωσι
 τὰς κινήσεις καὶ τὰς πράξεις τοῦ Μιχαήλ· μέχρις οὗ δ' ἔ-
 κεινοι ἐπιστρέψωσι, συνεκρότησαν συμβούλιον ὅπως διασκε-
 φθῶσι περὶ τῶν μελλουσῶν αὐτῶν ἐπιχειρήσεων. Λαβὼν τότε
 τὸν λόγον εἰς τῶν παρισταμένων ἀρχηγῶν, ἔλεξε τάδε. «Ὁ
 Θεὸς καὶ οἱ ἅγιοι Πέτρος, Παῦλος καὶ Γεώργιος, οὔτινες πα-
 ρέσχον τὴν ἡμῖν τελευταίαν νίκην, βεβαίως θέλουσιν ἐκ νέ-
 ου συνδράμει ἡμῖν ὅπως τιμωρήσωμεν τοὺς δολοὺς ἐκείνους,
 » οἵτινες τοσούτῳ προδοτικῶς ἐφάνευσαν τὸν Καίσαρα· τούτου
 » ἕνεκα δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ περιορισθῶμεν ἐν-
 τητύθῃ. Ἡ Καλλιούπολις εἶναι πόλις ἀρκούντως ἰσχυρά, ἀλλὰ

ἄδεν πρέπει καὶ νὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ μᾶς πολιορκήσωσιν ἐν αὐ-
 »τῇ. Ἄς ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος δὲν δύ-
 »ναται νὰ ἐπέλθῃ καθ' ἡμῶν μεθ' ὄλου τοῦ στρατοῦ του, ἀλλὰ
 »πρῶτον θὰ στείλῃ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν του· ἂν λοιπὸν
 »συναντήσωμεν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν του, ἐπιτιθέμεθα ἱππο-
 »τικῶς κατ' αὐτῆς, καὶ εἰ μὲν τὴν νικήσωμεν, εὐκόλως δυνά-
 »μεθα νὰ καταστρέψωμεν καὶ τὸ ἐπίλοιπον σῶμα τοῦ ἐχθροῦ·
 »ἄλλως μῆτε εἰς τὸν οὐρανὸν δυνάμεθα νὰ ἀναβῶμεν, μῆτε
 »εἰς τὰ τάρταρα νὰ καταβῶμεν, μῆτε διὰ θιλάσσης νὰ φύ-
 »γωμεν, ὥστε πρέπει νὰ σωθῶμεν διὰ τῆς νίκης, ἀδιαφοροῦν-
 »τες πρὸς πᾶν πρόσκομμα, τὸ ὅποιον ἤθελε τυχόν παρεμβλη-
 »θῇ ἡμῖν.» Οἱ λόγοι οὗτοι ἐράνησαν εἰς πάντας σωτήριοι καὶ
 ἔτυχον τῆς κοινῆς ἐπιδοκιμασίας· ὅθεν καταλιπόντες ἐν Καλ-
 λίουπόλει ἐκτὸν Ἀλμογαθάρους πρὸς φρούρησιν τῆς πόλεως καὶ
 τῶν γυναικῶν, οἱ λοιποὶ ἐξῆλθον κατὰ λόχους καὶ κατηθύν-
 θησαν πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν.

Ἄρ' οὐ δ' ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οἱ Καταλάνοι ὀδεύοντες, διὰ πυ-
 ρὸς καὶ σιδήρου κατέστρεψαν μέγα μέρος τῆς Θράκης, ἀφίκον-
 το τὴν νύκτα τῆς τρίτης ἡμέρας εἰς τοὺς πρόποδας ἐνὸς ὄρους,
 ἐνθα ἔστησαν τὰς σκηνὰς αὐτῶν διὰ νὰ ἀναπαυθῶσιν ἐκ τῆς
 μακρᾶς τῶν ὁδοιπορίας. Κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν, ἐν ᾧ
 αὐτοὶ ἐστρατοπέδευον, ἐκ τῆς ἐτέρας τοῦ ὄρους πλευρᾶς διήρ-
 χετο ὁ τοῦ Μιχαὴλ στρατός, κατευθυνόμενος πρὸς τὴν Καλλι-
 ούπολιν, ὥστε οἱ δύο ἐχθροὶ ἦσαν ἐγγὺς ἀλλήλων χωρὶς νὰ
 τὸ γνωρίζωσι. Μεσονυκτίου δ' ἐπιστάντος, οἱ Καταλάνοι πα-
 ρετήρησαν μεγάλην λάμψιν, προερχομένην ἐκ τῶν ἐν τῷ στρα-
 τοπέδῳ τῶν πολεμίων πολυπληθῶν φώτων· πέμψαντες λοι-
 πὸν δύο αἰχμαλιώτους Γραικοὺς, οὓς παρ' αὐτοῖς εἶχον, ἵνα ἴ-
 δωσι τί ἐσήμαινεν ἡ λάμψις ἐκείνη, ἐπληροφόρηθησαν ὅτι ὁ
 Μιχαὴλ ἐστρατοπέδευε μετὰ ἐξακισχιλίων ἱππέων μεταξὺ τῶν

Κυφέλλων και τῆς Ἄπρω, ὅτι τὸ μέγιστον μέρος τοῦ στρατοῦ του ἐστρατοπέδευεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως ὕδατος, και ὅτι προὔτιθετο τὴν ἐπιούσαν νὰ παραλάβῃ ὄλον αὐτοῦ τὸν στρατὸν και βαδίση ἐπὶ τὴν Καλιούπολιν. Τούτων γνωστῶν γενομένων τοῖς Καταλάνοις, ἀξιωματικοὶ τινες αὐτῶν πρέτεινον νὰ ἐπιτεθῶσιν ἀμέσως κατὰ τῶν Γραικῶν, ἀνυπόπτων και εἰς δύο σώματα διηρημένων ὄντων, και κατατροπώσωσιν αὐτούς· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ἦσαν ἀπληροίητοι ἐκ τῆς ὁδοπορίας, ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐνεκρίθη, τοιουτοτρόπως δὲ οἱ ἐχθροὶ ἐκοιμήθησαν τὴν νύκτα ἐκείνην παραπλευρῶς ἀλλήλων χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζωσι.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης οἱ Καταλάνοι ἐκτελέσαντες, κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος, τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα, ἀνήλθον εἰς παράταξιν μάχης τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· ἰδόντες δὲ αὐτοὺς παρ' ἐλπίδα κάτωθεν οἱ Γραικοί, ἔμειναν ἐκθαμβοὶ και πολλοὶ αὐτῶν ἐνόμισαν ὅτι ἐκεῖνοι ἤρχοντο ὅπως προσφέρωσι τὴν ὑποταγὴν των εἰς τὸν Μιχαὴλ και ἐπικαλεσθῶσι τὸ ἔλεός του. Εἰς τοιαύτην ὁμως ἀπάτην δὲν περιῆλθε και ἐκεῖνος, διότι ἐκ θλιβερᾶς πείρας ἐγνώριζε τοὺς Καταλάνους· ὅθεν ἰπεύσας ἐν μεγίστῃ ταχύτητι παρέταξε τὸν στρατὸν του τριχῆ διηρημένον εἰς μάχην. Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας ἐκληρώσαντο οἱ Τουρκόπουλοι και οἱ Ἄλανοι ὑπὸ τὸν Βοσσίλαν, τὸ δὲ δεξιὸν οἱ τῶν Μακεδονικῶν και Θρακικῶν ἰππέων ἐπιλεκτοὶ και οἱ ἐθελονταὶ ὑπὸ τὸν μέγαν πριμικήριον, τὸ δὲ μέσον οἱ πεζοὶ ὑπὸ τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον· αὐτὸς δὲ ὁ Μιχαήλ, περιερχόμενος τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ἐνεθάρρυνε τοὺς στρατιώτας, ἔχων παρ' ἑαυτῶ τὸν ἀντάδελφόν του δεσπότην Κωνσταντῖνον και τὸν πικέρην Ἀγγελον Σεναχαρείμ, οἵτινες δὲν ἤθελον νὰ λάβωσιν ἀρχηγίαν τινά, ἀλλὰ περιωρίσθησαν νὰ ἐπιτιρῶσι τὴν ἀσφάλειαν τοῦ βασιλείου.

Τοιουτοτρόπως τῶν πάντων διαταχθέντων καὶ τοῦ συνθήματος τῆς μάχης δοθέντος, πρῶτοι οἱ Ἄλανοι καὶ οἱ Τουρκόπουλοι ἐφώρμησαν κατὰ τῶν Καταλάνων καὶ προσεπάθησαν νὰ ἀπωθήσωσιν αὐτούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι τοὺς ἀντέκρουσαν μετὰ τσαύτης ὀρμῆς, ὥστε τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ὀπισθοχωρήσωσι μετὰ μεγίστης ζημίας. Τότε οἱ Καταλάνοι ἀφιππέυσαντες, προσετέθησαν εἰς τοὺς Ἀλμογαβάρους καὶ προσέβαλον τοὺς Γραικοὺς, οἵτινες μετὰ μακρὰν ἀντίστασιν ἔστρεψαν τὰ νῶτα. Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς συγγραφεῖς, διαρκούσης τῆς μάχης ἐν ὄλῃ αὐτῆς τῇ ἀκμῇ, οἱ Ἄλανοί, δυσηρεστημένοι ὄντες διότι δὲν εἶχον λάβει ἐγκαίρως τοὺς μισθοὺς των, κατέλιπον τὰς τάξεις των καὶ ἔστησαν εἰς ἴδιον μέρος, μῆτε τῶς Γραικοῖς βοηθοῦντες, μῆτε τοὺς Καταλάνους πολεμοῦντες, τὸ δὲ παράδειγμα τῶν Ἄλανῶν ἐμιμήθησαν καὶ οἱ Τουρκόπουλοι, ὥστε ἡ λειποταξία αὐτῶν ἠνάγκασε καὶ τοὺς λοιποὺς νὰ στρέψωσι τὰ νῶτα. Ὅπως πότε ἂν ᾔ, ὁ Μιχαήλ, ἰδὼν τὴν φυγὴν τῶν Ἄλανῶν καὶ τῶν Τουρκοπούλων, ἔσπευσε ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν τροπὴν τῶν στρατιωτῶν του· περιτρέχων δὲ τὰς τάξεις αὐτῶν μετὰ δακρύων ἐκάλει ἐξ ὀνόματος τοὺς στρατηγούς νὰ μὴ φύγωσι καὶ προδώσωσι προῖκα εἰς τοὺς πολεμίους τὴν τύχην αὐτῶν· «Νῦν, ἔλεγεν ἐπιθαρρύνων αὐτούς, ἄνδρες, καιρός, ὅτε βελτίων ὁ θάνατος γίνεται τῆς ζωῆς, τὸ δὲ ζῆν τοῦ θανεῖν πικρότερον.» Ἄλλ' οὐδὲ λόγοι, οὐδ' ἰκεσίαι, οὐδὲ παρακελεύσεις ἠδύναντο νὰ σταματήσωσι τὴν ὀρμὴν τῶν φευγόντων· τότε οὗτος βλέπων ὅτι οὐδεμίᾳ σωτηρίας ἐλπίς ὑπῆρχε, καὶ ὅτι οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἀφειδῶς κατεκόπτοντο, ἔχων περὶ ἑαυτὸν ἑκατὸν στρατιώτας, ἐφώρμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅπως τοῦλάχιστον πολέμων εὐρῆ ἐνδοξὸν θάνατον. Ἰδὼν ναύτην τινα φέροντα λαμπρὰν πανοπλίαν καὶ ἐπὶ πολυτίμου ἵππου ἱππεύοντα καὶ νομίζων ὅτι αὐτὸς ἦτο ἐπίσημός τις ἀνὴρ, ὀρμᾶ κατ'

αὐτοῦ καὶ τὸν τραυματίζει εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα· ἐκεῖνος δέ, κρατῶν σιδηροῦν πρόβολον εἰς τὴν ἀριστεράν, κτυπᾷ κατ' ἐπανάληψιν τὸν Μιχαὴλ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τὸν ρίπτει χαμαὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου του. Οἱ Καταλάνοι, νομίσαντες ἤδη ὅτι ἐκράτουν αἰχμάλωτον τὸν ἄσπονδον αὐτῶν ἐχθρὸν, ὄρμησαν διὰ νὰ τὸν συλλάβωσιν· ἀλλ' οἱ περιστοιχίζοντες αὐτόν, τεράστια ἀνδρίας ποιῶντες, ἀπέδιώξαν τοὺς Καταλάνους, εἰς δὲ τῶν ἱππέων καταβάς τοῦ ἵππου αὐτοῦ, ἀνεβίβασε τὸν Μιχαὴλ, ὅστις μαχόμενος γενναίως, διέσχισε τοὺς ἐχθρούς, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἄπρω, πλήρης ὀργῆς διὰ τὴν νέαν αὐτοῦ ἦτταν.

Κατὰ τὸν Μουντάνερ, τῶν μὲν Καταλάνων ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐννέα ἑφιπποὶ καὶ εἴκοσιν ἑπτὰ πεζοί, τῶν δὲ Γραικῶν δισχιλιοὶ ἱππεῖς καὶ ἀναριθμητοὶ πεζοί· τοσοῦτω δὲ ἀπροσδόκητος τοῖς ἐφάνη ἡ νίκη αὕτη, ὥστε οὐδὲ νὰ καταδιώξωσι τοὺς πολεμίους ἐτόλμησαν. Μείναντες δ' ἐπὶ ὀκτῶ ὅλας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν, ἐσύναζαν πολυπληθῆ λάφυρα καὶ ἄπειρα ζῶα, ὧν τὰ μὲν ἀπέστειλαν εἰς Καλλιούπολιν, τὰ δὲ ἐκράτησαν πρὸς ἰδίαν χρῆσιν. Ἐν τούτοις ὁ Μιχαὴλ, φυγὼν ἐξ Ἄπρω, μετέβη εἰς Πάμφυλον, κάκειθεν εἰς Διδυμότειχον, ἔνθα εὔρε τὸν πατέρα αὐτοῦ. Οἱ δύο αὐτοκράτορες πικρῶς ἐθρήνησαν ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ καταστροφῇ, ἣτις ἔμελλε νὰ ἔχη πολὺ δεινότερας συνεπειάς τῆς πρώτης, διότι καὶ δύσκολον πλέον ἦτο εἰς τὸν Ἀνδρόνικον καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ νὰ συναγάγωσι νέαν στρατιάν, καὶ, τῆς αὐθαδείας τῶν Καταλάνων κορυφωμένης, ἔμελλον τὰ πάνδεινα νὰ ὑποστῶσιν οἱ τὴν Θράκην καὶ τὰς παρακειμένας αὐτῇ χώρας οἰκοῦντες Γραικοί.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην οἱ Καταλάνοι ἐγένοντο κύριοι ἀπάσης τῆς Θράκης, ἐκτὸς ὀχυρῶν τινῶν πόλεων, τῶν ὁποίων δὲν ἔκριναν εὐλογον νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν ἐκπολιόρησιν, διότι πρὸς τοῦτο καὶ χρόνον πολὺν ἔπρεπε νὰ κατατρίψωσι καὶ ἀπώλειαν

ἀνδρῶν νὰ ὑποστῶσι τῶν ἤττον ὄμως ὀχυρῶν πόλεων οἱ κάτοικοι, πλήρεις τρόμου γενόμενοι, ἔσπευσαν νὰ παραδοθῶσιν ἅμα ἐνεφανίζοντο οἱ Καταλάνοι. Οἱ δὲ κατοικοῦντες τοὺς ἀγρούς καὶ τὰς κωμοπόλεις, μυρμηκίαν μιμούμενοι, ἐσκευαγῶγον ἐφ' ἀμαξῶν καὶ εἰσῆρχοντο εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγκαταλιμπάνοντες καὶ θέρη καὶ δράγματα καὶ σωρούς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν σύγκρισιν καὶ πείναν ἐν τῇ πρωτευσίᾳ φέροντες.

Ἐξ ὅτου ὁ Ρογῆρος εἶχε φονευθῆ, ἐζήκοντα περίπου Καταλάνοι, ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, δουλαγωγηθέντες, ἐστέναζον ἐντὸς ἀκατεινῆς εἰρκτῆς ἐν Ἀδριανουπόλει, μηδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἔχοντες, ἀλλ' ἐξ ἀπροσδοκῆτου τινος γεγονότος ταύτην ἀπεκδεχόμενοι ὄθεν, ὅτε ἔμαθον ὅτι οἱ Γραικοὶ ἠττήθησαν κατὰ κράτος καὶ ὅτι οἱ ὁμοεθνεῖς αὐτῶν, νικηφόροι, προὔχωρον πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν, συνέλαβον τὴν ἐλπίδα ὅτι ἠδύναντο διὰ τολμηροῦ τινος κινήματος νὰ ἀνακτίσωσι τὴν ἐλευθερίαν των. Προμηθευθέντες λοιπὸν τὸ μέσον τοῦ νὰ διασπάσωσι τὰ δεσμὰ αὐτῶν, ἐπεχείρησαν ἐν πρώτοις νὰ θραύσωσι μίαν θύραν, ἵνα δι' αὐτῆς δραπετεύσωσι μὴ δυνηθέντες ὄμως νὰ κατορθώσωσι τοῦτο, ἀνῆλθον ἐπὶ τὴν στέγην τῆς φυλακῆς αὐτῶν, καὶ ἐκεῖθεν λίθους κατὰ τῶν κάτωθεν φρουρούντων ρίπτοντες, ἠθέλησαν νὰ τοὺς καταπλήξωσιν, ἐν δὲ τῇ καταπλήξει ἐκείνων καὶ τῷ θορύβῳ νὰ καταβῶσιν αὐτοὶ τοῦ τείχους καὶ νὰ δραπετεύσωσι. Πλὴν ἀλλὰ ματαιωθέντος καὶ τοῦ σχεδίου αὐτῶν τούτου, ἔλαβον τὴν γενναίαν ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνωσι μᾶλλον ἢ νὰ ὑποβληθῶσιν ἐκ νέου εἰς τὰ δεσμὰ τούτου ἕνεκα, ὅτε στρατιῶται μετὰ πολιτῶν πολυαριθμῶν ἠθέλησαν διὰ τῆς βίας νὰ τοὺς σωφρονίσωσιν, οἱ Καταλάνοι τοσοῦτῳ ἀνδρείως τοὺς ἀντέκρουσαν, ὥστε πολλοὶ ἐκείνων εὗρον, λιθασθέντες, τὸν θάνατον καὶ ἐτι πλείους ἐτραυματίσθη-

σαν. Ἀπελιπισθέντες λοιπὸν οἱ ἐξώθεν νὰ τοὺς συλλάβωσι ζῶντας, καὶ πλήρεις ὀργῆς γενόμενοι ἐπὶ τῷ φόνῳ τοσοῦτων συστρατιωτῶν καὶ συμπολιτῶν των, συνεφορήσαντο παντοδαπὴν ὕλην καὶ ἔθεσαν πῦρ ἵνα κύσωσι τὴν τε φυλακὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ. Τὸ γεγονός τοῦτο δὲν ἐκλόνησε τὸ θάρρος τῶν πολιορκουμένων, οἵτινες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον ἔχοντες, ἐν μόνον μέλημα ἔσχον, πῶς ἀκριβώτερον νὰ πωλήσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ὄθεν, πρῶτον μὲν ἐξέβαλον τὰς ἐσθῆτας αὐτῶν καὶ ἐκτείναντες αὐτάς, οἷον εἰ μεσότηχον, πρὸ τοῦ πυρός, ἐξηκολούθουν ἀμυνόμενοι ὀπισθεν τοῦ ἀσθενοῦς ἐκείνου ὀχυρώματος· ὅτε δὲ ἡ φλόξ, πλησιάζασα, ἐμελλε νὰ τοὺς κατακύση, τότε ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλους, καὶ δόντες τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν, ἐρίφθησαν εἰς τὸ πῦρ, τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ σημειούμενοι, καὶ ἐγένοντο πυρίκαυστοι. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ δύο ἀδελφοί, οἵτινες περιπτυχθέντες στερεῶς ἀλλήλους, ἐρίφθησαν ὁμοῦ εἰς τὸ πῦρ, συμπαρασύροντες καὶ τρίτον τινα παῖδα, ὅστις ἐκ φιλοίκτου δειλίας, ἐδίσταζε νὰ ριφθῆ εἰς αὐτό.

Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν Ἀδριανουπόλει, οἱ τῆς πρωτεύουσῆς κάτοικοι διετέλουν εἰς μέγιστον ἐρεθισμόν διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας συμφοράς, καὶ ἀναφανδὸν κατεβόουν κατὰ τοῦ Ἀνδρονίκου, εἰς τὴν ἀνικανότητά καὶ τὴν ἀδράνειαν τοῦ ὁποίου ἀπέδιδον τὰς ἤττας ἐκείνας. Ὁ δ' αὐτοκράτωρ κατενόησεν ὅτι ἦτο ἐπ'ἀνάγκης νὰ προλάβῃ τὰς δυσαρέτους συνεπειὰς τοῦ τῶν πνευμάτων ἐρεθισμοῦ, δι' ὅπερ, ἄφ' οὗ εἰσῆγαγε στρατιώτας τινας ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ νὰ καταστείλῃ πᾶσαν τυχρὴν ταραχὴν, συγκαλέσας τῇ 1 Ἰουνίου 1307 τοὺς πρωτεύοντας τῆς πολιτείας, ἀπηθύετο πρὸς αὐτοὺς μακρὰν δημογορίαν, περιέχουσαν τὴν ἀπολογίαν τῆς διαγωγῆς του. Δικαιολογούμενος ἐν πρώτοις διότι προτεκίλεσε ξένους στρατιώτας πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ κράτους, ἐξέβηκε τὸ ἀσθενὲς τῶν Βυζαν-

τιῶν δυνάμεων, καὶ τὴν ἀνάγκην εἰς ἣν καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ αὐτοκράτορες περιῆλθον ἵνα ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν Ἀλαγῶν καὶ Ἰταλῶν καὶ ἐτέρων ξένων· εἶτα, χρώμενος τῇ γλώσσῃ τῆς εὐσεβείας, ἥτις ἦτο ἰδιάζουσα μὲν εἰς αὐτόν, τοῦ συμφυῶς οὕτως εἰπεῖν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶπεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ μέμφωνται αὐτόν διὰ τὰς δυσπραγίας, ἃς ἡ Θεία Πρόνοια ἐπέβαλεν εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ αἰτιῶνται ὀλόκληρον τὸ ἔθνος τὸ προκάλεσαν διὰ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ τὴν ὄργην τοῦ Ὑψίστου. Κατὰ συνέπειαν, τοὺς προσεκάλεσε νὰ μεταρρυθμίσωσι τὰ ἦθη αὐτῶν, νὰ μεταβάλωσι δίκαιαν βίου συμφωνίαν πρὸς τὰς Θείας ἐντολάς, καὶ νὰ προσπαθῆσωσι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν καλῶν αὐτῶν πράξεων νὰ ἀφοπλίσωσι τὴν τιμωρὸν τοῦ Θεοῦ χεῖρα· ἄλλα δὲ τοιαῦτα συνυφάνας, τοὺς ἐπέταξε νὰ ἡσυχάζωσι καὶ μὴ πολυπραγμονῶσιν, ἀλλὰ νὰ ἐνασχολῆται ἕκαστος περὶ τὰ ἴδια ἔργα, ἀφίνων εἰς αὐτόν τὴν φροντίδα τῆς διοικήσεως, ἵνα μὴ διὰ φωνασικῶν καὶ παραλόγων ἐγγλήσεων τὴν ἀταξίαν φέροντες, προσκόμματα παρεμβάλλουσιν εἰς τὴν κοινὴν εὐημερίαν. Ἐπὶ τέλους τοὺς συνεβούλευσεν εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ εἰς τὴν ὁμόνοιαν, ἥτις ὑπὲρ ποτε ἦτο ἀναγκαία, καὶ διὰ μακρῶν τοῖς ἐξέθηκε τὰ δεινὰ ἀποτελέσματα τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν· περὶ αὐτῶν δὲ τὸν λόγον του, προσέταξε τοὺς παρεστῶτας νὰ ὀρκισθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὅτι ἤθελον εἶσθαι πιστοὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς, καὶ ὅτι μῆτε αὐτοὶ ἤθελον προκαλεῖ στάσεις καὶ ταραχάς, μῆτε εἰς τοὺς ἄλλους ἤθελον ἐπιστρέφει τὸ τοιοῦτο. Μὴ ἀρκεσθεῖς δὲ εἰς μόνην ἐκείνων τὴν ὀρκοδοσίαν, ἔστειλε πολυαριθμούς ἀξιωματικούς, οἵτινες περιτρέχοντες τὰς ῥόδους, τὰς πλατείας καὶ αὐτὰς τὰς οἰκίας τῶν ἰδιωτῶν, ἠνάγκαζον τοὺς πάντας νὰ ὀρκισθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τὸν αὐτὸν ὅρκον. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐξέψις τῶν πνευμάτων

κατηνύσθη, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, ἀποβαλὼν τὸν φόβον ταραχῶν ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ του, ἐδυνήθη νὰ στρέψῃ τὰ βλέμμα-
τα καὶ τὰς ἐνεργείας του πρὸς τοὺς Καταλάνους.

Ἐν τούτοις οἱ Καταλάνοι καὶ οἱ Ἀλμογάβαροι μετὰ τὴν νείαν αὐτῶν νίκην, ἐπανελθόντες εἰς Καλλιούπουλιν, ἐδρέποντο τοὺς καρπούς τῶν ἀγῶνων αὐτῶν, παρασκευαζόμενοι σὺν ἄμπ εἰς νέαν ἐκστρατείαν, ὁ δὲ Μιχαὴλ μένων ἐν τῷ Διδυμοτείχῳ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ, καθόσον οἱ στρατιῶται αὐτοῦ, ὑπὸ με-
γίστου φόβου καταληφθέντες, ἤρουντο πλέον νὰ ἐκστρατεύ-
σωσιν ἐπὶ τοὺς Καταλάνους, τῶν ὁποίων κατ' ἐπανάληψιν εἶ-
χον δοκιμάσει τὴν κοπτερὰν μάχαιραν. Ἀφ' ἐτέρου ὁ νέος τῶν Βουλγάρων βασιλεὺς Ὁσφεντίσθλαβος, ἄσπονδος τοῦ Ἀνδρονί-
κου ἐχθρός, ἐδήου τὴν χώραν τοῦ Ἐλτιμηρῆ ἵνα τὸν τιμωρήσῃ, ἐπειδὴ ἐκνήρυχθη προστάτης τῶν Γραικῶν, καὶ ἠπέιλει νὰ εἰσ-
βάλλῃ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς τοῦ αὐτοκράτορος ἐπαρχίας. Ὅθεν ὁ Ἀνδρόνικος πανταχόθεν ὑπὸ δεινῶν περιστοιχιζόμενος, διέγνω ὅτι ἔπρεπε νὰ παραιτηθῇ τῆς ἰδέας τοῦ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Καταλάνους διὰ τῶν ὄπλων, καὶ ὅτι φρονιμώτερον ἦτο ἂν ἤρ-
χετο εἰς διαπραγματεύσεις εἰρήνης μετ' αὐτῶν ἐν ᾧ δ' ἐσκέ-
πτετο περὶ τοῦ τοιούτου, κατὰ καλὴν του τύχην συνελήφθη ἐν Τενέδῳ, γραφὰς ἐκ Σικελίας πρὸς τοὺς ἐν Καλλιουπόλει κομί-
ζων, ξένος τις Ἰταλός, Ἰάκωβος τοῦνομα, ὅστις διατελέσας ἄλλοτε γραμματεὺς τοῦ Καίσαρος Ρογήρου εἶχε, μετὰ τὸν φόνον ἐκείνου, μεταβῆ εἰς Σικελίαν ἵνα ζητήσῃ συνδρομὴν ἐπ' ὀνόματι τῶν Καταλάνων. Τοῦτον λοιπὸν ἐπανερχόμενον συλ-
λαβόντες ἐν Τενέδῳ, ἤγαγον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα· ὁ δὲ λό-
γον μετ' αὐτοῦ ἐκτενῆ ποιησάμενος, τὸν ἠρώτησε πλαγίως ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ συνομολογήσῃ εἰρήνην πρὸς τοὺς Καταλάνους. Εἰπόντος δ' ἐκείνου ὅτι ἂν ἐστέλλετο πρὸς αὐτοὺς ἀνὴρ τις φρόνιμος καὶ ἀπολαύων τῆς ἐμπιστοσύνης των, βεβαίως ἤθε-

λεν ἔλθει εἰς ἐν ἀποτέλεσμα, ὁ Ἀνδρόνικος ἀπεράσισε νὰ σταί-
 λη ὡς πρεσβευτὴν τὸν Ἰάκωβον· ὅθεν, λαβὼν παρ' αὐτοῦ ὄρ-
 κον πίστεως, τὸν ἔπεμψε συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ διερμηνέως
 τῶν Λατινικῶν Κορόνη καὶ τριῶν ἐτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐμπιστο-
 σύνης του πρὸς τοὺς Καταλάνους, ἵνα διαπραγματευθῇ μετ'
 αὐτῶν τὴν εἰρήνην.

Ἄμα οἱ πρεσβευταὶ ἀφίκοντο εἰς φρούριόν τι, οὐ μακρὰν τῆς
 Καλλιουπόλεως, ὅπερ διετέλει ἔτι ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Γραι-
 κῶν, ἔσπευσαν διὰ μηνυτοῦ νὰ ἐξαγγείλωσι πρὸς τοὺς Κατα-
 λάνους ὅτι ἦλθον ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου,
 ἵνα τοῖς προτείνωσιν ὅρους εἰρήνης· ἀλλ' ἐν ταύτῳ ἀπήτησαν,
 πρὸς ἀσφάλειάν των, ὁμήρους καὶ φρουροὺς ὅπως ἀδεῶς μετα-
 βῶσιν εἰς Καλλιούπολιν. Οἱ Καταλάνοι, ἀνεπίστως λαβόν-
 τες τὸ ταιῦτο μήνυμα, ἔπεμψαν προθύμως ὁμήρους τινάς,
 καὶ σὺν ἅμα πέντε στρατιώταις ἵνα φρουρῶσι τοὺς πέντε πρε-
 σβευτάς· οἱ στρατιῶται δὲ οὗτοι ἦσαν διατεταγμένοι νὰ ἱπ-
 πεύσωσιν ἕκαστος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἵππου ὀπισθεν ἑκάστου τῶν
 πρεσβευτῶν τὸ μὲν, μήπως τις τῶν Καταλάνων, ἐξ ἐφόδου
 ἐκπηδήσας, προσβάλη τὸν πρεσβευτὴν, τὸ δέ, διὰ νὰ μὴ
 λάβωσι καιρὸν οἱ ἀπεσταλμένοι καὶ ζητήσωσι πληροφορίας
 περὶ τῆς Καλλιουπόλεως καὶ τῶν πραγμάτων τῶν Καταλά-
 νων, κωλυόμενοι εἰς τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀενάου παρουσίας τῶν
 στρατιωτῶν. Ἐν τούτοις οἱ πρεσβευταὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν
 πόλιν, ἐλάλησαν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν Καταλάνων ταῦτα.

«Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος ἡμέτερος μὲν δεσπότης, σφῶν δ' ὑμῶν
 κλήτωρ, τάδ' ἐπήγγειλεν ἡμῖν. Χρεὸν ἀνδράσι Θεοῦ μὲν τι-
 μᾶν αἰρουμένοις δίκην, βασιλεῖ δ' ἐς τὰ μάλιστα μεμνησθαι
 χαρίτων, δικαίους οὔσι, μὴ ὅ,τι βουλομένοις ἂν εἴη σφίσι, ἀλλὰ
 καὶ ὅ,τι συνενέγκαι ἂν εἰς τὸ μετὰ ταῦτα σκοπεῖν. Τὸ μὲν
 γὰρ ἀβούλου καὶ πρὸς τὸ παρχυτικὰ μόνον ἀφορώσης γνώμης,

τὸ δὲ τὴν εἰς τὸ μέλλον πρόνοιαν ἀταμίευτον οὐκ εἶ κείσθαι. Καὶ ὑμῖν τοίνυν, εἰ μὲν τὴν ἀρχὴν τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐλόμενοι εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐσβαλεῖν ἔγνωτε, οὐ δικαίως ἂν νεμεσᾶν ἔχοι τις· μηδὲ γὰρ ἀνθρώποις ἀσύνηθες τοῦτ' εἶναι, καὶ μᾶλλον ὅτε καὶ τὰ γένη διαλλάττοιεν, οἷς ἐνὶ μὲν σπονδαῖς χρῆσθαι, ἐνὶ δὲ καὶ ὁμόσε ταῖς μάχαις ἰέναι. Ἐπεὶ δὲ ζύμμαχοι προσκληθέντες τὰ τῶν ἐχθρῶν, οὐ δέον ὄν, ἐκ τοῦ ἐξαίφνης ἀνθείσεσθε, πῶς ἂν μὴ θέλων τις ὑμᾶς νεμεσᾶν ἐκφύγοι τὸ νεμεσᾶσθαι; Μνήσθητε γὰρ πρὸς ἐκείνους τῶν μισθῶν. Πῶς δὲ δίκαιον καὶ νόμιμον, κειμένων εἴτε θεῶν εἴτε καὶ ἀνθρωπίνων, θέσθαι μὲν ἐν ἀλογία τὰ ὁμωμοσμένα μεγάλων δὲ χρημάτων ὧν εἰς ὑμᾶς ἐδαπανήσαμεν, τὰς καθ' ἡμῶν ὀρμὰς ἀντιδοῦναι; Τί δ' ὑμῖν καὶ ἀποκριθεῖν εἰς τὸ μετέπειτα ὄνομα; Συμμάχους ὀνομάσειέ τις; ἀλλ' αἰρετέα τὰ τῶν ἐχθρῶν ὑμῖν ἔδοξεν. Ἄλλ' ἐχθροὺς; καὶ τίς ἂν καὶ τίνας μεγάλων μισθῶν ἐπὶ σφετέρῳ πονήρῳ προσκαλεῖσθαι δέξαιτο; Ἄλλὰ συμμάχους μὲν πρῶτον, πολεμίους δ' ἐπέπειτα καταστάντας; καὶ τί γ' ἄλλο ὑμῖν τις ἐπικαλοῖται δεινόν, εἰ σύμμαχοι ἐπιστάντες, πολλῶν καὶ ταῦτα τῶν ἀναλωμάτων, ἔπειτα ἐσπείσασθε μὲν τοῖς ἐχθροῖς δι' οὓς προσεκλήθητε, μετ' αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ληΐξεσθε; Τί δὲ καὶ ἀπολογούμενοι Χριστιανοὶ Χριστιανούς τὰ ἀνήκεστα δρᾶτε, τῷ μὴ εἰς ἀναβολὰς θέσθαι, κακοὶ δόξαι ὥσπερ αἰρούμενοι; τί γὰρ τῶν κακῶν οὐκ εἴργασθε; Οὐ χώρας κῆνδραποδίσατε; οὐκ ἄνδρας ἐκτελίνατε; οὐ νῆπια καὶ πρεξέσον ἀνθρώπους οἰκτρούς, τὰ μὲν ἀνηλεῶς διεχρήσασθε, τοὺς δὲ, πᾶσαν ἰδέαν βασάνων διενεγκεῖν ἀναγκάσαντες, ἔπειτα ἐκ ποδῶν ἔθεσθε; Τί ὑμῖν τοῦ πράκτορας τοσούτων γενέσθαι κακῶν αἴτιον; Καῖσαρ ἀπώλετο· ἀλλ' οὐχ ἡμῶν γε θελώντων, οἶδεν ὁ πάνθ' ὄρων ὀφθαλμός. Ἄλλ' οἷς ἐντέτροψε μῖσος τὸ κατ' ἐκείνου ἐκ τινῶν παλαιῶν μηνιμά-

των, τούτοις και μόνοις αὐτόβουλον εἶργασται τὸ πραχθέν.
 Τὸ παθεῖν οὖν ἐκείνον τὰ χεῖριστα, ὡς οὐχ' ἡμῖν μετὸν ὄλωσ
 εἰς ζημίας δόκησιν, σφίσιν αὐτοῖς εἰς ἐκδίκησιν περιγράφετε.
 Καὶ μὴν παῖς ἦν ἡμῖν ἡ ἐκείνω συνοικοῦσα, ὥστ' ἂν και συγ-
 γνωτέα ἐδόκει, ἦν πού τι οἱ και πεπλημμέλητο· και τὸ οὕτω
 τὰ πέπλημμελημένα μετέρχεσθαι τοῖς τῶν Ρωμαίων ἦθεσιν
 ἦκιστα χωρητέα. Καὶ τοῦτ' ἦν ἴσως εἰ προὔπτον ἦν τὸ ἀδί-
 κημα· ἦν δὲ μηδὲν ἔχοι τις ἐγκαλεῖν ὡς και αὐτοῖς ἡμῖν βου-
 λομένοις εἰδέναι ἂν εἴη, πῶς ἂν αἰρετέα ἡμῖν τὰ μὴ ξυνοίσον-
 τα ξυνέβαιεν εἶναι; χωρὶς δὲ τούτων, τοῖς μὲν οὐκ ἔχουσιν
 ἂν ὄπη τραπέειν, ἦν που τι τῶν ἀβουλήτων παρά τινων γένοι-
 το, ἐκείνοις ἂν ξυμβαίη και παρά τὰ οἰκεία ἦθη παρατολμᾶν
 οἷς γὰρ σφίσιν ἐν στενωῷ κομιδῇ τὰ τῆς ἐκδικήσεως, ἐπιχειρη-
 τέα και τὰ ἦκιστα ἂν ἐς ἅπαν συνήθη· φέρει γὰρ εἰς καιρὸν
 ταῦτα τὸ ἀπογῶναι και τὸ τῶν δρασειόντων ἀσθενές και ἀ-
 μήχανον τοῦ και τὰ συνήθη παραβαίνειν. Καὶ ὢν πραττομένων
 ἡ μέμφις ἐφήπται, αἰτιάσαιτ' ἂν τις δικαίως· οἷς δ' ἐν ἰσχύϊ
 τὸ μετελθεῖν ὡς βούλονται ἂν, τὸ αἰρετὴν αἰσχύνην περιβαλέ-
 σθαι σφίσιν ἑαυτοῖς πῶς οὐκ ἀβούλητον; Τῶν μὲν οὖν πεπραγ-
 μένων οὐχ ἦττον ξυγγνώμονας εἶναι χρή, ἢ ἐκδικητὰς βούλε-
 σθε γίνεσθαι, τοὺς οὐκ ἂν εἰ μὴ αἰροῖντο κακοὶ φαίνεσθαι και
 ἐκσπόνδων χεῖρους ζημιωθησομένους τὸ σύνολον· εἰ δ' οὖν, ἀλλ'
 ἐκ τῶν φθασάντων σκεπτέξ ἂν εἴη ὑμῖν ὀπόσοις, δέον παρ'
 ἐχθρῶν πλουτεῖν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξωλ^ῶθητε. Καὶ ἀφίημι
 ὅσα ἡλογηκότες τῶν εἰς Ρωμαίους σπονδῶ^{δότης}, ἡ συνθηκῶν ἠν-
 δραποδίσασθε· ἀλλ' ὀπόσοις ἡμῶν διδόντων ἢ και ἐκπεχωρη-
 κώτων λαμβάνειν ἀπώναςθε. Τὸ γὰρ τῶν συμμάχων σχῆμα,
 και τὸ ἔτι δοκεῖν τῶν ἡμετέρων ὑπερπονεῖν, ὡς λαμβάνοντας
 διετίθει τοὺς οὐδὲν ἦττον διδόντας, καὶν τις και ἄκων εἶναι
 ἐδίδου προσπαροῦμενος· Τούτων μνήσθητε, και τὰς ἐξ ἀρχῆς

ὁμολογίας αἰδεσθέντες αἷς ἐμπεπέδωσθε, Καίσαρα μὲν πρόφα-
 σιν τούτῳθεν ἀπόθεσθε, ἔννοια δὲ εἰσίτω ἔπη γῆς προσκα-
 θήμενοι ταῦτ' ἐργάζεσθε, καὶ εἰ ἀκίνδυνα σφίσιν αὐτοῖς τὸ
 ἐς νέωτα ἔσται. Ἡμῖν μὲν γὰρ καὶ ἐς τόδε δόκησιν παρα-
 σπονδῆσεως, ἥμισθ' ἡμῖν πρόπευσαν, ἀποκλίνουσι μαλακώτερον
 τὰ τῆς μάχης ἐπιχειρήται· δεινὰ γὰρ τὰ συγχείμενα ἀ-
 πρακτεῖν πείθει καὶ τὰ δεινότατα πάσχοντας, καὶ πάσχου-
 σὶν ἔστι καταφυγὴ ἢ τῶν διομωροσμένων αἰδώς, ἣν τις καὶ
 μέμφοιτο. Ἰμῖν δὲ ὅποι περιστήσεται τὰ τῆς τόλμης, οὐκ
 εἰς μακράν, εἰ μὴ παύσησθε, εἴσεσθε, ἀλλ' ὅμως χρὴ καὶ προ-
 ναστέλλειν λέγοντας· οὕτω γὰρ καὶ τὴν τοῦ ἑσαυθὺς λελειφθαί
 ἡμῖν λόγον συγγνώμης παρὰ τοῖς τὰ δίκαια κρίνουσι ἀποι-
 σαίμεθ' ἂν, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον αὐθὺς, τὰς δίκας λαμ-
 βάνειν, ὑμῶν διδόντων καὶ ἀκόντων, σὺν ἀρήξει θεῖα προαι-
 ρουμένοις, ἐπεὶ περ ἄρχειν τῆς μάχης οὐ κατονεῖτε. Δεῖ γὰρ
 τὴν τοῦ παρασπονδεῖν δόκησιν ἐς ἅπαν ἐκκλίνειν. Ὁ γὰρ ἐπι-
 τοσοῦτοις δεινοῖς τὴν ἀρχὴν ἐς εἰρηνικὰς ἀξιούμενος καὶ μὴ θέ-
 λων, ἐκεῖνος καὶ τὴν τοῦ παρασπονδεῖν τὴν ἀρχὴν δόκησιν
 δικαίως ἂν ἐπενέγκαιτ' ἂν· τοῖς γὰρ ἐπιούσι τὸ πρῶτον, οὐ
 τοῖς ἀμυνομένοις τὸ ἄδοξον τοῦτο πρόσρημα περιστήσεται, ἦν
 πού τις ἀδικῶν τὰς συνθήκας τὴν ἀμυναν προσκαλοῖτο. Δυοῖν
 οὖν ἐλεσθαι θάτερον ἀναγκαῖον ἴσως καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ τῷ πα-
 ρόντι καιρῷ πρόποντος, ἢ πάντα λαβόντας πρὸς τὰ ὑμέτερα
 ἐπανήκειν ἤθη, ἢ πάντ' ἔχοντας· ἡμῖν προσφοιτᾶν, ὡς ἐπὶ μι-
 σθοῖς καὶ αὐθὺς ἐσομένοις, τῇ τῶν Ῥωμαίων ὑπηρετεῖσθαι ἀρχῇ·
 οὕτω γὰρ κατ' ἀμφω καὶ ἐπὶ ἑεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαίη
 ἂν τὰ πάντα κεκτῆσθαι, καὶ τὸ εἰς ἄγαν τὰς σπονδὰς ἡμελη-
 σθαι ἥμισθ' ἂν δόξειε. Καὶ ὅποι ποτ' ἂν προσχωρήσητε, τὴν
 τῆς ἐν ἀσφαλεῖ συμμάχιας δόξαν οὐκ ἐς ἅπαν ἀποθεβληκότες
 εἴητε, ἐπεὶ τιν' ἔχει λόγον ἐφισταμένοις ἀμύνορας, ἔπειτ'

ἐπίκλημ' ὅτι τύχοι προβεβλημένους ἐχθρῶν καθίστασθαι τὰ πικρότατα ; Εἰ δὲ καὶ μισθοφορίας, ὡς πέπυσμαι, προτενεῖτε, αἰδῶς καὶ μόνον τὸ λέγειν. Τίνων σπουδασμάτων χάριν καὶ πόνων ; καλὰ γε ἐς Ρωμαίους, καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφέλκειν μισθοὺς. Τὸ πράττειν γοῦν ταῦτα ὁμολογοῦντες ἐχθρῶδες εἶναι τοὺς ὑπὲρ τούτων μισθοὺς ὡς σύμμαχοι ἀπαιτήσετε· καὶ ποῖαν ἄρα ἀγνωμοσύνης οὐχ ὑπερβαλεῖσθε ὑπερβολήν ; Ἄ γὰρ ὑπὲρ Ρωμαίων πεπραχθαι σφίσις ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸ δίκαιον ἔμισθ' ἂν εὖροι τ' ἂν σκοπούμενοι· τὰ δὲ κατ' αὐτῶν πεπραγμένα τόσον ἐρέλκειν δίκαιά εἰσιν ὅσα καὶ δίκαια αὐτῶν ὑποσχεῖν δίκαιοι ἂν λογισθῆητε. Χρεῶν οὖν ἐντελεχέστατα βουλευσαμένοις ὅπῃ δοκεῖ ποιητέα εἶναι, ταῦθ' ἐλέσθαι, ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τοῦδε λόγος οὐδεὶς πρὸς ὑμᾶς, ἦν πῃ γε ἄλλως ; ἢ ὡς ἡμῖν ἀνδάνη γνοιήτε. »

Τοῦ ἐρμηνέως Κορόνου ἐρμηνεύσαντος τοῖς Καταλάνοις τοὺς λόγους τούτους, ἐκεῖνοι ἐμπλησθέντες, ὡς ὁ Παχυμέρης λέγει, κορούης Ἰταλικῆς, ἀπήντησαν διὰ τῶν ὀλίγων τούτων. « Ἄν ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιθυμῇ νὰ ἀπέλθωμεν ἐνσπόνδως τῶν χωρῶν αὐτοῦ, ὀρεῖται προτιγομένως νὰ πληρώσῃ ἡμῖν τοὺς δεδουλευμένους ἡμῶν μισθοὺς, νὰ ἀπολύσῃ ὅσους τῶν ἡμετέρων κρατεῖ καθειργμένους εἴτε ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἀλλοῦ, νὰ ἀποδώσῃ ἡμῖν τὰς νῆας, τὰς ὁποίας οἱ Γενουήκιοι ἤρπασαν ἀφ' ἡμῶν, νὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ τέλος με' ἵππους διὰ νὰ μεταφέρωμεν τὰ τε λάφυρα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν. Ἄν δὲ ἀρνήται νὰ παραδεχθῇ τοὺς ὄρους, ἃς γνωρίζῃ ὅτι θέλομεν λάβει ἐκ νέου τὰ ὄπλα, διότι, προκειμένου περὶ τῆς τιμῆς ἡμῶν, εἴμεθα ἔτοιμοι καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν ἡμῶν νὰ θυσιάσωμεν. »

Ἀπελθόντων τῶν πρεσβευτῶν ἵνα διαβιβάσωσι τὴν ἀπάντησιν ταύτην πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀνθρόνικον, οἱ Καταλά-

νοι ἤρξαντο τῶν ἐτοιμασιῶν αὐτῶν ὅπως προσβάλωσιν ἐκ νέου τοὺς Γραικοὺς καὶ δηλώσωσι τὰς πόλεις των. Ὁ δὲ στρατὸς αὐτῶν κῦξανεν ὁσημέραι, διότι Γάλλοι, Ἴταλοί, Ἰσπανοί, ἐλκυόμενοι ἐκ τῆς ἐλπίδος λαφυραγωγίας, συνετάσσοντο καθ' ἑκάστην αὐτοῖς· σὺν ἅμα δὲ οἱ Τουρκόπουλοι, οἵτινες εἶχον ἀποσπασθῆ τοῦ Μιχαήλ, συνηκώθησαν μετὰ τῶν Καταλάνων, καὶ ἀπήρτισαν τοιοῦτοτρόπως ὅλοι ὁμοῦ δύναμιν ἀξιόμαχον. Ἐν τῷ μεταξύ, Ἀνδρέας τις Μουρίσκος ἐκ Γενοῦθς, προσβαλὼν τοὺς Ἐνστούς, ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του, ἦλθε πρὸς τοὺς Καταλάνους φέρων μεθ' ἐκυτοῦ πολυαριθμούς Τουρκοὺς, οἵτινες ἐδέχθησαν νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ τὰς σημαίας ἐκείνων· ἐπειδὴ ὅμως οἱ Καταλάνοι ἐφέροντο πρὸς αὐτοὺς ἀγερώχως καὶ κατὰ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων δὲν ἐποίουν ταύτην δικαίαν, οἱ Τούρκοι δυσαρεστηθέντες ἀπεράσισαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τοὺς Καταλάνους καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς Ἀσίαν· ὅθεν προστυχόντες τισὶ τῶν Γραικῶν, συνεφώνησαν ἐνόρκως νὰ τοὺς διαπορθμεύσωσιν ἀντὶ χρηματικῆς τινοῦ ἀμοιβῆς. Ἐν τούτοις ἐν ᾧ οἱ Τούρκοι διεπεραιοῦντο τὸν Ἑλλήσποντον, συναπαντήσας αὐτοὺς ὁ Ἀνδρέας, προσέβαλε καὶ συλλαβῶν, ἔργον μαχαίρας ἐποίησατο. Τοῦτο γκωστὸν γενόμενον, κατέπληξε τοὺς Τούρκοὺς, οἵτινες ἔμελλον νὰ διαπεριωθῶσιν εἰς Ἀσίαν κατὰ τὸν δεῦτερον πλοῦν, καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ παραμείνωσιν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Καταλάνων, ἀνεχόμενοι τοὺς σαρκασμοὺς καὶ τὰς περιφρονησεις αὐτῶν μᾶλλον, ἢ ἐκτιθέμενοι νὰ ὑποστῶσι τὴν αὐτὴν τῶν ἐταίρων των τύχην. Μετὰ τὸ ἀπηνὲς αὐτοῦ κατορθῶμα ὁ Μουρίσκος παρεγένετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, ζητῶν τὴν ἀμοιβὴν τῆς πράξεώς του παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος· ὁ δὲ, ἐν τιμῇ αὐτὸν δεξιωσάμενος, τῷ ἀπένευμε τὸν βαθμὸν τοῦ ναυάρχου, καὶ τοι μὴδὲν ἄλλο κατορθώσαντι ἢ τὴν σφαγὴν ἀόπλων τινων Ὀθωμανῶν. Ἡ πράξις ὅμως αὕτη δύο τινας εἶχε τὰς συνεπειάς,

πρώτον ὅτι ἐπηύξανε τὸ κατὰ τῶν Γραικῶν μῖσος τῶν Τούρκων, ἀσπόνδων ἄλλως ἐχθρῶν ἐκείνων ὄντων, καὶ δεύτερον ὅτι ἐνεδυνάμωσε τοὺς Καταλάνους διὰ τῆς προσθήκης νέων συμμαχῶν.

Ἐν τούτοις οἱ Καταλάνοι, ὠφεληθέντες ἐκ τοῦ τρόμου ὃν ἐνέπνεε τὸ ὄνομα αὐτῶν καὶ καὶ ἐνισχυόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων, καταλιπόντες ὀλίγους ἄνδρας πρὸς φρούρησιν τῆς Καλλιουπόλεως, ἐτράπησαν πρὸς λεηλασίαν, οὐ μόνον μέχρι Μαρωνείας, Ροδόπης καὶ Βιζύτης προχωροῦντες, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπιδρομὰς ποιοῦμενοι. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν Ἀλμογάβαρός τις, Πέριχ δὲ Νακλάρια τοῦνομα, ἀπολέσας εἰς τὸ παίγιον ὅσα χρήματα εἶχε, παραλαβὼν τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς ἐν ὄπλοις καὶ ἄνευ ἐτέρας συνοδείας, ἀπετόλμησε μετ' αὐτῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ νὰ ἀπαγάγῃ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βασιλικῆς κήπου δύο ἐμποριοὺς Γενουηνοῖς, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὁποίων ὀφιαίτερον ἔλαβε λύτρα τρισχίλια χρυσᾶ ὑπέρπυρα. Ἐκτοτε δὲ ὄχι πλέον τάγματα ἢ λόχοι, ἀλλὰ πέντε ἢ ἕξ ἄνδρες συσσωματούμενοι ἐπεχείρουν τοιαύτας τολμηρὰς ἐκδρομὰς, κατὰ τὰς ὁποίας οὗτοι τὰ μὲν προστυγχάνοντα ἐξεληίζοντο, τοὺς δ' ἄνδρας ἀπέκτεινον, τὰς δ' ἐν ἡλικίᾳ γυναικῶν καὶ παιδῶν ἐξηνδραποδίζον.

Καὶ ὅμως τοσαῦται καταστροφαὶ δὲν ἐξήρκουν εἰς τοὺς Καταλάνους· ἀνεμνησκοντο οὗτοι τοῦ ἐν Περίνθῳ τραγικῆς θανάτου τῶν πρέσβειων αὐτῶν, καὶ ἐπεθύμουν νὰ λάβωσιν ἐκδίκησιν αἷμα ἀντὶ αἵματος. Ἀποφασίσαντες λοιπὸν νὰ προσβάλωσι τὴν πόλιν ἐκείνην, κατηθύνθησαν ἐν κατεσκευασμένῃ πορείᾳ πρὸς αὐτήν, καὶ, τῶν κατοίκων μηδὲν τοιοῦτο ἀπεκδεχομένων, ἐγένοντο ἐν ὥρᾳ νυκτὸς δι' ἐφόδου κύριοι τῆς Περίνθου. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά ἔπесαν ἀδιακρίτως ὑπὸ τὴν μάχαιραν αὐτῶν· ὑπὸ τοιαύτης δὲ λύσσης κατείχοντο οἱ Καταλάνοι, ὥστε

καὶ αὐτὰ τὰ εὐρεθέντα ζῶα ἐφόνευσαν, ἵνα μὴ περισωθῆ οὐδεμία ψυχὴ ζῶσα ἐν τῇ πλουσίᾳ τέως καὶ εὐδαίμονι πόλει ἐκεῖνη. Τὴν αὐτὴν τῆς Περίνθου τύχην ὑπέστη καὶ ἡ παρακειμένη αὐτῇ πόλις τῆς Πανίδου, ἧς τοὺς κατοίκους ἀπηνῶς κατεκρεοῦργησαν· ἡ δὲ ἀνάμνησις τῶν τοιούτων σκληροτήτων πολὺν χρόνον ὕστερον διεσώζετο, ὥστε, καθὼς τὸ πάλαι τὸ περὶ ὄρν̄ σκότος ἐχρησίμευε τοῖς Πριηνεῦσι ὡς μεγίστη ἀρὰ καὶ φρικώδης ὄρκος, τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Θραῖκες θέλοντες νὰ καταρασθῶσι τινος ἔλεγον « ἡ ἐκδίκησις τῶν Καταλάων εὔροι σε !

Οἱ δὲ Καταλάνοι, καταλαβόντες τὰς δύο ταύτας πόλεις, αἵτινες ἀπέχον ὥσει ἐξήκοντα μίλλια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετήγαγον αὐτοσε τὰς τε γυναῖκας, τὰ παῖδια καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν, ἀφήσαντες ἐν Καλλιουπόλει ἑκατὸν Ἄλμογαβάρους καὶ πεντήκοντα ἵππεις μετὰ τινων ναυτῶν ὑπὸ τὸν Μουντάνερ. Ἐν ᾧ δὲ οἱ Καταλάνοι ἐξήσκουν τὰς βιαιοπραγίας αὐτῶν ἐπὶ τῶν δυστυχῶν κατοίκων τῶν χωρῶν ἐκείνων, οἱ συμμαχοὶ των Τούρκοι δὲν ἐδείκνυντο αὐτῶν ἡπιώτεροι καὶ δίκαιοτεροι· διότι, καταλαβόντες τὸ ὄρος τοῦ Γάνου, καὶ ὀρηκτηρίῳ αὐτῷ χρώμενοι, ἐπολιόρχησαν ἐπομένως τὸ τοῦ ἀγίου Ἡλίου φρούριον· εἰς τὸσαύτην δὲ στενοχωρίαν ἔφερον τοὺς κατοίκους, ὥστε ἕνεκα τῆς πολυημέρου λειψυδρίας οὗτοι ἔλειχον τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ θύοντες ζῶα ἀπερρόφων τοῦ αἵματος αὐτῶν. Τούτων ἕνεκα ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσιν· ἐπειδὴ ὁμως ἀπεχθαίνοντο νὰ ἔλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τοὺς Τούρκους, πέμψαντες πρὸς τὸν Ροκαφόρ, τὸν προσεκάλεσαν νὰ ἔλθῃ ὅπως λάβῃ κατοχὴν τοῦ φρουρίου· ὁ δὲ, ἀφικόμενος, ὑπεχρέωσε τοὺς Τούρκους νὰ ἀποχωρήσωσιν, ἐδέξατο τοὺς προθαθέντας ὄρους, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον, γενόμενος δεκτὸς παρὰ τῶν κατοίκων μετὰ μεγάλων τιμῶν.

Ἐν τούτοις οἱ Τούρκοι ἀπομακρυνθέντες τοῦ φρουρίου τοῦ ἀγίου Ἡλίου, κατέλαβον τὸ Ἐξαμίλιον, ἕτερον φρούριον, ὅπερ, οὕτως εἰπεῖν, ἦτο ἡ κλεῖς τῆς Θρακικῆς χερσονήσου ὀρηκτικῶς δὲ αὐτῷ χρώμενοι, παρηνώχλουν δεινῶς τοὺς περιόικους. Ὅθεν ὁ αὐτοκράτωρ, θέλων νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Τούρκων καὶ νὰ ἀνακτήσῃ, εἰ δυνατόν, φρούριον τοσαύτης ἀξίας, ἀπέστειλε τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ Μαρούλην μεθ' ὧσων δυνάμεων αἱ περιστάσεις τῷ ἐπέτρεπον νὰ συλλέξῃ, διατάσσωσιν αὐτὸν νὰ στρατοπεδεύσῃ περὶ τὴν Ἄπρω καὶ ἐκεῖθεν νὰ πολεμᾷ τοὺς Τούρκους. Ἐν τούτοις ὁ Ροκαφόρ, ἀνὴρ πανοῦργος καὶ δόλιος, θελήσας νὰ ἐμπλέξῃ εἰς παγίδα τὸν Μαρούλην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, πέμψας κρυφίως τῷ ἐξήγγειλεν ὅτι ἦτο ἔτοιμος νὰ παραδοθῇ μετὰ διακοσίων στρατιωτῶν του εἰς τὸν αὐτοκράτορα, σὺν ἅμα δὲ νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς ἐν ταῖς δουρικαῖς ἐπαρχίαις τοῦ κράτους Τούρκους, ἐὰν τῷ ἐδίδδοτο χρηματικόν τι ποσόν. Ὁ Μαρούλης ἐδέξατο μετὰ χαρᾶς τὴν πρότασιν, ἐξέφερεν ὅμως ἀμφιβολίας τινὰς περὶ τῆς ἐπιτυχίας, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ νοήσῃ πῶς ὀλιγάριθμοι Καταλάνοι ἠθελον ἐξοντώσει τοὺς πολυπληθεῖς Τούρκους· πλὴν ἀλλ' ὁ Ροκαφόρ, ἀποκαλύπτων δῆθεν πρὸς αὐτὸν τὸ σχέδιόν του, ἐξέθηκεν ὅτι προϋτίθετο νὰ παρατάξῃ τοὺς μετ' αὐτοῦ Τούρκους κατὰ τῶν ἄλλων ὁμοιοθῶν αὐτῶν, εἶτα δὲ νὰ στρέψῃ τὰ Καταλανικὰ ὄπλα κατὰ τῶν νικητῶν ὅπως δ' ἐπὶ μᾶλλον πείσῃ τὸν Μαρούλην, τῷ ἐπέμψε πολλὰς κεφαλὰς, αἱ ὁποῖαι ἔλεγεν ὅτι ἦσαν Τουρκικαί. Τοῦ σχεδίου ἐπιδοκιμασθέντος συνεφωνήθη ὅπως πεντακισχίλια χρυσᾶ νομίσματα ὧσιν ἡ ἀμοιβὴ τῆς προδοσίας τοῦ Ροκαφόρ· ἐν ᾧ ὅμως ἦσαν τὰ χρήματα ἔτοιμα ἵνα τῷ σταλῶσι, γυνή τις ἀριδύλως ἐγγώρισε μίαν τῶν κεφαλῶν ὡς οὔσαν τοῦ ἰδίου ἀνδρός· ἐρέυντις δέ, συνεπεία τῆς ἀναγνωρίσεως ταύτης, ἀκριβεστέρας γενομένης,

ἐγνώσθη ὅτι ὄλαι αἱ κεφαλαὶ ἐκεῖναι ἀνήκον εἰς Χριστιανούς, καὶ ὅτι ὁ Ροκαφόρ, τὸν προδότην προσποιούμενος, ἐμελέτα τὴν καταστροφὴν τοῦ Μαρούλη καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπτου χρόνον (1308) οἱ Καταλάνοι εἶδον μεταξὺ αὐτῶν ἐπανελθόντα τὸν Φερδινάνδον. Ξιμενὲς δ' Ἄρβενος, ὅστις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἶπομεν, καταλιπὼν τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτοῦ, εἰσηλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Γωτιέρου τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Ξιμενὲς οὗτος, βαρυνθεὶς τὸν ἡσύχιον ἐν Ἀθήναις βίον, καὶ πληροφορούμενος ὅτι οἱ ἐν Καλλιουπόλει Καταλάνοι ἴστων τρόπαια καὶ ἐκτῶντο πλούτη, κατέλιπε τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δουκὸς, καὶ, ἐπιβάς μιᾶς γαλέρας μετὰ ὀγδοήκοντα στρατιωτῶν του, ἐπανῆλθεν εἰς Καλλιούπολιν. Πλήρεις χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἐπανάδῳ αὐτοῦ οἱ ἀρχαῖοι συστρατιῶται του γινόμενοι, τῷ ἀπένειμαν πλείστας περιποιήσεις καὶ τῷ προσέφερον πολυάριθμα χρήματα καὶ ἵππους, δι' ὧν καταρτίσας σῶμα τριακοσίων πεζῶν καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ἱππέων, ἔλαβε τὴν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄγουσαν ὁδόν, καὶ μετ' οὐ πολὺ, φέρων τὴν καταστροφὴν πανταχόσε, ἐφάνη ὑπ' αὐτὰ τὰ τεῖχη τῆς πρωτεύουσας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ὁ Ἀνδρόνικος ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ἐπάλξεων, μέρτυς διατελῶν τῶν δῆψεων, ἄς ὁ Ροκαφόρ ἐποιεῖτο, ἐνόμισεν ὅτι ἅπας ὁ στρατὸς τῶν Καταλάνων ἤρχετο ἐπ' αὐτόν· ὅθεν ἀπηγόρευσε μὲν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ ἐξέλθωσι τῆς πόλεως, ἔλαβε δὲ ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα ὅπως ἀντικρούσῃ πᾶσαν προσβολήν. Μαθὼν ὁμως μετ' ὀλίγον τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἐπιδρομέων, ἐπειμψε κατ' αὐτῶν ὀκτακοσίους ἱππεῖς καὶ δισχιλίους πεζοὺς, ἵνα τῶν ἀποκόψωσι τὴν διέβασιν. Οἱ Βυζαντινοὶ στρατιῶται, διὰ πλαγίας ὁδοῦ πορευθέντες, κατέλαβον στενόν τι, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Καταλάνοι ἐμελλον νὰ διέλθωσι· καὶ ὄντως, μετ' οὐ πολὺ ἐφάνη ὁ Φερδινάνδος ἐπιστρέφων μετὰ πολλῶν σκύλων. Ἰδὼν δὲ

τὸ στενὸν κατεχόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, διέταξε τοὺς στρατιώτας του νὰ σταματήσωσι μεθ' ὃ ἵνα τοὺς ἐνθαρρύνῃ ὅπως ἐκδιάσωσι τὴν διάβασιν, τοῖς εἶπε ταῦτα. «Βλέπετε, συστρατιῶται, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐκλείσεν ἡμῖν τὴν ὁδόν, καὶ μόνον διὰ τῆς ἀνδρίας θέλομεν δυνηθῆ νὰ ἐξέλθωμεν. Οἱ ἄνδρες αὐτοί, οἵτινες τολμῶσι νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον ἡμῶν, εἰσὶν ἐκεῖνοι, οὓς τοσάκις κατετροπώσατε, καίτοι δυνάμεις ἀσυγκρίτως ἀνισωτέρας ἔχοντες. Τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐχρησίμευσέ ποτε ἢ εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τὴν λαμπρότητα τῶν νικῶν ἡμῶν καὶ τὸ αἰσχος τῆς ἡττης ἐκείνων· ἂν δὲ ἡ ἐπίκαιρος θέσις, ἣν κατέχουσι, τοῖς ἐμπνέῃ θάρρος, ἃς μάθωσι καὶ αὐθις ὅτι οὐδεὶς ὑπάρχει προμαχῶν ἀνάλωτος διὰ τὸν στρατὸν ἡμῶν. Ναί, ἃς αἰσθανθῇ ἐκ νέου καὶ σήμερον τὸ βδελυρὸν αὐτὸ ἔθνος, ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ τὸ ἐξασφαλίσῃ κατὰ τῆς ἐκδικήσεως.» Ταῦτα εἰπὼν ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς προσβολῆς, πύραυλα δὲ τὸ τε πεζικόν του καὶ τὸ ἵππικόν του, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου διοικουμένου, ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς. Οἱ Ἀλμογαθάροι, εἰς πετυκνωμένας φάλαγγας βαδίζοντες, ἐπέτυχον νὰ διαρρηξῶσι πάντα φραγμὸν καὶ νὰ διασκεδάσωσι τοὺς Βυζαντινοὺς πεζοὺς· ἀλλὰ τὸ ἵππικόν τῶν Καταλάνων, περικυκλωθὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἵππέων, διετέλει εἰς δυσχερῆ θέσιν. Ἐλθόντων ὁμοῦ εἰς ἐπικουρίαν τῶν Ἀλμογαθάρων, ὁ Φερδινάνδος ἀπεδίωξε μετὰ μεγίστης φθορᾶς τοὺς ἐχθρούς καὶ ἔγεινε κύριος τοῦ πεδίου τῆς μάχης· λαβὼν δὲ πλεῖστα λάφυρα, κατηυθύνθη πρὸς τὰ Πάκτυα, ἐνθα καὶ ὁ Ροκαφόρ εἶχε μεταβῆ.

Μέλημα κύριον τοῦ Φερδινάνδου ἦτο νὰ καταλάβῃ ὁχυρὸν τι φρούριον τὸ ὁποῖον νὰ ἔχῃ ὡς ὀρμητήριον τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτοῦ, διότι, ἀνώτερος κατὰ τὸ γένος τοῦ Ροκαφόρ ὢν, δὲν ἀνείχετο νὰ διατελῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς τυχαῖον στρατιώτην. Τούτου ἕνεκα ἔστρεψε τὰ

βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὴν Μάδυτον, φρούριον περὶ τὸν Σιγὸν ποταμόν, κείμενον μεσημβρινῶς τῆς Καλλιουπόλεως· ὅθεν παραλαβὼν ὀγδοήκοντα Ἀλμογαβάρους καὶ διακοσίους ἰππεῖς κατηθύνθη πρὸς ἐκπολιόρκησιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ Μάδυτος εἶχεν ὀχυρώματα ἰκανὰ καὶ φρουρὰν ὡσεὶ ἑπτακοσίων ἀνδρῶν, ὥστε ἂν ὁ φρούραρχος αὐτῆς ἐκείνητο πλείω ἰκανότητα, ἐδύνατο νὰ πολιορκήσῃ μᾶλλον τὸν Ροκαφόρ, ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς ἐκεῖνον τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως· καὶ ὁμως ὅπως ἦσαν οἱ Βυζαντινοὶ τότε, ὁ ἀριθμὸς εἰς οὐδὲν ἕτερον συνετέλει, ἢ εἰς τὸ νὰ καθιστᾷ τὰς ἐπιτυχίας τῶν πολεμίων περιφανεστέρας. Ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ἤρξατο, ἀλλ' αἱ μηχαναὶ τῶν Καταλάνων ἦσαν ἀνίσχυροὶ ἀπέναντι τῶν ὀχυρωμάτων, ἅτινα ὁ Μαρούλης εἶχε κατασκευάσει· τούτου δ' ἕνεκα ὁ Ροκαφόρ, ἀπελπισθεὶς νὰ κυριεύσῃ δι' ἐφόδου τὴν Μάδυτον, ἀπεφάσισε νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς κατοίκους αὐτῆς νὰ παραδοθῶσι διὰ τῆς πείνης. Παρακαθήσας λοιπὸν ἐξωθεν, προσεπάθει ἐπὶ ὀκτῶ ὄλοις μῆνας νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ εὐκταῖον ἀποτέλεσμα, βλέπων δὲ τὰς προσπαθείας αὐτοῦ ματαιουμένας, ἔμαλλε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ὅτε παρ' ἐλπίδα ἐγένετο κύριος τῆς πόλεως.

Μεσοῦντος Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1808, καὶ θερμότητος μεγάλης ἐπικρατούσης, οἱ κάτοικοι διετέλουν ὡσεὶ κεχαυνωμένοι ἐκ τῶν καθημερινῶν κοπώσεων· ἄλλως τε καὶ συνεθίσσαντες εἰς τὴν πολιορκίαν, εἶχον παραλύσει πᾶσαν στρατιωτικὴν περὶ θαρξίαν, ὥστε οἱ μὲν ἐκοιμῶντο, ἄλλοι δὲ ἦσαν παραδεδομένοι εἰς τὴν μέθην, καθ' ὅσον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο καὶ τις ἑορτή. Ὁ Ροκαφόρ, ἄγρυπνος παρατηρητὴς παντὸς ἐν τῷ φρουρίῳ συμβαίνοντος ὧν, καὶ μὴ ἀκούων τότε θύρῃσιν, διέταξε νὰ προσαρτήσωσιν ἀφορητὴ κλίμακας εἰς τὰ τεῖχη καὶ νὰ ἀναβῶσιν μετὰ προσοχῆς εἴκοσι πέντε ἄνδρες ἵνα ἴδωσι τί οἱ πολιορκούμενοι ἐποίουν. Οἱ εἰκοσιπέντε ἐκεῖνοι Καταλάνοι ἀναβάντες εἰς

τάς ἐπάλλξεις καὶ μὴ εὐρόντες φρουρούς, κατέλαβον τρεῖς πύργους· ἐξαγγείλαντες δὲ τοῦτο εἰς τοὺς ἐκτός, προσεκάλεσαν καὶ ἑτέρους νὰ ἀναβῶσιν, ὥστε βαθμηδὸν ἀνήλθον ὡσεὶ ἐξήκοντα ἄνδρες, οἵτινες καταβάντες ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἐτράπησαν πρὸς τὴν θύραν ἵνα σπάσωσιν αὐτήν. Οἱ τῶς πολιορκούμενος, ἐνοήσαντες τὴν εἴσοδον τῶν ἐχθρῶν, ἐξηγέρθησαν τοῦ ὕπνου αὐτῶν ἐν φόβῳ, καὶ προσεπάθησαν νὰ ἐκδιώξωσιν αὐτούς· δὲν ἦτο ὅμως πλέον καιρὸς, διότι, διαρρηχθείσης τῆς θύρας, ὅλοι οἱ Καταλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον, καὶ, κατασφάζαντες τοὺς φρουροῦντας, ἐγένοντο κύριοι αὐτοῦ. Ἀπειρία χρυσοῦ καὶ ἄλλων πραγμάτων ἦσαν τὰ λάφυρα τῶν νικητῶν· τοιοιυτοτρόπως δ' ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ ἄνευ μεγάλης φθορᾶς ἐγένοντο κύριοι φρουρίου, πρὸς ἄλωσιν τοῦ ὀποίου τοσοῦτον χρόνον ἐδαπανήθησαν.

Μετὰ δὲ τὴν κατάληψιν τῆς Μαδύτου, οἱ Καταλάνοι διηρέθησαν εἰς τρία σώματα, καὶ τὸ μὲν, ὑπὸ τὸν Φερνάνδον Ζιμενές, ἔμεινεν ἐν Μαδύτῳ, τὸ δεύτερον, ὑπὸ τὸν Ροκαφόρ, ἐν Περίνθῳ καὶ Πανίδῳ, καὶ τὸ τρίτον, ὑπὸ τὸν Μουντάνερ, ἔμεινεν ἐν Καλλιουπόλει, ἣ δὲ πόλις αὕτη ἦτο τὸ κέντρον καὶ ἡ ἀποθήκη τοῦ στρατοῦ. « Εἴμεθα ὅλοι πλούσιοι καὶ κατηχηρησθημένοι, λέγει ἐν τῷ χρονικῷ αὐτοῦ ὁ Μουντάνερ, διότι, καίτοι μὴ σπεύροντες, καίτοι μὴ καλλιεργοῦντες ἢ θερίζοντες, εἶχομεν ὅσους οἶνους ἠθέλομεν, καὶ ὅσον σῖτον ἐπεθυμοῦμεν· Διεσκεδάζομεν ὅσον δύναται τις νὰ φαντασθῆ καλλίτερον, καὶ εἰς τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἂν ἤθελέ τις νὰ περιγράψῃ ὅλας ἡμῶν τὰς διασκεδάσεις, ἦτο ἀδύνατον νὰ τὰς περιλάβῃ ἐν βιβλίῳ. »

Ἐἰς τί δὲ συνίσταντο αἱ διασκεδάσεις αὗται; ἀκούσωμεν τοῦ Παχυμέρους ἀποκρινομένου. « Ἐνθεν μὲν ταῖς παρ' αὐτοῖς τριήρεις χρώμενοι τὸ προστυχὸν ἐλπίζοντο τρόπον πειρατῶν κατὰ θάλασσαν, κατὰ δὲ ξηρὰν ἔθεον παμπληθεὶ καὶ προσδόκιμοι ἦσαν προσβαλεῖν καὶ πόλει. »

Ἐν ᾧ δὲ συνέβαινον ταῦτα, ἄρχων τις ἐκ Χριστουπόλεως τῆς Μακεδονίας, Γεώργιος τοῦνομα, μεταβαίνων ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετὰ συνοδείας ὀγδοήκοντά που ἀνδρῶν, ἵνα προσφέρῃ τὸ σέβας αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, εἶχε μάθει καθ' ὅδον ὅτι ἡ Καλλιούπολις ἐφρουρεῖτο ὑπ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ ὅτι εὐκόλον ἦτο νὰ τὴν κυριεύσῃ τις, ἐκδιώκων τοὺς Καταλάνους. Τὴν εὐκολίαν λοιπὸν πρόσφορον ἐκλαβὼν ἵνα πράξῃ μέγα τι, προσήγγισεν εἰς τὴν Καλλιούπολιν καὶ συνέλαβε φορτηγούς τινας ἀμάξας, αἵτινες μετέφερον ξύλα εἰς τὴν πόλιν· εἰς δὲ τῶν συνοδεούντων τὰς ἀμάξας, Μάρκος τοῦνομα, φυγῶν, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Καλλιούπολιν καὶ ἐξαγγείλῃ τὴν παρουσίαν τῶν ἐχθρῶν. Ὁ φρούραρχος Μουντάνερ, ἀγνοῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν πολεμίων, περιῆλθεν εἰς στενοχωρίαν, διότι μόλις εἶχε δεκατέσσαρας ἀνδρας νὰ ἀντιτάξῃ, τῶν λοιπῶν ἀπουσιαζόντων πρὸς διασκέδασιν· καὶ ὅμως, μηδὲν δόλως διστάσας, ἐπέπεσε μετὰ τῆς δρακὸς ταύτης κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, φονεύσας τριάκοντα ἑπτὰ αὐτῶν καὶ ἄπασαν τὴν συσκευὴν τῶν κυριεύσας. Τοιοῦτοτρόπως δ' ὁ Γεώργιος, ἐλπίζων νὰ εἰσέλθῃ ἐν θριάμβῳ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀφίκετο εἰς αὐτὴν κατῃσχυμένος καὶ τεταραγμένος.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Μουντάνερ ἐταπεινὸν τοσοῦτον ἐπονειδίστως τοῦ Γεωργίου τὴν ἔπαρσιν, ὁ Ροκαφὸρ καὶ ὁ Ξιμενὲς ἐποιοῦτο τολμηρὰν ἐπιδρομὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ καὶ κατέστρεφον ἕνα τῶν ἐπισημοτέρων λιμένων τῆς θαλάσσης ἐκείνης. Ἀφ' οὗ διῆλθον τεσσαράκοντα μυλλίων χώραν, δηρῶντες καὶ ἐξανδραποδίζοντες, κόπτοντες τὰ δένδρα, πυρπολοῦντες τοὺς θειρισμούς, κατασφάζοντες ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀνθρώπους τε καὶ κτήνη, ἀφίκοντο εἰς τινὰ πόλιν, τὴν ὁποίαν ὁ Μουντάνερ ὀνομάζει *Στεράβρον*, καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐναυπηγοῦντο τὰ διὰ τὸν

αὐτοκρατορικὸν στόλον πλοῖα ἦτο ἄρα ἡ πόλις αὕτη εἰς τῶν πρωτίστων λιμένων τοῦ κράτους καὶ περιεῖχεν ὥσει ἑκατὸν πενήκοντα πλοῖα μικροῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγέθους. Ὁ δὲ λιμὴν διετέλει τότε ἄνευ ὑπερασπίσεως, διότι οὐδέποτε ὑπῆπτευέ τις ὅτι οἱ Καταλάνοι ἐδύναντο γὰρ προβῶσιν εἰς τοσοῦτον αὐθαδείας, ὥστε νὰ προσβάλωσι καὶ αὐτὰ τὰ ἐν τῷ Εὐξείνῳ αὐτοκρατορικῶν νεώρια· τούτου ἕνεκα εὐκόλως οἱ Καταλάνοι ἔλαβον κατοχὴν τοῦ λιμένος, καὶ ἐπέτυχον νὰ πυρπολήσωσι τὰ ἐν αὐτῷ πολυάριθμα πλοῖα. Οἱ Γραικοί, εἶναι ἀληθές, ἀντέταξαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἀπλητισμένην ἄμυναν, ναυμαχία δὲ πεισματώδης συνεκροτήθη μεταξὺ τῶν νηῶν τοῦ Φεράνδου καὶ τῶν διαφυγουσῶν ἐκ τῆς πυρπολήσεως αὐτοκρατορικῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ τελευταῖαι αὗται ἦσαν ἀνέτοιμοι, οἱ Γραικοὶ ὑπέστησαν δεινὴν καταστροφὴν, καὶ οἱ Καταλάνοι ἀνεκτῆσαντο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰς τέσσαρας γαλέρας, ἃς μετὰ τὸν φόνον τοῦ Φεράνδου δ' Ἄουε ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶχε δημεύσει ὁ Ἀνδρόνικος. Μετὰ τὴν καταστροφὴν δὲ ταύτην πάντα τὰ συλληφθέντα πλοῖα μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς παρεδόθησαν εἰς τὸ πῦρ, οἱ δὲ θηριώδεις Καταλάνοι, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνην τὴν τσοαύτην ἀπώλειαν, κατέστρεψαν τὰ προχώματα, ἅτινα ἐκάλωον τὴν πλημμύραν τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης· τοιοιτοτρόπως δέ, αὐτῶν κατακλυσάντων τὴν ξηρὰν, πλείστοι ἄνθρωποι ἐτάφησαν ὑπὸ τὰ κύματα. Μετὰ τὴν κάταστρεπτικὴν ταύτην ἐκστρατείαν, οἱ Καταλάνοι, φορτώσαντες λαφύρων τὰς τέσσαρας γαλέρας, ἃς εἶχον κυριεύσει, τὰς ἔπεμψαν εἰς Καλλιούπολιν· αὐτοὶ δὲ διελθόντες αὐθαδῶς ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπὸ τὰ βλέμματα τῶν περιφόδων κατοίκων τοῦ Βυζαντίου, κατηθύνθησαν οἱ μὲν ὑπὸ τὸν Ξιμενὲς εἰς Μάδουτον, οἱ δὲ ὑπὸ τὸν Ροκαφὸρ εἰς Πέρινθον, ἔχνη καταπληκτικὰ τῆς διαβάσεως αὐτῶν πανταχοῦ καταλείποντες.

Ἐν τούτοις οἱ Καταλάνοι, καίτοι τοιαῦτα διαπρασσόμενοι; ἐθεώρουν ὅμως τὴν ἐκδίκεσιν αὐτῶν ἀτελεῖ, ἐφ' ὅσον δὲν κατέστρεφον τοὺς Ἄλανοὺς καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Γεώργιον, οἵτινες ἦσαν οἱ πρῶτοι αἴτιοι τοῦ φόνου τοῦ Ρογήρου. Ὁ Ἄνδρικός μετὰ τὴν μάχην τῶν Ἄπρω οὐδὲν παρημέλησεν ὅπως πείσῃ τοὺς Ἄλανοὺς νὰ ἐπανέλθωσιν ὑπὸ τὰς σημαίας του· ἀλλ' ἐκείνοι, καταλαβόντες τὴν Νηάδα, φρούριον ὄχυρόν, ἐποιῶντο ἐξ αὐτοῦ συνεχεῖς ἐπιδρομάς, καὶ ἐλυμαινόντο τοὺς περιοίκους· βλέποντες δ' ὅτι ἐπὶ πολὺ δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ διατηρηθῶσιν ἐν αὐτῷ τῷ φρουρίῳ, ἐνῶ ἔθεντο νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, διερχόμενοι διὰ τῆς Βουλγαρίας. Τὴν ἐπάνοδόν των ταύτην πληροφορηθέντες οἱ Καταλάνοι, ἀπεφασισαν νὰ τραπῶσι πρὸς καταδίωξίν των, καί, εἰ δυνατόν, τοὺς προσβάλωσι πρὶν ἢ διέλθωσι τὸν Αἴμον, διότι ἀπέβαινε κινδυνώδες εἰς αὐτοὺς νὰ προβῶσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Βουλγαρίας· τούτου ἕνεκα ἀπεφασίσθη νὰ συνέλθωσιν ἐν Καλλιουπόλει, ὡς ἐν κέντρῳ, πάντες οἱ Καταλάνοι, καὶ ἐκεῖ, καταλιμπάνοντες τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιά καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ φρουρὰν διακοσίων πεζῶν καὶ εἴκοσιν ἵππέων, νὰ ἐστρατεύσωσιν οἱ ἐπίλοιποι ἐπὶ τοὺς Ἄλανοὺς. Πάντες οἱ ἀρχηγοὶ καὶ πάντες οἱ στρατιῶται ἀπήτουν νὰ μετασχωσι τῆς ἐστρατείας ἐκείνης, ἐδέχεσε δὲ διὰ κλήρου νὰ ἀποφασισθῆ τίς ἤθελε μείνει πρὸς φρούρησιν τῆς Καλλιουπόλεως. Ὁ κλῆρος ἔπεσε καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν Μουντάνερ ὡς φρούραρχον, ὅστις ἠναγκάσθη τοιοιτοτρόπως νὰ μείνῃ, ἐστερημένος μὲν, ὡς ὁ ἴδιος λέγει, στρατιωτῶν, ἀλλὰ περισσεύων ἐκ γυναικῶν, διότι ὡσεὶ διαχίλιαι τοιαῦται εἶχον ἀπολειφθῆ ἐν Καλλιουπόλει.

Μετὰ δωδεκαήμερον σύντονον πορείαν οἱ Καταλάνοι ἔφθασαν εἰς τὸ μέρος ἐνθα ἐσκήγουν οἱ Ἄλανοί, ἐνεακισχίλιοι πού τὸν ἀριθμὸν ὄντες, δῆλον ὅτι τρισχίλιοι ἵππεῖς καὶ ἐξακισχίλιοι

πεζοί. Ὅτε δὲ οἱ Ἄλανοι εἶδον τοὺς Καταλάνους ἔμειναν ἐκπληκτοὶ, οὐδεμίαν ὁμῶς ἐμαρτύρησαν δειλίαν· ἐσχημάτισαν μόνον, κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, εἰδός τι χαρακώματος διὰ τῶν φορηγῶν ἀμαξῶν των, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἔθεσαν τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιά καὶ τὰς ἀποσκευὰς αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ παρετάχθησαν ἔμπροσθεν εἰς μάχην, περιμένοντες ἀφόδως τὴν προσβολὴν τῶν πολεμίων. Οἱ Καταλάνοι ἀφ' ἑτέρου, μένεα πνέοντες κατὰ τῶν φονέων ἐκείνων τοῦ ἀρχηγοῦ των, καὶ ὑπὸ φιλοδοξίας ἐλαυνόμενοι, διότι οἱ Ἄλανοι ἐθεωροῦντο οἱ ἄριστοι ἱππεῖς τῆς Ἀνατολῆς, περιέμενον μετ' ἀνυπομονησίας τὸ σύνθημα τοῦ πολέμου, ὅπως λάβροι ἐπιπέσωσι κατ' ἐκείνων· εὐκόλως ἄρα δύναται τις νὰ ἐνοήσῃ ὅπόσον φρικώδης ἤθελεν εἶσθαι συμπλοκὴ μεταξὺ δύο ἐχθρῶν, τοσοῦτω λυσσαλέως μισούντων ἀλλήλους. Τοῦ συνθήματος ἐν τούτοις δοθέντος ἅμα τῇ πρωΐᾳ, ἤρξατο ἡ μάχη καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἐκατέρωθεν ἐπολέμουν μετ' ἴσης ἀνδρίας. Οἱ Καταλάνοι, καίτοι ὀλιγαριθμότεροι ὄντες, ἦσαν ὁμῶς ὀρμητικώτεροι τῶν Ἄλανῶν, οὗτοι δὲ πάλιν ἐπιδειξίως ἐματὰιουν τὴν ὀρμὴν τῶν Καταλάνων. Ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν Γεώργιος, ἡγούμενος τοῦ ἱππικοῦ, ἐφαίνετο περιφρονῶν πάντα κίνδυνον, καὶ ἀκάθεκτος ὄρμα ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς· ἀλλ' ἡ μεγίστη αὐτοῦ γενναϊότης ἐπήγαγε τὸν ὄλεθρόν του, διότι, καθ' ἣν στιγμήν ἤγειρε τὴν χεῖρα διὰ νὰ προσβάλῃ ἐχθρόν τινα, προφθάσας ἕτερος ἐξ ὅπισθεν τοῦ κατέφερε σφοδρὸν κτύπημα καὶ τὸν ἔρριψε χαμαὶ νεκρόν. Ὁ θάνατος τοῦ ἀνδρείου ἀρχηγοῦ των ἀπεθάρρυνε τοὺς Ἄλανούς, τὸναντίον δ' ἐπνύξησε τὴν ὀρμὴν τῶν Καταλάνων, οἵτινες, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν τοῦ Γεωργίου καὶ ὑψώσαντες αὐτὴν δίκην σημαίας ἐπὶ ἀκοντίου, ἐδιπλασίασαν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, φρικωδῶς ἀλλάζοντες. Οἱ Ἄλανοί, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τοὺς ἀκατασχέτους ἐχθρούς των, ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν,

ἀνηλεῶς ὑπὸ τῶν Καταλάνων φονευόμενοι, ὁ δὲ φόνος αὐτῶν δὲν ἔπαυσεν, εἰμὴ ὅτε οἱ Καταλάνοι ἀπέκαμον σφάζοντες· ἐξ ὄλου δὲ τοῦ στρατοῦ αὐτῶν τριακόσιοι μόνοι ἔμειναν ζῶντες, διότι οἱ πλείστοι, ἔχοντες τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδια αὐτῶν, ἐπέμενον ἀγωνιζόμενοι ἵνα σώσωσι τοὺς οἰκείους, καὶ εὑρισκον πανταχοῦ τὸν θάνατον. Εἷς Ἀλανὸς ἱππέυων λαμπρὸν ἵππον προσεπάθει νὰ σώσῃ τὴν γυναῖκά του, ἐτέρου ἵππου ἐπιβαίνουσαν διὰ φυγῆς· ἀφ' οὗ δὲ εἶδεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τούτου, διότι οἱ Καταλάνοι ἐξ ὀπισθεν τοὺς ἔφθανον, ριφθῆς ἐπ' αὐτῆς, τὴν ἐνηγκαλίσθη, τὴν ἠσπάσατο τρυφερῶς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαγαγὼν τὴν σπάθην τοῦ ἐφόνευσε. Στραφεὶς ἀκολούθως κατὰ τριῶν Καταλάνων διωκόντων αὐτόν, διὰ μιᾶς μὲν πληγῆς ἔκοψε διαμπᾶξ τὸν ἕνα, Βελάερ τοῦνομα, ἐτραυμάτισε δὲ καιρίως τοὺς δύο ἄλλους, καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτός, ἀνὴρ ἀνδρείος γενόμενος καὶ πολυτίμως τὴν ζωὴν αὐτοῦ πληρώσας. Οἱ δὲ Καταλάνοι μετὰ τὴν μάχην ταύτην, καθ' ἣν ἀπέβαλον τεσσαράκοντα τέσσαρας μόνον ἄνδρας, συναγαγόντες πολυάριθμα λάφυρα καὶ οὐκ ὀλίγους αἰχμαλώτους, ἐπέστρεψαν εἰς Καλλιούπολιν ἐν Θριάμβῳ. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι εἰς τὴν νίκην ταύτην συνετέλεσε καὶ ἀπόσπασμά τι Τουρκοπούλων, οἵτινες, δυσήρεστημένοι ἐκ προγενεστέρων αἰτιῶν κατὰ τῶν Ἀλανῶν ὄντες, προσῆλθον ἐν καιρῷ τῆς μάχης εἰς τὸ μέρος τῶν Καταλάνων καὶ συνέδραμον αὐτοῖς ὅπως τροπώσωσι τοὺς ἐχθροὺς των· ἔκτατε δὲ πολυάριθμοι Τουρκοπούλοι συνετάχθησαν τοῖς Καταλάνοις.

Ἐπαρθέντες ἐπὶ τῇ νίκῃ αὐτῶν ταύτῃ οἱ Καταλάνοι, ἀπεφάσισαν νὰ κατακτήσωσι καὶ αὐτὴν τὴν Ἀδριανούπολιν, ἣν ἐφρούρου ὁ πιγκέρνης Ἄγγελος καὶ ὁ Σκουτέρης Χοῦμος, ἄνδρες ἐξειδιασμένης ἰκανότητος καὶ ἀνδρίας· ἐλθόντες λοιπὸν ἐξωθεν αὐτῆς, κατέκλων τὰς ἀμπέλους καὶ τὰ λίχη ἐξεθερίζον.

Βλέποντες δὲ ὅτι ἀδύνατον τοῖς ἦτο νὰ κυριεύωσι δι' ἐφόδου τὴν πόλιν, καὶ πάσχοντες ἐκ τῶν συνεχῶν ἐξόδων, ἃς οἱ ἐν- τὸς ἐποίουν, ἐπρότεινον μυστικῶς διαπραγματεύσεις πρὸς τοὺς κατοίκους ὑπέσχοντο δῆλον ὅτι αὐτοῖς νὰ τοὺς μεταχειρισθῶ- σιν ἐπεικῶς καὶ μηδεμίαν βλάβην νὰ τοῖς ποιήσωσιν, ἐὰν πα- ρέδιδον πρὸς τοὺς Καταλάνους, ἂν ὄχι τὴν πόλιν, τοῦλάχιστον τὸ σῶμα τοῦ Ρογήρου, καὶ ἂν ἀπληθεύρουσιν τοὺς καθειργμένους ἔτι συστρατιώτας τῶν πλαγίως δὲ ὑπεδείκνυον καὶ τὰ μέσα πρὸς παράδοσιν τῆς πόλεως. Ἀπορριψάντων ὁμῶς τῶν Ἀδρια- νουπολιτῶν τὰς προτάσεις ταύτας, καὶ διακηρυζάντων ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ πολεμήσωσι μέχρις ἐσχάτων, οἱ Καταλάνοι, πλήρεις ὀργῆς γενόμενοι, ἐνεργέστερον προέβησαν εἰς τὴν πο- λιορκίαν· καὶ πρῶτον μὲν, πῦρ θέντες, ἔκαυσαν τὴν λεγομένην πύλιν τοῦ Βαρέως χωρὶς οὐδενὸς ἐκ τούτου νὰ ἐπιτύχωσι, διότι ἰσχυρὸν τεῖχος ἐνδοθεν ἐκώλυε τὴν εἰσόδον. Ἀπορῶντες δὲ ἐλεπόλεων καὶ πολιορκητικῶν μηχανῶν, κατεσκεύασαν ἐπο- μέως ὑπότροχον κλίμακα, εὐκινήτως ὑπωθουμένην, καὶ δέρ- μασι βοῶν δι' ὄλου κεκαλυμμένην, ὅπως δι' αὐτῆς ἀναβῶσιν ἐπὶ τὰ τεῖχη· ἀλλ' οἱ πολιορκούμενοι ἀφήσαντες τοὺς Κατα- λάνους νὰ θέσωσι τὴν κλίμακα εἰς τὸ τεῖχος, μετεκόμισαν εἰς τὰς ἐλπάξεις μέγιστον κίονα, καὶ ἔρριψαν ἐκείθεν ἐπὶ τῆς κλίμακος, ἧτις συνετρίβη εἰς μυρία τεμάχια· ὁ δὲ πρῶν κίων ἐκεῖνος, οὐχὶ μόνον τοὺς ἐπὶ τῆς κλίμακος εὐρισκομένους ἐφό- νευσεν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλοὺς πολεμοῦντας κάτωθεν ἐκεί- νης. Τοιουτοτρόπως δ' οἱ Καταλάνοι, ἀπελπισθέντες νὰ κατα- λάβωσι τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ πολλοὺς κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτης ἄνδρας ἀποβαλόντες, ἀνεχώρησαν κατησχυμένοι· θελή- σαντες δὲ ἀκολουθῶσαι νὰ κυριεύωσι καὶ τὴν Παμφύλου, καὶ ἐκεῖ τὰ ὅμοια πράξαντες καὶ παθόντες, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Καλλι-

αύπολιν, ἣτις κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν εἶχε περιέλθει εἰς μέγιστον κίνδυνον.

Ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη, ἀποβιώσαντος τοῦ θείου αὐτῆς μαρκαίου τῆς Μονφεράτης, ἀτέκνου, εἶχε κληρονομήσει τὰ ἐπὶ τοῦ στέμματος τῆς ἡγεμονείας ἐκείνης κυριαρχικὰ δικαιώματα· ἐπειδὴ ὁμως ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ ἐξασκήσῃ, ἐπεμψε τὸν δευτερότοκον υἱὸν αὐτῆς Θεόδωρον ἵνα καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν ἐν Μονφεράτῃ. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ἀντώνιος Σπινόλας ἀνήκων εἰς μίαν τῶν ἐπιστημοτέρων οἰκογενειῶν τῆς Γενούης, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τότε διατρίβων, ἐπρότεινεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ νυμφεῖσθαι τὸν Θεόδωρον μετ' Ἀργυρῆς τῆς θυγατρὸς ἐνὸς τῶν συγγενῶν του, Ὀπίκινου Σπινόλα καλουμένου· διὰ δὲ τοῦ συνοικεσίου τούτου ὁ Ἀντώνιος παρεῖχεν εἰς τὴν συγγενῇ του ἀποκατάστασιν εὐτυχῇ καὶ ἀξιοζήλευτον, εἰς δὲ τὴν οἰκογένειάν του συμμαχίαν ἣτις ἠδύνατο ἐν παντὶ καιρῷ νὰ τὴν συνδράμῃ κατὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Δόρια, ἀντιζήλου πάντοτε τῆς τῶν Σπινόλα οὔσης. Ὁ Ἀνδρόνικος ἀφ' ἐτέρου, δεχόμενος τὴν πρότασιν, ἠθέλησε νὰ ὠφελῆθῃ ἐκ τῆς περιστάσεως καὶ πρὸς τοῦτο ἀπέτησε παρὰ τοῦ Σπινόλα νὰ ἐνεργήσῃ διὰ παντὸς τρόπου ὅπως ἡ δημοκρατία τῆς Γενούης κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Καταλάνων· ὁ δὲ, συγκατατεθεὶς εἰς ὅ,τι ὁ αὐτοκράτωρ ἀπίπτει, ὑπεσχέθη νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δεόντα παρὰ τῇ δημοκρατίᾳ, καί, ἵνα παράσχη ἀμέσως τεκμήριον τῶν καλῶν αὐτοῦ διαθέσεων, προσεφέρθη νὰ μεταβῇ ὅ,τι τάχιστα εἰς Καλλιούπολιν καὶ προσκαλέσῃ τὸν φρούραρχον νὰ τῷ παραδώσῃ τὴν πόλιν, ἀπειλῶν ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει νὰ τῷ κηρύξῃ τὸν πόλεμον. Τὴν δὲ ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἐκπληρῶν ὁ Σπινόλας, μετέβη εἰς Καλλιούπολιν, καὶ ἐλθὼν εἰς συνέντευξιν πρὸς τὸν φρούραρχον Μουντάνερ, τῷ ἀνεκόνισσε τὰ ἐπόμενα. «Εἶμαι ὁ Ἀντώνιος Σπινόλας, στρατηγὸς τῆς δημοκρα-

τίας μου· ἐξ ὀνόματος δ' αὐτῆς σὲ διατάσσω νὰ ἐξέλθῃς τῆς πόλεως ταύτης, ὡς καὶ ὅλους τοὺς Καταλάνους νὰ ἐγκαταλίπῃς τὸ ταχύτερον τὴν Θράκην, διότι ἄλλως ἡ δημοκρατία θέλει σᾶς ἀναγκάσει καὶ ἄκοντας νὰ τὴν ἐγκαταλίπῃτε »

Μηδόλως ἐκ τῶν ἐπιτακτικῶν τούτων λόγων πτοηθεὶς ὁ Μουντάνερ, παρετήρησε μετ' ἀταραξίας πρὸς τὸν Σπινόλαν, ὅτι αἱ ἀπειλαὶ αὐτοῦ ἦσαν ἀρίδῃλος παραβίασις τῶν μεταξὺ τῶν βασιλέων τῆς Ἀραγῶνος καὶ τῆς Σικελίας ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς δημοκρατίας τῆς Γενούης ἀφ' ἐτέρου σχέσεων, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀπόφασιν εἶχε νὰ σεβασθῇ τὴν εἰρήνην, ἐφ' ὅσον οἱ Γενουήνσιοι δὲν παρεβιάζον αὐτήν. Τούτων ἀκούσας ὁ Σπινόλας, ἐπανέλαθε δις καὶ τρίς τὴν περὶ ἐκκενώσεως τῆς Καλλιουπόλεως καὶ τῆς Θράκης πρόσκλησίν του, χρώμενος φράσεσιν ὑβριστικαῖς ἐπὶ τέλους δ' ὁ Μουντάνερ, ἐξαντληθείσης πλέον τῆς ὑπομονῆς του, ἐλάλησε πρὸς τὸν Γενουήνσιον ὡς ἐξῆς. «Κάκιστα πράξεις ἀπευθύνων ἡμῖν τοιαύτας προσκλήσεις, διότι ἐγὼ ἦλθον εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς δόξαν τῆς ἀγίας καθολικῆς πίστεως· παῦσον ἄρα ποιῶν τοιαύτας προτάσεις, διότι ἐγὼ τούναντίον ἐν ὀνόματι τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν πατρὸς, τοῦ πάπα, οὗ τὴν σημαίαν ἔχομεν ἀναπεπταμένην, ἵνα βαδίσωμεν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν σχισματικῶν ὑπηκόων του, οἵτινες προδοτικῶς ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς συστρατιώτας ἡμῶν, καθ' ὃν χρόνον ἐμελλον νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν ἀπίστων, σὲ προσκαλῶ, ἐν ὀνόματι, λέγω, τοῦ πάπα, τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγῶνος καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας ἵνα παράσχῃς ἡμῖν πᾶσαν βοήθειαν ὅπως τιμωρήσωμεν αὐτοὺς καὶ λάθωμεν πλήρη ἐκδίκησιν. Ἄλλ' ἂν δὲν θέλῃς νὰ βοηθήσῃς ἡμῖν, ἢ ἂν, παρ' ἐλπίδα, φανῇς ἡμέτερος ἐχθρὸς, τότε θέλω διαμαρτυρηθῆ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀγίας καθολικῆς πίστεως κατὰ σοῦ καὶ καθ' ὅσων παρεμβάλωσι

προσκόμματα εἰς τὰς ἡμετέρας ἐπιχειρήσεις. Εἶθε δὲ τὸ χροθι-
σόμενον αἷμα νὰ πάσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου καὶ ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς ἐκείνων· διότι ἡμεῖς, ἀπηλλαγμένοι πάσης ἀμαρτίας καὶ
πάσης κατακρίσεως, θέλομεν ἀναγκασθῆ νὰ ὑπερασπίσωμεν
ἐαυτοὺς διὰ παντὸς μέσου.»

Τοιοτοτρόπως ἀνευ ἀποτελέσματος ἐπιστρέψας εἰς Κωνσταν-
τινούπολιν ὁ Σπινόλας, ἐξέθρεκε εἰς τὸν αὐταυράτορα τὰ λεχθέν-
τα, καὶ ὑπεσχέθη αὐτῷ νὰ ἐκδιώξῃ εὐχερῶς τῆς Καλλιουπόλεως
τοὺς Καταλάνους· ὁ δὲ, ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Σπινόλα,
ἐξώπλισεν ἑξ γαλέρας καὶ ἄρχοντα αὐτῶν τάξας τὸν Ἀνδριό-
λον δελ-Μόρον, εὐγενῆ Γενοῦνήσιον, τὸν διέταξε νὰ ἐνεργήσῃ
ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Σπινόλα. Τὰ ἑξ ταῦτα πλοῖα, ἐνού-
μενα πρὸς τὰ τῆς Γενοῦσης, ἅτινα ὁ Σπινόλας ἠδύνατο νὰ δια-
θέσῃ, ἀπετέλουν στόλον ἑξ εἰκοσι πέντε πλοίων, ὅστις βε-
βαίως ἦτο ἀξιόμαχος· ἐπὶ τῆς στολαρχίδος δ' ἐπέβη καὶ ὁ
δεσπότης Θεόδωρος ὅπως, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Καλλιου-
πόλεως, μεταβῆ εἰς Ἰταλίαν, καί, νυμφευόμενος τὴν Ἀργυρῆν,
λάβῃ κατοχὴν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ. Ἐν τούτοις μετὰ ὀλιγοῦ-
μερον πλοῦν ὁ στόλος ἀφίκετο πρὸ τῆς Καλλιουπόλεως, ἥς ὁ
φρούραρχος Μουντάνερ, ἔλλειψιν στρατιωτῶν πάσων, ὅπως
ἀναπληρώσῃ ταύτην, πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῦλάχιστον, ἐπραξε
τὸ ἐξῆς. Ἐνδύσας τὰς ἐν τῇ πόλει πολυπληθεῖς γυναῖκας με-
ἀνδρικός πανοπλίας, τὰς ἐτοποθέτησεν εἰς τὰ τεῖχη, εἰς ἑ-
κάστην δὲ γωνίαν καὶ κατάλληλον μέρος τοῦ τείχους ἔταξεν
ἅνα ἓνα ἔμπορον Καταλάνον ἐκ τῶν παρακολουθούντων τῷ
στρατῷ, δοὺς αὐτῷ τὴν ἐπὶ τῶν γυναικῶν ἀρχηγίαν. Σὺν αἷμα
εἰς τὰς ὁδοὺς ἔθεσε βαρέλια μετ' οἴνου καὶ ἄρτου ὅπως τρώ-
γῃ ἐν καιρῷ τῆς πολιορκίας ἐκ τοῦ προχείρου πᾶς μαχητῆς,
καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃ τὴν θέσιν του, διέταξε δὲ νὰ περιβλη-
θῶσι πάντες καλὰς πανοπλίας ὅπως ἀποφεύγωσι τὰς βολὰς

τῶν Γενονησίων· τοποθετήσας δὲ ἀκολούθως τοὺς στρατιώτας του ὅπου ἔδει, αὐτὸς μετὰ εἰκοσιπέντε ἀνδρῶν ἐσχημάτισε τὴν ἐφεδρίαν, ἐπιφυλασσόμενος νὰ τρέξη ὅπου ὁ κίνδυνος ἦθελε τὸ ἀπαιτήσῃ. Τοιοῦτοτρόπως λαβῶν πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ἀμυναν τῆς πόλεως, περιέμενεν ἀφόβως τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνος.

Ἐν τούτοις οἱ Γενονησιοὶ, πλησιάσαντες εἰς τὴν ξηράν, παρεσκευάσθησαν εἰς ἀπόβασιν· ὁ δὲ Μουντάνερ θέλων νὰ ἐμποδίσῃ ταύτην, ἐξῆλθε τῆς πόλεως ἔπιπτος μετὰ τινων στρατιωτῶν καὶ ἤρξατο ἀποκρούων τὰς ἀποβαινούσας λέμβους· ἀλλὰ, φονευθέντος τοῦ ἵππου του, ἠναγκάσθη, πέντε πληγὰς λαβῶν, νὰ ἐπιστρέψῃ ἐν τῇ πόλει, πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν ἐν ταῖς γαλέραις, οἵτινες ἰδόντες αὐτὸν πεσόντα τοῦ ἵππου, ἀνέκραξαν. « Ὁ ἀρχηγὸς ἐφονεύθη! ὁ ἀρχηγὸς ἐφονεύθη! κατεπάνω τους! κατεπάνω τους! » Κύριοι ἦδη τῆς ἐκτὸς τῶν τευχῶν χώρας οἱ Γραικοὶ καὶ οἱ Γενονησιοὶ, ἐπέκουν τὰς φάλαγγας ὅπως ἐπιχειρήσωσιν ἔφοδον, πεπεισμένοι ὄντες ὅτι ἡ πόλις ἀνῆκε πλέον εἰς αὐτούς· ἀλλ' ὁ Μουντάνερ, καίτοι τετραυματισμένος, ἐράνη ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων. Δις οἱ πολιορκοῦντες προσεπάθησαν διὰ κλιμάκων νὰ ἀνέλθωσιν ἐπὶ τὰ τεῖχη, καὶ δις ἀπεκρούσθησαν μετὰ ζημίας· ὁ δὲ Σπινόλας ἐκ τῆς στολαρχίδος αὐτοῦ βλέπων τὴν ματαίωσιν τῶν προσδοκιῶν του, ἐσφάδαζεν ἐκ λύσσης, καὶ δι' ἀπειλῶν, δι' ὕβρεων, διὰ κραυγῶν προσεπάθει νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας του θάρρος. « Ἀθλιοὶ, ἐφώναζεν ὀρυόμενος, τρεῖς ἄνθρωποι ἐντὸς τοῦ φρουρίου σὰς ἀπωθοῦσιν, καὶ σεῖς ἄνδρες, φαῦλοι, τοὺς βλέπετε ἀπαθεῖς! » Καὶ ἀποβὰς εἰς τὴν ξηράν, προὐχώρησε πρὸς τὴν πόλιν μετὰ τριακοσίων ἱππέων, οἵτινες δὲν εἶχον ἕως τότε λάβει μέρος εἰς τὴν μάχην· ὅτε δὲ εἶδε ἐπὶ τῆς γῆς κείμενα τὰ πτώματ' αὐτῶν πολυαριθμῶν Γενονησίων, ἠσθάνθη τὴν λύσσαν αὐτοῦ.

αὔξουσιν. Ὅθεν διέταξε νέαν γενικὴν προσβολήν· ἀλλ' αἱ γυναῖκες ἐνδοθεν, ἀκλόνητοι ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἰστάμεναι, ἔρριπτον ἐπὶ τῶν Γενουησίων σωρείαν πετρῶν καὶ ἄλλων ὀγκωδῶν σωμάτων, καὶ κατέθραυον ὑπὸ τὸ βάρος των αὐτοῦς. Ἦτο ἤδη μὴν Ἰούλιος, ὁ δὲ ἥλιος ἦτο φλογερώτατος. Οἱ πολιορκοῦντες κατὰ συνέπειαν, εἰς ἀδιάλειπτον ἀγῶνα, εἰς ἀέννητον κίνησιν εὐρισκόμενοι, ἦσαν ἐξηνητημένοι ἐκ τοῦ καύσονος, τῆς δίψης, καὶ τοῦ κόπου, ἐν ᾧ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ, ἐν ταῖς θέσεσιν αὐτῶν πάντοτε μένοντες καὶ ὕδατος ἀφθονίαν ἔχοντες, οὐδ' ἐξηνητημένοι, οὐδὲ διψαλέοι ἦσαν. Τοῦτο παρατηρήσας ὁ Μουντάνερ, διέταξεν ἐκ τοῦ ἀπροόπτου ἐξοδὸν τῶν ὀλίγων στρατιωτῶν, οὓς εἶχεν· οὗτοι δὲ ἐπιπετόντες κατὰ τῶν Γενουησίων ἀκατασχέτως, ἐφόνευσαν τετρακοσίους αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν ἀρχηγόν των Σπινόλαν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἔτρεψαν εἰς ἄτακτον φυγὴν πρὸς τὴν παραλίαν, ἐνθα ἦσαν αἱ λέμβοι των. Καὶ ὅσοι μὲν εὗρον προχείρους τοὺς λέμβους εἰσῆλθον εἰς αὐτάς καὶ ἐσώθησαν ἐπὶ τῶν γαλερῶν, ἕτεροι δὲ μὴ εὐρόντες τοιαύτας, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγησαν· τινὲς ὁμῶς μὴδὲ τὸ ἐν, μὴδὲ τὸ ἄλλο πράξαντες, ἐπολέμησαν ἡρωϊκῶς μέχρις οὗ ἔπεσαν νεκροί. Ὁ Μουντάνερ ἀναφέρει μετὰ θαυμασμοῦ ἀνδρείον τινα Γενουήσιον, Ἀντώνιον Βοκανέγραν τοῦνομα, ὅστις καταλαβὼν θέσιν τινὰ μετὰ τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, ἀφ' οὗ ἀπώλεσε πάντας τοὺς συντρόφους του φονευθέντας, μόνος περισωθεὶς, διὰ τῆς σπάθης του ἠμύνετο τοσοῦτω ἐπιτηδείως, ὥστε οὐδεὶς Καταλάνος ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ αὐτῷ· ἵππεὺς δὲ τις ὀρμήσας μετὰ τοῦ ἵππου του κατ' αὐτοῦ, τὸν ἐρρίψα χαμαί, μεθ' οὗ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος μεληδὸν κατεκόπη.

Τοιοῦτο τέλος ἔσχεν ἡ ἐκστρατεία τοῦ Σπινόλα, ὅστις ἐγένετο καὶ ὁ ἴδιος θῦμα τῆς μεγαλορρημοσύνης καὶ τῆς φιλοδοξίας του. Μετὰ τὴν ἤτταν δὲ ταύτην ὁ μὲν Ἀνδριόλος

Δελ-Μόρο, ἐπιστρέψας μετὰ τῶν γαλερῶν αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκόμισε τὴν ἀγγελίαν τῆς νέας καταστροφῆς, οἱ δὲ Γενουήσιοι διαπλεύσαντες τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπανῆλθον εἰς Γένουαν, ἐνθα μετ' οὐ πολὺ ὁ δεσπότης Θεόδωρος ἐτέλεσε τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὀπικίνου Σπινόλα, καὶ ἀκολούθως μετέβη εἰς Μονφεράτην ἵνα λάβῃ κατοχὴν τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ.

Οὐ πολλὰς δ' ἡμέρας ὕστερον ἀφίκοντο ἐν Καλλιουπόλει ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῶν πάντες οἱ Καταλάνοι καὶ Ἀραγωνίοι· οὗτοι μαθόντες τὰ κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν συμβάντα, καὶ τὴν ἀνδρίαν καὶ σύνεσιν, ἣν ἔδειξε κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην ὁ Μουντάνερ, κατελήφθησαν ὑπὸ ἀπάτου χαρᾶς, ἣν διέκοπτε μόνῃ ἡ λύπη διότι δὲν παρευρέθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν μάχην· ἔθεν ἐώρτασαν πανηγυρικῶς τὸν θρίαμβον καὶ παρεδόθησαν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ἧς εἶχον χρείαν μετὰ τὸσαύτην κοπιαστικὴν καὶ πόλυχρονον ἐκστρατείαν. Ἐν ᾧ δὲ διετέλου οὕτως ἡρεμοῦντες, αἴφνης, πρὸς μεγίστην τῶν εὐτυχίαν, εἶδον διαπεραιουμένους τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐρχομένους πρὸς αὐτοὺς δισχιλίους περίπου πεζοὺς Τούρκους καὶ ὀκτακοσίους ἵππεῖς ἐν εἰδει συμμάχων. Οἱ Τούρκοι οὗτοι, πληροφορηθέντες τὴν μετὰ τὸ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν Καταλάνων ἐπισταμένην διάρῃσιν, εἶχον ἐπιδράμει ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀνατολήν, καὶ καταλάβει ὅλας τὰς πόλεις καὶ χώρας, ἀφ' ὧν πρότερον ἐξεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Καταλάνων· λήσαντες δὲ αὐτὰς διεπεραιώθησαν εἰς τὴν Καλλιούπολιν, ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τῶν Καταλάνων καὶ ἐπεκτείνωσι τὰς δηώσεις αὐτῶν. Διὰ τῆς νέας δὲ ταύτης ἐπικουρίας οἱ Καταλάνοι ἐδύναντο νὰ ἀναλάβωσι νέας ἐπιχειρήσεις.

Ἡ σὺνμαχία τῶν Καταλάνων μετὰ τῶν Τούρκων ἵνα πολεμήσωσι μίαν Χριστιανικὴν αὐτοκρατορίαν, ἦτο ἐγκλημα ἄξιον

βεβαίως παντός στιγματισμοῦ τοιοῦτο δὲ ἐθεώρησε αὐτὸ καὶ ὁ τῆς Ῥώμης ποντίφηξ. Ἄλλ' ἂν ἡ συμμαχία ἐκείνη ἀπῆρσεν εἰς τὸν πάπαν, ἐτάραξεν ὅμως πολὺ καὶ τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον, ὅστις ἤρξατο σκεπτόμενος πῶς ἦτο δυνατόν νὰ διαλύσῃ αὐτήν· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον εὔρε τὸ μέσον νὰ ἔλθῃ εἰς μυστικὰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Ἰσαὰκ Μελήκ, ἐνὸς τῶν ἀρχηγῶν τῶν εἰς ὑπηρεσίαν τῶν Καταλάνων εἰσελθόντων Τούρκων· ὁ δὲ Ἰσαὰκ οὗτος συνεφώνησεν οὐχὶ μόνον νὰ παραιτήσῃ τοὺς νέους συμμάχους του, ἀλλὰ προσέτι νὰ στρέψῃ καὶ κατ' αὐτῶν τὰ ἴδια του ὄπλα. Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος, ὅπως ἐπὶ μᾶλλον τὸν προσελκύσῃ, τῷ ὑπεσχέθη, ἐκπληροῦντι τὰς ὑποσχέσεις του, νὰ τῷ δώσῃ εἰς γάμον μετὰ πλουσίας προικὸς τὴν θυγατέρα Μασσοῦδ, τοῦ τελευταίου Σελζουκίδου ἡγεμόνος τοῦ Ἰκονίου, ὅστις εἶχε φονευθῆ εἰς τινα μάχην· ἡ δὲ κόρη ἐκείνη ἐν Κωνσταντινουπόλει μένουσα, ἠσπάσατο τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἔζη εὐνοουμένη ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Ὁ Ἰσαὰκ Μελήκ ὑπεσχέθη σὺν ἅμα νὰ ἀποσπάσῃ τῶν Καταλάνων καὶ προσαγάγῃ αὐτῷ πάντας τοὺς Τουρκοπούλους, ἐάνσυγκατετίθετο νὰ τοῖς ἀποδώσῃ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά των, ἅτινα οἱ Ἄλανοὶ εἶχον παραδώσει πρὸς αὐτόν. Τῶν τοιούτων διαπραγματεύσεων γνωπτῶν γενομένων, ὁ Ροκαφόρ συλλαβὼν τὸν Μελήκ ἐμελλε νὰ τὸν τιμωρήσῃ ὡς ἐνοχὸν ἐσχάτης προδοσίας· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐδικαιολογήθη λέγων· ὅτι κατ' ἐπιφάνειαν ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὅπως ἐλευθερώσῃ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά τῶν κοινῶν αὐτῶν συμμάχων Τουρκοπούλων. Τὴν δικαιολόγησιν δὲ ταύτην εὐλογον εὐρών ὁ Ροκαφόρ, ἐσυγχώρησε τῷ Μελήκ, οἱ δὲ Καταλάνοι τοιουτρόπως ἀπαλλαγέντες παντὸς περισπασμοῦ, ἐξεστράτευσαν μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τοῦ Γάνου, ὅν εἶχον καταλάβει οἱ Γραικοί.

Διασκεδάσας τὰς κατ' αὐτοῦ γεννηθείσας ὑπονοίας τῶν Καταλάνων, ὁ Ἰσαάκ Μελήκ ἐπανελάβε μετ' οὐ πολὺ τὰς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα διαπραγματεύσεις του, καθ' ὅσον ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ ἀναβαίνοντα ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἰκονίου βασιλεῖα τὸν θεῖον αὐτοῦ Κωνσταντῖνον Μελήκ, ὅστις διαμῆνων ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶχεν ἐπίσης ἀσπασθῆ τὸν Χριστιανισμόν. Τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ Μελήκ δὲν ἔκρινεν εὐλογον ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἐκπληρώσῃ οὐδένα ὁμῶς ἐδείξε διτταγμὸν ὅπως πραγματοποιήσῃ τὰς λοιπὰς ἀπικιτήσεις ἐκείνου. Ὅθεν διώρισε τὸν Κωνσταντῖνον διοικητὴν τῶν Πηγῶν, καὶ μεγάλην ἐξετομασάμενος προίκα, ἐπέμφε καὶ τὴν νύμφην εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ὅπως τὴν λάβῃ εἰς σύζυγον ὁ Ἰσαάκ· ἵνα δὲ διευκολύνη τὴν ἐκ τῆς Δύσεως εἰς τὴν Ἀνατολὴν διάβασιν τῶν Τούρκων, διέταξε τὸν Κωνσταντῖνον νὰ κατασκευάσῃ πολυάρηθμα πλοῖα καὶ νὰ ἔχῃ αὐτὰ ἔτοιμα. Τῆς στιγμῆς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ τολμηροῦ αὐτοῦ σχεδίου ἐπελθούσης, ὅσοι τῶν Τούρκων ἦσαν συννοημένοι μετὰ τοῦ Ἰσαάκ, συνέλαβον τοὺς Καταλάνους ἀξιωματικούς αὐτῶν, τοὺς ἔσφαξαν καὶ ἠτοιμάσθησαν νὰ διαπεραιωθῶσι τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἀποβῶσιν εἰς Ἀσίαν· ἀλλ' οἱ Καταλάνοι συνελθόντες ἐκ τῆς ἐκπλήξεως, ἣν τοῖς προὔεχονεν ἡ ἀποστασία ἐκείνη, ἐξῆλθον πρὸς καταδίωξιν των καὶ τοὺς ἔφθασαν καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεβιάζοντο τῶν πλοίων ἵνα ἀπέλθωσι. Συμπλοκῆς δὲ μετὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Καταλάνων αἰματηρᾶς συγκροτηθείσης, οἱ πρῶτοι ἠττηθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα καὶ νὰ ζητήσωσιν ἔλεος· οἱ δὲ πρωταῖτιοι τῆς ἀποστασίας Μελήκ μετ' ἑνὸς ἀδελφοῦ του, συλληφθέντες, ἀπεκεραλίσθησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ πτώματος τοῦ πρώτου, ἐρεύνης γενομένης, εὑρέθη ἐν ἔγγραφον ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξετίθεντο κατὰ πλάτος τὰ τῆς συνωμοσίας ἐκείνης. Οἱ Καταλάνοι, πλήρεις ὀργῆς διὰ τὴν προδοσίαν ταύτην γενόμενοι,

ἤθελσαν νὰ ἐξολοθρεύσωσι πάντας τοὺς Τούρκους· καμφθέντες ὁμῶς ἀπὸ τὰς δεήσεις αὐτῶν, ἠρέσθησαν νὰ τοὺς καταδικάσωσιν εἰς διαρκῆ δεσμὰ.

Ἐν τούτοις οἱ Καταλάνοι μὴ ἔχοντες ἀρκούσας δυνάμεις ὅπως ἀπασχολῶσι πρὸς φρούρησιν τοσοῦτων ἀνδρῶν, σὺν ἅμα δὲ προτιθέμενοι νὰ ἐκστρατεύσωσιν ἐπὶ τὴν Τζουρουλόν, ἀπεφάσισαν, εἰ δυνατὸν, νὰ συνδιαλλαγῶσι πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ Τουρκοπούλους· ὅθεν ἀπέδωσαν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι ἤθελον ἐκείνοι εἶσθαι τοῦ λοιποῦ πιστοὶ σύμμαχοι καὶ παρέχει εἰλικρινῶς τὴν συνδρομὴν των εἰς τοὺς Καταλάνους. Οἱ Τουρκόπουλοι ὁμῶς ἠρήσαντο νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ἅτε τῶν Καταλάνων μὴ ἀπελευθερωσάντων τῶν δεσμῶν καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν Ταχαγτζιάρι μετὰ τῶν ἄλλων· ἐδέησε δὲ νὰ ὑποβληθῶσιν ἐκείνοι εἰς τὴν ἀπαίτησιν τῶν Τουρκοπούλων, πρὶν ἢ ἐκστρατεύσωσιν. Ἀναχωρήσαντες, λοιπὸν πάντες, κατηυθύνθησαν πρὸς τὴν Τζουρουλόν, τῶν μὲν Καταλάνων ἡγουμένων, τῶν δὲ Τούρκων καὶ Τουρκοπούλων ἐπομένων· ὅτε δὲ ἀφίκοντο πρὸ τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ Καταλάνοι, ἵνα δῆθεν μόνοι περιβληθῶσι τὴν δόξαν τῆς ἀλώσεως αὐτῆς, χωρὶς νὰ περιμείνωσι τὴν ἔλευσιν τῶν συμμάχων των, ἐπετέθησαν κατὰ τῆς Τζουρουλοῦ καὶ προσεπάθησαν νὰ τὴν κυριεύσωσιν· ἀποκρουσθέντες ὁμῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων, ἠναγκάσθησαν μετὰ ζημίας μεγίστης νὰ ἀποχωρήσωσιν. Οἱ Τουρκόπουλοι, πληροφορηθέντες καθ' ὁδὸν τὴν ἀποτυχίαν ταύτην, δὲν πράβησαν περαιτέρω, ἀλλ' αὐτομολήσαντες, κατέφυγον πρὸς τὴν Ἄπρω. Τούρκοι δὲ τινες, μαθόντες, ὅτι κατὰ τὴν παραλίαν προσωρμίζοντο νῆες τινες, κατηυθύνθησαν πρὸς αὐτάς διὰ νὰ τὰς κυριεύσωσι καὶ διαπεραιωθῶσιν εἰς Ἀσίαν· ἀλλ' οἱ Καταλάνοι, ἐγκαίρως καταδιώξαντες, ἐματαίωσαν τὸν σκοπὸν αὐτῶν, καὶ οὐς μὲν κατέσφαξαν, οὐς δὲ τῆδε κάκεισε διεσκορπίσαν.

Οἱ Καταλάνοι μὴ ἐπιτυχόντες παρὰ τῶν Γενονησίων τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ παρ' αὐτῶν ὡς αἰχμαλώτου κρατουμένου Βερανζέρου δ' Ἐντέσσα, ἐπεμψαν τρεῖς πρέσβεις πρὸς τὸν τῆς Ἀραγῶνος βασιλέα Ἀλφόνσον, ἐκλιπαροῦντες αὐτὸν ὅπως μεσολαβήσῃ παρὰ τῇ Δημοκρατίᾳ τῆς Γενοῦης πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ αἰχμαλώτου, καὶ προσφέροντές τῳ σὺν ἅμα τὴν κυριαρχίαν πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἃς εἶχεν κατακτήσει. Ὁ δὲ Ἀλφόνσος, καίτοι ἐπιθυμῶν νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ κράτος αὐτοῦ, ἐνόει ὅμως πόσον δύσκολον ἦτο νὰ διοικῆ ἕξ Ἀραγῶνος χώρας τοσοῦτω μεμακρυσμένας, καὶ διὰ τοῦτο συνεβούλευσε τοὺς Καταλάνους πρεσβευτὰς νὰ ἀπευθυνθῶσιν μᾶλλον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Φριδερίκον, βασιλέα τῆς Σικελίας, ὅστις ἐγγύτερον τῆς Ἑλλάδος ὢν, βεβαίως δὲν ἤθελε διστάσει νὰ δεχθῆ τὴν προσφερομένην αὐτῷ κυριαρχίαν. Ὅθεν οἱ πρεσβευταὶ ἀναχωρήσαντες ἕξ Ἀραγῶνος, μετέβησαν εἰς Ρώμην, ἐνθα ἐξέθησαν πρὸς τὸν πάπαν πόσον καλὴ εὐκαιρία παρίστατο ἵνα οἱ σχισματικοὶ Γραικοὶ ὑπαχθῶσιν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν, καὶ ὁποίας συνεπειᾶς ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἢ ἐπέκτασις τοῦ παπισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων ἀπήτησαν παρὰ τοῦ πάπα νὰ χρῆσῃ τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νὰ προκηρύξῃ νέαν σταυροφορίαν καὶ νὰ παράσχῃ πλήρη ἁμαρτιῶν ἄφεσιν εἰς ὅσους ἤθελον συνδράμει χρηματικῶς ἢ ἄλλως πως τὴν ἐπιχείρησιν. Τὸ σχέδιον τοῦτο οὐδὲνως παρεδέχθη ὁ πάπας, διότι μετὰ τῆς ὑποτιθεμένης ὑποταγῆς τῶν ὀρθοδόξων εἰς αὐτόν, συνανηψοῦτο καὶ ὁ βασιλικὸς τῆς Ἀραγῶνος οἶκος, τσααίτην δ' ἐκεῖνος ἠσθάνετο πρὸς αὐτὸν ἀντιπάθειαν, ὥστε προὔτιμα πᾶσαν θυσίαν νὰ ὑποστῆ μᾶλλον παρὰ νὰ ἴδῃ τὸν Φριδερίκον μεγαλυνόμενον· ὅθεν μυρίας παρενέβαλε δυσχερείας εἰς τὴν πρότασιν, εἰς τρόπον ὥστε οἱ

πρεσβευταὶ ἀπελπισθέντες, ἀπῆλθον ἀπρακτοὶ ἐκ Ρώμης.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀλφόνσος, ἂν ἀπέριψε τὴν προσφερομένην αὐτῷ κυριαρχίαν, δὲν παρέλειψεν ὅμως καὶ νὰ ἐνεργήσῃ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ὑποτελοῦς αὐτῷ Βερανζέρου. Πέμπτας λοιπὸν πρεσβευτὰς εἰς ΓένοUAN παρεπονέθη κατὰ τῆς ὕβρεως, ἣν ἡ Δημοκρατία ἐποίησεν εἰς αὐτόν, συλλαβοῦσα, παρὰ τὰς συνθήκας, καὶ καθειρζασα ἕνα τῶν ἐπισημοτέρων ὑποτελῶν τοῦ συνωδεύοντο δὲ τὰ παράπονα ταῦτα δι' ἀπειλῶν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ Δημοκρατία δὲν ἤθελεν ἀμέσως ἀποφυλακίσει τὸν Βερανζέρον, δὲν ἤθελεν ἀποδώσει αὐτῷ τὰ πλοῖα του καὶ πᾶν ὅ,τι τοῦ εἶχον ἀφαιρέσει, καὶ δὲν ἤθελε τέλος τῷ δοθῆ ἀνάλογος ἀποζημίωσις δι' ἣν ὑπέστη φυλάκισιν. Ἡ Δημοκρατία, ἀποδοῦσα διπλωματικῶ τῷ τρόπῳ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Βερανζέρου εἰς περιστάσεις ἐκτάκτους, ἐξέφρασε πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Ἀλφόνσου τὴν λύπην τῆς ἐπὶ τοῖς γενομένοις, ἀπεκρίθη ὅτι ἡ αἰχμαλωσία ἐκείνη ἐπῆλθε συν-επειὰ ἔριδος μεταξὺ ναυτῶν, ὑπεσχέθη νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Βερανζέρον ἀμέσως, καὶ ὑπεξέφυγε τὸ περὶ ἀποζημιώσεως ζήτημα, διότι ἔμελλε νὰ στείλῃ εἰς Μοντεπελλιέ ἐπιτρόπους, οἵτινες μετὰ τοῦ ἐκεῖσε πρέσβεως τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγῶνος ἠδύναντο νὰ διαπραγματευθῶσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου ἐκείνου. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως ἡ Δημοκρατία τῆς Γενοῦης ἐξέφερε πικρὰς μομφὰς κατὰ τῶν Καταλάνων, ὡς συμμαχησάντων μετὰ τῶν βαρβάρων καὶ καταστρεφόντων τὰς ἐν Ἑλλάδι κτήσεις τῶν Γενοουησίων, καὶ ἀπήτησε τὴν διάλυσιν τῆς συμμαχίας ἐκείνης. Ὅπως δὲ κανονισθῶσι πάντα τὰ ζητήματα ταῦτα, ἐπιτροποὶ ἐκ μέρους τῶν δύο κρατῶν διορισθέντες συνῆλθον κατ' ἐπανάληψιν· ἀλλ' οἱ πληρεξούσιοι τῆς Δημοκρατίας τοσαύτας ὑπεκφυγὰς μετεχειρίσθησαν, ὥστε ὁ Ἀλφόνσος ἐδέησε νὰ ἀρκεσθῆ εἰς μόνην τοῦ Βερανζέρου τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ἄπαλλαγείς τοιουτοτρόπως μακροχρονίου εἰρκτῆς ὁ Βερανζέρος, δὲν παρήτησε, καί τοι τὰ πάντα ἀπώλεσας, οὔτε τὰ φιλόδοξα αὐτοῦ σχέδια, οὔτε τὰς κατακτητικὰς ὀρέξεις του. Ὅθεν ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν πάπαν καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φίλιππον τὸν Καλόν, προσπαθῶν νὰ τοὺς πείσῃ ὅπως ἀναλαβῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν των τοὺς Καταλάνους· ἀλλ' ἀμφοτέροι ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις του, ὁ μὲν πάπας δι' οὐς λόγους ἐν τοῖς πρόσθεν ἐξεθέσαμεν, ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, διότι ἀπασχολούμενος εἰς ἐσωτερικοὺς περισπασμοὺς μεγάλους οὔτε διὰ στρατιωτῶν, οὔτε διὰ χρημάτων ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τοῖς Καταλάνοις· ἄλλως τε καὶ ὁ Φίλιππος, εἶχεν ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κόμητος τοῦ Βαλοᾶ, καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἐπεθύμει γὰ συνδράμῃ τὸν οἶκον τῆς Ἀραγῶνος πρὸς ζήμιαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἰδίου οἴκου. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Βερανζέρος πανταχόθεν δυσκολίας ἀπαντῶν, ἀπεφάσισε νὰ περιορισθῇ τοῦ λοιποῦ εἰς μόνους τὰς ἰδίας δυνάμεις· ὅθεν μεταβὰς εἰς Καταλωνίαν καὶ πωλήσας μέρος τῶν γαιῶν αὐτοῦ, ἐτέρας δὲ ὑποθηκεύσας, ἐστρατολόγησε πεντακοσίους ἄνδρας καὶ ἐπιβιβάσας αὐτοὺς ἐπ' ἐνὸς πλοίου, διεπεραιώθη μετ' αὐτῶν εἰς Καλλιούπολιν.

Τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Βερανζέρου δ' Ἐντένσα ἐχαιρέτησαν ἐνθουσιωδῶς πάντες οἱ Καταλάνοι, μόνος δὲ ὁ Ροκαφόρ εἶδεν αὐτὴν μετ' ἀπάρεσκείας. Οὗτος ἀπὸ τίνος χρόνου διετέλει εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον, καὶ εἶχε συνομολογήσει μυστικὴν συνθήκην ὅπως μεταβῇ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἢ τοῦ Βερανζέρου ὁμοῦ ἐπάνοδος τὸν ἠνάγκασε νὰ μεταβάλῃ ἀπόφασιν καὶ μὴ ἐκπληρώσῃ ἣν ἀνεδέξατο ὑποχρέωσιν. Ἀφ' ἐτέρου ὁμοῦ μὴ θέλων, διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ μέλλοντος, νὰ διαρρήξῃ πᾶσαν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα σχέσιν, προσποιούμενος δὲ τὴν αὐτὴν πρὸς ἐκείνον εὐνοίαν, τῷ ἐξήγγειλεν

ὅτι ἡ ἀδελφή του σύζυγος τοῦ Ἀσάν, καὶ πενθερὰ τοῦ Καί-
 σαρος Ρογήρου, θέλουσα νὰ ἐκδικηθῆ διὰ τὸν τοῦ γαμβροῦ της
 φόνον, ἔπεμψε πρὸς τοὺς Καταλάνους τὸν οἰκεῖον αὐτῆς Κανα-
 βούριον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τοὺς ἐξοτρύνῃ κατὰ τοῦ αὐ-
 τοκράτορος· οὗτος δὲ, βεβαιωθείς καὶ ἄλλοθεν ὅτι ἀληθῆ ἦσαν
 τὰ παρὰ τοῦ Ροκαφόρ ἐξαγγελλλόμενα, κατὰ μὲν τῆς ἀδελ-
 φῆς του ἔλαβε πάντα τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, πειθόμενος δὲ
 περὶ τῶν εἰλικρινῶν καὶ ἀνυποκρίτων αἰσθημάτων τοῦ Κατα-
 λάνου ἀρχηγοῦ, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν δύο τριήρεις διὰ νὰ τὸν
 μεταφέρωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Αἱ τριήρεις αὗται, ἀφι-
 κόμεναι πρὸ τῆς Καλλιουπόλεως, συνήντησαν τὸ Καταλανικὸν
 πλοῖον, ὅπερ εἶχε μεταφέρει τὸν Βερανζέρον δ' Ἐντέσα, καὶ
 ἤρξαντο νὰ τὸ προσβάλωσιν· ἀλλ' ὁ Ροκαφόρ πέμψας κρυφίως
 πρὸς τοὺς δύο τριηράρχους τοῖς διεμήνυσεν ὅτι ἐπὶ τοῦ πλοίου
 ἐκείνου εὐρίσκοντο στρατιῶταί του, ἐπομένως ἔπρεπε νὰ παύ-
 σωσι τὴν προσβολὴν μέχρι τῆς νυκτός, ὅτε ἤθελε διατάξει
 τὴν ἀποδίδοσιν τῶν στρατιωτῶν του, τότε δὲ οἱ Γραικοὶ ἤ-
 δύναντο εὐκόλως νὰ προσβάλωσι καὶ κυριεύσωσι τὸ πλοῖον· πρὸς
 πλείω δὲ βεβαίωσιν τῶν λόγων αὐτοῦ, ἀπέστειλεν ἐπὶ τῶν
 τριήρων οὐκ ὀλίγα βαρέα κιβώτια, ἐν οἷς ἔλαβεν ὅτι περιεί-
 χοντο ὄλοι οἱ θησαυροὶ του. Ὅποια ὅμως ἐγένετο ἡ ἐκπληξίς
 τῶν τριηράρχων ὅτε τὴν νύκτα διέκρινον ἐν τῷ Καταλανικῷ
 πλοίῳ οὐ μόνον πολυαριθμότερον πλῆρωμα ἀλλὰ καὶ ἀξιο-
 ματικὸς ἀκόμη τοῦ Ροκαφόρ; Ὑποπτευθέντες τότε ὅτι ἐ-
 νεπαίχθησαν, ἤνοιξαν τὰ κιβώτια ἐκεῖνα, ἐν τοῖς ὁποίοις ὅμως
 ἀντὶ θησαυρῶν εὔρον ἄμμον καὶ πέτρας· ὄθεν ἐνοήσαντες τὴν
 δολιότητα τοῦ Ροκαφόρ, ἀπέπλευσαν ἐκ Καλλιουπόλεως καὶ
 ἐπανῆλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐνθα ἐξέθηκαν πρὸς τὸν αὐ-
 τοκράτορα τὰ γενόμενα.

Μετ' οὗ πολὺ δὲ ἤρξατο δεινὴ εἰς μεταξὺ τοῦ Βερανζέρου δ'

Ἐντέσσα καὶ τοῦ Φεράνδου Ροκαφόρ περὶ τῆς ἀρχιστρατηγίας, διότι ὁ μὲν πρῶτος ἤθελε νὰ ἀναλάβῃ ἦν εἶχε πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας του ἐξουσίαν, ὁ δὲ δεύτερος ἀντίστατο, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐκλεχθεὶς ἀρχηγὸς αὐτός, δὲν ἠδύνατο νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἕτερον τὴν ἀρχηγίαν. Ὁ Βερανζέρος, ἐξ ἐπισήμου οἴκου τὸ γένος ἔλκων, ἐθεώρει προσβλητικὸν τὸ νὰ ἀρχηται παρ' ἀνδρὸς δυσγενοῦς καὶ βαναύσου τὴν τύχην· ἀλλ' ὁ Ροκαφόρ, δάφνας πάντοτε δρέψας, περιεφρόνει τὴν εὐγένειαν ἐκείνου καὶ ἠρείδeto ἐπὶ τῆς τῶν στρατιωτῶν πλειότητος. Ἐντεῦθεν δὲ προέκυψαν μεταξὺ τῶν Καταλάνων δύο φατρίαι πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλας διακειμεναι, ὧν ἡ μὲν ἤθελε τὸν ἕνα, ἡ δὲ τὸν ἕτερον ἐκ τῶν δύο ἀντιπάλων· ἡ δὲ κατάστασις αὕτη ἐπήνεγκε τὴν παραλυσίαν, τὴν ἀπειθειαν, καὶ τὴν ἀταξίαν ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ στρατοῦ. Τέλος τὸ δωδεκαμελὲς Συμβούλιον τῶν Καταλάνων, βλέπων ὅτι τὰ πράγματα ἤθελον καταλῆξει εἰς δυσἀρέστους σκηνάς, διήρесе τὴν ἐξουσίαν τριχῇ μεταξὺ τοῦ Βερανζέρου, τοῦ Ροκαφόρ καὶ τοῦ Εἰμενέ, εἰς δὲ τοὺς στρατιώτας ἄφητε τὴν ἐλευθερίαν νὰ συνταχθῶσιν ὑπὸ τὴν σημαίαν οἰουδήποτε τῶν τριῶν ἤθελον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Συμβουλίου εὐηρέστησε πᾶσι, διότι πράγματι ἦτο καὶ ἡ μόνη ἠνυκαμένη νὰ συνδιαλλάξῃ τοὺς δύο ἀντιζήλους.

Κατὰ τὴν τοῦ δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου ἀπόφασιν, ὁ Εἰμενέ; ἐδικαιοῦτο νὰ ἀπαρτίσῃ ἴδιον σῶμα καὶ νὰ ἐνεργῇ κατ' ἀρέσκειαν· αὐταπάρνησιν ὁμοῦ ἀξιομίμητον δεικνύων, δὲν ἠθέλητε νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ Βερανζέρου, ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ ἀποίου, ὡς μόνου ἱκανοῦ ἀρχηγοῦ, ἐτάχθησαν οἱ ὑπερήφανοι Ἀραγώνιοι καὶ πάντες οἱ εὐγενεῖς. Τούναντιον δὲ τῷ Ροκαφόρ συνετάχθησαν οἱ Ἀλμογάβαροι, οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Τουρκόπουλοι, διότι ὁ Ροκαφόρ, ἀληθῆς στρατιώτης ὢν, ἠδυνήθη νὰ προσελκύσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οὓς ἀείποτε εἶχεν ὁ-

δηγήσει εἰς τὴν νίκην. Ὁ δὲ Μουντάνερ ἐξηκολούθησε τὰ καθήκοντα τοῦ φρουράρχου Καλλιουπόλεως, ἀπολαύων διὰ τὴν ἀμεροληψίαν αὐτοῦ καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς του τῆς κοινῆς τῶν συστρατιωτῶν του ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ὁ Ἰνφάντης δὸν Φερδινάνδος καὶ ὁ ναύαρχος
Θιβῶ δὲ Σιποά.

ΜΕΤΑ τὴν ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἐκδίωξιν τῶν Φράγκων ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οἱ σύμμαχοι αὐτοῦ Γενουήσιοι, δυνάμει τῶν συνθηκῶν, ἤρξαντο ἐκδιώκοντες τῶν Ἑλληνίδων χωρῶν τοὺς ἐν αὐταῖς ἐγκαταστάνας κατὰ τὴν Φραγκικὴν δεσποτείαν ξένους ἡγεμονίσκους, καὶ ἀναλαμβάνοντες οἱ ἴδιοι τὰ ἐπὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν κυριαρχικὰ δικαιώματα τῶν ἀποδιωκομένων. Εἷς δὲ τῶν τοιούτων Γενουηναίων ἐγένετο ὁ Βενέδικτος Ζαχαρίας, ὅστις, αἰγματούχιστος τὸν ἐκ Βερώνης Ραβανόν, ἄρχοντα τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Ἰνρεῶν, ἐγένετο κύριος τῶν κτήσεων ἐκείνου, τὴν δὲ ἀπολειπομένην νῆσον τῆς Εὐβοίας κατέλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ, ἐκδιώξας τοὺς ἐν αὐτῇ Φράγκους.

Εὐνοῶν τὸν Βενέδικτον Ζαχαρίαν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ἀνταμείβων σὺν ἅμα αὐτόν, δι' ἃς παρέσχε τῷ κράτει του ὑπηρεσίας, τῷ ἐδωρήσατο τὴν νῆσον Χίον, εἰς δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μανουὴλ καὶ Ζαχαρίαν ἐχάρισε τὴν πόλιν τῶν Φωκῶν, ἥτις ἐξῆγεν εἰς μέγιστον ποτὸν στυπτηρίαν. Ὁ Μανουὴλ δὲ οὗτος εἶχε τρεῖς υἱούς, ὧν ὁ πρωτότοκος Βενέδικτος διεδέξατο τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Χίου καὶ τῆς τῶν Φωκῶν πύλης· ὁ δ' ἕτερος ἐπέστρεψεν εἰς Γένουαν, καὶ ὁ τρίτος ἀ-

ποθῶντας κατέλιπεν ἕνα υἱόν, Τίκινον Ζαχαρίαν καλούμενον, ὅστις, ἀσθενοῦντος τοῦ Βενεδίκτου, διώκησεν ἐπὶ πέντε ἔτη ἐπ' ὀνόματι ἐκείνου. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Βενεδίκτου, κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν ὁ ἕτερος ἀδελφός αὐτοῦ, ὅστις ἐλθὼν εἰς ἐριδας πρὸς τὸν ἀνεψιόν του Τίκινον, ἐνήργησε νὰ καταδικασθῆ ὑπὸ τῆς Γερουσίας εἰς δεσμὰ. Τοῦτο πληροφορηθεὶς ἐγκλίως ἐκείνος καὶ θέλων νὰ ματαιώσῃ μὲν τῆς Γερουσίας τὴν ἀπόρριψιν, νὰ καταλάβῃ δὲ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ θεοῦ του τὴν ἀρχὴν ἐν Χίω καὶ ἐν Φώκαις, κατέρυγεν εἰς Καλλιούπολιν καὶ παρουσιασθεὶς πρὸς τὸν Μουντάνερ, τῷ ἐξέθηκε τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος τοῦ θεοῦ του, καὶ τὰς ἀξιώσεις του ἐπὶ τῶν χωρῶν, ἃς ἐπὶ πέντε ἔτη εἶχε διοικήσει.

Ὁ Μουντάνερ, θανάσιμος ἐχθρὸς τῶν Γενοουησίων τυγχάνων, ἐδράξατο μετ' εὐχαριστήσεως τῆς προσφερομένης αὐτῷ περιστάσεως ὅπως βλάβῃ τὴν Δημοκρατίαν τῆς Γενούης. «Γνωρίζων, διηγεῖται ὁ ἴδιος ἐν τῷ Χρονικῷ αὐτοῦ ὅτι ὁ Τίκινος ἦτο ἄνθρωπος ἀξιώτιμος καὶ πλήρης φρονήσεως καὶ ἀνδρίας, τὸν ἐδέχθη μετὰ τιμῆς, τῷ παρεχώρησα ἐν κατάλληλον οἰκημα καὶ τὸν κατέγραψα μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἡμῶν. Ἐζήτηε δὲ νὰ τῷ ἐξωπλίσωμεν γαλέραν καὶ δύο ἕτερα πλοῖα μετὰ τῶν ἀναγκαίων μαχητῶν, καὶ ὑπέσχετο νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν τῶν Φωκῶν, ἐν τῇ ὁποία ἠθέλομεν εὔρει τοὺς μεγαλειτέρους θησαυροὺς τοῦ κόσμου.» Τὸ κατὰ τῶν Γενοουησίων λοιπὸν μῖσος καὶ ἡ ἐλπίς τῶν θησαυρῶν ἔπεισαν τὸν Μουντάνερ νὰ παραδεχθῆ τὰς προτάσεις τοῦ Τίκινου· ὅθεν ἐξοπλίσας πέντε πλοῖα καὶ ἐπιβίβασας ἐπ' αὐτῶν τοὺς ἀναγκαίους στρατιώτας, διέταξε τὸν ἐξαδελφον αὐτοῦ Ἰωάννην Μουντάνερ, καὶ τέσσαρας ἄλλους Καταλάνους ὡς συμβούλους, νὰ ἐπιχειρήσωσι μετὰ τοῦ Τίκινου τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως τῶν Φωκῶν. Ἀρκεόμενοι οἱ Καταλάνοι, νυκτὸς ἐτι οὔσης, πρὸ τοῦ φρου-

ρίου, οὗ οἱ φύλακες οὐδόλως ἐμάντεον τὴν προσβολὴν καὶ ἐκοιμῶντο ἀμέριμοι, ἔστησαν τὰς κλίμακας εἰς τὰ τεῖχη, καὶ ἀνήλθον ἐπ' αὐτὰ τριάκοντα Γενουήνσιοι καὶ πεντήκοντα Καταλάνοι· αὐτῶν δὲ καταλαβόντων τὰς ἐπάλξεις, οἱ λοιποὶ ἤρξαντο διὰ πελέκεων νὰ συντριβῶσι τὰς θύρας. Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ, νοήσαντες τὴν ἐπίθεσιν, ἔδραμον εἰς τὰ ὄπλα· ἀλλὰ μέχρι οὗ καταλάβωσι τὰς πρὸς ἀμυναν θέσεις, οἱ ἐξῶθεν συνέτριψαν τὰς θύρας καὶ εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ. Φονεύσαντες δὲ ὡσεὶ πεντήκοντα καὶ αἰχμαλωτίσαντες τοὺς λοιποὺς φρουροὺς, εἰς πεντακοσίους ἀριθμουμένους, κατέλαβον τὸ φρούριον· ἐκεῖθεν δὲ διασπαρέντες εἰς τὴν πόλιν, ἣτις κατωκεῖτο ὑπὸ τρισχιλίων περίπτου Γραικῶν, διέπραξαν πᾶσαν ἀρπαγὴν καὶ ἀκολασίαν. Μεταξὺ τῶν πολυτίμων πραγμάτων, ἅτινα οἱ Καταλάνοι τότε εὔρον, ἦσαν καὶ τρία θρησκευτικὰ κειμήλια, τὰ ὁποῖα οἱ Τούρκοι ἄλλοτε εἶχον ἐνεχυριάσει εἰς τὸν Βενέδικτον Ζαχαρίαν, ἀρπάσαντες αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ τοῦ Θεολόγου, ἐνθα ἐλέγετο ὅτι ὁ ἱερός ἐκεῖνος Εὐαγγελιστὴς τὰ εἶχεν ἀποθέσει. Τὰ δὲ τρία θρησκευτικὰ κειμήλια ἦσαν ταῦτα· πρῶτον, τεμάχιον τιμίου ξύλου, ὅπερ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἔλαβεν ἰδίαις χερσὶν ἐκ τοῦ σταυροῦ ἐν τῷ ὑποίῳ ὁ Κύριος ἐξέστεινε τὰς ἀχράντους χεῖρας αὐτοῦ· τὸ δὲ τεμάχιον ἐκεῖνο ἦτο ἐντὸς θήκης χρυσοῦς καὶ λιθοκοσμητοῦ, μεγάλης ἀξίας, ἣν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἔφερε περὶ τὸν τράχηλόν του. Δεύτερον, χιτῶν ἄρραφος τὸν ὁποῖον ἡ Παναγία πλέξασα ἐδωρήσατο πρὸς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, καὶ τρίτον τὸ βιβλίον τῆς ἀποκαλύψεως, χρυσοῦς γράμμασι γεγραμμένον αὐταῖς τοῦ Θεολόγου ταῖς χερσὶ, καὶ λίθοις περικεκοσμημένον. Τὰ τρία ταῦτα κειμήλια ἐθεωροῦντο ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν Καταλάνων, τῶν Γενουηνοῦν, τῶν Γραικῶν, τῶν Ταρτάρων καὶ τῶν Τούρκων ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην καὶ διὰ τοῦτο ἀπελάμβανον μεγίστου σεβασμοῦ.

Ἡ πόλις τῶν Φωκῶν, μακρὰν τῆς Καλλιουπόλεως κεμέ-
νη, οὔτε εἰς τοὺς Καταλάνους, οὔτε εἰς τὸν Τίκινον ἠδύνατο νὰ
χρησιμεύσῃ, διότι ἐπόμενον ἦτο ὅτι οἱ Γενουήνσιοι ἤθελον
πέμψει δυνάμεις ἵνα ἀνακτήσωσιν αὐτήν. Τούτου ἕνεκα ὁ Ἰω-
άννης Μουντάνερ ἔκρινε καλὸν νὰ τὴν καταστρέψῃ ἐκ θεμε-
λίων πρὶν ἢ ἐπανεέλθῃ εἰς Καλλιούπολιν· ταῦτο δὲ καὶ ἐπρα-
ξεν. Ὁ Ζαχαρίας, εἶναι ἀληθές, ἐξεδικήθη τὸν θεῖόν του, ἀλλ'
ἡ ἐκδίκησίς του ἐβλάψε μόνους τοὺς ἐγχωρίους Γραικοὺς, ὧν
οἱ οἴκοι κατεσκάφησαν καὶ ἡ περιουσία διηρπάγη· αὐτὸς δὲ ἐ-
πιθυμῶν νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τινα νῆσον, εἰζήτησε παρὰ τοῦ
Ραῦμόνδου Μουντάνερ τὴν πρὸς τοῦτο συνδρομὴν του. Ὁ δέ,
εὐνοῶν τὸν Τίκινον, τῷ παρεχώρησε στρατιώτας τινας, μεθ' ὧν
ἐκεῖνος διαπεραιωθείς εἰς τὴν Θάσον, κατέλαβε φρούριόν τι αὐ-
τότε, καὶ ἐγένετο κύριος μεγάλου μέρους τῆς νήσου ἐκείνης.

Αἱ μεταξὺ Γενουησίων καὶ Καταλάνων ἐριδες προὔξενον
μεγάλα κωλύματα εἰς τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα τῶν πρῶ-
των, οἵτινες μῆτε νὰ διαπλωίζωνται ἀφόβως ἠδύναντο, μῆτε
νὰ συναλλάττωνται, διότι οἱ Ἰσπανοὶ πειράται δὲν ἔλειπον
παντοιοτρόπως νὰ τοὺς καταδιώκωσι. Τούτου ἕνεκα ὁ τῶν Γε-
νουησίων ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐξαρχος συμβούλιον συγχο-
τήσας μετὰ τῶν πρωτίστων τοῦ ἔθνους του, ἀπεφάσισε νὰ
ἔλθῃ εἰς διαλλαγὴν πρὸς τοὺς ἐπικινδύνους ἐχθροὺς τῆς Δη-
μακρατίας. Τὴν ἀπόφασιν δὲ ταύτην πληροφορηθεὶς ὁ αὐτοκρά-
τωρ Ἀνδρόνικος, προσεπέθηκε παντοιοτρόπως νὰ πείσῃ τοὺς
Γενουησίους ὅπως εἰς οὐδένα συμβιβασμὸν ἔλθωσι πρὸς τοὺς
Καταλάνους· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐμμένοντες εἰς τὰ ἅπαξ ἀποφα-
σισθέντα, τῷ ἐξέθηκαν τοὺς λόγους δι' οὓς ἠναγκάζοντο νὰ
ἐπιζητήσωσι τὴν εἰρήνην, διαβεβαιώσαντες αὐτὸν σὺν ἅμα ὅτι
ἐκ τῆς εἰρηνοποιήσεως οὐδὲως παρεβλάπτοντο τὰ συμφέρον-
τα αὐτοῦ. Ὑπέσχοντο δὲ νὰ ζήσωσι πάντοτε ὁμοφρονῶντες

πρὸς τοὺς Γραικοὺς, καὶ μῆτε ἀμέσως, μῆτε ἐμμέσως νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὰς κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπιχειρήσεις τῶν Καταλάνων· τὴν δὲ ὑπόχρεσίν των ταύτην ἐβεβαίουν διὰ παλαμκαιοτάτων ὄρκων.

Ὁ δὲ Ἀνδρόνικος ἰδὼν ματαιουμένας τὰς παρὰ τοῖς Γενουπνοῖς προσπάθειάς του, καὶ στερούμενος δυνάμεων ὅπως πολεμήσῃ τοὺς Καταλάνους (διότι ἅπας ὁ στρατὸς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους συνέκειτο τότε ἐκ ψιλικῶν τινων ταγματῶν ὑπὸ τὸν μέγαν ἐταιριάρχην Δούκαν) ἀπεφάσισε νὰ συμβιβασθῇ πρὸς αὐτούς· ὤθεν πέμψας πρεσβευτάς, πρότεινεν εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Καταλάνων μεγάλας χρηματικὰς ὠφελείας καὶ ἐξιδιασμένας τιμὰς, εἰ συγκατετίθεντο νὰ δώσωσι τὴν ἀδειαν εἰς ὅσους τῶν στρατιωτῶν αὐτῶν ἤθελον ἵνα μισθοφορήσωσιν αὐτῷ καὶ καταταχθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ. Ὁ Ροκαφόρ, ἐμμένων εἰς τὰς προτέρας τῶν Καταλάνων ἀξιώσεις, ἀπεκρίθη πρὸς τὰς προτάσεις τῶν πρεσβευτῶν ἐν ὀνόματι πάντων τῶν ἀρχηγῶν, ὅτι τότε συγκατετίθετο, οὐχὶ πλέον νὰ μισθοφορήσῃ τῷ αὐτοκράτορι, ἀλλὰ νὰ ἀπέλθῃ τοῦ κράτους αὐτοῦ, ὅτε ἐκεῖνος ἤθελε πληρῶσαι τοὺς ἀρχῆθεν καθυστερουμένους μισθοὺς τῶν στρατιωτῶν, ἐξαγοράσει ὅλας τὰς πόλεις καὶ χώρας, ὧν οἱ Καταλάνοι ἐγένοντο κύριοι καὶ ἀπελευθερώσει ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους, ὅσους ἐκράτει δεσμίους· ἠπεῖλει δ' ἐν ἐναντίῳ περιπτώσει ὅτι ἤθελε καταλάβει καὶ ἄλλας χώρας, καὶ ἐξακολουθήσει τὸν πόλεμον μέχρι ἐσχάτων, καθ' ὃν ἂν ἡδύνατο τρόπον. Ὅπως δὲ δείξῃ ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀπειλὴν ταύτην, διέταξε τὴν στρατιάν του, μόλις τῶν πρεσβευτῶν τοῦ Ἀνδρονίκου ἀπελθόντων, νὰ ὀδεύσῃ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἡ τῶν Καταλάνων προσέγγισις ἐθροῦδυσεν, ὡς εἰκός, τοὺς τε οἰκοῦντας τὴν πρωτεύουσαν καὶ τοὺς περιοίκους, ὑπὸ πανι-

κοῦ φόβου καταληφθέντας· καὶ οἱ μὲν ἐντός, ἤρξαντο νὰ παράσκειάζωνται πρὸς ἀμυναν, οἱ δὲ ἐκτός, ἐσκευαγώγουν καὶ μετέφερον τὰ κτήνη των ἐντός τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὥστε νύκτα καὶ ἡμέραν αἱ πύλαι αὐτῆς ἦσαν πλήρεις ἀνθρώπων εἰσερχομένων, καὶ δι' ἔλλειψιν κατοικημάτων ἐν τοῖς ὁδοῖς κατασκηνοῦντων. Τοσαύτη δὲ πληθὺς ζώων κερασφόρων συνεσωρεύθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὥστε ἐδέησε πλείστα αὐτῶν νὰ φονεύσῃσι διὰ νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐνοχλήσεως αὐτῶν· ἀλλ' ἡ στιγμιαία αὕτη ἀφθονία ἀπέληξε διὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν κτακλεισθέντων ἐν τῇ πρωτευούσῃ εἰς φρικώδη σπάνιν, τὴν ὁποίαν ἀδύνατον ἦτο νὰ θεραπεύσῃσι, διότι οἱ αὐτοκρατορικοί, ἵνα στερήσῃσι τροφῶν καὶ ἐφοδίων τοὺς Καταλάνους, εἶχον δῆρῃσι πᾶσιν τὴν περικειμένην τῆς Κωνσταντινουπόλεως χώραν.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις τὴν σύγχισιν, ἣτις ἐπεκράτει τότε ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ὁ μὲν πατριάρχης καθ' ἐκάστην λιτανείας ἐποίηε, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, τοῖς φημιζομένοις ἐπαμηχανῶν, καθ' ὅσον μάλιστα οἱ Καταλάνοι διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατέστρεφον ὅλα τὰ μέρη, δι' ὧν διήρχοντο, δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλο τι, ἢ νὰ ἀναθέσῃ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν Θεόν, καὶ παρ' ἐκείνου νὰ ἀπεκδέχῃται ἐκδίκησιν διὰ τὸ ἀδίκως ἐκχυνόμενον αἷμα καὶ διὰ τὰς συμβαινούσας καταστροφάς. Ὅπως ὅμως πράξῃ ὅ,τι τῷ ἦτο δυνατόν, διέταξε τὸν ἐταιριάρχην Δούκαν, νὰ ἀκολουθῇ κατ' ἴχνος τοῖς ἀλάττορσιν καὶ νὰ παρενοχλῇ παντοιοτρόπως αὐτούς. Ὅθεν καὶ ἐκεῖνος ἐπιπίπτων πολλάκις ἐξ ἀφανοῦς, προσέβαλλε τὴν ὀπισθοφυλακὴν καὶ ἐπέφερεν εἰς αὐτὴν οὐ μικρὰς ζημίας. Βεβαίως τὸ τοιοῦτο τοῦ πολέμου εἶδος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Καταλάνων· ἠνάγκασεν ὅμως αὐτούς νὰ βραδυπρωῶσι, καὶ ἐδίδε καιρὸν εἰς

μὲν τοὺς περιόικους νὰ σωθῶσιν, εἰς δὲ τοὺς ἐν Κωνσταντινου-
πόλει νὰ παρασκευασθῶσιν εἰς ἄμυναν. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ ἐν
Τζουρουλῷ φρουροῦντες, ἀναθαρρήσαντες ἀνδρικώτερον, προσέ-
βαλον τὴν Περὶνθον, καὶ κατασφάζαντες τοὺς ἐν αὐτῇ ὀλιγα-
ριθμοὺς Καταλάνους, ἐκυρίευσαν πλουσίαν λείαν· τὸ δὲ γεγονός
τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Ροκαφόρ νὰ πολιορκήσῃ, ὅπως ἔλθῃ
εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως ἐκείνης. Τοιουτοτρόπως δὲ ἡ Κων-
σταντινούπολις ἐσώθη καὶ δεύτερον ἦδη ἐκ τῶν διαρπαγῶν
τῶν Καταλάνων, χάρις εἰς τὸν ἀντιπερισπασμόν, ὃν ἐγέννησαν
αὐτοῖς οἱ ἐν Τζουρουλῷ.

Ἡ πτώσις τῆς Περὶνθου ἦτο καίριον τραῦμα εἰς τοὺς Κα-
ταλάνους· τούτου δ' ἕνεκ ὁ Ροκαφόρ ἀπεράσισε παντοιοτρόπως
νὰ ἀνακτήσῃ αὐτήν. Ὅθεν ἐλθὼν πρὸ αὐτῆς, διέταξεν ἐπανει-
λημμένας ἐφόδους, αἱ ὁποῖαι ὅμως εἰς οὐδὲν κατέληξαν ἀπο-
τέλεσμα διὰ τὴν εὐθαρσῆ τῶν πολιορκουμένων ἀντίστασιν· τέ-
λος δέ, ἰδὼν ὅτι ἡ πολιορκία παρετείνετο ἐπὶ πολὺν χρόνον,
κατεσκεύασε μηχανήμα τι δι' οὗ ἐξεσφενδόνιζε κατὰ τῶν ἐν-
τὸς πέτρας ὀγκωδεστάτας, αἵτινες βεβαίως ἤθελον κατακρη-
μνίσαι τὰ τεῖχη, ἐὰν ὁ σκοπεύων ἠύστοχευε καλλίτερον. Ἐν
τούτοις οἱ πολιορκούμενοι ἤρξαντο πάσχοντες ἔλλειψιν τροφῶν,
ταύτην δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναπληρώσῃ οὔτε ἡ ἀνδρία των,
οὔτε τὸ θάρρος αὐτῶν· διετέλουσαν ἄρα εἰς δυσχερῆ θέσιν, καθ'
ὅσον ὁ Ροκαφόρ ἐξωργισμένος διὰ τὸ πολυχρόνιον τῆς πολι-
ορκίας ὦν, καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν πολλῶν στρατιωτῶν του,
ἀπόφασιν εἶχε νὰ διέλθῃ ὅλους τοὺς φρουροὺς τῆς Περὶνθου
ἐν στόματι μαχαίρας. Ἐπὶ τέλους ὅμως ἀναγκασθέντες ἐκ
τῆς πείνης, καὶ μεταξύ Σκύλης καὶ Χαρίδδωος διακείμενοι, ἀ-
περάσισαν νὰ πέμψωσι πρεσβείαν πρὸς τὸν Ροκαφόρ, ἵνα τῷ
παραδώσωσι τὴν πόλιν, καὶ ἐπικαλεσθῶσι τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
Οἱ δὲ πρεσβεῦται οὗτοι, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ τῆς

πόλεως ἐπίσκοπος, διὰ τσοσούτω συγκινητικῶν λόγων ἐλάλησαν πρὸς τὸν Ροκαφόρ, ὥστε ἐκεῖνος, λησιμονήσας τὴν ὀργὴν καὶ τοὺς ὄρκους αὐτοῦ, ἐχάρισεν εἰς τοὺς πολιορκουμένους τὴν ζωὴν ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἐξέλθωσι γυμνοὺς τοῖς σώμασιν, καταλείποντες τὰ χρήματα καὶ τὰ πράγματά των ἐν τῇ πόλει· ἠδύνατο δὲ οἱ βουλόμενοι νὰ μείνωσιν, ἀναγνωρίζοντες ὁμῶς τὴν κυριαρχίαν τῶν Καταλάνων. Τοιοῦτοτρόπως ἔπεσε πάλιν ἡ Πέρινθος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνων· μετὰ δὲ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, ὁ μὲν Ροκαφόρ μετέβη πρὸς ἄλλωσιν τῆς Αἴνου, ὁ δὲ Βερανζέρος δ' Ἐντένσα κατηυθύνθη πρὸς τὸ φρούριον Μεγαρίσι κείμενον μεταξύ Καλλιουπόλεως καὶ Αἴνου ὅπως ἐκπορθήσῃ αὐτό.

Ἐν ᾧ οἱ δύο ἀρχηγοὶ ἔλειπον πρὸς κατάκτησιν τῶν δύο ἐκείνων μερῶν, κατέπλευσεν εἰς Καλλιούπολιν μετὰ τεσσάρων γαλερῶν ὁ δὸν Φερδινάνδος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μαϊόρκης, ὃν ὁ Παχυμέρης γελοιδῶς Φαρέντε Ματέρκα ὀνομάζει· ἤρχετο δὲ οὗτοι ἐκ μέρους τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Φριδερίκου, βασιλέως τῆς Σικελίας, ὅστις πληροφορούμενος τὰς προόδους τῶν Καταλάνων καὶ μεταμεληθεὶς διότι ἄλλοτε, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἀφηγήθημεν, ἀπεποιήθη τὴν προσφερομένην αὐτῷ παρ' ἐκείνων κυριαρχίαν, τὸν ἔπεμψε συγγενῆ του Φερδινάνδον ἵνα ἐπαναλάβῃ τὰς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου διαπραγματεύσεις, ἡ ἀφίξις τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου προὔξενεσε μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς ἅπαντας ἐν γένει τοὺς Καταλάνους, βλέποντας τοιοῦτοτρόπως τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἐπαυξανούσας· ὅθεν ὁ μὲν Βερανζέρος δ' Ἐντένσα, μαθὼν τὸν κατάπλου τοῦ δὸν Φερδινάνδου, παρήτησε τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεγαρίσι καὶ ἔσπευσε νὰ χαιρετήσῃ αὐτόν, ὁ δὲ Σιμενὲς δ' Ἀρένός· ἔδραμεν ἐπίσης πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐκ Μαδύτου. Μόνος ὁ Ροκαφόρ δὲν ἦλθε, λόγῳ μὲν διότι ἡ πολιορκία τῆς Αἴνου εἶχε πολὺ

προβῆ και ἐπέκειτο ἡ πτώσις τῆς πόλεως ταύτης, ὥστε δὲν ἠ-
δύνατο νὰ ἀφήσῃ ἀτελὲς τὸ ἔργον του, πράγματι δὲ διότι, ἀ-
λαζῶν τυγχάνων, δὲν ἤθελε νὰ κλινή κεφαλὴν πρὸς τὸν Φερ-
δινάνδον, ὡς συγγενῆ βασιλέως, και ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπεροχὴν
ἐκείνου.

Ὁ δὲ Φερδινάνδος ἦτο κομιστὴς ἐγγράφων τοῦ βασιλέως τῆς
Σικελίας πρὸς τε τοὺς ἀρχηγούς ἰδίᾳ και πρὸς τὸ σύνολον ἐν
γένει τῶν Καταλάνων, δι' ὧν ἐκεῖνος διωρίζετο γενικὸς ἀρ-
χηγὸς και κυρίαρχος ἐν ὀνόματι τοῦ Φριδερίκου. Καὶ οἱ μὲν
τρεις ἀρχηγοί, δῆλον ὅτι ὁ Βερανζέρος, ὁ Ξιμενὲς και ὁ Μουν-
τάνερ ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς τοιοῦτον, και τῷ ὠρκίσθησαν τὸν
νενομισμένον ὄρκον, ἀπελείπετο δὲ και ὁ Ροκαφόρ ἵνα συμπλη-
ρωθῇ ἡ ὑποταγὴ ἀπάντων. Ἐκείνου δὲ μὴ ἐρχομένου ἐν Καλ-
λιουπόλει, δι' ἣν ἄνωτέρω ἐξεθέσαμεν πρόφασιν, ἀπεφάσισεν ὁ
Φερδινάνδος νὰ μεταβῇ πρὸς αὐτὸν ὅθεν, παραλαβὼν τὸν
Μουντάνερ και τινὰς στρατιώτας του, ἐπορεύθη εἰς Αἶνον, ἐνθα
ὁ Ροκαφόρ τὸν ὑπεδέξατο μετὰ μεγίστων τιμῶν και περιποιή-
σεων. Παρελθουσῶν δὲ δύο ἡμερῶν ἐν μέσῳ συμποσίων και
διασκέδασεων, ὁ Φερδινάνδος ἐξήγγειλε τὴν τρίτην ἡμέραν
πρὸς τὸν Ροκαφόρ ὅτι ἐμελλε νὰ τῷ ἀνακοινώσῃ σπουδαίον
τι, και τὸν παρεκάλει νὰ συγκαλέσῃ τοὺς στρατιώτας του διὰ
νὰ ἀκούσωσι και ἐκεῖνοι. Συνελθόντων λοιπὸν τῶν στρατιωτῶν
πάντων, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον αὐτῶν ὁ Φερδινάνδος μετὰ πο-
λυαριθμοῦ ἐπιτελείου, ἐπέδωκεν εἰς τινὰ τῶν γραμματέων
του νὰ ἀναγνώσῃ τὰ ἐγγραφα δι' ὧν ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας
τὸν διώριζεν ὑπέρτατον ἀρχοντα τῶν Καταλάνων· ἀναγνω-
σθέντων δὲ τῶν ἐγγράφων ἐκείνων, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Φερ-
δινάνδος ἐξέθηκεν ὅτι ὁ ἐξάδελφός του βασιλεὺς, ἐπόμενος τῇ
παρακλήσει τῶν Καταλάνων, ἐδέξατο τὸν ὄρκον τῆς ὑποτα-
γῆς, ὃν τῷ εἶχον προσφέρει ἄλλοτε· ὅτι λυπούμενος ἐκεῖνος

διότι ἕνεκκ' ὑποθέσεων τοῦ κράτους δὲν ἠδύνατο αὐτοπροσώπως νὰ ἔλθῃ, ἐξἈπέστειλεν, ὅπως τοῖς δείξῃ τὴν ἀγάπην του, ἓνα στενόν του συγγενῆ διὰ νὰ τοὺς διοικῇ. Τούτων ἀκούσας ὁ Ροκαφόρ, ἐνεπλήσθη ὀργῆς, διότι ἔβλεπε καταστρεφόμενα τὰ συμφέροντά του. Πρὶν δ' ἢ συγκαλέσῃ τοὺς στρατιωτάς του ἵνα λάβωσι γνῶσιν τῶν ἐγγράφων τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας, ὑποπτευθεὶς περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ἔκραζεν αὐτοὺς κατ' ἰδίαν καὶ τοῖς εἶπε· «Συστρατιῶται, ὁ ἄρχων Φερδινάνδος ἐπιθυμεῖ αὔριον νὰ συνέλθητε, διότι φέρει ἐγγράφα ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας καὶ θέλει διὰ ζώσης φωνῆς νὰ σᾶς ἐκθέσῃ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του. Ἐτοιμάσθητε λοιπὸν καὶ συνέλθετε αὔριον διὰ νὰ ἀκούσητε· ὅποτε δὲ παύσῃ λαλῶν, τότε μηδεὶς ὑμῶν ἂς ἀποκριθῇ τι, διότι ἐγὼ θέλω ἀπαντήσῃ ἐξ ὀνόματος πάντων. Ἀκολουθῶς δὲ θέλομεν συνέλθῃ ἐν συμβουλίῳ διὰ νὰ ἀποφασίσωμεν περὶ τοῦ πρακτέου.» Καὶ ὄντως, ἅμα ὁ Φερδινάνδος ἔπαυσε λαλῶν, οἱ μὲν στρατιῶται ἔμειναν σιωπῶντες, ὁ δὲ Ροκαφόρ, ἀποκριθεὶς ἀντὶ πάντων, εἶπεν ὅτι θέλει συσκερθῆ μετὰ τῶν στρατιωτῶν του καὶ ἀπαντήσῃ δεόντως.

Τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὁ Ροκαφόρ δὲν ἤθελε νὰ ἀναγνωρίσῃ ὑπερτατον ἄρχοντα τὸν Φερδινάνδον, εὐκρινῶς ὁ Μουντάνερ διασαφηνίζει. Ἄν ὁ Φερδινάνδος ἐνεκαθίστατο ἀρχηγὸς τῶν Καταλάνων, βεβαίως ὁ Ροκαφόρ ἤθελεν ἀπωλέσει τὰ πάντα, καθ' ὅσον μὴ ἐξ εὐγενῶν τὴν καταγωγὴν ἔλκων, ἤθελε παραγκωνίζεσθαι ἐν τοῖς συμβουλοῖς ἀπέναντι τοῦ Βερανζέρου καὶ τοῦ Ξιμενέ· ἄλλως τε καὶ τὴν ἀρχηγίαν ἀπῆλαυσε διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῶν θριάμβων αὐτοῦ, οἵτινες τῷ προσήγαγον εἰς τὰς τάξεις του καὶ Τούρκους καὶ Τουρκοπούλους. Ἐν τίνι ἄρα δικαίωματι ὁ Φερδινάνδος δι' ἐνὸς ἀπλοῦ ἐγγράφου ἤξιον νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸν βθλομόν καὶ νὰ τοῦ ἐκμηδενίσῃ πολυχρονίου καὶ κινδυνώδεις ἀγῶνας; Ταῦτα λοιπὸν σκεπτόμενος ὁ Ροκαφόρ,

συνεκάλεσε τοὺς στρατιώτας του εἰς συμβούλιον ὅπως διάσκε-
φθῶσι περὶ τῆς ἀποκρίσεως, ἣν ὄφειλον νὰ δώσωσι πρὸς τὸν
Φερδινάνδον· ἐπειδὴ ὅμως ἡ μετὰ τοσοῦτων ἀνδρῶν συνεννόησις
ἀπέβαινε ἀνέφικτος, ἀπεφασίσθη ὅπως οἱ στρατιῶται ἐκλέ-
ξωσι πεντηκονταμελῆ ἐπιτροπὴν, καὶ αὕτη συσκεφθῆ κατ' ἰδίαν
μετὰ τοῦ Ροκαφόρ. Ἐκλεχθέντων λοιπὸν τῶν μελῶν τῆς ἐπι-
τροπῆς ταύτης καὶ ὀρκισθέντων ὅτι ἤθελον τηρήσει μυστικὰς
τὰς διασκέψεις, λαβὼν ὁ Ροκαφόρ τὸν λόγον, τοῖς ἐλάλησεν
ὡς ἐξῆς·

«Φίλοι καὶ συστρατιῶται, ἡ τοῦ Ἰνφάντου δὸν Φερδινάνδου
»ἐλευσις εἶναι ὁμολογουμένως ἐν τῶν εὐτυχστέρων γεγονότων,
»ἐξ ὧν ἠδυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, οὐδὲ πρέπει νὰ ἀμφιβάλλω-
»μεν ὅτι ὠδήγησεν αὐτὸν ἐνταῦθα ἡ χεὶρ τοῦ παντοκράτορος,
»ἡ πανίσχυρος ἐκείνη χεὶρ ἣτις μᾶς ἐπεδαψίλευσε τοσαύτας
»κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκας, καὶ μᾶς ἀνύψωσεν εἰς τὸν βαθμὸν
»αὐτοῦ τοῦ μεγαλείου ἐν τῷ ὁποίῳ περιήλθομεν. Ἄς παρα-
»δώσωμεν λοιπὸν ἐν πεποιθήσει τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ζωὴν
»ἡμῶν εἰς τὸν ἀξίον αὐτὸν βλαστὸν τοῦ αἵματος τῶν ἡμε-
»τέρων βασιλέων, καὶ ἃς τὸν ἀναγνωρίσωμεν ὅχι ὡς ἐπίτροπον
»τοῦ ἐξαδέλφου του, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ὡς κυρίαρχον καὶ ἀνε-
»ξάρτητον ἡγεμόνα· διότι βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι μέγιστον
»σφάλμα, ἂν, ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξωμεν ἀρχηγόν,
»ἐπροτιμῶμεν μονάρχην, ὅστις ἀπτησχολημένος ἄλλως περὶ
»τὴν διοίκησιν εὐρέος κράτους, ἤθελε ζῆ μακρὰν ἡμῶν, καὶ πα-
»ρεβλέπομεν ἡγεμόνα, ὅστις, ἄνευ κτήσεων διατελῶν, ἤθελεν
»ἀφοσιωθῆ πρὸς ἡμᾶς καὶ συμμετάσχει ἡμῖν τῶν περιπετειῶν
»τῆς καλῆς ἢ κακῆς τύχης. Δεχόμενοι ἄρα ὡς κύριον Φριδερί-
»κον τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας, ἠθέλομεν γίνεαι δούλοι διὰ
»τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι μὴ δυνάμενος ὁ ἴδιος νὰ μένη
»παρ' ἡμῖν, θέλει πέμψει παράσιτόν τινα νὰ διοικήσῃ τὸν τρα-

» παιούχον ἡμῶν στρατὸν καὶ κυβερνήσῃ τὰς ἐπαρχίας αὐ-
 » τὸς ἐκτίσαστο. Ὅποια δὲ ἀθλιότης διὰ τοὺς ἐντίμους καὶ
 » ὑπὸ ἀθανάτου δόξης κεκαλυμμένους ἀνθρώπους εἶναι τὸ νὰ
 » δέχωνται διαταγὰς παρ' ἄλλου καὶ οὐχὶ παρὰ τοῦ κυριάρχου
 » των; Ὁ Φριδερίκος βεβαίως θέλει ἔχει τὸ βασιλεῖον τῆς Σι-
 » κελίας πρῶτιστον αὐτοῦ μέλημα· ἂν δὲ ποτε εὐδοκῆσῃ νὰ
 » ρίψῃ καὶ ἐφ' ἡμᾶς τὰ βλέμματά του, τοῦτο θὰ γίνηται ὅτε
 » τὰ πράγματα τοῦ ἐπιλοιποῦ κράτους του δὲν θὰ ἀπάσχο-
 » λῶσι τὴν προσοχὴν του. Ἄλλως τε καὶ πολὺ διαφέρει ἡ θέσις
 » ἡμῶν τῆς θέσεως τοῦ Φριδερίκου, διότι ἡμεῖς μὲν θὰ ἀγωνι-
 » ζώμεθα, θὰ κοπιῶμεν, θὰ πάσχωμεν καὶ θὰ κινδυνεύωμεν,
 » αὐτὸς δὲ θὰ δρέπηται τὴν δόξαν καὶ τὰς ὠφελείας. Ἄν ἡμεῖς
 » πέσωμεν ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ ἐχθροῦ, ἂν περιέλθωμεν εἰς
 » αἰχμαλωσίαν, ἐκεῖνος καὶ ζῶν θέλει εἶσθαι καὶ ἐλεύθερος καὶ
 » τὸ μεγαλεῖόν του θέλει ἔχει. Ἄν κυριεύσωμεν νέας χώρας,
 » αὐτὸς μὲν θέλει καρποῦσθαι αὐτάς, εἰς ἡμᾶς δὲ δὲν θέλει μέ-
 » νει εἰ μὴ ὁ κόπος δι' οὗ τὰς ἐκυριεύσαμεν· γλίσχρος τις μι-
 » σθὸς θέλει τὸ πολὺ εἶσθαι ἢ ἀμοιβὴ ἡμῶν. Ὅτε τὸν ἐγκα-
 » τελίπατε διὰ νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Ἀνατολήν, τί ἐλάβετε
 » παρ' αὐτοῦ, ἀντὶ τῶν μεγίστων ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας τῷ
 » προσηνέγκατε; Ὅλιγον διπυρίτην ἄρτον, καὶ ἀχρεῖας τινὰς
 » τροφάς, τὰς ὁποίας οὐδ' εἰς τὰ ἀνδράποδά του δίδει τίς.
 » Ὅχι, φίλοι μου, ὄχι, δὲν πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὡς βα-
 » σιλέα τὸν Φριδερίκον, ἀφ' οὗ ἐκεῖνος προσεφέρθη πρὸς ἡμᾶς
 » μετὰ τῆς ἀδιαφορίας, ὅτε εἶχομεν μεγίστην ἀνάγκην
 » τῆς συνδρομῆς του, ὅτε ἐξελιπαροῦμεν τὴν προστασίαν του
 » Σήμερον ἀτενίζει πρὸς ἡμᾶς, διότι βλέπει τὴν θέσιν μας ἀρ-
 » κούντως ἀνθηρᾶν, καὶ ἐλπίζει νὰ εὕρῃ ὠφελείας· ἀλλὰ καὶ
 » τὴν ἄλλαν τί πράττει δι' ἡμᾶς; Οὔτε ἄπλα μᾶς στέλλει,
 » οὔτε πλοῖα, οὔτε στρατιώτας, οὔτε πολεμεφόνδια, οὔτε χροί-

ἄματᾶ, οὔτε ἄλλο τι τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἐξακολουθήσω-
 μεν τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μᾶς πέμπει δῶρον ἕνα στρατηγόν,
 ὡς ἂν μέχρι τοῦδε ἠσθάνθημεν τὴν ἀνάγκην τοιοῦτου. Μήπως
 αὐτὸς εἶχε πέμψει στρατηγούς, ὅτε κατεκτώμεν τοσαύτας
 χώρας, ἐνικῶμεν τοσαύτας νίκας, ἐδρεπόμεθα τοσαύτας δά-
 φνας; θέλομεν ἄρα ἀνεχθῆ ὅπως, ὡς ἀμοιβὴν τῶν τοιοῦτων
 ἀνδραγαθίων ἡμῶν, λάβωμεν τὸ τὴν παραδοθῶμεν εἰς τὰς ἰδιο-
 τροπίας τῶν ὑπαλλήλων του, παρ' οἷς συνήθως τὸ πάθος
 ἔχει πλείω ἰσχὺν τῆς νομιμότητος, καὶ οἵτινες συμβουλευόν-
 ται πάντοτε τὸ συμφέρον των, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ δημόσιον κα-
 λόν. Ἔθος τῶν ἐπιτρόπων τῶν ἡγεμόνων εἶναι τὴν μετα-
 χειρίζονται τὰς ἐπαρχίας, ἃς διοικοῦσιν, ὡς τόπους κατακτω-
 μένους· ἐπειδὴ δὲ δὲν μένουσι διαρκῶς εἰς τὴν θέσιν των,
 αὐτοὶ εἰς ἕνα μόνον προσέχουσι πῶς τὴν περιποιηθῶσι μεῖζο-
 νας ὠφελείας, ἀδιαφοροῦντες ὀλοσχερῶς περὶ τοῦ μέλλοντος.
 Ἄλλως τε καὶ τοῦ Φριδερίκου τοσοῦτον ἀπ' ἡμῶν ἀπέχοντος,
 τὰ παράπανά μας πολὺ ἀργὰ θέλουσιν ὑποβάλλεσθαι εἰς τὸν
 θρόνον του· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι φθάνουσιν ἐγ-
 καίριως πρέπει τὴν περιμένητε τοσαύτην προστασίαν, ὅσιν συν-
 δρομὴν ἐλάττωτε ἀπὸ ἐξ ἡδὴ ἐτῶν, ζητήσαντες τοιαύτην.
 Συμπεραίνων λοιπὸν λέγω ὅτι δὲν πρέπει τὴν παραδεχθῶμεν
 τὸν βασιλέα Φριδερίκον ὡς κυρίαρχον ἡμῶν. Ἄς δώσωμεν τὸ
 ἀξίωμα τοῦτο εἰς ἡγεμόνα, ὅστις, μεταξὺ ἡμῶν ζῶν, ὡς εἶπον,
 τὴν ἴσως μάρτυς τῶν πράξεών μας, τὴν βλέπη ὅτι πρὸς ὑπε-
 ρεσίαν του πράττομεν, τὴν ἐνασχολῆται περὶ ἡμῶν ὡς περὶ
 ἐξυτοῦ, τὴν συνταυτίζῃ τὰ συμφέροντά του πρὸς τὰ συμφέ-
 ροντά μας, τὴν διατρέχῃ τοὺς αὐτοὺς μεθ' ἡμῶν κινδύνους
 καὶ τὴν συμμετέχῃ τῆς τύχης τῶν ὑπηκόων του. Ἄς ζήσῃ ὁ
 Φριδερίκος ἐν εἰρήνῃ εἰς Σικελίαν, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ αἵματος
 ἡμῶν τῷ ἐπικρατοῦμεν καὶ ἃς ἀρήσῃ εἰς τὸν ἐξῆλεφόν του

»Φερδινάνδον τὰ ἔργα ἀβεβαίου καὶ κινδυνώδους πολέμου. Ἄς
 »μὴ φθονῆ δὲ αὐτὸν διὰ τὴν κατοχὴν ἡρημωμένων τινων ἐπαρ-
 »χιῶν, τὰς ὁποίας ἀφηρέσαμεν ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἄς πα-
 »ρηταιθῆ τῆς ἐλπίδος τοῦ νὰ ἀποκτήσῃ ἐν ταῖς μεμακρυσμέ-
 »ναις ταύταις χώραις νέας κτήσεις. Ἄς μάρτη ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅτι
 »δὲν ἐλησμονήσαμεν τὴν πρὸς ἡμᾶς διαγωγὴν του ἐξ ὅτου
 »συνωμολόγησε τὴν εἰρήνην.»

Ὁ λόγος οὗτος, ἀπαγγελλομένης μετ' οὐ μικρᾶς ἐμφράσεως, προῦ-
 ξήνησε μεγίστην ἐντύπωσιν καὶ εἰς τὰ πενήτηντα τῆς Ἐπιτρο-
 πῆς μέλη, ἅτινα συνεφώνησαν πληρέστατα πρὸς τὴν γνώμην
 τοῦ Ροκαφόρ' πάραυτα δὲ δύο μεταξὺ αὐτῶν ἐκλεχθέντες, με-
 τέβησαν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ἐξήγγειλαν πρὸς πάντας τοὺς
 στρατιώτας τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου μετὰ τῶν ἀναγκαίων
 δικαιολογητικῶν λόγων. Οἱ δὲ στρατιῶται εὐρόντες τοὺς λόγους
 τούτους βρασίμους συνεμερίσθησαν τῆς ἀποφάσεως τοῦ συμβου-
 λίου, ὥστε αὕτη ἀνεκοινώθη ἐν ἀκαρεῖ παρ' ἀπάσης τῆς Ἐπι-
 τροπῆς πρὸς τὸν Φερδινάνδον· ἀλλ' ὁ ἡγεμονόπαις οὗτος, ἀ-
 πελθὼν ἐκ Σικελίας εἶχεν ὀρκισθῆ εἰς τὸν ἐξαδέλφον του ὅτι
 ἐν μόνῳ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἤθελε λάβει κατοχὴν τῶν Κατα-
 λανικῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, κτήσεων, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι
 δὲν ἤθελε νυμφευθῆ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως ἐκείνου· ὥστε,
 κατ' ἐπιφάνειαν τοῦλάχιστον, ἔπρεπε νὰ ἀντικρούσῃ τὴν ἀπό-
 φασιν τῶν Καταλάνων. Εἶπε λοιπὸν πρὸς αὐτοὺς ὅτι, ἐλθὼν δι-
 ωρισμένος παρὰ τοῦ ἐξαδέλφου του ὡς ἐπίτροπος αὐτοῦ, βε-
 βαίως ἤθελε προσκρούσει καὶ εἰς τὸ καθῆκον τῆς τιμῆς καὶ
 εἰς τὸν ὄρκον του, ἐὰν ἐλάμβανεν ἕτερόν τινα τίτλον, πλὴν
 τὸν τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου. Ὁ Ροκαφόρ περιέμενε βεβαίως
 τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν· ἐν τούτοις διέδωκεν ὅτι ὁ Φερδινάνδος
 δὲν ἀπέριπτε τὰς γενομένας αὐτῷ προτάσεις, εἰμὴ μέχρις οὗ
 ἤθελε συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ βασιλέως τῆς

Σικελίας, ὅτε ὀριστικῶς ἤθελεν ἀποδεχθῆ αὐτάς· ἡ δὲ διάδοσις αὕτη ἐξηπάτησε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἤθελον ἀναμφιβόλως κηρυχθῆ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Φριδερίκου, ἂν ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι εἰλικρινῶς ὁ Φερδινάνδος ἠρνεῖτο νὰ δεχθῆ τὴν προσφερομένην αὐτῷ ἀρχηγίαν. Ὁ Ἰνφάντης ἀφ' ἐτέρου ἐνόμιζεν ὅτι οἱ τοῦ Ροκαφόρ στρατιῶται ἐκ φιλοφροσύνης πρὸς αὐτὸν ἐσκέφθησαν τοιοῦτοτρόπως, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους ἤθελον συμμορφωθῆ πρὸς τὴν πράξιν τῆς ὑποταγῆς τῶν ἄλλων Καταλάνων. Καὶ ὅμως δεκαπέντε παρήλθον ἡμέραι ἐν τῷ μέσῳ ἀβεβαιότητος, χωρὶς οὐδὲν νὰ ἐπέλθῃ ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα· κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ὁ Ροκαφόρ ἐπέτυχεν νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας του τὰ αἰσθήματα, ὑφ' ὧν κατείχετο, καὶ νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ τὴν κατὰ τοῦ Φερδινάνδου ἀντιπάθειαν, ἣν αὐτὸς ἠσθάνετο. Ἐν τούτοις, καίτοι περισπώμενος περὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν παρημέλει καὶ τὴν πολιορκίαν τῆς Αἴνου, ἧς οἱ κάτοικοι, βιασθέντες ὑπὸ τῆς πείνης, ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλους νὰ παραδοῦσι. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ Ροκαφόρ εἰσῆρχετο τροπαιοῦχος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ οἱ φρουροὶ τοῦ Μεγαρίσου ἠνοιγον τὰς πύλας αὐτοῦ εἰς τὸν Βερανζέρον δ' Ἐντέσα.

Ἐβδομὸν ἤδη ἔτος ἦτο ἐξ ὅτου οἱ Καταλάνοι, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καίσαρος Ρογήρου, διέμενον ἐν Καλλιουπόλει, ἅπαντα δὲ ἡ Θράκη κατὰ τὸ μακροχρόνιον αὐτὸ διάστημα ὑπέφερον ἐκ τῆς παρουσίας αὐτῶν. Εἰς περιφέρειαν ἐκτάσεως δέκα ἡμερῶν δὲν ἀπῆντα τι πλεόν εἰμῆ ἐρείπια καὶ ἀθλιότητα, ὡς εἰ ἐγκατέστη αὐτόσε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, περὶ οὗ ὁ προφήτης λέγει. Οἱ ἀγροί, ἐναλλάξ ὑπὸ τῶν Καταλάνων καὶ ὑπὸ τῶν Γραικῶν δηωθέντες καὶ πυρποληθέντες, εἶχον ἤδη ἐκχερωθῆ, πτώματα δὲ πολυάριθμα καλύπτοντα τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς δρυμούς, καὶ αἵματα λιμνάζοντα, μετεσχημάτισαν τὴν τέως εὐδαίμονα καὶ εὐφορον ἐκείνην ἐπαρ-

χίαν, εἰς χώραν νοσώδη, ἄγονον καὶ θανατηφόρον. Ὅθεν οἱ Καταλάνοι ἤρξαντο συναισθανόμενοι τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μετοκισθῶσιν ἀλλαχοῦ. Ἄλλ' ἡ ἐπικρατοῦσα μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν διαίρεσις καὶ ἐχθρότης ἦσαν τοιαῦται, ὥστε δυσκόλως ἐκείνοι ἠδύνατο νὰ λάβωσιν ἐκ συμφώνου μέτρα ἀρμόδια ὅπως ὁμοῦ ζητήσωσιν εἰς ἕτερον μέρος ἄσυλον παρέχον αὐτοῖς τὰς ἀπαιτούμενας τροφὰς καὶ τὰ λοιπὰ χρειώδη. Εὐτυχῶς δι' αὐτούς, ὁ δὴν Φερδινάνδος, καίτοι ἔχων πολλὰ παράπονα κατὰ τοῦ στρατοῦ, χαρακτῆρος ὁμῶς εἰρηνικοῦ καὶ εὐπροσηγούρου ὢν, ἀνέλαβε νὰ συνδιαλλάξῃ τοὺς ἀρχηγούς· προτρέπων δὲ τοὺς μὲν, νοουθετῶν τοὺς δέ, ἐπέτυχε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς διαφόρους ἀρχηγούς αἰσθήματα εὐγενέστερα. Κατὰ συνέπειαν ἐπῆλθε συνεννόησις τις περὶ τῆς ὁδοῦ ἣν ὀλόκληρος ὁ στρατὸς ὤφειλε νὰ διανύσῃ, γενικὸν δὲ τι συμβούλιον συγκροτηθέν, ἐκανόνισε τὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν Καταλάνων καὶ τὰ τῆς ἀλλαγῆσε ἐγκαταστάσεως αὐτῶν. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου, ἡ Χριστοῦπολις ἐμελλε νὰ ἦναι τὸ τέρμα τῆς πορείας τῶν Καταλάνων, καθ' ὅσον ἡ πόλις αὕτη, κειμένη ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς χωριζούσης τὴν Θράκην ἀπὸ τῆς Μακεδονίας, ἦνοιγεν αὐτοῖς ἐλευθέραν διάβασιν, ὅπως κατ' ἀρέσκειαν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐπαρχίας δύνωνται νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν ἄλλην. Σὺν ἅμα ἀπεφασίσθη νὰ ἀνασκάψωσιν ὅλας τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια, ἅτινα τέως κατεῖχον, καὶ τότε, ὦ τοῦ βανδαλισμοῦ! ἐκρημίσθησαν ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῆς ἀξίνης τὰ τείχη καὶ τὰ προχώματα τῆς Περίνθου, τῆς Μαδύτου, τῆς Συλληβρίας, τῆς Αἴνου, τῆς Πακτύρας, τοῦ Μεγαρίσου, τῆς Καλλιουπόλεως, τοῦ Ἐξαμιλίου καὶ πλείστων ἄλλων φρουρίων κειμένων ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος. Φεῦ! οἱ Καταλάνοι μὴ ἀρκοῦμενοι εἰς ὅσα ἕως τότε κακὰ διεπράξαντο τοῖς Γραι-

κοῖς, ἠθέλησαν διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν φρουρῶν ἐκεῖνων, νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐν τῇ Θράκῃ εἰσβολὴν τῶν Τούρκων, μὴ ἀπαντώντων μεγάλην τοιουτοτρόπως ἀντίστασιν, καὶ συνετέλεσαν ὅσον ἴσως οὐδεὶς ἕτερος εἰς τὴν πτώσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς καταστρεπτικῆς ταύτης ἐργασίας, διετάχθη ὁ Μουντάνερ, ὡς γενικὸς τοῦ στρατοῦ ἐπιμελητής, νὰ ἐπιβιβάσῃ ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἑξὶ πλοίων, ἅτινα συνεκρότουν ὅλην τὴν ναυτικὴν δύναμιν τῶν Καταλάνων, τὰς γυναῖκας, τὰ παῖδια, τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἐν ἀσθενείᾳ, καὶ νὰ τοὺς διαπεραιώσῃ εἰς τὴν Χριστούπολιν· ἀκολουθῶς δὲ ὁ στρατὸς ἠτοιμάσθη πρὸς ἀναχώρησιν. Ἴνα ὁμως μὴ ἐπέλθωσι νέαι περιπλοκαὶ εἰς τὸ μετέπειτα ἐκ τῆς διχονοίας τῶν ἀρχηγῶν καὶ συμβῶσι καθ' ὁδὸν παρατραγῶδα, ἀπεφασίσθη νὰ ἐξέλθῃ τῆς Καλλιουπόλεως πρῶτος ὁ Ροκαφόρ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτόν, τὴν δ' ἐπιούσαν νὰ ἀπέλθωσι καὶ οἱ λοιποί, ὥστε νὰ χωρίζῃ αὐτοὺς ἰκανῆ ἀπόστασις. Μετὰ τινων δ' ἡμερῶν πορείαν, οἱ Καταλάνοι εἰσῆλθον εἰς χώρας πάντῃ ἀγνώστους αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς εὐτυχίαν των ἡ φήμη των εἶχε προκαταλάβει τοὺς ἐγχωρίους, οἵτινες ἐν τῇ [προσεγγίσει ἐκεῖνων μόνον παρήτουν οἴκους τε καὶ περιουσίας καὶ ἀνεχώρουν· εἰς τρόπον ὥστε οἱ Καταλάνοι οὐ μόνον οὐδὲν ἐμπόδιον ἀπῆντων, ἀλλὰ προσέτι εὕρισκον ἐν ἀφθονίᾳ πάντα ὅσων εἶχον ἀνάγκην.

Μετὰ τινων ἡμερῶν ὁδοιπορίαν ὁ Ροκαφόρ ἀφίκετο μετὰ τῶν στρατιωτῶν του εἰς χωρίον τι ἀπέχον τῆς Χριστιανουπόλεως δύο ἡμερῶν ὁδόν, καὶ τὸ ὅποτον δὲν ὀνομάζουσι μὲν οἱ ἐξ Ἑσπερίας συγγραφεῖς, εἶναι δὲ πιθανῶς ἡ Μαρώνεια· ἐκεῖ δὲ συνέβη ἡ καταστροφὴ ἣν ἐφοβοῦντο πάντες, καὶ τὴν ὁποίαν οὕτως ἐκτίθησιν ὁ Μουντάνερ. « Ὅτε ἀφίκετο δύο ἡμέρας πρὸ τῆς Χριστιανουπόλεως, ὁ διάβολος, ὅστις δὲν ἐργάζεται

ἄλλο εἰμὴ τὸ κακόν, διηυθέτησε ποιουτοτρόπως τὸ πρᾶγμα, ὥστε ὁ Βερανζέρος δ' Ἐντένσα νὰ ἐγερεθῆ λίαν πρῶτ, ἔνεκα τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος, ἣτις ἐπεκράτει· δυστυχῶς διὰ τὰν ἡμέραν ἐκείνην οἱ στρατιῶται τοῦ Ροκαφόρ εἶχον ἐγερεθῆ πολὺ ἀργά, διότι εἶχον διέλθει τὴν νύκτα ἐν πεδιάδι, πλήρει κήπων, εὐθηνούντων εἰς πᾶν εἶδος καρπῶν, καὶ περιβρεχομένη ὑπὸ διαυγῶν ὑδάτων, καὶ εἶχον μεθυσθῆ ἐκ τοῦ οἴνου ὃν ἔτυχον ἀφθόνως εἰς ὄλας τὰς οικίας. Εὐρόντες λοιπὸν τὸ μέρος αὐτὸ λίαν εὐάρεστον, ἐβράδυναν τὴν ἀναχώρησίν των· ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἔμενον αὐτόσε, εἶχον ἀφιχθῆ οἱ τοῦ δ' Ἐντένσα, στρατιῶται, ὥστε ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ αὐτοῦ συνήντησε τὴν ὀπισθοφυλακὴν τοῦ Ροκαφόρ. Τότε φωνῆ τις διαβολικὴ ἠκούσθη, λέγουσα. «Εἰς τὰ ὄπλα! εἰς τὰ ὄπλα! οἱ στρατιῶται τοῦ Βερανζέρου καὶ τοῦ Ξιμενὲς ἔρχονται νὰ μᾶς φονεύσωσιν.» ἡ δὲ φωνὴ αὕτη ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν διεδόθη μέχρι τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τοῦ Ροκαφόρ, ὅστις διέταξε παραχρῆμα τοὺς τε ἵππεῖς καὶ τοὺς Τούρκους καὶ Τουρκοπούλους νὰ ἐτοιμασθῶσιν εἰς μάχην. Ἡ διαβολικὴ αὕτη φωνὴ περιῆλθε καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Βερανζέρου καὶ τοῦ Ξιμενὲς πάραυτα δὲ ὁ Βερανζέρος ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του ἄνευ ὄπλων εἰμὴ μετὰ μόνης τῆς σπάθης του περὶ τὴν ὄσφυν καὶ μετὰ μιᾶς κυνηγετικῆς λόγχης εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἤρξατο τρέχων τῆδε κἀκεῖσε διὰ νὰ ἀναστείλῃ τοὺς στρατιώτας του, καθ' ὅσον ἠγνόει τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ρήξεως. Ἐν ᾧ δέ, ὡς ἔμπειρος καὶ χρηστὸς ἵππότης, ἠσχολεῖτο περὶ τὴν εἰρηνοποίησιν, αἴφνης ἤλθον τρέχοντες πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τεθωρακισμένων ἵππων ὁ Γιλβέρτος Ροκαφόρ, νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Βερανζέρου Ροκαφόρ, καὶ ὁ Δαλμαῆς Σινιμαρτίνος Θεῖός των, καὶ ἐπλησίασαν τὸν Βερανζέρον τὸν ὁποῖον ἐξέλαβον ὡς παροτρύνοντα εἰς μάχην τοὺς στρατιώτας του, καὶ τοι ἐκεῖνος τοὺς ἀπέτρπε. «Τί συμβαί-

νει; ἠρώτησεν αὐτοὺς ὁ Βερανζέρος· ἀλλ' ἐκεῖνοι, χωρὶς νὰ ἀποκριθῶσι, τὸν ἐκτύπησαν ταῦτοχρόνως διὰ τῆς λόγχης των, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔφερε πανοπλίαν, αἱ αἰχμαὶ τοῦ διαπέρασαν τὸ σῶμα καὶ ἔπεσε νεκρός. Βεβαίως ἔπραξαν μεγάλην ἁμαρτίαν καὶ μέγα ἄδικον νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἐν ᾧ ἐκεῖνος προσεπάθει νὰ καθησυχάσῃ τοὺς στρατιώτας του. Ἄμα δὲ ἐφόνευσαν αὐτόν, ἐτράπησαν πρὸς ἀναζήτησιν ἐτέρων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Φερδινάνδου Ξιμενές.

«Ὁ δὲ Φερδινάνδος Ξιμενές, ὡς γενναῖος καὶ δόκιμος ἱππότης, μόλις ἤκουσε τὸν θόρυβον, εἶχεν ἐπ' ἴσης ἐξέλθει ἄοπλος καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ ἵππου του περιέτρεχε τὰς τάξεις τῶν στρατιωτῶν, προσπαθὼν νὰ τοὺς ἠσυχάσῃ· ὅτε ὁμως εἶδεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ροκαφόρ ἐφόνευσαν τὸν Βερανζέρον δ' Ἐντένσα, γνωρίζων ὅτι μετ' ἐκείνων ὑπῆρχον οἱ τε Τούρκοι καὶ οἱ Τουρκόπουλοι, καὶ βλέπων ὅτι θὰ φονευθῇ ἐπ' ἴσης, κατέφυγε μετὰ τριάκοντα ἱππέων εἰς ἓν φρούριον ἀνήκον εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Παρατηρήσατε εἰς ποῖον κίνδυνον ἐξετέθη ὁ ἱππότης οὗτος ἀναγκασθεὶς νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν προθύμως του! ἀλλ' ἐκεῖνοι μάρτυρες ὄντες τῆς ρήξεως τὸν ἐδέχθησαν. Ἐξηκολούθει δὲ ἡ σφαγὴ καὶ ἡ διαρπαγὴ, μέχρι τοῦ τόπου ἔνθα ἐκυμάτιζεν ἡ σημαία τοῦ ἄρχοντος Ἰνφάντου καὶ τοῦ σώματός του. Οὗτος, ἐλθὼν ἐν πανοπλίᾳ, προσεπάθησε νὰ περιστείλῃ ὅπως ἠδύνατο τοὺς μαχομένους· ἄμα δὲ ὁ Ροκαφόρ καὶ οἱ στρατιῶται του εἶδον αὐτόν, ἐπλησίασαν κύκλω του διὰ νὰ τὸν προφυλάξωσιν ἀπὸ πάσης προσβολῆς τῶν Τούρκων καὶ Τουρκοπούλων.

«Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπαρουσιάσθη ὁ ἄρχων Ἰνφάντης, ἡ συμπλοκὴ ἔπαυσε, καὶ κειρὸς ἦτο πλέον νὰ παύσῃ, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐκ μόνων τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βερανζέρου δ' Ἐντένσα καὶ τῶν τοῦ Φερδινάνδου Ξιμενές ἔπεσαν πλέον

τῶν πεντακοσίων πεζῶν καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ἰππέων. Δὲν ἦτα ἄρα τοῦτο ἐνέργεια τοῦ διαβόλου; Ἄν ὁ τόπος ἐκαῖνος κατακεῖτο ὑπὸ ἀνθρώπων καὶ οὗτοι προσέβαλλον τὸν στρατὸν ἡμῶν, οὕτως ἀλληλοσφαιρούμενον, δὲν ἤθελον ἄρδην κατατρέψει αὐτόν;

«Ὅτε ὁ ἄρχων Ἰνφάντης ὑπῆγεν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἔκειτο νεκρὸς ὁ Βερνζέρος δ' Ἐντένσα, κατέβη τοῦ ἵππου του, καὶ θρηνῶν πικρῶς, τὸν ἠσπάσθη πλέον ἢ δεκάκις τὸ αὐτὸ δ' ἔπραξαν καὶ αἱ λοιποὶ στρατιῶται. Ὁ Ροκαφὸρ αὐτὸς ἐράνη λίαν τεθλιμμένος καὶ ἔχυνεν ἄφθονα δάκρυα, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός καὶ ὁ θεῖός του οἴτινες τὸν ἐφόνευσαν· ὅτε δὲ ὁ ἄρχων Ἰνφάντης τοὺς ἐπετίμησε διὰ τὸν φόνον αὐτόν, ἐκεῖνοι ἐδικαιολογήθησαν λέγοντες, ὅτι δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν· ἀλλὰ τοῦτο ἦτο μέγα ἀμαρτημὰ των νὰ φονεύσωσι τὸν εὐγενῆ ἐκεῖνον ἄνδρα καὶ τοσοῦτους ἄλλους μετ' αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὁ ἄρχων Ἰνφάντης παρέμεινε μεθ' ἅπαντος τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ διέταξε νὰ ἐνταφιασθῇ τὸ σῶμα τοῦ ρηθέντος Βερνζέρου δ' Ἐντένσα εἰς τι ναῖδιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου τιμώμενον, ὅπερ ὑπῆρχεν αὐτότε· καὶ ὄντως, ἀφ' οὗ τοῦ ἐπάλλη ἢ νεκρώσιμος ἀκολουθία, ἐνετέθη εἰς ὥραϊον μνημεῖον ἐγγυὲς τοῦ θυσιασταρίου. Βίβη ὁ Θεὸς νὰ δεχθῇ τὴν ψυχὴν τοῦ μαρτυρικῶς ἀποδιώξαντος ἀνδρὸς ἐκεῖνου, ὅστις, ὡς εἶδομεν, εὔρε τὸν θάνατον, καθ' ἣν στιγμὴν προσεπάθει νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κακόν.»

Μετὰ δὲ τὴν θεινὴν ταύτην καταστροφὴν, ὁ Ξιμένεζ δ' Ἀρένος ἐσχημάτισε τρίτον σῶμα ὅπως ἀποσπασθῇ τοῦ λοιποῦ τῶν Καταλάνων· καίτοι δὲ ὁ Ἰνφάντης Φερδινάνδος παντοιοτρόπως προσεπάθει νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τοῦ σκοποῦ του, ἐκεῖνος ὁμως, ἐμμένων, παρέλαθεν ἑκατὸν περίπου ἄνδρας καὶ μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως εὔρη ἄστυλον αὐτότε καὶ προσφέρῃ

τὰς ὑπερησίας του εἰς τὸν Ἀνδρόνικον. Οὗτος δέ, λησμοιῶν τὰ ἐπανελημμένα δείγματα τῆς ἀπιστίας, ἄτινα παρὰ τῶν Καταλάνων ἐν γένει, καὶ τοῦ Σιμενὲς ἰδία, ἔλαβεν, ἐδέξατο τὸν πρόσφυγα μετὰ μεγάλης τιμῆς· ὅπως δὲ τῷ παράσχη μαρτύριον τῆς ἐξειδιασμένης αὐτοῦ εὐνοίας, τῷ ἐξέδωκεν εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του, καὶ τῷ ἀπένευε τὸν τίτλον τοῦ μεγάλου δουκός, μεθ' οὗ εἶχε περιβάλει πρῶτον μὲν τὸν Ρογήρον, εἶτα δὲ τὸν Βερανζέρον δ' Ἐντέσσα.

Ἐν τούτοις ὁ Ἰνφάντης Φερδινάνδος, μετὰ τὰ γερόμενα συνεκάλεσεν εἰς συμβούλιον τοὺς προκρίτους τῶν Καταλάνων, καὶ ἠρώτησεν ἐκ νέου αὐτοὺς ἂν συγκατατίθενται νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσιν ὡς ἀρχηγὸν τῶν ἐν ὀνόματι Φερδινάνδου τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει ἦτο διατεθειμένος νὰ ἀναχωρήσῃ. Ὁ Ροκαφόρ, ὅστις μετὰ τὸν φόνον τοῦ Βερανζέρου καὶ μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ Σιμενὲς, ἐφαίνετο ὁ ὑπέρτερος τῶν ἄλλων, ἀπεκρίθη καὶ πάλιν ἐν ὀνόματι πάντων ὅτι ὁ στρατὸς δὲν ἀνεγνώριζε τὸν Φερδινάνδον ὡς ἐπίτροπον τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας, παρῆγεν ὅμως ἀτομικῶς αὐτῷ τὴν ἀρχηγίαν. Τότε ἐκεῖνος, ἀποβαλὼν πᾶσαν ἐλπίδα, ἐπεβίβασθη εἰς τὰς τέσσαρας αὐτοῦ γαλέρας καὶ ἐπλευσε πρὸς τὴν νῆσον Θάσσον, ἣτις ἀπέιχε τοῦ μέρους, ἐν ᾧ οἱ Καταλάνοι ἐστρατοπέδευον, ἐξ περιπόου μίλλια. Ἐν τῷ μεταξὺ κατέκλεισεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἐκ Καλλιουπόλεως προερχόμενος μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων, ὁ Μουντάνερ, ὅστις πληρορορηθεὶς τὴν ἐπελθοῦσαν ρῆξιν καὶ τὸν φόνον τοῦ Βερανζέρου, ἐνόησεν ὅτι δύσκολον εἶναι τοῦ λοιποῦ νὰ συμπράξῃ μετ' ἀνδρῶν μισοῦντων ἀλλήλους καὶ ἀπεφάσισε νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Ἰνφάντου Φερδινάνδου· ἀλλὰ πρὶν τούτου ἐπλευσε πρὸς τὸ μέρος ἐνθα ἐστρατοπέδευον οἱ Καταλάνοι, ἵνα παραδώσῃ αὐτοῖς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία τῶν

Ἄφ' οὗ δὲ συνήθροισε πάντας, ἤρξατο πικρῶς ἐπιτιμῶν τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Βερανζέρου καὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Σιμενέ, καὶ παραδοὺς τὴν τε σφραγίδα καὶ τὰ ἀρχεῖα, ἅτινα ἐκράτει, ἀπεσύρθη πλήρης ὀργῆς. Μετὰ τὴν στέρησιν τῶν δύο ἐκείνων ἀρχηγῶν, βεβαίως ἐν καὶ ὁ Μουντάνερ ἐμακρύνετο, οἱ Καταλάνοι ἤθελον αἰσθανθῆ τὴν ἔλλειψιν ταύτην· ὅθεν πάντες ἤρξαντο παρακαλοῦντές του νὰ μείνῃ καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλίπῃ τοὺς ἀρχαίους συστρατιώτας του, μεθ' ὧν συνεκινδύνευσε καὶ συνηρίστευσε· διεκρίθησαν δὲ ἰδίως οἱ Τοῦρκοι καὶ Τουρκόπουλοι διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν τῷ ἐδειξαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἀκλόνητος μένων εἰς τὴν πρώτην ἀπόφασίν του, διεκήρυξεν ὀριστικῶς ὅτι δὲν μένει πλέον μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ὑπεσχέθη νὰ ἀκολουθήσῃ τῷ Ἰνφάντη Φερδινάνδῳ, ὡς ἀρχηγῷ αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως δ' ἐπιβὰς μετὰ τῶν ἀνθρώπων του ἐπὶ δύο πλοίων, ἅτινα τῷ ἀνήκον, διεπεραιώθη εἰς Θάσσον, ἐνθα τὸν ἐπερίμενον ἐκεῖνος. Ἐν δὲ τῇ νήσῳ ἐκείνῃ ἔτυχον ὄλων τῶν περιποιήσεων ἐκ μέρους τοῦ Τικίνου Ζαχαρίου, ὅστις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἶδομεν, τῇ συνδρομῇ τοῦ Μουντάνερ, ἀφ' οὗ κατέστρεψε τὴν πόλιν τῶν Φωκῶν, ἐγκατέστη αὐτόσε, κυριεύσας μέγα μέρος τῆς νήσου.

Ὁ δὲ Ροκαφόρ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν, ἀπολειφθεὶς μόνος, ἠδύνατο νὰ διαθήσῃ κατ' ἀρέσκειαν τὰς γνώμας τοῦ δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου, μετὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὸν κανονισμόν τῶν Καταλάνων, ὤφειλε νὰ συνδιασκέπτηται πρὸ πάσης ἐπιχειρήσεως· ἔχων δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ὀκτακισχιλίους περίπου ἄνδρας, ἐμπείρους περὶ τὰ πολεμικά, ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ πᾶν ὅ,τι ἡ φιλοδοξία καὶ τὸ φιλόρπαγόν του τῷ ὑπηγόρευε. Μετ' αὐτῶν ὁ Ροκαφόρ προὔτιθετο νὰ καταλάβῃ τὴν Χριστούπολιν, πληροφορηθεὶς ὁμῶς ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἦτο κάλῳς ὠχυρωμένη καὶ δυσάλωτος, ἤλλαξε σχέδιον,

καὶ ἀπεράσισε νὰ διαχειμάσῃ εἰς χώραν παρέχουσαν ὀλιγωτέρας δυσχερείας πρὸς κατάκτησιν αὐτῆς· ὅθεν, διελθὼν τὰ στενα τῆς Ροδόπης εἰσέβαλεν εἰς Μακεδονίαν, κάκει τὰ πλείστα καταστρεφάμενος καὶ πολλὴν συναγωγὴν λείαν, ἐστρατοπέδευσε περὶ τὴν Κασσανδρείαν. «Πόλις δὲ αὕτη, λέγει ὁ Γρηγοῤῥᾶς, πάλαι μὲν ἦν περιφανής, νῦν δὲ καὶ τῶν οἰκητῶρων ἔρημος· ὃ γε μὴν περὶ αὐτὴν χῶρος ἐπιτήδειος ὢν ἐς στρατοπέδειν καὶ χειμερινὰ καταγωγὴν ὑποδέχεται καὶ τὸν τῶν Καταλάνων πλανήτην στρατόν. Ἄκρα γάρ ἐστι προμήκης εἰς Θάλασσαν κόλποις οὐ μικροῖς ἐκατέρωθεν περιειλημμένη δι' ὧν ἐν ταῖς χειμεριναῖς ὥραις τὸ τῆς χιόνος ἀποσιεῖται ὑπερβάλλον.» Καὶ ὄντως, ἡ πόλις αὕτη ἐγγὺς οὖσα τῆς Θεσσαλονίκης, πρὸς ἣν οἱ Καταλάνοι εἶχον τὰ βλέμματα αὐτῶν ἐστραμμένα, ἦτο ἄριστον κατοικητήριον αὐτῶν. Διεχείμασαν δ' αὐτόσε ζῶντες ἐξ ἄρπαγῶν καὶ δηώσεων πρὸς καταστροφὴν τῶν δυστυχῶν ἐγχωρίων.

Ἐν τούτοις ὁ Μουντάνερ καὶ ὁ Φερδινάνδος, ἀναχωρήσαντες ἐκ Θάσσου μετὰ τῶν ἐξ πλοίων ἄτινα εἶχον, μετέβησαν, παρὰ πλέοντες τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, εἰς τὸν Ἄρμυρόν, ἀνήκοντα τῷ δουκὶ τῶν Ἀθηνῶν, ἐνθα ὁ Ἰνφάντης εἶχε προηγουμένως ἀφήσει τέσσαρας ἀνθρώπους του διὰ νὰ προβλέψωσι διπυρίτην ἄρτον· δὲν εὔρον ὅμως πλέον ἐκεῖ οὔτε τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε τὸν ἄρτον, διότι οἱ κάτοικοι κατὰ τὴν ἀπουσίαν του ἐκείνου μὲν ἐφόνευσαν, τὸν δὲ ἄρτον διήρπασαν. Ἐξοργισθεὶς κατὰ τῆς πράξεως ταύτης ὁ Ἰνφάντης, ἐλαφυραγωγῆσε πᾶσαν τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ ἀκολούθως πλεύσας εἰς τὴν Σκόπελον, προσέβαλε τὸ φρούριον ταύτης, καὶ ἐδήλωσε μέγα μέρος τῆς νήσου· κορέσας δὲ τοιουτοτρόπως τὴν ἐκδίκησίν του μετέβη εἰς τὴν Εὐβοίαν, ἐνθα ὅμως ἔλαβε τὰ ἐπίχειρα τῶν πράξεών του. «Μέγας κίνδυνος εἶναι, λέγει ὁ Μουντάνερ, νὰ συνοδεύῃ

τίς ἀδελφοὺς βασιλέως, ὅταν αὐτοὶ ἦναι νέοι τὴν ἡλικίαν· διότι ἔχουσι τόσῃ ἀπλότῃ, ὥστε κατ' οὐδὲν δύνανται νὰ πεισθῶσιν ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐνδέχεται νὰ τοὺς βλάψωσι.» Καὶ ὄντως, ὁ Φερδινάνδος ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῷ βασιλικῷ αὐτοῦ αἵματι καὶ μηδὲν παραδεχόμενος ὅτι πιθανόν εἶναι νὰ ἔχη ἐχθρούς, ἠθέλησε νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Εὐβοίας. Μάτην ὁ Μουντάνερ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ προσεπάθησαν γὰ τὸν ἀποτρέψωσι τῆς τοιαύτης ἐπισκέψεως. Μάτην τῷ παρετήρησαν ὅτι, ἀφ' οὗ διέπραξεν ἐχθροπραξίας εἰς τὰς κτήσεις τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἐπόμενον ἦτο ὅτι καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν ἐντελῶς ἀφωσιωμένοι. Ἐνετοὶ καὶ ἄλλοι ἄρχοντες τῆς Εὐβοίας ἤθελον τὸν ἐκδικηθῆ. Ἐκεῖνος ἐπέμενε εἰς τὴν ἀπόφασίν του, καί, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μουντάνερ, λαβὼν à la male heure τὴν πρὸς τὴν πρωτεύουσαν ἄγουσαν ὁδὸν μετὰ πλείστων ἀξιωματικῶν του, ἔθεσεν ἐν ἐπιγνώσει τὸ σχοῖνον περὶ τὸν τράχηλόν του!

Εἶχον τότε προσορμισθῆ εἰς Χαλκίδα ἔνδεκα γαλέραι Ἐνετικάι, διοικούμεναι ὑπὸ τῶν πλοιάρχων Ἰωάννου Τάρη καὶ Μάρκου Μινότου, αἵτινες ἐπέμποντο ἐκ μέρους Καρόλου τοῦ Βαλοᾶ πρὸς τοὺς Καταλάνους μετ' εἰδικῆς ἀποστολῆς. Ὁ Κάρλος οὗτος, νυμφευθεὶς, τῷ 1301, Αἰκατερίνην τὴν θυγατέραν τοῦ ἐπιδόξου τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτορος Φιλίππου, καὶ ἐγγόνην τοῦ τελευταίου Φράγκου αὐτοκράτορος Βαλδουίνου, εἶχεν ἀξιώσεις ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου· ὅθεν, ἐπαιτῶν παρὰ τοῖς διαφόροις ἡγεμόσι συνδρομῆν πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ θρόνου ἐκείνου καὶ ἀποτυγχάνων, ἐστράφη ἐπὶ τέλους πρὸς τοὺς Καταλάνους, ὧν ἤκουε τοὺς θριάμβους, ἐλπίζων νὰ προσλάβῃ αὐτοὺς ἐπικούρους πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ στέμματος, ὅπερ ἀπέβαλεν ὁ Βαλδουῖνος καὶ ἐφόρει ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος. Ἐπεμψεν ἄρα πρὸς αὐτοὺς τὸν νύαρχον

Θιβῶ δὲ Σιποᾶ μετὰ τῶν ἔνδεκα Ἐνετικῶν γαλερῶν, ὅπως ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Καταλάνων καί, εἰ δυνατόν, τοὺς προσλάβῃ ὡς μισθοφόρους ἐν τῷ μέλλοντι.

Εἶχεν ἤδη πληροφορηθῆ ὁ Θιβῶ τὰ μεταξὺ τοῦ Ροκαφόρ καὶ τοῦ Φερδινάνδου διατρέξαντα, συνέπεια τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ ἀποσκίρτησις αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Μουντάνερ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Καταλάνους. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὅτι δὲν ἠδύνατο κατ' ἄλλον τρόπον νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Ροκαφόρ, καὶ νὰ ἐπιτύχῃ κάλλιον τοῦ ποθουμένου του, νὰ προσελκύσῃ δῆλον ὅτι αὐτὸν πρὸς τὸν Κάρολον, παρ' ἐὰν ἐξηυτέλιζε τὸν Φερδινάνδον, αἰχμαλωτίζων ἢ ἄλλως πως προσβάλλον αὐτόν. Ἐν ᾧ λοιπὸν οὗτος μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν του διέτριβον εἰς τὴν ξηράν, ἀκφνης οἱ Ἐνετοὶ ἐπιπεσόντες κατὰ τῶν γαλερῶν του, ἐν αἷς ὑπώπτευσον ὅτι περιείχοντο ἀνεκτίμητοι θησαυροί, πολλοὺς μὲν τῶν ναυτῶν ἐφόνευσαν, τὰ δὲ πλοῖα ἐκυρίευσαν συγχρόνως δ' ἕτεροι προσβαλόντες ἠχμαλώτησαν τὸν τε Φερδινάνδον, τὸν Μουντάνερ καὶ τὸν ἐξ Ἀραγῶνος Γάρτζιαν δὲ Γοζέμ Παλασσῖνον, ὅστις εἶχε πάντοτε διακριθῆ ὡς ἀφωτισμένος φίλος τοῦ Βερανζέρου δ' Ἐντέσσα καὶ τοῦ Ξιμενῆς. Μετὰ τὴν προδοτικὴν ταύτην πράξιν ὁ Θιβῶ τὸν μὲν Φερδινάνδον μετὰ δέκα ἀξιωματικῶν του, ἀπέστειλεν ὑπὸ φρουρὰν πρὸς τὸν δούκα τῶν Ἀθηνῶν, τοὺς δὲ δύο ἑτέρους αἰχμαλώτους ἐκράτησε ὅπως φέρῃ ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Ροκαφόρ. Ὁ δὲ δούξ τῶν Ἀθηνῶν Γουλιέλμος δε-λα-Ρὸς μέχρις οὗ συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ Καρόλου Βαλοᾶ, καὶ ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης τοῦ Φερδινάνδου, κατέλειπεν αὐτὸν εἰς φρουρίον τι ἐν Θήβαις, ὅπερ ὠνομάζετο «κάστρον τοῦ ντᾶ Σαντομέρ,» διότι εἶχε κτισθῆ ὑπὸ ἀρχοντός τινος Νικολάου δὲ Σαιντ-Ομῆρ καλουμένου.

Ἐν τούτοις ὁ Σιποᾶ ἀναχωρήσας ἐξ Βύβοιάς ἐπλευσε ἐν τῷ ἄκρον τῆς Κασανδρείας, ἐνθα παρέδωκε πρὸς τὸν Ροκαφόρ τὸν

τε Μουντάνερ και τὸν Παλασίνον· ὁ δέ, δεχθεὶς ἀσμένως τὴν προσφορὰν, διέταξε ἄνευ οὐδεμιᾶς τυπικότητος νὰ ἀποκεφαλίσωσι τὸν Παλασίνον ἐν αὐτῷ τῷ καταστρώματι τοῦ πλοίου, ὅπερ τὸν μετέφερε, και νὰ ρίψωσι τὸ σῶμα του εἰς τὴν θάλασσαν· ἤθελε δὲ ἴσως ὑποστῆ τὴν αὐτὴν ποινήν και ὁ Μουντάνερ, ἐὰν μὴ αἱ προηγούμεναι ὑπηρεσίαι του και ἡ γενικὴ τῶν στρατιωτῶν ἀγάπη τὸν ἔσωζαν. Ὁ Ροκαφόρ, συμμορφούμενος και αὐτὸς πρὸς τὰ ὑπὲρ τοῦ Μουντάνερ αἰσθήματα τῶν Καταλάνων, τὸν περιποιήθη σφόδρα και τῷ παρεχώρησε πολυτελεῆ οἰκίαν πρὸς ἐνδιαίτησιν, οἱ δὲ Τοῦρκοι και Τουρκόπουλοι, σεβόμενοι περισσύτερον αὐτόν, τῷ ἐπεμψαν τεσσαράκοντα ἵππους και δισχίλια χρυσᾶ ὑπέρπυρα· ἕτερα δὲ δῶρα τῷ προσέφερον οἱ τε Ἀλμογάβαροι και οἱ Καταλάνοι.

Τούτων γενομένων, ὁ ναύαρχος Σιποᾶ και οἱ κυβερνήται τῶν Ἐνετικῶν γαλερῶν ἦλθον εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Καταλάνων ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀποστολῆς των· ἀλλὰ πρὶν ἢ προβῶσιν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις οἱ Καταλάνοι, ἐζήτησαν παρὰ τῶν Ἐνετῶν ἀποζημίωσιν διὰ τὰς ζημίας, ἃς ἐπῆνεγον ἐν Εὐβοίᾳ εἰς τὸν Μουντάνερ. Ὑποσχεθέντων δ' ἐκείνων ἐνόρκως ὅτι ἤθελον τὸν ἱκανοποιήσει, ὁ Ροκαφόρ προέβη εἰς τὸ περὶ τοῦ Καρόλου Βαλοᾶ ζήτημα· ἐπειδὴ δὲ οὗτος, δυσαρεστήσας τὸν οἶκον τῆς Ἀραγῶνος, ἐβλεπεν ὅτι ἤθελε μίαν ἡμέραν καταδιωθθῆ διὰ τοῦτο, ἀπεφάσισε νὰ ἐνωθῆ με δύναμιν, ἣτις ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Ἰσπανοὺς διακειμένη, νὰ ἠδύνατο ἐν πάσῃ περιπτώσει, νὰ τὸν προστατεύσῃ και νὰ τὸν συνδράμῃ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν φιλοδόξων σχεδίων του. Ὅθεν ὠρκίσθη πίστιν εἰς τὸν Κάρολον, κόμητα Βαλοᾶ, ἀδελφὸν δὲ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Φιλίππου τοῦ Καλοῦ, και ἀνεγνώρισε τὸν ναύαρχον Θιβῶ δὲ Σιποᾶ ὡς ἐπίτροπον ἐκείνου, και ὡς γενικὸν ἀρχηγὸν σύμπαντος τοῦ Καταλανικοῦ στρατοῦ.

Μετὰ τὸν Ροκαφόρ δὲ καὶ ὅλοι οἱ στρατιῶται τοῦ ὠρκισθησαν
πίστιν πρὸς τὸν Κάρολον, ὡς πρὸς νόμιμον αὐτοκράτορα τῆς
Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ ἔνετοὶ πλοίαρχοι θεωρήσαντες πλέον τὴν ἀποστολὴν αὐ-
τῶν περτωθεῖσαν, ἀπεφάτισαν νὰ ἐπιστρέψωσιν ἐν Εὐβοίᾳ.
δραττόμενος δὲ τῆς περιστάσεως ταύτης, καὶ πιστὸς εἰς τὸν
ὄρκον αὐτοῦ μένων ὁ Μουντάνερ, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ μετ'
αὐτῶν καὶ μεταβᾷ εἰς Θήβας νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἐν φυλακῇ
Ἰνφάντην δὸν Φερδινάνδον. Πάντες οἱ Καταλάνοι, οἱ Τοῦρκοι,
οἱ Τουρκόπουλοι, ὁ Θιβῶ αὐτὸς προσεπάθησαν νὰ τὸν πείσωσιν
ὅπως μείνῃ μεταξὺ αὐτῶν, ἀλλ' ἀπ' οὗ εἶδον ὅτι τοῦτο ἦτο
ἀδύνατον, τῷ ἔδωσαν συστατικὰς ἐπιστολάς ἐν Εὐβοίᾳ καὶ ἔ-
φησαν αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ.

Ὅτε κατέπλευσεν εἰς Εὐβοίαν, ὁ Μουντάνερ, λαβὼν τὴν
πρὸς τοῦτο ἄδειαν, μετέβη ἀμέσως εἰς Θήβας πρὸς ἐπίσκεψιν
τοῦ Ἰνφάντου. Ὁ αὐτὸς διατρίβων δούξ τῶν Ἀθηνῶν Γουῆς,
καίτοι νοσῶν, ἐδέξατο αὐτὸν μετὰ πολλῶν περιποιήσεων, καὶ
χαριζόμενος, τῷ ἐπέτρεψε νὰ ἐπισκεφθῇ ἀμέσως τὸν Φερδινάν-
δον καὶ νὰ μείνῃ μετ' αὐτοῦ ὅσονδήποτε χρόνον ἤθελεν· ὁ δὲ
Μουντάνερ, ἐπωφελούμενος ἐκ τῆς εὐμενείας τοῦ δουκός, ἔδρα-
μεν ἀμέσως εἰς τὸ φρούριον τοῦ Σαιντ-Ομέρ. Οἱ δύο φίλοι βλέ-
ποντες ἀλλήλους ἀνελύθησαν εἰς δάκρυα ἄφθονα, καὶ ἐπὶ πο-
λὸν χρόνον ἔμειναν σιωπῶντες· τέλος, τῆς πρώτης, αὐτῶν θλί-
ψεως κατευνασθείσης, ἤρξαντο λαλοῦντες περὶ διαφόρων πραγ-
μάτων καὶ περὶ τῶν μέσων, δι' ὧν ἦτο δυνατὸν ὁ Φερδινάν-
δος νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς αἰχμαλωσίας. Ὁ Μουντάνερ προσεφέρ-
θη νὰ συμμετάσχη ἐν τῇ φυλακῇ τῆς τύχης τοῦ Ἰνφάντου,
ἀλλ' ἐκεῖνος ἠρησάτο νὰ παραδεχθῇ τὴν πρότασιν, καὶ συνε-
βούλευσεν αὐτὸν νὰ ἀπέλθῃ ὅσον ἦτο δυνατὸν τάχιον ἐξ Εὐ-
βοίας καὶ μεταβῇ εἰς Σικελίαν, ὅπως ἐξαγγείλῃ εἰς τὸν βασι-

σιλέα Φριδερίκον τὰ γενόμενα καὶ προκάλει τὴν μεσολάβησιν ἐκείνου ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς του. Καὶ ὄντως, ὁ Μουντάνερ δύο μόνον ἡμέρας ἐν Θήβαις μείνας, ἐπέστρεψαν εἰς Εὐβοίαν, κακείθεν διὰ τῶν Ἐνετῶν γαλέρων διεπεραιώθη εἰς Σικελίαν.

Ὁ βασιλεὺς Φριδερίκος, πληροφορηθεὶς παρὰ τοῦ Μουντάνερ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ ἐξ-δέλφου του, ἐλυπήθη καιρίως· μὴ δυνάμενος δὲ νὰ πράξῃ ἄλλο τι ἀπέστειλε πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Μαϊόρκης καὶ τῆς Ἀραγῶνος ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Φερδινάνδου. Ἐν τῷ μεταξῷ ἅμως ὁ Κάρολος ἔγραψε πρὸς τὸν δούκα τῶν Ἀθηνῶν νὰ ἀποστείλῃ τὸν αἰχμάλωτον πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως Ροβέρτον, ὅστις εἶχε σύζυγον τὴν τοῦ Φερδινάνδου ἀδελφὴν δόνα Σάγγχαν. Καὶ ἐπέμφθη μὲν οὗτος πρὸς τὸν γαμβρόν του Ροβέρτον· ἀλλ' ἐκεῖνος εἴτε κολακεύων τὸν Κάρολον, εἴτε δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἐκράτησεν ἐπὶ ἐν ἀκόμῃ ἔτος πεφυλακισμένον τὸν Φερδινάνδον, μέχρις οὗ τῇ αἰτήσῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ Νεαπόλεως τῷ ἐδόθη ἡ ἐλευθερία.

Ἐν τούτοις ὁ Ροκαφόρ ἐπαρθεὶς ἐπὶ ταῖς ἀλλεπαλλήλοις αὐτοῦ εὐτυχίαις, εἶχε καταστῆ ἡ μάστιξ καὶ τὸ φόβητρον πάντων τῶν στρατιωτῶν. Φιλάργυρος σκληρὸς, αὐθάδης, κακοήθης, οὐδένα χαλινὸν εἶχεν εἰς τὰς ὀρέξεις του, ἀλλὰ ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πάντα ἔπρεπε νὰ κλίνωσιν εἰς τὴν θέλησίν του. Ἅμα τις τῶν στρατιωτῶν ἀπέθνησκεν, αὐτὸς ἐσφετερίζετο τὴν περιουσίαν, ἂν δὲ τις εἶχεν ὠραίαν σύζυγον θυγατέρα ἢ ἐρωμένην ἀδύνατον ἦτο νὰ ἀποφύγῃ τὸ μόλυσμα τῆς ἀτιμίας. Τούτων πάντων ἕνεκα μεγίστη κατακραυγὴ κατ' αὐτοῦ ὑπῆρχε, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ του πρῶτοι ἐκαιροφυλάκτουσαν τὴν περιστάσιν ὅπως ἀποτινάξωσι τὸν ἀνυπόφορον καταστάνατα ζυγὸν του. Ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς Οὐβὼ ἦτο ὑπὲρ πάντας ἐναντίον του δυση-

ρεστημένος, διότι αὐτὸς περισσότερον ὑπέφερε τὰς προσβολὰς καὶ τὰς ὕβρεις ἐκείνου· οἱ δὲ ἀξιωματικοὶ ἐνοοῦντες τοῦτο ἐξέλεξαντο μυστικῶς ἐπιτροπὴν, ἥτις παρουσιασθεῖσα πρὸς τὸν Θιβῶ τῷ παρεστήσε τὴν θλιβερὰν αὐτῶν κατάστασιν, καὶ ἀπή-
τησε παρ' αὐτοῦ, ὡς παρ' ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ, τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν ἀπὸ τοῦ τυράννου. Καὶ εἶχε μὲν ὁ Θιβῶ τὴν διάθεσιν νὰ τιμωρῆσθαι τὸν Ροκαφόρ, ἀλλ' ἀνελογίζετο ὅτι ἦτο ξένος καὶ ὅτι ἡ ἐξουσία του δὲν εἶχεν ἀκόμη παγιωθῆ, ἀφ' ἐτέρου ἐρο-
θεῖτο μὴ οἱ ἀξιωματικοὶ κατεπρόδιδον αὐτόν· ὥστε ἔκρινεν εὐλογον νὰ μὴ ἐκτεθῆ πολὺ. Ἠρκέσθη μόνον νὰ προσκαλέσῃ κατ' ἰδίαν τὸν Ροκαφόρ καὶ τῷ ἀπευθύνῃ προτροπὰς τινάς, μέχρις οὗ αἱ περιστάσεις ἤθελον τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ τὸν σωφρο-
νίσῃ ἄλλως πως.

Ἄλλ' ὁ ἀλαζῶν Ροκαφόρ δὲν ἦτον ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐπέθοντο εἰς νοουθεσίας ὅθεν οὐ μόνον κατ' οὐδὲν ἐβελ-
τιώθη, ἀλλὰ καὶ ἀποτόμως ἀπεκρίθη εἰς τὸν Θιβῶ, ὅτι συνειθισμένος ἦτο νὰ διδῆ καὶ οὐχὶ νὰ λαμβάνῃ συμβουλάς. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον καταπλεύσει ἐξ Ἐνετίας εἰς γαλέραις ὑπὸ τὸν υἱὸν τοῦ Θιβῶ, προσωρμισμένοι νὰ συνδράμωσι τοὺς Καταλά-
νους εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῶν· ὅτε λοιπὸν ὁ Θιβῶ εἶδεν ἐ-
αυτὸν ἀρκούντως ἰσχυρὸν συνεννοήθη μὲ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ροκαφόρ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἐπηρμένην ὄφρυν ἐκείνου. Προσποιηθεὶς ὅτι ἐμελλε νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς διχφύρους ἀρχηγοὺς περὶ σπουδαίου τινὸς ἀντικειμένου, συνεκάλεσε γε-
νικὸν συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον συνῆλθον πάντες οἱ δυσηρεστη-
μένοι, καὶ αὐτὸς ὁ Ροκαφόρ μετὰ τῆς συνήθου αὐτῷ ὑπερη-
φανίας. Ὅποιαν ὁμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του ὅτε ἤκουσε πανταχόθεν ὑψουμένας κατ' αὐτοῦ μεμψιμοιρίας, ἐγκλήσεις καὶ ὕβρεις; Πελιδῶν· ἐκ τῆς ὀργῆς, ἐπρόφερε τότε τοὺς ἀπρε-
πετέστερους λόγους, καὶ τὰς βνκνυτοτέρας προσβολὰς κατὰ τῶν

κατηγόρων του, τούτο δὲ καὶ ἐπέφερε τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ. Οἱ ὑβρισθέντες ἠγέρθησαν ἀμέσως, καὶ συλλαβόντες αὐτόν, μηδεμίαν ἀντίστασιν ἀντιτάξαντα, καὶ τὸν ἀδελφόν του Γιλβέρτον, τοὺς παρέδωσαν εἰς τὸν ναύαρχον Θιβώ, ὅστις ἀμέσως τοὺς μετέφερεν ἐπὶ τῶν γαλερῶν του· ἅμα δὲ ὁ Ροκαφόρ συνελήφθη, οἱ στρατιῶται ὀρμήσαντες πρὸς τὸ οἰκημά του, ἐλαφυραγώγησαν ὅλα τὰ πράγματα αὐτοῦ. Τοσαῦτα δὲ χρήματα εὔρον, ὥστε ἕκαστος τῶν στρατιωτῶν ἔλαβε κατ' ἀναλογίαν ἀνὰ δεκατρία χρυσᾶ ὑπέρπυρα.

Ὁ Θιβώ συλλαβὼν τοιοῦτοτρόπως τὸν ἄσπονδον ἐχθρόν του, ἐφοβεῖτο μὴ κατ' ἰδίαν ἐκεῖνος ἀποστελλόμενος εἰς τὴν Ἑσπερίαν ἤθελε κατὰ τὸν πλοῦν δραπετεύσει, τούτου δ' ἔνεκα ἀπεφάσισε νὰ τὸν συνοδεύσῃ ὁ ἴδιος μέχρι τοῦ τόπου τῆς καταδίκης του· ὅθεν ἐν μιᾷ νυκτὶ χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τι εἰς τοὺς Καταλάνους, ἐπέβη τῶν γαλερῶν του καί, ἀναπετάσας τὰ ἱστία, ἀπέπλευσε διὰ τὴν Νεάπολιν. Ἐν τούτοις ὄτε τὴν ἐπιούσαν οἱ στρατιῶται ἔμαθον τὴν αἰφνιδίαν τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν ἀναχώρησιν, καὶ εἶδον τρόπον τινα ὅτι ἐνεπαίχθησαν ὑπ' ἐκείνου, ἤρξατο ἀγανακτοῦντες κατὰ τῶν γενομένων παραιτίων τῆς συλλήψεως τοῦ Ροκαφόρ, καὶ μυρίας ἐκφέροντες κατ' αὐτῶν ὕβρεις μὴ ἀρκεσθέντες δὲ εἰς μόνους τοὺς λόγους κατέφυγον εἰς τὰ ὄπλα, καὶ Καταλάνοι καὶ Ἀλμογάβαροι, Τουρκόπουλοι καὶ Τούρκοι ἔπεσαν κατὰ τῶν διοικητῶν τῶν λόγων καὶ ἐφόνευσαν δεκατέσσαρας αὐτῶν. Ἄν ὁ ναύαρχος Θιβώ ἔμενον εἰσέτι αὐτόσε, βεβαίως ἤθελεν ὑποστῆ τὴν αὐτὴν τύχην· ἀλλ' ὡς ἴδομεν προλαβὼν ἀνεχώρησε, καταπλεύσας δὲ εἰς Νεάπολιν, παρέδωκε τοὺς δεσμίους του εἰς τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως. Ἐκεῖνος δυσηρεστημένος ἀνέκαθεν ὦν κατὰ τοῦ Ροκαφόρ, ἐπεμψεν αὐτόν τε καὶ τὸν ἀδελφόν του εἰς τὴν πόλιν Ἀβέρσην, διατάξας νὰ τοὺς ρίψωσι εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν,

καὶ τοὺς ἀφήσῃσι νὰ ἀποθάνωσιν ἐκ τῆς πείνης· Τοιοῦτο τέλος ἔσχεν ὁ Βερανζέρος Ροκαφόρ, ἀνὴρ γενναῖος μὲν καὶ πολεμικός, ἀλλὰ θρασὺς καὶ τυραννικός εἰς βαθμὸν ἀνυπόφορον.

Ἡ Ἀνατολὴ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν ὑπῆρξε τὸ καταφύγιον τῶν τυχοδιωκτῶν ὄλων τῶν λαῶν· ἀλλ' ὑπῆρξε σὺν ἅμα καὶ ὁ τάφος πλείστων τοιούτων. Πόσοι ἡγεμόνες ξένοι διῆλθον ἀπ' αὐτῆς, πόσα ἔθνη ἄγρια καὶ κατακτητικὰ ἐδήλωσαν τὴν χώραν τῆς; Οὐ πολλὰ ἔτη πρὸ τῆς ἐποχῆς, περὶ ἧς πραγματεύομεθα, εἶχεν ἐγκαθιδρυθῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει γελοιάδης Φραγκικὴ αὐτοκρατορία, ἡγεμόνες δὲ περιβεβλημένοι ὄλον τὸν Φραγκικὸν τύφον, ἐκάθησαν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς. Ποῖον ἔσχον τέλος οὗτοι; Ὁ πρῶτος αὐτοκράτωρ Βαλδουῖνος αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων Ἰωάννου (14 Ἀπριλίου 1205) ἀπεβίωσεν οἰκτρῶς. Ὁ δεῦτερος Ἑρρίκος ἀπέθανεν (11 Ἰουνίου 1216) ἐκ δηλητηρίου. Ὁ τρίτος αὐτοκράτωρ Πέτρος αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τοῦ δεσπότη τῆς Ἠπείρου Θεοδώρου (1218) ἐγένετο ἄφαντος. Ὁ τέταρτος αὐτοκράτωρ Ροβέρτος ἀπεβίωσε (1228) φυγὰς ἐν Ἀχαΐᾳ. Ὁ πέμπτος αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Βρυέννιος ἀπεβίωσε (20 Μαρτίου 1237) ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει. Ὁ Βαλδουῖνος Β', τελευταῖος πάντων γενόμενος, κακῶς ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Στρατηγοπούλου, τῆ 25 Ἰουλίου 1261 ἐξεδιώχθη... Ἀλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τοὺς Καταλάνους. Ὁ πρῶτος ἀρχηγὸς αὐτῶν Ρογήρος ὁ Ἀθηρὸς ἐγένετο ἔργον μαχαίρας ἐν Ἀνδριανουπόλει. Ὁ Βερανζέρος δ' Ἐντένσα ἐφονεύθη εἰς ἐμφύλιον μάχην. Ὁ Ἰνφάντης, Φερδινάνδος ἐπὶ πολὺ ἔμεινε καθειργμένος, καὶ ἔνεκα τῆς γεννήσεως αὐτοῦ μόνης ἐσώθη τοῦ θανάτου· ὁ Ροκαφόρ τέλος ἀπέθανε τῆς πείνης. Τί ἀποδεικνύουσι πάντα ταῦτα; Ὅτι ἡ γῆ τῆς Ἀνατολῆς δὲν δέχεται ξενικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ αὐτὴ αὐτῆς πρέπει καὶ νὰ διοικῆται καὶ νὰ δικπλάσσεται...

Μετὰ τὸ θλιβερόν τοῦ Ροκαφόρ τέλος, οἱ Καταλάνοι, ἄνευ ἀρχηγοῦ μένοντες, διετέλουν εἰς δυσχερῆ θέσιν, διότι ἐκ τῶν δυναμένων νὰ ἔχωσιν ἐπ' αὐτοὺς ἐπιρροήν, οἱ μὲν οὕτως, οἱ δὲ ἄλλως ἐξέλιπον, ἡ τελευταία δέ, συνεπέα τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ Ροκαφόρ, σφαγὴ τῶν δεκατεσσάρων, ἀπεστέρησεν αὐτοὺς καὶ τῶν κατωτέρων ἀκόμη ἀρχηγῶν των. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀφ' οὗ διεσκέφθησαν πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ πρακτέου, ἀπεράσισαν διὰ νὰ μὴ προσβληθῆ μηδεὶς ἡ φιλοτιμία, νὰ ἐκλέξωσι τέσσαρας ἱππότητας ἐκ τῶν διαφόρων σωματίων, ὅπως ὁδηγῶσι τὸν στρατὸν καὶ διευθύνωσι τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Συμβουλίου τῶν Δώδεκα. Ἐν ᾧ δ' ἡσχαλοῦντο περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων τεσσάρων ἀρχηγῶν, ἦλθε παρ' αὐτοῖς ἐπιτροπή, ἧς προϊστάτο ὁ Ρογῆρος Δελώ, ἱππότης ἐκ Ρουσιλλῶνος, ἐν ὀνόματι τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, Γωτιέρου Βρυννίου, ὅστις εἶχε πρὸ μικροῦ διαδεχθῆ, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις θέλομεν ἐκθέσει πλατύτερον, τὸν ἀποβιώσαντα Γουῆ δε-λα-Ρός. Ὁ νέος δούξ, διατελὼν εἰς κατάστασιν πολέμου πρὸς τοὺς γειτονεύοντας αὐτῷ ἡγεμονίσκους, προσεκάλει εἰς ὑπηρεσίαν του τοὺς Καταλάνους, ὑποσχόμενος νὰ τοῖς προπληρώσῃ ἐξάμηνον μισθὸν καὶ νὰ τοῖς ἐπεδαψιλεύσῃ πράγματι τὰς ὠφελείας, ἃς ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος τοῖς εἶχεν ὑποσχεθῆ. Αἱ προτάσεις αὗται βεβαίως ἦσαν ὠφελιμώταται, δυσχέρεια ὅμως ὑπῆρχε περὶ τὴν μεταφορὰν τῶν Καταλάνων εἰς τὴν Ἀττικὴν· διότι οὗτοι ἐστεροῦντο πλοίων, ἂν δὲ ᾔθελον διὰ ξηρᾶς νὰ μεταβῶσιν, ἔπρεπε νὰ διέλθωσι μεγίστην ἔκτασιν χωρῶν ἀγνώστων, διατεμονομένων ὑπὸ ὄρεων ὑψηλῶν, ποταμῶν εὐρέων καὶ χειμάρρων ὀρμητικῶν, ὠφείλον σὺν ἅμα καὶ κατὰ πᾶν βῆμα νὰ συμπλέκωνται πρὸς νέους ἐχθρούς. Τούτων λοιπὸν ἔνεκα ἠρνήσαντο ὀριστικῶς νὰ παραδεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἄφησαν τὸ πρᾶγμα ἐκ-

κρεμές, μέχρις οὗ περιστάσεις ἀπροσδόκητοι ἤθελον διευκολύνει τὴν ἐν Ἀττικῇ μετάβασιν των.

Ἡ ἐν Κασσανδρείᾳ διατριβὴ τῶν Καταλάνων οὐδὲν ἕτερον ἀποτέλεσμα ἔσχεν εἰ μὴ τὴν καταστροφὴν τῆς τε πόλεως ταύτης καὶ τῶν γειτνιαζουσῶν. Οἱ κάτοικοι, φεύγοντες ἀλλαχόσε, παρήτουν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς ἀμπέλους αὐτῶν, ἐντὸς δὲ μικροῦ ἐπῆλθε σιτοδεία φρικώδης καὶ σπάνις τροφῶν καθ' ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν. Καὶ λοιπὸν οἱ Καταλάνοι βλέποντες ὅτι δὲν ἠδύναντο περισσότερον νὰ παρατείνωσι τὴν αὐτόσε διαμονὴν των, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐποφθαλμιῶντες τὴν Θεσσαλονίκην, ἐν τῇ ὁποία ἐνόμιζον ὅτι ἔβριθε πλοῦτος πολὺς, καθ' ὅσον μάλιστα ταύτην κατῴκουν ἀπὸ τινος ἢ τε σύζυγος τοῦ Ἀνδρόνικου Εἰρήνη, καὶ ἡ τοῦ Μιχαὴλ Μαρία μετὰ τῶν αὐτῶν αὐτῶν, ἀπεφάσισαν νὰ προσβάλωσι, καί, εἰ δυνατόν κατακτήσωσι τὴν πόλιν ἐκείνην. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ὁμοίως, πιστῶς παρακολουθῶν τὰ διαβήματα τῶν Καταλάνων, ἔλαβε πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα ὅπως ματαιώσῃ τοὺς σκοποὺς των ὅθεν πέμψας πρῶτον μὲν ἔκτισε περὶ τὴν Χριστούπολιν μακρὸν τεῖχος ἀπὸ τῆς θαλάσσης μέχρι τῆς παρωνυχίας τοῦ παρακειμένου ὄρους, ἐπομένως δὲ ἔστειλε στρατηγούς δοκίμους μὲ διαταγὴν νὰ στρατολογήσωσιν ἐν Μακεδονίᾳ, νὰ ὀχυρώσωσι τὰς διαφόρους πόλεις καὶ νὰ κατᾶσχωσι ὅλα τῆς γῆς τὰ προϊόντα, ὥστε οἱ ἐχθροὶ νὰ πάθωσιν ἔλλειψιν τροφῶν.

Ἀρχομένου τοῦ ἔαρος τοῦ 1309 οἱ Καταλάνοι ἄραντες ἐκ Κασσανδρείας, οἱ μὲν ὑλίσθησαν ἐγγὺς τῶν τῆς Θεσσαλονίκης προαστείων, οἱ δὲ ἐξῆλθον ἐπὶ λείαν· εὐρόντες ὁμοίως τὴν μὲν χώραν ἅπασαν ἔρημον κατοίκων, ποιμνίων καὶ βουκολίων, τὰς δὲ πόλεις καλῶς ὠχυρωμένας διὰ πολυαριθμῶν στρατιωτῶν, ἤρξαντο νὰ ἀποδειλιώσωσι, καὶ πρὸς στιγμὴν ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Θράκην· ἀλλ' ἐπειδὴ παρὰ κατασκόπων

εἶχον μάθει· ὅτι ἐν τῇ ἐπιστροφῇ των πιθανὸν ἦτο νὰ ἀπαντήσωσι περισσοτέρας δυσχερείας, παρ' ἐὰν ἔβαινον πρὸς τὰ πρόσω, ἐκόντες ἄκοντες ἀπεφάσισαν νὰ προχωρήσωσιν. Ἀφ' ἑτέρου πιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ μανθάνοντες ὅτι ἐναντίον των εἶχον συνασπισθῆ Θετταλοὶ καὶ Ἀκαρῶνες, Ἰλλυριοὶ καὶ Τριβαλοὶ, εὖρον, συνδιασκεφθέντες πρὸς ἀλλήλους, φρόνιμον νὰ διέλθωσι ἐν τάχει τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰσέλθωσιν εἰς Θετταλίαν, καὶ μὴ περιμένωσι· μέχρι οὗ ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν στερήσεων καταστραφῶσι: Ὅθεν ἀποπειραθέντες εἰς μάτην νὰ καταλάβωσι τὴν Θεσσαλονίκην, ἀνεχώρησαν ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἔφθασαν εἰς τὰ πρὸ τῆς Θετταλίας ὄρη, τὸν Ὀλυμπον, τὴν Ὀσσαν καὶ τὸ Πήλειον· στρατοπεδεύσαντες δὲ εἰς τὴν μαγευτικὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν ἐδῆλουν ἅπασαν τὴν χώραν, ἐξ ἀρπαγῶν καὶ ἐκ κλοπῶν ζῶντες·

Ἰκανὸν χρόνον αὐτόσε παραμειναντες οἱ Καταλάνοι, κατέλιπον ἀκολούθως τὰ Τέμπη, καὶ προῦχώρησαν πρὸς τὸ ἐνδότερον τῆς Θεσσαλίας, ἐνθα εὐρόντες ἀγαθὴν καὶ πλοία γῆν, διέφθειρον ὅσα ὑπῆρχον ἐκτὸς τειχῶν μηδενὸς ἀντιτασσομένου, κατ' αὐτῶν. Ὁ αὐτόσε διέπων τὴν ἀρχὴν Ἰωάννης Ἀγγελος Δούκας, ὅστις εἶχε σύζυγον Εἰρήνην τὴν νόθον θυγατέρα τοῦ Ἀνδρονίκου, διετέλει εἰς διάστασιν πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις ἔπασχε καὶ ἐξ ὀδυνῶς νόσου· ἰδὼν λοιπὸν τοὺς Καταλάνους, δίκην φλογὸς ἐπελθόντας καὶ νεμομένους τὴν χώραν, μὴ ἔχων δὲ ἀρκούσας δυνάμεις ὅπως τοὺς πολεμήσῃ, εὖρε συμφερότερον νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτῶν εἰς διαπραγματεύσεις, ἵνα εἰ δυνατόν, τοὺς ἀποπέμψῃ εὐσχήμως. Ὅθεν τοῖς προσέφερε μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ καὶ τοῖς προέτεινε νὰ τοῖς δώσῃ πομπούς, οἵτινες νὰ τοὺς ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ Βοιωτίαν, ἥτις, καθ' ἃ τοῖς ἔλεγεν, ἦτο χώρα ἀβρὰ καὶ εὐκαρπος, πολλὰς κεκτημένη τὰς χάριτας καὶ πάσης ἄλλης.

ἐπιτηδειότερα πρὸς οἰκησιν. Ἡ πρότασις αὕτη ἐφάνη ἀρεστὴ εἰς τοὺς Καταλάνους, εὐρίσκοντας προτιμώτερον ἐν εἰρήνῃ νὰ ἀπέλθωσιν, ἢ νὰ διακινδυνεύσωσι τὸ μέλλον των, πολεμοῦντες εἰς τόπους ἀγνώστους, πολλὰς ἔχοντας τὰς δυσχωρίας καὶ φύσει καὶ τέχνῃ ὀχυροῦς.

*Αραντες λοιπὸν ἐκείθεν, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἔλαβον καὶ χρήματα καὶ ὁδηγοὺς παρὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀγγελου Δούκα, διήλθον τὰς Θερμοπύλας, καὶ παρακολουθοῦντες τὸν ροῦν τοῦ Κηφισσοῦ ποταμοῦ, ὅστις τὰς πηγὰς λαμβάνει ἐκ τοῦ Παρνασσοῦ, ἐστρατοπέδευσαν περὶ τὴν Δοκρίδα, πρόθεσιν ἔχοντες νὰ ἐγκαταμείνωσιν αὐτόσε μέχρι τοῦ ἐπιόντος ἔαρος. Ὁ δούξ τῶν Ἀθηνῶν Γωτιέρος, κατὰ τοὺς ἐξ Ἑσπερίας συγγραφεῖς, μαθὼν τὴν εἰς τὰ σύνορά του ἔλευσιν τῶν Καταλάνων, πέμψας ἐπανελάβεν αὐτοῖς τὰς προτέρας προτάσεις του καὶ τοὺς ἐπέισε νὰ εἰσέλθωσιν εἰς ὑπηρεσίαν του· ἐπαυξήσας δὲ τῇ προσθήκῃ ἐκείνων, τὰς δυνάμεις του, προσέβαλε τὸν ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας (Βλαχία δὲ τότε ὠνομαζέτο ἅπασα ἡ μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου χώρα) τὸν δεσπότην τῆς Ἄρτας καὶ τοὺς στρατηγούς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Ἀγγελον Παλαιολόγον καὶ τὸν Χαδρηνόν, καὶ ἐνίκησεν αὐτούς, κατακτήσας ὡσεὶ τριάκοντα πόλεις καὶ φρούρια ἐκείνων. Κατὰ τοὺς πολέμους δὲ τούτους, φαίνεται ὅτι καὶ οἱ ἐγγχώριοι ἔλαβον οὐ μικρὸν μέρος, ὡς ἐκ Χρονικοῦ τινος, ἄρτι ὑπὸ Κ. Σάθα ἐκδοθέντος ἐξάγομεν. «Γ-
»στερον γοῦν, λέγει τὸ ἐν λόγῳ Χρονικόν, περνῶντας χρόνια
»πολλά, ἤρθασι γραφαὶς καὶ χρυσόβουλλα ἀπὸ τὸ χεῖρι τοῦ
»Βασιλέα, λέγωντας πῶς κουρσάροι περίσσοι καὶ φοβεροί, ποῦ
»τοὺς ἐλέγασι Ταραγωνάταις, μετ' ἄρματα καὶ φουσάτα διαλε-
»χτὰ ἤρθασι νὰ ἐπάρωσι ταῖς χώραις τοῦ Βασιλέα· καὶ ὁ Βα-
»σιλέας ἔστωντας καὶ νὰ πάρῃ σὲ μεγάλο φόβον αὐτοὺς τοὺς
»πειράταις, ἔστειλε γραφαὶς καὶ μπουλετικὰ σὲ ὄλαις ταῖς χώ-

« ραις Ρούμελης και Μωρέως, παραγγέλκοντας νά ἀρματωθῶσι
 « ὄλοι, γέροι και νέοι, και νά ἔρθουσι βιαστικά καταπάνου στοὺς
 « κουρσάρους, και ὅποια χώρα ἀκούσῃ τοὺς βασιλικοὺς ὀρισμοὺς
 « και θαστάξῃ ἄρματα ἔς τοὺς Ταραγωνάταις, νά μὴ πλε-
 « ρῶνῃ κἀνένα δόσιμο, και νά κυβερνιέται ἀπὸ κεφαλιοῦ τῆς,
 « πέρνοντας πολλὰ χαρίσματα βασιλικά και χάριαις και δω-
 « ρεαίς. Καὶ ὄλοι ἀκούσασι τοὺς Βασιλικοὺς ὀρισμοὺς και ἀρ-
 « ματωθήκασι ἔως τρεῖς χιλιάδες ψυχομέτρι Ἐπαχιῖταις, Γα-
 « λαξειδιῶταις, Δοιδωρικιῶταις, και ἄλλοι χωριανοὶ και ἐδράμασι
 « καταπάνω ἔς τοὺς κουρσάρους και ἐρχόμενοι ἔς τὸν κάμπο τοῦ
 « Ζητουνοῦ, δὲν ἐσυμφωνήσασι διὰ τοὺς κεφαλάδαις, και ὑ-
 « θριστήκασι ἀδιάντροπα και ὕστερα ἐσκορπισθήκασι, και ὀ-
 « λίγο ἔλειψε νά ἔρθουνε εἰς τὰ χέρια. Καὶ οἱ Γαλαξιῶταις
 « ἐπήγασι, ἔς τὴ δούλευσι τοῦ κύρ Ἀνδρέα τοῦ ἦτανε ἕνας ἀπὸ
 « τοὺς πρώτους κεφαλάδες τοῦ Βασιλέα, και ἐκάμασι δύο πο-
 « λέμους καλοῦς, σκωτόνοντας περιστοὺς κουρσάρους, και ὕστε-
 « ρα ἐσκορπισθήκασι και ἦρθασι ἔς τὸ Γαλαξειδί με πολλὰ δῶρα
 « τοῦ κύρ Ἀνδρονίκου, και ὕστερα οἱ κουρσάροι διὰ τὴν ἀσυμφω-
 « νίαν και ταῖς διχόνοιαις τῶν Γραικῶν ἀνεμπόδιστα ἐμπήκασι
 « και ἐσυλλαβάσασι χώραῖς περισταῖς και τὸ Σάλωνα. » Ἄλλ' ὅτε
 ὁ Γωτιέρος Βριέννιος, νικήτας τοῦ; ἐχθροῦς αὐτοῦ, ἐμεινεν ἠτυχος
 κύριος τῶν κησέων του, τότε ἤρξατο περιφρονῶν τοὺς Καταλά-
 νους, μὴ ἐκπληρῶν τὰς πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεις του, και παντοιο-
 τρόπως παραπεκρινῶν αὐτούς· ἐντεῦθεν δὲ ἐπήγασεν ἡ ἀφορ-
 μὴ τοῦ πολέμου, ὅστις ἐπήνεγκε τὸν θάνατον τοῦ δουκός,
 και τὴν καταστροφὴν τῆς κυριαρχίας τῆς οἰκογενείας του.

Ὁ Βυζαντινὸς ἱστοριογράφος Νικήτας, οὐδόλως μνημονεύων
 τῆς μεταξὺ Καταλάνων και τοῦ δουκός γενομένης συμμαχίας,
 ἀλλοετρόπως ἀρηγεῖται τὴν ἀφορμὴν τοῦ πολέμου ἐκείνου,
 ὅτε, λέγει, ὁ τῆν τῶν Ἀθηνῶν και Θεσῶν διέπων ἀρχὴν, ἐμα-

θε τὴν ἔφοδον τῶν πολεμίων, συμποσομένων εἰς τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἵππεις, καὶ εἰς τετρακισχιλίους πεζούς, οὐχὶ μόνον ἠρνήθη νὰ τοῖς παραχωρήσῃ, αἰτήσασι, τὴν διὰ τοῦ κράτους του διάβασιν, ἀλλὰ μακρὰν τὴν ὄφρυν διὰ τῆς γλώττης ἐπιδειξάμενος, καὶ μυκτηρίζων αὐτούς ὡς ἀναξίους πάσης προσοχῆς, τοὺς ἠπέιλυσεν, ὅτι ἐὰν δὲν ἔφυγον οἰκειοθελῶς, ἤθελε διὰ τῆς βίας τοὺς ἐκδιώξει· ταῦτοχρόνως δὲ ἤρξατο παρασκευαζόμενος ὅπως ἐκτελέσῃ τὴν ἀπειλήν του. Οἱ Καταλάνοι, βλέποντες αὐτὸν ἐτοιμαζόμενον, κατέλαβον τὸ πεδῖον τῆς Βοιωτίας, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν περιμείνωσιν ἐκεῖ ἵνα πολεμήσωσι· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠδύναντο νὰ παρατάξωσιν ὅσους ὁ Γωτιέρος στρατιώτας, μετεχειρίσθησαν τὸ ἐπόμενον μηχανήμα. Περιταφρεύσαντες τὰς διώρυγας τοῦ ποταμοῦ, μέτεβαλον ἅπασαν τὴν πεδιάδα εἰς ἔλος, ἄβατον καὶ εἰς ἵππους καὶ εἰς ἀνθρώπους ἀκόμη· τὸ δὲ ἔλος ἐκεῖνο, μηνὸς Μαΐου ὄντος, ἄφησαν νὰ καλυφθῇ ἀπὸ χλόης, ὥστε καθίστατο ἀθέατον εἰς πάντα ὄφθαλμόν.

Μετ' οὐ πολὺ (15 Μαρτίου 1309) ἐπέστη ὁ δούξ τῶν Ἀθηναίων, πολὺν ἐπαγόμενος στρατόν, συγκεκροτημένον ἐκ τε Θηβαίων καὶ Ἀθηναίων καὶ Πλαταιέων, καὶ ὅσοι τῶν Λοκρῶν, Φωκέων καὶ Μεγαρέων ὑπῆρχον ἐπίλεκτοι, ἐν συνόλῳ ἐξ ἑξακισχιλίων καὶ τετρακοσίων ἵππέων καὶ ἐξ ὀκτακισχιλίων πεζῶν. Ὁ δὲ Μουντάνερ λέγει ὅτι ὁ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων στρατὸς συνέκειτο ἐξ εἰκοσιτεσσάρων χιλιάδων Γραικῶν καὶ ἐξ ἑπτακοσίων ἵπποτῶν Φράγκων, οὓς εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ οἵτινες ἐλογίζοντο ὡς οἱ ἀριστοὶ τῶν στρατιωτῶν του. Ὅπως ποτ' ἂν ᾔ, ὁ δούξ παραφερόμενος ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς ἀλαζονίας του, διέταξε τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες ἐκείθεν τοῦ κεκρυμμένου ἔλους ἔμενον παρατεταγμένοι· ἵνα δὲ ἐμπνεύσῃ θάρρος εἰς τοὺς στρατιώτας του,

πρῶτος μετὰ τοῦ ἵππικου ὤρμησεν ἐπ' ἐκείνους, Ἄλλὰ πρὶν ἢ ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον τοῦ πεδίου, οἱ ἵπποι, ὥσπερ στερρῶ τινι πεδηθέντες δεσμῶ, οἱ μὲν μετὰ τῶν ἵππων ἐκυλλόντο εἰς τὸν πηλόν, οἱ δὲ τοὺς ἵππους ρίψαντες περιεπλανῶντο τῆδε κακείσε, καὶ ἄλλοι τοὺς πόδας συγκαταχῶσαντες, ἴσταντο ἀκίνητοι ὡς ἀνδριάντες, ἔχοντες ἐπ' αὐτῶν τοὺς ἀναβάτας. Τότε οἱ Ἀλμογάβαροι ἤρξαντο ρίπτοντες κατὰ τῶν στρατιωτῶν τοῦ δουκὸς πλῆθος βελῶν, καὶ πλησιάσαντες τοὺς κατέσφαζαν, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ δύνανται νὰ υπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς, ἅτε εἰς τὸν βόρβορον κεχωσμένοι. Ὁ δούξ καὶ πάντες οἱ Φράγχοι ἱππῆται ἐφονεύθησαν τότε, πλὴν δύο, τοῦ ἐκ Βεράνης Βονιφατίου τριάρχου τῆς Βύβοιας, καὶ τοῦ ἐκ Ρουσιλλῶνος ἱππότου Ρογήρου δὲ Ἀώρ, οἵτινες ὑπηρεσίας ἄλλοτε προσενεγκόντες τοῖς Καταλάνοις, ἐσώθησαν. Τὸ δὲ γρονικὸν τοῦ Μωρέως οὕτως ἀφηγεῖται τὰ κατὰ τὸν Γωτιέρον καὶ τοὺς Καταλάνους.

Καὶ ἀφ' οὗτου ἐπέραςε καιρὸς, ἐδιέβησαν καὶ χρόνι
καὶ ἀπόθανεν ὁ μισὲρ Γῆς, τὸ ἐπίκλην ντὲ Δαρρότζε,
ὁ μέγας κύρης, σὲ λαλῶ, τῶν Ἀθηνῶν ὁ δοῦκας,
ἐξέπεσεν ὁ τόπος του καὶ ἡ ἀφεντεία, ὅπου εἶχε,
τοῦ κόντου Γαλιτέρη, τοῦ υἱοῦ ἐκείνου τοῦ κόντε Οὐγγου,
(ἐκείνου γὰρ τοῦ ἐπαινετοῦ στρατιώτου ὅπου σὲ λέγω)
ὅστις ἦτον ἐξάδελφος τοῦ μισὲρ Γῆ ἐκείνου,
καὶ ὡς ἦλθεν καὶ ἐπαράλαβε τὸ μέγαλο κυράτον,
καὶ ἐγίνῃ δοῦκας Ἀθηνῶν, αὐθέντης κληρονόμος,
καὶ ὡς ἤρην ὅτι εἶχασιν ἐλθεῖ ἐτότε οἱ Καταλάνοι,
ὅπου τοὺς ὀνομάζασιν μεγάλην συντροφίαν.
ἐκεῖσε εἰς τὸν Ἀλμίρῶν, ὅπου τοὺς εἶχε φέρει,
ὁ δοῦκας γὰρ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ μισὲρ Γῆς ἐκεῖνος,
εἰς λογισμὸν καὶ συμφωνίαν νὰ ἔλθουν ἔς τὸν Μωραίαν,
τὸν τόπον· νὰ κερδίσωσι, νὰ ἐπάρῃ τὴν αὐθεντείαν,

διὰ τὸν ὁμόζυγον αὐτοῦ, ὅπου ἦτον κληρονόμος,
 ἐκείνην ὅπου ὠνόμαζαν καὶ ἐκράζασιν Μαάταν,
 ὁ πρίγγιπας ὁ Τάραντος ἐκράτει τὸ ἡγονικόν της,
 τὸ πριγγιπάτον Ἀχαϊᾶς μὲ τρόπον ἀδικίας.
 Λοιπὸν ὡς ἤρρηκεν ἐκεῖ μισὲρ Γαλιτέρης ὁ δούκας,
 ὅτι εἶχασιν ἐλθεῖ ἐκείνη ἡ Κουμπανία,
 καὶ εἶχαν μετ' αὐτοὺς ἐνομοῦ Τούρκους χιλίους καὶ πλέον,
 ἐσυμβιβάσθησαν μετ' αὐτοὺς μὲ συμφωνιαῖς μεγάλας
 νὰ μάχωνται τὴν Ρωμανιάν, καὶ τὴν Βλαχίαν ἐπάρου,
 καὶ ὅσον ἐκερδίσασι τοῦ Δομοκοῦ τὸ κάστρον
 ἐπέβησαν εἰς σκάνδαλα καὶ εἰς μάχην γὰρ μεγάλην,
 οἱ Καταλάνοι ἐσύμπεπταν δουλωτικὰ εἰς τὸν δούκαν,
 καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ ἀλαζονιάς, ὡς τὸ ἔχουσι οἱ Φράγκοι,
 ἀπὸ κακῆς του βουλῆς, ὅπου τὸν ἔδωκαν οἱ ἄλλοι,
 ἐβάρθη καὶ ἐπολέμησε, τὸν πόλεμον ἐχάσεν.
 Ἐπιᾶσθη εἰς τὸν πόλεμον, τὴν κεφαλὴν του ἐκόψαν
 ἐπῆραν εἰς τὸν τόπον του, τὸ μέγαλον κυράτον,
 καὶ εἶναι αὐθένταις σήμερον εἰς αὐτὸ ἡ Κουμπανία!
 Ὁ πόλεμος ἐγένετο ἡμέρα γὰρ δευτέρα
 εἰς τὰς δεκαπέντε τοῦ μηνός, ὅπερ τὸν λέγουν Μάρτιον
 ἐν ἔτει τρέχοντος χρόνων τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου
 ἕξη χιλιάδων ἀλλὰ δὴ καὶ ὀκτακοσίων χρόνων,
 καὶ σὺν αὐτοῖς δεκαεπτὰ καὶ τῆς ἰνδίκτου ὀγδόης-
 Μετὰ τὴν νίκην ταύτην οἱ Καταλάνοι, κυριεύσαντες ἀπάσας
 τὰς ἀποσκευὰς τοῦ δούκος, προέβησαν πρὸς τὰς Θήβας, ὧν οἱ
 κάτοικοι εὐθέως τοῖς ἠνοιξάν τὰν πύλας· μικρὸν δ' αὐτόσε
 παραμείναντες, προήλασαν πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἐνθα ἐγένοντο
 κύριοι τῆς πόλεως. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἔχοντες ἀκούσει πολλὰ περὶ
 τῆς ἀγριότητος καὶ τοῦ ἐκδικητικοῦ χαρακτήρος τῶν Κατα-
 λάνων, μηδεμίαν ἀντίστασιν ἐποίησαν, ἀλλ' ἀνεγνώρισαν ὡς

κυρίου των τούς ἐπὶ ἡλύδας, οἴτινες, καταλαβόντες τὴν παρακειμένην χώραν, καὶ νυμφευθέντες τὰς γυναῖκας τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντων Φράγκων, ἀπεκατέστησαν τὴν λεγομένην *Μεγάλην Παρεμβολὴν* (*Grande Compagnie*). Οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτοῖς τυχοῦθαι Τούρκα καὶ Τουρκόπουλοι, βλέποντες ὅτι οἱ Καταλάνοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐγκαταβιῶσσι διὰ παντός ἐν Ἀθήναις, δὲν ἠθέλησαν πλέον νὰ μείνωσι μετ' αὐτῶν ἀλλὰ διαιρεθέντες εἰς δύο μοίρας, οἱ μὲν ὑπὸ τῷ Χαλήλ, οἱ δὲ ὑπὸ τῷ Μελέκ, ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀθηνῶν. Καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῷ Μελέκ, εἰς χιλίους ἱππεῖς καὶ πεντακοσίους πεζοὺς ἀριθμούμενοι, μὴ τολμῶντες νὰ καταφύγῃσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ὃν ἐπανειλημμένως εἶχον ἐξαπατήσει, ἔλαβον ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ κράτῃ τῆς Σερβίας, οἱ δὲ ὑπὸ τῷ Χαλήλ, εἰς χιλίους τριακοσίους ἱππεῖς καὶ ὀκτακοσίους πεζοὺς συμποσοῦμενοί, ἦλθον εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τοὺς Γραικοὺς ὅπως τοὺς διαπεριώσωσιν εἰς Ἀνατολήν. Οἱ Γραικοί, τὸ μὲν ἵνα τοὺς ἐκδικηθῶσι, τὸ δὲ ἵνα γένωνται αὐτοὶ κύριοι τῶν πλουσίων λαφύρων ἐκείνων, ἐφάνησαν εὐδιάθετοι νὰ τοὺς μεταφέρωσι, σκοπὸν ἔχοντες νὰ ἐπιπέσωσιν αἰφνιδίως κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς φονεύσωσιν. Οἱ Τούρκοι ὁμῶς πληροφορηθέντες τοῦτο, ἐξασφαλίσαντες εἰς ὄχυράς θέσεις τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παῖδια των, προσέβαλον ἐξαπίνης τοὺς Βυζαντινοὺς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ διοικουμένου καὶ ἀνυπόπτους στρατοπεδεύοντας, καὶ πλείστους μὲν τῶν στρατιωτῶν των ἠχμαλώτισαν, πλείονας δὲ ἐφόνευσαν, καὶ τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ στρατοπέδου ἐκυρίευσαν. Ἐπὶ δύο δὲ ἔτη ἐξηκολούθουν λυμαινόμενοι καὶ θηροῦντες τὴν χώραν, ἄχρις οὗ ὁ πρωτοστάτωρ Φιλῆς Παλαιολόγος ἐξεδίωξεν αὐτοὺς μέχρι τῆς Χερσονήσου.

Ὅτι οἱ Βυζαντινοὶ στρατοὶ δὲν ἠδύναντο, ἐπέτυχον μετ' οὐ πολὺ νὰ κατορθώσωσιν οἱ Γενουήνσιοι. Ὁ τῶν ἐν Γαλατῇ Γε-

νούνησιον ποτεστάτος, ἐξοπλήσας ὀκτῶ γαλέρας, ἐπλεύσεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ὅπως συνδράμη τὸν Φιλῆν· οἱ Τοῦρκοι, ἀγνοοῦντες ὅτι ἐκεῖνος ἤρχετο ὡς ἐχθρὸς τῶν, καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ διαπεραιωθῶσιν εἰς Ἀσίαν, ἀπυθύνθησαν πρὸς αὐτὸν ἵνα διὰ τῶν πλοίων τῶν τοὺς μεταφέρῃ. Ὁ Γενοῦήσιος συγκατατεθεὶς εἰς τοῦτο, ἀπήτησε παρὰ τῶν Τοῦρκων, ὡς δῆθεν φοβούμενος, νὰ εἰσέλθωσιν ἀνευ ὅπλων εἰς τὰς γαλέρας· αὐτοὶ δὲ ἀποθέμενοι τὰς πανοπλίας τῶν εἰς ἰδιαιτέρας λέμβους, παρέλαβον ὅτι πολύτιμον πρᾶγμα εἶχον καὶ εἰσῆλθον ἀνύποπτοι. Ἄλλ' οἱ Γενοῦήσιοι δολίως ἐπιτεθέντες κατ' αὐτῶν, τοὺς μὲν κατέσφαξαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐξηνδραπόδισαν καὶ ἀλύσει δεδεμένους ἔπεμψαν εἰς Γένουαν καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα. Μετὰ τὴν καταστροφὴν δὲ αὐτῶν, ἀπόβλυτο βαθμιαίως καὶ οὐ περὶ τὴν Καλλιούπολιν ἐγκατεστημένοι Τουρκόπουλοι καὶ Τοῦρκοὶ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατηγῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ.

Τὸ Μέγα Κυράτον τῶν Ἀθηνῶν.

ΕΙΧΕΝ ἤδη πέσει ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἐξ Ἑσπερίας τυχοδιωκτῶν καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ἰουστιανοῦ εἶχε καθῆσει Βαλδουῖνος ὁ κόμης τῆς Φλάνδρας. Οἱ περὶ αὐτὸν βαρῶνοι καὶ κόμητες ἦσαν ἀνυπόμονοι ὅπως δρέψωσι τοὺς καρποὺς τῶν ἀγῶνων τῶν καὶ διανείμωσι πρὸς ἀλλήλους τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας· τοσοῦτῳ δὲ παρεφέροντο ἐκ τοῦ φιλαρπάγου καὶ τῆς δοξομανίας αὐτῶν, ὥστε, πρᾶγμα γελοῖον! ἤβηλον ἀμέσως νὰ ἀναγορευθῶσιν ἡγεμόνες χωρῶν, τὰς ὁποίας δὲν εἶχον εἰσέτι

κατακτήσει. Ὅθεν συμβούλιον ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτήσαντες, ἐν ᾧ παρήσαν δώδεκα Ἐνετοὶ πατρίκιοι καὶ ἰσάριοι ἰππῶται Γάλλοι, διήρσαν δίχα ἅπασαν τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν μεταξὺ τῶν δύο ἔθνων, ἅτινα οἱ εἰκοσιτέσσαρες ἐκεῖνοι ἐξεπροσώπουν· καὶ οἱ μὲν Γάλλοι ἔλαβον τὴν Βιθυνίαν, Ρωμανίαν, Θράκην Θεσσαλονίκην καὶ ἅπασαν τὴν ἀπὸ Θερμοπυλῶν μέχρι Σουνίου Ἑλλάδα, σὺν ταῖς μεγαλειτέραις τῶν νήσων τοῦ ἀρχιπελάγους, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἔλαβον ὡς κληρὸν τὸν πρὸς τοὺς Γραικοὺς καὶ τοὺς Τούρκους, ὑφ' ὧν αἱ πλείσται τῶν χωρῶν αὐτῶν κατεῖχοντο, πόλεμον, τοῖς δ' Ἐνετοῖς ἐδόθησαν αἱ Κυκλάδες καὶ Σποράδες νῆσοι, ἡ ἀνατολικὴ τοῦ Ἀδριατικοῦ παραλία, τὰ τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Βύξεινου Πόντου παράλια, αἱ τοῦ Εὐβρου καὶ τοῦ Βάρδα ὄχθαι, τὰ Ἵψελα, τὸ Διδυμότειχον, ἡ Ἀδριανούπολις καὶ ἕτεραί τινες πόλεις· πρὸς δ' ἐπὶ τούτοις αἱ χῶραι αἱ κείμεναι ἐκεῖθεν τοῦ Βοσπόρου ἀπήρτισαν ἴδιον βασιλεῖον καὶ παρεχωρήθησαν μετὰ τῆς νήσου Κρήτης εἰς Βονιφάτιον τὸν μαρκήσιον τῆς Μουτφεράτης· μὴ ἔχων ὁμοῦς αὐτὸς πλοῖα ὅπως προστατεύῃ τὴν χώραν ταύτην ἐναντίον πάσης θαλασσίας ἐπιδρομῆς, ἐπώλησε μὲν ἀντὶ χρημάτων πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς τὴν Κρήτην, ἀντήλλαξε δέ, κατὰ Μαΐον τοῦ 1204 πάσας τὰς παραχωρηθείσας αὐτῷ χώρας πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς αὐτῆς. Αἱ Ἀσιατικαὶ πάλιν ἐπαρχίαι παρεχωρήθησαν τῷ κόμητι τοῦ Βλοᾶ καὶ τῆς Σάρτρης Λουδοεῖκω, ὅστις προσελάβετο τίτλον δουκὸς Νικαίας καὶ Βιθυνίας.

Μεταβὰς εἰς Θεσσαλονίκην ὁ Βονιφάτιος ἵνα λάβῃ κατοχὴν τοῦ βασιλείου του, κατὰ πρῶτον μὲν, ὡς λέγει Νικήτας ὁ Χωνιάτης, ἔπεκρύψατο τὸ τοῦ τρόπου σκαιωδὲς τε καὶ στρεβλόχειλον· ἀλλ' εἶτα παρομοιωθεὶς τῇ γαλῆ, ἣν διήλεγε τὸ στέαρ παρρησιπεσόν, διεστράνωσεν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν κακεντρέχειαν· ἠκύνθησεν ὅτι οἱ Θεσσαλονικεῖς ἦσαν εὐπρόσοι, καὶ θέλων νὰ οἰ-

κειοποιηθῆ τὰ πλούτη αὐτῶν, ἀπέβαλε πλέον τὸ προσώπειον, καὶ οὐχὶ μόνον χρηματικῶς τοὺς ἐζημίωσεν, ἀλλὰ καὶ τὰς καλλίστας τῶν οἰκιῶν αὐτῶν ἀφελόμενος, τὰς παρεχώρησεν εἰς τοὺς ἀκολουθοῦς του. Μικρὸν ἐν Θεσσαλονίκη μείνας καὶ καταλιπὼν αὐτόσε μετὰ μοίρας στρατοῦ τὴν σύζυγόν του Μαργαρίταν, ἐξῆλθεν αὐτὸς πρὸς ἄλλωσιν τῶν χωρῶν, ὅσαι περὶ Σέρρας καθυπτιάζουσι καὶ τοῖς ὄρεσι τῆς Εὐβοίας μέχρι τῶν Θετταλικῶν Τεμπῶν· κύριος δ' αὐτῶν βαθμηδὸν γενόμενος, ἀπεφάσισε διὰ τῆς Δαρίσσης νὰ εἰσβάλη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ κυριεύσῃ τὴν Πελοπόννησον. Συνηκολούθουν δὲ αὐτῷ καὶ τινες Γραικοί, ἐξ ἐπισήμων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἰκογενειῶν, οἵτινες, ἐκθαμβούμενοι ἐκ τῆς ἐπιπλάστου λαμπρότητος τοῦ γελοιώδους καὶ κατ' ὄνομα αὐτοκράτορος Μανουῆλ, προγονοῦ τοῦ Μαρκεσιου, συνεπομένου τῷ στρατῷ μετὰ βασιλικῶν ἱματίων, ἐξηπάτων τοὺς λαοὺς ἕνα προσφέρωσι τὴν ὑποταγὴν των εἰς αὐτόν, προαγωγοὶ ἔργω τῆς ἰδίας πατρίδος εἰς τὸν μαρκήσιον καὶ τοὺς Φράγκους γενόμενοι.

Ἐκπεριελθὼν τοιουτοτρόπως ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν Γραικῶν τὰ Θετταλικά Τέμπη ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης μαρκήσιος Βονιφάτιος καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν ἐπισήμων ἵπποτῶν ἐν οἷς διεκρίνοντο ὁ Γουλλιέλμος δὲ Σαμπλίτ, ὁ Οὐγος δὲ Κολλεμη, ὁ Ὅθων Δε-Λα-Ρός, ὁ Ἰάκωβος Δάβισνικ, ὁ Βερθόλδος δὲ Κατζίεελβόγεν καὶ ἕτεροι, διέβη τὰ στενὰ τοῦ Ἰθλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης, καὶ κατέλαβε τὴν Δάρισσαν ἅρας δ' ἐκ ταύτης προὔχωρει εἰς τὰ ἔμπροσθεν, χωρὶς μηδεμίαν νὰ ἀπαντᾷ ποῦ ἀντίστασιν, Μόλις περὶ τὰς Θερμοπούλας συνήντησε λόχον τινὰ, ὃν ὁ τῆς Ἀργολίδος ἀπάσης καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ δεσπότης Δέων Σγουρὸς εἶχε πέμψει ὅπως διακωλύσῃ τὴν τοῦ μαρκησιου πρόοδον, ὃ δὲ Σγουρὸς οὗτος πρότερον ἦτο μικρὸς τις ἄρχων τῆς Ναυπλίας· ὠφεληθεὶς δ' ἐκ τῶν περιπετειῶν εἰς ἃς διετέλει τότε ἡ αὐτοκρατορία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐγένε

νετο ἐκ μικροῦ μέγας, καθὼς ἐκ τῶν ὄμβρων γίνονται οἱ χεῖ-
 μαροι καὶ ἐκ τῶν ἀέρων τὰ βίαια κύματα. Ἐν πρώτοις ἐκυρίευσεν
 τὸ Ἄργος καὶ τὴν Κόρινθον, τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς ὁποίας ἀν-
 τιστάντα εἰς τὴν εἰσβολὴν του, συλλαβὸν ἐτύφλωσε καὶ κατὰ
 πετρῶν ἐκρήμισεν, ὕστερον δὲ ἀπετόλμησε καὶ τὴν τῶν Ἀθη-
 νῶν ἄλωσιν. Ὁ δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἀρχιεπίσκοπος Μιχαὴλ
 Χωνιάτης, γνωρίζων τὸ σκληροκάριον τοῦ Σγουροῦ καὶ φοβού-
 μενος τὰς κατὰ τοῦ ποιμνίου του βιαιοπραγίας ἐκείνου, προσε-
 πάθησε διὰ παντός εὐσχήμου τρόπου νὰ τὸν ἀποτρέψῃ τῆς τοι-
 αύτης ἀλώσεως· ἀλλ' ἀμεταπίστου αὐτοῦ μένοντος, ὁ ἀρχιε-
 πίσκοπος Μιχαὴλ συναγαγὼν τοὺς κατοίκους καὶ τὴν ἀκρόπο-
 λιν ὀχυρώσας, τοσοῦτω εὐτόλμως ἀπέκρουσε τοῦ Σγουροῦ τὰς
 προσβολὰς, ὥστε τὸν ἠνάγκασε νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ
 ἀποχωρήσῃ. Ὁ Σγουρὸς τοιοιυτρόπως ἰδὼν ματαιωθείσας τὰς
 προσπαθείας του, ἐδήλωσε τὴν παρακειμένην τῶν Ἀθηνῶν χώραν,
 καὶ ἐλθὼν εἰς τὰς Θήβας, ἐτέλεσε τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ Εὐ-
 δοκίας τῆς χήρας τοῦ στιγμιαίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐ-
 τοκράτορος Ἀλεξίου Δούκα, τοῦ προσεπικαλουμένου Μουρτζού-
 φλου· διέτριβε δὲ αὐτὸς πανηγυρίζων καὶ εὐθυμῶν, ὅτε, πλη-
 ροφορηθεὶς τὴν εἰσβολὴν τοῦ μαρκησίου Βονιρατίου, ἐπεμφε
 στρατιῶτας ἵνα τὸν ἀναχαιτίσωσιν εἰς Θερμοπύλας· ἀλλ' οἱ
 στρατιῶται αὐτοί, μηδὲλως αἰδεσθέντες τὸν ἱερὸν χῶρον καὶ τὰς
 σκιὰς τῶν Τριακοσίων ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἅμα εἶδον τὸν στρα-
 τὸν τῶν Φράγκων, καὶ πρὶν ἢ ἔτι συμπλακῶσι πρὸς αὐτούς.
 Τοιοιυτρόπως αἱ Θῆβαι ἠνέφξαν τὰς πύλας αὐτῶν εἰς τὸν μαρ-
 κῆσιον Βονιράτιον· μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, κατανοοῦντες
 ὅτι πᾶσα μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς παρακειμένης πόλεως ἀντίστα-
 σις ἤθελεν εἶσθαι αὐτόχρημα μωρία, ἔσπευσαν νὰ προσφέρωσι
 τὰς κλεῖς τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν πρὸς τοὺς
 Φράγκους. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ Ἕλλην ἀρχιεπίσκοπος Μιχαὴλ

Κωνιάτης, μὴ θέλων νὰ συγχρωτισθῆ πρὸς ἀλλοφύλους καὶ ἀλλοδόξους καὶ νὰ θεωρηθῆ προδότης τῆς πατρίδος του παρεχώρει μετὰ τριακονταετῆ πνευματικὴν διοίκησιν τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν αὐτοῦ θρόνον εἰς Δακτῖνον ἀρχιερέα, τὸν Βεράρδον, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ ἐκ τῆς συνοδείας τοῦ βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης ἱππότης Ὅθων Δε-Λα Ρὸς (Othon De-La-Roche) ἐλάμβανε παρ' αὐτοῦ ὡς τιμῆριον καὶ ἐνεκαθίστατο μέγας κύριος Ἀθηνῶν καὶ Θεβῶν· διότι ὁ τῶν Ἀθηνῶν ἀρχὼν ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐκαλεῖτο, κατὰ τὸν Γρηγορὰν, μέγας κύριος ἢ πριμμικῆριος, ἐξ οὗ κατὰ παραφθορὰν μέγας κύριος (megas Kyri παρὰ Φράγκοις) καὶ μέγα κυράτορ ἢ ἐπαρχία τῶν Ἀθηνῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῶ διακοσιοστῶ πέμπτῳ, ἡ ἰοστέφανος πόλις, ἡ μήτηρ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἡ ἐστία τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τὸ ἀγλαῖσμα τῆς Ἑλλάδος ἐπιπτεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐξ Ἑσπερίας τυχοδιωκτῶν.

Ὁ δὲ Ὅθων Δε-Λα-Ρὸς ἦτο πλούσιος ἐκ Βουργουνδίας ἱππότης, υἱὸς τοῦ Πόνσου Δε-Λα-Ρὸς, ἀναφερομένου κατὰ τὰ ἔτη 1183-1191 ὡς κόμητος τῆς ἐν Φραγκόμνη κομητείας Δε-Λα-Ρὸς-Οὐκίων ἕτερος τοῦ Πόνσου υἱὸς μνημονεύεται ὁ ὀμῶνυμος αὐτῷ Πόντος κόμης τοῦ Φλαγγιῆ. Ὅτε ἡ φωνὴ Φούλκου, ἐφημερίου τῆς Νεουλῆς, ἀκούσθη προσκαλοῦσα τοὺς Χριστιανοὺς εἰς νέαν κατὰ τῶν δεσποζόντων τῆς ἀγίας Γῆς Μωαμεθανῶν σταυροφορίαν, ὁ Ὅθων ἔσπευσεν ἐν τοῖς πρώτοις νὰ μετάσχη τῆς σταυροφορίας, ἥτις παρσκευάζετο, καὶ ἥτις ἤνοιγεν εὐρὺ στάδιον εἰς τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὸν ἔνθεον μὲν λόγῳ, σατανικὸν δ' ἔργῳ ζῆλον τῶν ἱπποτῶν· ὅθεν ἐπέβη μετὰ πολλῶν ὑποτελῶν του τῶν γαλερῶν, αἵτινες, τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1202 ἀπέπλευσαν ἐξ Ἐνετίας ὅπως διαπεραιώσωσι τοὺς μηχαντᾶς τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν Ἀνατολήν. Μῆρος δ' ἐνεργὸν λαβῶν εἰς ὅλας

τὰς μάχας, αἵτινες ἐπήνεγκον τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρηκολούθησεν, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἵπομεν, τὸν βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης εἰς Ἀθήνας καὶ παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν ὡς τιμᾶριον τὸ μέγα κυράτον τῶν Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν, ἐπὶ τῷ ὄρω ὁμοῦ τοῦ νὰ δίδῃ μάντζε δῆλον ὅτι νὰ ἀναγνωρίζῃ ὡς κυρίαρχον αὐτοῦ καὶ τελεῖ τὸν νενομισμένον φόρον εἰς τὸν Γουλλιέλμον δὲ Σαμπλίτ, ἀναγορευθέντα οὐ πρὸ πολλοῦ πρίγγιπα τῆς Ἀχαΐας, καθ' ἃ τὸ χρονικὸν τοῦ Μωρέως ἀφηγεῖται

Ἐκεῖνος δὲ (ὁ Βονιφάτιος) ὡς εὐγενῆς καὶ ρήγας ὅπου ἦτον τοῦ (᾽Οθωνος) ἔδωκε διὰ χάρισμα τῆς Ἀθηνᾶς τὸ μάντζε· μέγαν κύρην τὸν ἔλεγαν, οὕτως τὸν ὠνομάζαν, ἐκεῖνον ὅπου αὐθέντευεν ἐτότε τὴν Ἀθήναν. . .

Ὁ αὐθέντης δὴ τῆς Ἀθηνᾶς ἐκ τὴν Πουργουνίαν ἦτον. . .

Ἐδραιωθείς ἐν τῷ μεγάλῳ κυράτῳ αὐτοῦ ὁ ᾽Οθων Δε-Ακτὸς ἐπεχείρησε νὰ ἐπαυξήσῃ τὸ κράτος του τῇ προσκτήσει νέων χωρῶν ὅθεν ἐν ἔτι 1212 ἐπολιόρησε τὸ Ἄργος καὶ τὰς παρκειμένας πόλεις καὶ ἐκυρίευσέ τινας αὐτῶν. ἤρξε δὲ τοῦ μεγάλου κυράτου μέχρι τοῦ 1220, ὅτε, ἀποβιώσαντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς Βουργουνδίαν, ὅπως διεκδικήσῃ τὰ ἐπὶ τῶν πατρικῶν κτήσεων κληρονομικὰ αὐτοῦ δικαιώματα· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐκ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἰσαβέλλης θυγατρὸς τοῦ κόμητος τοῦ Ρεύ, δύο τέκνα του Γούης καὶ ᾽Οθων καλούμενα, ἦσαν ἔτι ἀνήλικα καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ κρατήσωσι τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως, διὰ τοῦτο κατέλιπε διάδοχόν του ἐν τῷ μεγάλῳ κυράτῳ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Πόνσου Φλαγγέη υἱὸν καὶ ἴδιον ἀνεψιὸν Γουῆν Φλαγγέην, ὅστις, ἐν ἔτι 1220, ἀνηγορεύθη μέγας κύρις τῶν Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον, ὁ πρίγγιψ τῆς Ἀχαΐας καὶ αὐθέντης τοῦ Μωρέως Γουλλιέλμος δὲ Σαμπλίτ, πληροφορηθεὶς τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του κόμητος τῆς Διβιῶνος, ἀπεφά-

σισε νὰ ἐγκαταλίπη τὰς ἐν Ἀνατολῇ κτήσεις του καὶ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ὅθεν παρήτησε τὴν αὐθεντιάν εἰς τὸν πρωτοστράτορά του Γοδοφρέδον Βιλλαρδουΐνον ἐπὶ τῷ ὄρω ἐὰν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ὁ Γουλλιέλμος μὴ ἐπεμπέ τινα ὅπως λάβῃ ἐπ' ὀνόματί του κατοχὴν τοῦ Μωρέως, τότε νὰ μὲνῃ διὰ παντὸς αὐθέντης ὁ Βολλαρδουΐνος, τοιοῦτοτρόπως ἀναχωρήσαντος τοῦ Γουλλιέλμου εἰς Ἑσπερίαν, καὶ παρελθούσης τῆς ἐνιαυσίας προθεσμίας χωρὶς νὰ ἔλθῃ ἀντιπρόσωπός του εἰς Μωρέα, ὁ Βιλλαρδουΐνος διεδέξατο αὐτὸν ὀριτικῶς ἐν τῇ αὐθεντιᾷ, τῷ ἔτει 1208· τούτου δὲ τὸ ζῆν μετὰ τινα ἔτη (τῷ 1214) ἐκμετρήσαντος αὐθέντης Μωρέως ἐγένετο ὁ υἱὸς του Γοδοφρέδος Β'. Ὁ νέος αὐθέντης, πολεμούμενος ὑπὸ τῶν γειτόνων του ἡγεμονισκῶν, καὶ μὴ ὄν, φαίνεται, ἀρκούντως ἰσχυρὸς ὅπως ἀντεπεξέλη κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, πέμψας πρὸς Ροβέρτον τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῷ ἐπρότεινε νὰ δουλωθῇ *λίγιός του καὶ νὰ κουγεσιτίζουρ τοὺς Ρωμιοὺς μετὰ τὰ γουσατά τωρ ἡνωμένα*, δηλὸν ὅτι νὰ γείνη ὑποτελής του καὶ διὰ τῶν ἡνωμένων στρατῶν των προσβάλωσι καὶ κατακτήσωσι τοὺς Γραικοὺς, ἐὰν ἐκεῖνος τῷ ἐδίδεν εἰς γάμον τὴν ἀδελφὴν του Ἀγνήν Κουρτεναίη. Τὴν πρότασιν ταύτην ἐπωφελεστάτην εὐρών ὁ Ροβέρτος μετέβη εἰς Λάρισσαν ἵνα συνεντευχθῇ μετὰ τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ του· οὗτος δὲ πάλιν διελλῶν ἐκ Θηβῶν καὶ παραλαβὼν τὸν Μέγαν Κύριν τῶν Ἀθηνῶν, κατηνθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς Λάρισσαν καὶ διεπραγματεύθη τὸ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος συνεικισίόν του

Ἀποδιώσαντος ἐν ἔτει 1215 ἀτέκνου τοῦ Γοδοφρέδου Β' αὐθέντης τοῦ Μωρέως ἐγένετο ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γουλλιέλμος Α'. ὁ προσεπικαλούμενος Μακρόδους.

ὅστις πολλὰ ἐξέστηκεν ἄνθρωπος ἐπιδείξιος,
φρόνιμος καὶ κοπιαστῆς εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους

ὅπου νὰ ἐγεννήθησαν εἰς τὸ μέρος Ρωμανίας;
καὶ ἦτον καὶ φιλάνθρωπος, πάντες τὸν ἠγαποῦσαν.

Οὗτος εὐρὼν τὰ φρούρια τῆς Μονεμβασίας, τῆς Κορίνθου, τοῦ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἄργους κατεχόμενα ὑπὸ τῶν Γραικῶν, ἀπεφάσισε παντοιοτρόπως, ἐκδιώκων ἐκείνους, νὰ τὰ καταλάβῃ αὐτός. Ὅθεν συμφωνήσας πρὸς τὴν Ἐνετικὴν Δημοκρατίαν νὰ τῷ χορηγήσῃ τὰ ἀπαιτούμενα πλοῖα, διέταξε τὸν μὲν δοῦκα τῆς Νάξου, τοὺς τριάρχας τῆς Εὐβοίας καὶ τοὺς διοικητὰς τῶν νήσων νὰ ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν μὲ ἄρματα καὶ δύναμιν φουσατοῦ, τὸν δὲ Μέγαν Κύριν τῶν Ἀθηνῶν νὰ πολιορκήσῃ τὴν Κόρινθον. Ὁ Γουῆς Δε-Δα Βός, παραλαβὼν πολυαριθμούς στρατιώτας Φράγκους τε καὶ Ἀθηναίους, κατηυθύνθη πρὸς τὴν Κόρινθον καὶ κτίσας πρὸς ἄρκτον αὐτῆς ὄχυρον φρούριον, ἤρξατο τῆς πολιορκίας στενωῶς δὲ τότε οἱ Κορίνθιοι ἀποκλεισθέντες καὶ ἔλλειψιν τρυφῶν παθόντες, ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσι πρὸς τὸν Μέγαν Κύριν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Γουλλιέλμος ἐκυρίευσεν διὰ τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ του Ἐνετικῶν πλοίων τὰ φρούρια τῆς Μεθώνης, τῆς Κορώνης καὶ τοῦ Ναυπλίου· εὐγλωμονῶν δὲ πρὸς τὸν Μέγαν Κύριν τῶν Ἀθηνῶν, δι' ἣν αὐτὸς συνδρομὴν τῷ προσέφερε πρὸς κατάκτησιν τῆς Κορίνθου, σὺν ἅμα δὲ θέλων νὰ τὸν καταστήσῃ προθυμότερον, ἅτε προτιθέμενος νὰ προσβάλῃ προσεχῶς τὴν Μονεμβασίαν, τῷ ἐδώρησατο κληρονομικῶς τὸ τε Ναύπλιον καὶ τὸ Ἄργος. Ὁ δὲ Μέγας Κύρις, χάριτας πολλὰς τῷ αὐθέντῃ τοῦ Μωρέως ἐπὶ τῇ δωρεᾷ ἐκείνῃ ὁμολογήσας, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ διαχειμῶσῃ αὐτόσε.

Ἐπιστάντος τοῦ ἔαρος, ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως προσεκάλεσεν ἐκ νέου τὸν Μέγαν Κύριν καὶ τοὺς λοιποὺς ὑποτελεῖς του, τοὺς τε δῆλον ὅτι τριάρχους τῆς Εὐβοίας, τὸν δοῦκα τῆς Νάξου καὶ τοὺς διοικητὰς τῶν νήσων ἵνα ἐκστρατεύσωσιν ἐπὶ τὸ φρούριον τῆς Μονεμβασίας. Ὁ δὲ αὐθέντης μετὰ τοῦ Μέγα

Κύρι, στρατολογήσαντες ὄσους ἠδυνήθησαν πλείους στρατιώτας, ἦλθον καὶ παρεκάθησαν εἰς τὸ φρούριον, μὲ ἀπόφασιν νὰ μὴ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια πρὶν ἢ κυριεύσωσιν αὐτό. Οἱ δὲ τῆς Μονεμβασίας κάτοικοι ἀντέταξαν ἐπὶ πολὺν χρόνον πεισμάτωδῃ καὶ ἀπηλπισμένην ἄμυναν· ἀλλ' ἀφ' οὗ, στερηθέντες τροφῶν,

ἐφάγασι καὶ ποντικούς, ὁμοίως καὶ γατία,
τὸ τί νὰ φᾶν οὐκ εἶχασι, μόνον ὁ εἰς τὸν ἄλλον,

ἠναγκάσθησαν μετὰ τριετῆ πολιορκίαν, νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὸν ἀμειλικτότερον τῶν ἐχθρῶν, τὴν πείναν, ὅθεν πέμψαντες τριμελῆ πρεσβείαν πρὸς τοὺς ἐξωθεν παρακαθημένους προσέφερον αὐτοῖς τὰς κλεῖς τῆς πόλεως των. Ὁ δὲ αὐθέντης τοῦ Μωρέως, εὐμενῶς πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Μονεμβασίας φερόμενος, οὐχὶ μόνον συνεχώρησεν αὐτοῖς ἐπὶ τῇ πολυχρονίῳ ἀντιστάσει των, ἀλλὰ καὶ μεγάλας δωρεὰς καὶ προνόμια τοῖς ἐχορήγησεν.

Ἡ Ἑλλάς, πολυειδῶς ὑπὸ τῶν ξένων τυχοδιωκτῶν κατατρυχωμένη, δὲν ἔπαυσε δυστυχῶς οὔσα καὶ τὸ θέατρον τῶν τε ἐμφυλίων διαμαχῶν, εἰς ἃς οἱ ἐγγύριοι ἡγεμονίσκοι ἐξ αἰσθημάτων ἀκορέστου φιλοδοξίας περιτῆρχοντο, καὶ τῶν φρικωδῶς στερῶν γεγονότων ἐξ ὧν ἡ παγκόσμιος ἱστορία ἀναφέρει. Ὁ τῆς Ἀχαΐας πρίγγιψ Θεόδωρος Λάσκαρις ἀποθανὼν, κατέλιπεν ἓνα υἱόν, τὸν Ἰωάννην Λάσκαριν, οὗ τὴν ἀγωγὴν καὶ κηδεμονίαν διὰ τῆς διαθήκης του ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον, ὅστις παρὰ πᾶν δίκαιον, θανατώσας τὸν Ἰωάννην, κατέλαβεν ἀντ' ἐκείνου τὴν ἀρχὴν· ὅτε δὲ ὁ τῆς Ἄρτης δεσπότης Ἄγγελος Καλοῦϊωάννης Κουτρούλης, ὅστις ἦτο ὑποτελὴς τοῦ πρίγγιπος τῆς Ἀχαΐας, ἔμαθε τὸν φόνον τοῦ Ἰωάννου, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὡς κυρίαρχόν του τὸν σφετεριστὴν τῆς ἐξουσίας Μιχαήλ. Ἐντεῦθεν προέκυψε μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν αἰματηρὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβε μέρος καὶ

ὁ Μέγας Κύρις τῶν Ἀθηνῶν Γουλλιέλμος ὑπὲρ τοῦ δεσποτοῦ τῆς Ἀρτης Κουτρούλη ὡς σύμμαχος ἐπὶ μισθῷ αὐτοῦ.

Μετ' οὐ πολὺ νέος ἤρξατο πόλεμος μεταξὺ τοῦ Μεγάλου Ἡσίου καὶ Γουλλιέλμου Α'. αὐθέντου τοῦ Μωρέως καὶ κυρίαρχου αὐτοῦ. Ὁ τελευταῖος οὗτος, ἀλαζονικῶς πως φερόμενος, προσεκάλεσε τὸν Μέγαν Κύριον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Βουδονίτζης, παρὰ ταῖς Θερμοπύλαις ἵνα ἐλθόντες τῷ ποιήσουν ὁμάτζιο, τοὔτέστιν ἀνανεώσωσι τὴν ἔκφρασιν τῆς ὑποταγῆς των. Ἡ ἀπαίτησις αὐτοῦ ἦτο βεβαίως νόμιμος καὶ δικαία, διότι, ὡς ἐν ταῖς πρόσθεν εἶδομεν, ὁ βασιλεὺς τῆς Θεσσαλονίκης μαρκήσιος Βονιράτιο, εἶχε παραχωρήσει εἰς τὸν Ὅθωνα Δε-Λα-Ρὸς τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅμως τοῦ νὰ ἀναγνωρίζῃ κυρίαρχον τοῦ τὸν αὐθέντην τοῦ Μωρέως· τὰ δὲ κυριαρχικὰ ἐπὶ τῶν Ἀθηνῶν δικαιώματα, ἀποβιάσαντος τοῦ Γουλλιέλμου Α'. καὶ τοῦ Γοδοφρέδου, εἶχον περιέλθει εἰς τὸν Γουλλιέλμον Β'. Ἐκτοτε ὅμως, μεταβληθειῶν καὶ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, ὁ Μέγας Κύρις τῶν Ἀθηνῶν καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Βουδονίτζης, ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν ἀπηλλαγμένοι πάσης ὑποτελείας πρὸς τὸν αὐθέντην τοῦ Μωρέως· ἐπομένως, συνεννοηθέντες πρὸς ἀλλήλους, τῷ ἀπήντησαν συμφώνως ὅτι οὔτε τοῦ χρωστοῦν, οὔτε καταδέχονται νὰ τοῦ ποιήσουν ὁμάτζιο διότι ὡς συνάρχοντα ἀπλῶς τὸν γνωρίζουσιν, οὐχὶ δὲ ὡς κυρίαρχον.

Τοιαύτην λαζὼν ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως ἀπάντησιν, ὠργίσθη μεγάλως· συναγαγὼν δὲ τὸ συμβούλιον τοῦ κράτους του, συνδιεσκέφθη περὶ τοῦ πρακτέου. Πάντων ἡ γνώμη ἦτο ὅτι ἔπρεπε νὰ στρατολογήσῃ καὶ νὰ πολεμήσῃ μέχρις ἐξοντώσεως τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀντάρτας καὶ στασιαστὰς· συμμορφούμενος δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, προσεκάλεσε πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν αὐθεντίαν του φλαμπουριάρους (τιμαριώτας ἄρ-

χοντας λόχου ὑποτελών) καθαλαρίους, ἐπισκόπους καὶ φρουράρχους ἵνα συνέλθωσι περὶ τὰς ἀρχὰς Μαΐου τοῦ ἔτους 1253, μετὰ τῶν οἰκείων δυνάμεων εἰς Νίκλι, τὴν παλαιὰν ἴσως Τεγέαν, ὅπως συνεκστρατεύσωσι κατὰ τῶν ἀνταρτῶν.

Τοὺς μεγάλους τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως ἐξοπλισμοὺς ὁ τῶν Ἀθηνῶν Μέγας Κύρις μανθάνων καὶ συναισθανόμενος ὅτι διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων μόνον δὲν ἠδύνατο γὰ ἀντεπεξέλθῃ κατ' αὐτοῦ, ἔλαβεν μὲν αὐτὸς πάντα τὰ πρὸς ἀγῶνα κατάλληλα μέτρα, ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς ὄλους τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του, ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν αὐτῶν κατὰ τὸν πόλεμον ὅστις ἔμελλεν ἐντὸς μικροῦ νὰ ἀρχίσῃ· μεταξὺ δὲ τῶν συγγενῶν του διεκρίνετο ὁ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ Ἰσαβέλλα γαμβρὸς του Γοδοφρέδος, αὐθέντης Καρυταίνης, ἀνὴρ ἀνδρείοτατος καὶ διὰ τοῦ ὀνόματός του ἀπλῶς ἐμπνέων τρόμον τοῖς πᾶσι. Πρὸς τοῦτον ἰδίως ἀπηυθύνθη ὁ Μέγας Κύρις, ὑπομνηστικῶς τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαν συγγένειαν καὶ ζητῶν τὴν ἐπικοῦρίαν του.

Ὁ Γοδοφρέδος, ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ του ἐκλιπαρούμενος, ὅπως μετάσχη τοῦ ἀγῶνος, ἐπὶ πολὺ ἐδίστασεν ἂν ἔπρεπε νὰ πράξῃ τοῦτο, καθ' ὅσον ἦτο υἱὸς τῆς ἀδελφῆς καὶ ἐπομένως ἀνεψιὸς πρῶτος τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως· εἴτε ὁμως ὑπὸ τῆς γυναικὸς του παρακελευόμενος, εἴτε ὑπὸ φιλοδόξων σκοπῶν ἐλαυνόμενος, ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχην του πρὸς τὴν τοῦ πενθεροῦ του Μέγα Κυρίου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐκπύρξῃ ἀναφανδὸν κατὰ τοῦ θεοῦ. Ὅθεν, συναγαγὼν ὅσους ἠδυνήθη νὰ διαθῆσῃ πλείους στρατιώτας, μετέβη εἰς Θήβας, ἔνθα εὗρε τὸν Μέγαν Κύριον στρατολογοῦντα ἐπ' ἴσης· ἀμφότεροι τότε παρεδόθησαν εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐθυμίαν, πολλὰ ἐκ τοῦ μέλλοντος ἀπεκδεχόμενοι.

Τὴν ἑνοχον καὶ προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ ὁ

αυθέντης τοῦ Μωρέως πληροφορηθείς, κατελήφθη ὑπὸ θλίψεως ἄμα καὶ ἀγανακτήσεως· ὑπὸ θλίψεως μὲν, διότι ὁ τῆς Καρυταίνης αὐθήντης ἦτο στενὸς συγγενῆς του καὶ ἐφημιζέτο ἐπὲ μεγάλαις πολεμικαῖς ἀρεταῖς, ὑπ' ἀγανακτήσεως δέ, διότι ὁ Γοδοφρέδος ἐγένετο παραβάτης τῶν ὅρκων του καὶ τῆς ὀφειλομένης πρὸς αὐτὸν πίστεως. Ἐκδίκησιν λοιπὸν πνέων, ἐσύναξε τὸν στρατὸν αὐτοῦ καὶ ἐκστρατεύσας, διήλθε τὸ στενὸν τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Μεγάρων καὶ κατέκτησεν ὅλην τὴν παρακειμένην χώραν.

Τὴν πρόσδοκον τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως ὁ τῶν Ἀθηῶν Μέγας Κύρις, μαθὼν καὶ θέλων νὰ τὸν προσβάλη πρὶν ἢ φθάσῃ ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Ἀθηῶν, παρέλαβε τὸν στρατὸν του καὶ κατηθύθη πρὸς συνάντησίν του· συνώδευον δ' αὐτόν, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ του, ὁ μισερ Νικόλαος δε-Σαιντ-Ομέρ, ἀρχὼν τῶν Θηβῶν, ὁ τῶν Σαλόνων αὐθέντης Θωμᾶς, οἱ τρίαρχοι τῆς Εἰδοίχς καὶ ὁ μαρκήσιος τῆς Βουδονίτζης. Οἱ δύο στρατοὶ, συναντηθέντες περὶ τὸ ὄρο; Καρύδιον ἤρξαντο τοῦ πολέμου μετὰ μεγάλου πείσματος. Ἐρ' ἰκανὰς ὥρας ἡ μάχη ἦτο ἀμείροπος· ἐπὶ τέλους ὁμῶς οἱ περὶ τὸν Μέγαν Κύριν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν· καὶ οὗτος δέ, ἀφ' οὗ πολλοὺς ἀπέβαλε, σερφέντας καὶ καθαλλαρῖους ἠναγκάσθη κατεσπευσμένως καὶ κατῆσχυμένος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Θήβας.

Νικητὴς ὁ τοῦ Μωρέως αὐθέντης ἀναδειχθείς, κατεδίωξεν ἐξ ὀπισθεν τοὺς ἠττηθέντας, καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ κλεισθῶσιν ἐντὸς τῶν Θηβῶν, ἔνθα ἐλθὼν, ἔστησε τὰς σκηνάς του κύκλῳ τῆς πόλεως καὶ ἤρξατο δηῶν καὶ λαφυραγωγῶν τὰ περιχώρα. Οἱ τῶν Θηβῶν πρόκριτοι καὶ ὁ μητροπολίτης, βλέποντες τὴν καταστροφὴν, ἦν προϋξένου οἱ τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως στρατιῶται, προσεπάθησαν νὰ πείσωσι τὸν Μέγαν Κύριν ὅπως συμβιβασθῇ πρὸς τὸν Γουλλιέλμον καὶ ἀπαλλαγῇ

τοιουτοτρόπως ὁ τόπος τῶν δεινῶν τῆς πολιορκίας ἀποτελεσμάτων. Εἰς ἀκροσφαλῆ ὁ Μέγας Κύρις θέσιν διατελῶν, ἠναγκάσθη νὰ ἐνδώσῃ εἰς τῶν προκρίτων καὶ τοῦ μητραπιλῆτου τὰς προτροπὰς· ὅθεν πέμψας πρεσβευτὴν πρὸς τὸν αὐθέντην τοῦ Μωρέως, τὸν παρεκάλεσε νὰ παύσῃ τὴν δῆμωσιν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ· τούτου δὲ γενομένου, ὑπέσχετο ἐνόρκως ὁ Μέγας Κύρις νὰ μεταβῆ ὁ ἴδιος εἰς Νίκλην καὶ τῷ προτφέρῃ τὴν ὑποταγὴν του, σὺν ἅμα δὲ τῷ δώσῃ οἰωνδήποτε ἢ δικαιοσύνην ἤθελεν ἀποφασίσει ἰκανοποιῆσιν, δι' ἣν διεπράξατο ἀπιστίαν. Ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως παρεδέχθη τὰς προτάσεις ταύτας· ἐγγυησαμένων δὲ τῶν *φλαμπουριάρων* περὶ τῆς πιστῆς αὐτῶν ἐκτελέσεως, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἀπεσύρθη ἐκείθεν τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ.

Ἐκπληρῶν τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ καὶ ὁ Μέγας Κύρις, ἀπῆλθεν οὐ πολλῶ ὕστερον ἐκ τῶν Θηβῶν καὶ μετὰ πλουαρίθμου ἐπιτελείου *φλαμπουριάρων* καὶ ἄλλων τιμαριωτῶν μετέβη εἰς Νίκλην, ἐνθα ὁ Γουλλιέλμος τὸν περιέμεεν. Εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ παλατιοῦ ἦσαν συνηγμένοι ὅλοι οἱ ἀρχόντες τῆς αὐθεντίας τοῦ Μωρέως, αἵτινες εἰσαγαγόντες αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ αὐθέντου, ἐρίφθησαν μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ γόνατα τοῦ Γουλλιέλμου ἐκ λιπαροῦντές τον νὰ παράσχη συγγνώμην εἰς τὸν Μέγαν Κύριν· σὺν ἅμα ὁ Μέγας Κύρις ἐν πάσει ταπεινώσει τῷ ἐποίησεν ὀμάττιο καὶ ἐξέφρασε μεταμέλειαν διὰ τὴν παρελθοῦσαν αὐτοῦ διαγωγὴν. Ὅθεν ὁ αὐθέντης, ἰδὼν ἰκανοποιημένην τὴν θέλησιν του καὶ δεχθεὶς τὴν ἁμολογίαν τῆς ὑποτελείας τοῦ τέως ἐχθροῦ του, τῷ ἐσυγχώρησε, τὸν ἠπάσατο εἰς τὸ στόμα, ὅπερ παρὰ τοῖς ἱππότηταις ἦτο σημεῖον εἰρήνης καὶ συνδιαλλαγῆς, καὶ τῷ ἀπένευμε πλείστας ὄσας τιμὰς. Ἐπειδὴ ὁμοως ὁ Μέγας Κύρις, παραβάτης τῆς πρὸς τὸν

κυρίαρχόν του όφειλομένης πίστewς γενόμενος, έδειτο, κατὰ τὰ ίπποτικά τῆς έποχῆς εκείνης έθιμα, έξιλασμοῦ τινος, ό αυθέντης του Μωρέως άνέθετο εις τόν τῆς Γαλλίας βασιλέα Λουδοβίκον, τόν έπικαλούμενον άγιον, να άποφασίση όποία ποιγή έπρεπε να έπιβληθῆ εις τόν πταισάντα· ό δέ Μέγας Κύρις, ύπεσχέθη ένόρκως να μεταβῆ εις Γαλλίαν και, ύποκώπτων εις τήν κρίσιν του Λουδοβίκου, να συμμορφωθῆ κατὰ πάντα πρὸς αὐτήν.

Έξομαλυνθείσης οὕτω πάσης μεταξὺ του Μεγάλου Κυρι τῶν Ἀθηνῶν και του αυθέντος του Μωρέως διενέξεως, οι άρχοντες και οι άρχιερείς προσήγαγον εις τὸ τελευταίον και τόν τῆς Καρυταίνης αυθέντην Γοδοφρέδον, έχοντα βρόχον περι τόν τραχῆλον· πεσόντες δ' εκ νέου εις τὰ γόνατά του, τόν παρεκάλουν να παράσχη και πρὸς αὐτόν συγγνώμην. Ὁ αυθέντης έπί πολὺν χρόνον άντέστη εις τήν παράκλησίν των, άντιτάσσων τὸ μέγα πρὸς αὐτόν σφάλμα του Γοδοφρέδου· έπί τέλους όμως ένέδωκε και συνεχώρησεν αὐτῷ έπί τῷ ὄρω του να ἦναι τέλειος *Μεζιός του* και να αναγνωρίζη τόν αυθέντην ως κυρίαρχον. Ὁ Γοδοφρέδος άσμένως παρεδέχθη ταῦτα, οι δ' έν Θήβαις συνηγμένοι ίππόται, οιονει τιμῶντες αὐτόν, παρεδόθησαν εις ποικίλας διασκεδάσεις και έτέλεσαν άγῶνας τῆς τζούστρας και του *τορμεέ*.

Φεῦ! ἡ Ελλάδα κατὰ πάντα τῷ καιρῷ εκείνῳ διετέλει εις εκπτώσιν. Καί βίος, και ἦθη, και έθιμα, και άγῶνες και γλῶσσα ειχον αποβάλλει τόν ωραίον και άμιγῆ έθνικόν χαρακτήρα, και περιβληθῆ ξενικόν περικάλυμμα. Δέν υπῆρχον πλέον Ἰσθμιά και Νέμεα, δέν υπῆρχον δίσκοι και τέθριππα, οὐδὲ χαρίεσσα του Πινδάρου λύρα έψαλλε τούς άγῶνας τῶν Ὀλυμπιακῶν και τῶν Πυθιονικῶν. Ὀνόματα βαρβαρικά και δυσπρόφερα, ἡ τζούστρα και ό *τορμεές*, υπεμίμνησκον τόν βαρβαρικόν και

δυσβάστακτον ζυγόν, ὑφ' ὃν διετέλει σύμπασα ἡ Ἑλλάς τότε. Τί δὲ ἦτο ἡ τζούστρα ἢ ἡ τζουστρία, ἀκούσομεν τοῦ Γρηγορᾶ λέγοντος. «Μερίζονται κατὰ φυλάς καὶ δήμους καὶ φατρίας» ἔπειτα ὀπλιζοῦσιν ἀφ' ἑκατέρου μέρους ἓνα καὶ ἓνα τῶν βουλομένων τινὰς καὶ πάντα καταφράκτους καθιστῶσιν. Ἐπειτα δόρυ λαβόντες ἑκάτερος ἐν τρισὶν ὀβελίσκοις ἐσκευασμένῃ τῷ ἄκρον, ἐπιπηδῶσιν ἀλλήλοις καὶ ἀπαντῶσιν εὐρώστως καὶ ὠθοῦσιν ἀλλήλους τοῖς δόρασι μετὰ πάνυ γενναίας τῆς ὀρμῆς· καὶ ὁ τοῦ ἵππου καταβαλὼν τὸν ἀντίπαλον στεφανίτης ἀναγορεύεται κλήρω γοῦν καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν τοιαύτην λαγχάνει μονομαχίαν, ὥστε καὶ παρὰ μικρὸν ἦλθε πολλακίς πληγῆναι καιρίαν.» Τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀγὼν, τὸν ὁποῖον

Τὸν παλῆον καιρὸν οἱ νιότεροι ἔπαιζαν, ἐτζουστρίζαν,
εἰς περιβόλια, χαίροντας μὲ ἔμορφα κοράσια.

Ὅποιος δ' ἄρα ἦτο ὁ *Τορτεμέ*, ὅστις καὶ *Τορνές* καὶ *Τορτεμέγτα* ἐλέγετο; «Μερίζονται κἀνταῦθα, προστίθῃσιν ὁ αὐτὸς ἱστορικός, κατὰ φυλάς καὶ δήμους καὶ φατρίας καὶ ὀπλιζοῦνται πάντες ὁμοῦ, καὶ ἀρχαιρεσιῶν γιγνομένων κλήρω λαγχάνουσι τὴν ἡγεμονίαν δύο τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἑκατέρου μέρους ἑκάτερος. Τούτου τοίνυν οὕτω μὲν πρότερον, νῦν δὲ συνεχῶς τελουμένου, συναριθμῶσι γίνεται καὶ ὁ βασιλεὺς τοῖς ὑφ' ἡγεμόσι τεταγμένοις, οἱ ὠδῆτινι στρατιώτη. Καὶ συρρηγνυμένων κατ' ἴσον ἀριθμὸν ἀμφοτέρων τῶν τάξεων μετὰ ροπάλων στερρῶν πείνει τε καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ παίεται ἀφειδῶς· ἀμφοτέροις, ἀνέγκλητον εἶναι σφίσι νόμιμον ἦν. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ἀγῶνος τούτου διάλυσιν, ἀπολαμβάνοντες ἑκάτερα τὰ μέρη τὸν σπῶν αὐτῶν ἡγεμόνα, μεθ' ὧν καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν τῶν ὑποτεταγμένων τάξιν οὐκ ἀπολιμπάνων τυγχάνει, ἄγουσι προπομπεύοντες εὐρύθμως καὶ κατὰ συζυγίαν ἐκ δικαστήματος, ἄχρις οὗ πέπτωκε καταλύειν ἑκάτερον. ἔνθα προπίνων ἐκείνος ἄσπασιν

οίνου κρατήρα, και δεξιάν ἐκάστῳ προτεινών, αἰκάδε ἀπαλ-
λάττεσθαι πάντα κελεύσει.»

Ἐν τούτοις ὁ Μέγας Κύρις τῶν Ἀθηνῶν, ἐπόμενος ἢ ἔδω-
σεν ὑποσχέσει, ἐξώπλισε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1254 δύο κάτερ-
γα, και διεπεραιώθη εἰς Βρεντίσιον τῆς Νεαπόλεως, ἐκεῖθεν δὲ
διὰ ξηρᾶς μετέβη εἰς Παρισίους παρὰ τῷ βασιλεῖ Δουδοβίκῳ
ὅπως ὑποβληθῆ εἰς τὴν κρίσιν του, σὺν ἅμα δὲ και ὁ αὐθέντης
τοῦ Μωρέως ἔπεμψε ἕνα τῶν ἱπποτῶν του μετ' ἐμπεριστατω-
μένης ἐκθέσεως τῶν γενομένων πρὸς τὸν βασιλέα, ἵνα οὗτος ἐν
γνώσει ὧν πασῶν τῶν λεπτομερειῶν και παραβάλλων τὴν κα-
τηγορίαν πρὸς τὴν ὑπεράσπισιν, δικάσῃ: Ὁ Δουδοβίκος ἐκ-
τιμήσας δεόντως τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐθέντου, ἀναθέντος αὐτῷ
τὴν κρίσιν, ἐδέξατο τὸν τε Μέγαν Κύριν και τὸν ἱππότην μετὰ
πλείστης ὄσης φιλοφροσύνης· συγκαλέσας δ' εἰς συμβούλιον
πάντας τοὺς ἐν Παρισίοις ἄρχοντας ἐξέθηκεν αὐτοῖς τὰ γενό-
μενα και ἐζήτησε τὴν περὶ τοῦ πρακτέου γνώμην των. Οἱ
ἄρχοντες ἔφερον εἰς ἀντιπαράστασιν τὸν Μέγαν Κύριν και τὸν
παρὰ τοῦ αὐθέντος τοῦ Μωρέως ἀποσταλέντα ἱππότην· ἀφ' οὗ
δὲ ἤκουσαν ἀμφοτέρων, ὑπέβαλον τὴν γνώμην αὐτῶν εἰς τὸν
βασιλέα. Τότε δ' οὗτος δι' ἐνὸς τῶν βαρῶνων του, ἀνεκοίνωσε
πρὸς τὸν ἱππότην τὴν ἐπομένην ἀπόφασιν. «Ταῦτα ὁ βασι-
λεὺς τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς ὑποβληθείσης αὐτῷ ὑποθέσεως ἀ-
ποφασίζει. Ἄν ὁ Μέγας Κύρις, ὑποσχόμενος προηγουμένως νὰ
ἀναγνωρίζῃ ὡς κυριάρχον του τὸν αὐθέντην τοῦ Μωρέως, ἤθελε
μετὰ ταῦτα ἀθετήσῃ τὸν λόγον του και ἄρει ὄπλα κατ' αὐ-
τοῦ, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἔπρεπε κατὰ τὸν νόμον, νὰ δημιευ-
θῆ ἡ περιουσία του ἅπασα, αὐτὸς δὲ και ἡ οἰκογένειά του
νὰ ἀπογυμνωθῆ πάσης ἀρχῆς και ἐξουσίας, ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ
κυριάρχου του· ἐπειδὴ ὁμως οὐδέποτε ὁ Μέγας Κύρις ὑπεσχέθη
τὸ τοιοῦτο, ὅπως ἐκ τε τῆς ἐκθέσεως τοῦ Μωρέως και ἐκ τῆς

ιδίας του ὁμολογίας ἐμφαίνεται, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δίκαιον γὰ ἐκπέση τῆς ἀξίας του. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀφ' ἑτέρου, καίτοι γνωρίζων ὅτι τὸ μέγα κυράτον τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ παραχώρησιν τοῦ μαρκησίου τῆς Μοντφεράτης καὶ βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης, ἐξήρτητο κυριαρχικῶς ἀπὸ τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, ἐδράξατο τῶν ὄπλων κατ' αὐτοῦ, εἶναι ὁμολογουμένως ἄξιοι ἐπιτημίσεως. Ἄφ' οὗ ὅμως πάλιν, διαταχθεὶς παρὰ τοῦ αὐθέντου νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα, ὑπήκουσε, καὶ ὑποβλήθεις εἰς κόπους καὶ εἰς δαπάνας προσήλθεν ἐκουσίως εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν, διὰ ταῦτα, ἐπαινοῦντες αὐτὸν διὰ τὴν προθυμίαν του, καὶ θεωροῦντες τὸν αὐθέντην τοῦ Μωρέως κατὰ πάντα ἱκανοποιηθέντα, συγχωροῦμεν τῷ Μέγα Κύρι τὸ πταίσμα αὐτοῦ.»

Μηδόλως παραπλησίαν ἐπιεικῆ ἀπόφασιν ὁ Μέγας Κύρις περιμένων, ἐξέφρασε πλείστας ὄσας χάριτας πρὸς τὸν βασιλέα Λουδοβίκον, καὶ ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ ἔγγραφον τὴν κρίσιν. Τοῦτου γενομένου, ὁ βασιλεὺς θέλων νὰ τιμήσῃ τὸν Μέγαν Κύριον, διότι μῆτε κόπων, μῆτε δαπανῶν φεισθεὶς καὶ ἐμπιστευόμενος εἰς τὴν δικαιοσύνην του, δὲν ἐδίστασε νὰ μεταβῇ ἐκ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς Ἀνατολῆς εἰς Παρισίους, τῷ προέτεινε νὰ ζητήσῃ οἰανδήποτε ἤθελε χάριν παρ' αὐτοῦ· ὁ δὲ, ἀντὶ παντὸς ἄλλου, ἐζήτησε νὰ προβιβάσῃ τὸ μέγα κυράτον τῶν Ἀθηνῶν εἰς δουκάτον, ὥστε ἔκτοτε αὐτὸς ἀντὶ τοῦ τίτλου Μεγάλου Κύρι νὰ φέρῃ τὸν τοῦ δουκός. Ὁ Λουδοβίκος συνήνεσεν εἰς τὴν αἴτησιν του, καί, ὅπως τὸν ἐγκαθιδρύσῃ δῆθεν εἰς τὴν νέαν ἀξίαν του, διέταξε νὰ τὸν ἀναβιβάσωσιν ἐπὶ θρόνου ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων. Τοιοῦτοτρόπως τὸ μέγα κυράτον τῶν Ἀθηνῶν, εἰς δουκάτον προβιβάσθην, ἐν ἔτει 1259, ἔλαβε τὴν πρώτην τάξιν μεταξὺ τῶν δώδεκα αὐθεντικῶν εἰς αἷς διήρητο τότε ἡ Ἀχαΐα ὡς ἐξῆς α. τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν. β. τὸ δουκάτον τῆς Ναξίας. γ. δ. ε. οἱ τρεῖς τρίαρχοι τῶν

βαρωνιῶν τῆς Εὐβοίας ς'. ἡ κομητεία καὶ τὸ παλατινάτον τῆς Κεφαλληνίας ζ'. ἡ βαρωνία τῶν Καλαβρῦτων ἠ. ἡ βαρωνία τῆς Πασσάβας (ἐν Τζακωνία πλησίον τῆς Λακεδαιμόνος) θ'. τὸ μαρκησιάτον τῆς παρὰ ταῖς Θερμοπύλαις Βοδοινίτζης, ι. ἡ βαρωνία τῆς Καρυταίνης ια'. ἡ βαρωνία τῶν Πατρῶν, καὶ ιβ'. ἡ βαρωνία τοῦ Μεταγρίφου ἢ Μεταγράφου· πλησίον τῆς Γλαρέντζας.

Καθ' ὃν γρόνον ὁ τῶν Ἀθηνῶν δούξ, (διότι οὕτως ἔκτοτε θέλομεν τὸν ὀνομάζει,) ἔλειπεν εἰς Γαλλίαν, αἱματηρὸς πόλεμος ὑπῆρχε μεταξὺ τοῦ Ἀγγέλου Καλοῖωάννου Κουτρούλη, δεσπότη τοῦ Ἄρτης, καὶ τοῦ Μιχαήλ, δεσπότη τῆς Αἰτωλίας, ὅστις ἀπεπειράθη νὰ ἐκτείνῃ τὸ κράτος του πρὸς βλάβην τῶν δικαιωμάτων τοῦ Κουτρούλη. Ἀνίσχυρος ὁ Ἀγγελος ὡν ὅπως ἀντεπεξέβη μόνος κατὰ τοῦ Μιχαήλ, ἐπέζητησε τὴν συμμαχίαν τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, καὶ τῷ ἐξέδωκεν ἐν ἔτει 1258, τὴν θυγατέρα του Ἄνναν εἰς γάμον· ἐλθόντος δ' αὐτοῦ εἰς ἐπικουρίαν τοῦ πενθεροῦ του, τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτώμενον κυριαρχικῶς δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν ἐχορήγησεν ἱκανὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν ὑπὲρ τοῦ Κουτρούλη. Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Αἰτωλίας δεσπότης δὲν ὤκνησε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ Παλαιολόγου, ὅστις διέταξε τὸν σεβαστοκράτορα Θεόδωρον Δοῦκαν, δεσπότην Βλαχίας νὰ βοηθήσῃ τὸν Μιχαήλ μετὰ Οὐγγρων καὶ Κομάνων μισθοφόρων. Συμπλοκῆς δ' ἐπελθούσης μεταξὺ τῶν δύο στρατῶν ἐν Πελαγονίᾳ, ὁ τοῦ Καλοῖωάννου καὶ τῶν συμμάχων του ὑπέστη δεινὴν ἤτταν, καθ' ἣν πλείστοι μὲν αὐτῶν ἔπεσαν εἰς τὸ πεδίου τῆς μάχης, ὁ δὲ αὐθέντης τοῦ Μωρέως, ὁ τῆς Κορυταίνης καὶ ἄλλοι ἄρχοντες ἠχμαλωτίσθησαν ζῶντες καὶ ἀπήχθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῆς αἰχμαλωσίας πολλὰς προέτεινον τῷ αὐτοκράτορι χρηματικὰς ὠ-

φελείας, πλὴν ἄλλ' ἐκεῖνου, ἀπορρίπτοντος αὐτάς, ἠναγκάσθησαν νὰ τῷ παραχωρήσωσι ἐνόρκως τὰ φρούρια τῆς Μονεμβασίας, τῆς παλαιᾶς Μάνης καὶ τοῦ Μεζιθρά ἢ Μισθρά πλησίον τῆς Λακεδαιμόνος.

Ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος ὑποπτεύων μὴ ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐλεύθεροι ἀφιέμενοι, ἤθελον ἀκολούθως ἀναιρέσει τὰς ἐνόρκους ὑποσχέσεις των, ἐπεμψε, πρὶν ἢ τοὺς ἐλευθερώσῃ, δύο ἀξιωματικούς του μετὰ τοῦ αὐθέντου τῆς Καρυταίνης ἵνα παραλάβῃ τὰ παραχωρούμενα φρούρια ἀπελθόντες δ' οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, διήλθον τὴν Ῥωμανίαν, καὶ ἀφίκοντο εἰς Θήβας, ἐνθα εὔρον τὸν δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν, ἄρτι ἐκ Γαλλίας ἐπιστρέψαντα. Ὅτε ὁ δοῦξ εἶδε τὸν γαμβρόν του, ὃν περιπαθῶς ἠγάπα, τῷ ἀπένειμψε πολὺς φιλοφροσύνας καὶ τὸν ἐξήτασε περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀπουσίαν του γενομένων πληροφορηθεὶς δ' ὅτι, ὅπως ἀπαλλαγῇ ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως καὶ σὺν αὐτῷ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐδέησε νὰ παράχωρηθῶσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ Παλαιολόγον τὰ φρούρια τῆς παλαιᾶς Μάνης, τῆς Μονεμβασίας καὶ τοῦ Μεζιθρά, ἐθλίβῃ μεγάλως καὶ διεκλήρξε πρὸς τὸν αὐθέντην τῆς Καρυταίνης ὅτι ἀπεδοκίμαζε τὴν τοιαύτην σύμβασιν, διότι προέβλεπεν ὅτι, καταλαμβάνων ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ φρούρια ἐκεῖνα, ἤθελε πέμψει στρατοὺς καὶ διώξει τοὺς Φράγκους ἐκ τοῦ Μωρέως.

Μίαν δ' ἐβδομάδα ὁ αὐθέντης τῆς Καρυταίνης καὶ ὁ δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν ἐν Θήβαις διατρίψαντες, ἀνεχώρησαν ἔπειτα ἀμφοτέροι, καὶ, διελθόντες τὴν Κόρινθον, μετέβησαν εἰς Νίκλην. Ἐκεῖ εὔρον τὴν σύζυγον τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως Ἄγγαν καὶ τὰς τῶν λοιπῶν ἀρχόντων τῆς Πελοποννήσου συνηγμένας ἵνα συνδιασκεφθῶσι περὶ τῆς τύχης τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει

αίχμαλώτων συζύγων αὐτῶν· μετὰ τῶν γυναικῶν δ' ἦσαν ὁ τε Λογοθέτης τῆς αὐθεντίας μισερ Ἀβονάρδος καὶ ὁ σύμβουλος μισερ Πέτρος δὲ Δουάκ. Ὅτε δ' αἱ γυναῖκες εἶδον τὸν αὐθέντην τῆς Καρυταίνης καὶ τὸν δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν ἐλθόντας, κατελήφθησαν ὑπὸ ἀφάτου χαρᾶς, ἐκάστη δὲ αὐτῶν ἐσπευσε νὰ ζητήσῃ εἰδήσεις περὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος συζύγου ἢ συγγενοῦς τῆς.

Τότε ὁ αὐθέντης τῆς Καρυταίνης ἤρξατο διηγούμενος ὅτι ὁ αὐθέντης καὶ οἱ φλαμπουριάροι, ἀφ' οὗ κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα ἐξαγοράσωσι τὴν ἐλευθερίαν των ἀντι λύτρων καὶ ἀπέτυχον, ἅτε τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Παλαιολόγου ἀπορρίπτοντος πᾶσαν χρηματικὴν ἐξαγοράν, ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλους νὰ τῷ παραχωρήσωσι τὰ τρία φρούρια τῆς Μονεμβασίας, τῆς Μάνης καὶ τοῦ Μεζιθρᾶ, καὶ ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἤρχετο αὐτὸς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως· πρὸς πίστωσιν δὲ τῶν λόγων του ἐπέδειξε ἐν δακτύλιον μετὰ σφραγίδος τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, ὃν ἐκεῖνος τῷ εἶχε δώσει ὡς σημεῖον αὐθεντικότητος τῆς ἀποστολῆς του. Λαβὼν τότε ὁ τῶν Ἀθηνῶν δοῦξ τὸν λόγον, ἐλάλησεν ὡς ἐξῆς, κατὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως.

Ἀλήθεια ἐν', τὸ ξεύρουσι μικροί τε καὶ μεγάλοι,
 τὸ πῶς ἐσκανδαλίσθηκα μὲ τὸν ἐμὸν αὐθέντην,
 τὸν πρίγγιπα, καὶ ἔλεγα μὲ ἄδικον μ' ἐζήτα,
 λίζιός του διὰ νὰ γενῶ, καὶ νὰ κρατῶ ἀπ' αὐτον,
 τὸν τόπον καὶ τὴν αὐθεντεϊάν, ποῦ ἔχω γονικόν μου,
 καὶ ἄρματα ἐδάσταζα, καὶ ἐπολέμησά τον·
 ἀλλ' ὕστερον ἐγνώρισα ὅτι ἐσφαλα πρὸς αὐτον,
 καὶ ἐπηκα τὴν ἀνταμοιβήν, ὡς τὸ ὤρισεν ἀτός του.
 Εἰς τοῦτο ἀν τύχη νὰ θαρροῦν τινὲς ὅτι κακεῖω,
 τοῦ αὐθέντη μου τοῦ πρίγγιπα δι' αὐτὸ ὁποῦ σᾶς λέγω,
 ἀλλ' εἰς ἀλήθειαν τὸ λαλῶ, κρατεῖτε ἀπὸ μένα,

ὅτι ἂν ἐπάρῃ ὁ βασιλεὺς αὐτὰ τὰ τρία κάστρον,
 τοὺς ὄρκους ὅπου ὤμωσεν οὐδὲν τοὺς θέλει στέρξει,
 τόσα φουσάτα καὶ λαὸν ἐδῶ θέλει ἀποστείλει,
 καὶ ἀπ' ἐδῶ μᾶς θέλουσι διώξει καὶ ἀκληρώσει.
 Λοιπὸν νὰ ἐγνωρίσετε τὴν πίστιν ὅπου ἔχω,
 ἐγὼ μῦθ' ἔς τὴν φυλακὴν, καὶ ὁ πρίγγιπας νὰ ἔβγῃ·
 εἴτ' εἶναι διὰ χρήματα, διὰ χρεῖαν ὑπερπύρων,
 νὰ βάλω ἐγὼ τὸν τόπον μου σημάδι διὰ λογάριν,
 καὶ ἄς πληρωθῇ ἡ ἀγορὰ τοῦ αὐθέντη μου τοῦ λῆζιου.

Ἡ τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηῶν πρότασις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν
 φυλακὴν ἀντὶ τοῦ κυριάρχου τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, καίτοι
 καταδεικνύουσα τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ διάθεσιν, δὲν ἱκανοποιεῖ
 ὅμως τὴν ἐφισταμένην ἀνάγκην· ὅθεν ὁ αὐθέντης τῆς Καρυταί-
 νης, ἀπαντῶν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν σύζυγον
 τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως, εἶπε

Κυρά μου, αὐτὸ ποῦ σὲ λαλεῖ ἐδῶ ὁ Μέγας Κύρις,
 ὅλα τὰ ἐσυντύχαμεν ἐκεῖ εἰς τὴν φυλακὴν μας,
 τοὺς τρόπους καὶ τὰ κίνδυνα, τὰ ἐμποροῦν νὰ ἔλθουν,
 ἀλλ' εἶδαμεν τόσα ἀφιρὸν τοῦ βασιλέως τοῦ πείσμα,
 εἶπαμεν οὕτως ἐνομοῦ καὶ ἐσυμβιβάσαμεν το.

Τὸ κάστρον τῆς Μονοβασιάς, ἤξεύρουν το οἱ πάντες,
 ὁ αὐθέντης μας ὁ πρίγγιπας τὸ ἐκέρδισεν ἀτός του·
 τῆς Μάνης μὲ τοῦ Μεζιθρά ἐκτίσε τα ἐκεῖνος,
 καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἁμαρτιά, κατηγοριὰ μεγάλη,
 ν' ἀπόθανεν εἰς φυλακὴν αὐτὸς καὶ οἱ ἐδικοί του,
 διὰ κάστρον, τὰ ἐκέρδισε καὶ ἔκτισεν ἐκεῖνος.

Ἄς ἔβγῃ ἐκ τὴν φυλακὴν, τὸν πιασμὸν τὸν ἔχει,
 καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Θεὸς τοῦ θέλει βοηθήσει.

νὰ λάβῃ καὶ τὰ κάστρον του νὰ ἐνη ἐδικά του.

Ἐν τούτῳ λέγω πρὸς ἐσᾶς, κρατεῖτε ἀπὸ μένα,

ὅτι διὰ ἄνθρωπον τινά, ὅπου εἶναι εἰς τὸν κόσμον,
οὐδὲ διὰ λόγον καὶ ἀφορμαῖς, ταῖς ἔχει πᾶσα ἕνας,
καὶ ἀφήσω τὸν αὐθέντην μου, ᾗ τὴν φυλακὴν νὰ ἦναι,
τὸν ὀρκισμὸν τὸν ὤρισε, θέλω νὰ τὸν πληρῶσω,
νὰ δώσω γὰρ τὰ κάστηρ του ἐκ τοῦ πειρασμῶν νὰ ἔβγη.

Ἵπολαβῶν ἐκ νέου ὁ δουξ τῶν Ἀθηνῶν, εἶπε ταῦτα, ἀπο-
κρινόμενος πρὸς τοὺς λόγους τοῦ αὐθέντου τῆς Καρυταίνης.

Μὰ τὸν Χριστόν, καλὲ ἀδελφέ, ἀλήθειαν σὲ τὸ λέγω,
ἂν τ' ἔμαθεν ὁ βασιλεύς, νὰ τὸ ἐπληροφορήθη,

τὸ πῶς οὐδὲν τὰ δίδομεν τὰ κάστηρ, τὰ γυρεύει,
οὐδὲν χρῆζει τὸν πρίγγιπα, μὲ ἄλας νὰ τὸν φάγη,
ἀλλὰ νὰ ἐπάρη ὑπέρπυρα καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Καὶ πάλιν λέγω πρὸς σέ, καὶ ἐκράτει το, ὡς θέλεις,
ὅτι ἂν ἐσχόπα ὁ πρίγγιπας τὸ τί ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ,
κάλλιον νὰ ἀπόθανεν ἐκεῖνος μοναξὸς του,

παροῦ νὰ χάσουν οἱ λοιποὶ, οἱ Φράγγκοι τοῦ Μωρέως,
τὰ γονικά τὰ ἐκέρδισαν μὲ κόπον οἱ γονεῖς τους.

Ἵσᾶν ἐποίησε ὁ Χριστός, τὸν θάνατον ἐγεύθη,
διὰ νὰ λυτρώσῃ τὰς ψυχὰς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων,
ἐκ τὴν αἰώνιον κόλασιν ποῦ ὑπάγεσαν οἱ πάντες.

Κάλλιον εἰς ν' ἀπόθανε, παροῦ χίλιοι δι' αὐτόν.

Ἐγὼ ἐξεφφρτόνομαι καὶ λέγω τὴν ἀλήθειαν,

καὶ σύ, ἀδελφέ μου, ποίησον ἐκεῖνο τὸ σ' ὤρισεν.

Μηδὸλως εὐρίσκων ἔντιμον ὁ αὐθέντης τῆς Καρυταίνης νὰ
παραβῆ ὃν ἔδωκεν, ἀναχωρῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὄρκον,
καὶ νὰ διακινδυνεύσῃ σὺν ἅμα τὴν ζωὴν τῶν αἰχμαλώτων,
ἀπέριψε τοὺς λόγους τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν: ὅθεν παρα-
λαβὼν τοὺς συνοδεύοντας αὐτῶ ἀπὸ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος
Μιχαὴλ ἀξιωματικούς, παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ τρία ἐκεῖνα φρού-
ρια. Τοιουτοτρόπως ἠλευθερώθη ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως καὶ οἱ

σὺν αὐτῷ αἰχμαλωτισθέντες, καὶ ἐπέστρεψαν μετ' οὐ πολὺ εἰς Πελοπόννησον.

Ἰκανὸν χρόνον ἐκ τῆς αὐθεντίας αὐτοῦ ἀπουσιάσας ὁ Γουλλιέλμος, ἠθέλησεν ἅμα ἐπανῆλθε, νὰ περιέλθῃ τὰς διαφοροὺς πόλεις αὐτῆς : ὅθεν παραλαβὼν πολλοὺς τιμαριώτας καὶ ἀξιωματικοὺς του, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πρωτεύουσας του καὶ κατηθύνη πρὸς τὸν Μισθρᾶν. Οἱ ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄρτι καταλαβόντες τὸ φρούριον ἐκεῖνο, ἰδόντες μακρόθεν τὸ πλῆθος, ὑπέλαβον ὅτι ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως ἤρχετο ἐπ' αὐτοὺς ἵνα ἐκδιώξῃ τοὺς Γρικικοὺς καὶ ἀνακτήσῃ αὐτὸς τὸ φρούριον· ἔσπευσαν λοιπὸν νὰ ἀναγγεῖλωσι τοῦτο πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ δρόγγου (στενοῦ) τῶν Μελιγγῶν, καὶ πρὸς τὸν ἐν Μονεμβασίᾳ στρατάρχην Καντακουζίνον· ὁ δέ, ἐξοπλίσας ἐν πλοῖον, τὸ ἔστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα εἰδοποιήσῃ τὸν αὐτοκράτορα ὅτι ὁ αὐθέντης παραβᾶς τοὺς ὅρκους του, ἤρξατο μετὰ τῶν φουσατῶν αὐτοῦ νὰ κουρσεύῃ τοὺς τόπους ἐκεῖνου.

Πλήρης ὀργῆς διὰ τὴν παράβασιν ταύτην ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος κατὰ τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως γενόμενος, ἐξαπέστειλε τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ Μακρηνὸν μετὰ τρισχιλίων καὶ πεντακοσίων ἀνδρῶν εἰς Πελοπόννησον ἵνα προσβάλλωσι τὸν ἐπίορκον δῆθεν αὐθέντην, καὶ ματαιώσωσι τοὺς κατακτητικὸς αὐτοῦ σκοποὺς. Ἐν τούτοις ὁ αὐθέντης, μηδεμίαν γῶσιν ἔχων τῶν ἀποδιδομένων αὐτῷ, ἐκθαμβος ἔμεινεν ὅτε, μετ' οὐ πολὺ, ἔμαθε τὸν ἐν Μονεμβασίᾳ κατάπλουν πολλῶν *καρβῶν*, *κατέρρων* καὶ *ταρετῶν* μετ' αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ὅστις, ἀποβᾶς εἰς Λακεδαίμονα, ἤρξατο προσβάλλων καὶ ὑποτάσσων τὰ Βατικὰ, τὴν Τζακωνίαν καὶ ἄλλα μέρη τῆς αὐθεντίας του· ἀγνοῶν δὲ ποῦ νὰ ἀποδώσῃ τὴν τοικύτην τοῦ αὐτοκράτορος πράξιν, ἐπέμψε πάραυτα *μαρτατοφόρους* πρὸς τὸν δούκα τῶν

Ἀθηναίων, πρὸς τοὺς τριάρχους τῆς Εὐβοίας, πρὸς τὸν μαρκήσιον τῆς Βουδονίτζης καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ὑποτελεῖς του, προσκαλῶν αὐτοὺς νὰ ἐτοιμάσωσι τὰ *φουσατά των* καὶ δράσωσι πρὸς βοήθειάν του. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὴ εὐρίσκοντες ἴσως συμφέρον νὰ περιπλακῶσιν εἰς πόλεμον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἤρνήσατο νὰ τῷ ὑπακούσωσιν ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι.

Μεγάλως διὰ τὴν παρακοὴν ταύτην δυσαρεστηθεὶς ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως, ἀλλὰ καὶ ἔχων ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς των, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς Κόρινθον, ὅπως, εἰ δυνατὸν, πείσῃ τὸν δούκα τῶν Ἀθηναίων καὶ τοὺς λοιποὺς ὑποτελεῖς του νὰ σπεύσωσι πρὸς ἐπικουρίαν των. Ἐν ᾧ δ' αὐτός, ἐν Κορίνθῳ διατρίβων, ἤσχολεῖτο περὶ τοῦτο, ὁ ἐπίτροπος, ὃν κατὰ τὴν ἀπουσίαν του κατέλιπεν ἀρχηγὸν τοῦ στρατοῦ του, Ἰωάννης δὲ Κατάβα ἐντυχὼν εἰς *καρφολασία* (ἐστρατοπεδευμένον) ἐν στενῇ τιμῇ κλεισούρᾳ κατὰ τὴν Πρινίτζην τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν, ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐνίκησε κατὰ κράτος, ὥστε ἡ ἐπικουρία τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν λοιπῶν ὑποτελῶν ἀπέβαινε πλέον περιττή· ὅθεν ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια, χαίρων μὲν διότι ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατὸς κατεστράφη, λυπούμενος δὲ διότι δὲν παρευρέθη ὁ ἴδιος κατὰ τὴν καταστροφὴν.

Ὁ δούξ τῶν Ἀθηναίων Γουῆς νυμφευθεὶς ἐν ἔτει 1259 Ἄνγαν τὴν θυγατέρα τοῦ σεβαστοκράτορος καὶ δεσπότη τοῦ Ἀρτίας Θεοδώρου, ἔσχεν ἐξ αὐτῆς μίαν θυγατέρα, τὴν Ἰσαβέλλαν, καὶ δύο υἱοὺς, τὸν Ἰωάννην, ὅστις διεδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὸν Γουλλιέλμον· ἀπεβίωσε δ' ἐν ἔτει 1264 εἰς ἡλικίαν ἐβδομήκοντα πέντε ἢ ἐβδομήκοντα ἕξ ἐτῶν. Τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Βαυσιῶν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ Χρονικοῦ ἐκδόσει, συγχέοντες καὶ ὀνόματα καὶ ἐποχάς, παραλλάσσουν τὸν χρόνον τοῦ θανάτου

τοῦ δουκός, καὶ τὴν Ἰσαβέλλαν οὐχὶ θυγατέρα, ἀλλ' ἀδελφὴν τοῦ Γουῆ λέγουσιν. Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὁμῶς ἐκδόσει ὁ Βουσσών, ἀναδιφῆσας τὰ ἀρχεῖα διαφόρων χωρῶν, ἐδιώρθωσε τὰ ἐσφαλμένα, καθ' ὃν καὶ ἡμεῖς πρὸς εὐκρινῆ κατανόησιν ἐν τοῖς ἐπομένοις παρατιθέμεθα γενεαλογικὸν πίνακα τῆς οἰκογενείας Δε-Λα-Ρός. Κατὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως, ἐν ἔτει 1269 ἀπεβίωσε ὁ τῆς τοῦ δουκός ἀδελφῆς σύζυγος Γοδοφρέδος, αὐθέντης Καρυταίνης, αἱ δὲ κτήσεις αὐτοῦ διεμοιράσθησαν εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν περιῆλθεν εἰς τὸν αὐθέντην τοῦ Μωρέως, τὸ δὲ ἔλαβον ὡς *τουάριρ* (ἀνδρομοίριον) ἡ σύζυγός του Ἰσαβέλλα. Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν τινῶν, ὁ δούξ ἔπεμφε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Οὐγον Βριέννιον, κόμητα Ἀλητίου (Lecce) προτείνων αὐτῷ τὴν χεῖρα τῆς Ἰσαβέλλας, προθύμως δὲ τὴν πρότασιν ἐκείνος δεχθεὶς, μετέβη μετ' οὐ πολὺ εἰς Ἀνδραβίδα, ἔνθα ὑπῆγε καὶ ὁ δούξ εἰς συνάντησίν του. Ἐκεῖ δέ, τῶν διαπραγματεύσεων πέρας λαβουσῶν, συνήφθη ὁ μεταξὺ τοῦ Οὐγου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας γάμος, μεθ' ὃν ὁ κόμης, καταλαβὼν τὰ φρούρια καὶ τὰς χώρας ἃς ἡ σύζυγός του ἐκ τοῦ πρώτου αὐτῆς ἀνδρός, τοῦ αὐθέντου τῆς Καρυταίνης ἐκέκτητο, ἐπέστρεψε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐν Πούλλῃ κομητείαν του. Καὶ ταῦτα μὲν τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως, κατὰ τὰς ἀκριβεστεράς ὁμῶς πληροφορίας, ὡς ἐν τοῖς ἄνω εἴπομεν, ἡ Ἰσαβέλλα, ἦτο θυγάτηρ τοῦ δουκός, καὶ ἐνυμφεύθη τὸν Οὐγον Βριέννιον, τῷ 1280, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτῆς δὲν ἔζη πλέον.

Τὸν Γούην διεδέξατο ὡς δούξ Ἀθηνῶν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, τῷ 1269. Κατ' αὐτοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἐπέμφεν ἵνα τὸν ἐξελάσῃ τῶν Ἀθηνῶν, πολυάριθμον στρατὸν ὑπὸ τὸν Γενουθήσιον Ζαχαρίαν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε προηγουμένως δωρήσει τὴν νῆσον Θάσσον. Ὁ Ζαχαρίας οὗτος ἀποβιβάσας τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς Ὠρέον, κατηυθύνετο πρὸς τὰς Θήβας, ὃ δὲ

δούξ, πληροφορηθείς τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ, συνέλεξεν ὄσους ἡδυνήθη στρατιώτας καὶ μετέβη, καίτοι ἐκ ποδάγρας πάσχων, εἰς συνάντησίν του συμπλοκῆς δὲ γενομένης, ὁ δούξ ἐτραυματίσθη καί, μὴ δυνάμενος ἕνεκα τῆς ποδάγρας αὐτοῦ νὰ φύγη, συνελήφθη αἰχμάλωτος. Πεμφθεὶς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐγένετο παρ' αὐτοῦ λίαν φιλοφρόνως δεκτός, καί. ὀρκισθεὶς πίστιν καὶ ὑποταγήν, ἀφέθη μετ' οὐ πολὺ ἐλεύθερος. Σὺν ἅμα ὁ αὐτοκράτωρ τὸν ἐμνήστευσε πρὸς τὴν θυγατέρα του· ὁ γάμος ὁμως οὐδέποτε ἐγένετο, διότι μάλιστα ὁ Ἰωάννης ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας κατελήφθη ὑπὸ δεινῆς νόσου, ἥτις καὶ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον ἐν ἔτει 1275. Ἀτεκνον τὸν Ἰωάννην ἀποβιώσαντα, διεδέξατο ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γουλλιέλμος, ὅστις ὁμως ὀλίγον χρόνον ἔζησε. Νυμφευθεὶς τῷ 1271 τὴν Ἐλένην, θυγατέρα τοῦ δεσπότη τοῦ Ἡπείρου Ἰωάννου Θεοδώρου Δούκα Κομνηνοῦ, κατέλιπεν ἕνα υἱὸν τὸν Γουίδον. Τὴν Ἐλένην, χήραν ἔδη, ἔλαβεν εἰς δευτέραν σύζυγον ὁ ἐν χηρείᾳ ἐπ' ἔσσι διατελῶν Οὐγος Βριένιος, τὰ δὲ κατὰ τὸν γάμον αὐτὸν ἐκτίθησι οὕτως τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως. Ὁ Οὐγος, λέγει, μαθὼν τὴν ἀποβίωσιν τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν Γουλλιέλμου, ἔσπευσε ἐκ Πούλλης εἰς Θήβας, ἵνα δῆθεν παρηγορήσῃ τὴν χήραν του· ἐπειδὴ ὁμως ἐν χηρείᾳ καὶ αὐτὸς διατελῶν, εἶχε, φαίνεται, εἰς ἴσου ἀνάγκην παρηγορίας, δὲν ἐβράδυνεν ἐπὶ τέλους νὰ ὀρεχθῆ τῆς δουκίσσης καὶ νὰ τῇ προτείνῃ γάμον. . . Ἀλλ' ὡς ἀφήσωμεν τὸν χρονογράφον νὰ λαλήσῃ.

Ἐνταῦθα ἐσυνέβηκεν, ἄκουσον τί ἐγίνη,
ὁ κόντος Οὐγγος ὠρέχθηκεν ἐκεῖνος ντὲ Πριέννη,
εἰς τὴν Πουλιὰν ἐπέρασεν, ἦλθεν εἰς τὸν Μωρέα,
ἀπ' αὐτον ἐδιέβηκεν ὀλόρθα εἰς τὴν Θήβαν,
ὅπως νὰ ἰδῇ τὴν δούκισσαν νὰ τὴν παρηγορήσῃ,

ὅτι ἐχάρησε κοντὰ ἀπαί τὸν μισερ Γουλιάμον,
ἀπὸ τὸν δοῦκα Ἀθηνῶν τὸν γυναικάδελφόν του.
Ἄφ' ὅτου ἔσωσεν ἐκεῖ, εἶδεν ἐσύντυχέ την,
ἐστάθη ἡμέραις ἱκαναῖς, λέγει παρηγορᾶ την.
Τόσον ἐσύντυχαν ὁμοῦ, ὠρέχθη εἰς τὸν ἄλλον,
Μετὰ συμβίβασιν καλὴν ὁ κόντος εὐλογήθη,
τὴν συγγάμβρισάν του σὲ λαλῶ, τοῦ δοῦκα τὴν γυναῖκα,
ἀφ' ὅτου γὰρ ἐσμίξασιν ὡς τὸ ἤφερε τὸ φέρος,
ἐκείνη ἐγγραστρώθηκεν, ἔπηκε θυγατέρα.
Τζαννέταν τὴν ὠνόμασαν, οὕτως τὴν ἐλαλοῦσαν,
ὅσον ἐκαταστάθηκε καὶ ἔφθασε τοῦ νόμου,
ἄνδρα γὰρ τῆς ἐδώκασιν τὸν μισερ Νικολάου,
τὸ ἐπίκλην ἦτο ντὲ Σανοῦς, δοῦκας ἦτον Ἀξίας.
Ποτὲ καλὴν συμβίβασιν οὐκ εἶχασιν οἱ δύο
ἀπὸ ἀμαρτίας ἔγεινε, τέκνον οὐκ ἐποιούσαν,
ν' ἀφήσουν κληρονόμον τους τὸ νὰ τοὺς ἀναπαύσουν
'ς τὸ κάστρον καὶ εἰς τὰ νησιά τὰ εἶχε μισερ Νικόλας.
Ὁ κόντος Οὐγγος ντὲ Πριένε, ἀφ' ὅτου εὐλογήθη,
τὴν δούκαιναν τῶν Ἀθηνῶν, τὸν τόπον ὄλον ἐπῆρε,
τὴν αὐθεντιὰν δὲ ὄλην τοῦ μεγαλοκυράτου.
Διαβόντα δύο χρονιῶν, ἀπόθανεν ἡ κουτέσσα,
ὁ κόντος Οὐγγος ἐδιέβηκε 'ς τὸν τόπον του, τὴν Πούλια.

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχεν ἀποβιώσει τῷ 1278, ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως Γουλλιέλμος χωρὶς νὰ ἀφήσῃ ἄρρενα τέκνα· ὄθεν τὰ ἐπὶ τῆς αὐθεντίας δικαιώματα περιήλθον εἰς Κάρολον τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ Ἀγίου καὶ βασιλέα τῆς Νεαπόλεως. Οὗτος, μὴ δυνάμενος αὐτοπροσώπως νὰ ἐξασκήσῃ τὴν κυριαρχικὴν ἐπὶ τοῦ Μωρέως ἐξουσίαν, ἔστειλε *μπάιλον* εἶπ' οὖν τοποτηρητὴν ἐκεῖ τὸν Ρουγῶ δε-Σουλῆ, ὄν, ἀντικληθέντα, διεδέξατο ὁ δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν

Γουλλιέλμος με τίτλον μπαΐλου βεκαρίου τζενεράλ όλου του πριγκιπάτου. Ὡς τοιοῦτος δὲ διατέλεσεν ἐφ' ὄρου ζωῆς καὶ ἔκτισε τὸ φρούριον τῆς Δημάτρης εἰς τὴν χώραν τῶν Σκορτῶν, τοῦ μεταξὺ δῆλον ὅτι τοῦ ὄρους Χελμοῦ καὶ τοῦ Γαρδικίου βουνώδους τόπου.

Μετὰ τὸν Γουλλιέλμον, δούξ τῶν Ἀθηνῶν ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γουΐδος ἢ Γούης Δε-Λα-Ρός, μείραξ ἔτι ὢν. Οὗτος ἐνηλιξ γενόμενος καὶ ἱππότης ἀναγορευθεὶς, διεπραγματεύθη πρὸς τὴν κυρίαρχον αὐτοῦ Ἰσαβέλλαν, ἡγεμονίδα τοῦ Μωρέως, καὶ ἐμνηστεύθη, τῷ 1304, τὴν θυγατέραν αὐτῆς Ματθίλδην, τὸ ἔβδομον μῶλις τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἔτος ἄγουσαν καὶ μηδέποτε αὐτῷ νυμφευθεῖσαν. Ὁ Γουΐδος, κατὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μωρέως, ὅπερ τὸν συγχέει πρὸς τὸν Γουλλιέλμον, ἦτο καλὸς αὐθέντης καὶ ἀπελάμβανε μεγάλην δόξαν καὶ τιμὴν εἰς τὸ ρηγάτον· ἀλλ' ἦτο ἐκδοτος εἰς τὰς ἡδονάς. Ἀπεβίωσε δὲ κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1308 καὶ ἐτάφη εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Δαφνίου.

Τὸν Γουΐδον, ἄνευ τέκνων οὕτως ἀποβιώσαντα, διεδέξατο ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ Γωτιέρος Βριέννιος, υἱὸς τῆς πρὸς πατρὸς αὐτοῦ θείας Ἰσαβέλλας ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου τῆς, μετὰ τοῦ Οὔγγου Βριεννίου. Ἐπὶ τοῦ δουκὸς αὐτοῦ ἦλθον οἱ Καταλάνοι ἐν Ἀθήναις καὶ ἐκυρίευσαν τὸ Δουκάτον μετὰ τὴν ἐν Βοιωτίᾳ περὶ τὸν Κηφισσὸν μάχην, καθ' ἣν, ὡς εἶδομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, ἔπεσε πολεμῶν καὶ ὁ Γωτιέρος. Νυμφευθεὶς οὗτος τὴν Ἰωάνναν Σατιλλών, ἔσχεν ἐξ αὐτῆς δύο τέκνα τὸν Γωτιέρον Β'. Βριέννιον, περὶ οὗ καταπτέρω θέλομεν εἶπει, καὶ τὴν Ἰσαβέλλαν, ἣτις ἐνυμφεύθη ἐν Γαλλίᾳ τὸν Γωτιέρον δ' Ἐγγυιέν. Ἡ δὲ Ἰωάννα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σύζυγου τῆς, μετέβη εἰς Γαλλίαν, ἐνθα ἀπέθανε, τῷ 1354, καὶ ἐτάφη εἰς τὴν ἐν Τρώῃ ἐκκλησίαν τῶν Ἰακωβίτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ.

Οἱ Καταλάνοι ἐν Ἀθήναις.

ΚΑΤΑΛΑΒΟΝΤΕΣ τοιοῦτοτρόπως τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων οἱ Καταλάνοι καὶ στερούμενοι ἀνδρὸς ὁμοφύλου, ἐξέχοντος τῶν λοιπῶν ἕνεκα τοῦ γένους, τῆς ἀνδρίας ἢ ἄλλων αὐτοῦ ἀρετῶν, διετέλουσιν εἰς ἀπορίαν περὶ τοῦ προσώπου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἀναθέτωσι τὴν ἀρχηγίαν. Βεβαίως δὲν ἐπρόκειτο περὶ παρωνυχίδος· διότι ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀρχηγοῦ ἐξήρτητο ἡ διατήρησις τῶν Καταλάνων ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐξουσίας αὐτῶν· ἄλλως τε κατὰ τὴν ἐκλογὴν, δυνατὸν ἦτο νὰ ἐξεγερθῶσι φιλοδοξίαι καὶ ζηλοτυπία, αἱ ὁποῖαι ἄρδην νὰ κατακρημνίσωσι τὸ μήπω ἐδραιωθὲν οἰκοδόμημα τῆς Καταλανικῆς κυριαρχίας. Σκέψεις λοιπὸν τοιαῦται, ὑπὸ τοῦ κοινῆ συμφέροντος ὑπαγορευόμεναι, ἠνάγκασαν τοὺς Καταλάνους νὰ στρέψωσιν ἐκτὸς αὐτῶν τὰ βλέμματά των καὶ ζητήσωσι ὡς ἀρχηγὸν ξένον τινα.

Ὁ κατὰ τὴν μάχην τῆς Βοιωτίας αἰχμαλωτισθεὶς Βονιφάτιος Βερώνιος, τρίαρχος Εὐβοίας, σύμμαχος τῶν Ἐνετῶν τυγχάνων, ἠδύνατο ὁμολογουμένως νὰ τοῖς συνδράμῃ ἐν τῇ ξένῃ ἐκείνῃ γῆ, μέχρις οὗ ἤθελον παγίωσι τὴν ἐπὶ τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν ἐξουσίαν των· ἀλλ' ὁ Βονιφάτιος, ὑπὸ ἰδιαιτέρων σκέψεων ἐμπορούμενος, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὴν ἀρχηγίαν προσφερομένην αὐτῷ, ὅθεν οἱ Καταλάνοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἀπευθυνθῶσι πρὸς τὸν ἕτερον τῶν αἰχμαλώτων, τὸν ἐκ Ρουσιλλῶνος ἱππότην, Ρογῆρον Δελαοῦρ, καὶ τῷ προτείνωσι τὴν ἀρχηγίαν. Οὗτος ἐφάνη προθυμότερος τοῦ Βονιφατίου ἵνα δεχθῇ τὴν πρότασιν ἐν ἔτει 1310· ὅπως δὲ ἐδραιωθῇ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐνυμφεῦθη τὴν χήραν τοῦ κόμητος τῶν Σαλόνων Θωμᾶ Γ'. ὅστις εἶχε, φαίνεται, φονευθῆ, ὡς καὶ ὁ σύμμαχος αὐτοῦ Γω-

τιέρος, δούξ. Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἐν Βοιωτίᾳ μάχην, μεθ' ἧν οἱ Καταλάνοι κατέλαβον ἐπ' ἴσης τὴν κομητείαν αὐτοῦ.

Κύριοι τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς περὶ αὐτὸ χώρας οἱ Καταλάνοι γενόμενοι, διένειμον μεταξὺ αὐτῶν τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις καὶ φρούρια, ὅσα ἐξήρτηντο ἀπὸ τοῦ δουκάτου, τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐγχωρίων ἀρπάσαντες, ἔλαβον αὐτοί. «Εἰς ἕκαστον, λέγει ὁ Μουγτάνερ, ἐδόθη, ἀναλόγως τῆς καταστάσεώς του γυνὴ τοσοῦτῳ εὐγενῆς, ὥστε δὲν θὰ ἐτόλμα οὐδὲ ὕδωρ νὰ τῇ προσφέρῃ ἄλλοτε ὅπως ἀπονίψῃ τὰς χεῖράς της. Τοιουτοτρόπως ἐξησφάλισαν τὴν θέσιν των καὶ ἐρρύθμισαν τοσοῦτῳ καλῶς τὴν νέαν αὐτῶν ὑπαρξιν, ὥστε ἂν ἐξακολουθῶσι διάγοντες μετὰ τῆς αὐτῆς φρονήσεως, καὶ αὐτὸν καὶ οἱ ἀπόγονοὶ των διὰ παντός θέλουσιν εἶσθαι περιδοξοί.» Ναι, ἤθελον εἶσθαι περιδοξοί, ἂν ἡ δόξα συνίστατο εἰς τὸν σφετερισμὸν ξένων περιουσιῶν καὶ ἀλλοτρίων κτήσεων, ἂν ὁ ἀμάραντος τῆς ὑστεροφημίας στέφανος ἔσπεφε τὰς κεφαλὰς τῶν εἰς τὰς σφαγὰς καὶ εἰς τὴν χύσιν τοῦ αἵματος ἐνασμενιζομένων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Ταμερλάνος ἤθελε λογιζέσθαι ὁ περιδοξότερος τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων κατακτητικῶν ἐθνῶν, ἅτινα ἀπὸ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀσίας ὀρμηθέντα διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου κατέστρεψαν μέγα μέρος τῆς γῆς, ἤθελον μνημονεύεσθαι μετ' ἐγκωμίων μεγίστων ὑπὸ τῆς ἱστορίας. Ἄλλ' ὄχι! ἄλλο ἀπαιτεῖ ἡ δόξα διὰ νὰ περικοσμήσῃ τινά.

Εἶναι ἄρα ἀνάγκη, μεθ' ὅσα ἐν τοῖς πρόσθεν εἶπομεν, νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι Καταλάνοι πανταχοῦ ἐνθεν διῆλθον, ἐφερον τὴν δῆωσιν, τὸν φόνον, τὴν αἰχμαλωσίαν, τὴν καταστροφὴν; Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰ δυστυχήματα ὅσα ὑπέστησαν οἱ τάλαινες κάτοικοι τῶν χωρῶν ἐκείνων; Μέχρι τοῦ νῦν ὑπάρχουσι μέρη τινὰ ἐν Ἑλλάδι, ὡς ἐκ παραδείγματος

ἡ Εὐρώπη, ἐνθα θέλοντες νὰ ἐπιτιμῆσωσι τινα διὰ πράξιν ἀδίκον καὶ παράνομον, λέγουσιν, « αὐτὸ οὔτε οἱ Καταλάνοι τὸ κάμνουν ». Ἐν Ἀκαρνανίᾳ, τὸ ὄνομα Καταλάνοι μέχρι τῆς σήμερον εἶναι ταύτοσημαντον τοῦ θηριώδους, ἀρπαγῆς, κακούργου, καί, ἵνα ὑβρίσωσι τινα ὡς ἀναίσχυντον καὶ εἰς τοὺς φόβους ἐνασμενιζόμενον, τὸν ὀνομάζουσι Καταλάνον. Μέχρι τοῦ νῦν ἐν Τριπόλει τῆς Πελοποννήσου, θέλοντες νὰ εἴπωσι περὶ γυναικὸς ὅτι εἶναι ὀργίλη, χονδροειδῆς καὶ χαλκοπρόσωπος, λέγουσιν ὅτι ὁμοιάζει ἴσταν Κατελάνα. Τὸ δὲ Καταλανικὸν ἐγχειρίδιον εἶναι ταύτοσημαντον τοῦ δολοφονεῖν : Τί δὲ ἄλλο νὰ εἴπωμεν ἀφ' οὗ καὶ αὐτὸς ὁ Ἴσπανὸς ιστοριογράφος Μαριάννης τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπιδραμόντας Καταλάνους ὀνομάζει *ladrones, gente mala y desmandata* ;

Ὁ τῶν Καταλάνων ἀρχηγὸς Ρογῆρος Δελαοῦρ ἐζήσεν ἱκανὰ ἔτη μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ αὐτοῦ δὲ ἀποβιώσαντος, οἱ Καταλάνοι, ἐστερημένοι ἀνδρείου καὶ νοήμονος ἀρχηγοῦ, φοβούμενοι, δὲ μὴ ἡ φιλαρχία γεννήσῃ τὴν μεταξὺ αὐτῶν διαίρεσιν, ἀπεφάσισαν νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἡγεμονίαν Φριδερίκου Β' τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας· ὅθεν πέμψαντες, ἐν ἔτει 1326, πρεσβείαν πρὸς αὐτόν, ἐπρότειναν νὰ τὸν ἀναγνωρίσωσι κυρίαρχόν των καὶ τῶ παραχωρήσωσιν ὅσας κατεῖχον πόλεις καὶ φρούρια, ἂν τοῖς ἐπεμπεν ὡς ἀρχηγὸν ἕνα τῶν υἱῶν του. Προθύμως τὴν τοιαύτην πρότασιν ὁ βασιλεὺς δεχθεὶς, τοῖς ὑπέδειξεν ὡς ἀρχηγὸν τὸν δευτερότοκον υἱόν του Ἰνφάντην Ρογῆρον Μαμφρέδον τὸν Ἀρραγώνιον, πρὸς τὸν ὁποῖον οἱ Καταλάνοι ὤμωσαν παραχρῆμα τὸν ὄρκον τῆς πίστεως ἐν ὀνόματι ἀπάντων τῶν συστρατιωτῶν αὐτῶν· ἐπειδὴ ὁμοίως ὁ Μαμφρέδος ἦτο ἀνήλιξ ἔτι, διότι μόλις διέτρεχε τὸ ὄγδοον ἢ ἕνατον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ὁ βασιλεὺς Φριδερίκος διώρισεν ἐπίτροπόν του τὸν ἱππότην Βερανζέρον δ' Ἐστανόλ,

ἄνδρα καρτερόφυχον καὶ συνετὸν ἵνα διοικήσῃ τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ Ἰνφάντου.

Ἀπελθὼν ἐκ Σικελίας μετὰ τῶν Καταλάνων πρεσβευτῶν καὶ πέντε γαλερῶν ὁ ἱππότης Ἐσταννὸλ κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ· οἱ δὲ ἐν Ἀθήναις Καταλάνοι, πληροφορηθέντες τὴν ἔλευσίν του ἔσπευσαν εἰς προαπάντησίν του καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἐνδειξῶν ἀμυθήτου χαρᾶς. «Ὁ Βερανζέρος Ἐσταννὸλ, λέγει ὁ Μονκάδας, διψήκῃς τὸ κράτος ἐπὶ πολὺν χρόνον καλῶς καὶ φρονίμως, ὡς ἱππότης πεπειραμμένος, καὶ διεπράξατο μεγάλα ἔργα· ἐτακτοποίησε δὲ τὴν μοίραν τοιουτοτρόπως, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἀντισταθῇ καὶ πρὸς μεγάλας ἐτι δυνάμεις, οἷον πρὸς τὸ μαρκησάτον τῆς Βουδονίτζης καὶ πρὸς αὐτὸν ἐτι τὸν αὐτοκράτορα. Οὐχὶ δὲ μόνον κατ' αὐτῶν ἦτο ἰκανὴ νὰ ἀγωνισθῇ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ αὐθέντου τῆς Ἄρτης Ἀγγέλου ἀφ' ἐνὸς καὶ κατὰ τοῦ αὐθέντου τοῦ Μωρέως ἀφ' ἐτέρου. Ὁ Βερανζέρος δ' Ἐσταννὸλ ἐρρῦθμιζε τὰ πράγματα οὕτως, ὥστε πολεμῶν πρὸς ἕνα ἐχθρὸν, εἶχεν ἀνακωχὴν με τοὺς ἄλλους· ὅτε δὲ ἤθελεν ἐξαντλήσει τὸν τόπον πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπολέμει, ἐσυνθηκολόγει τότε πρὸς αὐτὸν καὶ ἤρχιζε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἄλλων. Αὐτὸς ἦτο ὁ τρόπος τῆς ζωῆς τῶν Καταλάνων, διότι ἄνευ πολέμου δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας των.»

Μετὰ τινα χρόνον ἀπεβίωσεν ἐκ νόσου καὶ ὁ ἱππότης δ' Ἐσταννὸλ, οἱ δὲ Καταλάνοι εὐρεθέντες πάλιν ἄνευ ἀρχηγοῦ, ἔστειλαν πρεσβευτὰς πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Σικελίας, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ νὰ ἀναπληρώσῃ δι' ἐτέρου τὸν ἀποβιώσαντα. Ὁ Φριδερίκος μετεκαλέσατο τὸν παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Ἀρραγῶνος καὶ Καταλωνίας ἀνατρεφόμενον νόθον υἱὸν του Ἀλφόνσου Φριδερίκων, καὶ τὸν ἀπέστειλε μετὰ πολυαριθμῶν ἱπποτῶν ἐπὶ δέκα γαλερῶν εἰς Ἀθήνας, ἵνα διοικήσῃ τὸ δουκάτον ἐπ' ὅ-

νόματι τοῦ ἀνήλικος Ἰφάντου Μαμφρέδου. Ὁ δὲ Ἀλφόνσος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἰσπανῶν ἱστορικῶν, ἐδιόκησε τὸν τόπον καλῶς ἀποβιώσαντος δὲ μετ' οὐ πολὺ τοῦ Μαμφρέδου, ἐπιδόξου διοικητοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι Καταλάνικῶν κτήσεων, ὁ βασιλεὺς τῆς Σικελίας διώρισε τὸν Ἀλφόνσον ὀριστικὸν διοικητὴν τῶν Καταλάνων, καὶ ὀνομασθέντα ἔκτοτε δούκα Ἀθηνῶν καὶ Νέων Πατρῶν. Ὁ Ἀλφόνσος ἐνυμφεύθη τὴν Μαρούλην, μονογενῆ θυγατέρα καὶ κληρονόμον τοῦ Βονιφατίου Βερωνίου, αὐθέντου Εὐβοίας, κεκτημένου δὲ καὶ δεκατρία φρούρια ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα οἱ Καταλάνοι πλούσιοι ἐκ συνεχῶν εἰς τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας ἐπιδρομῶν, καί, κατὰ συνέπειαν, ἰσχυροὶ καταστάντες, ἐξέτειναν τὰ ὅρια τοῦ κράτους αὐτῶν πρὸς τὴν Ἄρταν, καὶ συνεστήσαντὸ τὸ φραγκικὸν δουκάτον τῶν Νέων Πατρῶν (Ἵπάτης) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δούκῃ Νεοπατρῶν καὶ Βλαχίας (Ἄρτης) Ἰωάννου Δούκα Β'. Πρὸς τούτοις ἐγένοντο κύριοι ἀπάσης τῆς ἀπὸ Λοκρίδος καὶ Λοιδορικίου μέχρι Φαρσάλλων καὶ Δομοκοῦ χώρας, καὶ παρεχώρησαν εἰς τὸν Γύδωνα Δελφῖνον, βαρῶνον τοῦ Μοντωβάν, τὸ τῆς Θεσσαλονίκης βασίλειον. Ὅθεν ὁ Μαρῖνος Σανοῦτος γράφων τῷ 1325, λέγει τάδε «Παρ' ἀξιοπίστου ἀνδρός, ἐξ Ἑλλάδος ἄρτι ἀφικομένου μαθητῶν ὅτι οἱ Καταλάνοι, ἐκτὸς τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν, ἐκυρίευσαν καὶ κατέχουσι τὴν Ἵπάτην, τὸ Λοιδορικίον, τὸ Σιδερόκαστρον, τὸ Ζητούνιον, τὸ Γαρδίκιον, τὸν Δομοκὸν καὶ τὰ Φέρσαλλα.» Μεταχειριζόμενοι δὲ ὅτε μὲν τὴν λεοντήν, ὅτε δὲ τὴν ἀλωπεκὴν, δὲν ἠμέλησαν νὰ ἐπιδιώξωσι καὶ τὴν τῶν ἐγχωρίων ἡγεμονίσκων συμμαχίαν, πρὸς οὓς καὶ σχέσεις γαμικὰς συνῆψαν· μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἀναφέρεται εἰς ἀρχηγὸς τῶν νυμφευθεῖς τὴν θυγατέρα Μελισσηοῦ τινος, αὐθέντου τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Λυκωρείας.

Ἐν ᾧ τοιοῦτοτρόπως οἱ Καταλάνοι ἐπεζέτεινον τὸ κράτος αὐτῶν, ὁ Γωτιέρος δε-Σατιλλῶν, γυναικάδελφος τοῦ κατὰ τὴν μάχην τῆς Βοιωτίας πεσόντος δουκὸς Γωτιέρου Βριεννίου δραστηρῶς εἰργάζετο ὅπως ἐπιτύχῃ τῆς συνδρομῆς τῶν διαφόρων ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης πρὸς ἐκδίωξιν τῶν Καταλάνων ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν· αἱ προσπάθειαι ὁμως αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἀπέληξαν ἀποτέλεσμα. Ἐτυχεστέρος φανεῖς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ φονευθέντος δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν υἱὸς Γωτιέρος Βριένιος, ἠδυνήθη, ἐν Νεαπόλει, τῷ 1312, παρὰ τῷ βασιλεῖ Ροβέρτῳ καταφυγῶν, νὰ ἐφελύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν εὐνοίαν τοῦ ρηθέντος βασιλέως καὶ τοῦ ἄκρου τῆς Ρώμης ἱεράρχου· τῇ δὲ 14 Ἰανουαρίου 1314 ὁ πάπας Κλήμης Ε΄. ἔγραφε πρὸς τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπήτει. *aut omni studio et opera Catalanos duces et milites quamdam societatem iniquitatis conflantes, monitis, precibus et censurarum incussâ religione, induceret ad erepta restituenda Gualtero (Satillon) alterius Gualteri de Brenna, ducis Atheuarum, ab iis nequiter occisi, leviro, regni gallici equitum magistro.*

Ἀνδρωθεὶς ὁ Γωτιέρος Βριένιος καὶ νυμφευθεὶς Μαργαρίταν τὴν θυγατέρα Φιλίππου τοῦ πρίγγιπος Τάραντος καὶ τῆς Ἰθάμαρ Ἀγγελικῆς, ἤρξατο ἐνεργητικώτερον ἐπιδιώκων τὰ ἐπὶ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν κληρονομικὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Περμφθεὶς δ' ὑπὸ Καρόλου, τοῦ δουκὸς Καλαβρίας, ἐν ἔτει 1326, ἵνα παραλάβῃ τὴν ἀρχὴν τῆς Φλωρεντίας, ἐκυβέρνησε τὸν λαὸν ἐκείνης μετὰ πολλῆς μετριοτήτος καὶ χρηστικῆς συμπεριφορᾶς· ἐπιστρέψας δὲ μετ' οὐ πολὺ εἰς Νεάπολιν, ἀπεφάσισε νὰ συλλέξῃ τὰς ἀναγκαῖας δυνάμεις ὅπως ἀνακτήσῃ τὸ δουκάτον του. Ὁ τῆς Νεαπόλεως βασιλεὺς Ροβέρτος, θεῖος τῆς συζύγου του Μαργαρίτας τὸν ὑπεστήριξεν ἐνεργητικῶς πα-

ῥά τοῖς τιμαριώταις τοῦ βασιλείου του, γράψας ὁ ἴδιος πρὸς αὐτοὺς τῇ 21 Ἰουλίου 1330 καὶ παραινέσας νὰ συνδράμωσι τὸν ἀνεψιὸν του ὅπως ἐκδιώξῃ τοὺς παρανόμως κατακρατοῦντας τὸ δουκάτον του Καταλάνους, ταῦτοχρόνως ὁ πάπας εὐνοῶν αὐτόν, ἐπεφόρτισε τὸν λατῖνον πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοὺς ἀρχιεπισκόπους Πατρῶν καὶ Ὁτράντου ἵνα ἐνεργήσωσι σταυροφορίαν κατὰ τῶν Καταλάνων. Συνεπεία δὲ τῶν διαταγῶν τοῦ πάπα ὁ τῶν Πατρῶν ἀρχιεπίσκοπος Γουλλιέλμος, παρελθούσης τῆς ταχθείσης πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸν Γωτιέρον προθεσμίας, καὶ μετ' ἀγόνους πρὸς τοῦτο προθεσμίας, ἀφόρισε τοὺς κατέχοντας τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν Καταλάνους, τὸ δὲ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον ἀνεγνώσθη δημοσίως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Νικολάου, παρόντων πολλῶν ἐπιστήμων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

Ἐν τούτοις ὁ δούξ Γωτιέρος, ἐπιτυχῶν νὰ στρατολογήσῃ ὀκτακοσίους Γάλλους ἰππότες καὶ πεντακοσίους πεζοὺς Τυρρηνούς, οἷς ἠνώθησαν καὶ ἱκανοὶ στρατιῶται τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, ἀποτελοῦντες τὸ ἑλαφρὸν τοῦ στρατοῦ σῶμα, ἐπεβιβάσθη, κατ' Αὐγούστον τοῦ 1331, ἐν Βρεντεσίῳ ἐπὶ Νεαπολιτικῶν πλοίων ἵνα διαπεραιωθῇ εἰς Ἀνατολήν. Ἐν Ἠπειρῷ ἀποσιβασθεῖς, κατέλαβε τὰς περὶ τὴν Ἄρταν χώρας τῶν Καταλάνων, οὔτινες μὴ θέλοντες νὰ διακινδυνεύωσι τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, κατέκλεισθησαν ἐν τοῖς φρουρίοις τῶν καὶ ἀπέφυγον πᾶσαν μάχην· ὅθεν ὁ Γωτιέρος μετὰ μεγάλης δαπάνης, ἠναγκάσθη ἄπρακτος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Νεάπολιν. Δὲν μένει δὲ ἀμφιβολία ὅτι ἐάν, ἀντὶ νὰ δαπανήσῃ τοσαῦτα χρήματα ὅπως στρατολογήσῃ ἰππότες, ἢ, κατὰ τὸν Σιλβανὸν Ραζζῆν *gentili uomini*, ἐστρατολόγῃ ἄνδρας ἤττον συγγενεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον πολεμικοὺς καὶ εἰς τὰς στερήσεις ἀν-

τέχοντα, ὁ Γωτιέρος ἤθελεν ἀνακτῆσαι τὸ δουκάτον αὐτοῦ.

Ἀποτυχὼν τοιοῦτοτρόπως εἰς τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ ὁ ἐπίδοξος τῶν Ἀθηνῶν δούξ, διέτριβεν ἐν Ἰταλίᾳ, ὅτε οἱ Φλωρεντῖνοι τὸν προσεκάλεσαν ἵνα τῷ ἀναθέσῃ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ τῶν Πισσαίων πολέμου, ὃν ἀπὸ τινος χρόνου εἶχον κηρύξει. Ἐν ᾧ δὲ ὁ πάπας, καὶ μετὰ τὸν ἀφορισμὸν τὸν ὁποῖον ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῶν Πατρῶν ἐξεσφενδόνισε κατὰ τῶν Καταλάνων, ἐξηκολούθει γράφων πρὸς αὐτοὺς νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς σφετερισθείσας χώρας τοῦ Γωτιέρου, οὗτος μεταβάς μετὰ τῶν στρατιωτῶν οἵτινες εἰς Ἡπειρὸν τὸν συνώδευσαν ἐν Φλωρεντία, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς κυβερνήσεως, ἀλλ' ὅπως διατηρηθῆ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μετεχειρίσθη, ὡς ἀφηγοῦνται οἱ ἱστορικοὶ τῶν τότε χρόνων, τὴν Ἑλληνικὴν πανουργίαν μᾶλλον ἢ τὴν Φραγκικὴν εἰλικρίνειαν, ὡς ἂν παρ' ἅπασιν τοῖς Φράγκοις ἀπηντάτο ἢ εἰλικρίνεια, τὴν ὁποίαν ἀντιπαράβαλλουσι πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν δῆθεν δολοφροσύνην. Il duca, λέγει ὁ Βιλάνης, il quale era sagace e nudrito in Grecia e in Puglia più che in Fiancia . . . Τούτου ἕνεκα μόλις παρῆλθεν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεώς του εἰς τὴν ἀρχὴν, καί, κινδυνώδης συνωμοσία ἐκραγεῖσα ἐν Φλωρεντία τῇ 26 Ἰουλίου 1343, τὸν ἠνάγκασε νὰ παραιτηθῆ τῆς ἐξουσίας. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς Ἀθήτιον, κάκισθεν εἰς Παρισίους καὶ μέρος λαβὼν εἰς τοὺς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου πολέμους, ἔπεσε, τῷ 1356 μυχόμενος εἰς τὴν μάχην τοῦ Ποατιέ.

Ὁ ἐπίδοξος τῶν Ἀθηναίων δούξ Γωτιέρος ἦτο, κατὰ τὸν Βιλάνην, ἀνὴρ σοφός, ὠραίου ἀναστήματος, χαριέσσης φυσιογνωμίας καὶ ἐφαίνετο meglio Greco che Franceso, sagace e malizioso molto· νομφευθεὶς πρῶτον μὲν τὴν Μαργαρίταν, πριγκιπέσαν τῆς Σικελίας, δεύτερον δὲ τὴν Ἰωάνναν Βρισνίου, ἐξ οὐδεμιᾶς τῶν γυναικῶν του ἀπέκτησε τέκνα. Τοιοῦ-

τοτρόπως τὰ ἐπὶ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν δικαιώματα περιήλθον εἰς τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ἰσαβέλλας ἀνεψιὸν τοῦ Σωχιέρον, ὅστις, τίτλον δουκὸς Ἀθηνῶν προσλαβὼν, ἐφρονεῖθη τῷ 1367, καὶ μετ' αὐτὸν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Γωτιέρον δούκα ἐπ' ἴση· Ἀθηνῶν ὀνομασθέντα καὶ ἀποβιώσαντα τῷ 1381 ἐν Γάνδη. Μετὰ τοῦ Γωτιέρου δὲ σβέννυται ἡ σειρὰ τῶν δουκῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας Δε-Λα Ρὸς καὶ Βριεννίου, ἀρχεται δὲ νέξ ἡ τῶν Ἰταλῶν Ἀκκιαϊούλη, οἵτινες ἐκδιώξαντες τοὺς Καταλάου, ἐγκατεστάθησαν κυρίαρχοι ἐν Ἀθήναις.

Ἡ Φλωρεντινὴ οἰκογένεια Ἀκκιαϊούλη, ἡ ὁποία οὐ μόνον ἀρχοντας ἐν Φλωρεντίᾳ, Κορίνθῳ, Ἀθήναις καὶ Θήβαις ἔδωσεν, ἀλλὰ καὶ ἐπισήμους ἀνδρας εἰς τε τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν ἐκκλησίαν προσέφερε, τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ πλοῦτου αὐτῆς ἔσχεν ἐκ τοῦ ἐμπορίου ἰδίως τοῦ χαλκοῦ, ὅστις κατὰ τὴν τῶν Ἰταλῶν φωνὴν *acciajo* λέγεται· πρῶτος δὲ ὅστις περιῆψε λαμπρότητα εἰς τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας ταύτης καὶ ἔρριψε τὰς βάσεις τοῦ μεγαλείου αὐτῆς ἐν τε τῷ βασιλείῳ τῆς Νεαπόλεως καὶ ἐν τῇ Φραγκικῇ αὐθεντίᾳ τοῦ Μωρέως, ἐγένετο ὁ Νικόλαος Ἀκκιαϊούλης. Γεννηθεὶς οὗτος τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1310, ἐνυμφεῖθη εἰς ἡλικίαν ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν τὴν Μαργαρίταν, ἀνήκουσαν εἰς τὴν ἐπισημοτάτην οἰκογένειαν τῶν Δελι-Σπίνη· ἐκ τοῦ γάμου τούτου ὠρελθῆεις τὰ μάλιστα, ἀπεστάλη μικρὸν ἔπειτα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς Νεάπολιν παρὰ τῷ βασιλεῖ Ροβέρτῳ ὅπως παρ' αὐτῷ λάβῃ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἀγωγὴν. Ἐκεῖ τῷ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰς αὐλικὰς ραδιοιουργίας καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς στάδιον ἱκανοποιούν καὶ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν ἐνεργητικότητα αὐτοῦ.

Ἡ Ἀνατολὴ ἦτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὸ κέντρον πρὸς τὸ ὁποῖον ἐστρέφετο ὅλων τῶν τυχοδιωκτῶν αἱ ἐνέργειαι· πᾶς εὐγενῆς

θυναίμενος νὰ στρατολογήσῃ ὀλίγους ἀνδρας καὶ νὰ διαπεραιώσῃ αὐτοὺς εἰς Ἑλλάδα, κατελάμβανε τμημά τι καὶ ἀνεκαθίστατο μικρὸς ἡγεμονίσκος, διότι, κατὰ τὴν παροιμίαν, δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. Ὁ Νικόλαος ἐπιτυχῶν νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίας τινὰς εἰς τὴν ἐπίδοξον τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτειραν καὶ ἐγγόνην τοῦ τελευταίου Φράγκου αὐτοκράτορος Βαλδουίνου Αἰκατερίνην Βαλουᾶ, ἔλαβε παρ' αὐτῆς τὴν κυριότητα διαφόρων τιμαρίων ἐν Μωρέᾳ· ἐπαυξήσας δὲ αὐτὰ διὰ τῆς ἀγορᾶς νέων παρὰ μικροσκοπικῶν τιμωμαριούχων, ἐγένετο ἐπὶ τέλους εἰς τῶν ἐπισημοτέρων ἡγεμονίσκων τῆς Πελοποννήσου. Μεταβὰς δ' ἐν αὐτῇ, ἔλαβε κατοχὴν τῶν κτήσεών του, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν διατελῶν τῆς Αἰκατερίνης Βαλουᾶ.

Οἱ Τοῦρκοι, κύριοι ἀπὸ τοῦ 1333 τῆς Νικαίας γενόμενοι, δὲν ἔλειπον προσβάλλοντες καὶ λεηλατοῦντες τὰ σύνορα τοῦ πριγγιπάτου τῆς Ἀχαΐας, ἐκ τοῦ ἐτέρου δὲ καὶ οἱ Καταλάνοι ἐλαφυραγῶγουν καὶ ἐδῆουν τὰς χώρας τῶν Γάλλων τιμαριωτῶν· τούτοις δὲ ὅμοια διέπρασσον, ἐπ' ἴσης ἐχθροὶ κινδυνώδεις θεωρούμενοι, καὶ οἱ Γραικοὶ δεσπότης τῆς Λακωνίας. Ὁ Νικόλαος ἄρα ὤφειλε νὰ προστατεύσῃ τὰς κτήσεις του κατὰ τριῶν ταυτοχρόνως ἐχθρῶν· χάρις δὲ εἰς τὴν ἐξειδικιασμένην αὐτοῦ ἰκανότητα, ἐπέτυχε νὰ περιστείλῃ καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἐξ ἴσου καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἡγεμονείαν μέχρι τῆς 8 Νοεμβρίου 1365, ὅτε ἀπεβίωσε. καταλιπὼν διάδοχόν του τὸν Νέριον ἢ Ρενιέρον Ἀκκιαϊουόλην.

Τῶν Καταλάνων ἡ ἱστορία καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα οὐδὲν ἄξιον λόγου παρέχει, γνωστὸν τοῦλάχιστον, διότι οὔτοι, κατακτῆσαντες τὰς παρὰ ταῖς Ἀθήναις χώρας, δὲν εἶχον ἄλλο τι νὰ πράξωσιν. Ὁ βίος των ἦτο ληστρικός· ἐπομένως μέχρι τῆς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐξώσεώς των ἐν σιγῇ παρέρχεται ἡ

ιστορία τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα. Ἀποθανόντος τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Ἰνφάντου Ἀλφόνσου Φριδερίκου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λουδοβίκος, ὃν ὁ Καλκοκονδύλης Δελουῆ ὀνομάζει, ἐλθὼν κατέλαβε τὴν Ἀττικὴν, Βοιωτίαν, Φωκίδα καὶ Πάτρας· κυριεύσας δὲ τῆς Ναυπάκτου καὶ Δοκρίδος μετ' ἄλλων Ἀρραγωνίων, ὧν οἱ μὲν ἐπέστρεψαν πάλιν ὀψιαιτέρον εἰς τὰς πατρίδας των, οἱ δὲ αὐτόσε ἐγκατεβίωσαν, προσέλαβε καὶ τὸν τίτλον δουκὸς Δελφῶν. Μετ' αὐτὸν δέ, ἄνδρα μοχθηρὸν καὶ ἀκόλαστον γινόμενον, καὶ κατὰ μὲν τὸν Καλκοκονδύλην ἐκ φυσικοῦ θανάτου ἀποβιώσαντα, κατὰ δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Κ. Σάθα ἐκδοθὲν Χρονικὸν τοῦ Γαλαξειδίου φονευθέντα ὑπὸ τινος Ἀμφισσέως ἕνεκα τῆς φαύλης αὐτοῦ διαγωγῆς, ὁ τίτλος τοῦ δουκὸς Ἀθηνῶν, περιήλθεν εἰς τοὺς βρασιεῖς τῆς Σικελίας καὶ Ἀρραγωνίας.

Ἐπανερχόμεθα ἤδη εἰς τὸν Νέριον Ἀκκιαϊούλην τὸν ἐκδιώξαντα τοὺς Καταλάνους ἐκ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Νέριος, συνοδεύσας ἐν ἔτει 1365 τὴν αὐτοκράτειραν Μαρίαν τὴν Βουρβωνίδα, εἶχεν ἐγκαταστῆ αὐτόσε, ἀγοράσας τὴν αὐθεντίαν τῆς Βοστίτζης, ἣν ἐπηύξησεν ὀψιαιτέρον τῇ προσκτήσει τῆς Κορίνθου. Ἐν ἔτει 1372 ὁ πάπας Γρηγόριος ΙΑ' θέλων νὰ παροτρύνῃ αὐτὸν εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων, οἵτινες ὁσημέραι ἀπέβαινον κινδυνωδέστεροι, πόλεμον, τῷ ἀπένευμε τὸν τίτλον *domini civitatis Corinthiensis*· ἰσχυροποιηθεὶς δὲ βαθμηδὸν ὁ Νέριος, διήλθε τὸν Ἴσθμόν, προσέβαλε τοὺς Καταλάνους, οἱ ὅποιοι παραδοθέντες εἰς τὴν τρυφὴν καὶ εἰς τὴν μιλθακότητα, εἶχον ἀποβάλει τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν στρατιωτικὸν χαρακτῆρα, καὶ τοὺς ἀπόθησε μέχρι Θεσσαλίας.

Τοῦ Σουλτάνου Ἀμουράτ Α' αἱ ταχεῖαι κατακτήσεις ἤρξαντο ἐν τούτοις μεγάλως ἀπειλοῦσαι τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· σὺν ἧμα δὲ αἱ μὲν Ἰταλικαὶ δημοκρατικαὶ

κατείχοντο ὑπὸ τοῦ φόβου μὴ ἀπολέσῃσι τὰς ἐν τῷ Ἑλληνα-
κῷ ἀρχιπελάγει κτήσεις των, οἱ δὲ Γάλλοι καὶ Ἴταλοὶ τιμα-
ριῶται τοῦ Μωρέως μετὰ τρόμου ἐβλεπον τὴν κατὰ τῆς κε-
φαλῆς αὐτῶν μέλλουσαν νὰ ἐκραγῇ καταγιγῆα. Ἡ Καλλιού-
πολις, ἡ Φιλιππούπολις, ἡ Ἀδριανούπολις εἶχαν ἤδη μία μετὰ
τὴν ἄλλην περιέλθει εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, καὶ ἡ
Οὐγγαρία καὶ Σερβία ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἠπειλοῦντο· ὁ δὲ γε-
νικὸς αὐτὸς κίνδυνος ἠνάγκασεν ὅλας τὰς Ἰταλικὰς δημοκρα-
τίας νὰ συνασπισθῶσιν ὅπως ἀπὸ κοινοῦ ἀποκρούσωσι πᾶσαν
τῶν ἀλλοφύλων προσβολὴν κατὰ τῶν κτήσεων αὐτῶν.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως,
ὁ αὐθέντης τῆς Κορίνθου καὶ κατὰ τίτλον τοῦ δουκάτου τῶν
Ἀθηνῶν Νέριος Ἀκκιαϊούβλης ἠθέλησε νὰ νυμφεῖσθαι Μαρίαν,
τὴν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ ἀποθανόντος κόμητος τῶν Σαλώ-
νων Δουδοβίκου, πρὸς τινὰ συγγενῆ αὐτοῦ ἐκ τῆς νήσου Εὐ-
βοίας, Πέτρον Σαρραζινὸν καλούμενον. Ἡ δὲ τῆς Μαρίας μή-
τηρ Ἑλένη Καντακουζηνή, τῷ λόγῳ ὅτι τὸ συνοικέσιον ἦτο
ἀνάρμοστον διὰ τὴν διαφορὰν τοῦ γένους τῶν δύο ἐκεῖνων,
ἤρνησατο νὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν της, καὶ, ὅπως ἀφαι-
ρέσῃ πᾶσαν ἀπὸ τὸν Σαρραζινὸν ἐλπίδα, ἐμνήστευσε τὴν θυ-
γατέρα της πρὸς τὸν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σερβίας καὶ Βλαχίας
υἱὸν Συμεῶνα. Τὴν πράξιν ταύτην λίαν προσβλητικὴν ὁ Νέριος
θεωρήσας, ἐκήρυξε κατὰ τῆς κομητέας τῶν Σαλώνων πόλεμον,
ἐπὶ πολλὰ διαρκέσαντα ἔτη, τοῦ ὁποίου ὅμως αἱ λεπτομέ-
ρειαι διατελοῦσιν ἄγνωστοι. Ἄμα δὲ τῇ ἐνάρξει τοῦ πολέμου
αὐτοῦ, οἱ ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν ἐγκατεστημένοι Κατα-
λάνοι, ἔδραμον εἰς βοήθειαν τῆς Ἑλένης κατὰ τοῦ Νερίου· αὐ-
τοῦ δὲ πάλιν προσῆλθον ἐπίκουροι οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Γενουήνσιοι,
πρὸς τοὺς ὁποίους εἶχε γαμικὰς σχέσεις. Τέλος, μετὰ πολ-
λὰ μάχας, ὁ Νέριος κατέστη ὀριστικῶς κύριος τοῦ δουκάτου.

πῶν Ἀθηναίων, ἀφ' οὗ ἐξεδίωξε τοὺς Καταλάνους καὶ περιεβλήθη αὐτός, ἐν ἔτει 1386, τὴν τοῦ δουκὸς ἐξουσίαν, προσλαβὼν πρὸς τῷ τίτλῳ αὐθέντου τῆς Κορίνθου, καὶ τὸν τοῦ αὐθέντου δουκιᾶμου Ἀθηναίων· προνομιακὸν δέ τι ἐγγραφον, ὅπερ οὗτος ἐξέδωκεν ὑπὲρ τινος Νικολάου Ἱατροῦ εἶναι μαρτύριον ἀξιόλογον τῆς γλώσσης τῶν τότε χρόνων, καὶ ὡς τοιοῦτο παρατιθέμεθα αὐτό, ἐκ τοῦ Βουσαῶνος εἰλημμένον, ἐνταῦθα.

α. Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

« Ἡμεῖς, Νέριος δὲ Ἀτζαϊώλης, αὐθέντης Καστελανίας Κορίνθου, δουκιᾶμου Ἀθηναίων καὶ τῶν περὶ αὐτοῦς, διὰ τοῦ πατρὸντος ἡμετέρου καὶ ἀσφαλεστάτου γράμματος, ποιῶμεν γνωρστὸν τοῖς πᾶσι παντοίοις τε καὶ ἑτέροις ἀνθρώποις βισαλῶς καὶ ὑποτεταγμένοις τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας, τοῖς μέλλουσι καὶ ὄραν καὶ ἀκούειν τὸ παρὸν ἡμέτερον πριβηλέτζιον, ὅτι διὰ τὴν καλὴν καὶ ἀληθινὴν δούλευσιν, ἣν ἐποίησεν καὶ ποιεῖν οὗ πᾶσιν ὁ ἡμέτερος γραμματικὸς Δαμιανὸς ὁ Φιομάχος πρὸς ἡμᾶς, ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τὴν καλὴν ἀγάπην ἣν ἔχομεν πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ καὶ εὐγενῆν νέον, υἱὸν ἐκείνου· ποτὲ εὐγενοῦς καθαλλαρίου, τοῦ μισέρ Πέρου δὲ Ἀτέναις, λεγομένου Ἱατροῦ, ἔνεκεν τούτου ἀπ' ἐντεῦθεν καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον δεδώκαμεν καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν δίδομεν διὰ ἡμᾶς καὶ διὰ τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους ἡμῶν πρὸς τὸν εἰρημένον εὐγενῆν νέον Νικόλαον δὲ Ἀτέναις καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ διαδόχους αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ἡμέτερον τόπον τῆς Βελισκῶς γῆν νομισμάτων πεντήκοντα καὶ τὸ στάσιον, ὃ ἦτον ποτὲ τοῦ Πυρῆ Μπουργουνίου μέσον τῶν τοιούτων συνόρων, ἣτις, κατὰ ἀνατολήν, πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν, δύοσι, ὁμοίως πρὸς τὴν ἑτέραν δημοσίαν, ἄρκτον, τὰ ἡμέτερα, πρὸς δὲ μεσημβρίαν, τὸ μονοπάτιον καὶ τὸ ῥηθὲν στάσιον τοῦ αὐτοῦ Πυρῆ.

Ὁμοίως στρέφομεν πρὸς τὸν αὐτὸν εὐγενῆ Νικόλαον τὴν γῆν
 ἑκατὸν νομισμάτων ἀπὸ τὸν ἡμέτερον τόπον τοῦ Ἄετου,
 ἣν εἶχε καὶ ἐγνώριζεν ἐξ ἡμᾶς ὁ εἰρημένος ποτὲ μισερ Πέ-
 ρρος, ὁ πατήρ αὐτοῦ ὅπως αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι καὶ διά-
 δοχοὶ αὐτοῦ τὴν ρηθεῖσαν γῆν ὀφείλει κατέχειν ἢ κρατεῖν,
 δεσπόζειν καὶ κυριεύειν ἀλογαριάστως μὴ παρά τινος ἀφ' ἡμῶν
 ἢ ἀπὸ τοῦ μέρους ἡμῶν διασειόμενοι ἢ καὶ πῶς λόγον ποι-
 ούμενοι· μόνος μέντοι ὀφείλει αὐτὸς καὶ οἱ κληρονόμοι καὶ
 διάδοχοι αὐτοῦ ποιεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς κληρονόμους
 ἡμῶν εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνάκραξιν καὶ συντροφιάν, ὑπὲρ χά-
 ριν ἐγνωρισμένως σωματικῶς μετὰ ἀλόγου καὶ ἀρμάτων, ἐ-
 κκαστον ἐνιαυτὸν ἡμέρας . . . καὶ οὐχὶ ἕτερον δίκαιον, πλέον
 τί τὸ οἰοοῦν διορίζοντα τοῖς πᾶσι, παντοίοις τε καὶ ἑκά-
 στοις ἡμετέροις ὀφρικιάλλοις τοὺς ὄντας καὶ τοὺς μέλλοντας
 εἰσελθεῖν, ὅτι τὸν εἰρημένον εὐγενῆ Νικόλαον δὲ Ἀτέναις,
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ, ἵνα τὰ ρηθέντα ἀκίνητα, οὐ μὴ ποιή-
 σω . . . τί τὸ οἰοοῦν, ἀλλὰ νὰ διαθηντεύσουσιν αὐτούς . . . πᾶ-
 σῆς νόμοις καὶ δικαστηρίοις.

« Διὰ γὰρ περισσοτέραν ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν, ὥρισαμεν
 καὶ ἐγεγόνει πρὸς αὐτὸν τὸ παρὸν ἡμέτερον περιβιλέτζιον,
 ἡ γραφὴν ἐν Ἀθήναις, μηνὶ Ἰανουαρίου 15, Ἰνδικτιῶνος 10,
 6895 (1386 μ. Χ.) καὶ ἐβουλώθη μετὰ τῆς ἡμετέρας βου-
 λας εἰς ἀσφάλειαν.

Ἐν τέλει δὲ τοῦ προνομιακοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου, ἀπαντᾶται
 ἡ ἐξῆς ὑποσημείωσις.

« Παρεξελήθη τὸ παρὸν περιβιλέγιον διὰ χειρὸς κάμου Μι-
 χαῆλ τοῦ Μενδρίνου, γραμματικοῦ κάμαρας καὶ κούρτης Ναυ-
 πλίου ἀπὸ ἑναυ περιβιλέγιον βένρανον (μεμβρανῶδες) ἄρμας
 καὶ σημεῖον θεβουλωμένον τοῦ ποτὲ μισερ Ρανιέρου δὲ Ἀν-
 τζαῖῶλη, ἀπὸ λόγον εἰς λόγον, διὰ ὀρισμοῦ τοῦ πανευγενε-

»στάτου και ἐνδοξοτάτου ἡμῶν αὐθέντου, μισὲρ Τζουάνε Ἀα-
 »τσυρδάνου, τετιμημένου ποδεστάτου και καπιτάνου Ναυπλίου.
 »Εἰς ἔτη 1440, ἐν μηνὶ Ἀπριλίου 15, εἰς ἀνάκραξιν κυρίου
 »Πέρου δὲ Ἀτέναις, και τὸ εἰρημένον και καθολικὸν προβελέ-
 »γιον εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ αὐτοῦ αὐταδέλφου κυρίου
 »Φεράντος.»

Ὁ Ἀθηναῖος ιστοριογράφος Λαόνικος Χαλκοκονδύλης, δια-
 στρέφων και τὰ γεγονότα και τὰς ἐποχάς, ἀναφέρει μὲν τὸν
 Νέριον, κατ' αὐτὸν Ραινέριον, ὡς τυραννεύοντα Ἀθηνῶν και
 Βοιωτίας, ἀλλ' οὕτω πῶς ἀφηγείται ὅτι ἔλαβεν ἐκεῖνος τὴν ἀρ-
 χὴν. «Ὅποτε, λέγει, ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας ἐνάγοντος τοῦ Ρω-
 μαίων ἀρχιερέως, ἐστρατεύοντο οἱ ἀπὸ τῆς Ἑσπερίας Κελτοὶ τε
 ἅμα και Οὐνετοί, τότε δὴ και οἱ ἀπὸ Νεαπόλεως τοῦ βα-
 σιλέως και ἀπὸ Τυρρηνῶν ἄρμηνητο ἄνδρες Ἰενναίων μέγα δυ-
 νάμενοι ἐπὶ τὴν τῆς Πελοποννήσου τε ἅμα και τῆς ἄλλης
 Ἑλλάδος καταστροφὴν . . . και δὴ και Ραινέριος ἀπὸ Φλωρεν-
 τίας ἀφικόμενος ἐπὶ τῇ γε στρατιᾷ ταύτῃ τοῦ οἴκου τῶν Ἀ-
 ζαῖδων, τὴν τε Ἀττικὴν κατέσχε και Βοιωτίαν και Φωκίδα;
 χώρας τὰ πλείω.»

Καταλαβὼν ὁ Νέριος τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν, ἠθέλησε νὰ
 ἀναγνωρισθῆ κατὰ τοὺς ἐν χρῆσει τότε τύπους, και νόμιμος
 δοῦξ ὄθεν ἀπηυθύνθη πρὸς Λαδίσλαον τὸν βασιλέα τῆς Νεαπό-
 λεως και ἀνώτατον ἄρχοντα τῆς Ἀχαΐας, ἐξαιτούμενος παρ'
 αὐτοῦ τὸν διορισμὸν του. Ἐκεῖνος δὲ ἀναμιμνησκόμενος τῶν
 πολλῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς ὁ Νέριος και πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον και
 πρὸς τὸν πατέρα του Κάρολον Γ' προσέφερε, προσέτι δὲ ἀ-
 ποζημιῶν τρόπον τινα αὐτὸν δι' οὗς ὑπέστη ἀγῶνας και δα-
 πάνας πρὸς ἐκδίωξιν τῶν Καταλάνων, τῷ ἀπένευμε διὰ δι-
 πλώματος ἐκδοθέντος ἐν Βαρλέττα τῇ 11 Ἰανουαρίου 1394,
 τὸν τίτλον δουκὸς Ἀθηνῶν τοιοιουτρόπως δὲ τὸ δουκάτον ἐ-

καίνο περιήλθεν ἀπὸ τῶν Καταλάνων εἰς τὴν ἑξουσίαν τοῦ ἐκ Φλωρεντίας Νερίου Ἀκκιαϊούλη.

Ὁ Νέριος νυμφευθεὶς Ἀγνὴν τὴν θυγατέρα ἐνὸς τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Γενουσησίων, Προθυμοῦ τοῦνομα, ἀπέκτησε δύο θυγατέρας τὴν Φραγκίσκην καὶ τὴν Βαρθολομαίαν, ἥτις, κατὰ τὸν Χαλκοκονδύλην, ἦτο «πασῶν καλλίστη τῶν εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον κάλλει διενεγκουσῶν.» Ὅθεν, στερουμένου αὐτοῦ ἄρρενος διαδόχου, ὁ βασιλεὺς Λαδίσλαος, ἐπιθυμῶν νὰ μείνῃ τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηναίων κληρονομικῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν Ἀκκιαϊούλη, ἐξέδωκε δεύτερον διάταγμα, καθ' ὃ, ἀποθανόντος τοῦ Νερίου ἄνευ ἄρρενος τέκνου, ἡ διαδοχὴ εἰς τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς Ἀθηναίων ἐπρεπε νὰ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Δονάτον καὶ εἰς τοὺς ἄρρενας αὐτοῦ ἀπογόνους «Concedimus quod, ἐλεγε τὸ διάταγμα, in casu quod Nerius idem absque legitimis filiis masculis ex suo corpore derelictis ab hac vitâ de-cederet, etiam si legitime filie femine ex eo superes-sent, prefatus Donatus, frater suus, vel ipsius Donati filii legitimi masculini sexus qui tunc superstites fue-rint, etatis et gradus inter eos prerogativâ servatâ ac majore natu· minori prelato, succedant et succedere de-leaut eidem Nerio in dictis ducatu et civitate Athe-narum.» Ἐπειδὴ δὲ ὁ Νέριος δὲν ἠύκολόνετο νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς Νεάπολιν ἵνα, κατὰ τὰ τότε εἰθισμένα, προσ-φέρῃ τὴν ὑποταγὴν του, καὶ λαμβάνων παρὰ τοῦ βασιλέως τὸν δουκικὸν δακτύλιον, ἀναγορευθῇ τοιουτοτρόπως δούξ, ὁ Λαδίσλαος ἐπεφόρτισε τὸν καρδινάλιον Ἀγγελον Ἀκκιαϊούλην, ἀδελφὸν τοῦ Νερίου καὶ βαῖλον (ἐπίτροπον) ἐν Ἀχαΐᾳ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν δούκα τὸν δακτύλιον, καὶ ἂν ὁ ἴδιος ἐκωλύετο ὑπὸ ἀσχο-λιῶν γὰρ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας, νὰ ἀναθέσῃ ἐτέρῳ τινι τὸ τοιοῦτον.

Ἄνῆρ ρέκτης καὶ φιλόδοξος ὁ Νέριος ὧν, ἠθέλησε, φαίνεται, νὰ ἐπεκτείνῃ ὅσον τάχιστα τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ, ἐκείθεν τοῦ Κορινθιακοῦ Ἴσθμοῦ, ἐν δὲ τῇ ἡπειρωτικῇ Ἑλλάδι πέραν τῆς Ἀττικῆς. Καὶ ἐν μὲν τῇ Πελοποννήσῳ ὑπῆρξεν εὐτυχής, διότι ἀφῆρσεν ἀπὸ τῶν Ἐνετῶν τὸ Ναύπλιον καὶ τὸ Ἄργος, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ εὕρῃ πραγματικὴν ἀντίστασιν· ὅτε ὁμως ἠθέλησε νὰ ἐκδιώξῃ ὀλοσχερῶς ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας τοὺς Καταλάνους, τότε ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα τὴν ὁποίαν δι' ἐκείνους εἶχε στήσει, Βόρδης ὁ ἐκ Νοβάρρας, ἀρχηγὸς τῶν Καταλάνων, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν ἠνωμένοι καὶ τινες Γάσκωνες καὶ Σαρακηνοὶ, προσποιηθεὶς ὅτι ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐμπιστευτικὰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν Νέριον. ἐπέτυχε νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ τῶν στρατιωτῶν του· συλλαβῶν τοιοῦτοτρόπως αὐτόν, αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν εἰς τι φρούριον ὅπερ κατεῖχον οἱ Καταλάνοι ἐν Βοιωτίᾳ.

Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Νερίου οἱ δύο ἀδελφοὶ του, ὁ καρδιάλως δῆλον ὅτι Ἄγγελος Ἀκκιαϊοῦβλης καὶ ὁ Δονάτος, ὃν ὁ βασιλεὺς Λαδίσλαος εἶχεν ὑποδείξει ὡς διάδοχόν του ἐν τῷ δουκάτῳ, δραστηρίως εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς του· μόλις δὲ τῇ προσφορᾷ μεγάλου χρηματικοῦ ποσοῦ οἱ Καταλάνοι ἐπίσθησαν νὰ ἀποδώσωσιν αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν, ἐν ἔτει 1394. Ὁ Νέριος τότε ἐπέστρεψεν εἰς Κόρινθον, ἀλλὰ δὲν ἐπέζησε πολὺ μετὰ τὴν ἀπελευθερώσιν του, θανὼν κατὰ Νοέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ καταλιπὼν πρὸς ταῖς δύο αὐτοῦ θυγατράσι καὶ ἓνα νόθον υἱὸν τὸν Ἀντώνιον. Δὲν νομίζομεν δὲ ἀλλότριον τοῦ ἡμετέρου θέματος νὰ παραθέσωμεν ἐκ τοῦ Ἱταλικοῦ πρωτοτύπου μεταπεφρασμένην τὴν διαθήκην τοῦ δουκός, πολλὰς περιέργους πληροφορίας περιέχουσαν. Ἴδού αὕτη.

« Ἡμεῖς, Νέριος Ἀκκιαϊοῦβλης, αὐθέντης Κορίνθου καὶ δου-

κάτου Ἀθηνῶν, ὑγεῖεις τὸν νοῦν, καίτοι τὸ σῶμα πάσχοντες, θέλοντες νὰ προνοήσωμεν ὑπὲρ σωτηρίας τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῆς ἡσυχίας τοῦ ἡμετέρου κράτους, ἐκθέτομεν καὶ διευθετοῦμεν διὰ τοῦ ἐνδιαθήκου τούτου γράμματος τὴν διαθήκην ἡμῶν καὶ τὴν τελευταίαν θέλησιν.

« Ἐν πρώτοις ἀφιερῶμεν τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς τὸν παντοδύναμον Θεόν, ὅστις . . . θέλομεν δὲ τὸ σῶμα ἡμῶν νὰ ταφῆ ἐν τῷ Ἀθήνησι ναῷ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

« Κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν Ἀθήνησι ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν ἐξαρτημάτων καὶ κτήσεων αὐτῆς.

« Ἀφίνομεν εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐκκλησίαν ὅλους τοὺς ἵππους τοῦ ἵπποστασίου ἡμῶν.

« Θέλομεν ὅπως αἱ θύραι τῆς ἐκκλησίας ταύτης, αἵτινες ἄλλοτε ἦσαν ἀργυροκόσμητοι, κοσμηθῶσιν ἐκ νέου καὶ καλυφθῶσι με ἄργυρον.

« Θέλομεν ὅπως πάντα τὰ πολύτιμα εἶδη, κοσμήματα, χρυσοί, ἄργυρος, λίθοι τιμαλθεῖς, ὅσοι ἀφηρέθησαν κατὰ τὴν συμφορὰν ἡμῶν ἀγορασθῶσιν ἐκ νέου καὶ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν.

« Ἐπιθυμοῦμεν ὅπως ἐν τῇ ρηθείσῃ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχωσι διαρκῶς εἴκοσι ἱερεῖς, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν κανονικῶν καὶ τῶν ἐφημερίων, οἱ δὲ εἴκοσιν αὐτοὶ ἱερεῖς πρέπει νὰ ὧσι Λατῖνοι, τοῦ καθολικοῦ θρησκευματος, καὶ νυχθημερόν νὰ ἐπιτελῶσι λειτουργίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Ἐκ τῶν προσόδων δὲ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀξιοῦμεν νὰ τίθῃται κατὰ μέρος ποσὸν πρὸς συντήρησιν καὶ μισθοδοσίαν τῶν εἴκοσιν αὐτῶν ἱερέων, κατὰ τὴν διάθεσιν τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης ἡμῶν.

« Ἐκ τῶν προσόδων ἐπ' ἴσης αὐτῶν ἀξιοῦμεν νὰ δαπανῶν.

ται τὰ χρειώδη πρὸς συντήρησιν καὶ ἐπισκευὴν τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν πᾶν δ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς διατυπώσεις τῶν εἴκοσιν ἱερέων καὶ τὴν ρηθείσαν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἀνατιθέμεθα εἰς τὴν ἐποπτείαν καὶ προστασίαν τῆς ὑψηλῆς καὶ περιφανοῦς δουκιῆς αὐθεντείας τῆς Ἐνετίας, εἰς τρόπον ὥστε ἂν ἤθελε παρεμβληθῆ ἑμπόδιόν τι εἰς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις ἡμῶν, καὶ εἰς ὅ,τι ἐν γένει ἀποβλέπει τοὺς τε εἴκοσιν ἱερεῖς καὶ τὰ πράγματα τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, εἴτε κατὰ βούλησιν οἰουδήποτε προσώπου, εἴτε ἀμελείᾳ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης ἡμῶν, ἢ δουκικῆ αὐθεντεία τῆς Κνετίας νὰ ἔχη τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐλευθερίαν ὅπως ἐκτελῆ πάσας ἡμῶν τὰς διατάξεις, τὰς ἀφορώσας τοὺς τε εἴκοσιν ἱερεῖς καὶ τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας ταύτης τῶν Ἀθηνῶν·

« Θέλομεν ὅπως πάντα τὰ κειμήλια, κοσμήματα, χρυσός, ἄργυρος καὶ λίθοι τιμαλθεῖς ὅσοι ἀφηρέθησαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου, τῇ ἀποδοθῶσι· τὸ αὐτὸ δὲ νὰ γείνη καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τοῦ ἡμετέρου κράτους·

« Θέλομεν ὅπως ὁ χρυσοῦς σταυρὸς ὁ σμαράγδοις καὶ ἄλλοις πολυτίμοις λίθοις κέκοσμημένος δοθῆ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἄργους·

« Διατάσσομεν ὅπως δοθῶσι τῷ σεβασμιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τοῦ Ἄργους τὰ διακόσια πεντήκοντα δουκάτα, ἅτινα ἐκρατήσαμεν ἐκ τῶν προσόδων τῆς ἐκκλησίας Ἀθηνῶν, καθ' ὃν χρόνον ὁ ἐπίσκοπος αὐτὸς ἦτο ἐπίτροπος τῆς ρηθείσης ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν·

« Διατάσσομεν ὅπως δοθῶσι τῷ σεβασμιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ (Λουδοβίκῳ δὲ Πράττο) ἑκατὸν χρυσᾶ δουκάτα διὰ τὸ ἐνοίκιον τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν·

« Θέλομεν ὅπως πᾶσαι αἱ μητροπολιτικαὶ καὶ ἄλλαι ἐκκλησῖαι ὅσαι κατέχονται παρ' ἡμῶν εἴτε ἐπὶ ἐνοικίῳ, εἴτε ἐπὶ οἴῳ·

δήποτε ἐτέρῳ τρόπῳ, μείνωσιν ἐλεύθεροι ἅμα τῇ λήξει τοῦ ἔνοικίου, εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν κυρίων αὐτῶν.

Θέλωμεν ὅπως πάντες ὅσοι ἀποδείξωσιν ὅτι τοῖς εἴμεθα χρεῶσται, λάβωσιν ἀκριβῶς ὅσα τοῖς ὀφείλομεν·

Θέλωμεν καὶ διατάσσομεν ὅπως πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν, ἐκτὸς τῶν ἵππων, καὶ πάντα τὰ ἔπιπλα πωληθῶσιν ἀφ' οὗ δὲ τεθῶσι κατὰ μέρος τριάκοντα χιλιάδες ὑπερπύρων τῆς κυρίας δουκίσσης θυγατρὸς ἡμῶν καὶ ὅ,τι ἄλλο ὑποδεικνύεται ἐν τῇ παρούσῃ διαθήκῃ ὡς δῶρημα, τὰ ἀπολειπόμενα χρήματα νὰ σταλῶσιν εἰς Φλωρεντίαν καὶ κατατεθῶσιν εἰς τὸ Δανειστικὸν Ταμεῖον (Monte) ἐπὶ τόκῳ μὲ τρόπον εὐδιάκριτον καὶ παρ' ἀνθρώπου γνωστοῦ. Τὸ δὲ ἐκ τῶν χρημάτων αὐτῶν προερχόμενον ὄφελος θέλει διαιρεῖσθαι εἰς τρία μέρη, καὶ τὸ μὲν ἓν θέλει δίδοσθαι ὑπὲρ ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας εἰς τὴν ἐν Φλωρεντία ἐκκλησίαν, τὸ δὲ δευτέρον θέλει δαπανᾶσθαι διὰ τὰ νυμφεύονται πτωχοὶ καὶ ὄρφανοί, καὶ τὸ τρίτον θέλει ἐξοδεύεσθαι διὰ τὴν συντήρησιν τῆς οἰκίας ἡμῶν·

« Θέλωμεν καὶ διατάσσομεν ὅπως ἡ Μαρία, θυγάτηρ τοῦ Δημητρίου Ρένδη, ἀφεθῆ ἐλευθέρα καὶ λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν τῆς πᾶσαν τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τῆς παντοῦ ἔνθα εὔρηται·

« Κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν κύριον Δονάτην, ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ εἰς τοὺς διαδόχους του, πᾶσαν τὴν ἐν Φλωρεντία ἀκίνητον ἡμῶν περιουσίαν καὶ διακόσια πεντήκοντα δουκάτα, ἅτινα ἐπλήρωσε δι' ἡμᾶς·

« Κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν Μόντον Ἀγκιαϊουόλην καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ Γουλλιέλμου Ἀρνῶ χίλια δουκάτα· διατάσσομεν δὲ σὺν ἅμα, ὅτε αἱ θυγατέρες τοῦ Γουλλιέλμου Ἀρνῶ φθάσωσιν εἰς ἡλικίαν γάμου, νὰ λάβωσι πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν πατέρα των·

« Κληροδοτοῦμεν καὶ διατάσσομεν ὅπως ὁ κύριος Ἰωάννης Τρεμολίζης λάβῃ πᾶν ὄ,τι δικαιοῦται παρ' ἡμῶν εἰς κεφάλαιον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προστεθῇ, ὡς ἀπαιτεῖ αὐτός, τόκος ἀμοιβῆ ἢ ἀποζημιώσεις τις·

« Κληροδοτοῦμεν εἰς τὸν (νόθον) υἱὸν ἡμῶν Ἀντώνιον τὸ φρούριον τῆς Δεβαδείας μεθ' ὅλων τῶν παραρτημάτων καὶ ἐξαρτημάτων του καὶ μετὰ παντός ὄ,τι ἀνήκει ἡμῖν ἐκείθεν τῆς Δεβαδείας· θέλομεν δὲ ὅπως ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ νέμηται καὶ διοικῆ αὐτὸ ἐκ τῆς πόλεως τῶν Θηβῶν·

« Θέλομεν ὅπως ὁ Βαλτρινέττος δὲ Σαιλλῆ λάβῃ κατοχὴν παντός ὄ,τι ἐκέκτητο ἄλλοτε ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ·

« Θέλομεν ὅπως ἡ Δουκία, θυγάτηρ τοῦ Σερ Σαρραζινοῦ, καθ' ὃν χρόνον πρόκειται νὰ, νυμφευθῇ, λάβῃ ὡς προῖκα ἐκ τῆς κληρονομίας ἡμῶν χίλια ὑπέρπυρα·

« Κληροδοτοῦμεν εἰς ἐκάστην τῶν ὑπηρετριῶν τοῦ οἴκου ἡμῶν ἀνὰ ἑκατὸν ὑπέρπυρα καὶ ἀνὰ δύο καλάμους ὑφάσματος. Τὰ αὐτὰ κληροδοτοῦμεν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Μάρκου Ἀκὶ κάρδου καὶ εἰς τὸν υἱὸν τῆς, ἀνεψιὸν τοῦ ἀρχιδιακόνου·

« Κληροδοτοῦμεν ἐκάστῳ τῶν θαλαμηπόλων καὶ οἰκετῶν τοῦ ἡμετέρου οἴκου ἀνὰ ἑκατὸν ὑπέρπυρα καὶ ἀνὰ δύο καλάμους ὑφάσματος·

« Θέλομεν καὶ διατάσσομεν ὅπως πᾶς ὑπηρέτης ἡμῶν, διατελῶν μέχρι σήμερον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὑπηρεσίᾳ, λαμβάνῃ ἕνα ἵππον ἐκ τῶν ἡμετέρων σταύλων. Ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Ἀργους δικαιοῦται ὅμως πρὸ τῶν ἄλλων νὰ ἐκλέξῃ μετὰ τῶν ἵππων ἡμῶν ἐκείνον ὅστις περισσότερον τῶ ἀρέσκει·

« Θέλομεν καὶ διατάσσομεν ὅπως πάντες οἱ σταυλίται ἡμῶν, ὅλοι οἱ γαιῶδουrolάται, οἰνοχόοι, μάγειροι καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ὑπηρεταὶ τοῦ οἴκου ἡμῶν λάβωσιν ἕκαστος ἀνὰ δύο ὑπέρπυρα, καὶ ἀνὰ ἕνα καὶ ἡμισὺν κάλαμον ὑφάσματος·

« Θέλομεν και διατάσσομεν ὅπως ἐν Ναυπλίῳ οἰκοδομηθῆ ἐν πτωχοκομείῳ, εἰς δὲ τὸ πτωχοκομείον αὐτὸ ἀφιερούμεν ὅλα τὰ ἐν Ἄργει κινητὰ καὶ ἀκίνητα ἡμῶν πράγματα, ἐκτὸς ἑκατόν . . . κατ' ἔτος, τὰ ὅποια πρέπει νὰ δίδωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἄργους, ἵνα τελῆται ἐν αὐτῇ ἐκάστην δευτέραν λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Θέλομεν δὲ ὅπως τὸ πτωχοκομείον αὐτὸ οἰκοδομηθῆ καὶ διευθύνεσθαι ὑπὸ τῶν κληρονόμων ἡμῶν, τῶν φρουράρχων Ἄργους καὶ Ναυπλίου καὶ τοῦ σεβασμιωτάτου ἐπισκόπου Ἄργους· ὅ,τι δὲ οἱ τρεῖς τῶν διαχειριστῶν ἀποφασίζουσι, τὸ τοιοῦτο ἔστω ἔγκυρον·

« Θέλομεν ὅπως ὁ ρηθεὶς ἐπίσκοπος Ἄργους ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Ναυπλίῳ ἡμετέρου μοναστηρίου τῶν καλογραιῶν καὶ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν νὰ διορίζῃ καὶ ἀπολύῃ κατ' ἀρέσκειαν τὴν τε ἡγουμένην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ ρηθέντος μοναστηρίου. Μόνον ὅ,τι ὀφείλει νὰ πληρώνη ἐτησίως τὸ μοναστήριον, ἃς δίδῃ εἰς τὸ πτωχοκομείον καὶ οὐχὶ ἀλλαχοῦ·

« Κληροδοτοῦμεν εἰς τὴν Βαρθολομαίαν βασίλισσαν, θυγατέρα ἡμῶν ἑνεακισχίλια καὶ ἐπτακόσια χρυσᾶ δουκάτα, ἅτινα ὁ δεσπότης σύζυγός της ἔλαβεν ἐκ τῆς αὐθεντείας τῆς Ἐνετίας καὶ τὰ ὅποια τῇ ἐδώσαμεν ἐπὶ ἐπιστροφῇ· θέλομεν δὲ ὅπως ἡ ρηθεῖσα βασίλισσα, θυγάτηρ ἡμῶν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύνηται νὰ ἀπαιτήσῃ τι ἐκ τῆς κινήτης ἢ ἀκινήτου ἡμῶν περιουσίας.

« Κηρύσσομεν γενικὴν καὶ εἰδικὴν ἡμῶν κληρονόμον τὴν θυγατέρα ἡμῶν Φραγκίσκην, ἥτις ἀπὸ τοῦ νῦν δύναται νὰ λάβῃ εἰρηνικὴν κατοχὴν τοῦ φρουρίου τῶν Μεγάρων καὶ τῶν Βασιλικῶν (Σικυῶνος), λαμβάνουσα σὺν ἅμα καὶ τριάκοντα χιλιάδας ὑπερπύρων εἴτε εἰς ἄργυρον, εἴτε εἰς εἶδη· Ὅτε δὲ ἀποκτήσῃ πέκνα, δικαιοῦται νὰ λάβῃ κατοχὴν ἀπάσης τῆς ἀλ-

λης ἡμῶν χώρας, ἐκτός τῆς διὰ τῆς παρούσης διαθήκης ἄλλως πως κληροδοτουμένης· ἂν ὅμως ἐντός τριῶν ἐτῶν ἀπὸ σήμερον ἢ θυγάτηρ ἡμῶν αὐτὴ δὲν γεννήσῃ τέκνα, τότε δύναται αὐτοδικαίως νὰ λάβῃ κατοχὴν ὡς εἰ ἐγέννα. Καὶ ἂν μὲν ἡ ρηθεῖσα δούκισσα συμφωνήσῃ πρὸς μέγαν δικαστικὸν ἄρχοντα (περὶ γαιῶν τινων ἐν Κορίνθῳ ἃς ἐνυποθήκευσεν ἀντὶ χρημάτων εἰς τὸν Νέρειον) καλῶς· ἄλλως ἃς λάβῃ τὰ χρήματα καὶ ἃς ἀποδώσῃ αὐτῷ τὴν Κόρινθον·

« Θέλομεν ἵνα ἐκτελεσται τῆς διαθήκης ἡμῶν ταύτης ὧσιν

« ἡ μεγάλη δούκισσα, θυγάτηρ ἡμῶν.

« ἡ Γισμόνδα Ἀκκιαῖουόλη, ἀδελφὴ ἡμῶν, ἐφ' ὅσον χρόνον μείνῃ ἐνταῦθα

« ὁ σεβασμιώτατος ἐπίσκοπος Ἄργους·

« ὁ Κ. Δονάτος Ἀκκιαῖουόλης, ἐφ' ὅσον χρόνον μείνῃ ἐνταῦθα·

« ὁ Μόντος Ἀκκιαῖουόλης·

« ὁ Ματθαῖος, φρούραρχος Ἀθηνῶν·

« ὁ Γιράρδος Διβίτζος, ἐφ' ὅσον χρόνον μείνῃ ἐνταῦθα·

« Ἄν δέ τις ἐκ Φλωρεντίας, ἐνθα διαμένει ἡ ἡμετέρα οἰκογένεια, ἤθελεν ἀπαιτήσῃ νὰ καταλεχθῇ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐκτελεστῆς τῆς διαθήκης ἡμῶν, θέλομεν ὅπως λαμβάνῃ ἀνά διακόσια χρυσᾶ δοκάτα καὶ ἔχῃ τὰ αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἐκτελεστῶν δικαιώματα. Θέλομεν δὲ ὅπως οἱ ρηθέντες ἐκτελεσται κυβερνήσῃ ὅλον τὸ ἡμέτερον κράτος καὶ διαχειρίζονται τὰ κτήματα ἡμῶν, διορίζοντες καὶ παύοντες ἀξιωματικούς καὶ φρουράρχους καὶ ποιῶντες πάνθ' ὅσα ἀνάγονται εἰς τὴν κυβερνήσιν ἐνός τόπου. Ἐν διχογνωμίᾳ τῶν ἐκτελεστῶν ἡ πλειοψηφία ὑπερισχύει· κατὰ δὲ τὰς διασκέψεις, ἂν τις τῶν ἐκτελεστῶν ἀπουσιάξῃ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ἡμέρας, πρέπει νὰ προσκαλῆται παρὰ τῶν λοιπῶν ὅπως λάβῃ μέρος εἰς τὴν διάσκεψιν, ἥτις θέλει ἀφορᾶ ὅλας τὰς κτήσεις ἡμῶν, ἐκτός τοῦ

φρουρίου τῶν Μεγάρων, τῶν Βασιλικῶν, καὶ τῶν τῇ θυγατρὶ μου κληροδοτηθέντων εἰς χρήματα καὶ εἶδη τριακοντακισχιλίων ὑπερπύρων, διότι θέλεις ἡμῶν εἶναι νὰ τὰ λάβῃ αὕτη ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς καὶ νὰ τὰ νέμῃται. Ὁρίζομεν σὺν ἅμα νὰ παραδεθῶσι μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ποσοῦ τῶν τριακοντακισχιλίων ὑπερπύρων, ὅλον τὸ χρηματικὸν καὶ τὰ πολύτιμα ἡμῶν πράγματα εἰς τὴν ρηθεῖσαν δούκισσαν, θυγατέρα ἡμῶν, ἐκτὸς ὅμως τῶν χρημάτων καὶ τῶν πολυτίμων πραγμάτων, ἅτινα ἐκληροδοτήσαμεν εἰς τοὺς ἐκτελεστὰς τῆς διαθήκης, καὶ τὰ ὁποῖα διατάσσομεν νὰ δοθῶσι καὶ πληρωθῶσιν ἀμέσως.

« Ἄν δέ τις ἤθελε πράξει ἄλλως παρ' ὅπως διὰ τῆς διαθήκης ταύτης γράφομεν, καὶ ἀφαιρέσει τὰ εἰρημένα πράγματα ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς ἡμετέρας θυγατρὸς, ὁ τοιοῦτος νὰ λογίζεται ἄρπαξ καὶ προδότης, καὶ νὰ ἀποκληροῦται ὅσων κληροδοτημάτων ἡμεῖς τῷ κατελίπομεν. Ἀπαιτοῦμεν δὲ νὰ συνταχθῶσιν ἀπογραφαὶ ὄλων ἡμῶν τῶν πραγμάτων ἰσάριθμοι τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης, ἵνα ἕκαστος κρατῇ ἀνὰ μίαν. Ὁρίζομεν ἐπ' ἴσης ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν ὁ υἱὸς ἡμῶν Ἀντώνιος λάβῃ κατοχὴν τοῦ φρουρίου τῆς Λεβαδείας, ὅπως ἀνωτέρω εἶπομεν.

« Θέλομεν καὶ διατάσσομεν ὅπως ὁ τόπος ἡμῶν ἐμπιστευθῇ καὶ ἀνατεθῇ εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ περιφανῆ δουρικὴν αὐθεντεῖαν τῆς Ἐννετίας, οἱ δὲ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης ἡμῶν δύνανται νὰ προστρέχωσιν εἰς τὴν ρηθεῖσαν αὐθεντεῖαν, ἵνα ζητήσωσιν ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ρυθμίζοντες καὶ ἐνεργοῦντες μετὰ τῆς αὐθεντείας πᾶν ὅ,τι ἤθελον νομίσει λύσιτελεῖς διὰ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ σωτηρίαν τοῦ κράτους ἡμῶν, ἀπονέμοντες πᾶσαν τιμὴν εἰς τὴν ρηθεῖσαν αὐθεντεῖαν καὶ ἐκτελοῦντες ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ κράτους ἡμῶν πᾶν ἀναγκαῖον. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἀτομὸν τι ὅποιονδῆποτε ἤθελε

διὰ τῆς βίας καταλάβει, προσβάλει ἢ ἀνήσει τὴν χώραν τῆς κληρονόμου ἡμῶν δουκίσσης Φραγκίσκης, ἡμετέρας θυγατρὸς, ἐναντίον τῆς θελήσεώς της, παρακαλοῦμεν ἐπιμόνως τὴν δουκικὴν αὐθεντείαν τῆς Ἑνετίας νὰ προστρατεύσῃ τὰ δικαιώματα τῆς ρηθείσης ἡμῶν κληρονόμου·

« Αὕτη εἶναι ἡ διαθήκη ἡμῶν καὶ τελευταία θέλησις, καὶ ἀπαιτοῦμεν ἵνα ἔχη ἰσχύον ἀληθοῦς διαθήκης ἐγκύρου καὶ βεβαίας·

« Ἐγένετο ἐν Κορίνθῳ, ἔτει ἀπὸ Σωτῆρος 1394 καὶ δεκάτῃ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου, ἰνδικτιῶνος γ'. παρισταμέγων μαρτύρων Ἐγεδίνουρος, ἱατροῦ φυσικοῦ, Ἰωάννου Βρουζαλίγου, Ἀντωνίου Ἐριζλίγου, Ἰακώβου καὶ Ἀντωνίου Δεσαντέρου·

« Πρὸς πλειῶν δὲ πίστωσιν ἐτέθη ἡ ἡμετέρα σφραγίς κρεμαστὴ ἀπὸ τῆς προύσης διαθήκης. »

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ διαθήκη τοῦ δουκὸς Νερίου Ἀκκικιοῦδλη, δι' ἧς οὗτος κληροδοτεῖ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν ἔξαρτημάτων αὐτῶν εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας· εὐ δὲ τί ἐξάγει, ἀναγνώστα, ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῆς; Αἱ εἰς ναοὺς ἀποδόσεις πραγμάτων ἀφαιρηθέντων ἀπ' αὐτῶν, ἡ ἐπανειλημμένη ἀπαίτησις ὅπως ἱερεῖς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπιτελῶσι λειτουργίας ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ Νερίου, δὲν ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτὸς ἦτο ἄρπαξ, καὶ ὅτι εἶχε λίαν βεβαρυμένην τὴν συνείδησίν του; δυνάμεθα ἄρα νὰ ἀποδώσωμεν τὰς τοιαύτας διατάξεις εἰς μόνον τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα, ὅπερ ὠδήγει τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοὺς ἀνθρώπους εἰς πᾶσαν αὐτῶν πρᾶξιν; Ἐὰν δὲ ὁ Νεριος ἐγύμνω τὰς ἐκκλησίας τοῦ ἀργύρου καὶ τῶν πολιτίμων αὐτῶν κοσμημάτων, τί ἄρα δικαιούμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι διέπραττεν ἐπὶ τῶν ὑπηκόων του; Ἀλλ' ὡς πάντες οἱ ἄρχαγες, ὡς πάντες οἱ ἄδικοι

καὶ πλεονέκται ἐνόμιζεν ὅτι ἐξιλέου τὸν Θεόν, κληροδοτῶν μετὰ θάνατον ὅ,τι πλεόν δὲν ἀνῆκεν αὐτῷ εἰς ἰσρεῖς καὶ εἰς ἐκκλησίας.

Ἀποθανόντος τοῦ Νερίου, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κάρολος Τόκκος, ἐν Βοστίτζῃ διατρέλων, διεκήρυξεν ὅτι τότε καὶ αὐτὸς ἤθελε σεβασθῆ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δὲν ἤθελεν ἐπιτρέψει νὰ παραβιάσῃσι τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ τὴν διαθήκην, ὅτε τῷ παρεχωρεῖτο ἡ Ἀκροκόρινθος καὶ ἐπετρέπετο εἰς τὸν ἀδελφόν του Λεονάρδον Τόκκον νὰ εἰσέλθῃ ἐπ' ὀνόματί του εἰς αὐτήν. παρατιθέμεθα δ' ἐκ τοῦ Βουσῶνος λαβόντες καὶ τὸ κατωτέρω ἔγγραφο ὡς ἀναπόσπαστον πρὸς διαφώτισιν τῆς ιστορίας τῶν τότε χρόνων.

« Ἡμεῖς, Κάρολος, δούξ Δευκάδος, καὶ κόμης παλατίνος Κερχλληνίας, διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν γράμματος πιστοποιούμεν εἰς ὅσους ἤθελον τὸ ἀκούσει ἢ ἀναγνώσει τὰ ἐπόμενα.

« Ἡμεῖς ἐπὶ τῇ πίστει καὶ ἐπὶ τῷ δουκικῷ ἡμῶν λόγῳ ὑποσχόμεθα εἰς τοὺς ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης καὶ τοὺς ἐπιτετραμμένους παρὰ τοῦ μακαρίας μνήμης, μεγαλοπρεποῦς αὐθέντου, μισέρ Νερίου, ἀξιοσεβάστου ἡμῶν πατρὸς καὶ πενθεροῦ ὅτι ἂν προσωπικῶς γίνωμεν δεκτοὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ τὸ φρούριον τῆς Κορίνθου, ὡς ἀνὴρ τῆς κυρίας Φραγκίσκης συζύγου ἡμῶν, νομίμου κληρονόμου καὶ θυγατρὸς τοῦ ρηθέντος μισέρ Νερίου, καὶ ἂν ὁ μεγαλοπρεπῆς ἀδελφὸς ἡμῶν Λεονάρδος εἰσέλθῃ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ὀνόματι ἐκ μέρους ἡμῶν καὶ ἐκ μέρους τῆς ρηθείσης κυρίας Φραγκίσκης ἵνα καταλάβῃ, συνδράμῃ καὶ προστατεύσῃ τὸ εἰρημένον μέρος τῆς Κορίνθου, ὑποχρεούμεθα νὰ τηρήσωμεν ὅλους τοὺς ὅρους τοὺς ἐμπεριλαμβανομένους ἐν τῇ τελευταίᾳ διαθήκῃ τοῦ μακαρίτου μισέρ Νερίου. Πρὸς πίστωσιν δὲ τῆς ἀληθείας καὶ ἐγγύτησιν τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης, συνετάξομεν καὶ ὑπεγράψα-

μεν τὸ παρόν, σφραγίσαντες αὐτὸ τῇ μεσαίᾳ ἡμῶν σφραγίδι.

« Ἐγένετο ἐν Βοστίτζῃ τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου, ἰνδικτιῶνος γ'. 1394. »

Δεκτῆς τῆς προτάσεως ταύτης γενομένης, ὁ δούξ Κάρολος ἔλαβε κατοχὴν τῆς Κορίνθου· ἀλλ' ὅτε μετὰ τινα χρόνον οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης μετέβησαν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐνθα ἐκαῖνος μετὰ τῆς συζύγου του διέτριβεν, ὁ δούξ ἀπήτησε προδοτικῶς παρ' αὐτῶν νὰ τῷ ἐπιστρέψωσι τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον. Ἐκθαμβοὶ ἐπὶ τῇ διαγωγῇ ταύτῃ τοῦ Καρόλου οἱ ἐκτελεσταὶ γενόμενοι, ἀπεκρίθησαν ὅτι τὸ ἔγγραφον εἶχον πέμψει πρὸς τὸν τοῦ Νερίου ἀδελφὸν Δονάτον εἰς Φλωρεντίαν· ἐκεῖνος ὅμως, μηδὲν ὑπ' ὄψιν λαμβάνων τὴν πρόφασιν ταύτην, ἐζήτησεν ἢ τὸ ἔγγραφον ἢ ἕτερόν τι ἀναιροῦν αὐτό, ἀπειλῶν ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τοὺς ἐκτελεστάς διὰ θανάτου. Εἰς τοιαύτην λοιπὸν δεινὴν θέσιν περιελθόντες ἐκεῖνοι ἠναγκάσθησαν νὰ δώσωσι τῷ Καρόλῳ ἕτερον ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιστοποιοῦν, ὅτι ὁ δούξ πιστῶς ἐξεπλήρωσε πάσας τὰς ὑποχρεώσεις του καὶ ὅτι οὐδεμίᾳ ὑπῆρχεν ἀπαίτησις παρ' αὐτοῦ· λαβὼν δὲ τὸ τοιοῦτο πιστοποιητικὸν ὁ Κάρολος ὑπεχρέωσεν ἐπὶ ἀπειλῇ θανάτου καὶ τοὺς ἐν Κεφαλληνίᾳ τότε παρεπιδημοῦντας, τὸν τε ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Λουδοβίκον δὲ Πράτον καὶ τὸν μοναχὸν Στέφανον νὰ τὸ προσυπογράψωσιν. Οἱ οὕτως ἐκβιασθέντες νὰ ἐκδώσωσι καὶ ὑπογράψωσι ψευδεῖς πιστοποιήσεις, ἀμα ἀνεχώρησαν ἐκ Κεφαλληνίας καὶ ἀπηλλάχθησαν παντὸς κινδύνου, ἐντόνως διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς ἐπενεχθείσης αὐτοῖς βίας καὶ ἐπεκαλέσθησαν, συνωδὰ πρὸς τὴν διαθήκην τοῦ Νερίου, τὴν ἀντίληψιν τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας· ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ἑνετικὴ Γερουσίᾳ δὲν ἐδέχθη τοσοῦτῳ εὐδιάθετος νὰ παρέμβῃ εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, οἱ ἐκτελεσταὶ μετέβησαν εἰς Φλωρεντίαν, ἐνθα ἀνεκρίνωσαν ἐπ'

Ἰσως εἰς τὸ Κουμούνιον (κοινότητα) τὴν κατὰ τοῦ δαυκῆς Λευκάδος Καρόλου Τόγκου διαμαρτύρησιν αὐτῶν. Ἄλλ' εἰς ἃς περιπλοκάς διετέλει τότε τὸ Κουμούνιον τῆς Φλωρεντίας, ἀδύνατον τῷ ἀπέβαινε νὰ εἰσακούσῃ τῆς αἰτήσεως τῶν ἐκτελεστών τοιουτοτρόπως δ' αἱ διαμαρτυρήσεις αὐτῶν ἔμειναν ἄκαρποι, καὶ ἡ θέλησις τοῦ Νερίου ἅμα σχεδὸν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, καὶ παρὰ τῶν οἰκείων καὶ παρὰ τῶν ξένων ἀσυστόλως παρεδιδάσθη.

Ἐν τούτοις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Νερίου ἐξωσίν των ἐκ τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν οἱ Καταλάνοι, τῆδε κάκεισε διασπαρέντες, ἔπαυσαν πλέον ἀποτελοῦντες ἴδιον κυριαρχικὸν σωματεῖον, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν κατέφυγον ὡς μισθοφόροι παρὰ τοῖς διαφόροις ἡγεμονίσκοις, ὧν ἔβριθε τότε ἡ Ἑλλάς. Ἐν ἔτει δὲ 1460, συνθηκολογήσαντος τοῦ δεσπότη τοῦ Μωρέως Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου μετὰ τοῦ Μωάμεθ Β'. ὁ φρούραρχος τῆς Μονεμβασίας Μανουὴλ Παλαιολόγος, μὴ θέλων νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς Τούρκους, καίτοι ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ προσκαλούμενος παρέδωσε τὴν πόλιν εἰς τὸν ἐκ Καταλανίας πειρατὴν Δοπεζ δὲ Βαλδάγια καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῷ καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τοῦ πάπα. Ὁ τῆς Ρώμης τότε ἄκρος ἱεράρχης Πῖος Β'. ἀσμένως δεξάμενος τὴν αἴτησιν, ἀπέστειλε πνευματικῶν μὲν ἀρχηγὸν εἰς Μονεμβασίαν τὸν Ἀββᾶν Φραγκίσκον δὲ Σαιντ-Ανατόλ, κοσμικὸν δὲ διοικητὴν τὸν Ζαντίλ δὲ Μαρκόλφ· σὺν ἅμα δ' ὑπεσχέθη καὶ εἰς ἄλλους ἐκ Καταλανίας τυχοδιώκτας, νὰ τοῖς παραχωρήσῃ διάφορα ἐν Ἑλλάδι κτήματα, εἰς δὲ τὸν ἐπ' Ἰσῆς Καταλάνον Πέτρον Περάλταν τὴν Σαλαμίνα, ἃν ἠδύνατο νὰ τὴν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῶν Τούρκων· ἐν ἄλλοις λέξεσι τῷ ἐδωρεῖτο ἀστέρας ἐν τῷ οὐρανῷ, διότι ἡ ἐν Μονεμβασίᾳ ἐξουσία τῶν παπικῶν ἀπεσταλμένων ὀλίγιστον διήρκεσεν· οὗ πολλῷ δ' ὕστερον ὁ τοῦ δουκῆς τῆς Λευκάδος ἀδελφὸς Ἀν-

τόνιος Τόκκος προσπλεύσας μετὰ Καταλάνων εἰς Κεφαλληνίαν, ἐκυρίευσεν αὐτήν, εἶτα δὲ καὶ τὴν Ζακύνθον, αἵτινες ὑπέκειντο τότε εἰς τοὺς Τούρκους. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ὁ Πρίαμος Τρόν, προβλεπτῆς Μεθώνης, ἀπέστειλε κατὰ τῶν ἀρπάγων τὸν κατεπάνον τῆς Πόλεως Μεθώνης Βαρθολομαῖον Μερόνιον μετὰ πεζικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, ὅστις προσβάλων ἐπέτυχε νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Τόκκον τῆς Ζακύνθου, εἶτα δὲ καὶ τῆς Κεφαλληνίας· ἡ δὲ Ἐνετία διετήρησε, συνθηκολογήσασα μετὰ τοῦ Σουλτάνου, τὰς δύο ταύτας νήσους. Ἔτεροι δὲ τῶν Καταλάνων ἐξηκολούθησαν τὸν ληστρικὸν βίον, ὀρμητηρίως χρώμενοι ὄρεσι καὶ δυσάλωτοις τόποις, προσβάλλοντες καὶ λαφυραγωγούντες τὰς ἀτειχίστους χώρας. Ὅπως ποτ' ἂν ᾔ, καίτοι μετὰ τῆς ἐκδιώξεως τῶν Καταλάνων καὶ τῆς διασπορᾶς αὐτῶν λήγει τὸ ἡμέτερον ἔργον, δὲν νομίζομεν ὅμως ἀλόγτριον καὶ ἀλυσιτελές νὰ ἀφηγηθῶμεν καὶ τὰ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Νερίου συμβάντα, ἅτινα ἔχουσιν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν παρούσαν πραγματείαν καὶ εἰσὶν ἀρκούντως περιεργα.

Ὁ τοῦ Νερίου νόθος υἱὸς Ἀντώνιος μὴ εὐχαρισθηθεὶς ἐκ τῆς μερίδος ἣν διὰ τῆς διαιθήκης ὁ πατήρ αὐτοῦ τῷ ἐκληροδότῃ, φοβούμενος δ' ἀφ' ἐτέρου μὴ οἱ Ἐνετοί, ἐπεμβάντες, κατὰ τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης, καταλάβωσι τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐκδιώξωσι βαθμηδὸν καὶ αὐτόν, συνηνώθη πρὸς τὸν γαμβρόν του Κάρολον Τόκκον, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ ἀντιστῶσε κατὰ πάσης ἐκεῖνων ἐπεμβάσεως. Κατὰ τὸν Χαλκιδικόν, οἱ Ἐνετοὶ πέμψαντες στρατὸν ἐξ Εὐβοίας, ἀπεπειράθησαν νὰ καταλάβωσι τὰς Ἀθήνας· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος προσβάλων αὐτὸν παρὰ ταῖς Θήβαις, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἐπολιόρκησε τὴν ἀκρόπολιν, ἥτις ἐντὸς βραχέος τῷ παρεδόθη. Τοιουτοτρόπως ὁ Ἀντώνιος ἐγένετο κύριος πάσης Ἀτικῆς καὶ Βοιωτίας, καὶ κατέστη ἀρκούντως ἰσχυρός· ὅπως δ' ἐπὶ μᾶλ-

λον ἐδραιωθῆ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, μετεκαλέσατο ἐκ Φλωρεντίας πολλὰ μέλη τῆς οἰκογενείας Ἀγκιαϊούδλη, εἰς τὰ ὅποια παρεχώρησε τὰς γαίας καὶ ἀξιώματα.

Ὁ τοῦ Ἀντωνίου θεῖος Δονάτος, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς εἶδομεν, ὁ βασιλεὺς Λαδίσλαος ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ Νερίου ἄνευ ἀρρένων κληρονόμων, εἶχε κληροδοτήσει τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν, ἀποβιάσας μικρὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπωφεληθῆ ἐκ τῶν ἀγαθῶν πρὸς αὐτὸν διαθέσεων τοῦ Λαδισλάου· κατέλιπε δὲ πέντε τέκνα, ὧν ὁ πρωτότοκος Φράγγος ἔπρεπε νομίμῳ τῷ λόγῳ νὰ ἀναγορευθῆ δούξ Ἀθηνῶν. Ἀλλ' ὁ ἐπελθὼν καὶ τῷ Φράγγῳ θάνατος, διηκόλυε τοὺς φιλοδόξους τοῦ Ἀντωνίου σκοπούς· στερούμενος ὁμως οὗτος ἀρρένων τέκνων καὶ σὺν ἅμα θέλων νὰ φανῆ ἀνὴρ δίκαιος, προσεκαλέσατο ἐκ Φλωρεντίας τῷ 1413, τὴν τοῦ ἀποβιάσαντος Φράγγου σύζυγον Μαργαρίταν καὶ τοὺς δύο ἀνήλικας αὐτοῦ υἱοὺς Νέριον καὶ Ἀντώνιον, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπεδαψίλευσε πᾶσαν δίαίταν καὶ τὰς πρεπούσας αὐτοῖς τιμὰς.

Συνομολογήσας εἰρήνην πρὸς τοὺς Ἑνετοὺς καὶ πρὸς τὸ κομμούνιον τῆς Φλωρεντίας φιλικῶς διατεθειμένος ὁ Ἀντώνιος, ἠσχολήθη δραστηρίως περὶ τὴν ἐσωτερικὴν βελτίωσιν τοῦ κράτους αὐτοῦ· χάριν δὲ περιεργείας παρατιθέμεθα τὴν συνθήκην, ἣν ἐν ἔτει 1422 ὁ δούξ αὐτὸς συνομολόγησε πρὸς τὸ κομμούνιον τῆς Φλωρεντίας.

« Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος·

« Ἡμεῖς Ἀντώνιος δὲ Ἀτζαϊόλης καὶ αὐθέντης Ἀθηνῶν, Θηβῶν, παντὸς δουκιάμου καὶ τῶν ἐξῆς, δηλοποιοῦμεν τοῖς πᾶσι καὶ παντοίοις ἀνθρώποις, ὡς παρακατιῶν ὁ λόγος δηλώσειεν ὅτι, ἐπειδὴ ὁ ἐντιμότετος καὶ διακριτικώτατος ἀνὴρ, ὀνόματι σὲς Τομάζος δὲ Φραγκίσκος Ἀλτερζώτ, ἐλήλυθε πρὸς

ἡμᾶς, ἐκ μέρους τῆς περιφανεστάτης καὶ ἐκλαμπροτάτης, ἀλλὰ
 δὴ καὶ μεγαλειοτάτης αὐθεντίας κουμουνίου τῆς Φιορέντζας,
 αἰτοῦντα μετὰ θάρρους καὶ ἐλευθερίας ὥστις καὶ γὰρ ὑπάρχω
 ἐκ γένους πατρίδος καὶ γνήσιος υἱός τῆς περιφανεστάτης προει-
 ρημένης αὐθεντίας, ἵνα ἔχωσιν οἱ ἅπαντες ἐγκάτοικοι πόλεως
 Φιορέντζας, οἱ παρόντες καὶ οἱ μέλλοντες, ὅπου δ' ἂν καὶ εὐ-
 ρίσκωνται ἄδειαν καὶ ἀπλῆν ἐξουσίαν εἰ . . . τὸ ἐξόδου καὶ εἰ-
 ρηνικῆς πράξεως μετὰ ἐμπορίας καὶ πραγματικῆς ὑποθέσεως
 εἰς ἅπασαν τὴν ἡμετέραν ὑποκράτησιν, πόλεις, χώρας καὶ τό-
 πους. Ἡμεῖς δὲ ἡμισκέψαντος ἡ . . . ὑπὶ καὶ ἀγάπην ἠὲ δει-
 κνύοντα ἡ περιφανεστάτη αὐθεντία πρὸς ἡμᾶς, μετὰ περιχα-
 ρίας καὶ ἀγαλλιάσεως οὐ . . . εὐθὺς ὑπήκοοι ἐγενόμεθα τῆς τοι-
 αύτης αἰτήσεως, ὡς γνήσιος υἱός καὶ εἰ . . . οὐς' καὶ ποιοῦμεν ἀ-
 πεντεύθεν καὶ ἀπὸ τῆν σήμερον ὅτι ἅπασα ξύλον πλευτικόν,
 κάτεργον ναῦς μετὰ . . . καὶ ἀρμένων, μικρὸν καὶ μεγάλον φορ-
 τωμένον καὶ ἀφόρτιτον, ἐρχόμενον ἀνατολὰς ἢ ἀπὸ δυσμῶν
 μετὰ πάσης πραγματείας, πεφορτισμένον ζωτροφίας καὶ ἐτέ-
 ρας ἄλλης ὑπάρξεως . . . ὁπόθεν δ' ἂν καὶ ἀνέλθῃ, ὡς ἵνα ἔ-
 χουν ἀπάδιαν καὶ ἀπλῆν ἐξουσίαν αὐθέντες Φιορεντινοί, νὰ
 ἀπληκεύσουν εἰς λειμαιῶνας, ἀκρωτηρίων παραθαλασσίας καὶ
 εἰς αὐτὰ . . . τῆς θαλάσσης τῆς ἡμετέρας διακρατήσεως . . . καὶ
 εἰς ὄν . . . καὶ νὰ ἔχουν ἀπάδιαν εἰς ὅσον καιρὸν θέλουν, νὰ
 στέκουν ἐλεύθεροι καὶ ἀνεμπόδιστοι οἱ πρ . . . αὐτῶν τὰ πλευ-
 τικά καὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν θέλουν νὰ ἀπέρχωνται . . .
 ἢ καταρτικὸν ἢ βάθος θαλάσσης ἢ κανέναν πλήρωαν, καὶ συν-
 ἦθιον τοῦ αἰγιαλοῦ, ἡμισυ . . . τὰ συνειθισμένα κουμέρκια καὶ
 ταῦτα καὶ μόνον, ὡς ἵνα ἔχουν ἀπάδιαν καὶ . . . ἀπλῆν τοῦ
 ἀγοράζειν, πωλεῖν, συναλλάγματα ποιεῖν καὶ ἐτέρας ἄλλας . . .
 ας καὶ πραγματευτικὴν εἰς ἅπασαν τὴν ἡμετέραν ἐξουσίαν
 καὶ ὑποκράτησιν ἀνευλογητῶς καὶ ἀνεμπόδιστως. Ὁτιούτως

ἐκπληρούμεν καὶ τοῦτο χάριν τῆς περιφανεστάτης, ὅτι ἐάν ποτε καιροῖς σήμερον ἢ αὔριον ἐβουληθῶμεν ὡς ἵνα ποιήσωμεν καμμίας γενεᾶς ἅτε Βενετίκων, Κατσελάνων, Γενοβήσων καὶ ἐτέρας ἄλλης γενεᾶς καμμίαν χάριτα, τὰ προειρημένα κεφάλαια ὀφείλου ἔχειν καὶ οἱ προρηθέντες Φιορεντῖνοι τὴν αὐτὴν χάριτα ἀνενοχλήτως. Ὅθεν καὶ τούτου χάριν ὠρίσαμεν καὶ ἐγγένοι το παρὸν πριβιλέτζιον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τῶν Ἀθηνῶν, καὶ διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν καὶ βεβαίωσιν πάντων τῶν ὀρώντων καὶ ἀκουόντων ἐβουλώθη καὶ μετὰ τῆς ἡμετέρας κάτωθεν κρεμαστῆς βούλας ἐν μηνὶ Αὐγούστου ἐβδόμῃ, ἰνδικτιόνι 15, ἔτη 6930 (1422 μ. Χ.)»

Εἶναι ἄρα αὕτη γλῶσσα Ἑλληνική; καὶ ὅμως ἐσμὲν ἐπιεικεῖς. Ἐν τοῖς ἐγγράφοις τῶν χρόνων ἐκείνων μῆτε τὴν χάριτα τοῦ Ξενοφῶντος, μῆτε τὴν δεινότητα τοῦ Δημοσθένους πρέπει νὰ ἀπαιτήσωμεν, ἕτερόν τι παρατηρήσωμεν. Ἡ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἔστω καὶ τερατωδῶς παρεφθαρμένης, παρ' ἀλλοφύλων καὶ περὶ πραγμάτων ἅτινα ἀλλοφύλους τοὺς Φλωρεντινοὺς, ἐνδιαφέρουσι, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μαρτύριον τοῦ ὅτι ὁ Ἕλλην καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐκπτώσει αὐτοῦ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς μεγαλειτέραις αὐτοῦ ἐθνικαῖς περιπετεῖαις κατῆχε πῶν ξέκων καὶ διετήρει παρεφθαρμένον μὲν βεβαίως, ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων, οὐχὶ ὅμως καὶ παντελῶς μετηλλαγμένον, ὅπως τινὲς ἰσχυρίσθησαν, τὸν ἀρχέτυπον χαρακτήρα τοῦ ἔθνους του. Πρὸς τὸν αὐτὸν δὲ σκοπὸν παρατιθέμεθα καὶ ἐν πωλητήριον ἔγγραφοι τῶν χρόνων ἐκείνων:

« Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος· ἀγὼ πρεσβύτερος Γουλιιάμος, ντὲ Κατζηλιέρ, κανόνικος καὶ καντοῦρος, ἀλλὰ δὴ καὶ μαγεγκλέρης τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ποιῶ γινώριμον καὶ φανερόν πᾶσιν ἀνθρώποις τοῖς μέλλουσιν ὄρεῖν καὶ ἀκοῦσαι τὸ παρὸν

μοι χαρτίον και ἔγγραφον τὸ ἐξ ἐπερωτήσεως και ὁμολογίας μου ἐκτεθὲν ὅτι ἀπεντεῦθεν ἰδοὺ ἀπὸ τῆν σήμερον χαριτόνω και παραδίδω πρὸς σὲ Γρηγόριον τὸν Χαμάχην και πρὸς ἄπαντα μέρη τῶν διαδόχων σου τὸ τμήτερόν μοι χωράφιον τὸ ὄν ἀπὸ τῆς κανονικαίας μου, τὸ ὅποιον χωράφιον ἐπροσεκάτεχάν τινες κρυφίως και σὺδὲν εἶχεν ἡ δηλομένη κανονικαία και ἐξ αὐτοῦ ποτὲ συμφέρον. Ἐπειδὴ τῆν σήμερον ἐφθασα και ἐκέρδησα τοῦτο μετὰ κρίσεως τοῦ παννυφηλοτάτου ἡμῶν ἀθέντου μισέρ Ἀντωνίου ντὲ Ἀτζαῖώλη και ἀθέντου Ἀθηνῶν, Θηβῶν και τῶν ἐξῆς, τὸ διακεείμενον ὑπὸ τῆν τοποθεσίαν τοῦ Δράκου, τότε πλησίον Σταυράκη τοῦ Μαριαδάντου και τῶν ἐκεῖσε τριῶν ὁδῶν, ὅπως καθέξας τὸ τοιοῦτον χωράφιον ἀπὸ τοῦ νῦν και εἰς τὸ αἰεὶ, παιδιῶν τῶν παιδιῶν σου κατὰ διαδοχὰς γένους ἕως ἂν ὁ ἥλιος τὸ πᾶν ἐφορᾷ, τούτο βελτισιοτήης και κατασπέρνης αὐτὸ σπέρματα ὅποια ἄρα θέλεις και βούλεσαι, και ἀπλῶς εἰπεῖν ἅπαντα τὰ βουλητέα σοι ποιῶν ἐν αὐτῷ τὴν εἴσοδόν τε αὐτοῦ ἅπασαν ὀφείλεις ἀποκερδαίνειν μετὰ τῶν μερῶν τε και κληρονόμων σου μονομερῶς και ἀκρωτηριάστως. Προσέτι δὲ και ἄδειαν ἔχειν τοῦ ἐπιδίδειν σε τὸ τοιοῦτον χωράφιον εἰς οἷα δ' ἂν πρόσωπα βούλει παντοιοτρόπως, μὴ δυναμένου παρ' ἐμοῦ τοῦ . . . δηλομένης κανονικαίας διασειόμενος ἢ ἐνοχλούμενος ἢ ἀναθεωρούμενος ἢ ἐμποδιζόμενος ἢ τὸ παράπαν λογοποιούμενης διὰ τὸ λαβεῖν με ἀπὸ σοῦ τῆν σήμερον ἔνεκεν τούτου χάριν εἰς δεικτικῶν . . . πλην δὲ ὡς ὀφείλοντός σου και μόνον τοῦ ἐκπληρεῖν και ἐπιδιδεῖν σὺ τε και πάντες οἱ διάδοχοι κάτοχοι και κληρονόμοι σου ἐτησίως χάριν ἀποκοπὴν κάθε Αὔγουστον μῆνα τῆς κοιμήσεως σολδία δέκα και ἐξ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ χωραφίου πρὸς τὸν κατὰ τῆν ἡμέραν ὑπάρχοντα κανόνικον και σὺδὲν ἕτερον ἄλλο δικαίωμα τὸ οἰνοῦν. Και οὕτως ἐπιδίδοντας τῆν εἰρημένην ἀ-

ποκοπήν μέλλεις ἔσθαι ἐν αὐτῷ ἀμετακίνητος παιδίων τῶν παιδίων σου, ὡς προλαβὼν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, δεφεν-
 τεύομενος σύ τε καὶ ἅπαν τὸ μέρος σου ὑπὲρ τοῦ τοιούτου
 χωραφίου διὰ κατοχῆς καὶ νόμου παρ' ἐμοῦ καὶ παντός τοῦ
 μέρους διακειμένης . . . τὴν σωματικὴν νομὴν παραδέδωκας
 πρὸς σὲ ἐν αὐτῷ ἐνώπιον τῶν κάτωθεν ἀξιοπίστων μαρτύρων.
 Ὅθεν τὸ παρὸν ἐγγραφον ἐγεγόνει ἐξ ἐπιτροπῆς καμῶν, γραφὴν
 δὲ διὰ χειρὸς νοταρίου καὶ καντζηλιέρου Ἀθηνῶν Νικολάου
 Χαλκωματᾶ, ὅπερ καὶ βουλωθὲν μετὰ καὶ τῆς βούλας τῆς κά-
 τωθεν κρεμαστῆς τοῦ καπίτουλου εἰς περισσοτέραν ἀσφάλειαν
 καὶ βεβαίωσιν τῶν ὁρώντων, ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ 1, ἰνδικτιῶ-
 νος 10 ἔτους 6920 (1432 μ. Χ.). Αἱ προτραπεῖσαι μαρτυ-
 ρίαι τοῦ παρόντος ἐγγράφου εἰσὶν ὅ τε κύρ Ἰωάννης ὁ Ζηρη-
 μιδοῦρος, κύρ Νικόλαος ὁ Χαλβούρης καὶ κύρ Ἰωάννης ὁ Κα-
 λογεράς.

«Ὁ Χαλκωματᾶς Νικόλαος νοτάριος καὶ καντζηλιέρης πό-
 λεως τῶν Ἀθηνῶν προτραπεῖς, ὡς ἀνωτέρω, ἔγραψα καὶ ὑ-
 πέγραψα.»

Ὁ δούξ Ἀντώνιος ἐτελεύτησεν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέρους τοῦ ἔ-
 τους 1436, προσέληθεις καθ' ὕπνου ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀπο-
 πληξίας. Κατὰ τὸν Φανέλλην, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέ-
 ρα ἱερέως τινος, καλουμένην Μαρίαν Ρέντη, ἧς ἐπὶ πολλὰ ἔτη
 περιπαθῶς ἤρξατο ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπέκτισεν ἐκ ταύτης τέκνα,
 υιοθέτησε δύο κόρας, ὧν τὴν μὲν ἐνόμφευσε πρὸς τὸν Γαλεῦττον
 Μαλατέσταν, υἱὸν τοῦ δουκὸς τῆς Αἰγίνης, τὴν δὲ πρὸς εὐγε-
 νῆ τινα ἄρχοντα τῆς Εὐβοίας. Κατὰ δὲ τὸν Φραντζῆν, ὁ Ἀν-
 τώνιος ἐνουμφεύθη τὴν Μαρίαν Μελισσηνὴν, ἧτις ὡς προῖκα τῷ
 ἀπέφερον ἅπασαν τὴν Τζακωνίαν καὶ ὀνομαστὶ τὰς πόλεις Ἀ-
 στρον, Ἅγιον Πέτρον, Ἅγιον Ἰωάννην, Πλαταμόνα, Μελίγον,
 Πραόστειον, Λεωνίδαν, Κυπαρισσίαν Ρέοντα καὶ Σίτανα ἢ δὲ

τοῦ Φρατζῆ μαρτυρία φαίνεται ἡμῖν πολὺ τῆς τοῦ Φανέλλου ῥησιωπιστοτέρα, διότι ὁ ἀνὴρ οὗτος γνωρίζων κάλλιστα τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μελισσηνοῦ, πρὸς ἓν μέλος τῆς ὁποίας ἐμελλε νὰ γυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἐὰν μὴ, ἐπερχομένης τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συλλαμβανομένη αὕτη ἐγκατεκλείετο καὶ ἀπέθνησκεν ἐν τῷ γυναικωνίτιδι τοῦ Μωάμεθ Β΄, δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἀπατηθῇ περὶ τῆς γαμικῆς ταύτης τοῦ δουκὸς τῶν Ἀθηνῶν συγγενείας. Ἐπαινεῖται δὲ ὁ Ἀντωνίος ὡς ἀνὴρ σώφρων καὶ φιλόκαλος. « Παρ' αὐτὸν φοιτῶντα ἐθεράπευε, λέγει ὁ Χαλκοκονδύλης, καὶ σωφρονῶν ἐπὶ πολὺ δὴ τοῦ χρόνου διεγένετο εὐδαιμονῶ, ἀπὸ τε τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν οἰκονομίας, πλοῦτον ἐαυτῷ περιποιούμενος, καὶ τὴν πόλιν ὡς οἶόν τε κοσμῶν. » Αὐτὸς πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ ἔργοις, ἔθεσεν ἐπὶ τῶν βάθρων αὐτῶν ἐν Πειραιεὶ τοὺς δύο ἀρχαίους λέοντας, οἵτινες ὀψιαίτερον μετηνέχθησαν εἰς ἔνετιαν καὶ ἐτέθησαν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ πύλῃ τοῦ ναυστάθμου.

Ἄμα τῷ θανάτῳ τοῦ δουκὸς Ἀντωνίου, οἱ συνδιαιτώμενοι αὐτῷ εὐγενεῖς Γραικοὶ ἀπεπειράθησαν νὰ καταλάβωσι τὰ κράτη του εἴτε ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου τοῦ Ζ΄. εἴτε πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ὁ χρονογράφος Φρατζῆς διηγεῖται ὅτι ἐστάλη ἵνα παρὰ τῆς χήρας τοῦ δουκὸς λάβῃ τὰς Ἀθήνας, τὰς Θήβας καὶ ἕτερα μέρη, καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῇ δώσῃ χώρας κατὰ τὴν Λακωνίαν, γειτνιαζούσας πρὸς ἐκεῖνας, ἃς εἶχε λάβει ὡς προῖκα· ὁ δὲ Λαόνικος Χαλκοκονδύλης ἀφηγεῖται ὅτι ἡ Μαρία Μελισσηνοῦ ἔπεμψε τὸν πατέρα αὐτοῦ Χαλκοκονδύλην συγγενῆ τῶν Μελισσηκῶν, πρὸς τὸν Σουλτάνον Μουράτ ἵνα τὸν πείσῃ νὰ ἐπαφήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως, φαίνεται, ἐξοργισθέντες κατὰ τοῦ Χαλκοκονδύλου διότι ἤλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῷ προέτεινε

τὴν ἀναγνώρισιν αὐτοῦ ὡς κυριάρχου τοῦ δουκάτου, εἰ κατὰ
λίμπανε τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν Μαρίαν, τὴν μὲν οἰκογένειάν του
ἄπασαν ἔξωσαν τῆς πόλεως των, αὐτὸν δὲ ἐξηνδραπόδισαν.
Ἡ πράξις αὕτη τῶν Ἀθηναίων τιμᾶ τὰ μέγιστα αὐτοῦς, διότι
οἱ Τοῦρκοι, κύριοι τότε μεγάλου μέρους τῆς Ἑλλάδος ὄντες,
ἠδύναντο εὐκόλως καὶ τὰς Ἀθήνας νὰ κυριεύσῃσι τότε δὲ βε-
βαίως οἱ Ἀθηναῖοι ἤθελον ὑποστῆ τὰ πάνδεινα ἕνεκα τῆς ἐ-
χθρατικῆς αὐτῶν ταύτης πρὸς τὸν Σουλτάνον συμπεριφορᾶς. Ἐν ᾧ
δὲ ταῦτα ἐν Ἀθήναις ἐγίνοντο, οἱ Καταλάνοι διαφόροις χω-
ρίαις τῆς Πελοποννήσου ὀρμητηρίοις χρώμενοι, ἐδύον τὰς δια-
φόρους πόλεις αὐτῆς· καταλαβόντες δὲ τὴν Γλαρέντζαν, ἐπώ-
λησαν αὐτὴν πρὸς τὸν δεσπότην Κωνσταντῖνον, τὸν ὕστερον
τελευταῖον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως γε-
νόμενον.

Μὴ ἀρκεσθέντες οἱ Ἀθηναῖοι εἰς μόνην τοῦ Χαλκοκονδύλου
τὴν τιμωρίαν, ἐξεδίωξαν μετ' οὐ πολὺ καὶ τὴν συνεργὸν αὐτοῦ
Μαρίαν, σύζυγον τοῦ Ἀντωνίου, μεγίστην δὲ διὰ τὴν ἀγα-
θὴν αὐτοῦ μνήμην συμπάθειαν τρέφοντες πρὸς τὴν οἰκογέ-
νειάν του, ἀνηγόρευσαν δαῦκα αὐτῶν τὸν Νέριον, υἱὸν Φράγ-
γου τοῦ υἱοῦ τοῦ Δονάτου καὶ ἀνεψιὸν τοῦ Νερίου Α'. Ὁ νέος
δοῦξ Νέριος Β' εἶχε γεννηθῆ ἐν ἔτει 1413, ὥστε ἦτο εἴκοσι
καὶ τριῶν ἐτῶν, ὅτε, τῷ 1436 διεδέξατο τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐν
τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν. Τούτου εὐρηται ἐγγραφόν τι, δι' οὗ
ἐπικυροῦται τὸ πρὸς τὸν Γρηγόριον Χαμάχην γενόμενον πωλη-
τήριον ὑπὸ τοῦ Γουλιάλμου ντὲ Καντζηλιέρ, ὅπερ ἐν τοῖς
πρόσθετον παρεθέσαμεν. Ἐπισυναπτομεν δὲ καὶ τὸ ἐπικυρωτικὸν
ἐγγραφον ὡς ἀρκούντως περιέργον καὶ ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ ὑπὸ
γλωσσικὴν ἐποψίν.

• Ἡμεῖς Νέριος ντὲ Ἀτζαῖώλης καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χά-
ριτος αὐθέντης Ἀθηνῶν, Θεβῶν καὶ τῶν ἐξῆς, διὰ τοῦ παρόντος

ἡμετέρου γράμματος ποιούμεν γνώριμον τοῖς οὐσί τε καὶ τοῖς μέλλουσιν καὶ εἰς τὸ παρὸν ἐμφανίζεσθαι· καὶ γὰρ ἐπειδὴ περ φαίνεται ὅτι σὺ Γρηγόριος ὁ Χαμάχης, ἐνεφανίσθης ἐνώπιον ἡμῶν, δείχοντα ἐν περιβέλειον φραγγιτάδες, τὸ ἐποίησεν ὁ μακαρίτης αὐθέντης, ὁ θεῖος μου· ἐκεῖνος Ἀντώνιος ντὲ Ἀτζαϊώλης καὶ τῶν ἐξῆς, ἐσυνέβη δὲ ἀπὸ τοὺς λόγους τινῶν καὶ ἠράνισεν τοῦτο, νῦν δὲ ἦλθε πρὸς τὴν ἡμετέραν αὐθεντείαν, ἱκετεύοντα παρακλητικῶς ὄπως ποιήσωμεν χάριν καὶ ἔλεος ὅτ᾽ αὐτὸ ποιήσωμεν ἡμέτερον περιβέλειον πρὸς αὐτόν. Ἐνεκεν τούτου ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ μακαρίτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ πατρὸς Φράγγου δὲ Ἀτζαϊώλης· χαρίζομεν καὶ εὐεργετούμεν πρὸς σέ, τὸν ἄνωθεν Γρηγόριον τὸν Χαμάχην, τοῦ νὰ ἦσαι ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ παιδιά τῶν παιδίων σου ἐλεύθεροι καὶ ἀκαταδούλωτοι ἀπὸ πάσης παροικίας καὶ δουλοσύνης σὺν τῶν παντοίων πραγμάτων τῆς ἀδελφικῆς σου μερίδος, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, ὡσαύτως καὶ σὺν τοῦ μοναστηρίου τῆς Ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Μαρινωτίσης, καὶ σὺν τῶν πικνοίων ψυχικῶν καὶ δικαίων αὐτῆς, ὧν κέκτηται τὴν σήμερον καὶ τὰ μέλλον ἀριερεῖν οἱ φιλευσεβεῖς Χριστιανοί, ἀλλὰ δὴ καὶ σὺν τῆς μερίδος σου τοῦ ὁτασίου ἀπὸ στίλου τῆς τετιμημένης κόρτης τῶν τριῶν, τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ἔχειν ἀπεξουσίως, τοῦ πωλεῖν, δωρεῖσθαι, ἀνταλλάττειν, ἐν προξίῃ διδόναι καὶ ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας παντάπασιν ποιεῖν ἀκωλύτως καὶ ἀνεμποδίστως ἀπὸ τὸ νὰ ἦναι ἀπὸ τὴν σήμερον οὔτε ἡμεῖς ἢ ἄλλος ἕτερος δικαίου ἡμῶν ἢ κληρονόμος καὶ διχόδοχος κάτολος ἡμῶν καμμίην ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἐπὶ σέ καὶ παιδίων παιδίων σου ἀπὸ πάσης ὑπαροικίας τε δουλοπροσύνης, ἀπὸ τε ἀγγαρίας κμισκίων, μουστοφοριῶν, ἐλατουπαρουχίων καὶ ἐτέρων ἄλλων τοιαύτης ὑπαροικίας προνόμιον· διορίζοντα πάντα τοὺς ἡμετέρους ὀρφικιαλοὺς

διαδόχους κατόλους και κληρονόμους ἡμῶν, οἵτινες ἄρα κατ' εἶεν τοῦ στέργειν και συμυλάττειν τὸ παρὸν ἡμέτερον περιβέλεγειον, και παρ' αὐτοῖς ἐξεκουσέουσιν οὐδὲν συμβεβῆει εὐρεθῆναι.

« Διὰ γὰρ διορισμῶν ἡμετέρων ἐγγεγόνει και γραφὲν ἐν Ἀθήναις και διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν και βεβαίωσιν ἐβουλλώθη και διὰ τῆς ἡμετέρας κάτωθεν κρεμασῆς βούλλης ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ 6 και ἰνδικτιῶν 15, ἐτους 6945 (1437 μ. Χ.)

Ὁ Νέριος, ἔχων ἰδιοκτησίας ἐν Τοσκάνῃ και ἰδιαιτέρας τινὰς ὑποθέσεις νὰ ἐκπεραιώσῃ, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῆ ἐκείσε, καταλιμπάνων τὴν οἰκογένειάν του ἐν Ἀθήναις, και ἐπίτροπόν του ἐν τῇ ἀρχῇ τὸν ἀδελφόν του Ἀντώνιον· οὗτος ὁμως, ἐπωφεληθεὶς τῆς περιστάσεως, ἠθέλησε κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ δουκὸς νὰ σφετερισθῇ τὴν ἐξουσίαν. Πρὸς τοῦτο δὲ τῷ συνέδραμε και ἡ τύχη· διότι ὁ Νέριος, μόλις ἐπιστρέψας ἐν Ἑλλάδι εἶνα διεκδικῆσῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἀπεβίωσεν. Ἐγένετο δὲ ὁ Ἀντώνιος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χηλκικοδούλου, ἀνὴρ τυραννικός, θηλυδρίας και ἀσθενὴς τὸν χαρακτῆρα.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Νερίου ἀποβίωσιν ἡ χήρα αὐτοῦ ἀπεπειράθη νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν ἐν ὀνόματι ἐνὸς υἱοῦ ὃν εἶχεν ἐκ τοῦ Νερίου· πρὸς τοῦτο δὲ πέμψασα πρέσβεις πρὸς τὸν Σουλτάνον Μουράτ, ὅστις, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦρχεν ἀπάσης Ἀνατολῆς πλὴν τῆς Κωσταντινουπόλεως, ἐπέτυχε, χρημάτων δόσει, νὰ ἀναγνωρισθῇ παρ' αὐτοῦ ὡς δούκισσα Ἀθηνῶν. Ὀλίγω χρόνῳ δ' ὕστερον, ἡ δούκισσα ἐραστῆσα τοῦ υἱοῦ Πέτρου Ἀλμερίου, διοικητοῦ Ναυπλίου, ὅστις χάριν ἐμπορίας εἶχε μεταβῆ εἰς Ἀθήνας, τῷ ἐπράτεινε νὰ τὸν λάβῃ σύζυγον ἂν ἀπεφάσιζε νὰ φονεύσῃ τὴν ἐν Ναυπλίῳ μένουσαν γυναῖκα του· ὁ δὲ, ἀποβλέπων πρὸς τὸ στάδιον ὅπερ διὰ τοῦ γάμου αὐτοῦ ἠνοιέγετο ἐνώπιόν του, πάνυ ἐκθύμως συνήνεσεν εἰς

τὴν ἀγρίαν πρότασιν, καί, δολοφονήσας τὴν σύζυγόν του, ἐ-
 νυμφεύθη τὴν τοῦ Νερίου χήραν. Οἱ Ἀθηναῖοι ὁμως, πολλὰς
 αἰτίας δυσαρεσκείας κατὰ τῆς δουκίσσης αὐτῶν ἔχοντες, μετὰ
 τὸν γάμον της, πέμψαντες, κατηγόρησαν πρὸς τὸν Σουλτάνον
 Μωάμεθ Β'. αὐτὴν τε καὶ τὸν σύζυγόν της ὡς νυμφευθέντας
 κατόπιν ἐγκλήματος. Ὁ Ἐνετὸς, φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ
 Σουλτάνου, παρέλαβε τὸν πρόγονον αὐτοῦ καὶ μετέβη παρὰ
 τῷ Μωάμεθ εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπως φανῆ δῆθεν κηδεμῶν
 τοῦ ἀνηλικίου τέκνου τοῦ Νερίου καὶ ἐφελκύθη οὕτω τὴν εὐνοίαν
 αὐτοῦ· ἐν Ἀδριανουπόλει ὁμως εὗρεν ἕνα ἀνεψιὸν τοῦ Νερίου,
 υἱὸν δῆλον ὅτι τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου Ἀντωνίου, Νέριον δ' ἐπ'
 ἴσης καὶ αὐτὸν ὀνομαζόμενον, ὅστις, ἐκμεταλλεούμενος τὴν εὐ-
 νοίαν τοῦ Σουλτάνου, ἐπέτυχεν νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὸν τίτλον
 δουκὸς Ἀθηνῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀποβιώσει ὁ τοῦ Νερίου ἀδελφὸς Ἀντώ-
 νιος, ὅστις, ὡς εἶδαμεν, μετὰ τὴν ἐν Τοσκάνῃ μεταβάσιν τοῦ ἀ-
 δελφοῦ του, ἐσφετερίσθη τὴν ἀρχὴν τῶν Ἀθηνῶν κατέλιπε
 δ' ἕνα υἱόν, Φράγγον τοῦνομα, ὅστις καταφυγὼν παρὰ τῷ
 Σουλτάνῳ Μωάμεθ, οὐ ἐξεπλήρου τὰς αἰσχρὰς ὀρέξεις, ἐπε-
 ρίμενε καιρὸν εὐθετον ὅπως γένηται κύριος τοῦ δουκάτου τῶν
 Ἀθηνῶν· ὅθεν ὅτε ὁ Ἐνετὸς Ἀλμέριος ἐπαρουσιάσθη πρὸς
 τὸν Σουλτάνον μετὰ τοῦ ἀνηλικίου υἱοῦ τοῦ Νερίου ὡς δῆθεν
 κηδεμῶν αὐτοῦ, οὐδόλως ἐδυσκολεύθη νὰ ὑποσκελίσῃ αὐτούς·
 παριστῶν πρὸς τὸν Μωάμεθ τὴν πρὸς τὸ δουκικὸν θρόνον συγ-
 γενειᾶν του, τὴν ἀνηλικιότητα τοῦ ἐξαδέλφου του καὶ τὸ ἐγ-
 κλημα τοῦ κηδεμόνος, φονεύσαντος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

Τούτων ἀκούσας ὁ Μωάμεθ καὶ εὐνοίαν πρὸς τὸν Φράγγον
 τρέφων, δι' ἣν ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν αἰσχρὰν αἰτίαν, ἀπένειμε
 πρὸς αὐτὸν τὸ δουκικὸν ἀξίωμα, καὶ δὴ πέμψας διέταξε τοὺς
 Ἀθηναίους νὰ τὸν δεχθῶσιν ὡς δουκὰ των· οἱ δέ, ἐκόντες ἄ-

κοντες, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐνδώσωσιν. Ἐπειὸς δὲ μεταβάς ἐξ Ἀδριανουπόλεως εἰς Ἀθήνας, συνέλαβε τὴν θεῖαν αὐτοῦ, καὶ κατακλείσας αὐτὴν ἐν τῷ φρουρίῳ τῶν Μεγάρων, τὴν ἐφόνευεν ὀφθαίτερον, ὅπως δῆθεν τὴν τιμωρήσῃ διὰ τὸν δεῦτερον αὐτῆς γάμον. Ἐν τούτοις ὁ Ἐκετὸς Ἀλμέριος, μένων παρὰ τῷ Σουλτάνῳ Μωάμεθ μετὰ τοῦ νεαροῦ προγονοῦ του, ἅμα ἔμαθε τὸ οἰκτρὸν τῆς συζύγου του τέλος, πᾶσαν προσπάθειαν καὶ αὐτὸς κατέβαλεν ἵνα ἐξοργίσῃ κατὰ τοῦ Φράγγου τὸν Μωάμεθ· ὁ δὲ, εὐχαρίστως δραττόμενος πάσης προσφερομένης αὐτῷ περιστάσεως ὅπως ἐπέμβῃ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἡγεμόνων διενέξεις καὶ καταστήσῃ αὐτοὺς ὑποτελεῖς, διέταξε τὸν στρατηγὸν Ὀμάρ, υἱὸν τοῦ Τουραχάν, νὰ πορευθῇ ἐκ Θεσσαλίας εἰς Ἀθήνας καὶ ἐκδιώξῃ τὸν δοῦκα. Τὴν τοῦ ἐχθροῦ ἔλευσιν μαθὼν ὁ Φράγγος, κατεκλείσθη μετὰ τῶν θησαυρῶν του ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐνθα ἔλθων ὁ Ὀμάρ, τὸν ἐπολιορκήσῃ στενῶς· καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ὁ τῶν Ἀθηνῶν δούξ ἐπιτυχῶς ἀντέστη, ἀλλ' ἀρξάμενος μετ' οὐ πολὺ νὰ πάσχη ἔλλειψιν τροφῶν, ἐζήτηε εὐκαιρίαν ὅπως ἔλθῃ εἰς συμβιβασμὸν μετὰ τῶν πολιορκουόντων. Ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ Ὀμάρ βλέπων παραινουμένην τὴν πολιορκίαν, πέμψας πρὸς τὸν Φράγγον, προσεπάθησε νὰ τὸν πείσῃ ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖτο ἐκ τῆς ἀντιστάσεως, καὶ ὅτι συμφέρον του ἦτα ὅ,τι τάχιστα νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν εἰς αὐτόν. «Ἦ καὶ Ἀντωνίου, τῷ διεμήνυε, σὺ οἶσθα τὸν βασιλέως οἶκον, ὡς τὴν δε τὴν πόλιν ἐπέτρεψεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον, καὶ ἐπεὶ βασιλεὺς αὐθις παρακελεύει αὐτῷ παραδιδόναι τὴν πόλιν, οὐκ οἶδα ὅπως ἂν ταύτην, ἄκοντος βασιλέως, κατέχοις· οὐδὲ γὰρ πάνυ πολὺν διαμείναι. Νῦν οὖν παρέχει σοι βασιλεὺς μάλιστα διηλλαγμένῳ οἱ χώραν τε τὴν Βουωτιάν ἔχειν καὶ τὴν Θηβῶν πόλιν· ἀποφερόμενον δὲ τὸν τῆς ἀκροπόλεως ὄλθον καὶ τὰ σαυτοῦ, ἀπιέναι καταλιπόντα

τῷ βασιλεῖ τὴν ἀκρόπολιν.» Οἱ λόγοι τοῦ Ὀμάρ ἦσαν βεβαίως ἀληθέστατοι, ὁ δὲ Φράγγοσ ἐνόμι δτι δὲν ἠδύνατο ἐπ' ἀόριστον ἐτι νὰ παρατείνῃ τὴν ἀντίστασιν· ὄθεν σπεύσας παρέδωκε τὴν πόλιν εἰς τοὺς Τούρκους, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν τοὺς θησαυροὺς του, ἀπῆλθεν εἰς Θήβας.

Τοιοῦτοτρόπως ἐν μηνί Ἰουνίῳ τοῦ ἔτους 1455 ἔπεσεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μωάμεθ καὶ ἡ πόλις τῆς Παλλάδος· πλήρης δὲ χαρᾶσ ἐκεῖνος γενόμενος διὰ τὴν νέαν ταύτην κατάκτησιν χώρασ τοσοῦτω ἐξακούστου, ἔτρεξεν ὅπως ἰδιοῖσ ὀφθαλμοῖσ τὴν ἴδῃ καὶ πεισθῇ ἂν τὰ περὶ τῆσ εὐκλείασ αὐτῆσ εἶχοντο ἀληθείασ. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ἀθήνας καὶ τὴν ἀκρόπολιν θεασάμενος, ἐθαύμαζε τὰ ἀριστοτεχνήματα τῆσ ἀρχαιότητοσ, καὶ μετ' ἀπλέτου εὐχαριστήσεωσ παρετήρει τὴν τε παλαιάν πόλιν καὶ τοὺσ λιμένασ. «Αὐτὸσ δὲ ὁ Μωάμεθ, λέγει ὁ Χαλκοκοινδύλης, τρεπόμενος ἐπὶ τῆσ Ἀττικῆσ καὶ ἐπὶ τῆσ Ἀθηνῶν πόλεωσ περιῆι, σκοπῶν τὸν τε Πειραιᾶ καὶ τοὺσ λιμένασ, ἀπεδέξατό τε τὴν Ὀμάρω ἀνδραγαθίαν· τὴν τε πόλιν ταύτην καὶ ἀκρόπολιν, πυνθάνομαι, βασιλεῖ μάλιστα τῶν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ πόλεων ἐν γνώμῃ γενέσθαι, καὶ τὴν τε παλαιάν τῆσ πόλεωσ μεγαλοπρέπειαν καὶ κατασκευὴν ἀγασθῆναι ἐπειπόντα.» Τοσοῦτω δ' ἐκ τῆσ θέασ τῶν Ἀθηνῶν ἐγοητεύθη, ὥστε ἐπ' ὀνόματι ἔλου τοῦ ἔθνουσ του ἐξεφώνησε· «Πόση δὴ χάρισ ὀφείλεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ Ὀμάρῳ τῷ Τουραχάνω!» Θαυμαστῆσ δὲ οὐχ ἦττον δεινὸσ τῆσ νεότητοσ ἢ τῆσ ἀρχαιότητοσ ὁ Μωάμεθ τυγχάνων, παρέλαβεν, ἀναχωρῶν ἐξ Ἀθηνῶν, μέγαν ἀριθμὸν γυναικῶν καὶ παιδίων, ἃ μετήγαγε καὶ κατέκλεισεν εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει γυναικωνίτην αὐτοῦ.

Ἐν ᾧ δ' ὁ Σουλτάνοσ ἐπεσκάπει καὶ ἐθαύμαζε τὰσ Ἀθήνας, ξένοι τινὲσ ἐν τῇ ἀκροπόλει μείναντεσ, τῷ ἐξήγγειλαν ὅτι κινδυνώδησ συνωμοσία ἐξυφαίνετο κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων,

σκόπος τῶν ὁποίων ἦτο νὰ παραδώσῃσιν τὴν τυραννίδα εἰς τὸν πρῶτον τῆς πόλεως δοῦκα, τὸν Φράγγον. Ὁργισθεὶς δ' ὁ Σουλτάνος ἔνεκα τῆς εἴτε πραγματικῆς, εἴτε πλαστῆς καταγγελίας ταύτης, καὶ λησμονήσας ἦν ἄλλοτε πρὸς τὸν εὐνοούμενον αὐτοῦ ἔτραφεν εὐνοίαν, διέταξε τὸν τῆς Πελοποννήσου ὑπαρχον Ζάγανον νὰ φονεύσῃ τὸν Φράγγον· συλλαβῶν δὲ σὺν ἅμα δέκα Ἀθηναίους, τοὺς ὀλβιωτέρους, ἀπήγαγεν εἰς Βυζάντιον καὶ κατέφυκεν ἐκεῖ. Ὁ δὲ Ζάγανος, προσκαλεσάμενος εἰς φιλικὴν δῆθεν συνδιάλεξιν ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ τὸν Φράγγον, ἀφ' οὗ μέχρι νυκτὸς ἐκράτησεν αὐτόν, προσελθόντα ἀνυπόπτως, καὶ τῶ ἐπεδαψίλευσε πλείστας φιλοφρονήσεις, ἐπὶ τέλος τὸν ἐδολοφόνησε, καθ' ἣν ὥραν ἐξήρχετο τῆς σκηνῆς ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια. Τιοῦτο τέλος ἔσχεν ὁ ἔνατος καὶ τελευταῖος δούξ τῶν Ἀθηνῶν Φράγγος Ἀκκιαϊουόλης.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φράγγου, ἡ σύζυγος αὐτοῦ, θυγάτηρ Δημητρίου Ἀσάνου, τελευταίου δεσπότης τῆς Κορίνθου, ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ξηθα ἔνεκα τοῦ κάλλους αὐτῆς ἐγένετο ἀφορμὴ σκανδαλωδῶν γεγονότων. Ταῦτα δὲ οὕτως ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως τῆς ἐν Τουρκογραικίᾳ τοῦ Κρουσίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

« Ὁ Σουλτάνος ἐπῆγε καὶ ἐπολέμησε τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν ἐπῆρε, καὶ τὸν αὐθέντην τῶν Ἀθηνῶν τὸν ἐκοψεν ἐκεῖ, τὴν δὲ γυναῖκα καὶ τὰ παῖδια ἤφερεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἦτον δὲ αὕτη πολλὰ εὐμορφωτάτη καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς ὄλον τὸ κορμὴ ἤκούσθη δὲ ἡ εὐμορφία αὐτῆς εἰς ὄλην τὴν πόλιν.

« Ἀκούσας δὲ δι' αὐτὴν ὁ πρωτοβεστιαῖος (τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος καὶ πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ Μαχμούτ πασᾶ) ἠθέλησε νὰ τὴν ἰδῇ καὶ ὡς εἶχεν παρρησίαν εἰς τὸν αὐθέντην, ἔκαμε πολλὰς τέχνας καὶ εἶδεν αὐτήν. Καὶ

καθώς εἶδεν τὴν εὐμορφίαν ἐκείνης, ἔπεσεν ὅλη ἡ ἀγάπη αὐτοῦ καὶ ὁ πόθος εἰς αὐτήν, καὶ ἀποφάσισεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἦ νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα ἢ νὰ ἀποθάνῃ. Καὶ τῆς ὥρας ἔστειλε γράμματα καὶ μηνύματα ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ πασιᾶ εἰς τὸν πατριάρχη (Ίωασαφ τὸν Κούσαν), ὅπως νὰ δώσῃ αὐτοῦ θέλημα νὰ τὴν πάρῃ γυναῖκα.

« Ὁ δὲ πατριάρχης τελείως δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκούσῃ οὐδὲ νὰ ὑποδεχθῇ τοιοῦτον λόγον, ἔστωντας ὅπου ἦτον φανερὰ μοιχοζευξία, νὰ παρέβῃ τοὺς θείους νόμους, καὶ τὸ περισσότερον ὅπου ἐβόα ἡ νόμιμος αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ. Ὡς δὲ εἶδεν ὁ πασιᾶς ὅτι δὲν κάμνει τὸ θέλημα αὐτοῦ ὁ πατριάρχης καὶ ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης, ἔκαμε τὸν Σουλτάνον καὶ ἔκοψε τὰ γένηα τοῦ πατριάρχου, καὶ τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου ἔσχισε τὴν μύτην αὐτοῦ ἀπὸ τὰ δύο πλάγια. Καὶ ἐν τῷ ἅμα εὐγαλέν αὐτὸν τὸν πατριάρχη ὁ πασιᾶς διὰ ὀρισμὸν τοῦ Σουλτάνου ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ τὸν ἀπεδίωξεν. Καὶ ἐκεῖ ἔποῦ ἔκοπταν τὰ γένηα τοῦ πατριάρχου, ἔλεγε μεγάλη τῆ φωνῇ: Οὐχὶ μόνον τὰ γένηα νὰ μοῦ κόψουν ἕνεκεν τῆς ἀληθείας καὶ διὰ νὰ μὴν δὲν παρέβω τοὺς νόμους μου, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν. Καὶ ἔτζη εὐγῆκεν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου διωγμένος.

« Τοῦ δὲ ἐκκλησιάρχου ὅπου ἔσχισαν τὴν μύτην αὐτοῦ, ἡ αἰτία ἦτον αὕτη. Αὐτὸς ἦτο σοφώτατος πολλὰ καὶ νομιμάριος καὶ δίκαιος, καὶ ποτέ του δὲν ἤθελε νὰ εἰπῇ ἢ νὰ παρέβῃ ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου ὤριζαν οἱ θεῖοι νόμοι. Διὰ τοῦτο ὁ πατριάρχης ἐγνωρίζοντας αὐτὸν δίκαιον, τὸν εἶχε πάντοτε σιμὰ του καὶ τὸν ἐσυμβουλευέτον. Καὶ ἕνεκεν τούτου ὁ πρωτοβεστιάριος ἐμήνυσεν αὐτοῦ κρυφῶς καὶ δῶρα μεγάλα τοῦ ἔστειλε νὰ πλαγιάσῃ καὶ νὰ κάμῃ τὸν πατριάρχη νὰ τοῦ στέρξῃ νὰ τοῦ συγχωρήσῃ νὰ ἐπάρῃ τὴν μοιχαλίδα. Ἀλλ' ὁ

εὐλογημένος ἐκκλησιάρχης καὶ τὰ δῶρα ὀπίσω ἔστειλε καὶ ἐκείνους ὅπου τὰ ἤφεραν μετ' ὀργῆς τοὺς ἀπεδίωξε, λέγοντας πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἡμεῖς δὲν παρασαλεύομεν ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων νόμων, ἀμὴ κρατοῦμεν αὐτοὺς καὶ διαφεντεύομεν νὰ ᾖναι ἀσάλευτοι καὶ ἀμετέτρευτοι εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ὅποιος παραβαίνει αὐτοὺς καὶ τοὺς καταπατεῖ, θέλει πέσει εἰς τὴν ὀργὴν καὶ κατάραν τοῦ Θεοῦ καὶ θέλει κολασθῆ αἰωνίως. Καὶ ἐτζῆ ὑπῆγαν ὀπίσω κατησχυμένοι οἱ ἀπεσταλμένοι παρὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου καὶ εἶπαν αὐτοῦ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, ὅπου τοὺς εἶπεν ὁ αὐτὸς μέγας ἐκκλησιάρχης. Καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος ἀκούσας τοὺς φοβεροὺς λόγους ἐκείνους τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου ὑπῆγεν εἰς τὸν πασιᾶν καὶ τοὺς εἶπε, καὶ ἐδιέβαλεν αὐτὸν ὅτι αὐτὸς ἐναι ἡ αἰτία ὅπου δὲν τὸ ἔστερξεν ὁ πατριάρχης καὶ διὰ τοῦτο ἔσχισαν τὴν μύτην αὐτοῦ.

« Ὁ δὲ πρωτοβεστιάριος ἐπλήρωσε τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀγάπης αὐτοῦ καὶ ἔλαβε θέλημα ἀπὸ τὸν πασιᾶν, καὶ ἐπῆρξεν αὐτὴν τὴν γυναῖκα παρανόμως καὶ ἐμοίχευεν αὐτήν. Καὶ τὴν νόμιμον αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ ἀπεδίωξε παντελῶς. Ἄλλ' ἡ θεία σπάθη τοῦ Θεοῦ δὲν ἄφησεν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς μᾶκρος, νὰ μὴδὲν τοῦ ἀνταποδώσῃ τὸ ἀνταπόδομά του, καθὼς ἔκαμεν, ἀμὴ ὀγλήγορα τοῦ τὸ ἔδωκεν.

« Μιᾶ γὰρ ἡμέρα ἐκαθεζέτο ὁ αὐτὸς πρωτοβεστιάριος μετὰ τινων ἀρχόντων καὶ ἐπαίζαν τὰ ἀζάρια ἤγουν τὸ ταυλῆ. Καὶ παίζοντας ἄπλωσε νὰ ἐπάρῃ τὰ ἀζάρια νὰ τὰ ρῆξῃ. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἄπλωσε τὸ χερί του, ἐν τῷ ἄμυ ἀπέθανεν, ἄγρια καὶ φοβερὰ τρίζοντας τὰ δόντια αὐτοῦ. Ὡ τῆς μακροθυμίας σου, Κύριε! Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ φοβερός καὶ τίς ὑποστήσεται τῆς δικαίας ὀργῆς σου; Δέγει καὶ ὁ θεῖος Δαυὶδ: Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἡ θεία γραφὴ λέγει: Ἐχει γὰρ Θεὸς ἐκδικὸν ὄμμα, ἤγουν ὁ Θεὸς ἔχει ὄμματι ἐκδικὸν ὅπου παιδεύει

« Καὶ τινὰς ἀπὸ τούτων καθεζομένους ὁποῦ ἔπαιζαν τὰ τοῦ αὐτοῦ πρωτοβεστιαρίου, καὶ ἄλλοι ὁποῦ ἦσαν ἐκεῖ, οὐδένας εἶδεν πῶς τοῦ ἦλθεν ὁ θάνατος, ἀμὴ καθὼς τὸν εἶδαν καὶ ἀπέθανε, ὅλοι ἐτρόμαξαν καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὀλοψύχως ἐδεήθησαν, ἵνα λυτρώσῃ αὐτούς ἐκ τῆς τριαύτης φοβεραῆς ὀργῆς· ὁ θάνατος γὰρ τούτου ἦλθεν ἀοράτως καὶ ἐσφάγη καθὼς τὸν Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην. Καὶ ὑστερήθη διὰ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὸν παρόντα κόσμον καὶ ἀπόλαυσε τὸ αἰώνιον πῦρ μετὰ τῶν παρανόμων ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ Θεοῦ.

« Ἀκούσας δὲ ὁ Σουλτάνος καὶ ὁ πασιᾶς τὸν ἐξαίφνης καὶ φοβερὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ πρωτοβεστιαρίου, ἐθαύμασαν εἰς τοῦτο καὶ ἐγνώρισαν ὅτι ἦτο παιδείσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἐλυπήθησαν. Ὅμως ὡσὰν ὤρισεν ὁ πασιᾶς διὰ ὀρισμοῦ τοῦ Σουλτάνου καὶ ἐβγήκεν ὁ πατριάρχης ἐκ τοῦ θρόνου καὶ ἐδιώχθη τελείως, ἐσυνήχθησαν πολλοὶ ἀπὸ τούτων ἀρχιερεῖς καὶ ἠνώθησαν μετὰ τῶν κληρικῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ σύνοδον ἔκαμαν ποῖον νὰ κάμουν καὶ νὰ στήσουν πατριάρχην. Ὅθεν ὅλοι ὁμοφώνως ἐψήφισαν πατριάρχην Μάρκον τὸν ἐπιλεγόμενον Εὐρεκαράβιν »

Μετὰ δὲ τοῦ φόνου τοῦ Φράγγου συγκατεστράφη καὶ πᾶσα ἐν Ἀθήναις Φραγκικὴ κυριαρχία.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

ΕΝΤΥΧΟΝΤΕΣ ἐπ' ἐσχάτοις χειρογράφῳ τινι ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηῶν παρὰ τῷ υἱῷ ἀνδρὸς γνωστοῦ διὰ τὰς ὑπὲρ πατρίδος ἔργῳ καὶ λόγῳ γενναίας αὐτοῦ προσπάθειας, τοῦ αἰδίου μνήμης Κυριακοῦ Πιττάκη, δὲν ἐνομίσαμεν ἀλυσιτελὲς νὰ μεταφέρωμεν ἐν ἐπιμέτρῳ ἐξ αὐτῆς τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Ἀθηῶν ὑπὸ τοῦ Ζαγάνου ἐν αὐτῇ ἐπισυμβάντα. Καὶ εἶναι μὲν τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἐκτὸς τῆς ἡμετέρας ἱστορικῆς περὶ τῶν Καταλάνων πραγματείας· ἐπειδὴ ἡμῶς ἐκ τοῦ περὶ Ἀθηῶν χειρογράφου αὐτοῦ, γίνονται γνωστὰ πράγματα ἄγνωστα τῶς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς ἱστορίας τῆς μητροπόλεως τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, φρονούμεν ὅτι καλὸν πρᾶττομεν ἔργον καὶ ἑλληνοπρεπὲς ἅμα προσφέροντες τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις ὕλην ἀνέκδοτον καὶ ἀρκούντως περιεργον. Παραλείποντες δὲ νὰ μέχρη τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῶν Ἀθηῶν ἐν τῷ χειρογράφῳ ἐκτιθέμενα, ἅτε ἐκ τῶν γνωστῶν Ἑλλήνων καὶ Βυζαντινῶν συγγραφέων ἀντιγεγραμμένα, ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἀντιγραφὴν τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐπιγενομένων, ἅτινα πλεῖστον τὸ ἐνδιαφέρον ἔχουσι.

ΕΠΕΙΔΗ ἡ πόλις Ἀθῆναι ὑπετάχθη χωρὶς πόλεμον, χαριζόμενος ἔτι ὁ βασιλεὺς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς φήμην καὶ λαμπρότητα, εὐθέως τὴν προσήλωσεν εἰς τὸ χαρέμι, τούτέστι εἰς τὴν βασιλικὴν γυναικιονίτιν εἰς τὴν διαυθέντευσιν τοῦ ἀρχιευνούχου, τοῦ ὁποίου διὰ χειρὸς ἐστέλλετο κατ' ἔτος ἓνας βοῖζόδας, συνάγων τὸν βασιλικὸν φόρον, εἴτ' οὖν χαράτζιον (ἀπὸ τοῦ Ρωμαίου) καὶ τὴν δεκατεῖαν ἐξ ἴσου ἀπὸ Τούρκους καὶ Ρωμαίους (ἀνὰ ἓν εἰς τὰ δέκα).

Τὰ ἀπὸ τοῦδε ὡσαύτως δὲν ἔχομεν, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἐδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν καμμίαν ἱστορίαν τῆς Ἀθήνας. Πιθανῶς δὲ εἰμποροῦμεν νὰ στοχασθῶμεν ὅτι ἡ κατάστασις τῆς Ἀθήνας καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων τοιαύτη ἦν ὅ,τι λογῆς ἦτον ἀκόλουθον εἰς ἐκείνας ὅπου ἀρτίως εἶχεν ὑποπέσουν εἰς τὴν δουλείαν τῶν Ὀθωμανῶν. Μὲ ὅλον τοῦτο ἀπὸ

ἐκεῖνα ὅπου διηγεῖται ὁ μουσιῦ Σπών, περιηγητῆς Γάλλος, εἰς τὸ ταξείδιον ὅπου ἔκαμεν εἰς τὴν Δαλματίαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Ἀθήναν, εἰς τοὺς 1675 ὅπου καὶ χρονογραφεῖ μὲ τὴν διήγησιν, φαίνεται ὅτι νὰ ἔσωζον κάποια λείψανα τῆς ἀρχαιότητος οἱ πολῖται τῆς. Οἱ Ἀθηναῖοι, λέγει ὁ ἄνωθεν περιηγητῆς, ἀγκαλὰ καὶ πεσμένοι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, ἔχουσι μίαν φυσικὴν τοῦ πνεύματος καθαριότητα καὶ κάποιαν ξεχωριστὴν ἐπιτηδειότητα εἰς ἐκεῖνα ὅπου ᾔθελε ἐπιχειρηθῆναι πρὸς βελτίωσιν τούτου ἐπιφέρει καὶ μίαν ὑπόθεσιν ὅπου εἶχεν ἀκολουθήσει ὀλίγῳ πρότερον τοῦ ἐρχομοῦ του εἰς τὴν Ἀθήναν. Εὐρήκαμεν λέγει κάποιαν δυσκολίαν θέλοντες νὰ ἐμβοῦμεν εἰς τὸ κάστρον, διότι ὁ ἀγῶς τοῦ κάστρου ἦτον πολλὰ τεταπεινωμένος καὶ πεφοβισμένος διὰ ἐκεῖνα ὅπου πρὸ ὀλίγου ἐδοκίμασεν ὁ προκάτοχος του ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπειδὴ γὰρ ὁ βοϊζόνδας ἔχων συνεργοὺς τὸν προκάτοχόν του καὶ ἄλλους ἀγάδες, ἐμεταχειρίζοντο ἀδικίας καὶ τρόπον τυραννικὸν κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἔστειλαν εἰς βασιλεύουσαν πρὸς τὸν ἀρχιεπινοῦχον τοῦ ἀνακτος (τοῦ ὁποίου εἰς τὴν προστασίαν καὶ διαφένδουσιν ὑποτελεῖ ἡ Ἀθήνα) τοὺς δύο ἀδελφοὺς Δίμπωνα, ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων καὶ πλουσιωτέρων συμπατριωτῶν, καὶ ἀνέφεραν ἐκ μέρους ὅλης τῆς κοινότητος τὰ παρὰ πονά των. Ὁ ἀρχιεπινοῦχος τοὺς ὑπεδέχθη εὐμενῶς καὶ ἔδωκεν ἀκρόασιν εἰς ὅλα αὐτῶν τὰ ζητήματα ἐπανέστρεψαν οὖν μετ' ὀλίγον οἱ μὲν ἀπεσταλμένοι τῶν Ἀθηναίων τροπαιοφόροι, ὁ δὲ βοϊζόνδας, οἱ πρῶτοι ἀγάδες καὶ τινες ἄλλοι τῶν Τούρκων κταδεδικασμένοι οἱ μὲν εἰς ἐξορίαν, οἱ δὲ εἰς τὸ κάτρυγον, οἱ δὲ ὑπετήθησαν ἀπὸ τὰ ὀφειλιά των. ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦτον καὶ ὁ προκάτοχος τοῦ ἀγῶ τοῦ κάστρου, τουρκιστὶ λεγόμενος τζισδάρης, ἡ δὲ διοίκησις ἐστάθη πάντοτε ἀριστοκρατικὴ.

Αἱ εὐγενέστεραι καὶ πλουσιώτεραι καὶ παλαιότεραι οἰκίαι ἦσαν αἱ τῶν Χαλκοκονδύλων, τῶν Παλαιολόγων, τῶν Βενιζέλων, τῶν Ηερυλῶν, τῶν Διμπονῶν, τῶν Καβαλαρῶν, τῶν Καπετανακῶν, τῶν Νέρηδων, τῶν Ταρωνιτῶν, τῶν Κοδρικῶν, τῶν Γασπαρῶν, τῶν Μπεναλδῶν, τῶν Πιττακιδῶν, τῶν Μακαλῶν, τῶν Λατίνων, τῶν Γερμανῶν. Ἐξ αὐτῶν καθίσταντο διοικηταὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, καὶ ὠνομάζοντο μὲ ἐκείνο τὸ παλαιὸν ὄνομα ἄρχοντες. Ὅσον δὲ εἰς τὴν μάθησιν ἢ Ἀθήνα, ὅπου ἐστάθη ἑκπαλαί ἢ καθέδρα τῆς παιδείας καὶ τῆς σοφίας, εἶχε καταντήσει εἰς τοσοῦτον ἀπαιδευσίας καὶ βαρβαρότητος, ὥστε μόλις ἐγίνωσκον νὰ γράφουσι τὸ ὄνομα των, οὐχὶ μόνον ὁ χυδαῖος λαός, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ εὐγενεῖς· δὲν ἐστάθη ὁμοῦς ἢ Ἀθήνα ποτὲ ὑστερημένη μὲ τελειότητα ἀπὸ ὀλίγους τινὰς σπουδαίους. Ὁ ἱστορικός μας Γάλλος ἦνρε, λέγει, τὸν ἠγούμενον τῆς Καισαρειανῆς, ὀνόματι Ἰεζεκιήλ, πεπαιδευμένον εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος, εἰδήμονα ἔτι καὶ τῆς Ἱατρικῆς, ὁμοίως καὶ τὸν ἀρχιερέα τῆς πόλεως, ὅστις ἀρχιεράτευε εἴκοσι τέσσαρας χρόνους πρὶν νὰ ἔλθῃ ὁ αὐτὸς ἱστορικός εἰς Ἀθήνας, καὶ ἄποιοι Γεώργιον ἰατρὸν ἀπὸ τὴν Κρήτην. Περὶ δὲ τοῦ Δημητρίου Βενιζέλου, τὸν ὅποιον εἶχεν ἀνταμῶσει εἰς τὴν Ζάκυνθον, μαρτυρεῖ ὅτι ἦτον ὁ πλέον πεπαιδευμένος ἀπὸ ὅσους εὕρισκοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς οὐ μόνον τὰ Ἑλληνικὰ καὶ φιλοσοφικά, ἀλλ' ἦτον εἰδήμων καὶ τῆς Λατινίδος φωνῆς, καὶ πρὸς τούτοις ἐδίδασκε καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, ἀγκαλιὰ καὶ νὰ μὴν εἶχε βαθμὸν ἢ χαρακτῆρά τινα ἱερατικόν. Τοῦ δὲ κυρίου Μπεναλδῆ, τοῦ ὅποιου ἀγνοοῦμεν τὸ κύριον ὄνομα, ἢ περὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μάθησις καὶ σφράδεια δεῖκνυται λαμπρῶς ἀπὸ μιᾶν ἐπιστολὴν, περὶ ἧς ρηθῆσεται κατωτέρω, ὅπου ἐστειλεν ἐκ μέρους τῆς πατρίδος αὐτοῦ πρὸς τὴν μεγά-

λην ἐκκλησίαν. Οὗτοι δὲ ἀπὸ ξένης τινὸς γῆς μετεκόμισαν εἰς τὸ φίλον ἔδαφος τῆς πατρίδος τους, τὰ πολύτιμα ἀγώγιμα τῆς μαθήσεως, διότι κατ' ἐκείνους τοὺς γρόνους οὐδὲ κἄν ὄνομα Ἑλληνικῆς Σχολῆς δὲν ἠκούετο εἰς τὴν Ἀθήναν. Διὰ τοῦτο ποῖος δύναται κατ' ἀξίαν νὰ ἐπαινέσῃ καὶ νὰ μακαρίσῃ τὸν ἐν ἱερομονάχοις ἀοιδιμὸν κύρ Γρηγόριον, τὸν Σωτήρην ἐπιλεγόμενον, διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς εὐεργεσίας καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ ὄφελος ὅπου ἔκαμε εἰς τοὺς συμπατριώτας του, ἀνακαλέσας ὁπωσποῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν τους ἔδραν τὰς διὰ πλείστου χρόνου ἀποπτάσας καὶ ἀπολειφθείσας Μούσας; Οὗτος γὰρ ἐπανακάμφας ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ὅπου διέτριβε γυμναζόμενος τὰ τε Ἑλληνικὰ καὶ Λατινικὰ, περίπου τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος αἰῶνος, ἦτοι τοῦ δεκάτου ὀγδόου, καὶ εὐρῶν τὴν πατρίδα του κατορωρυγμένην εἰς ἕν βάθος ἀπαιδευσίας, πρώτην φροντίδα καὶ ἔργον κατέθετο εἰς τὸ νὰ ἀγοράσῃ μίαν οἰκίαν, τὴν ὁποίαν ἐξ ἰδίων του ἀναλωμάτων ὠκοδόμησε καὶ μετεσκεύασεν εἰς σχολεῖον καὶ γυμνάσιον μαθημάτων Ἑλληνικῶν, καὶ οὐ μόνον ἐστάθη ὁ κτίτωρ, ἀλλὰ καὶ πρῶτος διδάσκαλος τῆς ἰδίας σχολῆς, παραδίδων ἀμισθί εἰς τοὺς προσφοιτῶντας συμπατριώτας του τὰ ἐγκύκλια Ἑλληνικὰ μαθήματα. Κατὰ δὲ τοὺς 1782 πορσευθεὶς εἰς βασιλεύουσαν, χειροτονεῖται μητροπολίτης Μονεμβασίας, καὶ διὰ σιγγιλιώδους γράμματος ἀφιεροῖ καὶ ἀνατίθησι τὴν σχολὴν εἰς τὸ κοινὸν τῆς πατρίδος του, ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι αἰωνίως φροντιστήριον Ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰς κατοικίαν τῶν κατὰ καιρὸν διδασκάλων, ἀφιρώσας ἐν αὐτῇ καὶ τὴν βιβλιοθήκην του. Ἐξ ἐκείνου λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι προτραπέντες ἢ καὶ αἰσχυνθέντες τὸ νὰ ἀμελήσουν τοιοῦτου ἐπωφελεστάτου καὶ ἀξιωμακαρίστου ἔργου, μετεπέμψαντο ἐξ Ἰθακῆς Παῦλόν τινα τούνομα, ἄνδρα πσπαιδευμένον οὐ μόνον περὶ τὰ Ἑλληνικὰ, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄμοιρον.

Μετὰ δὲ τικῶν χρόνων παραδρομὴν, ἀποθανόντος τοῦ ἡγούμενου τῆς Καισαρειανῆς Θεοφάνους τοῦ Καβαλάρη, οὐκ ἀπίρου καὶ τούτου μαθήσεως, τὸν μὲν διδάσκαλον Παῦλον ἀπὸ τῆς Σχολῆς μετέθεσαν ἐπὶ τὴν ἡγουμενίαν, Παΐσιον μετονομασθέντα ἐν τῇ χειροτονίᾳ, Κοσμᾶν δὲ τὸν Δῆμιον τῶν ἐν τῇ κατὰ Πάτμον Σχολῇ ὑπὸ τῷ αἰοιδίμῳ κύρ Μακαρίῳ μαθητευσάντων φέροντες ἀντικατέστησαν ἐπὶ τὴν διδασκαλικὴν καθέδραν. Μετὰ δὲ πέντε ἢ καὶ ἕξ ἔτη ἀποδημήσαντος τούτου εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, διαδέχεται τὴν Σχολὴν ὁ κύρ Ἀθανάσιος ὁ Πελοποννήσιος, ἀπὸ τῆς Πάτμου καὶ οὗτος μετακληθεὶς, ἀμφότεροι τῷ κατ' ἀρετὴν διαπρέποντες βίῳ καὶ εὐλαβείᾳ ἀληθεῖ σεμνυνόμενοι. Τοῦτον ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἤδη ἔτη σχολαρχήσαντα καὶ ἐκουσίως παραιτηθέντα, διαδέχεται ὁ πάντ' ἄριστος κύρ Δημήτριος Βόδας, Ἰωαννίτης, ἀκρατῆς γενόμενος τοῦ μακαρίτου ἐκείνου Μπαλάνου, ἀνὴρ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ φιλόσοφος καὶ περὶ τὰς ἱεράς Γραφάς ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐξησηγμένος· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ Λατίνους φωνῆς ἐμπειρίαν ἰκανὴν ἔχων. Καὶ τούτου δὲ μετὰ τέσσαρα ἔτη ἀναχωρήσαντος, ἀντικατέστη τὸ δεύτερον εἰς τὴν Σχολὴν ὁ κύρ Ἀθανάσιος, ὃν, μετὰ ἕξ ἔτη ἐκουσίως παραιτηθέντα διὰ τὸ γῆρας, διαδέχεται ὁ νῦν σχολαρχῶν κύρ Σαμουὴλ Κουβελάνος, Ἀθηναῖος, μαθητευθεὶς ὑπὸ τε τῷ μακαρίτῳ Βησσαρίωνι καὶ Σωφρονίῳ, περὶ ὧν ρηθήσεται κατωτέρω. Ὁ μισθὸς τῶν διδασκάλων, συμποσούμενος δουκᾶτα διακόσια (τοῦτο δὲ ἐγένετο πολλῷ ὕστερον τοῦ αἰοιδίμου κτίτορος κύρ Γρηγορίου) στέλλεται κατ' ἔτος ἀπὸ τὴν κοινὴν τζέκαν τῆς Βενετίας, ἀπὸ τὸ διάφορον τῶν χρημάτων, ὅπου παρεκατέθεντο ἐπὶ τούτου ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας οἱ μακαρίται ἐκεῖνοι· ἄνδρες Μέλως Ἐπιφάνιος καὶ Στέφανος Ρούτος· Ἀθηναῖος, ὧν τὸ κλέος παρὰ τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις αἰοιδι-

μον. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Σχολῆς τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀθηναίων.

Περὶ δὲ ἤδη τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος, διεγείρεται ὑπὸ θεοῦ ζήλου καὶ ἀληθινοῦ πατριωτισμοῦ καὶ ὁ ἐν Βενετία κύριος Ἰωάννης Ντέκας, Ἀθηναῖος τῷ γένει, ὁ καὶ δεύτερος ἐλετήμων ἐπικληθεὶς διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ καὶ ἀδιακόπους ἐλεημοσύνας, καὶ οἰκοδομεῖ ἐν Ἀθήναις τὸ ἕτερον Ἑλληνικὸν σχολεῖον, προικοδοτήσας αὐτὸ μὲ βιβλιοθήκην καὶ μὲ μισθοὺς ἐτησίους τῷ μὲν διδασκάλῳ διακόσια δουκάτα, δώδεκα δὲ τὸν ἀριθμὸν μαθηταῖς ἀνά εἴκοσι πέντε τὸν καθ' ἓνα. Καὶ ταῦτα ὁμοίως πληρώνονται ἀπὸ τὴν τζέκαν τῆς Βενετίας ἀπὸ τὰ διάφορα τῶν κεφαλαίων ὅπου ἔχει ἀποτιθεμένα, ὡς φαίνεται ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ κειμένη εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς. Ἡ οἰκοδόμησις ἐγένετο δι' ἐπιστασίας τοῦ ἐξαδέλφου του· κύρ Μιχαὴλ Ντέκα, πρὸς τὸν ὅποιον εἶχε στείλει ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ ἐξοδέσῃ τὰ ὅσα ἤθελε χρειασθοῦν εἰς τὸν ἀπαρτισμὸν τοῦ κτιρίου. Πρῶτος διδάσκαλος τῆς Σχολῆς ἐχρημάτισεν ὁ κύρ Βησσαρίων Ρούφος, Ἀθηναῖος, ὅστις ἐπαιδεύθη τὰ τε Ἑλληνικὰ καὶ φιλοσοφικὰ μαθήματα ὑπὸ τῷ μακαρίτῃ Μπαλάνῃ εἰς Ἰωάννινα. Ἐν ἔτεσι δὲ ἕξ καὶ δέκα σχολάρχησας, ἐτελεύτησε καὶ διεδέχθη τὴν Σχολὴν ὁ κύρ Σωφρόνιος Μπάρμπανος, Ἀθηναῖος, μαθητὴς του. Οὗτος περίπου τὸν ἑβδομὸν χρόνον ἐλθὼν εἰς λόγους τινὰς πρὸς τὸν ἐπίτροπον τοῦ Σχολείου κύρ Δημήτριον Μιχαὴλ Ντέκα, ἐξώσθη, καὶ ἀντικατέστη ὁ ἤδη σχολάρχων κύρ Ἰωάννης Βενιζέλος, Ἀθηναῖος, μαθητεύσας καὶ αὐτὸς παρὰ τε τῷ μακαρίτῃ Βησσαρίωνι καὶ τῷ κύρ Ἀθανασίῳ καὶ τῷ Δημητρίῳ. Γεραροὶ οὖν τῷ ὄντι καὶ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις εὐδόκιμοι, καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον αἰδίμοι καὶ μακαριστοὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐχρημάτισαν οἱ πρωταῖτιοι καὶ δημιουργοὶ τοῦ τοιοῦτου καλοῦ, καὶ τούτους πρέπει νὰ μιμῶνται οἱ πλουσιώτεροι τοῦ γένους μας, καὶ μάλιστα οἱ ἐκκλησιαστικοὶ

προσεστώτες. Ἀλλὰ φεῦ, τοῦ μεγέθους τῆς συμφορᾶς! ἡ θεῖα παραχωρήσει καὶ κρίμασιν οἷς οἶδεν ἡ πάνσοφος αὐτοῦ πρόνοια καὶ βουλή, παρὰ τῶν λαοπλάνων καὶ ἀθέων Γάλλων ἐπιταμβάσα καταστροφή καὶ ὅλης μὲν τῆς Ἰταλίας, περισσοτέρως δὲ καὶ ἀπροσδοκῆτως, καὶ πάνυ ἐλεεινῶς τῆς ἐπὶ δεκατέσσαρας αἰῶνας ἀνεπάφου καὶ ἀδιασείστου περικλεοῦς ἐκείνης Ἀριστοκρατίας τῶν Οὐγεντῶν, φθάσασα οἷά τις λαίλαψ καὶ ἐριννὺς καταχθόνιος καὶ ἕως εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς πτωχῆς ἡμῶν Ἀττικῆς, ἔκαμε τοὺς δυστυχεῖς αὐτῆς διδασκάλους νὰ κοπιᾶζουσιν εἰς τὸ ἔργον τους δύο ὀλοκλήρους χρόνους χωρὶς νὰ λάβουσιν οὐδὲ ὄβολόν καὶ εἶναι εἰς κίνδυνον νὰ κλείσουν καὶ τὰ δύο σχολεῖα. Οἱ διδάσκαλοι, μὲ ὄλον ὀποῦ ἐνδεεῖς, δὲν παύουσιν ἄχρι τὴν σήμερον τῆς διδασκαλίας καὶ παραδόσεως τῶν μαθημάτων, ἐλπίζοντες εἰς τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καὶ μήπως ὁ νέος κυριάρχης τῆς Βενετίας ἤθελε βάλει εἰς τὴν προτέραν τάξιν καὶ ἀκολουθίαν ἐκεῖνα τὰ λάσσα, ἣ τέλος πάντων μήπως καὶ οἱ συμπατριῶται (καθὼς ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰς ἄλλας πολιτείας) ἤθελε συστήσουν τὰ αὐτὰ σχολεῖα μὲ μισθοὺς ἀπὸ τὸ κοινόν. Εἰ δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι (ὅ μὴ γένοιτο) ἤθελον ἀμελήσουν παντάπασι αὐτὸ τὸ ἐπιωφελέστατον καὶ κατὰ πάντα τίμιον καὶ θεάρεστον ἔργον, ἀφύκτως μέλλει νὰ καταντήσῃ ἡ πατρις εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν ὀποῦ ἦτο πρὸ ἐξήκοντα καὶ ἐβδομήκοντα χρόνων, ὅτε καὶ αὐτοὶ οἱ εὐγενεῖς καὶ ἐγκριτώτεροι μὲν ἐγίνωσκον νὰ γράφουσιν τὸ ὄνομά των, καὶ πρὸς τούτοις θέλει τοὺς εἶναι καὶ μέγα ὄνειδος καὶ ἀτιμία ἀπὸ τοὺς ἄλλους τόπους, διότι ὄχι πολιτεῖται, ὡσὰν τὴν Ἀθήναν, ἀλλὰ χωρῖα καὶ νησῖα πτωχὰ ἔχουσι διδασκάλους μὲ μισθὸν ἀπὸ τὸ κοινόν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν εἶδει παρεκβάσεως.

Ἐκ δὲ τῆς τοῦ κυρίου Μπενκαλδῆ ἐπιστολῆς, ἧς ἐμνήσθημεν.

ἀνώτερω, σαφέστατα μνησάνομεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐδοκίμασαν τέσσαρα μεγάλα κακά, τὴν πανώλην, τὴν πείναν, τὴν αἰχμαμωσίαν καὶ τὴν πυρκαϊάν. Ἡ δὲ αἰτία συνάγεται μὲν καὶ ἐκ τοῦ τέλους τῆς ἐπιστολῆς, συμφωνεῖ δὲ κατὰ πάντα καὶ μὲ ἐκείνα, ὅπου ἐξ ἀκοῆς ἔχομεν παρὰ τῶν γερόντων, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἐκ τῶν προγενεστέρων ἐμαύον' ἐστὶ δὲ αὕτη.

Ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν καθυπεβλήθη παντελεῖ καθαίρει-
σει ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου. Ἄγνοοῦμεν καὶ
τὸ ὄνομα τοῦ μητροπολίτου καὶ τὰ ἐγκλήματα, δι' ἃ ἡ κα-
θαίρεσις τοῦτο δὲ εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, εὐνοικῶς
φερόμενοι πρὸς τὸν ἀρχιερέα των, δὲν ἠθέλησαν νὰ προσθέσουν,
ὡς εἰκόσ, καὶ διὰ παρακλητικῶν γραμμάτων νὰ τὸν ἀθώωσουν,
ἀλλ' ἐξυβρίσαν καὶ κατεφρόνησαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν καθαίρει-
σιν καὶ ἐβίασαν καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐκόντα ἄκοντα νὰ ἐκτελεῖ
πάντα τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ, πορευθέντες μετ'
οὐ πολὺ εἰς βασιλεύουσαν πρὸς τὸν Ἀρχιεπισκοπικόν καὶ δι' ἄλ-
λας μὲν πολιτικὰς αὐτῶν ὑποθέσεις, ἀνέφερον αὐτῷ καὶ τὰ
περὶ ἀρχιερωσύνης. Ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος στέλλει παρευθεὶς εἰς
τὸν πατριάρχην, ζητῶν προστακτικῶς τὴν ἀθώωσιν. Ὁ πα-
τριάρχης, μὴ ἔχων ἄλλως ποιῆσαι, δίδωσιν αὐτὴν τοιοῦτο-
τρόπως διὰ προσταγῆς τοῦ ὑψηλοτάτου Ἀρχιεπισκόπου δίδο-
μεν τὴν ἀθώωσιν τῷ μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι, μη-
δὲ ὅπως εὐχαριστηθέντες εἰς τὸ ὕψος αὐτὸ τῆς ἀθώωσης, ἐβία-
σαν τὸν πατριάρχην νὰ τὴν δώσῃ χωρὶς τοῦ, διὰ προσταγῆς.
Οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἢ ἐκκλησία ἐνοπλισθεῖσα, ἐπαφίησι τὰ
βέλη τῆς δικαίας ὀργῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων κοινῶς διὰ φρι-
κτοῦ ἐπιτιμίου, καὶ ἐπύγαγεν ἐπ' αὐτοὺς τὰς θελάτους ἐ-
κείνας πληγὰς, τὰς ὁποίας ἐκτραγωδεῖ μὲ ὄλην τὴν Ἀττικὴν
εὐφράδειαν ὁ κύριος Μπεναλδῆς, ἕως οὔ, μεταγνόντες καὶ

μετὰ δακρύων προσπεσόντες τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς δεήτη-
κῆς ἐπιστολῆς, ἔτυχον συγχωρήσεως.

Ἐπιστολὴ Ἀθηναίων πρὸς τὸν Πατριάρχην.

« Ἐδάφους ἄχρι γῆς ἐπὶ προσώπου κύψαντες καὶ τὰς ἱεράς
σου τῶν ποδῶν βάσει μετ' ὄλυγμων ἀσπαζόμενοι, τὴν ὀφει-
λομένην προσκύνησιν καὶ θερμὴν μετάνοιαν ἀπονέμεμεν.

« Ἠγαπήσαμεν κατάραν καὶ ἤκεν ἡμῖν, οὐκ ἠθελήσαμεν εὐ-
λογίαν καὶ παρ' ἡμῶν ἐμακρύνθη, καὶ μακρυνθεῖσα δεινῶν
ἡμῖν σμῆνος ἀπέλιπεν, ἀγαθοῦ τινος οὐδὲν ἔχνος καταλιποῦ-
σα, ἀλλὰ πᾶν εἶδος τέρψεως μεθ' ἐαυτῆς ἀκαριαίως ἐλκυσάμενη,
ὥστε τὴν λαμπρὰν πρότερον ἐν προτερήμασι πόλιν λαμπροτέ-
ραν τὰ νῦν τοῖς ἀτυχήμασιν εἶναι. Καὶ πῶς οὐκ ἂν δακρύοι-
μεν τηλικαύτης ὀλέθρου πόλεως τὰς τῶν ναῶν εἰκόνας καταρ-
ρύτους ὁρῶντες τοῖς δάκρυσιν; Ἐγενήθη ἡ ἔπαυλις ἡμῶν ἡ-
ρημωμένη, προφητικῶς εἶπειν, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν οὐκ
ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὁ κατοικῶν. Ἐκβεβλήμεθα φεῦ! τῆς φίλης
πατρίδος, παναγιώτατε πάτερ, καὶ οἱ πολυετῆ κόμπάζοντες
οἰκων τε καὶ κτημάτων ραστώνην, ἐν βραχεὶ μετανάσται καὶ
πάροικοι καὶ κρείττους εὐπραγίας κατέστημεν. Καὶ δὴ τῶν
γλυκείων ὀρόφων πύρρω τε τῆς Ἀττικῆς ἀγλαίας ἐξαντικρῶ
ἐφελζόμενοι καὶ τὰς θρηνώδεις ὀλολυγὰς Ἱερεμίου τοῦ θεοῦ ἐ-
ρανισάμενοι, ἐρημωθεῖσαν θρηνοῦμεν πατρίαν γῆν, κατασκα-
φείσας τὰς τοῦ γένους ἐστίας, ναῶν ὀρόφους καὶ πύργων ἀν-
τιπέδαλου πυρὸς ἀνάλωμα γεγονότας, καὶ πολεμίας χειρὸς οἰκ-
τρὸν πάρεργον Σαλαμίνα τὴν πρῶην εὐράμενοι τῶν ἡμετέρων
συμφορῶν καταγώγιον ἅμα καὶ μαρτυρίαν. Ἐν ἀκμῇ γὰρ οὐ-
σης ἐνταῦθα τῆς θείας ὀργῆς, λοιμὸς μὲν πρῶτον τὸν ὑπὲρ κε-
φαλῆς μιάνας ἀέρα, τὰ τῶν αὐτόθι διαιτωμένων σώματα τοῖς

πεδίοις σποράδην καὶ πονήρως διακείμενα στρώννυσι, καὶ τάφοις
 ἐκάστω ἢ οἰκεία χαμεύνη, ἀκλαύστων, ἀτάφων τῶν πλείονων
 μενόντων, τοῦ κακοῦ τῆς ρώμης πᾶν ἔθιμον συλησάσης. Ἐξογ-
 κοῦται δὲ μᾶλλον ἢ συμφορὰ ἐκμεμήνυια, καὶ λοιμὸν λιμὸς
 διαδέχεται, καὶ σπάνις τυραννίς σιτίων τὰ μόλις ἐκφυγόντα
 τὸν τοῦ λοιμοῦ θάνατον σώματα, καὶ τάκεται ἄρτι τῆς γῆς
 ἐκφυέντα πάντη τὰ σπέρμα, χαλκοῦ γεγονότος πρὸς ὑστὸν
 οὐρανοῦ, καὶ νεφῶν πυρὸς ἀτμίδα οὐ δρόσον τῇ γῇ ἐνσταζόντων.
 Τέρας ἐδόκει τὰ καθ' ἡμᾶς ἐκασταχόσε, καθάπερ ἐρινύος τινος
 τοῖς ἡμετέροις κακοῖς ἐκβακχευσάσης· καὶ περιεμύομεν συλ-
 λυπούμενον καὶ οὐχ ὑπῆρξε, καὶ ὡσπερὲς δακρῶν λιβάσι τοῖς
 τὸ ὄμβρου σταγόσι συμπαθῶς τεγκόμενον καὶ οὐχ εὔρομεν,
 καὶ στοιχείων αὐτῶν καθ' ἡμῶν εὐστόχως ὀπλιζομένων. Καὶ
 θάλαττα γὰρ ληστρικᾶς ἐπάγει βαρβάρων τριήρεις, δεινὴν
 αἰχμαλωσίαν καὶ καιρῶν σπέρματα δακρῶν ἐπαυζούσας. Καὶ
 ἦν αἰγιαλὸς Σαλαμίνοσ θορύβῳ τότε θρηνώδει κατάδουπος,
 μητέρες κύουσαι δύστηνοι ἄωρι τὰς ὠδῖνας ὑπέμενον τῆς γο-
 νῆσ, καὶ νήπια μητέρων ἐπικουρίαν ψελλιζούσαισ φωναῖσ ἐπι-
 καλοῦντα κατηδαφίσθησαν πέτραισ, καὶ τυραννικῆσ ἀκολασίας
 νεάνιδεσ ἀκμάζουσαι γεγόνασι θῦμα δεινόν, καὶ οἱ λαμπρῶσ
 γεγηρακότεσ δούλειον ἔσχον τῆσ ζωῆσ τὸν ἐπίλογον. Διέσπαρ-
 ται πλείονων τὰ ἔγκονα ἀλλοδαπᾶσ ἐν ἄκρα χθονόσ, καὶ τοῦ
 γένουσ τὰ φίλτατα ὠμότητοσ βαρβαροῦ σκύλον κατέστη, καὶ
 θλίβει πύρρασ ἀπίστων πρὸσ ὕδωρ πλοῦτοσ Ἀθηναίου δορυκτε-
 τοσ· πρεσβυτέρων δὲ χεῖρεσ ἱερουργοῖ πιεζόμεναι, καὶ πρὸσ ζυ-
 γὸν ἐλαυνόμεναι καὶ λησταῖσιν αὐτοῖσ ἐλεεινὸν ἐδοξε θέαμα,
 καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἡλικίαν ἐπολιόρκει ὁ ληστρικῶσ οἴστροσ
 πλεσνεξίας. Τελευταῖον ἦν τῶν κακῶν ἐπεισόδιον δαιμονία· τισ
 φλόξ αὐτομάτωσ ἀνὰδοθεῖσα, τοὺσ τε περὶ τὸν ἡμέτερον Πει-
 ραιᾶ κλίνοντασ ἀμπελῶνασ ἐμπρήσασχ, καὶ τὸν ἱερόν τῆσ Ἀ

Οηνάς ἐλαιῶνα τυφλώσασα καὶ ὀρέων ἄχρι καὶ θαλάσσης αὐ-
 τῆς ἐκβαλεῦσασα ἕως αὐτῆς τὴν ὄρμην ὁ τῶν κυμάτων ἐπέ-
 σγεν ἀντίρρους. Τοῖον ἄρα τὰ καθ' ἡμᾶς ὄραμα Θεὸς ἐγκατέ-
 στησε καὶ τοιοῖς δε πεφορημένους κακοῖς Αἰγίνης νῆσος καὶ Πέ-
 λλοπος ἄκρα χθονὸς τανῦν ἐπιδέχονται, καὶ σαφοῖς γεγόναμεν
 μῦθος, πολὺκλαύστον θέατρον καὶ τραγικῆς ἀρχήστρας κατα-
 στροφή. Πηγάμεθα γὰρ τῶν Χριστῶν Κυρίου καὶ ἐν τοῖς τού-
 του προφήταις, τῷ Δαβὶδ ἀπειθήσαντες ἀναιδῶς ἐπονηρησά-
 μεθα· ἀλλ' αὐδὲ πῆ ταῦτα στήσεται εἰκάσαι οἱ δύστηνοι
 ἔχοντες καὶ φόβῳ τῶν παρελθόντων τὴν τῶν προσδοκωμένων
 ἀντιμετροῦντες ἐλπίδα, μὴ περσιτέρῳ τῷ ἔρωτι ἐμμένειν ἀ-
 πηνεστέρας ἐκδικήσεως ἐκλιτροῦμεν. Ἰδίκηται σοὶ τὸ τοῦ ἀ-
 ξιώματος ἕξοχον παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ὁμοῦς ἡμετέρων ὄνομα φέ-
 ροντες τέκνων οὐ μέχρι ροπῆς ἐσχάτης καὶ θανάτου τιμωρη-
 τέοι, ἤδη καὶ πλέον τοῦ δέοντος ἐκδεδίκεται σοὶ τὰ καθ' ἡμῶν,
 πάτερ παναγωγάτατε, καὶ τῆς ἀσελγοῦς ὑψηγορίας καὶ τρόπων
 ἀθέσμων βραδείας ὑπέτχομεν δίκας ἅπαντες, εἰ καὶ μὴ πάντες
 ὑπεύθυνοι. Ἄλις σοὶ τὰ τῆς ἀράς βέλη ὑπέκεινα καθ' ἡμῶν
 ἐπαφίειν, δειναῖς κατακλισμένους τοῖς τραύμασιν ἅμα πάντες
 ὀρῶντι, ὧν δὴ οἱ πλείους ὑπερβείαις ἐρήμοις καὶ πέτραις παρα-
 λίοις λιμοῦ βία καὶ ξίφους πεσόντες τὰς αὐτῶν σάρκας οἰω-
 νοῖσί τε καὶ θηρῶν ὠμοβόροις βρώμα καὶ κῦρμα δεδῶκασιν.
 Στήσον μικρὸν τὸν τῆς ἀργῆς χαλινόν, ἀργῆ θεῖα ριζόθεν ἐκ-
 θεβλημένους ὀρῶν. Ὅξυς εἰς ἀργὴν, καὶ εἰς συγγνώμην ὀξύτε-
 ρος ἔσο. Παρακαλοῦμεν διὰ τὸν Κύριον τὸν καὶ τοῖς σταυρω-
 ταῖς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ξύλου παρὰ τοῦ αἰωνίου πατρὸς συγγνώμην
 αἰτήσαντα. Τίς οὕτως τραχὺς εἰς οἶκτον τοῖς ἡμετέροις κακοῖς
 οὐκ ἐδάκρυσεν; ἢ τίς κυκλώπων ὠμότερος, καὶ χαλκίνην ἔχων
 τὴν καρδίαν τοῦ τῶν δυστυχῶν Ἀθηναίων πάθους τὴν φωνὴν
 ἐναυλον φέρων, δυνατὸν ὅσον μὴ πρὸς ἐπικουρίαν ἐξῆκοιτο;

Τηλικούτον τοίνυν τὸ ἡμέτερον ἄλλος ὄψέποτε καὶ τοῖς πατρικοῖς τῆς ἡμετέρας παναγιότητος σπλάγχνοις προσερπύσαν, ταχύν πρὸς συγγνώμην ἀπεργασάτω. Ἰδοὺ καὶ πόρρωθεν πάντες γόνυ σοι κλίναντες, καὶ τῆς κεφαλῆς κόνιν καταχεάμενοι, ὡς ποτε Ἡνευίται, μετὰ κτηνῶν καὶ νηπίων λαοῦ φωνῆ ὀλολύζοντος, ἴλαθι βοῶμεν, παναγιώτατε πάτερ, ἴλαθι, καὶ δὸς ἀπολαύσαι τῆς εὐλογίας τῆς σῆς, ἧς διὰ τύχης φαυλότητα οἱ τάλανες ἐκπεπτώκαμεν. Σαῖς θεοπειθέσεν εὐχαῖς τὸ θεῖον ἡμῖν ἐξίλασον, ἴσως ποτε καὶ αὐθις μετὰ τηλικούτον ἀγῶνα ὀνειῶν ἐπὶ πατρίαν γῆν ἔχομεν ἀναζεύξαι, ἔνθεν μετ' ἡρεμίας διαιτώμενοι, εὐπειθεῖς τούντευθεν θεοδμήτοις ναοῖς μετὰ μελῶν ἑναρμονίων ὡς καὶ τὸ πρὶν τῆς σῆς παναγιότητος μνήμην ποιούμεν, ἧ δῶη Κύριος τὴν ἀγῆρω μακαριότητα ἀμήν!

Ἐν ἔτει δὲ χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ ἑβδόμῳ, Φραγκίσκος Μοροζίνης πληρεξούσιος καὶ γενικὸς ναύαρχος τῶν Οὐνετεῶν, βουλόμενος νὰ κυριεύσῃ τὴν νῆσον Εὐβοίαν, ἔφθασε μετὰ τοῦ ναυτικοῦ στόλου εἰς τὰς Σπέτζαις, κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ Σεπτεμβρίου, κάκειθεν εἰς Αἴγινα. Ἡ ἐγγύτης τοῦ χειμῶνος καὶ ἡ φήμη τῆς Ἀθήνας τὸν ἐπαρακίνησαν νὰ τραπῆ πρότερον εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν ἀμέσως λοιπὸν προσωρμίσθη εἰς τὸ πῆρτο Δράκο, λιμένα τῆς Ἀθήνας. Ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Πέτρος, ἀδελφοὶ Γάσπαρη, ὁ Σπυρίδων Περούλης καὶ ὁ Ἀργυρὸς Μπενναλδῆς ἐπορευθήσαν εἰς προσκύνησίν του καὶ τοῦ ἀνέφεραν ὅτι οἱ Τούρκοι περιεκλείσθησαν εἰς τὸ κάστρον, ἀφθόνως προβεβλημένοι ἀπὸ τροφάς, καὶ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐπιτήδεια, ἐκδεχόμενοι πρὸς τούτοις καὶ βοήθειαν ἀπὸ τὰς Θήβας ἀπὸ τὸν σερασκέρην. Ὁ Μοροζίνης ἐπρόσταξε παρευθὺς νὰ ἀποβῶν ἐκ τῶν νηῶν ὀκτῶ χιλιάδες πεζοὶ ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Δανιὴλ Δελφίνου, κατ' εὐθείαν τῆς ἀκροπόλεως διὰ νὰ τὴν κτυποῦν μετὰ τὰς βομβάρδας, καὶ ὀκτακόσιοι ἐβδόμη-

κοντα ἵππους διὰ νὰ ἐμποδίζουσι τὴν βοήθειαν. ὅπου ἤθελεν ἀπὸ τὰς Θήβας. Τὸ μὲν οὖν περὶκὸν στρατεύμα ἐτυπτε τὸ κάστρον μὲ τὰς βομβάρδας, τὸ δὲ ἵππικὸν ἐποίηε χαρακώματα, οἱ δὲ πολιορκούμενοι ἐδιαφεντεύθησαν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας καὶ αὐτοὶ ἀντιπολεμοῦντες· ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε ἡ προσδοκωμένη αὐτοῖς ἀπὸ Θήβας βοήθεια ἐφαίνατο, ἔπεσε δὲ καὶ ὁ περικαλέστατος ἐκεῖνος καὶ ἀξιοθαύμαστος καὶ περίφημος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἀπὸ μίαν βόμβαν ὅπου ἐρρίφθη ἀπὸ τοὺς πολιορκοῦντας, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἀναψεν ἡ πυρρῆτις κόνις, εἴτ' αὖν ὁ τραπεζανὸς ὅπου ἐφυλάττετο μέσα εἰς αὐτόν, ὁμοῦ μὲ τὰ πλεον ἀκριβῆ πραγματὰ τους, ἔστησαν σημαίαν λευκὴν καὶ ἐζήτησαν τὴν εἰρήνην, ἣτις καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐπὶ τοιαύταις συνθήκαις, ὅτι εἰς διάστημα πέντε ἡμερῶν νὰ ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ λάβουσι μεθ' ἑαυτῶν τὰ ὅσα πράγματα ἤθελε δινεσθῶν, ἀρῖνοντες μόνον τοὺς ἀράκιδες, καὶ νὰ ἀναχωρήσουσι ἀτραπῶς εἰς Σμύρνην, ἢ ὅπου ἄλλου, θελήσουσι, ὅπερ καὶ ἐγένετο κατὰ τὴν τετάρτην τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Μοροζίνης ἐκέλευσε νὰ ἀπερρωθῆ ἡ πρώτη ἐκκλησία ἐκ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου, ἐν ἣ συνελθόντων αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων ὀφφικιαλίων, ἐγένετο λειτουργία, καὶ ἀνεπέμφθησαν δοξολογίαι καὶ εὐχαριστίαι πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς πόλεως. Ἐχαιρον οὖν κοινῇ ὁ, τε λαὸς τῆς Ἀθήνας διὰ τὴν δῆθεν ἐλευθερίαν ὅπου ἀνελπίστως οὕτω καὶ ταχέως ἀπήλαυσε, καὶ ὁ νέος κυριάρχης· ἀλλὰ δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς ὅπου εἰς λύπην ἄκραν ἡ γὰρ μετετράπη· διότι πρῶτον μὲν ἐνέσκηψε κατὰ τῆς πόλεως ἡ πανώλη, ἐξ ἧς ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ τῶν πολιτῶν, ἔπειτα δέ, τοῦ Μοροζίνου μὴ δυναμένου νὰ κρατήσῃ τὴν Ἀθήναν διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν Τούρκων ἐπιδρομάς, παρασκευαζομένου δὲ ἅμα καὶ πρὸς ἀποδημίαν καὶ ἐπιχείρησιν τῆς Εὐ-

βοίας· (ἡ ὁποία δὲν ἔλαβε μῆτε αὐτὴ καλὴν ἔκβασιν). οἱ Ἀθηναῖται ἐτοχάζομενοι ὅτι κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν ἐμελλόν νὰ ᾔηαι (ἂν εἶχε σταθοῦν εἰς τὴν Ἀθήναν) προταθειμένοι εἰς τοὺς ἐκ τῶν Τούρκων κινδύνους, ἀνέφεραν ταῦτα δεινοπαθῶς τῷ Πιροζίνῃ, ὅστις, συνορῶν οὐκ ἄλογον ὄντα τὸν φόβον τοῦς, ἐπῆρε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς ἔστειλεν ἀσφαλῶς μετὰ τῶν πλοίων τοὺς μὲν εἰς Αἴγινα, τοὺς δὲ εἰς Σαλαμίνα, τοὺς δὲ εἰς ἄλλας τῶν Κυκλάδων νήσων, πολλοὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κόρινθον, οἱ πλείονες τῶν ἀξιολογωτέρων κατέφυγον εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ ἐπιλοφρονήθησαν παρὰ τῆς ἀριστοκρατίας τῶν Οὐνετῶν μὲ ὑποστάτικὰ καὶ μὲ μισθοὺς ἐτησίους, ἔβου καὶ ἐπέμειναν μέχρι τῆς ἀλώσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τοὺς 4713. Ἡ ἐκώδυνος αὕτη ἀναχώρησις τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς φίλης πατρίδος ἐγένετο ἐν μηνὶ Μαρτίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐγκατελείφθη οὖν ἡ Ἀθήνα ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπέλωνι καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν συκκηλάτῳ παντέρημος ἐπὶ τρεῖς ἔτους χρόνους.

Ἐκ δὲ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι, πόθῳ πρὸς τὴν πατρίδα θλιβόμενοι, ἤρξαντο κατὰ μικρὸν νὰ συνάγωνται ἕως ἐβδομηκοῦντα φανπλίας, καὶ ἐν ταῦτῳ ἔγραψαν πρὸς τὸ ὑψηλὸν δοῦλετὶ τῆς κρατικῆς βασιλείας, δηλοποιῶντες τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπιστροφήν τους καὶ ὅτι εἶναι πιστοὶ ραγιάδες τοῦ πολυχρονίου ἀνακτός καὶ ἄλλα ὅμοια. Ἡ βασιλεῖα ἔδωκεν εὐμενῆ τὴν ἀκρόασιν εἰς τὰ γραφόμενα, καὶ ἔδειξε μεγάλην τὴν εὐχαρίστησιν· καὶ δὴ μετ' οὐ πολὺ διορίζει ἕνα πασᾶν, ὀνόματι Ἀποδουᾶ πασᾶν, ἡ ἐξεπίτηδες ἢ ἔχοντα προσταγὰς καὶ δι' ἀλλοῦ πουθενά, ὅς τις ἐλθὼν ἔστησε τὰς σκηνάς του ἔξω εἰς τὴν Καλιρρόην. Εὐθύς οἱ ἐγκριτώτεροι τῶν συμπατριωτῶν ἐπῆγαν εἰς προσκύνησίν του, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐδέχθη καὶ τοὺς ἐλάλησε μὲ κάθε ἰκαρότητα, καὶ τοὺς ἠρώτησεν ἂν ᾔηαι πολλοὶ συνηγ-

μένει ἀπὸ τούτων μαγιάδες ἕως τώρα, καὶ ἀνίσως ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἀκαλοῦθουν συναγόμενοι. Οἱ συγκατριῶνται ἀπεκρίθησαν διὰ στόματος τοῦ Νικολάου Χειλά, εἰδήμονος τῆς Ὀθωμανικῆς διαλέκτου, ὅτι, πασᾶ ἐφένθη, μέχρι τοῦδε εἶναι μερικοὶ συνηγμένοι καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο πάσχομεν μὲ καθε λογῆς τρόπον νὰ φέρωμεν καὶ τοὺς ἐπιλοῖπους, ὅμως χρειάζεται ὑπομονή.

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ ἐπιστροφὴν εἰς τὴν πατρίδα τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Μοροζίνη, πρῶτος μπροπολίτης ἐστάθη κάποιος Κύριλλος.

Εἰς τοὺς 1703 διάδοχος ἐγένετο τοῦ Κυρίλλου ὁ σοφὸς Μελέτιος ὁ Ἰωαννίτης.

Εἰς τοὺς 1712 διεδέξατο τὴν Μελέτιον ὁ Ἰάκωβος. Ἐπὶ τούτῳ τοῦ ἀρχιερέως ἦλθεν ὁ ἱεροδιδάσκαλος κύρ Γρηγόριος, ἐπιλεγόμενος Ζωτήρης, καὶ ἐκκοδόμησε τὴν Ἑλληνικὴν σχολήν, καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ διδάσκαλος ἐ χρημάτισε καὶ τὴν ἀφιέρωσεν εἰς τὸ κοινόν. Μετὰ ταῦτα μετεπέμθη ὁ κύρ Παΐσιος, ὃν διεδέχθη ὁ κύρ Κοσμᾶς, μεθ' ὃν ὁ Ἀθανάσιος, καὶ μετὰ τοῦτον Δημήτριος Βόδας Ἰωαννίτης, νῦν δὲ Σαμουὴλ Κουβελάνος.

Εἰς τοὺς 1736 διεδέξατο τὴν ἐπαρχίαν ὁ Ζαχαρίας.

Εἰς τοὺς 1741 διάδοχος ἐγένετο τοῦ Ζαχαρίου ὁ Ἄνθιμος.

Εἰς τοὺς 1750 ἐκκοδομήθη ἡ σχολὴ τοῦ Ντέκα.

Ἐ φ η μ ε ρ ῖ δ ε ς.

Εἰς τοὺς 1754, ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ, ἐσυνέβη ἡ ὀλέθριος στάσις καὶ ἡ δημηγερέσια κατὰ τοῦ βοϊδόβονδα Σαρῆ μουσελίμη. Ἐτελείωσε μὲ μεγάλην φθορὰν τῶν Ρωμαίων, καὶ δαπάνην ὑπὲρ τὰ ὀκτακόσια πούγγια.

Εἰς τοὺς 1755 ἔλαβε τὸ βοϊδοδαλίκι ὁ Χατζῆ Ἀχμέτ ἀγᾶς.

Εἰς τοὺς 1756 ὁ αὐτός. Εἰς τὰς 26 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἔπσε κεραινὸς ἔνδον τῆς μητροπόλεως καὶ κατέκαυσε τὸν Φιλόθεον, ἀδελφὸν τοῦ κυρ Ἀθανασίου ἀρχιερέως, καὶ τὸν ἀνεψιὸν του Νικολάκην ἐν ταύτῳ καὶ τοὺς δύο.

Εἰς τοὺς 1757 ἦλθε βοϊβόδας ὁ Οὐσεὶν ἀγᾶς Σαλιμπέο-
γλου. Τὸ χαρέμι του ἐκάθητο εἰς τὸ ὀσπήτιον τοῦ Μπόλ-
μπατζα, εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν.

Εἰς τοὺς 1758 βοϊβόδας ἐγένετο κάποιος Οὐσεὶν ἐφένδης. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὁ πασᾶς τῆς Εὐρίπου, λεγόμενος Σο-
πασαλάνης, πολλὰ κακὰ ἐποίησε τοῖς Ἀθηναίοις μὲ τὸ συ-
χρὸν στάλαιμον τῶν ἀνθρώπων του. Τότε ἐφυλακώθη καὶ ὁ
κυρ Ἀνθιμος, καὶ ἐπλήρωσε πέντε χιλιάδες γρόσια τοῦ πασᾶ.

Εἰς τοὺς 1759 ἦλθε βοϊβόδας ὁ Ἐξισταράκας Ἀθηναῖος. Οὗ-
τος ὠκαδόμησε τὸ τζαμί τοῦ κάτω παζαρίου, ἐκρέμισε μίαν
κολόναν ἀπὸ ἐκείνας τοῦ Ἀδριανοῦ διὰ τῆς πυρίτιδος κόνεως,
ἔλαβε καὶ πολλὰ μάρμαρα ἀπὸ τὴν παλαιὰν μητρόπολιν.
Τῷ ἔτει τούτῳ ἦλθεν ἐξ αἰτίας τῶν ἐναντίων ἀνέμων ἀπὸ
τὴν Κρήτην ὁ Ἄλμπαν πασᾶς, ἔχων καὶ τὸ ἀγώγιμον τῆς πα-
νώλης, ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνεχώρησεν. Ἡ νόσος δὲν
ἐδιεδόθη, μόλις εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας οἰκίας.

Εἰς τοὺς 1760 ἐπέστρεψαν ἀπὸ βασιλεύουσαν ὁ κυρ Ἀνθι-
μος καὶ δύο τρεῖς τῶν ἀρχόντων μετὰ τοῦ βοϊβόδα Καλῆλ.
ἀγᾶ, κομίζοντες καὶ τὸ χάτι σερῖφιον, ἀπαγορευθὼν ὅπως τὴν
εἴσοδον τοῦ πασᾶ. Ὁ βοϊβόδας ἦτο καλὸς καὶ φερωνύμως ἐ-
πινωμάσθη καλὸς Χαλῆμ ἀγᾶς. Τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένετο καὶ ἡ
Ἀθήνα Μαλικιανές.

Εἰς τοὺς 1761 ἐξανέλαβε τὸ βοϊβόδαλίκι ὁ αὐτὸς καλὸς
εἶχε λείψει καὶ ἡ εἴσοδος τοῦ πασᾶ.

Εἰς τοὺς 1762 βοϊβόδας πάλιν ὁ Κατζῆ Ἀγμὲτ ἀγᾶς.

Εἰς τοὺς 1763 βοϊβόδας ἦλθεν ὁ Μεϊμὲτ ἀγᾶς σπανός.

Εἰς τοὺς 1764, βοϊβόδα ὄντος τοῦ αὐτοῦ Μειμέταγα, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, τούτεστιν εἰς τὰς 12 τοῦ Ἰανουαρίου, ἀπέθανεν ἐν Λεβαδείᾳ ὁ μητροπολίτης κύρ Ἀνθιμος, ἀκόμη δὲν εἶχε φθάσει εἰς τὸν πεντηκοστὸν χρόνον τῆς ἡλικίας του. Διδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ πρῶτος Δρύστας κύρ Βαρθολομαῖος· διέτριψε δὲ ὅλον ἔτος· εἰς βασιλεύουσαν διὰ ἀναγκαιᾶς του ὑποθέσει, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν Κοινοσολάτων τῆς Ἀθήνας, τὰ ὅποια καὶ ἐσυκώθησαν.

Εἰς τοὺς 1765, βοϊβόδα ὄντος τοῦ Ἀβδῆ βεῖ, Κορινθίου, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ἀπέθανεν ὁ ἱεροδιδάσκαλος κύρ Βησσαρίων, οὗτινος διὰ συνδρομῆς καὶ ἐπιστασίας, ὠκοδομήθη ἡ σχολὴ διὰ φιλοτίμου δαπάνης τοῦ ποτὲ Ἰωάννου Ντέκα, καὶ ἐστήθη καὶ πρῶτος διδάσκαλος τῆς αὐτῆς σχολῆς. Ὑποκάτω εἰς αὐτὸν ἐπαυδεύθη καὶ ἐγὼ τὰ γράμματικά.

Εἰς τὰς 15 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπέθανεν ὁ διδάσκαλος Ἱερόθεος, ὁ καὶ Μπάνος λεγόμενος, ἄνθρωπος ἐπιτήδειος εἰς ὑπερβολὴν εἰς τὸ νὰ συγγράφῃ καὶ νὰ ὑπαγορεύῃ ἐκ τοῦ προχείρου, εὐφραδῆς καὶ μνημονικώτατος· ἡ μέθη ὁμοῦ τοῦ ἔσθωσε αὐτὰ τὰ προτερήματα, καὶ τοῦ ἐσύντεμε καὶ τὸ ζῆν. Περὶ τὸν Αὐγούστον μῆνα, διηγέρθη μεταξὺ Βαρθολομαίου καὶ Νικολάου Λατίνου ἡ φιλονεικία καὶ ἡ δυσμένεια, ἐξ αἰτίας μιᾶς κρίσεως ἐνὸς τῶν χριστιανῶν, δὲν ἤξεύρω ποῖος τῶν δύο ὑπερασκίζετο τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Λατίνος μὲ τὴν δύναμιν τοῦ βοϊβόδα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον διήγειρε κατὰ τοῦ Βαρθολομαίου τὸ ἱερατεῖον καὶ τὸν λαόν. Ὁ Βαρθολομαῖος ὑπῆγεν εἰς τὰ Δερβενοχώρια, κῆκεῖθεν εἰς Λεβαδείαν, ἴσως διὰ νὰ δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ.

Εἰς τοὺς 1766, βοϊβόδα ὄντος τοῦ αὐτοῦ Ἀβδῆ βεῖ, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ὁ Νικόλαος Λατίνος μετὰ ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν διέπλευσαν εἰς βασιλεύουσαν πρὸς ἔξωσιν τοῦ Βαρθο-

λομαίους, ἦν δὲ τότε πατριάρχης ὁ κύρ Σαμουήλ. Ὁ δὲ Βαρθολομαῖος ἀπὸ Λεβαδείας ἤψατο καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Παρεστάθησαν ἀμφότερα τὰ μέρη εἰς τὸ ἀρ' ὁδοσί, ἐμπροσθεν τοῦ ὑψηλοτάτου ἐπιτρόπου Μισινογλου. Περί τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου ἦλθον εἰς Ἀθήνας ὅλοι ὁμοῦ καὶ ἡγαπήθησαν καὶ εἰρηναποιήθησαν, μετ' ὀλίγον δὲ πορευθέντες εἰς βασιλεύουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκίνησαν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἀδῶν βεῖ, καὶ τὸν ἐξῶσαν μετ' αἰσχύνῃς καὶ τοῦ ἐπιγράν καὶ δέκα πουργία.

Εἰς τοὺς 1767, βοϊβόδας ἐγένετο ὁ Χατζῆ Ἀσάν ἀγῆς. Ἐν μηνί Σεπτεμβρίῳ διεδέξατο τὴν σχολὴν τοῦ Ντέκα ὁ ἱερολογιώτατος κύρ Σωφρόνας ὁ Μπάρπανος.

Εἰς τοὺς 1768, βοϊβόδας ὁ αὐτός. Περί τὰ μέσα τοῦ ἔτους ἦλθε βασιλικὸς ὀρισμὸς διὰ νὰ σικιοθοῦν τὰ ἄρματα ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, καθ' ὅτι ὤδινεν ὁ πόλεμος μεταξὺ Μοσχόων καὶ Τούρκων. Ἐστάθη δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κρήτου μπουγιουρδὶ περὶ ἐξετάσεως νέων ἐκκλησιῶν. Ἐκτοτε ἄρχισαν τὰ πράγματα τῶν Ρωμαίων νὰ κλίωσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον.

Εἰς τοὺς 1769, ἐν μηνί Μαΐῳ, ὄντος τοῦ αὐτοῦ βοϊβόδα, οἱ Τούρκοι ἔβαλον εἰς φυλακὴν σιδηροδέσμιον τὸν κύρ Βαρθολομαῖον δι' ἐπιβουλῆς καὶ συκοφαντίας τοῦ τζιστάραγα καὶ βεῖζαγα, μεταχειρισθέντες ὄργανον ἕνα Τούρκον Βοστιτζάγον, ὅστις ἐλθὼν τότε εἰς Ἀθήνας ἐν σχήματι πτωχοῦ Ρωμαίου, χάριν ἐλεημοσύνης, καὶ γνωρισθεὶς ἀπὸ ἕνα του συμπατριώτην, ἐβλήθη εἰς φυλακὴν, ἐνθα ἐλθάντες ὁ βεῖζαγας καὶ κῆποιος Ἐμὶν ἀγῆς, κρατικὸς, τὸν ἐδίδαξαν νὰ μαρτυρήσῃ ὅτι τάχα ἐστάθη ἀπὸ τὸν μαῖστορα τῆς Μάλτας μὲ γράμματα ὑποκριτικά, εἰς τὸν μητροπολίτην τῆς Ἀθήνας, νὰ ἐχη τὴν εἰδῆσιν ὅτι μετ' ὀλίγον ἔρχονται δύο καράβια μαλτεζικὰ εἰς τὸν Ἐλυμπον, χωρίον τοῦ βεῖζαγα, διὰ νὰ πάρουν σκλάβον τὸν αὐτὸν βεῖζαγα Ἰδρωσεν ὁ κύρ Βαρθολομαῖος διὰ νὰ ἀπο-

φύγη καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν συκοφαντίαν μὲ δόσιμ δώδεκα πουργία εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς Εὐρύπου. Ὁ ὑποκριτῆς ἐσιμώσθη εἰς Εὐρύπου ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ὁ Βαρθολομαῖος ἐπῆγε εἰς Λεβαδείαν.

Εἰς τοὺς 1770 περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, ἐν ἀκμῇ οὐσης τῆς μάχης μεταξὺ Τούρκων καὶ Μοσχόβων, ἦλθεν ὁ κύρ Βαρθολομαῖος ἀπὸ Λεβαδείας εἰς τὸ Δαφνί. Οἱ Τούρκοι ἐσηκώθησαν ἐπὶ ποδῶν καὶ τὸν θανατώσων, ἀν ἤθελε ἐμβῆ εἰς τὴν πολιτείαν ὅταν ἐπέρασεν εἰς Κούλουρη, κάζεθεν εἰς Ἰζίαν, ἐνθα διέτριψε πέντε χρόνους καὶ μετὰ ταῦτα ἐπορεύθη εἰς βασιλεύουσαν. Ἐν μηνὶ Μαίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τοῦ πολέμου ἐπικρατούντος, ἐκοιμώμεθα οἱ Ρωμαῖοι ἐπάνω εἰς τὸ κάστρον πρὸς ἀσφάλειαν τῶν Τούρκων. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ἦλθεν ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ στόλου ὁ καπετὰν Ἀλέξανδρος Παλικούτζας μὲ σημαίαν μοσχόβικην κάτω εἰς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐπῆρε μίαν σακολέβαν τούρκικην φορτωμένην ρύζι καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησεν. Οἱ Τούρκοι ἔλαβον τόσον φόβον, ὥστε ὁποῦ κἀνάσας δὲν ἐκοιμήθη κάτω εἰς τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ ὄλοι ἀνέβησαν εἰς τὸ κάστρον. Τὴν αὐτὴν νύκτα ὁποῦ ἐμβῆκεν εἰς τὸν λιμένα ὁ καπετὰν Ἀλέξανδρος, ἐπῆγεν ὁ μουσιῦ Καϊράκ (ὅστις ἐκάθητο πάντα κάτω εἰς τὰ ὀσπῆτιά του) εἰς τὸ κάρδι του πρὸς χαριετισμὸν, μὲ τὸ νὰ ἴηαι φίλος τοῦ παλαιός, καὶ περισσότερον ὁμως νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τοῦ ἐρχομοῦ του. Ὁ καπετὰν Ἀλέξανδρος τὸν ἐδηλοποίησε τοῦ σκοποῦς του, δηλαδὴ ὅτι θέλει νὰ διεγείρῃ τοὺς Ρωμαίους κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ νὰ φέρῃ ὄλον τὸν Ρωσικὸν στόλον εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ὁ μουσιῦ Καϊράκ, ὡς φρόνημος καὶ εὐδὴμων καὶ καλοθελήτης τοῦ τόπου, ἐπαράσθη πρὸς αὐτὸν μὲ ζῆλον πολὺν καὶ θερμότητα ὅτι ἀν ἤθελε κάμει τοιοῦτον ἔργον, θέλει φέρει τὸν τέλειον ἀφανισμὸν εἰς τοὺς δυστυχεῖς Ρωμαίους τῆς Ἀθήνας,

καὶ ἂν δὲν λυπηταὶ τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ λυπηθῇ τοὺς συγγενεῖς τῆς γυναίκος του, καὶ μάλιστα τὸν γυναικάδελφόν του τὸν Δογοθέτην, οἱ ὅποιοι πρῶτοι μέλλουσι νὰ δοκιμάσουν τὰ ἀποτελέσματα τοιοῦτου ὀλεθρίου συμβεβηκότος. Μὲ τοιοῦτους λόγους τοὺς ἐμπόδισε, καὶ τὴν αὐτὴν νύκτα εὐθὺς ἀνεχώρησε. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἔβαλαν εἰς φυλακὴν εἰς τὸ κάστρον τὸν Σπυρίδωνα Δογοθέτην· οὐ πολλῶ δ' ὕστερον, ἦλθον δύο φρούραρχοι Σουλεμάν βεης καὶ Νουμάν βεης μὲ βασιλικὸν ὄρισμόν. Εἶχεν ὁ καθ' εἰς ἕως πενήτηντα ἀνθρώπους. Μετὰ ἕνα μῆνα ὁ Νουμάν βεης ἀνεχώρησε, μετὰ δὲ δύο μῆνας καὶ ὁ Σουλεμάν βεης. Ἐκ δὴ τούτου ἔρχεται φρούραρχος ἀπὸ Δάρισσαν, ὁ Διδῶν ἐφέντης διὰ βασιλικοῦ ὄρισμοῦ, εἶχεν ἀνθρώπους ἑκατόν. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀκτωβρίου ἀνεχώρησε· διέβησαν δὲ μετ' ὀλίγον περαστικῶς, ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τῆς Πέλοποννήσου, ἕως ἀτακόσιοι σαριγγιουλίδες, πεφορτισμένοι ἀπὸ λάφυρα καὶ ἀπὸ αἰχμαλώτους γυναῖκας. Κατέλυσαν εἰς τὸ περιβόλιον τῆς ἀγίας Τριάδος, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἀνεχώρησαν χωρὶς νὰ προξενήσουν καμμίαν βλάβην. Τῷ ἔτει τούτῳ ἐγένεν ἀρετὸν εἰσόδημα λαδίου, ὅμως δὲν ἐπωλήθη μὲ τιμὴν, μόνις πρὸς 25 καὶ 30 παράδες τὸ ξεστί· ἔκτοτε ἄρχισεν ὁ κόνσολας Γάσπαρης νὰ κερδίζῃ.

Εἰς τοὺς 1771 βυϊβόδας ἦτον ἕνας γέρον, τοῦ ὁποίου δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸ ὄνομα, ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ μαλακιανέ. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους διὰ τὴν κακὴν τύχην τῆς Ἀθήνας, ἦλθεν ὁ Μητρομάρας μὲ σημαίαν Μοσχόδικην, καὶ ἐκυρίευσεν τὸ νησί, δηλαδὴ τὴν Κούλουρη κοινῶς· συνέδραμον ἀπὸ τὰ πέριξ χωρία τῆς Ἀθήνας καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη πολλοὶ κλέπται καὶ κακοποιοὶ ἄνθρωποι, ἐπῆγαν καὶ οὐκ ὀλίγοι Ἀθηναῖοι, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἡ Σαλαμὶν ἐγένει λησταρχεῖον ὑποκάτω εἰς ὄνομα Μοσχόβιας. Αὐτὸ τὸ συμβεβηκὸς ἐπρόξενεσε μεγάλην ταραχὴν

καὶ φθορὰν εἰς τὴν Ἀθήναν, καὶ ὅσοι τῶν Ἀθηναίων διὰ φό-
 βον τοὺς ἐπῆγαν εἰς Κούλουρην, ἐδοκίμασκον μεγάλας ζημίας.
 Κἀφέναις ἀπὸ τοὺς προεστῶτας δὲν ἐπῆγεν, ἀλλ' ἐπορεύθησαν
 μὲ μεγάλην φρόνησιν ἴσαν δὲ τότε προεστῶτες ὁ Χατζῆ Ἰω-
 ἀννης Λεοθαδίτης, ὁ Χατζῆ Ἀγγελάκης Καντζιλίερης, ὁ Δη-
 μῆτριος Καλογεράς, ὁ Νικόλαος Λατίνος, ὁ Νικόλαος Πατού-
 σας, ὁ Μιχαὴλ Παλαιολόγος, ὁ Ἰωάννης Βροντογούνης, ὁ Ἀν-
 τώνιος Ροῦτος, ὁ Λεονάρδος Μπάρμπανος καὶ ὁ Νικόλαος Κα-
 κούρης. Οὐ πολλῶ ὕστερον ἦλθεν ἀπὸ τὸ Ἀνάπλι φρούραρχος
 μὲ μπουγιουρδῆ τοῦ ἀρχισατράπου Μισινογλου, ὁ Ἰσλάμ μπε-
 λούμπασης μὲ ἑκατὸν Ἀλβανίτας. Ἐρχόμενοι πολεμοῦνται
 εἰς τὸν δρόμον ὑπὸ τῶν Λεμπέσιδων οὕτως ὠνομάσθησαν τοῦ
 Μητρομάρα εἰς τὸν κερατόπυργον. Ἔιχε δὲ μείνει ὁ τόπος διὰ
 ὀλίγους μῆνας χωρὶς βοϊβόδα, καὶ αὐτὸ μᾶς εἶδιδε μεγάλον
 φόβον. Ὀλίγον οὖν ὕστερον ἀπὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰσλάμ,
 ἦλθεν ὁ βοϊβόδας διὰ ξηρᾶς, κάποιος ἀγᾶς Μποσταντζῆς· ἰ-
 στέον δὲ ὅτι διὰ τῆς ἀταξίας καὶ κλειψίας καὶ ἐκδρομᾶς τῶν
 ἐν Σαλαμίει λεμπέσιδων ὅπου ἔκαμναν σχεδὸν καθ' ἑκάστην
 εἰς τὰ περίξ τῆς Ἀθήνας, καὶ διὰ τὴν ὀργὴν τῶν ἐντοπίων
 Τούρκων καὶ τῶν Ἀλβανιτῶν, ἡμεῖς εὐρισκόμεθα εἰς ἓνα φό-
 βον παντοτινόν. Κάθε ἀταξία τῶν λεμπέσιδων εἰς ἡμᾶς ἐρο-
 χερίζει τὸν θάνατον· ἐκεῖνο δὲ ὅπου ἔφερε τὸν περὶ ψυχῆς θά-
 νατον, ἦτοι κίνδυνον, ἐστάθη τοιοῦτο. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας
 τῆς ἐλεύσεως τοῦ βοϊβόδα, ἔρχονται καὶ δύο ἄνθρωποι τοῦ
 αὐτοῦ βοϊβόδα, φέροντες τὸν μποχτζᾶν τῶν χαρατζίων· οἱ δὲ
 λεμπέσιδες, παραφυλάττοντες εἰς τὸν δρόμον, πλησίον τῆς Ἀ-
 θήνας, κτυποῦσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ πέρνουσι τὸν μποχτζᾶν
 καὶ τὸν ὑπάγουσιν εἰς τὴν Σαλαμίνα. Τότε δὴ τότε οἱ μὲν
 Τούρκοι καὶ οἱ Ἀλβανίται ὅλοι ὁμοῦ ἐσυνάχθησαν εἰς τοὺς κα-
 φενέδες, καὶ ὡς ἄγριοι θῆρες ἐφώναζον καθ' ἡμῶν καὶ ἰτοιμά-

ζοντο νὰ μᾶς θανατώσουν, καθὼς πρὸ ὀλίγου τὸ ἔπαθον οἱ ἄθλιοι Τριπολιτζῖῳται· ἡμεῖς δὲ εὐρισκόμεθα κατακεκρυμμένοι ὑπὸ τοῦ φόβου, ὁ καθ' εἰς ὅπου ἡδύνατο, μισαπεθαμένοι καὶ ἐπροσμένεμεν ὦραν παρ' ὦραν τὴν σφαγὴν, καὶ εἰς τοῦτο δὲν ἔλειπε τίποτε ἄλλο, πᾶρξ ἢ συγκατάνευσις καὶ ἡ ἀδεια τοῦ βοϊβόδα. Τότε ὁ μουφτῆ ἐφένδης, ἐσχατόγηρος ὢν καὶ μηδέποτε συνειθισμένος εἰς τὸ νὰ κάθεται ἔξω εἰς τοὺς καφενέδες, εὐθύς ὅπου ἤκουσε ἐν τοιοῦτον συμβεβηκὸς καὶ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀγρίας φωνὰς τοῦ πλήθους, ὡς εἶχε ποθῶν, εὐγῆκεν ἔξω εἰς τοὺς καφενέδες καὶ μὲ διαφόρους λόγους τοὺς κατεπράυνεν· ὁ δὲ βοϊβόδας, μὲ ὄλον ὅπου ἀπέθανεν ἕνας ἀπὸ τοὺς κτυπημένους ἀνθρώπους, ἀντὶ νὰ ὀργισθῆ καθ' ἡμῶν, ἔδειξεν ὄλην τὴν υπεράσπισιν, λέγων πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τοῦτο, ὅτι, ἐγὼ δὲν ἦλθα βοϊβόδας τῶν ἐν Σαλαμίνι λεμπέσιδων, ἀλλὰ τῶν ἐν Ἀθήνῃ πιστῶν ραγιαδῶν τῆς βασιλείας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔστειλαν οἱ προσετώτες μὲ γνώμην τοῦ βοϊβόδα εἰς τὸν Μητρομάραν παρακλητικῶ τῷ τρόπῳ καὶ ἔλαβαν τὸν μποχτζῖαν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ἔρχεται κάποιος Ἰμβραῆμ Κούρας, ἀλβανίτης μὲ ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν Εὐρίπον κατεπάνω τοῦ Ἰσλάμ μπελούμπαση διὰ νὰ τὸν διώξῃ καὶ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν φρουραρχίαν, τὸν ὅποιον προὔπαντῶντας αὐτὸν ὁ Ἰσλάμ μπελούμπασης ἔξω εἰς τὸν Ἀσώματον, τὸν πολεμῆ καὶ τὸν διώκει. Δὲν ἐλάσομεν καὶ τότε ὀλίγον φόβον, διότι ὑποπτευόμεθα μήπως καὶ, συμφωνήσαντες αἱ δύο μπελουμπασιάδες, ἤθελαν ὀρμήσειν εἰς τὴν πολιτείαν νὰ κόψουν καὶ νὰ λεηλατήσουν, ὡς συνέηδες τὰ τοιαῦτα τοῖς Ἀλβανίταις. Μετ' οὐ πολὺ ἔγραψαν συμφώνως Τοῦρκοι καὶ Ρωμαῖοι εἰς τὸ Ἀνάπλι πρὸς Μισινογλου κατὰ τοῦ Ἰσλάμη διὰ τὰς κλεψίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ ἀταξίας ὅπου ἔκαμαν οἱ ἀνθρωποὶ του, καὶ, ἐξωσθέντος διὰ προσταγῆς αὐτοῦ, στέλλεται ὁ Μπεκῆρ μπελούμπασης μὲ

ἑκατὸν ἀνθρώπους καὶ αὐτός· Εὐγῆκαν πάλιν ἀπὸ τὴν Κούλουρην οἱ λεμπέσιδες καὶ τοὺς ἐπρόσμειναν εἰς τὸ κατηφόρει νὰ τοὺς κτυπήσουν, παρόντος καὶ τοῦ Μητρομάρα εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον. Ἐκαμὰν ὁμως τὴν κακὴν τοὺς ἡμέραν οἱ λεμπέσιδες, διότι οἱ ἀλβανίται, ἀγκαλὰ στενοχωρημένοι εἰς τόπον ἀπόκρημνόν, διέβησαν ἀβλαβῶς χωρὶς νὰ πέσῃ ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς, καὶ ἐφόνευσαν ὀκτῶ λεμπέσιδες, τῶν ὁποίων ἔφερον τὰς κεφαλὰς εἰς τὴν Ἀθήναν. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ πιασθῇ καὶ ὁ Μητρομάρας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου, ἦλθεν ὁ Μεχμέτ πασᾶς, λεγόμενος Καλοπασᾶς, μὲ βασιλικὸν ὄρισμὸν μὲ τετρακοσίους ἀλβανίτας ὡς φρούραρχος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου ἦλθε βοϊβοδάς ὁ Χατζῆ Ἀσάναγας διὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τῶν 1771, διότι ὁ ἀγᾶς τοῦ Οὐσεῖν ἀγᾶ δὲν ᾔθελκε νὰ δεχθῇ τὸ βοϊβοδαλίκι μὲ τὸ νὰ τοῦ ἐράνη ἀκριβόν, ὅθεν ἀνεχώρησεν ὁ αὐτὸς Οὐσεῖν ἀγᾶς. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα ἦλθεν ὁ Τζατάλ Ἀλῆ ἀγᾶς μὲ πεντακοσίους σαριγγιουλίδες μὲ βασιλικὸν ὄρισμὸν ἐπὶ τῷ θῦσαι καὶ ἀπολέσαι, διότι ὁ πασᾶς τῆς Εὐρίπου Ὁσμὰν πασᾶς εἶχεν ἀναφέρει πρὸς τὸν ἀνάκτα μυρία κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ὅτι εἶναι ἀποστάται τῆς βασιλείας καὶ σύμφωνοι μὲ τοὺς μωσχόβους τῆς Κούλουρης, εἰς τοὺς ὁποίους στέλλουσι τροφὰς καθημερινῶς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Φθάνοντας εἰς χωρίον Μενίδι, ἰδοὺ τὸν προφθάνει ἕτερος βασιλικὸς ὄρισμὸς ἀναιρετικὸς τοῦ προτέρου, τὸν ὁποῖον εἶχεν εὐγάλει, λαμβάνοντας τὴν εἶδησιν ὁ μαλικιανὲ σαϊπῆς Ἰσμαῆλ ἀγᾶς· Βέβαια ἂν δὲν ᾔθελε προφθάσει τὸ δεύτερον αὐτὸ φερμάνι, πολλοὺς ᾔθελε θανατώσει ὁ Τζατάλ Ἀλῆ ἀγᾶς, διότι ἦτον σφόδρα αἰμοδόρος. Ἐν τοσοῦτῳ ἐμβῆκεν εἰς τὴν πολιτείαν, ἐβάλεν εἰς φυλακὴν τοὺς προεστῶτας, καὶ μάλιστα τοὺς ἡλευθέρωσε, λαμβάνοντας ὀγδοήκοντα κουγγιά. Θανατώνει ἀδίκως ἓνα γέροντα ψαρᾶν ὀμοῦ καὶ τὸν υἱόν του ἐπὶ συ-

κοφαντία ὅτι φέρουσι τροφάς εἰς τὴν Κούλουρην. Ἄφ' οὗ ἐκάθησεν ἕως εἰκοσιν ἡμέρας, ἔφυγεν ἀφίνοντες τριακοσίους σαριγγιουλίδες ὡς δῆθεν φύλακας τοῦ τόπου. Ὁ Καλοπασᾶς ὀλίγον πρότερον εἶχεν ἀναχωρήσει. Περὶ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου πιάνουσι τὰ ἄρματα οἱ ἐντόπιοι Τούρκοι καὶ οἱ σαριγγιουλίδες καὶ ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους ἐξ αἰτίας ἐνὸς Τούρκου ὅπου ἐφόνευσαν οἱ σαριγγιουλίδες καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὸ πηγάδι. Ἐπὶ Καλοπασᾶ ἐσυκοφαντήθη ὁ Νικόλαος Δατῖνος ὡς τάχα στέλλει τροφάς εἰς τὴν Κούλουρην, καὶ εὐθὺς ἐβλήθη εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ πασᾶ, καὶ ἐκινδύνευσεν εἰς θάνατον, μόνις ἐλυτρώθη διὰ δόσεως δύο χιλιάδων γροσιῶν. Εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐπίασθη καὶ ἓνας νέος πτωχός, ὀνόματι Μιχαὴλ Μπακνανᾶς, ἐπὶ τῇ αὐτῇ συκοφαντίᾳ. Ἡ πτωχία του περισσότερον παρὰ τὸ σφάλμα του τὸν κατεδίκασεν εὐθὺς εἰς θάνατον. Δαβῶν δὲ αὐτὸν ὁ δῆμιος διὰ νὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ καθ' ὁδόν, πορευομένων καὶ ἄλλων Τούρκων, ὡς λέγουσι, τοῦ ἐπρόβαλε ἂν θέλῃ νὰ γένη Τούρκος διὰ νὰ γλυτώσῃ· ὁ δὲ, ἐπρόκρινε τὸ θανεῖν χριστιανός ἢ τὸ ζῆν Τούρκος. Ἄφ' οὗ ἐγονάτισε, τὸν ἐκτύπησεν ἄπαξ ὁ δῆμιος, χωρὶς νὰ τὸν ἀποκεφαλίσῃ· τότε ὁ γενναῖος ἐξεφώνησε οὕτω, κτυπᾶτε διὰ τὴν πίστιν. Ἐπειτα δὲ τὸν ἀπεκεφάλισεν.

Εἰς τοὺς 1772 βοϊβόδας ἦλθεν ὁ Χατζῆ Καλλὴ ἀγᾶς, Ἄλαμπάνης ἐπικληθεὶς, ἄνθρωπος σκληρὸς καὶ φιλάργυρος. Εἰς τὰς 12 τοῦ Ἀπριλίου, ἔφερον ὁ Μακφῆς ἀπὸ τὸ Ἀγκίστρι μερικὸς λεμπέσιδες ὁμοῦ καὶ τινὰς γυναῖκας, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Μητρομάρα (εἶχε γὰρ ἀποθάνει προλαβὼν ὁ Μητρομάρας καὶ εἶχε καταφύγιον εἰς αὐτὸ τὸ νησάκι) ὁ βοϊβόδας τοὺς μὲν ἄνδρας ἐθανάτωσεν ἀνηλεῶς, ρίπτοντάς τους εἰς σίδηρα ὀξέα κρεμασμένους, ὅπου ὑπέμειναν ἀρρήτους πόνους, ἕως οὗ ἐξέπνευσαν, τὰς δὲ γυναῖκας ἐπώλησεν ὡς αἰχμαλώτους. Τὴν

γυναῖκα τοῦ Μητρομάρα ἦλθαν οἱ συγγενεῖς τῆς ἀπὸ τὸ Με-
νίδι καὶ τὴν ἐξαγόρασαν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους φανεύεται
ὁ Νικόλαος Λατίνος καθ' ὁδόν, φθάνωντας πλησίον τοῦ ὀσπη-
τίου του, περὶ ὧραν σχεδὸν δευτέραν τῆς νυκτός· ὁ φονεὺς
δὲν ἀπεδείχθη μὲ μαρτυρίας πλὴν ἐβεβαιώθη ὅτι ἦταν ὁ Ἀ-
σάνης Ἀγριμπαλῆς, τὸν ὁποῖον ἐφυλάκωσαν μερικὰς ἡμέρας
εἰς τὸ κάστρον. Λέγουσι ὅτι ἦτο βεβλημένος εἰς αὐτὸν τὸν φό-
νον ὁ Ἀσάνης ὑπὸ τοῦ Μακφῆ· ἐφθόνηι γὰρ καὶ δυσμενῶς ἐφέ-
ρετο τῷ Λατίνῳ ὁ Μακφῆς. Περὶ τοῦτον τὸν χρόνον εὐρίσκει-
ται εἰς Ἀθήνας ἀπεσταλμένος παρὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας
ἐξαρχος κάποιος Ἀθανάσιος (ὅστις μετὰ ταῦτα ἔγεινε μη-
τροπολίτης Θηβῶν), συνάγων τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας,
μὲ τὸ νὰ διέτριβεν εἰς Τζίαν ὁ κύρ Βαρθολομαῖος καὶ ἦτο
ὑπὸ τὴν ὄργην τῆς ἐκκλησίας. Τὸ ἐλκυστικὸν τῆς Ἀθήνας τὸν
ἐδελέασε καὶ ἔθετο κατὰ νοῦν ἀπὸ ἐξαρχος νὰ γένη μη-
τροπολίτης Ἀθηνῶν· ἐκοινολόγησε τὸ πρᾶγμα εἰς μερικοὺς τῶν
φίλων καὶ ἔλαβε καὶ μίαν ἀναφορὰν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπογε-
γραμμένην παρὰ τινων ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν. Πορευθεὶς δὲ
εἰς Ἰδραν, ἢ κἀνένας τῶν φρονίμων τὸν ἐσυμβούλευσεν, ἢ παρ'
ἑαυτοῦ λογιζόμενος τὸ πρᾶγμα ἀκριβέστερον, μετέβαλε τὸν
σκοπὸν καὶ παρητήθη τοῦ ἐγχειρήματος, κάμνοντας πολλὰ
καλὰ· ἔστειλε δὲ ὀπίσω καὶ ἓνα Ἀθηναῖον ὅπου εἶχε μετ' ἑ-
αυτοῦ διὰ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ βοϊβόδας ἐξώσθη μὲ
ἀγωγὴν.

Εἰς τοὺς 1773 βοϊβόδας ἦλθεν ὁ Μουστήμ βεης Καρύστιος·
ὁ δὲ Μακφῆς, μὴ ἔχοντας ἐπὶ τούτου τοῦ βοϊβόδα κάμμίαν
ισχύν, ἐδοκίμαζε νὰ διεγείρη κάμμίαν ταραχὴν καὶ νεωτερι-
σμόν, ὥστε ὁποῦ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ λάβῃ πάλιν ἐξου-
σίαν εἰς τὰς χεῖράς του. Ἐπαρακινούσε λοιπὸν κρυφίως, ὡς
λέγουσι, τοὺς νεωτέρους τῶν Τούρκων καὶ ἐδίδεν ἄδειαν εἰς

αὐτοὺς νὰ κάμνουν διαφόρους ἀταξίας· λοιπὸν ὁ Μεχμέτ Με-
λέκ ἐφέντης, ὁ Παλάνης, τοῦ Ἀσάν Βιλδάνη ὁ υἱὸς μεθύοντες
δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον, ἐσπέρας ἤδη οὔσης,
πέρνουσι τὰ τύμπανα διὰ νὰ ἀπεράσουν ἐμπροσθεν ἀπὸ τὴν
πόρταν τοῦ βοϊβόδα. Εὐγῆκαν οἱ σειμένιδες καὶ ἐδοκίμασαν
μὲ λόγια νὰ τοὺς γυρίσουν ὀπίσω, ἐκεῖνοι ὁμως, ἐνθουσιῶντες
ὑπὸ τοῦ βράχου, ἤρχοντο μὲ μεγάλην ὀρμὴν φωνάζοντες. Τότε
πλέον εὐγαίνοντας ὁ μπελούμπασης Μουσταφᾶς τοῦ Χατζῆ
Χουσεῖνη καὶ ἕνας Καρύστιος καὶ ὁ Ἰσμαῖλης τοῦ Σκενδέρη,
καὶ ρίπτοντες κατ' αὐτῶν τὰ τουφέκια, φονεύουσι τὸν Παλά-
νην καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Βιλδάνη Ἐκ τούτου προσκαλεῖται ὁ βοϊ-
βόδας παρὰ τοῦ πασᾶ εἰς τὴν Εὐριπὸν, ἐμβαλλεται εἰς τὴν
φυλακὴν καὶ πληρόνει καὶ τριάντα πουγγία, καὶ τέλος ἐξώνε-
ται· στέλλονται δὲ μετὰ ταῦτα πασαλίδες μὲ βασιλικὸν ὀ-
ρισμὸν καὶ γκρεμνίζουσι τὰ ὀσπήτια τοῦ Μουσταφᾶ καὶ Ἰ-
σμαῖλη, αὐτοὶ δὲ ἐγένιναν φυγάδες ἐπὶ πολὺν χρόνον. Ταῦτα
ἐγένοντο παρὰ τοῦ Μακφῆ. Περὶ τὸν Νοέμβριον μῆνα, κατε-
στάθισαν προσεστώτες ὁ Σπυριδῶν Λογοθέτης, ὁ Δημήτριος
Ἀστρακάρης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Ἰανούλης, παραιτηθέντων
διὰ τὸ γῆρας τοῦ Χατζῆ Ἰωάννου Λεοβαδίτου καὶ Χατζῆ
Καντζιλιέρη, φονευθέντος δὲ καὶ τοῦ Δατίνου, ὡς εἴρηται.

Εἰς τοὺς 1774 βοϊβόδας ἦλθε κάποιος Γεσιλτζῆς Μεχμέτ
ἀγᾶς, ἀχρεϊστάτος καὶ βοϊβοδαλικίου ἀνάξιος. Ἐπὶ τούτου οἱ
Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἀναξιοτήτά του πολλὰ κακὰ ἐδοκίμασαν,
καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους καὶ ἀπὸ τὸν ἐν Εὐρίπῳ ἡ-
γεμονεῦοντα Αἰβᾶς Πασόγλου. Κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ἦλθον
τὰ βασιλικά γράμματα περὶ τῆς γενομένης εἰρήνης μεταξὺ
Τούρκων καὶ Μοσχόβων. Εἰς τὰς 26 τοῦ Αὐγούστου διε-
δέχθη τὴν σχολὴν τοῦ Ντέκα ὁ Ἰωάννης Βενιζέλος. Περὶ τοῦ-
τον τὸν χρόνον εὐρίσκεται εἰς Ἀθήνας καὶ ὁ δεύτερος πατριαρ-

χικός ἔξαρχος, Μελέτιος τοῦνομα, συνάγων τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπαρχίας. Ἐμιμήθη καὶ αὐτός τὸν Ἀθανάσιον εἰς τὸ νὰ γένη Ἀθηνῶν, ἀλλὰ μὲ περισσοτέραν θερμότητα καὶ ζέσιν ἐστάθη ὀλόκληρον ἀγωνιζόμενος χρόνον περὶ τούτου, ἀλλ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐκατώρωσεν, ἀλλὰ περιέπεσε καὶ εἰς τὴν ὀργὴν τῆς ἐκκλησίας, ἐξορισθεὶς καὶ ἀφαιρεθεὶς τὰ ὅ εἶχε μερίδιον εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Ὁ βοϊβόδας ἐζώσθη μὲ ἀγωγὴν.

Εἰς τοὺς 1775 ἦλθε τὸ πρῶτον βοϊβόδας ὁ Χατζῆ Ἀλῆ ἀγᾶς Χασικῆς. Ἐδειξε προοίμια καλά, διότι συνέστειλε τὰς ἀταξίας τῶν Τούρκων, ἐμπόδισε καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ πασᾶ μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐφάνη τὸ ἀρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικὸν τοῦ τρόπου του, τὸ ὑβριστικὸν, τὸ τυραννικὸν καὶ τὰ ὅμοια! Ἐζώσθη μὲ ἀγωγὴν ὑπὸ τῶν προεστώτων, πορευθέντων εἰς βασιλεύουσαν.

Εἰς τοὺς 1776 διεδέχθη τὸ βοϊβόδαλικι ὁ Ἀγᾶν ἀγᾶς Χιώτης, ἄνθρωπος καλός, ἤσυχος καὶ φιλοδίκαιος. Εἰς τὰς 15 Μαΐου ἀπέθανεν ὁ ἱεροδιδάσκαλος κύρ Σωφρόνιος. Εἰς τὰς 10 τοῦ Ἰουνίου ἦλθε τὸ τρίτον ὁ κύρ Βαρθολομαῖος ἀπὸ βασιλεύουσαν, ὕστερον ἀπὸ ἐπτὰ χρόνους ὅπου ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἱεροδιδάσκαλον κύρ Ἀθανάσιον τὸν Κύπριον, τὸν νῦν Νικομηδείας, ὅστις ἐξεφώνει λόγους ἠθικοὺς ἐπ' ἐκκλησίας. Περὶ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα πάντῃ ἀνελπίστως, ἰδοὺ ὁ Χατζῆ Ἀλῆς τὸ δευτέρον εἰς Ἀθήνας, ἔχων ἠγορασμένον καὶ μέρος τοῦ μαλικιανέ' κατέλυσε δὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δημητρίου Βλαστοῦ. Ἡ πρόφασις τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ ἦτο τάχα διὰ νὰ πωλήσῃ τὸ σιτάρι καὶ κριθὰρι τῆς δεκατίας τοῦ περυσينوῦ ἰλιτζαμίου, ὁ δὲ καθ' αὐτὸ σκοπὸς του ἀπέβλεπεν ὅλος εἰς τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναλάβῃ τὸ βοϊβόδαλικι τοῦ ἐλευσομένου ἔτους. Οἱ προεστώτες εἰς τοῦτο ἐδειζαν σταθερότητα καὶ ἐπέμενον εἰς τὸ μέρος τοῦ Ἀσᾶν

ἀγᾶ ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς διὰ συνεργείας τοῦ Μακρῆ καὶ τοῦ κῦρ Βαρθολομαίου ἐκχώρησε τὰ ὅσα ἐβούλετο. Λοιπὸν λαμβάνει γράμματα Τούρκικα καὶ Ρωμαῖκα ἐναντίον τοῦ Ἀσάν ἀγᾶ καὶ πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ διὰ νὰ γείνη βοῖβόδας, τὰ ὅποια ὅσον τάχος στέλλει διὰ ξηρᾶς εἰς βασιλεύουσαν. Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ἦτοι εἰς τὰς 29 τοῦ Δεκεμβρίου, ἦλθε τὸ πρῶτον ὁ ἱεροδιδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ κῦρ Δωρόθεος ὁ Ἰθακήσιος· ἔβαλε πέντε διδασχὰς ἐπ' ἐκκλησίας λίαν ἐκτεταμένας μὲ συνδρομὴν ὄλων τῶν Χριστιανῶν· μετὰ ἕνδεκα ἡμέρας ἀνεχώρησεν.

Εἰς τοὺς 1777 λαμβάνει λοιπὸν τὸ βοῖβοδαλίκι ἐκ δευτέρου ὁ Χατζῆ Ἀλῆς καὶ ἔκτοτε ἄρχισε νὰ οἰκοδομῇ τὰ ὀσπήτια, ἀγοράζοντας πρῶτον τὸ ὀσπήτιον τοῦ Παλαιολόγου Βενιζέλου. Εἰς τὰς 20 τοῦ Μαΐου ἦλθε τὸ δεύτερον ὁ κῦρ Δωρόθεος, φέρων καὶ τὸν σοφολογιώτατον διδάσκαλον κῦρ Δημήτριον Βόδα Ἰωαννίτην, ἄνδρα πεπαιδευμένον εἰς πᾶν εἶδος μαθήσεως, εἰδήμονα ἐπι καὶ τῆς Λατινίδος φωνῆς καὶ τῷ κάλλει ἀρετῆς διαπρέποντα. Διδέχθη δὲ τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν τοῦ κοινοῦ, ἐκουσίως καὶ εὐχαρίστως παραιτηθέντος τοῦ ἱεροδιδασκάλου κῦρ Ἀθανασίου. Ὑποκάτω εἰς αὐτὸν ἤκουσα καὶ ἐγὼ τὴν Λογικὴν τοῦ Κορυδαλέως καὶ τὴν φυσικὴν καὶ τὴν ρητορικὴν τοῦ Ἑρμογένους, πλὴν ἐν ἀμελείᾳ ὄχι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ διδασκάλου, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἐδικόν μου. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν 1778 ἦτοι εἰς τὰς δύο Φεβρουαρίου (διότι ἐνταῦθα ἀρχόμεθα τοῦ χρόνου πάντοτε ἀπὸ τὸν Μάρτιον, ὡσάν ὁποῦ ἔκτοτε ἄρχεται καὶ τὸ βοῖβοδαλίκι) ἐγένετο ὁ πόλεμος εἰς τὸ Χαλάνδρι μετὰ τῶν ἀπὸ Θήβας ἐπελθόντων ἐξαχσιῶν Ἀλβανιτῶν καὶ τῶν Ἀθηναίων Τούρκων καὶ Ρωμαίων. Ἐλαβον λαμπρὰν νίκην οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπέκτειναν ὑπὲρ τοὺς ὀγδοήκοντα Ἀλβανίτας,

τῶν λοιπῶν φυγόντων μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ αἰσχύνης· ἐκ τῶν Ἀθηναίων μόλις ἔπесον πέντε. Τὸ πᾶν σχεδὸν συνήρησεν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ὁ Χατζῆ Ἀλῆς. Εἰς τὰς 18 τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου ἄρχισεν ὁ Χατζῆ Ἀλῆς νὰ οἰκοδομῇ τὸ τειχίον.

Εἰς τοὺς 1778 βοϊθόδας ἦτο ὁ αὐτὸς Χατζῆ Ἀλῆς. Εἰς τὰς 10 Ἀπριλίου εἶδης, ἦλθεν ἀπὸ Λεβαδείαν ὅτι ὁ Μαζούτ μπελούμπασης μὲ ἑξ̄ χιλιάδας Ἀλβανίτας καταβαίνουσιν εἰς Πελοπόννησον καὶ εἶναι λίαν πιθανὸν μήπως καὶ τραποῦν πρότερον εἰς τὴν Ἀθήναν. Τότε ὁ Χατζῆ Ἀλῆς ὄλους τοὺς Ρωμαίους πανοικεῖ μᾶς ἐπέρασεν εἰς τὴν Σαλαμίνα, ἐλθὼν κατόπιν καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Οἱ Τούρκοι ὄλοι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ κάστρον. Οἱ περὶ Μαζούτην φθάσαντες εἰς Θήβας, ἔστειλαν εἰς Ἀθήνας, ζητοῦντες, κατὰ τὴν συνήθειάν τους, τὸν μουρασελέ. Μετὰ δεκατρεῖς ἡμέρας ἐπαναστρέψαμεν, εὐθέως δὲ καὶ μετὰ σπουδῆς μεγάλης ἄρχισε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ τειχίου τὸ ὀνομαζόμενον μπουρτζη, τὸ ὁποῖον ἐντὸς ἐβδομήκοντα ἡμερῶν ἐτελειώθη, ἐδούλευσαν γὰρ ὄλα τὰ ρουφέτια, καὶ πολλάκις ὁ ἴδιος ἐδίδε πέτρας εἰς τοὺς κτίστας. Εἰς τὰς 26 τοῦ Ἰουλίου, ἀπέθανεν ὁ Λεονάρδος Ταρωνίτης, υἱὸς μονογενῆς τῆ μητρὶ αὐτοῦ εἰς ἡλικίαν τριάκοντα τριῶν χρόνων. Ἦτον ἀρραβωνισμένος μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ποτῆ Ἰωάννου Παλαιολόγου πέντε χρόνους καὶ μόλις συνέζησε μετ' αὐτῆς, ἀφ' οὗ τὴν ἐστεφανώθη, μῆνας πέντε· τὴν ἄφησεν ἐγγυον. Περὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἔπесεν ἡ νόσος εἰς τὰ παιδιά ἢ κατὰ ἀντίφρασιν λεγομένη εὐλογία· ἀπέθανον ἕως ἑπτακόσια παιδιά, καὶ τινὲς εἰς ἡλικίαν· τότε ἀκόμη δὲν ἦτον εἰς κοινὴν χρῆσιν τὸ λεγόμενον ἀμπόλιασμα. Ἡ νόσος ἤρξατο ἀπὸ τὸν Μάϊον καὶ διήρκεσεν ἕως εἰς τὸν Νοέμβριον. Ὁ χειμὼν ἠκολούθησε δριμύτατος καὶ ψυχρότατος, τὰ πετεινὰ ἐπετοῦσαν μέσκα εἰς τὴν χώραν. Ἐχορτάσαμεν τοῦ·

τον τὸν χρόνον, τρώγοντες πολλά καὶ διάφορα πετεινὰ καὶ μάλιστα χαμόκοττες. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου ἐπορεύθη ὁ Χατζῆ Ἀλῆς εἰς βασιλεύουσαν διὰ ὑποθέσεις του, ἀφίνοντας ἐπίτροπον τὸν Ἰσμαήλ ἀγᾶ, ἀνθρωπον ἐδικόν του. Μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ὁ Μουσταφᾶ ἀγᾶς, Χατζῆ Ἀλῆ ἀγᾶς καὶ ἄλλοι Τοῦρκοι καὶ συχνοὶ τῶν Ρωμαίων, ἄρχισαν νὰ διεγείρουν τὸν λαὸν καὶ νὰ κινοῦνται κατὰ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ διὰ τέλη Ἰδικ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν 1779 ἦλθεν ἀπὸ Σμύρνην ὁ Λεονάρδος Κουτρικᾶς φέρων τὴν πρώτην γυναῖκα τοῦ κονσόλου Γάσπαρη.

Εἰς τοὺς 1779 ὁ Χατζῆ Ἀλῆς, ὡς εἶρηται, διατρίβων εἰς βασιλεύουσαν, εἶχεν ἐπιτροπικὸν εἰς τὸ βοϊβοδαλίκι τὸν Ἰσμαήλ ἀγᾶν· οἱ δὲ περὶ Μουσταφᾶ ἀγᾶν ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἀναπταν τὴν ταραχήν. Ἐκλείσαν τὰ ἐργαστήρια, συνάξεις ἐπὶ συνάξεσιν, ἐπιστολαὶ ἀνθρώπων εἰς τὸν ἀρχιθαλάσσιον Ἀσᾶν πασᾶ, ὅπου κατήρχετο τότε εἰς Πελοπόννησον ἐπὶ τῷ πολεμῆσαι τοὺς Ἀλθαγίτας μὲ ἐγγραφα κατὰ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ· ὁ κύρ Βαρθολομαῖος ἐν πᾶσι ἦτον ὁ ἀρχηγός, ὅστις εἶχεν ὑπάγει ἐπὶ τούτου εἰς Σαλαμίνα πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ δραγουμάνου Νικολάου Μαυρογένη, κάκειθεν συντροφευθεὶς μετ' αὐτοῦ ἠκολούθησεν εἰς τὸν πασᾶν ἕως τῆς Πελοποννήσου. Ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀπῆντησεν εἰς ὄλα αὐτά, καὶ ἰδοὺ περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου ἔρχεται τὸ τρίτον εἰς Ἀθήνας, φέρων μπουμπασιραῖους μὲ φερμάνι βασιλικόν, καὶ ἐξορίζει τὸν μὲν Μουσταφᾶ ἀγᾶ καὶ Ἀσᾶν ἀγᾶ Κιναλῆ εἰς τὸ Ἐγγίδερε Παλάγκα, τὸν δὲ Γενιτζαράκην καὶ ἄλλους τῶν Ὀθωμανῶν εἰς Ζητούνιον, καὶ ταῦτα ἐγένοντο οὕτως. Ὁ δὲ κύρ Βαρθολομαῖος καὶ ἄλλοι τῶν Χριστιανῶν, πορευθέντες εἰς βασιλεύουσαν, ὑστερον ἀπὸ πολλὰ ἀρτζουχάλια καὶ ἀγωγὰς, ἐμπροσθεν τοῦ τότε ἐπιτρόπου Καρᾶ βεζίρη, ἐξωθοῦσιν ἀπὸ τὸ βοϊβοδαλίκι

τὸν Χατζῆ Ἀλῆ μὲ χάτι βασιλικὸν ὅτι νὰ μὴν εἰμφορῆ τοῦ
λοιποῦ νὰ γένη βοῦβόδα· εἰς τὴν Ἀθήναν, ἀτέλλεται δὲ ἐκ
μέρους τοῦ ἐπιτρόπου κάποιος Ἰμβραῆμ ἀγάς διὰ νὰ σηκώσῃ
τὸν Χατζῆ Ἀλῆ καὶ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὸ βοῦβοδαλίμι τοῦ ἀκο-
λούθου ἔτους 1780· καὶ οὕτως ἐγένετο, ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς
ἐπορεύθη εἰς βασιλεύουσαν.

Εἰς τοὺς 1780 ἐγένετο βοῦβόδας ὁ ἀνωθεν Ἰβραῆμ ἀγάς·
ὁ δὲ διδάσκαλος κύρ Ἀθανάσιος ὁ Κύπριος, ἐπίτροπος ὢν τοῦ
κύρ Βαρθολομαίου, εἰσήρχετο καὶ ἐξήρχετο ἀδιακόπως καθ'
ἐκάστην εἰς τοῦ βοῦβόδα καὶ εἶχεν ὅλην τὴν ἰσχύν. Ἐπειδὴ
ὅμως καὶ διὰ μεσιτείας ἐφορτώθη ἐν καίκι λάδι, ὅπου ἦτον
ἀπηγορευμένον, ἐπέμφθη ἐξόριστος εἰς Μονεμβασιάν. Εἰς τὰς
27 Ἰουλίου ἦλθε τὸ τέταρτον ἀπὸ βασιλεύουσαν ὁ κύρ Βαρ-
θολομαῖος. Ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ὁ Μεχμέτης Μελέκ ἐφέντης
διὰ νυκτὸς εἰς τοῦ Σολάκι τὴν βρύσιν, ἔχοντας καὶ ἄλλους ἀν-
θρώπους μαζί του, φονεύει δύο ἀνθρώπους τοῦ βοῦβόδα. Οὗτος
ὁ βοῦβόδας ἐφυλάκωσε τοὺς προσετώτας μὲ τὰ νὰ τοῦ εἶχαν
ὑποσχεθῆ δι' ὁμολογίας ὁ διδάσκαλος κύρ Ἀθανάσιος καὶ ὁ
Δημήτριος Ἀστρακάρης δεκαπέντε πουργία. Καὶ τότε μὲν μὲ
τὸ νὰ ἐφυγεν ὁ βοῦβόδας δὲν τὰ ἔδωσαν ὕστερον ὅμως τὰ
ἐπλήρωσαν μὲ προσθήκην διὰ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ.

Εἰς τοὺς 1781 ἦλθε βοῦβόδας ὁ Χατζῆ Μουσταφᾶ ἀ-
γάς. Εἰς τὰς 27 τοῦ Ἀπριλίου ἀπέθανεν ἡ γυνὴ τοῦ κονσό-
λου Γάσπαρη, ἄκαι οὔσα. Εἰς τὰς 4 τοῦ Νοεμβρίου ἀπέ-
θανεν ὁ Ἀθηναῶν κύρ Βαρθολομαῖος σχεδὸν ἐβδομηκοντοῦτης
ὑπὸ ὑδρωπικίας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν
1782 ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τὸ πρῶτον ὁ μητροπολίτης κύρ Βενέ-
δικτος, πρῶτον ὢν Πισιδεῖας, ὃ τε προκάτοχος καὶ ὁ διάδοχος
ἀμαθεῖς ἀμφοτέρω.

Εἰς τοὺς 1782 βοῦβόδας ἦτον ὁ αὐτὸς Μουσταφᾶ ἀγάς.

Εἰς τὰς 8 τοῦ Σεπτεμβρίου ἀνεχώρησεν ὁ διδάσκαλος κύρ Δημήτριος, καὶ ἐπανελάβε τὴν σχολὴν ὁ κύρ Ἀθανάσιος. Ὁ βοϊβόδας ἐξώσθη μὲ ἀγωγὴν, καὶ ἀνεχώρησε κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα, ἐπειδὴ ἐζητήθη πάλιν βοϊβόδας ὁ Χατζῆ Ἀλῆς· τοῦτο δὲ ἐγένετο ὅλον διὰ συνεργείας τοῦ Μακρῆ, ἔχοντος καὶ ἄλλους οἷα ὀλίγους συμπράκτορας ἐκ τε τῶν Τούρκων καὶ Ρωμαίων. Εἰς τὰς 20 τοῦ Νοεμβρίου, ἦλθε τὸ τέταρτον ὁ Χατζῆ Ἀλῆς εἰς τὴν Ἀθήναν, καὶ ἔκτοτε ἄρχισε νὰ ἐξαπλώνεται εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὑποστατικῶν καὶ νὰ περισσεύωσιν αἱ ἀγ-
γαρίαι.

Εἰς τοὺς 1783 ἔλαβε πάλιν τὸ βοϊβόδαλκι ὁ Χατζῆ Ἀλῆς. Ἐν μηνί Σεπτεμβρίῳ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Μαρσιλίαν ὁ κόνσολος Γάσπαρης, ἄγων δευτέραν γυναῖκα. Εἰς δὲ τὰς 3 τοῦ Δεκεμβρίου ἀπέθανεν ὁ Δεονάρδος ὁ Κουδρικᾶς, μόλις φθάσας τὸν πεντηκοστὸν χρόνον τῆς ἡλικίας του ἀπὸ ἀσθένειαν τῆς φθίσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβασανίσθη πέντε χρόνους, ἀφ' οὗ τοῦ ἀπέθανον δέκα παιδιά διαφόρου ἡλικίας, ὅλα ἀπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας (τὰ κρίματα Κυρίου ἄβυσσος πολλῆ, διδ-
δικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτό). Ἀπὸ τοὺς 1758 Μαΐου 3 ὁποῦ συν-
εζεύχθη εἰς γάμου κοινωνίαν κατὰ ταῦς θεῖους καὶ ἱεροὺς νό-
μους τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας μετὰ τῆς κυρίας Κασ-
σάνδρας τοῦ ποτε Ματθαίου Γάσπαρη, συνέζησαν ἀμφότεροι
μὲ ἄκραν τιμὴν καὶ μὲ καθαρὰν ἀμοιβαίαν ἀγάπην καὶ ὁμό-
νοιαν. Ὑπέμειναν μὲ ὑπομονὴν τὰς ἀσθενείας καὶ τὸν θάνατον
τῶν παιδιῶν τους. Ἡ σύζυγός του ἐφύλαξε καὶ μετὰ θάνατον
τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην ἀπαραμείωτον, διότι, ἀγκαλὰ καὶ
δὲν ἐκληρονόμησε τίποτε ἀπὸ αὐτόν, μάλιστα κατεδαπάνησεν
ἐτι ζῶν καὶ ὅλην τῆς τὴν προῖκα ὄχι εἰς ἐλαττώματα, ἀλλὰ
εἰς διαφόρους περιστάσεις καὶ ἀνάγκας, καὶ τὸ περισσότερον
εἰς τὴν ἀσθένειάν του, μὲ ὅλον τοῦτο ἔκαμε μὲ ὅλην τὴν πί-

στιν καὶ θερμότητα μιᾶς Χριστιανικῆς εὐλαβείας ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας μνημόσυνα καὶ λειτουργίας καὶ εὐποιίας περισσότερον ἀπὸ τὰ συνήθη καὶ νενομισμένα, καὶ ταῦτα πάντα ἐτέλεσεν ἐξ ἰδίων τῆς καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος. Ἦτον ἓνας νέος ἐστολισμένος μὲ μάθησιν τῶν Ἑλληνικῶν, εἰδήμων προσέτι καὶ τῆς Γαλλικῆς διαλέκτου.

Εἰς τοὺς 1784 βοϊβόδας ὁ αὐτὸς Χατζῆ Ἀλῆς. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους ἄρχισε καὶ ἡ ἐχθρα μεταξὺ τῶν τοσοῦτων πιστῶν φίλων Χατζῆ Ἀλῆ καὶ Μακφῆ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου ὁ Μακφῆς φεύγει εἰς Κούλουρην, τὸν ἠκολούθησάν τινες τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐκ τῆς Κούλουρης καταφεύγει εἰς τὸ Ἀνάπλι πρὸς τὸν καπετὰν πασᾶν, κάκειθεν μετὰ τοῦ στόλου εἰς Ναξίαν, καὶ ἐκ τῆς Ναξίας εἰς Μήκονον, ὅπου εὐρίσκειτο κεκρυμμένος εἰς τὸν οἶκον τοῦ κόντε Τζουάνε, ἐκ δὲ τῆς Μηκόνου εἰς βασιλεύουσαν, κάκει ὡς ἐν κρυπτῷ διῆγε, πλὴν πάντοτε ὠργάνιζε κατὰ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς κατεδίωκεν αὐτὸν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Εἰς τὰς 10 τοῦ Αὐγούστου ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ὁ μουσιῶν Σουαζιέλ Δεγκουφιέ, πρέσβυς τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν, πορευόμενος εἰς βασιλεύουσαν. Τὸν ὑπεδέχθησαν ἐνδόξως. ὁ μὲν Χατζῆ Ἀλῆς στέλλωντας κάτω τὸν μπουλούμπασὴν του μὲν ἄλλογον ἐστολισμένον λαμπρῶς διὰ νὰ καθαλικεύσῃ, ὁ δὲ κιστάργας ρίπτωντας τόπια ἀπὸ τὸ κάστρον. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν 1785, τοῦτέστι εἰς τὰς 22 τοῦ Φεβρουαρίου, ἔφεραν τὸν Μακφῆν ἀπὸ τὴν βασιλεύουσαν δεδεμένον τὰς χεῖρας μὲ κλάπας σιδηρᾶς.

Εἰς τοὺς 1785 Μαρτίου 7, βοϊβόδα ὄντος τοῦ αὐτοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ἐπνιξαν τὸν Μακφῆν μέσα εἰς τὸ ἀμπάρι τοῦ ὄνδα τοῦ μπειλίτικου διὰ νυκτός. Τοιοῦτον τέλος ἐδέξατο ὁ τοσακίς ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ. Εἰς τὰς 27 τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου, διέπλευσαν εἰς βασιλεύουσαν (ἐλθόντος ἰχζᾶρ φερμανίου)

ὁ Χατζῆ Ἀλῆς, ὁ μητροπολίτης Βενέδικτος, οἱ προεστώτες καὶ ἐκ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ρωμαίων ἕως ἐξήλκοντα. Μετὰ τὴν αὐτῶν ἀνχώρησιν ἄρχισαν τὰ κατορθώματα Μπέλου καὶ Μπεκίρη, οἱ ὁποῖοι μὲ ἐκστρατείας ἐπάγω εἰς ἐκστρατείας ὁποῦ ἐστελλοι εἰς βασιλεύουσαν, ἐναντίον τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ καὶ τῶν προεστώτων. ἐβάσταξαν αὐτὰν τὸν πόλεμον τρεῖς ὀλοκλήρους χρόνους μὲ μεγάλην φθορὰν τῆς Ἀθήνας καὶ τελευταῖον μὲ τὴν ἐδικὴν τους. Εἰς τὰς 5 τοῦ Ἰουνίου ἐξώσθη, καθηρέθη καὶ ἐξοριστὸς ἐπέμφθη εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος ὁ κύριος Βενέδικτος, ἐχειροτονήθη δὲ Ἀθηνῶν ὁ μέγας πρωτοσύγγελος κύριος Ἀθανάσιος. Ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ ἐστάλη βοϊδόδας ἀπὸ μέρους τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ ὁ Καρᾶ Μουσταφᾶς, διὰ δὲ προσταγῆς Μπέλου καὶ Μπεκίρη εὐγῆκεν ὅλος ὁ λαὸς καὶ τὸν προὔπαντες, φωνάζοντες ὅλοι ἐναντίον τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ καὶ τῶν προεστώτων. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας διὰ χρημάτων, ἐκέρδισαν καὶ οἰκειοποιήθησαν ὅλον τὸν Καρᾶ Μουσταφᾶν καὶ συμφώνως ἄρχισαν ἐκστρατείας καὶ καταδρομὴν κατὰ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ καὶ τῶν προεστώτων. Οἱ προεστώτες ἀπὸ βασιλεύουσαν ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα Θερικόν, καὶ εὐγαίνοντες εἰς τὸ χωρίον Κεραταῖαν ἔμαθον τὰ γινόμενα πάντα, κάκειθεν ὡς τάχος ἀνχώρησαν εἰς Γζῖαν. Εἰς τὰς 20 Ἀυγούστου ἐστάλη Τουρνατζῆς ἐκ μέρους τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ μὲ βασιλικὸν ὄρισμὸν ἔχων ἀνθρώπους ἕως ἑκατὸν διὰ νὰ παιδεύσῃ τοὺς περὶ Μπέλου καὶ Μπεκίρη· αἱ δέ, ἔστειλαν παρευθὺς εἰς τὸν πασᾶν τῆς Εὐρίπου μὲ ἀδρανὸς χρυμάτων διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ· ἐπίασαν δὲ ἐν ταύτῳ καὶ τὰς πόρτας μὲ τὰ ἄρματα, φυλάττοντες ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ οὕτως ὁ Τουρνατζῆς οὐδὲν ἐκατέρωθεν, ἀλλὰ περιήρχετο λεηλατῶν τὰ πέριξ ἕως δύο μῆνας. Περὶ τὰ μέσα τοῦ Σεπτεμβρίου ἦλθεν ὁ παπᾶ Φιλόθεος Κινάτος, ὁ ὁποῖος εἰχε γλυτώσει ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ προλαβόντως ἐστάλησαν εἰς

βασιλεύουσάν ἐναντίον τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ καὶ πρὸς βοήθειαν καὶ ἀναζήτησιν τοῦ Καρᾶ Μουσταφᾶ καὶ Βενεδίκτου, καὶ διὰ ταῦτα εὐρίσκοντο σιδηροδέσμιοι εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Γεδικτζῆ ἀγᾶ, οἵτινες ἦσαν ὁ Γιάννης Λιανοσταφίδας καὶ ἄλλοι. Ὁ ρηθεὶς οὖν Κινάτος, χωρὶς ὅλως νὰ ἔχη κάμμιαν βεβαιότητα, διότι τὸ πρᾶγμα ἦτον ψευδές, λέγει ὅτι ὁ Μπατίστας Βρετὸς καὶ ἄλλοι τινὲς τοὺς ὁποίους δὲν ἤξεύρει, ἔχουσιν ἀνταποκρίσεις μετὰ τὸν Χατζῆ Ἀλῆ καὶ γράφουσι πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ γενόμενα, καὶ αὐτοὶ ταραττοῦσι τὸν τόπον. Ἐξούς οἱ περὶ Μπέλον καὶ Μπεκίρη στέλλουσι διὰ νὰ φέρουσι τὸν δυστυχῆ Μπατίσταν, ὅστις ἐκάθητο κεκλεισμένος εἰς τὸ σπήτιόν του σχεδὸν πέντε μῆνας· ἐκ τῶν ἀπεσταλμένων ἕνας Τούρκος, ὁ υἱὸς τοῦ Κέτζου, εὐγάζει τὴν μάχαιραν καὶ ἀρχίζει κατὰ κεφαλῆς μετὰ μανίαν τὸν Μπατίτζαν καὶ τὸν κοκκινίζει ἀπὸ τὸ αἷμα του. Ἄνε αὐτὴν τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τὸν υπάγουσιν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐλυτρώθη διὰ μεσιτείας τοῦ κονσόλου Γάσπαρη, ὅμως μετὰ τεσσαράκοντά ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀφίοντάς ἐξ θυγατέρας ὀρφανᾶς καὶ ἐν ἄρσενικόν· οἱ δὲ εἰς βασιλεύουσάν ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Γεδικτζῆ ἀγᾶ εὐρισκόμενοι, ἐλυτρώθησαν διὰ μεσιτείας τοῦ νέου Ἀθηνῶν κύρ Ἀθανάσιου, προσπεσόντος τῷ Χατζῆ Ἀλῆ. Ἐξωσθεὶς δὲ ὁ Καρᾶ Μουσταφᾶς, διαδέχεται τὸ βοϊβόδοκι ὁ Ζαῆμ Ἀλῆ ἀγᾶς, ὁ δὲ Τουρνατζῆς ἀνεχώρησεν. Εἰς τὰς 29 τοῦ Ὀκτωβρίου ἦλθε τὸ πρῶτον εἰς Ἀθῆνας ὁ μητροπολίτης κύρ Ἀθανάσιος· μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἦλθε καὶ ὁ βοϊβόδας Ζαῆμ Ἀλῆ ἀγᾶς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀθηναῖοι Τούρκοι καὶ Ῥωμαῖοι· ἔμειναν δὲ ὁ Σωτήρης Μπαρμπάνος, Σπυρίδων Μπαρέκος καὶ ἄλλοι, συνεστήθη δὲ ὁπωσούν ἡ ἀπόλυτος ἐκεῖνη ἐξουσία Μπέλου καὶ Μπεκίρη. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν 1786, ἦλθον ἀπὸ τὴν Τζίαν οἱ προεστώτες, ὁ Δημήτριος Καλογεράς, ὁ Σπυρίδων Λογοθέτης, ὁ Κωνσταντῆ-

νος Ἰαννούλης, ὁ Νικόλαος Πατούσας, ὁ Χατζῆ Πανταζῆς, ὁ Θεοδωράκης Καντζιλιέρης καὶ ὁ Σταῦρος Βροντογοῦνης διὰ προτροπῆς τοῦ κύρ Ἀθανασίου καὶ μετὰ τὴν γνώμην καὶ συναίνεσιν Μπέλου καὶ Μπεκίρη, οἵτινες ἔδωσαν πρότερον ἐνόρκους ὑποσχέσεις ὅτι νὰ μὴ πειραχθοῦν ὄλως ἢ νὰ ἐνοχληθοῦν οἱ αὐτοὶ προστώτες, ἀλλὰ νὰ κάθωνται ἡσυχῶς καὶ ἀφόβως, χωρὶς νὰ ἀνακατώνωνται εἰς κάμμίαν πολιτικὴν ὑπόθεσιν τοῦ κοινοῦ. Ἄμποτε νὰ ἤθελεν εἰρηνεύσουν τὰ πράγματα ἕως ἐδῶ, διότι δὲν ἐφρονέοντο τόσοι ἄνθρωποι καὶ δὲν ἐξωθεύοντο εἰς μάτην δύο χιλιάδες πουργία. Ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ ὤρμησεν ὁ λαὸς εἰς τὸ ὀσπῆτιον τοῦ Χατζῆ Σπυρίδωνος Σαλωνίτου διὰ νὰ τὸν κατακόψουν ἐπὶ συκοφαντία ὅτι στέλλει γράμματα πρὸς τὸν Χατζῆ Ἀλῆν. Βέβαια ἂν ἤθελε τύχει κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὸ ὀσπῆτιον, ἤθελε τὸν κάμουν πολλὰ κομμάτια. Ἐν τοσοῦτῳ Μπέλος καὶ Μπεκίρης δὲν ἔλειπον ἀπὸ τοῦ νὰ γράφουν κρυφίως πρὸς τοὺς εἰς βασιλεύουσαν Ἀθηναίους ὅτι νὰ δοκιμάσουν μετὰ ἐξοδὰ ὅσα ἤθελε χρειασθοῦν διὰ νὰ σηκώσουν τὸν μαλικιανὸν τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ καὶ νὰ λάβουν πάλιν βοϊβόδα τὸν Καρᾶ Μουσταφᾶν. Αὐτοὶ λοιπὸν δὲν ἔλειψαν νὰ ἐξερευνήσουν εἰς ἓνα καὶ ἄλλο μέρος ἕως οὗ διὰ κακὴν τύχην τῆς Ἀθήνας εὐρέθη κάποιος Μακῆς Χίος, μπεζιργιάνμπασης τῆς Μπεγιαῆς Σουλτάνας, ὁ ὁποῖος ὑπεσχέθη πρὸς αὐτοὺς ὅτι νὰ δώσουν τῇ κυρία αὐτοῦ ἑκατὸν τριάκοντα πουργία καὶ τότε θέλει σηκωθῆ καὶ ὁ μαλικιανὸς καὶ θέλει ἰδοῦν τὸν Χατζῆ Ἀλῆ καθὼς ἐπιθυμοῦν. Ἐστειλαν αὐτὰς τὰς εἰδήσεις εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐν τῷ ἅμα οἱ περὶ Μπέλον καὶ Μπεκίρη, ἐξαποστέλλουσιν εἰς βασιλεύουσαν τὸν Νικολάκην Μπάρμπανον καὶ τὸν Ἐμίναγα, υἱὸν τοῦ Ἰζιστάρη, οἱ ὁποῖοι ἐνωθέντες μετὰ τοὺς ἄλλους ἐξοδεύουσι διακόσια σαράντα πουργία καὶ λαμβάνουσι βοϊβόδα τὸν Καρᾶ Μουσταφᾶν ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς βλέπων ταῦτα,

ἔχων δὲ καὶ ἐχθροὺς τὸν ἀρχιθαλάσσιον, τὸν Ζαραπχανᾶ ἐμί-
νην καὶ αὐτὸν τὸν ἐπίτροπον, ἐκρύφθη δύο χρόνους ὀλοκλήρους
εἰς τὰ παλάτια τῆς Ἐσμᾶ Σουλτάνας, ὃ δὲ μαλικιανὲς δὲν
ἐσηκώθη ὡς ἐκήρυττον, ἀλλὰ ἐπέρασε βεκιαλετὲν εἰς τὸν ζε-
ραπχανᾶ, καὶ τὸ τεμεσοῦκι τοῦ βοϊβοδαλικίου εἶδιδετο μὲ τὴν
σφραγίδα τοῦ Ζαραπχανᾶ ἐμίνη διὰ χειρὸς τοῦ ἀρχιθαλασσίου.

Εἰς τοὺς 1786 Ἀπριλίου 10 ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τὸ δεῦτερον
βοϊβόδας ὁ Καρᾶ Μουσταφᾶς, καὶ ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι οἱ ὄντες
εἰς βασιλεύουσαν, οἱ δὲ περὶ Μπέλον καὶ Μπεκίρην ἔλαβον
ἄλλην τὴν ἰσχὺν καὶ ἐξουσίαν ἦλθε δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ Χα-
λλῆλ ἀγᾶς πρῶην σιλικτάρης τοῦ ἀρχιθαλασσίου, φέρων μίαν
ὁμολογίαν δέκα πουγγίων ὅπου ἐχρεώσται τὸ κοινὸν τῆς Ἀθή-
νας τῷ Γεωργίῳ αὐταδέλφῳ τοῦ κύρ Βενεδίκτου, εἰς τὴν ὅποιαν
ἦτον ὑπογεγραμμένοι οἱ προεστῶτες, καὶ τινες ἄλλοι. Μετὰ
δύο ἡμέρας τῆς ἐλεύσεως τοῦ Καρᾶ Μουσταφᾶ, αὐτῇ λέ-
γῳ τῇ κυριωνύμῳ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως, στέλ-
λουσι τὸν μπεπούμπασην Μπαλητζίκον νυκτὸς ἀπ' ἐκκλησίας
εἰς ἐκκλησίαν καὶ φυλακῶνουσι τοὺς προεστῶτας, ὁμοῦ καὶ τὸν
Χατζῆ Σαλωνίτην ἐπὶ προφάσει τῆς αὐτῆς ὁμολογίας. Τὴν
ἀκόλουθον ἡμέραν δι' ἐπιπόνου μεσιτείας τοῦ Ἑγγλέζου κονσό-
λου Μηνᾶ καὶ τοῦ κονσόλου Φραντζέζου ἐκβάλλουσι τὸν Λο-
γοθέτην μὲ τὸ νὰ ἦναι μπερατάριος Ἑγγλέζος· τοὺς δὲ τρεῖς
γέροντας Δημήτριον Καλογεράν, Νικόλαον Πατούσαν καὶ Κων-
σταντῖνον Ἰαννούλην ἐμαστίγωσαν ἀνηλεῶς ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν
μάστιγας τὸν καθ' ἓνα, οἱ ὅποιοι ταλαιπωρηθέντες ὑπὲρ τοὺς
δύο μῆνας ἐν τῇ φυλακῇ, ἐπώλησαν τὴν περιουσίαν τους καὶ ἐ-
πλήρωσαν ἀντὶ τῶν δέκα τεσσαράκοντα. Ἐδείραν κατ' ἐκείνας
τὰς ἡμέρας καὶ ἓνα ἐσχατόγηρον χωριάτην, Γιάννην Τζιόκαν,
δι' αἰτίαν τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ὅστις ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς μαστι-
γώσεως. Μετὰ τρεῖς μῆνας ἐξωθοῦσι τοῦ βοϊβοδαλικίου τὸν

περιπόθητον καὶ τοσοῦτον ἀκριβῶς ἠγορασμένον Καρᾶ Μουσταφᾶ καὶ τὸν ἐμβάλλουσιν εἰς τὴν φυλακὴν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ καθιστῶσι βοϊβόδα τὸν Χαλήλ ἀγᾶ Σιλικτάρην· τὸ δ' αἴτιον τῆς τοιαύτης ἀνελπίστου μεταβολῆς ἦτον ἐπειδὴ ὑπόπτεισαν ὅτι ὁ Καρᾶ Μουσταφᾶς ἠγαπήθη καὶ ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ κύρ Ἀθανασίου καὶ τοῦ Ἐάνθη διὰ νὰ ἐξώσουν τάχα καὶ νὰ κακοποιήσουν τὸν Μπέλον καὶ Μπεκίρην. Ἐντεῦθεν διέφυγαν κρυφίως ὁ μὲν κύρ Ἀθανάσιος εἰς Λεβαδειάν, ὁ δὲ Ἐάνθης εἰς βασιλεύουσαν. Οἱ μὲν οὖν περὶ Μπέλον ἠτοίμαζον νὰ στείλουν γράμματα εἰς βασιλεύουσαν κατὰ τοῦ κύρ Ἀθανασίου, οἱ δὲ ἱερεῖς ὅλοι ἐκαμον ἀπόφασιν καὶ δεσμὸν ἐγγραφον ἀναμεσὸν τοὺς ἵνα μὴ ὑπογράψωσιν εἰς τὰ τοῦ ἀρχιερέως γράμματα, ἀλλὰ φυλακισθέντες καὶ τινες ἐξ αὐτῶν δαρθέντες καὶ τρία πουργία πληρώσαντες, διέλυσαν τὸν δεσμὸν. Περὶ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα ὁ τοῦ Τζιστάρη Ἐμὴν ἀγᾶς (οὗτος δὲ ἦν ὁ τὸ πρῶτον σηκώσας τὸν Χατζῆ Ἀλῆ ἀπὸ τῆν Ἀθήναν μὲ τὸ Τχζάρ φερμάνι, καὶ ὅπου ἐκ δευτέρου ἔφερε βοϊβόδα τὸν Καρᾶ Μουσταφᾶν καὶ τὸν Σιλικτάρην) ἐπειδὴ ἤρξατο κρυφίως νὰ ὀργανίξῃ καὶ νὰ κινήται κατὰ Μπέλου καὶ Σιλικτάρη καὶ Μπεκίρη, στέλλουσιν εὐθύς οἱ περὶ Μπέλον καὶ Μπεκίρην τὸν Σιλικτάρην εἰς τὴν Εὐρίπον πρὸς τὸν πασᾶν, ὅστις λαβὼν πασσαλίδες καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ὑπάγει εἰς τὸ κάστρον μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλων Τούρκων καὶ λαμβάνουσι τὸν Ἐμὴν ἀγᾶ κρυμμένον ὄντα, τὸν ὁποῖον λαβόντες οἱ πασσαλίδες, τὸν ἐφυλάκωσαν εἰς τὰ ὀσπήτια τοῦ Χατζῆ Ἀχμέτ ἀγᾶ, ὅπου ἦσαν κενευμένοι, καὶ διὰ νωπὸς τὸν ἐπνίξαν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου ἤλθε διὰ θαλάσσης ἕτερος βοϊβόδας, ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ Ζαραπαχανᾶ ἐμίνη· ὁμῶς οἱ περὶ Μπέλον καὶ Μπεκίρην ἐστειλαν κάτω εἰς τὸν Πειραιᾶ ὅλον τὸν λαὸν καὶ τὸν ἐδίωξαν.

Εἰς τοὺς 1787 βοϊβόδας ἐκ δευτέρου ὁ Σιλικτάρης. Εἰς τὰς 10 τοῦ Μαΐου ἐπέστρεψεν ἀπὸ Λεβαδείας εἰς Ἀθήνας ὁ κύρ Ἀθανάσιος συντροφευμένος μὲ ἀνθρωπον τοῦ καπετὰν πασσᾶ, ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος. Μόλις παρελθόντος ἐνὸς μηνός, ἦλθεν ἀπὸ βασιλεύουσαν ἑξάρχος πατριαρχικός, καὶ τὸν ἐσήκωσεν ἐξορίστον εἰς τὸ Ὅρος, ἀνακληθέντος ἐκ τῆς ἐξορίας τοῦ κύρ Βενεδίκτου καὶ ἐπαναλαβόντος τὴν ἐπαρχίαν· τοῦτο δὲ ἐγένετο διὰ συνεργείας τοῦ Μπέλου, ὅστις ἔστειλεν ἀνθρώπους εἰς βασιλεύουσαν περὶ ἀναζητήσεως τοῦ κύρ Βενεδίκτου, καὶ οὕτω διὰ δαπάνης ὀγδοήκοντα πουργίων καὶ διὰ μεσιτείας τοῦ πρέσβεως τῆς Βρετανίας ἐκατωρθώθη. Εἰς τὰς 22 τοῦ Νοεμβρίου ἦλθε τὸ δεύτερον εἰς Ἀθήνας ὁ κύρ Βενεδίκτος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν 1788 ἐστάλη ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον ὁ Μουχουρδάρ ἀγᾶ, αὐτοῦ μὲ ἀνοικτὸν τὸ τεμεσοῦκι τοῦ βοϊβοδοαλικίου ἂν δὲν ἦναι εὐχαριστημένοι εἰς τὸν Σιλικτάρην νὰ κρατήσουν διὰ βοϊβόδα τὸν Μουχουρδάρ ἀγᾶ· ἀλλὰ τίς ἐτόλμα νὰ ἀντειπῇ; Ὅθεν εὐθὺς ἀπεράσαντες τὸ ὄνομα τοῦ Σιλικτάρη εἰς τὸ τεμεσοῦκι, ἔστειλαν ὀπίσω τὸν Μουχουρδάρ ἀγᾶ, εὐχαριστήσαντες ὅμως αὐτὸν ἱκανῶς διὰ τὸ ποδοκόπιόν του. Μετ' ὀλίγον δαρθεῖς μαχαίρα ὑπὸ τοῦ Σιλικτάρη ὁ Χατζῆ Σαλωνίτης ἀποθνήσκει, ἀφήσας τέσσαρα τέκνα ἀνήλικα· τὸ δὲ αἷτιον, ἐπειδὴ πηγαίνωντας ὁ γραμματικὸς τοῦ κοινου πρὸς αὐτὸν μίαν ὁμολογίαν Τουρκιστί γεγραμμένην νὰ ὑπογράψῃ, εἶπε τόσον μόνον, ὅτι δὲν ἤξεύρω ἐγὼ Τούρκικα τί γράφει αὐτὸ τὸ γράμμα διὰ νὰ ὑπογράψω.

Εἰς τοὺς 1788 βοϊβόδας ἐκ τρίτου ὁ Σιλικτάρης. Εἰς τὰς 24 τοῦ Μαρτίου ὁ Σιλικτάρης, ὁ Μπέλος καὶ ὁ Μπεκίρης συνάγουσι τὸν λαὸν καὶ ὅλοι ὁμοῦ μετὰ ἀξιών καὶ ἄλλων ὀργάνων εἰς τὰς χεῖρας ὑπάγουσι καὶ ἐγκρεμνίζουσι τὰ ὀσπήτια τοῦ Καλογερά, τοῦ Κωνσταντίνου Ἰαννούλη, τοῦ Ἀντωνάκη

Μπόλπατζα και τοῦ μοῦλᾶ Μπεκίρη· τὸ δὲ αἷτιον, ἐπειδὴ ὄν-
 τες αὐτοὶ φυγάδες εἰς Θήβας, προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ Χατζῆ
 Ἄλῃ, ἐπορεύθησαν εἰς βασιλεύουσιν. Περὶ τὸ μέσον τοῦ Μαΐου
 ἦλθεν ἓνας νέος, ὡσεὶ ἐτῶν ἑκοσι πέντε, περιηγητῆς Φραντζέζος
 ἐκ τῶν εὐγενεστέρων οἰκῶν τῆς Φραντζας, Μεμοράνης, κρυπτό-
 μενος ὑπὸ σχῆμα καὶ ὄνομα (Matkieu de Montmorenci)
 εὐτελές. Ἦν δὲ τῶ ὄντι ἀξιοθαύμαστον τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς εἰς
 μίαν τοιαύτην ἡλικίαν μάθησιν τελείαν καὶ τὴν παλαιὰν ἱστο-
 ρίαν καὶ τὰς θείας Γραφὰς καὶ πρὸ πάντων ἀληθινὴν θεοσεβείαν·
 τὸ δὲ αἷτιον τῆς εἰς Ἀθήνας ἐλεύσεως αὐτοῦ ἦτον μὲν διὰ νὰ
 ἱστορήσῃ τὰς ἀρχαιότητας τοῦ τόπου, ὡσπερ καὶ οἱ κατὰ και-
 ροὺς ἐρχόμενοι διάφοροι περιηγηταί, ἰδίως δὲ ὁ σκοπὸς του ἀ-
 πέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ μάθῃ περὶ τῆς χρήσεως
 τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ἄλλων ἐθίμων τῆς ἀνατολικῆς ἐκ-
 κλησίας. Μὲ ἔκραξεν ὁ κόνσολας Φραντζέζος, Δημήτριος Γά-
 σπαρης τοῦνομα, καὶ μοῦ ἐπρόβαλε τὴν ὑπόθεσιν· τοῦ ἀπε-
 κρίθην ὅτι εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἤξούρω, θέλω τὸν δουλεύσει· ἔλα-
 βον δὲ συγκαινωνὸν καὶ τὸν ἱερομόναχον Μακάριον ὡς εἰδήμο-
 να περὶ τὰ ἐκκλησιαστικά. Ἐδιωρίσαμεν λοιπὸν καὶ τὸν τό-
 πον καὶ τὸν καιρὸν τῆς διαλέξεως, ἓνα ὄνδᾶ τοῦ Σιδρ κον-
 σόλου καὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς ἡμέρας. Ὁ περιηγητῆς ἠρώ-
 τα πάντοτε μὲ φωνὴν πολλὰ χθαμαλήν, τὰ δὲ ἐρωτήματα
 ἦσαν ὑψηλὰ καὶ ἀνέλπιστα, ὥστε ὅπου ὁ κόνσολος ἔπρεπε νὰ
 ἔχῃ λίαν προσεκτικὴν καὶ τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν διάνοιαν διὰ νὰ
 τὰ διερμηνεύῃ εἰς ἡμᾶς, καὶ πολλάκις ἐλάμβανε δυσκολίαν
 νὰ τὰ καταλάβῃ καὶ τὸν ἐπαρακαλοῦσε διὰ νὰ τὰ εἰπῇ καὶ
 ἐκ δευτέρου. Δὲν ἦτο δύσερις καὶ φιλόνοιος, μήτε ἠθέλησέ
 ποτε νὰ διαφεντεύσῃ τί τῶν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἐναντίον
 τῆς ἀνατολικῆς, ἀλλὰ ἦτον λεπτός εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς ἄκρον
 περίεργος καὶ ἐξεταστικός, καὶ ἀφ' οὗ ἠρώτα ἅπαξ, δις περὶ

τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἐσημείωνε τὰς ἀποκρίσεις μᾶς. Ἡ συν-
 διάλεξις ἐστάθη σχεδὸν ἕως τριάκοντα ἡμέρας. Εἰς τὴν τε-
 λευταίαν ἡμέραν μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὐρίσκωνται εἰς τὸ γένος
 τῶν Ρωμαίων καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ἄνθρωποι ὅπου
 νὰ θέλουν καὶ νὰ ἐπιθυμοῦν τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας·
 ἡμεῖς τὸν ἀπεκρίθημεν ὅτι ὅλοι οἱ σπουδαῖοι καὶ πεπαιδευμέ-
 νοι τὴν ἐπιθυμοῦν, καὶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἀγαπᾷ
 νὰ εἶδῃ τὴν ἔνωσιν καὶ ὁμόνοιαν τῶν ἀδελφῶν; ἀλλ' εἰς τοῦτο
 προηγουμένως μὲν χρειάζεται τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐπομένως
 δὲ καὶ ἡ συνεργία τῶν Χριστιανῶν βασιλέων μὲ σκοπὸν καθα-
 ρὸν καὶ θεῖον. Οἱ βασιλεῖς τὴν σήμερον, ἀνταπεκρίθη, δὲν φρον-
 τίζουν ὅλως περὶ τοιούτων πραγμάτων, ἀλλὰ ἀποβλέπουσιν
 εἰς τὰ ἴδια τέλη. Ἐπέφερε δὲ μὲ δάκρυα· τάδε σὰς βεβαιῶν,
 ὅτι εὐρίσκονται ὑποκαίμενα εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν, τὰ ὁ-
 ποῖα μετὰ χαρᾶς ἤθελε χύσουν, χρείας οὔσης, τὸ αἷμά των μό-
 νον νὰ ἰδοῦν μίαν φορὰν τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας. Τοῦ ἤρσει
 κατὰ πολλὰ ἡ Ἀθῆνὰ καὶ ἀνεχώρησε μὲ λύπην, πλὴν εὐχα-
 ριστημένος. Κατὰ δὲ τὸν Αὐγούστον μῆνα ἠκούσθη ὅτι ὁ Κατζῆ
 Ἀλῆς, ὡς δράκων ἀρπάσας ἐκ τῆς φωλεᾶς αὐτοῦ εἰς ἦν ἐκρύ-
 πτετο, ἐξανάλαβε τὸν μαλικιανέ· οἱ δὲ περὶ Μπέλον καὶ
 Μπεκίρην εἶχε στείλουν προτήτερα, τοῦτέστι περὶ τὰ τέλη
 τοῦ Ἰουλίου τὸν Πέτρον Πιττάκην καὶ Σωτήρην Μπάρμπανον
 διὰ νὰ λάβουν τὸ βοῦδοαλίκι καὶ τοῦ ἀκολούθου ἔτους τῶν
 1789 εἰς τὸν Σιλικτάρην καὶ νὰ δώσουν ὅσα ἤθελε τοὺς ζή-
 τήσουν· ὅθεν δυσκόλως ἐπίστευσον αὐτὴν τὴν εἰδήσιν. Ἐν το-
 σούτῳ εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Σεπτεμβρίου, ἦλθε διὰ ἡ-
 ρᾶς ὁ Ἀχμέτ ἀγᾶς, βεκίλ χάρτζης τοῦ καπετὰν πασαῖ, μὲ
 βασιλικὸν ὄρισμὸν διὰ νὰ ἐξώσῃ εὐθὺς τὸν Σιλικτάρην ἀπὸ τὸ
 βοῦδοαλίκι καὶ νὰ τὸ λάβῃ αὐτὸς ἕως τὸν Μάρτιον τῶν 1789.
 Ὁ βασιλικὸς ὄρισμὸς ἀναγνώσθεις ἐπάνω εἰς τὴν βασιλικὴν

κρίσιν, χωρίς δεύτερον λόγον ἔλαβεν εὐθὺς τὸ κῦρος. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἡδύνατο ὁ Μπέλος, χωρίς καμμίαν δυσκολίαν, νὰ φύγη ὁμοῦ μὲ τὴν γυναϊκά του, ἂν ἤθελε, καὶ μὲ τὸ πρᾶγμα του, καθὼς σχεδὸν ὅλοι τὸ ἐστοχαζόμεθα καὶ τὸ ἐπροσμένναμεν, διότι αὐτὸ ἦτο τὸ μόνον μέσον πρὸς σωτηρίαν του, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμεν. Εἰς τὰς 20 τοῦ Σεπτεμβρίου ἐβλήθη εἰς τὴν φυλακὴν, μετὰ δύο ἡμέρας ἦλθεν ὁ Οὐσεῖν ἀγαῖς χαρατζῆς, ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ μὲ τὸν μποχτζᾶν τῶν χαρατζῶν ἦλθον μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ Πέτρος Πιττάκης καὶ Σωτήρης Μπάρμπανος. Τὸν Μπέλον ἐκ τῆς φυλακῆς τοῦ βοϊβόδα τὸν ἀνέβασαν εἰς τὸ κάστρον, καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὰ σίδηρα μέσα εἰς τὸν γουλέ, εἶτα πάλιν τὸν ἔφεραν κάτω εἰς τὴν φυλακὴν, τὸν ἔδειραν ἅπαξ καὶ δὶς, τελευταῖον τὸν ἔβαλαν εἰς τὸ κελλίον τῆς μεγάλης Παναγίας, διότι ἐσάπησαν τὰ ποδάρια του, ἐλθοῦσα δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὸν ἐπεσκέπτετο. Εἰς τὰς 27 τοῦ Σεπτεμβρίου ἔφυγεν καὶ ὁ Σιλικτάρης· ἦτο δεύτερος Σαρδανάπαλος καὶ τοιοῦτον βίον ἐζήσεν εἰς ὅλον τὸν καιρὸν ὅπου διέτριψεν εἰς τὴν Ἀθήναν. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας, συνάξεως γενομένης ἐν τῇ μητροπόλει ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ εἰς τοῦ νέου βοϊβόδα καὶ εἰς τοῦ καδῆ, διωρίσθησαν πάλιν εἰς τὴν πολιτικὴν διοίκησιν οἱ παλαιοὶ προεστῶτες, ὁ Νικόλαος Πατούσας, ὁ Δημήτριος Ἀστρακάρης, ὁ Καλογεράς καὶ Κωνσταντάκης, καὶ τοὶ ἀπόντες, ὁ Θεοδωράκης Καντζιλιέρης, ὁ Σταῦρος Βροντογούνης καὶ ὁ Χατζῆ Πανταζῆς· ἐξαπέστειλαν δὲ εἰς βασιλεύουσαν διὰ νὰ κινήσουν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Σιλικτάρη ἀπὸ μέρος τῆς κοινότητος καὶ νὰ ζητήσουν παρ' αὐτοῦ τὰ ὄσα τοὺς ἠδίκησεν. Ὁ δὲ κύριος Βενέδικτος διὰ κάποιας εἰδήσεις ὅπου ἔλαβεν ἀπὸ βασιλεύουσαν ὡς τάχα ὁ Καλογεράς καὶ ὁ Κωνσταντάκης ἐλάλησαν λόγους ἐναντίους κατὰ τῆς πανιερότητός του (περὶ τούτου δὲν ἔχομεν

πληροφορίας) ὀργισθεὶς εἰς ὑπερβολὴν κατ' αὐτῶν, ἐσύναξε τοὺς
 λοιποὺς προσετώτας, παρόντους καὶ τοῦ Μπεκίρη, καὶ ἐπεφόρ-
 τισεν ἀπὸ πολλὰς καὶ δεινὰς ὕβρεις καὶ αἰσχρολογίας τοὺς
 αὐτοὺς Καλογεράν καὶ Κωνσταντάκην, ἐροβέριζε δὲ καὶ τοὺς
 παρόντας προσετώτας, καὶ ἐν ταύτῳ ἠτοίμαζε τὸν Πέτρον Πιτ-
 τάκην διὰ νὰ στείλῃ εἰς βασιλεύουσαν μὲ βεκίλ χοτζέτι διὰ
 νὰ ἀναιρέσῃ ἐκ μέρους τῆς κοινότητος τὴν ἐξουσίαν Καλογερά
 καὶ Κωνσταντάκη καὶ τῶν ἄλλων τῶν σὺν αὐτοῖς καὶ νὰ ἐν-
 εργήσῃ τὰ πάντα κατὰ τὰς παραγγελίας του· εἶχε δὲ σκο-
 πὸν νὰ καταστήσῃ βοϊβόδα τὸν Χατζζή Οὐσεὶν ἀγάν. Ἐν-
 ταῦθα ἡ ὑπόθεσις εἶναι περιπεπλεγμένη καὶ ἐν σκότῳ ἡ ἀλή-
 θεια, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἀποφασίσωμεν, διότι ὁ κύρ Βε-
 νεδίκτος ὠργίσθη μὲν καὶ διὰ ἐκεῖνα ὅπου τοῦ ἔγραψαν ἀπὸ
 βασιλεύουσαν περὶ Καλογερά καὶ Κωνσταντάκη, ὠργίσθη δὲ
 καθ' ὅτι ἔμαθεν ὅτι ἔχουσι σκοπὸν νὰ φέρωσι τὸν Χατζζή Ἀλῆ,
 καὶ διὰ τοῦτο ἤθελε νὰ στείλῃ τὸν Πιττάκην διὰ νὰ ἐμποδίσῃ
 μίαν τοιαύτην ἄλεθρίν ἔλευσιν. Ἐν τοσοῦτῳ ὁ κύρ Βενεδίκτος
 ὑπὸ τοῦ βοϊβόδα καὶ καθ' ἡ ἐπερικλείσθη ἐν τῇ μητροπόλει, ἐν
 εἶδει φυλακῆς, φυλαττόμενος ἀπὸ σείμένιδες· μετὰ δὲ ὀλίγας
 ἡμέρας φεύγει διὰ νυκτὸς καὶ λαμβάνει τὴν ἀναπνοήν του εἰς
 τὸ Μάτι, χωρίον τῆς Λεβαδείας. Καὶ τὰ μὲν ἐν Ἀθήναις οὐ-
 τως εἶχαν, ἐν δὲ βασιλευούσῃ οἱ περὶ Καλογεράν, παρασταθέν-
 τες ἔμπροσθεν τοῦ ναυάρχου κατὰ τοῦ Σιλικτάρη, οὐ μόνον δὲν
 εἰσηκούσθησαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλοῦ θυμοῦ ἀπεβλήθησαν. Ὁ
 δὲ Χατζζή Ἀλῆς διὰ τοῦ τὰ πάντα ἰσχύοντος χρυσαῦ, κερδί-
 σκας τὴν τοῦ ναυάρχου φιλίαν, λαμβάνει τὴν ἄδειαν καὶ φερεὶ
 γούναν διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας, ὡς δῆθεν φρούραρχος. Ἐπε-
 κράτει δὲ καὶ ὁ πόλεμος μεταξὺ Τούρκων καὶ Γερμανῶν· αὐτὰ
 ἔγειναν, ὡς λέγουσιν, ἄνευ εἰδήσεων τῶν περὶ Καλογεράν, οἱ
 ὅποιοι, ὡς τὰ ἔμαθον, μεγάλως ἐλυπήθησαν, προβλέποντες

σὸν ἐντεῦθεν ὄλεθρον. Εὐθὺς ὁποῦ ἐφθασεν εἰς Ἀθήνας τοιαύτη εἰδησις ὁ Μπεκίρης καὶ Μπαλιτζίκος ἐφυγον εἰς Πελοπόννησον, ἤθελε κάμνουν καλλίτερα ἂν εἶχον πιάσουν τὴν πλέον μακροτέραν ὁδόν. Περὶ τοῦ δυστυχοῦς Μπέλου καὶ Πιτάκη δὲν λέγομεν, ἐπειδὴ αὐτοὶ εὐρίσκοντο εἰς φυλακὴν, καὶ εἰς καιρὸν ὁποῦ εἰμποροῦσαν νὰ μεταχειρισθοῦν φυγὴν μακροτάτην δὲν τὸ ἔκαμαν. Ὁ Νικολάκης Μπάρμπανος καὶ Σωτήρης ἀδελφὸς αὐτοῦ, θαρρήσαντες, ἔμειναν εἰς τὸν τόπον, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἐμμήθησαν οἱ ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν φυγὴν ἐπραγματεύθησαν ἕως τέλους τὴν σωτηρίαν των. Τελευτῶντος δὲ τοῦ ἔτους καὶ ἀρχομένου τοῦ ἀκολούθου, ἦτοι εἰς τὰς 7 Ἰανουαρίου ἀπέθανεν εἰς βασιλεύουσαν ὁ Δημήτριος Καλογεράς ὑπὸ πλευρίτου. Εἰς τὰς 14 τοῦ Φεβρουαρίου ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τὴν πέμπτην φορὰν ὁ Χατζῆ Ἀλῆς. Μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἐκρέμασε τὸν Μπέλον εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μπεκίρη· μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε καὶ ὁ κύρ Βενέδικτος ἀπὸ Μάτι, μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ.

Εἰς τοὺς 1789 βοϊβόδας καὶ τύραννος τῆς Ἀθήνας ὁ Χατζῆ Ἀλῆς. Εἰς τὰς 10 τοῦ Μαρτίου ἐκρέμασε τὸν Νικολάκην Μπάρμπανον καὶ Πέτρον Πιττάκην ἐν ταύτῳ καὶ τοὺς δύο εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μπεκίρη. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου ἔφεραν ἐκ τῆς Πελοποννήσου διὰ χρημάτων πρὸς τὸν ἡγεμόνα σιδηροδεσμίους τὸν Μπεκίρη καὶ τὸν Μπαλιτζίκον καὶ εὐθὺς τοὺς ἐφυλάκισε, τοὺς ἔδειρε καὶ τοὺς ἐγύμνωσεν ἀπὸ ὅλην τὴν περιουσίαν των. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἔφεραν σιδηροδέσμιον ἀπὸ βασιλεύουσαν τὸν Σπυρίδωνα Ἀβράμην, ἔπαθε δὲ καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια μὲ τὸν Μπεκίρη καὶ Μπαλιτζίκον καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου ἐκρεμάσθη εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Μπεκίρη· τὸν δὲ Μπεκίρη περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου ἐκρέμασαν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔπνιξαν

καὶ τὸν Μπαλιτζίκον εἰς τὸ κάστρον. Περὶ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ μηνὸς φέρουσιν αἰφνιδίως ἀπὸ τὴν Κηφισίαν καὶ τὸν Σωτήρην Μπάμπανον, αὐτάδελφον τοῦ Νικολάκη, καὶ λαμβάνει καὶ αὐτὸς τὴν τύχην τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Μπεκίρη, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἕνας Ἀλβανίτης δουλευτῆς τοῦ Μπεκίρη. Τῷ ἔτει τούτῳ ἐσυνέβη καὶ ἡ λοιμικὴ νόσος, εἴτ' οὖν πανώλη. Παρομοίαν δὲν ἐνθυμοῦνται εἰς τὴν Ἀθήναν, ἀλλ' οὔτε ἐξ ἀκοῆς ἔχουσιν οἱ πάνυ γεγηρακότες. Τὸ πρῶτον προσέβαλεν ἡ νόσος εἰς Λεβαδείαν εἰς τὰς 15 τοῦ Αὐγούστου τῶν 1788· εἶτα εἰς τὰς 30 τοῦ Ἰανουαρίου μετεδόθη εἰς τὴν Ἀθήναν καὶ ἔπεσε πρῶτον εἰς τὸ ὀσπῆτιον τοῦ Κωνσταντῆ Ἀδαμάκη, τοῦ ὁποίου ἡ οἰκία συνίστατο ἀπὸ ἐννέα ἀνθρώπων, μετ' αὐτοῦ καὶ ὄλοι ἐτελεύτησαν. Ἔως εἰς τὰς 9 τοῦ Μαρτίου τῶν 1789, ἄλλος κτύπος ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ δὲν ἐγένεν· ἔκτοτε δὲ τὸ κακὸν διεδόθη καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐσκορπίσθησαν ἐνθεν κάκειθεν, οἱ μὲν εἰς τὰ μοναστήρια, οἱ δὲ εἰς τὰ περιβόλια. Διήρκεσεν ἡ νόσος ἕως 15 Αὐγούστου, ἀκολουθοῦσα μὲ ὀρμὴν τελευτῶντος τοῦ Ἰουνίου, διότι ἀπέθνησκον τῆς ἡμέρας ἀνὰ εἴκοσι, τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα. Εἰς ὄλον τὸ διάστημα ἀπέθανον ἕως χίλιοι διακόσιοι τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐκ τῶν Τούρκων περὶ πεντακοσίους. Ἐμάστιζεν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τὴν Ἀθήναν καὶ ἡ σιτοδεία, ἡ ὁποία κατήντησε καὶ εἰς πείναν, καθ' ὅτι ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τῶν 1788 ἐστάθη δυστυχῆς, μάλιστα ἀπὸ σιτάρη. Ἐν δὲ τῇ Λεβαδείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ Βοιωτίᾳ ἡ νόσος ἀπέκειτο μαστίζουσα μὲ μεγάλην ὀρμὴν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἦτο συγκεχωρημένον νὰ διακομίζονται ἐκεῖθεν τροφαὶ πάντοτε· ἐνίοτε ὁμως διεκομίζοντο. Ἡ σιτοδεία ἄρχισεν ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1788 καὶ ἐπεκράτησεν ἕως εἰς τὰ τέλη τοῦ Μαΐου τῶν 1789. Εἰς αὐτὰς τὰς δύο θεηλάτους πληγὰς, ὁ κόνσολας Γάσπαρης, φραντζέζος, μὲ κα-

πέλον εις τὸ κεφάλι καὶ με στενὸν βρακί, ὑποκάτω εις ὄνομα
 χονσόλου καὶ πραγματευτοῦ ἀνέλαβε τὸ χρέος καὶ τὸ καθήκον
 ἐκείνων ὅπου φοροῦσι τὰ μαῦρα καὶ πλατεὰ ράσσα καὶ κα-
 λοῦνται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ραββί καὶ με ἄλλους ὀγκώδεις τί-
 τλους καὶ ἐπίθετα, ὁ πανιερώτατος, ὁ σεβασμιώτατος, ὁ λο-
 γικός πριμὴν, ὁ κοινὸς πατήρ. Οὗτοι μὲν γὰρ θεωροῦντες τὸν
 λύκον ἐρχόμενον, ἤτοι τὴν διπλὴν μάστιγα ὅπου σφοδρῶς ἔ-
 τυπτε τὸ ποίμνιον, ἀφήσαντες τὰ πρόβατα ἔφυγον, τῆς ἰδίας
 μόνον φροντίζοντες σωτηρίας, εἶγε σωτηρία ἐστὶν αὕτη. Ἐκείνοι
 δὲ ἀγκαλὰ καὶ πρότερον διευοίραζεν ἀφθόνως τὴν ἐλεημοσύνην,
 τότε δὲ πολλὰ περισσοτέρως ἐξήντλει τὸν πλοῦτον τοῦ εις
 εὐεργεσίας καὶ διὰ τροφήν τοῦ λαοῦ με ὄλην τὴν προθυμίαν
 καὶ ζέσιν, καὶ ἐπεσκέψατο τοὺς ὑπὸ λοιμοῦ καὶ λιμοῦ ταλαι-
 πωρουμένους, ὡς ὁ πατήρ τὰ ἴδια τέκνα, καὶ δι' αὐτὴν τὴν
 αἰτίαν εις ὄλην τὴν ὄρην τῆς νόσου ἐπέμεινε εις τὴν οἰκίαν
 τοῦ ἔνδον τῆς πολιτείας καὶ μόλις περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουνίου
 ἐπῆγεν ἔξω εις τὸ περιβόλιόν του. Ἀρμοδιώτατον ἤθελεν εἶ-
 σθαι εις αὐτὸν τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο : οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ
 σκιαὶ αἴττουσιν. Ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι ἔργον ὀλοκλήρου ἱστο-
 ρίας, ἡ ὁποία ἐφιλοπονῆθη παρ' ἐμοῦ ἐν ἰδίῳ συγγράμματι.
 Εἰς τὰς 19 τοῦ Σεπτεμβρίου στέλλεται μία πατριαρχικὴ ἐπι-
 στολὴ δηλοποιούσα ὅτι ὁ κύρ Ἀθανάσιος ἐπανελάβε τὴν ἐπαρ-
 χίαν καὶ ἐξώσθη ὁ Βενέδικτος· ἔγραφε δὲ ἅμα καὶ ὁ κύρ Ἀ-
 θανάσιος εις τοὺς προεστώτας καὶ εις τὸν Κορωνεῖας, ὅτι στέλ-
 λεται κατόπιν ἐξάρχος πατριαρχικός με τὰ γράμματα τῆς εἰ-
 δήσεως καὶ ὅτι ὁ Βενέδικτος νὰ ἴηαι εις φύλαξιν, καὶ ὅτι ἂν
 ἐπῆγεν ἔξω εις τὴν περιήγησιν νὰ μεταπεμφθῆ καὶ νὰ δώσῃ
 λογαριασμόν διὰ τὰ ὅσα ἐσύναξεν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπανελάβε
 τὴν ἐπαρχίαν. Ἀγκαλὰ ἡ πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ κἀνένα ἀπὸ
 αὐτὰ δὲν ἔγραφεν, διὰ νὰ γένη μάλιστα ἐξ αὐτοῦ τοῦ προσι-

μίου, ὑπέβαινον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου, διότι ἐπροσιμαίζεν οὕτως «ἐπειδὴ ἀνάγκη ἐγένετο» καὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ γὰρ κύριος Ἀθανάσιος διὰ προσταγῆς καὶ δυνάμεως ἐνὸς ἀξιωματικοῦ ἐξωτερικοῦ ὑποκειμένου ἐφίλησε χεῖρι τοῦ πατριάρχου εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ὁ πατριάρχης, μὴ δυνάμενος νὰ ἀντειπῆ εἰς τὸ πρόσταγμα ἐκείνου τοῦ ὑποκειμένου, κατένευσεν ἀκουσίως, καὶ οὕτως ἐνεκηρύχθη πάλιν Ἀθηνῶν τρεῖς μόναις ἡμέραις. Μετὰ ταῦτα ὑπέπεσε σφοδρῶς εἰς τὴν ὀργὴν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς βασιλείας· ἀνεγνώσθη δὲ εὐθέως ἡ καθαιρέσις του εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπιπόνως ζητεῖται πανταχοῦ ἀπὸ ἀνθρώπους πατριαρχικούς καὶ βασιλικούς, ὥστε, ἂν εἶχε πιασθῆ, ἐκινδύνευε κεφαλικῶς. Ἐν τοσοῦτῳ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐβάλλθησαν εἰς τάξιν τὰ πράγματά του. Ὁ Κορωνεῖας εὐθέως ἐκάθησεν εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ κυρίου Ἀθανασίου. Ὁ δυστυχὴς Βενέδικτος φέρεται ἐκ τῆς τῶν χωρίων περιηγήσεως μὲ τὸν μελοῦμπασην καὶ μὲ τοὺς σεϊμένιδες χωρὶς ὅλων νὰ ἔχη εἶδῃσιν τοῦ πταίσματός του, καὶ ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἰδῆ τὴν μητρόπολιν, ἐμβάλλεται εἰς τὴν φυλακὴν μὲ σίδηρα εἰς τοὺς πόδας, ἐγκαταλελειμμένος καὶ ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ προσέτι καὶ δι' ἐπανωγόμενον ἐπιφορτίζεται αὐτῷ καὶ εἰς διακαῆς πυρεττός. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ παρούσα κατάστασις τοῦ Βενέδικτου, ἀλλ' ἦτον πολλῶν χείρων ἢ προσδοκωμένη· διότι ὥραν παρ' ὥραν ἄλλο τι δὲν ἐπρόσμενε εἰμὴ ἐξάρχον καὶ διασακτῆζην μὲ φερμάνι ἐξορίας ἢ εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος ἢ εἰς τὸ Σινᾶ. Ἄλλ' ἰδοὺ αἰφνιδίως διασακτῆζης τοῦ τῆς Βρετανίας πρέσβεως, κομίζων τὴν καθαιρέσιν τοῦ Ἀθανασίου καὶ ἕτερα γράμματα πατριαρχικά συνιστῶντα καὶ προσεπικυροῦντα καὶ γνήσιον ποιμένα καὶ κυριάρχην τῆς ἐπαρχίας ἀνακηρύττοντα τὸν Βενέδικτον. Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ κύριος Βενέδικτος ἀπὸ τὸ βάθος τῆς δυστυ-

χίας εἰς τὸ ὕψος τῆς πρωτέρας του ἐξουσίας, ἀπὸ τὴν φυλακὴν εἰς τὴν μητρόπολιν καὶ ἀπὸ τὰ σίδηρα εἰς τὸν θρόνον. Ὅλα αὐτά, καὶ τὰ τῆς καταδρομῆς καὶ τὰ τῆς ἀπαλλαγῆς ἠκολούθησαν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν εἰς τὴν ἀκόλουθον Κυριακὴν, γενομένης μονοκκλησίας εἰς τὸ καθολικόν, ἀναγινώσκειται ἀπ' ἀμβωνος ἡ καθαιρέσις τοῦ Ἀθανασίου. Μετέβαλε ὁ κύρ Βενέδικτος καὶ δώδεκα ἡμισυ πουργίκα ἄσπρα διὰ τὰ ἐξοδα ὅπου ἠκολούθησαν ὅταν ἔλαβε τὴν ἐπαρχίαν ἐπὶ Μπέλου, καὶ οὕτως ἔγεινε τελεία διαλλαγή καὶ ἐξέφλησις διὰ γραμμάτων μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν προεστώτων, καὶ ἐστάθησαν γράμματα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν μὲ τὸν αὐτὸν ταχυδρόμον. Εἰς τὰς 4 τοῦ Ὀκτωβρίου ἀπέθανε καὶ ἡ δευτέρα γυνὴ τοῦ κοινούλου, Γάσπαρη.

Εἰς τοὺς 1790 ἡ διπλὴ μάστιξ τοῦ λοιμοῦ καὶ λιμοῦ ὅπου κατεπίεσε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν ἤδη ἀπερασμένον χρόνον, δὲν ἔδωσε καιρὸν εἰς τὸν Χατζῆ Ἀλῆ διὰ νὰ συναῖξη χρήματα, μὲ ὄλον ὅπου ἐσύναξεν ἀπὸ μερικοὺς ἕως τεσσαράκοντα πουργίκα περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐτοῦ ἔτους μὲ τὸν νὰ μὴν εἶχεν ἀκόμη ἐξαπλωθῆ ἡ νόσος. Ἄμα δ' ἀρχομένη τῆ ἀνωθεν ἔτει τῶν 1790, ἄρχισεν ἐν ταύτῳ τὴν ἀγγαρείαν καὶ τὴν χρηματολογίαν ἀδιακόπως, διότι ἐπεφόρτισεν ἐπάνω εἰς τὸ κοινὸν διπλᾶ καὶ τριπλᾶ ὅλα τὰ ἐξοδα ὅπου ἔκαμεν εἰς τὴν καταδρομὴν του. Ἐκτὸς τούτων πρέπει νὰ ἠξυρῶμεν ὅτι τὸ ἰλιζάμι τῶν 1789 τὸ εἶχεν ἀπεράσει ἐπάνω εἰς τὸ ὄνομα τοὺς πολιτείας, τούτέστιν ἠγορασμένον ἀπὸ τὴν πολιτείαν, καὶ τὸ ἐσύναξεν ὄλον αὐτός, χωρὶς νὰ δώσῃ οὔτε ὀβολὸν καὶ ἔπειτα τὸ ἀπεκρίθη ἡ πολιτεία μετὰ προσθήκης εἰς τὸ μοιρί. Αἱ φυλακαὶ λοιπὸν ἀκαταπαύστως ἦσαν στενοχωρημέναι ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ ἄνθρωποι πολλάκις δὲν ἤμποροῦσαν νὰ καθήσουν, ἀλλὰ ἔστεγον ὄρθιοι διότι τὰ ἀπαιτούμενα τεφτέρια ἦσαν ὑπέρογκα

καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τὰ πληρώσουν ὄλα εὐθύς. Πολλοὶ ἐ-
 ταλαιπωροῦντο ἐν τῇ φυλακῇ ἐξ καὶ ἑπτὰ μῆνας, ἐδάρθησαν
 δὲ μερικοὶ, τινὲς δὲ καὶ ἀπέθανον καὶ τὸ σφάλμα τους δὲν
 ἦτο ἄλλο, πάρεξ διότι δὲν εἶχον νὰ ἀποκριθοῦν εἰς τὴν ἀπαί-
 τησιν τῶν τεφεριῶν καὶ ὄχι μόνον τῶν ἐδικῶν τους, ἀλλὰ
 καὶ εἰς ἐκεῖνα τῶν γειτόνων καὶ συγγενῶν τους φυγάδων. Τὸ
 ἄγιον πάσχα ἔμειναν ὄλοι εἰς τὴν φυλακὴν. Πρὸς τούτοις ἰ-
 στέον ὅτι τὸν χρόνον τοῦτον ἐγένεον ἀρκετὸν εἰσόδημα ἐλαίου
 καὶ ὄλον τὸ ἐπῆρεν χωρὶς νὰ ἀφήσῃ οὔτε κλν διὰ τροφήν τους.
 Πολλοὶ ἔδωσαν τὸ διπλοῦν ἀπὸ ὅσον ἔκαμαν, πληρώνοντές
 το πρὸς δύο γρόσια τὸ ξεστί. Αἱ χῆραι γυναῖκες καὶ ἐκεῖναι
 τῶν φυγάδων δὲν ἐδοκίμασαν ὀλιγωτέρας βασάνους, διότι καὶ
 ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ φυλακῇ πλείστον χρόνον ἐταλαιπωρήθησαν καὶ
 ἐδάρθησαν καὶ ἐσιδηροφόρεσαν· ὅταν δὲ ἐξήρχοντο τῆς φυλα-
 κῆς ἔβαλον αὐτὰς ἐν τῇ ἀγγαρεία. Εἰς τὴν 1 τοῦ Ἀπριλίου
 ἀπεδήμησεν ὁ κόνσολος Γάσπαρης εἰς Μαρσιλίαν. Τελευτῶν-
 τος τοῦ ἔτους, ἦτοι εἰς τὰς 10 τοῦ Ἰανουαρίου ἐπέστρεψε φέ-
 ρων καὶ τρίτην γυναῖκα.

Εἰς τοὺς 1791 καὶ εἰς τοῦτον τὸν χρόνον ἄλλο τι δὲν ἐγέ-
 νετο, πάρεξ ἡ τυραννία καὶ ἡ ἀπὸ τῆς πατρίδος φυγὴ καὶ
 διασκορπισμὸς τῶν Ἀθηναίων ἐνθεν κἀκεῖθεν. Μὲ πᾶν ὀλί-
 γα ἄσπρα ἠμποροῦσέ τινας νὰ ἀγοράσῃ πολλὰ ὑποστατικά.
 Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους ἐστάθη πολλάκις βασιλικὸς ὀρισμὸς,
 ὕστερον καὶ ἓνας ζαίμης πρὸς τὸν Χατζῆ Ἀλῆ ἐπιτάττων αὐ-
 τῷ σφοδρῶς διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὸν κατὰ τῶν Γερμανῶν
 πόλεμον· ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς διὰ τῶν φίλων του εἰς βασι-
 λεύουσαν καὶ διὰ τοῦ τὰ πάντα ἰσχύοντος χρυσοῦ ἀπέφινεν
 ἄπρακτον τὸν βασιλικὸν ὀρισμόν. Τελευτῶντος δὲ τοῦ ἔτους,
 ἀκούσθη ὅτι ὁ πρῶν Σιλικτάρης τοῦ ἀρχιθαλασσίου καὶ βοῖ-
 ῥόδας ποτὲ τῆς Ἀθήνας ἔλαβε τὴν ἡγεμονίαν εἴτ' οὖν πασα-

λκι τῆς Εὐρίπου. Ἡ εἰδησις αὐτῆ διετάραξε τοὺς περὶ Χατζῆ Ἀλῆν ἐκεῖνο δὲ ὅπου ἔφερε τὴν περισσοτέραν ἀταξίαν καὶ τὸν φόβον ἦτον καθ' ὅτι κανόνικὸς τις Σκλαβοῦνος ἔχων λαβεῖν παρὰ τῶν Ἀθηναίων τεσσαράκοντα πουργία γρόσια καὶ ζητήσας αὐτὰ πολλάκις, τέλος εὐρεθεὶς εἰς βασιλεύουσαν ἐν ᾧ ἔγεινε πασᾶς ὁ Σιλικτάρης, ἔλαβε βασιλικὸν ὄρισμὸν εἰς τὸ νὰ πληρωθοῦν αὐτὰ τὰ γρόσια, εἴτε μὴ νὰ ὑπάγουν εἰς Εὐρίπον πρὸς τὸν ἡγεμόνα οἱ προσετώτες τῆς Ἀθήνας καὶ νὰ θεωρησοῦν τὴν κρίσιν τοὺς μετὰ τοῦ κανόνικου. Ἐν δυνάμει λοιπὸν τοῦ αὐτοῦ φερμανίου καὶ ἐπὶ προφάσει τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, στέλλει ὁ Χαλῆλ πασᾶς εἰς Ἀθήνας κατὰ τὴν ἀγδότην τοῦ Φεβρουαρίου πασαλίδες πεζοὺς καὶ ἱππεῖς ὑπὲρ τοὺς διακοσίους διὰ νὰ ἔμπουν εἰς τὴν πολιτείαν, νὰ πιάσουν τὸν Χατζῆ Ἀλῆ καὶ τοὺς προσετώτας· ἀνεχώρησαν ὁμῶς κατησχυμένοι χωρὶς νὰ κατορθώσουν ἐκεῖνα ὅπου ἤλπιζον, διότι ὁ Χατζῆ Ἀλῆς ἀντεστάθη γενναίως μὲ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους καὶ Ρωμαίους. Ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ὁ Χαλῆλ πασᾶς ὑπέπεσεν εἰς τὴν βασιλικὴν ὄργην καὶ ἐξώσθη καὶ τῆς ἡγεμονείας καὶ ἐπέμφθη καὶ εἰς ἔξορίαν, καὶ ὁ Χατζῆ Ἀλῆς διὰ βασιλικοῦ ὀρισμοῦ προσητάχθη νὰ ὑπάγῃ ἐν εἶδει ἔξορίας εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Εἰς τοὺς 1792 Ἀπριλίου 3 ἀνεχώρησεν ὁ Χατζῆ Ἀλῆς ἐν μὲν τῷ φανερῷ εἰς τὸν διωρισμένον τόπον τῆς ἔξορίας, κρυφίως δὲ ἐπορεύθη εἰς βασιλεύουσαν, ὅπου διὰ τοῦ συνήθους τρόπου ἔλαβε τὸ ἰτλακί του καὶ ἐκάθητο μετὰ παρρησίας καὶ λαμπρῶς. Ὀλίγω δ' ὕστερον ἐστάθη παρ' αὐτοῦ βοϊβόδας ὁ Ἰβραῆμ ἐφένδης· ἅμα δ' ἀρχομένῳ τῷ ἔτει συνέβη ἡ δευτέρα νόσος τῆς πανώλης, γυνὴ τις καλουμένη Μουδούλαινα κατεκόμισεν ἀπὸ τὰς Θήβας αὐτὸ τὸ ἀγώγιμον. Διεσκοπίσθημεν λοιπὸν ἕκαστος ὥσπερ καὶ πρότερον, οἱ μὲν εἰς τὰ περιβόλια, οἱ δὲ εἰς τὰ μοναστήρια. Ἡ νόσος διήρκεσεν ἕως εἰς τὰ τέλη

τοῦ Ἰουνίου ἀπέθανόν ἕως ὀκτακόσιοι τῶν Χριστιανῶν καὶ τριακόσιοι τῶν Τούρκων. Ὁ κόνσολος Γάσπαρης προστήχθη ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας νόσου μὲ τὴν αὐτὴν ζέσιν καὶ προθυμίαν εἰς τὸ τρισμακάριον ἔργον τῆς εὐποιίας καὶ ἀνέλαβε πάλιν ὑποκάτω εἰς τὸ Φράγγικον σχῆμα τὸ χρέος καὶ τὸ καθῆκον τοῦ λογικοῦ ποιμένος. Ἐγὼ τὸν εἶδον πολλακίς νὰ στέκη μόνος εἰς τὴν πόρταν τοῦ περιβολίου του ἐν ᾧρα μεσσιμβρίας εἰς καύσωνα τοῦ ἡλίου (ἦν γὰρ θέρος) μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ τὸ αἷτιον ἦτον μήπως καὶ ἤθελεν ὑπάγει κἀνένας χρεῖαν αὐτοῦ ἔχων καί, μὴ παρόντος τοῦ ἰδίου, ἤθελεν ἀναχωρήσει ὁ ἐνδεὴς ἄπρακτος. Πανυσαμένου δὲ τοῦ λοιμοῦ, ἠκολούθησεν ὁ λιμός. Διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ χρόνου ἐπώληθη τὸ ἀλεῦρι ἕως εἴκοσι παράδες.

Εἰς τοὺς 1793 ἐπανελάβε τὸ βοῦδοδαλίκι ὁ Ἰμπραὴμ ἐφένδης, ὁ δὲ Χατζῆ Ἀλῆς εἰς βασιλεύουσαν ἐδοκίμασε νὰ ἐξώσῃ τὸν Μποσταντζήμπασι καὶ νὰ γένη αὐτός, καὶ παρ' ὀλίγον ἦλθε νὰ τὸ κατορθώσῃ φωραθέντος δὲ τοῦ πράγματος καὶ τοῦ Μποσταντζήμπασι ἀμέσως τῷ ἀνακτι ἀναγγείλαντος τὴν ὑπόθεσιν, ἐξόριστος πέμπεται εἰς Χίον ὁ Χατζῆ Ἀλῆς, κἀκειθὲν αἰφνιδίως ἔρχεται εἰς Ἀθήνας, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους ἕκτην ἤδη καὶ τελευταίαν φορὰν. Μετὰ ἔνδεκα ἡμέρας ἐπέστρεψεν εἰς Χίον, ὅπου προσμένας ὀλίγον ἕως νὰ σταλθῇ τὸ ἰτλάκι του, ἐπορεύθη εἰς βασιλεύουσαν.

Εἰς τοὺς 1794 διεδέξατο τὸν Ἰμβραὴμ ἐφένδην ὁ μουλᾶ Καδῖρης Βολιώτης. Ἰστέον δὲ ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ἐμετριάσθη ὀπωσοῦν ἡ τυραννία, πάντοτε ὅμως ἐξακολουθοῦσε διὰ τοῦ καπὶ κεχαγιᾶ καὶ ἐπιτρόπου του Μελέκ ἐφένδη, οἵτινες ἐπέμποντο πρὸς αὐτὸν παρὰ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ Μελέκ ἐφένδης αὐτός ἤρχισε νὰ κλίνῃ εἰς τὸ τυραννικόν. Μεσοῦντος δὲ τοῦ ἔτους, κατὰ κέ-

λέουσιν τοῦ Χατζῆ. Ἀλλῆ, πορεύονται εἰς βασιλεύουσαν οἱ προσε-
στῶτες ἦτοι ὁ Σταῦρος Βροντογούνης καὶ ὁ Νικόλαος Πατού-
σας, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας τάξεως ὁ Σωτήρχος Κάλκος καὶ ὁ
Νικόλας Παπᾶ Μάρκου, ἔχοντες καὶ μίαν ὁμολογίαν ἀνοικτήν,
τὸ κοινῶς λεγόμενον μπεγιαζιον, ὑπογεγραμμένην παρὰ τῆς
κοινότητος. Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν ὁμολογίαν ἐνέγραψεν ὁ Χα-
τζῆ Ἀλλῆς ὅτι τοῦ χρεωστῆ ἡ Ἀθήνα τετρακόσια πουργία
γρόσια. Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν γροσιῶν μόλις ἦτο τὸ τεταρτημό-
ριον χρέος ἀληθινὸν τῆς Ἀθήνας, ὅλον δὲ τὸ ἐπίλοιπον προσ-
ετέθη παρ' αὐτοῦ ἦτον δὲ ὁ σκοπὸς του (καὶ εὐκόλως ἤθελε
τὸ κατορθῶσει) μὲ αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν ἐντὸς ὀλίγου νὰ κα-
ταστήσῃ τὴν Ἀθήναν ὀλόκληρον ὡσάν ἓνα ὑποστατικὸν αὐτοῦ
ἴδιον, εἴτ' οὖν τζιφτιλίκι, καθὼς τοιοῦτο συνέθη καὶ ἀλλαχοῦ.
Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους ἐπανεκάμψαν οἱ προσεστῶτες· ἐρωτη-
θεις δὲ ὁ Νικόλαος Παπᾶ Μάρκου ὑπὸ τινος, τί ἐκάμετε εἰς
βασιλεύουσαν, τὰ ξύλα, ἀπεκρίθη, ὅπου ἦσαν διεσκορπισμένα
ἐνθεν ἀκείθεν, τὰ ἐσυναζάμεν ὅλα εἰς ἓνα φορτίον καὶ τὰ ἐ-
θάλαμεν εἰς τοὺς ὤμους μας. Εἰς τὰς 22 τοῦ Ὀκτωβρίου,
ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ ἱεροδιδάσκαλος Ἀθανάσιος, ἀντὶ
ἐναρέτου πολιτείας.

Εἰς εἰς 1795 ἐπανελάβεν ἐκ δευτέρου τὸ βοϊβοδαλίκι ὁ
Μουλά Καδίρης· τοῦ δὲ ἔτους μεσοῦντος, προσκαλοῦνται οἱ
προσεστῶτες δι' ἰχζάρ φερμανίου εἰς βασιλεύουσαν διὰ νὰ πα-
ραδώσουν λογαριασμὸν τῶν τεφτερίων ὅπου ἐσύναζαν ἀπὸ τοὺς
1789. Τοῦτο δὲ ἐκινήθη ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου Πετράκη καὶ τῶν
Τζαμπέντιδων καὶ ἄλλων συμπατριωτῶν, οἵτινες ἦσαν τότε
εἰς βασιλεύουσαν, τὸ δὲ σκοπιμώτατον τέλος ἀπέβλεπεν εἰς
καταδρομὴν καὶ ἐξολόθρευσιν τοῦ Χατζῆ Ἀλλῆ. Εἰς τὰς 15
τοῦ Αὐγούστου, ἀπέπευσαν οἱ προσεστῶτες εἰς βασιλεύουσαν,
ὁ Νικόλαος Πατούσας, ὁ Σταῦρος Βροντογούνης καὶ ὁ Σπυριδῶν

Παλαιολόγος, ἐφωδιασμένοι μὲ γράμματα Τούρκικα καὶ Ρω-
μαϊκα συστατικὰ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐναντία εἰς καταδρομὴν
καὶ παιδείαν τῶν συμπατριωτῶν, διότι ἐνόμιζον καὶ αὐτοὶ καὶ
ὄλοι σχεδὸν εἰς τὰς Ἀθήνας ὅτι αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις κινεῖται μόνον
παρὰ τοῦ ἡγουμένου Πετράκη καὶ τῶν λοιπῶν· καὶ θέλει προ-
ξενήσει μεγάλα σκάνδαλα καὶ ἀφανισμόν εἰς τὸν τόπον, κα-
θὼς καὶ ἄλλοτε, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε τὴν προκαταρκτικὴν αἰ-
τίαν. Ἐντεῦθεν ἠκολούθησαν εἰς βασιλεύουσαν αἱ μεταξὺ τῶν
προεστώτων καὶ τῶν συμπατριωτῶν λογομαχίαι καὶ παραστά-
σεις πολλάκις εἰς διάφορα κριτήρια, ἕως οὗ ὁ Χατζῆ Ἀλῆς
χωρὶς νὰ τὸ φοβῆται καὶ χωρὶς ὅπως νὰ τὸ ὑποπτεῖται πέμ-
πεται ἐξόριστος εἰς Κῶον, καὶ ἐκεῖσε μετ' ὀλίγον κατατομει-
ται, εἰς τὰς 23 τοῦ Δεκεμβρίου καὶ ἐν ταύτῃ ἡ πατρίς ἡμῶν
ἐλευθεροῦται τῆς τυραννίδος, χωρὶς νὰ τὸ ἐλπίζῃ καὶ νὰ τὸ
πιστεύῃ. Πρωταίτιον τοιγαροῦν τῆς ἐλευθερίας καθὼς καὶ παν-
τὸς ἀγαθοῦ γνωρίζομεν καὶ ὁμολογοῦμεν τὸν πανάγαθον Θεόν,
ὅστις ἰδὼν εἶδε τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ του, καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας
αὐτοῦ φιλανθρωπίας, παρορῶν τὰς ἡμῶν ἀμαρτίας, μᾶς ἐ-
λύτρωσεν ἀπὸ τὸν τύραννον. Θεόθεν δὲ κινηθεὶς αἷτιος καὶ
αὐτουργὸς τῆς ἐλευθερίας, ἐστάθη καὶ ὁ ὑπερἑξωχώτατος καὶ
νονεχέστατος αὐθέντης, Τζελεμπῆ ἐφένδης, ἔφορος καὶ διοικη-
τῆς καὶ δεφετδάρης τοῦ Ἰράτ Νιζάμ Τζεδίτ. Τούτου ἀναμ-
φιβόπως διήγειρεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα πρὸς ἐλευθερίαν τῆς πα-
τριδος μας, διότι οὐ μόνον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἠγωνίσθη
μὲ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ζέσιν κατὰ τοῦ τυράννου, πρὸς το-
σοῦτους καὶ τοιοῦτους ὑπερασπιστὰς ἕως τῆς τελευταίας αὐ-
τοῦ ἐξολοθρεύσεως καὶ ἀπαλλαγῆς ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ
ὑπέρογκον ἐκεῖνο χρέος τῆς ὁμολογίας τῶν τετρακοσίων πουγ-
γίων μᾶς ἠλευθέρωσε, χωρὶς νὰ πληρώσωμεν οὐδὲ ὀβολόν,
διότι ἐσηκώθη ὁ ἴδιος καὶ ἐπῆγεν εἰς τοῦ βεζῖρ κεαγιά, λα-

ἔων καὶ τοὺς συμπατριώτας καὶ ἀπέδειξεν ὅτι αὐτὰ τὰ γρόσια εἶναι ὅλα ψευδῆ καὶ ἄδिका, καὶ δυναστικῶς γεγενημένη ἡ ὁμολογία παρὰ τοῦ ἀδίκου ἐκείνου τυράννου, καὶ οὕτω λαβὼν εἰς χεῖρας του καὶ σχίσας τὴν ὁμολογίαν, τὴν παρέδωκεν εἰς χεῖρας τῶν συμπατριωτῶν λέγωντας, κάμετε δοβᾶν τοῦ βασιλέως. Τίς λοιπὸν δύναται πρὸς ἀξίαν νὰ ἐπαινέσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐσπλαγχνίαν καὶ διαφέντευσιν αὐτοῦ τοῦ αὐθέντου καὶ ὄσας χρεωστοῦμεν ἀναγράφους καὶ αἰωνίους τὰς εὐχαριστίας πρὸς αὐτόν. Δὲν εἶναι ὁμως ἐξω τῶν ἐγκωμίων καὶ οἱ ἡμέτεροι συμπατριῶται, λέγω ὁ ἠγούμενος Πετράκης, οἱ Τζαμπέντιδες καὶ ἄλλοι, διότι καὶ αὐτοὶ ἠγωνίσθησαν κατὰ τοῦ τυράννου μέχρι αἵματος καὶ ἐχρησίμευσαν ὡσὰν ὄργανα τῷ Τζελεμπῆ ἐφένδη, δίδοντες ἐγγραφα εἰς διάφορα μέρη ἀξιωματικά, καὶ εἰς αὐτόν τὸν ἀνακτα δις καὶ τρίς καὶ παρασταθέντες πολλακίς εἰς κριτήρια, ὥστε ὅπου ἂν ὁ Χατζῆ Ἀλῆς (καθὼς τοσάκις ἐσυνέβη) ἤθελε πάλιν ὀρθοποδήσει, τίς ἠ-ἀμφιβολία ὅτι αὐτοὶ ἤθελε δοκιμάσουν τὴν ἰδίαν τύχην τοῦ Μπέλου καὶ Μπεκίρη καὶ τῶν λοιπῶν; Ἰστέον δὲ ὅτ ἐξορισθέντος τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, πρὶν ἐτι τῆς κατατομίας του, ὁ φιλαθῆναιος καὶ φιλοδίκαιος Τζελεμπῆ ἐφένδης, ἔστειλεν εἰς Κῶν ἄνθρωπον ἐπὶ ταύτου μὲ βασιλικὸν ὀρισμὸν ἐπιτάττοντα σφοδρῶς καὶ ἀφεύκτως τὸν Χατζῆ Ἀλῆν ὅτι νὰ παρασταθῆ εἰς τὸν κριτὴν τῆς Κῶου καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ ἓνα ἐπίτροπον ὡς πρόσωπόν του διὰ βεκιλ χουτζετίου, ὁ ὁποῖος ἐπίτροπος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἀθήναν καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν καθ' ἓνα τὰ ὑποστατικά ὅπου τοῦ ἐπῆρε καὶ νὰ λάβῃ τὰ ὄσα ἄσπρα τοῦ ἔδωσεν. Εἰς αὐτὰ ὁ Χατζῆ Ἀλῆς ἀπεκρίθη τὸ νὰ στοχασθῶ ἄλλ' ὁ ἡμέτερος προστάτης καὶ καλοθελήτης δὲν τοῦ ἔδωσε καιρὸν νὰ ἐκτείνῃ μακρότερον τοὺς στοχασμοὺς τους ἀλλὰ μίαν ὥραν προτῆτερα (διότι ὑπώπτειε κάθε ἑναν-

τιον) με τὸ δεύτερον φερμάνι προϋξένησεν ἡμῖν τὴν τελείαν ἐλευθερίαν, ὡς εἴρηται. Μετὰ γοῦν τὴν κατάλυσιν τοῦ τυράννου ἤργησεν ὁ πρῶτος βασιλικὸς ὀρισμὸς, καθ' ὅτι ἐπέρασεν εἰς τὸ μοῖρι ὅλη του ἡ περιουσία. Ἄν ὅμως ἦσαν ἄνθρωποι με πολιτικὴν φρόνησιν καὶ με ζῆλον καὶ πατριωτισμὸν ἠδύνατο με μίαν συγκαταβατικὴν τιμὴν νὰ ἀγοράσουν τὰ ὑποστατικά διὰ τὸ κοινὸν εἰς τόσῃν διορίαν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλο καλὸν ἠμποροῦσαν νὰ κατορθώσουν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, τοιοῦτον ἔχοντες προστάτην καὶ διαφεντευτὴν ὅπως ὑπήκοον εἰς τὰ ζητήματά τους καὶ πρόθυμον εἰς τὸ νὰ εὐεργετῇ τὴν Ἀθήναν, τῆς ὁποίας ἐγὼ δὲν ἤθελε σφάλλω τίποτε ἂν τὸν ὀνομάσω κτίτορα νέον. Εἰς τὰς 29 τοῦ Δεκεμβρίου ἐστάθη βοϊβόδα ἀπὸ τὸ Ἰράτ Νιζάμ τζεδίτ ἐν εἶδει ἐπιτροπικῆς καὶ οὐχὶ ἴδιος ἰλιτζαμτζῆς ὁ Σουλεϊμάναγας διὰ νὰ κάμη ζάπτι τὸ βοϊβόδαλίκι ἕως Μαρτίου καὶ ἀπὸ Μαρτίου ἕως τῆς τελευτῆς τοῦ ἀκολούθου ἔτους τῶν 1796.

Εἰς τοὺς 1796, βοϊβόδα ὄντος τοῦ ἀνωθεν Σουλεϊμάν ἀγᾶ, ἐδιωρίσθησαν ἐπίτροποι τῆς πολιτείας ὁ Βασίλειος Γέροντάς καὶ ὁ Ἀγγελάκης Καντζιλιέρης ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν συμπατριωτῶν τῶν εἰς βασιλεύουσαν ἀγωνισαμένων κατὰ τοῦ τυράννου. Οὐ πολλῶ ὕστερον ἔρχεται καὶ ἓνας σαλαχώρης ὀνόματι Χαλλῆλ ἀγᾶς διὰ νὰ κάμη ἐξέτασιν ἀκριβῶς καὶ κατάγραφὴν τῆς περιουσίας τοῦ Κατζῆ Ἀλῆ. Εἰς δὲ βασιλεύουσαν οἱ Ἰζαίμ-πεντίδες καὶ ὁ Παναγιωτάκης Καντζιλιέρης διὰ ἴδια τέλη ἐστοχάσθησαν νὰ ἐξώσουν τὸν Βενέδικτον καὶ νὰ ἀντικαταστήσουν τὸν Ἀθανάσιον, μετέρχονται δὲ ὄργανον τὸν Νικόλαον Χρυσοχρόν. Οὗτος οὖν ἀμέσως πορεύεται πρὸς τὸν Ἰζελεπῆ ἐφένδην καὶ ἐγχειρίζει αὐτῷ ἐγγραφοῦν κατὰ τοῦ Βενεδίκτου, ἐπισυναπτῶν καὶ διὰ στόματος πολλὰς κατηγορίας. Ὁ φρόνιμος καὶ εἰρηνικὸς αὐθέντης τὸν ἀπέβαλε λέγων οὕτω:

ὕπαγετε εἰρηνεύστε καὶ ἐγὼ θέλει διορθῶσαι τὴν ὑπόθεσιν. Ἐπιστέλλει λοιπὸν εἰς τὸν πατριάρχην ἵνα γράψῃ τῷ Βενεδίκτῳ νὰ ἡσυχάζῃ καὶ νὰ μὴ ἐνοχλῇ τὸν ραγιᾶ, διότι ἔγραψεν ἀγωγή κατ' αὐτοῦ, Λαβῶν ὁ Βενεδίκτος τὰ πατριαρχικά γράμματα συγκαλεῖται εἰς τὴν ματρόπολιν τοὺς ἐγκρίτους καὶ ἄλλους ὀλίγους τῶν Χριστιανῶν καὶ τὰ ἀναγιγνώσκει εἰς ἐπήκοον, καὶ τοὺς ἐρωτᾷ ἂν ἔχουν γνώμην ἢ εἰδήσιν περὶ τούτων, καὶ ἀπεκριθῆσαν καὶ ἐπαράχθησαν εἰς τοιαῦτα ἐπιχειρήματα, ἔγραψαν δὲ ἐν ταύτῳ πρὸς τὸν Νικόλαον Χρυσόχορον καὶ τοὺς λοιποὺς διὰ νὰ λείψουν ὅλως ἀπὸ τοιαύτων ἁδελικῶν καταδρομῶν, διότι ἄλλως θέλει τοὺς κατατρέξουν ἄπειραν δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀναφορὰν ὑπὲρ τοῦ Βενεδίκτου. Ἄλλ' ὅμως ἐξέπεσε τῆς ἐπαρχίας διὰ τὴν συμβεβηκίαν, τοῦ ὁποίου ἦτον ὅλως ἀνάτιος, μάλιστα καὶ ἐναντίας. Μήποτε δὲν ἀληθεύει, τό, ἐν ἄλλοις πταίμεν καὶ ἐν ἄλλοις ἀπολαμβάνομεν; Τοῦ γὰρ βοϊβόδα Σουλεϊμάν ἀγᾶ σκληρότερον φερομένου πρὸς τοὺς Τούρκους, οὐχ ἦττον δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν κακίας θέλοντες αὐτοὶ πάντοτε νὰ ἐξουσιάζουν καὶ νὰ ἀπολαμβάνουν, ἐπαναστάντες μὲ τὰ ἄρματα εἰς τὰς χεῖρας, τὸν μὲν Σουλεϊμάν ἀγᾶ ἐξωθοῦσι τοῦ βοϊβοδαλιμίου, ἀντικαθιστώσι δὲ τὸν Χαλῆλ ἀγᾶ σαλαχώρη μὲ μαυρασελέ τῆς κρίσεως. Ταῦτα δὲ ἐγένετο, τῇ δεκάτῃ τρίτῃ τοῦ Ἀπριλίου ὁ δὲ κύρ Βενεδίκτος εὐθὺς ἔλαμε σὺναξιν τοῦ πλήθους, παρόντος καὶ τοῦ βοϊβόδα, καὶ ἐλάλησεν ὡς ἀπὸ μέρους ὅλου τοῦ ραγιᾶ ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα κατ' οὐδένα τρόπον εὐχαριστημένοι, ἀλλ' οὐδὲ ἔχομεν ὅλως γνώμην ἢ εἰδήσιν εἰς αὐτὰ τὰ κίνημα τῶν Τούρκων. Ἡμεῖς στέργομεν καὶ ζητοῦμεν ἐνεῖναι τὸν βοϊβόδαν ὅπου ἐστρατεῖ ἡ βασιλεία. Ἐκ δὲ τούτου αἱ Τούρκοι δις καὶ τρις ἐσυνάχθησαν, προσκαλέσαντες εἰς τὴν σὺναξιν καὶ τοὺς Ῥωμαίους, καὶ πολλὰ ἐδοκίμασαν νὰ ἐμβάσουν

καὶ αὐτοὺς εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα, ὥστε νὰ γένη κοινὴ ἔνωσις Τούρκων καὶ Ρωμαίων. Οἱ Ρωμαῖοι πάντοτε ἀπεκρίνοντο μὲ τὸ στόμα τοῦ Βενεδίκτου ὅτι, ἡμεῖς, ραγιαδες ὄντες, οὔτε ἔχομεν οὔτε εἰμποροῦμεν νὰ ἔχωμεν κάμμιαν συκοινωνίαν εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Πορευθέντος οὖν εἰς βασιλεύουσαν τοῦ Σουλεϊμάν ἀγᾶ, ἀνταμῶθη πρῶτον μετὰ τῶν Τζαϊμπέν καὶ ἐφάνερωσε πρὸς αὐτοὺς τὰ πάντα, εἴτινες τὸν ἐδίδαξαν νὰ εἰπῇ πρὸς τὸν αὐθέντην ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν εἶχε μέρος πολὺ ὁ Βενέδικτος καὶ αὐτὸς ἐστάθη ὁ αἴτιος. Ταῦτα ἀκούσας ὁ αὐθέντης, εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι εἰς πόσῃ δικαίαν ἀργῇ ἐκινήθη. Στέλλει λοιπὸν ἐν τῷ ἅμα ἐπάνω εἰς Ἀθήνας τὸν αὐτὸν Σουλεϊμάν ἀγᾶ βοϊβόδα τῆς Θήβας καὶ Λεβαδείας, ἐγχειρίσας αὐτῷ καὶ βασιλικούς ὅρισμοὺς διὰ νὰ παιδεύσῃ με ἐξορίας τοὺς πρωταιτίους τῆς ἐπαναστάσεως. Οἱ Τούρκοι, μὴ ἔχοντες ἄλλως ποιῆσαι, ἐδέχθησαν μὲν τὸν Σουλεϊμάν ἀγᾶ διὰ βοϊβόδα, πλὴν δὲν τὸν ἄφησαν νὰ θάλῃ εἰς πρᾶξιν κάμμιαν προσταγὴν τοῦ αὐθέντου, ὄντες ὅλοι ἐπάνω εἰς τὰ ἄρματα, ἕως οὗ ἔγραψεν εἰς Ζητούσιον κρυφίως καὶ ἦλθεν ὁ μπεζζαδὲς μὲ διακοσίους ἀνθρώπους, καὶ τότε εὐθὺς ἐπῆγαν οἱ ἴδιοι ὅσοι ἦσαν διωρισμένοι διὰ τὴν ἐξορίαν καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἠσύχασαν, πληρώσαντες καὶ εἴκοσι πέντε πουγγία ἄσπρα. Ἐλαβε δὲ παρὰ τῶν Τούρκων ὁ μπεζζαδὲς καὶ ἔγγραφον ὑπόσχεσιν, εἴτ' οὖν νάζερ Τουρκιστί, ὅτι ἀνίσως καὶ ὀψέποτε τῶν Τούρκων τις, ἤθελε πειράξει τὸν παραμικρὸν ραγιαῖν, νὰ πληρῶνουν οἱ Τούρκοι εἰς τὸ Ἰράτ Νιζάμ ντζεδίτ γρόσια χιλιάδες τριάκοντα· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐτελεύτα. Ἐκ δὲ τούτου εἰς βασιλεύουσαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Βενεδίκτου, ἔχοντες εἰς ἄκρον παρωργισμένον τὸν Τζελεμπῆ ἐφένδη, ὤρμησαν μὲ ἔγγραφα δις καὶ τρίς πρὸς τὸν ἐπίτροπον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνακτα ἕως οὗ μὲ ὅλην τὴν ἔνστασιν καὶ ἐναντιότητα τοῦ πατριάρ-

χρη, και τῆς Συνόδου και τοῦ μεγάλου ἐρμηνέως, ἔξωσαν τὸν δυστυχῆ Βενέδικτον και κατέστησαν ἐκ δευτέρου Ἀθηναίων τὸν κύρ Ἀθανάσιον. Εἰς τὰς 14 Ὀκτωβρίου ἦλθεν εἰς Ἀθήνας τὸ δεύτερον ὁ μητροπολίτης κύρ Ἀθανάσιος, ἀνέλαβε δὲ ἐν ταύτῳ ὅλην τὴν διοίκησιν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων και ἀγκαλά, ἐκτὸς τῶν δύο ἐπιτρόπων Βασιλείου και Ἀγγελάκη, εἶχον διορισθῆ και ἕτεροι δέκα ἐπὶ τὸ πολιτεύεσθαι, ὅμως ὅλοι ἦσαν ὑποκείμενοι εἰς τὰ νεύματά του, και δι' αὐτοῦ τὰ πάντα ἐπράττοντο. Συμμετεῖχε δὲ τῆς ἐξουσίας και ὁ Νικόλαος Τζαϊμπένδης μετ' ὀλίγον ἐλθὼν ἀπὸ τὴν βασιλεύουσαν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου ἦλθεν ὁ ἀρχων Χόκνης, περιηγητῆς Ἑγγλέζος, κατέλυσε εἰς Ἀθήνας ἡμέρας τεσσαράκοντα. Τὸ περισσότερο τῆς σπουδῆς του και τῶν ἐρωτήσεων ὅπου ἔκαμνε ἦτο περὶ τῆς γεωργικῆς.

Εἰς τοὺς 1797 βοϊδόδας ἦλθεν ὁ Χατζῆ Ἐμῖν ἐφένδης ἐπιτροπικῶς. Ἐπιτροποὶ διορίσθησαν οἱ αὐτοὶ Βασιλείος και Ἀγγελάκης, ὁ δὲ κύρ Ἀθανάσιος, ὅστις ἦν ὁ ἄγων και φέρων τὰ πάντα, μετὰ δύο μῆνας τοὺς ἔξωσεν ἀπὸ τὴν ἐπιτροπικὴν και ἔβαλε τὸν Σωτήριον Μπότζην και τὸν Σπύρον Τρίμην. Ὁ μοναρχικὸς τρόπος τῆς διοικήσεως τοῦ κύρ Ἀθανασίου ἤρξαντο κατ' ὀλίγον νὰ γεννᾷ διχόνοιαν μεταξὺ τῶν πολιτῶν, δυσαρέσκειαν και κατηγορίας, κατὰ τοῦ κύρ Ἀθανασίου και τῶν Τζαϊμπέντιδων.

Εἰς τοὺς 1798 ἐπανελάβε τὸ βοϊδοδαλίχι ὁ Χατζῆ Ἐμῖν ἐφένδης. Περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ ἔτους, συνάξεως γενομένης ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ντέκα, κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην και συναίνεσιν, ἐδιωρίσθησαν προεστῶτες τῆς πολιτείας ὁ Σπυρίδων Καπιτανάκης, ὁ Ἀλέξανδρος Βενιζέλος και ὁ Χατζῆ Λάμπρος· ἐπιτροποὶ δὲ ὁ Ἀναστάσιος Τυρναβίτης και ὁ Χατζῆ παπᾶ Μάρκος, και οὕτως ἀπέβαλε τὴν ἐξουσίαν ὁ κύρ Ἀθανάσιος. Εἰς

τὰς 22 τοῦ Αὐγούστου ἦλθεν ὁ βασιλικὸς ὀρισμὸς διὰ νὰ φυλακωθοῦν οἱ Φραντζέζοι, κηρυχθέντος τοῦ πολέμου μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Πόρτας διὰ τὸν εἰς Αἴγυπτον στόλον τοῦ Μποναπάρτε. Μεσοῦντος δὲ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἦλθεν ὁ Τουαδέλ, περιηγητῆς Ἑγκλέζος, κατέλυσε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχοντος Λογοθέτου, νέος τῇ ἡλικίᾳ καὶ πεπαιδευμένος, εἰδήμων προσέτι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μαθήσεως καὶ μάλιστα τῆς περὶ τοὺς ποιητὰς· εἶχε δὲ καὶ ἀριστον χαρακτῆρα τοῦ γράφειν Ἑλληνιστί. Ἡ τροφή αὐτοῦ ἦν χόρτα καὶ γάλα, καὶ οὐδενὸς τῶν ἐμφύχων ἐγγύετο, ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι ἐτύγχανε περιπεσῶν εἰς τὴν πλάνην τῆς μετεμψυχώσεως. Ἰπῆρχε δὲ φύσεως ἡμέρου καὶ συμπαθοῦς, καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἐποίησε πρὸς τοὺς Φραντζέζους ἐνταῦθα, διότι συνεχῶς ἐσυναναστρέφετο μὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπαρηγοροῦσε καὶ ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ τοὺς βοηθήσῃ καθ' ὅ,τι ἠδύνατο. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀκολούθου ἔτους τῶν 1799, ἠθέλησε νὰ κάμῃ τὴν περιήγησιν εἰς Θήβας, Λεβαδείαν καὶ καθ' ἐξῆς εἰς τὰ ἀνωτέρω μέρη τῆς Ἑλλάδος. Φθάσας εἰς Θεσσαλονίκην, πῦρε τοὺς ἐκεῖ Φραντζέζους σιδηροδεσμίους ἐν τῇ εἰρκτῇ καὶ τὰ δεινότερα πάσχοντας ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὥστε εἰς ἡ δύο ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἀποθάνουν καὶ ἐκινδύνουν οἱ ἄλλοι. Ὁ Τουαδέλ, εἰς ἄκρον ἐπ' αὐτοῖς σπλαγχνισθεὶς, ἔγραψεν ἐν τῷ ἅμα εἰς βασιλεύουσαν πρὸς τὸν πρέσβυν, καὶ εὐθὺς ἦλθεν ἄνθρωπος μὲ βασιλικὸν ὀρισμὸν καὶ τοὺς ἠλευθέρωσε. Παρόμοιος ὀρισμὸς ἐστάλη καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Φραντζέζων, ὅτι νὰ μὴ δοκιμάσουν κάμμιαν ἐνόχλησιν, ἀλλὰ νὰ κάθηνται μὲ ἡσυχίαν καὶ ἀγεσιν εἰς τὰ ὀσπήτιά τους. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου τῶν 1799, ἐπέστρεψεν αὐθις εἰς Ἀθήνας, καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἠθένησεν ἐπὶ ποδῶν ἀπὸ ἓνα ἐλαφρὸν πυρεττόν. Ὁ ἰατρὸς τὸν ἐσυμβούλευσε γὰ εὐγάλην ὀλίγον αἷμα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐδέχθη, λέγωντας ὅτι

δίχα μεγάλης ανάγκης δὲν τοῦ εἶναι συγχωρημένον ἀπὸ τῶν
 ἰατροῦς τῆς Ἑγγλιτέρας νὰ φλεβοτομηθῆ. Ἐπῆρε δὲ ὁ ἴδιος
 μίαν σκόνην ἐδικήν του, ἴσως ἀντιπυρετικὴν. Ἐπικειμένης δὲ
 τῆς νόσου, ὁ ἰατρός τὸν ἐδιώρισε νὰ πάρῃ τὴν κίναν· περὶ
 τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ ἰατρός κατὰ τὸ σῆμα πρὸς
 ἐπίσκεψίν του, καὶ πάλιν ἐπῆγεν εἰς τὰς δέκα ἢ ἔνδεκα ὥρας
 τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὁ ἰατρός πῶς ἔχει ὁ ἀσθε-
 νής, ἀπεκρίθη εἰς τὸ αὐτὸ εὐρίσκεται. Ἀφ' οὗ ἀνεχώρησεν ὁ
 ἰατρός, μόλις εἶχε περάσει ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, καὶ ὁ Τουα-
 δέλ, συσχεθεὶς ὑπὸ τινος σφοδροῦ κλονοῦ, κρατηθείσης δὲ
 καὶ τῆς γλώττης, ἄρχισε νὰ λαλῇ μερικὰ ἀναρθρα, καὶ ἐν ταύ-
 τῷ παρέδωκε καὶ τὴν ψυχὴν, εὐγάλωντας αἷμα πολὺ ἀπὸ
 τὸ στόμα καὶ ἀπὸ τὴν μύτην. Ἦν δεκάτη τρίτη τοῦ Ἰου-
 λίου τῶν 1799, ἐτάφη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, κῆν δὲ
 ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ὁ Δογαστής ἐκάμε τὰ περὶ
 τὴν ἐκφορὰν αὐτοῦ λαμπρῶς, διότι ἐπροσκάλεσε δύο ἀρχιερεῖς
 τὸν Κορωνεῖας καὶ τὸν Αἰγίνης μετὰ παντός τοῦ ἱερατείου, καὶ
 ὄλους τοὺς ἐγκρίτους καὶ παζαρίτας, καὶ τὴν κουστωδιαν
 τοῦ βοϊβόδα προπορευομένους ἔμπροσθεν. Ἦν δὲ πλῆθος πολὺ
 γυναικῶν καὶ παιδῶν ἔξω εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον, ὅπου ἐ-
 πρόσμενον· μετὰ τὴν ταφήν ἔρριψαν ἅπαξ καὶ δις τουφέκια οἱ
 ἀλβανίται. Ὅλοι σχεδὸν τὸν ἐκλαυσαν διὰ τὴν νεότητά του
 καὶ διὰ τὴν προκοπήν του.

Εἰς τοὺς 1799 διεδέχθη τὸ βοϊβοδαλικὸν ὁ Χατζῆ Χου-
 σεῖν ἐφένδης ἐπιτροπικῶς· ἐπίτροποι δὲ ἐδιωρίσθησαν μόνοι οἱ
 δύο ἐκ δευτέρου ὁ Καπιτανάκης καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, τούτοις
 συνηριθμήθη καὶ ὁ Σπυρίδων Τρικαλινός. Βίς τὰς 20 τοῦ Σε-
 πτεμβρίου ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος ὁ μητροπολίτης κύρ Ἀ-
 θανάσιος ἀπὸ μίαν ἀσθένειαν πέντε μηνῶν. Βίς τὰς 3 τοῦ Ὀ-
 κτωβρίου, ἐχειροτονήθη εἰς βασιλεύουσαν ὁ κύρ Γρηγόριος, ἀρ-

χιδιάκονος ὢν τοῦ πρῶτον Τυρνόβου Καλλινίκου ἦν δὲ ὁ μακαρίτης κύρ Ἀθανάσιος εἰδήμων τῆς Ἑλλήνων παιδείας καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς φωνῆς ἐμπειρος, εὐγλωττός τε εἰς ὑπερβολὴν καὶ εὐφραδής, καὶ ἐλάλει ἐκ τοῦ προχείρου ἐπ' ἐκκλησίας. Ὁ δὲ κύρ Γρηγόριος οὐκ ἦν ὅλως παιδείας ἀγευστος, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ ἐκφωνήσῃ ἐπ' ἐκκλησίας οὔτε ἓνα λόγον. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν 1800, τοῦτέστι Ἰανουαρίου 29, ἦλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ὁ κύρ Γρηγόριος. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους τῶν 1799, ὁ μιλὸρδ Ἐλγιν, πληρεξούσιος πρέσβυς τῆς Βρεττανίας παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ Πόρτᾳ, ἔστειλε εἰς Ἀθήνας τεχνίτας Ρωμάνους καὶ Ἀναπολιτάνους διὰ νὰ κατασκάψουν καὶ νὰ ἐρευνήσουν εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς γῆς διὰ μάρμαρα καὶ κτίρια παλαιὰ καὶ νὰ καταιδάσουν ἀπὸ τὸν περίφημον ἐκεῖνον ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐκεῖνα τὰ ἀξιολογώτατα ἀγάλματα καὶ ἀνδριάντας, τὰ ὁποῖα ἔδιδαν θάμβος καὶ ἐκπληξιν εἰς ὅλους τοὺς περιηγητάς. Ὅσον μὲν διὰ τὸ δεύτερον, δὲν τοῦ ἐδόθη ἡ ἄδεια.

Εἰς τοὺς 1800 βοϊβόδας ἐκ δευτέρου ὁ Χατζῆ Οὐσεῖν ἐφένδης.

Τ Η Λ Ο Σ.

94. View

7. View of the

Τιμᾶται δραχ. 3.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

VIA

JAN 10 2007
WIDENER

SEP 10 2007

Crus 950.3

Hoi Katalanoi en te Anatole :

Widener Library

006109164

3 2044 088 714 688